

**JUSTITIEOMBUDSMANNENS
ÄMBETSBERÄTTELSE**

AVGIVEN TILL LAGTIMA RIKSDAGEN

ÅR 1945

SAMT

**TRYCKFRIHETSKOMMITTÉNS
BERÄTTELSE**

STOCKHOLM 1945
IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG
448095

INNEHÅLL.

Justitieombudsmannens ämbetsberättelse.

Inledning	Sid. 7
---------------------	--------

I. Redogörelse för åtal, anställda mot nedannämnda tjänstemän:

1) stadsfiskalen W. Ryhninger för dröjsmål med beslut i fråga om anhållen persons häktande eller lösgivande (ämbetsberättelsen 1944 sid. 36)	8
2) överkonstapeln Th. Söderström för försummelse att lämna åklagare underrättelse om verkställt beslag m. m. (ämbetsberättelsen 1944 sid. 36)	8
3) stadsfiskalen C. Sterner för underlåtenhet att anställa åtal m. m. (ämbetsberättelsen 1944 sid. 58)	9
4) byråchefen N. Collin för vägran att utlämna offentliga handlingar	9
5) poliskonstapeln E. Swärd för felaktiga åtgöranden, vilka lett till obefogade åtal för fylleri	15
6) t. f. borgmästaren H. Nyman m. fl. i fråga om felaktigt beslut av överexekutor rörande verkställighet av domstols dom	37
7) vice kyrkoadjunkten E. Sjöberg för utfärdande av lysningssedel trots att hinder mot äktenskap förelegat	46
8) landsfiskalen R. Enhammar för olaga kvarhållande	49
9) länsnotarien J. Gadl för felaktigt förordnande om verkställighet av frihetsstraff	68
10) landsfogden E. Nyström för olaga häktning	73

II. Redogörelse för ärende, som föranlett åtgärd för disciplinär bestraffning mot nedannämnde tjänsteman:

1) t. f. landsfiskalen A. Mattsson för obefogat kvarhållande av för brott misstänkt person	102
--	-----

III. Redogörelse för vissa ärenden, som ej föranlett åtgärd enligt I eller II.

1) Fråga angående omfattningen av polismyndighets befogenhet att med stöd av § 13 ordningsstadgan för rikets städer meddela förbud mot uppförande av skådespel	108
2) Fråga huruvida hos domkapitel anhängiggjort ärende bort avslutas genom meddelande av utslag med skyldighet för sökanden att lösa expedition	113
3) Fråga om handläggning i jordbrukskommission av ärende rörande vanhävd	118
4) Fråga om skyldighet för åklagare att anställa åtal för rattfylleri	124

	Sid.
5) Fråga huruvida i myndighets personalakter befintliga uppgifter om tjänstemän ådömda bestraffningar kunna medgiva akternas hemlighållande med stöd av 11 § tredje stycket sekretesslagen	136
6) Fråga om hinder för utbetalning av penningbelopp, som av hyresgäst hos överexekutor nedsatts enligt 3 kap. 22 § lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom	144
7) Fråga om offentlighet vid rättegång	148
8) Uttalanden av landsfiskal vid bestyrkande av uppgift rörande en persons förmögenhetsförhållanden m. m. för erhållande av fri rättegång	155
9) Fråga om inhämtande av yttrande jämlikt 8 § lagen den 22 april 1927 om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare	159
10) Beräkning av strafftid vid tillämpning av 1 § lagen den 18 september 1943 om villkorlig frigivning	163
11) Verkningarna av lagen den 9 januari 1940 om vissa tvångsmedel vid krig eller krigsfara m. m.	167

IV. Framställningar till Konungen.

1) Ang. skyldighet i vissa fall för domstol att för delgivning expediera utslag, varigenom tilltalad person förklarats straffri	176
2) » ändrade bestämmelser om sättet för anförande av besvär i brottmål rörande vissa straffröklarade m. m.	179
3) » bestämmelser om intagande i gravationsbevis av upplysningar rörande dels Danviks hospital tillkommande rekognitionsavgifter och dels Lunds domkyrka tillkommande s. k. erkänsla vid försäljning av vissa hospitalet eller domkyrkan förut tillhöriga fastigheter	184
4) » bestämmelser om försäljning av egendom, som enligt kungl. förordningen den 3 mars 1916 om straff för olovlig varuutförsel m. m. dömts förbruten	191
5) » tillämpningen av vissa bestämmelser i 8 kap. strafflagen	199

V. Inspektionsresor under år 1944 226

VI. Under år 1944 handlagda klagomål och anställda åtal m. m. 226

Berättelse av tryckfrihetskommittén 229

Bilagor till justitieombudsmannens ämbetsberättelse.

I.	Tabell över samtliga av 1944 års riksdag avlätna skrivelser m. m. i nummerföljd enligt riksdagens protokoll	230
II.	Förteckning över de av 1944 års riksdag till Konungen avlätna skrivelser jämte uppgifter om de åtgärder, som under nämnda år vidtagits i anledning av samma skrivelser: 232	
	1) Justitiedepartementet	232
	2) Utrikesdepartementet	240
	3) Försvarsdepartementet	240
	4) Socialdepartementet	245
	5) Kommunikationsdepartementet	254
	6) Finansdepartementet	258
	7) Ecklesiastikdepartementet	269
	8) Jordbruksdepartementet	273
	9) Handelsdepartementet	278
	10) Folkhushållningsdepartementet	281
III.	Särskild förteckning över sådana i förteckningen under bilaga II upptagna ärenden, som vid utgången av år 1944 ännu voro i sin helhet eller till någon del på Kungl. Maj:ts prövning beroende	283
IV.	Förteckning över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från riksdagen före år 1944 men vid samma års början voro i sin helhet eller till någon del oavgjorda, jämte uppgifter om den behandling dessa ärenden undergått under år 1944: 290	
	1) Justitiedepartementet	290
	2) Försvarsdepartementet	301
	3) Socialdepartementet	302
	4) Kommunikationsdepartementet	320
	5) Finansdepartementet	322
	6) Ecklesiastikdepartementet	337
	7) Jordbruksdepartementet	342
	8) Handelsdepartementet	346
	9) Folkhushållningsdepartementet	348
V.	Förteckning över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från justitieombudsmannen före den 1 januari 1944 och vari under år 1944 åtgärd vidtagits eller vilka vid samma års slut ännu voro på Kungl. Maj:ts prövning beroende, jämte kortfattad uppgift om ärendenas behandling	349

Till RIKSDAGEN.

Sedan Kungl. Maj:t den 17 december 1943 utnämnt justitieombudsmannen Nils Ljunggren att från och med den 7 januari 1944 vara justitieråd samt Ljunggren i anledning därav avsagt sig förtroendet att vara justitieombudsman från och med sistnämnda dag, övertog jag jämlikt stadgandet i § 98 regeringsformen från och med den 7 januari 1944 justitieombudsmansämbetet intill dess riksdagen anställt nytt val av justitieombudsman. Nämnda val ägde rum den 26 januari 1944, och blev jag därvid utsedd att vara justitieombudsman.

Jämlikt 14 § i den för riksdagens justitieombudsman gällande instruktionen får jag härmed avlämna berättelse angående justitieombudsmansämbetets förvaltning under år 1944. Jag får därvid meddela, att jag begagnat mig av semester från och med den 3 augusti till och med den 2 september samt att under nämnda tid min av riksdagen utsedde ställföreträdare hovrättsrådet Nils Beckman förestått ämbetet.

Berättelsen kommer enligt vedertagen ordning att först innehålla redogörelse för sådana mot tjänstemän för fel eller försummelse i tjänsten anställda åtal, vilka under året blivit slutligen avgjorda eller i någon instans prövade.

I. Redogörelse för anställda åtal.

1 och 2. Dröjsmål av stadsfiskal med beslut i fråga om anhållen persons häktande eller lösgivande. Försummelse av undersökningsledare att lämna åklagaren underrättelse om verkställt beslag m. m.

I 1944 års ämbetsberättelse (sid. 36 o. f.) redogöres för ett på uppdrag av justitieombudsmannen Ljunggren anställt åtal mot *dels* stadsfiskalen Werner Ryhninger för dröjsmål med beslut, huruvida redaktören Nils Wilhelm Holmberg i Äppelviken, vilken efter anhållande kvarhållits såsom misstänkt för brott mot 8 kap. strafflagen, skulle häktas eller lösgivas, m. m. och *dels* överkonstapeln Thorsten Söderström för försummelse att lämna Ryhninger såsom åklagare i mål mot Holmberg angående åsyftade brott underrättelse om verkställt beslag m. m. Av redogörelsen framgår, att Stockholms rådhusrätt, varest Holmberg instämt i åklagarens ansvarstalan samt tillika fordrat skadestånd av Ryhninger och Söderström, i utslag den 29 september 1943 dömt Ryhninger jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen för tjänstefel att böta 10 dagsböter om 12 kronor samt Söderström jämlikt 25 kap. 17 och 22 §§ strafflagen, jämförda med 4 kap. 1 och 2 §§ samma lag, likaledes för tjänstefel att böta 10 dagsböter om 8 kronor. Därjämte hade rådhusrätten, med ogillande av Holmbergs mot Söderström förda skadeståndstalan, förpliktat Ryhninger att till Holmberg utgiva skadestånd med 125 kronor ävensom ålagt Ryhninger och Söderström att ersätta Holmberg dennes kostnader å målet och att i sådant hänseende till honom utgiva, Ryhninger och Söderström vilkendera gälda gitte 30 kronor samt Ryhninger ensam därutöver 75 kronor. Över rådhusrättens utslag hade Ryhninger och Söderström anfört besvär.

Svea hovrätt har i utslag den 11 maj 1944 yttrat följande.

Enär, vidkommande Ryhningers besvär, hovrätten genom beslut den 9 december 1943, vilket blivit utfärdat efter anslag, jämte det besvären utställt till delgivning med åklagaren och Holmberg att däröver avgiva förklaring, tillika förelagt Ryhninger, bland annat, att senast den 4 januari 1944 ej mindre uttaga besvärshandlingarna samt tillställa vederparterna dem i huvudskrift eller besannad avskrift än ock till hovrätten inkomma med intyg om delgivningen och dagen därför, vid äventyr att, därest ej, då målet företogs till avgörande, till hovrätten inkommit bevis, att delgivning skett före utgången av den för ingivande av delgivningsbevis be-

stämda tid, och ej heller förklaring vore avgiven, Ryhninger skulle hava förlorat sin talan; ty och som Ryhninger icke, såvitt handlingarna i målet utvisa, delgivit besvären med Holmberg förr än den 16 februari 1944, samt Ryhninger följaktligen ej ställt sig berörda föreläggande till efterrättelse, i vad rörer delgivningen med Holmberg; alltså och då Holmberg ej avgivit förklaring, finner hovrätten Ryhninger hava förlorat sin talan.

Vad härefter angår Söderströms besvär, föranleda samma besvär ej ändring i rådhusrättens utslag.

Hovrättens utslag har vunnit laga kraft.

3. Underlåtenhet av stadsfiskal att anställa åtal m. m.

Av 1944 års berättelse (sid. 58 o. f.) framgår, att justitieombudsmannen Ljunggren förordnat om åtal mot stadsfiskalen Conrad Sterner för underlåtenhet att anställa åtal samt för dröjsmål med åtals anställande. Därjämte hade åtal anbefallts mot Sterner för det denne lämnat felaktiga eller vilseledande uppgifter i yttrande till J. O. I utslag den 1 november 1943 hade rådhusrätten i Motala, med ogillande av den mot Sterner i sistnämnda hänseende förda talan, dömt Sterner jämlikt 25 kap. 17 och 22 §§ samt 4 kap. 1 och 2 §§ strafflagen för försummelse i tjänsten att böta 10 dagsböter om 17 kronor. Över rådhusrättens utslag hade Sterner anfört besvär.

Gotha hovrätt har i utslag *den 27 april 1944* ej funnit skäl att göra ändring i rådhusrättens utslag.

Över hovrättens utslag har Sterner anfört besvär. Målet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. Vägran av byråchef i centralt ämbetsverk att utlämna offentliga handlingar.

Den 31 oktober 1942 innehöll tidningen Dagens Nyheter under rubriken: "Statligt verk hemligstämplar anbudssiffror." en artikel, däri bland annat uppgavs, att tidningen blivit uppmärksamgjord på det förhållandet, att egnahemsstyrelsen intoge en särställning bland de statliga myndigheterna i fråga om hemligstämplande av anbud vid upphandling för statens räkning. Enligt tidningsartikeln bleve sålunda anbudshandlingar ej offentliga sedan avtal slutits, vilket kunde underlätta "smussel".

I anledning av innehållet i tidningsartikeln anmodades egnahemsstyrelsen att hit inkomma med yttrande.

I avgivet yttrande anförde egnahemsstyrelsen, under tillkännagivande att i ärendet angående remissens besvarande deltagit överdirektören G. R. Ytterborn samt byråcheferna Nils Collin och Yngve Ericsson, följande.

Genom Kungl. Maj:ts av riksdagen bifallna propositioner nr U 49/1940, 267/1941, punkt 14, 313/1941 och 344/1941, punkterna 9 och 10, hade åt egnahemsstyrelsen uppdragits omfattande byggnadsarbeten för olika militära institutioners räkning. Arbetena avsåge till största delen uppförande av bostäder åt fast anställd personal vid respektive institutioner. Ärenden rörande ifrågavarande arbeten handlades i första hand av egnahemsstyrelsens jordanskaffningsbyrå. Ehuru de handlingar, som rörde nämnda arbeten, icke kunde sägas vara av det slag, som avsåges i 4 § lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar och kungl. kungörelsen den 25 november 1938 (nr 757) med förordnanden på försvarsväsendets område jämlikt nämnda lag — något hemligstämplande av handlingar enligt sagda kungörelse hade aldrig förekommit hos egnahemsstyrelsen — hade styrelsen likväl med hänsyn till rådande förhållanden icke ansett det lämpligt, att handlingarna rörande ifrågavarande arbeten utlämnades. Styrelsens principiella inställning hade därför varit den, att handlingarnas utlämnande om möjligt skulle undvikas och att styrelsen, om någon insisterade på att handlingar av ifrågavarande slag skulle utlämnas, skulle jämlikt 34 § andra stycket ovannämnda lag formligen besluta, att handlingarna icke skulle utlämnas. Något dylikt beslut funnes emellertid icke protokollfört hos styrelsen.

Vid genomgång av vederbörliga handlingar å jordanskaffningsbyrån — anförde styrelsen vidare — hade, såvitt vid genomgången kunnat konstateras, befunnits, att begäran om utlämnande av handlingar rörande egnahemsstyrelsens byggnadsarbeten framstälts i endast två fall. I båda fallen hade framställningarna, vilka gjorts av respektive firman Friberg & Still i Nyköping och Allmänna svenska elektriska aktiebolaget, avsett egnahemsstyrelsens upphandlingsprotokoll rörande vissa delar av ifrågavarande byggnadsarbeten för militärt ändamål. Till svar å framställningarna hade byråchefen Collin på egnahemsstyrelsens vägnar allenast meddelat, att styrelsens ”upphandlingsprotokoll icke utlämnas”. Egnahemsstyrelsens svar kunde måhända synas alltför avvisande i betraktande av att något formligt beslut enligt 34 § andra stycket ovannämnda lag icke funnits. Collin hade emellertid vid tiden för arbetenas påbörjande diskuterat frågan om utlämnande av handlingar, som rörde egnahemsstyrelsens militära byggnadsarbeten, med dåvarande överdirektören Erik Lindeberg, varvid Lindeberg och Collin enats om att utlämnande av sådana handlingar såvitt möjligt borde undvikas. Collin hade vid besvarandet av framställningarna haft den uppfattningen, att ett formligt beslut jämlikt nämnda lagrum uppsatts och protokollförts. Såväl aktiebolaget som firman Friberg & Still hade låtit sig nöja med svaret. Därest de insisterat på att utfå respektive upphandlingsprotokoll, hade det med största sannolikhet upptäckts, att något formligt beslut jämlikt sagda lagrum icke förefunnits. Av det anförda torde

framgå, att uppgifterna i tidningsartikeln vore i allt väsentligt felaktiga. Allt tal om "generell mörkläggnings" vore sålunda fullständigt oriktigt. Styrelsen torde ingalunda intaga någon särställning i fråga om tillämpningen av bestämmelserna om handlingars offentlighet. Visserligen kunde de åt egnahemsstyrelsen uppdragna byggnadsarbetena för militärt ändamål sägas vara av sådan beskaffenhet, att offentliggörandet av handlingarna rörande desamma knappast direkt skulle kunna skada rikets försvar, men styrelsen hade likväl utgått ifrån, att den största försiktighet under nuvarande förhållanden borde iakttagas vid offentliggörandet av allt, som rörde militära förhållanden. Med hänsyn till vad sålunda anförts hemställde egnahemsstyrelsen, att vad i ärendet förekommit icke måtte föranleda någon åtgärd.

Vid yttrandet voro i bestyrkta avskrifter fogade

dels en den 20 december 1941 till egnahemsstyrelsen inkommen skrivelse från firman Friberg & Still, däri firman, som avgivit av styrelsen icke antagna anbud å värme-, vatten- och avloppsanläggningar i sexton bostadshus vid Kinne-Kleva och tolv bostadshus vid Karlsborg, anhöll att för sin statistik få emotse "protokollsutdrag jämte tablå över anbudssiffrorna från de olika firmorna";

dels en till svar därå avlåten skrivelse, så lydande:

"Till Firma Friberg och Still, Nyköping.

Med anledning av Eder skrivelse meddelas härmed, att protokollsutdrag icke utlämnas. Stockholm den 23 december 1941.

På Kungl. Egnahemsstyrelsens vägnar:

Nils Collin."

dels en den 11 juni 1942 till egnahemsstyrelsen inkommen skrivelse från Allmänna svenska elektriska aktiebolaget, däri bolaget, som avgivit av styrelsen icke antaget anbud å elektriska installationer i fyrtio bostadshus vid Sätenäs, anhöll om översändande mot postförskott av upphandlingsprotokoll rörande nämnda installationsarbete; och

dels följande därå avlåtna svarsskrivelse:

"Till Asea, Östra Hamngatan 29, Göteborg.

Med anledning av Eder skrivelse den 9 juni 1942 meddelas härmed, att egnahemsstyrelsens upphandlingsprotokoll icke utlämnas.

Stockholm den 11 juni 1942.

På Kungl. Egnahemsstyrelsens vägnar:

Nils Collin."

Från egnahemsstyrelsen införskaffades därefter avskrifter av ifrågavarande protokoll, vilka voro förda vid sammanträden hos styrelsen (närvarande: Lindeberg, Collin och Ericsson) den 12 och den 23 november 1941 samt den 27 maj 1942.

Protokollet för den 12 november 1941 innehöll, att sedan genom annonsering på vanligt sätt anbud infordrats å installationer av värme-, vatten- och avloppsledning m. m. inom tolv bostadshus vid Karlsborg, hade från nio uppräknade firmor, däribland Friberg & Still samt Aktiebolaget Alfred Norhagen, inkommit

anbud å olika, i protokollet uppgivna belopp. Då anbudet från nyssnämnda bolag ansetts vara det förmånligaste, hade enligt protokollet egnahemsstyrelsen beslutat antaga detta anbud och förkasta de övriga. Slutligen hade styrelsen till bestridande av kostnaderna ställt visst belopp till Collins förfogande och meddelat vissa föreskrifter om attestering av räkningar.

Enligt protokollet för den 23 november 1941 hade genom annonsering inforadrats anbud å installation av värme-, vatten- och avloppsanläggningar i sexton bostadshus vid Kinne-Kleva. Anbud å olika, i protokollet uppgivna belopp hade inkommit från fjorton namngivna firmor, däribland Friberg & Still samt Oscar Andersson i Stora Mellby. Den sistnämndes anbud hade såsom förmånligast antagits av styrelsen, vilken därpå ställt visst belopp till Collins förfogande för kostnadernas bestridande och meddelat vissa bestämmelser om granskning av räkningar.

Protokollet för den 27 maj 1942 innehöll, att sedan genom annonsering inforadrats anbud å elektriska installationer i fyrtio bostadshus vid Sätenäs, hade anbud å olika, i protokollet uppgivna belopp inkommit från fem namngivna firmor, däribland A. S. E. A., Göteborg, och Spånga Elektriska Byrå, E. F. Molin. Som anbudet från sistnämnda firma ansetts vara det förmånligaste, hade styrelsen beslutat antaga detta anbud och förkasta de övriga.

I en till advokatfiskalen vid Svea hovrätt avlåten skrivelse anförde justitieombudsmannen Ljunggren därefter följande.

I § 2 mom. 2 tryckfrihetsförordningen stadgas, att envar svensk medborgare skall i den ordning i paragrafen vidare sägs äga fri tillgång till alla i mom. 1 omförmälda allmänna handlingar, som hos stats- eller kommunalmyndighet förvaras. I den sålunda stadgade rätten skola allenast gälla de inskränkningar, vilka påkallas av hänsyn till rikets säkerhet eller dess förhållande till främmande makt, eller för brotts förekommande eller beivrande, eller till behörigt skydd för statens eller menigheters intresse i deras ekonomiska mellanhavanden med varandra och med enskilda, eller av hänsyn till privatlivets helgd eller enskildas behöriga ekonomiska intresse; och skola i särskild, av Konungen och riksdagen samfällt stiftad lag noga angivas de fall, då allmänna handlingar enligt nämnda grunder skola hemlighållas.

I § 2 mom. 3 tryckfrihetsförordningen stadgas vidare, att allmän handling, som ej efter vad i 2 mom. sägs skall hållas hemlig, skall, när det äskas, hos stats- eller kommunalmyndighet genast eller så snart det kan ske utlämnas för läsning och avskrivning på stället utan avgift eller i bestyrkt avskrift mot vederbörlig avgift. Skyldighet att tillhandahålla handling på stället föreligger dock ej, om betydande hinder därför möter.

De i § 2 mom. 2 avsedda undantagsfallen äro angivna i lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar.

I 34 § första stycket nämnda lag stadgas, att handlingar i ärenden angående förvärv, avyttrande eller upplåtelse av egendom eller annat, som myndighet äger förvalta, eller angående utförande av arbete för myndighets behov annorledes än genom dess egen eller annan myndighets personal må icke, utan tillstånd av den myndighet som handlägger ärendet, utlämnas innan avtal slutits eller ärendet eljest slutförts. Angår ärendet upphandling eller utförande av arbete för statens räkning eller försäljning av staten tillhörig lös egendom, skall likväl iakttagas, att i stadgad ordning infordrade och inkomna anbud, så ock andra handlingar som kunna tjäna till upplysning i vad mån anbud i ärendet infordrats eller avgivits eller som eljest avse dylika anbud, icke före nämnda tidpunkt må utlämnas i vidare mån än för prövning av anbud finnes nödvändigt eller begäran om anbuds utbekommande framställs av anbudsgivaren.

I andra stycket samma paragraf heter det vidare, att då anledning därtill föreligger, äger vederbörande myndighet besluta, att handlingar, som i första stycket avses, även efter där angiven tidpunkt ej må utan myndighetens tillstånd utlämnas. Beträffande andra handlingar än sådana, som angiva villkoren i slutna avtal, må dylikt beslut avse en tid av högst tjugu år från nämnda tidpunkt. Vad angår handlingar, som angiva villkoren i slutna avtal rörande myndighets leverans av elektrisk kraft, gas, vatten eller dylikt eller rörande försäljning av varor med vilka myndighet driver handel i affärsmässiga former, må beslut meddelas högst för tiden till dess två år förflutit från det avtalet fullgjorts eller upphört att gälla. Med avseende å handlingar, som angiva villkoren i slutna avtal i andra ärenden, må beslut meddelas för en tid av högst två år från det avtalet slöts.

Beslut, vilka enligt andra stycket meddelas av annan statsmyndighet än sådan som hör till eller lyder under riksdagen, skola, där de icke gälla allenast genom myndighetens försorg upprättade kostnadsberäkningar eller prisbestämningar eller ock tjänsteutlåtanden som avse sådana, för varje statsregeringsår, inom en månad efter dess utgång, anmälas till Konungen, som låter riksdagens revisorer därav undfå del.

Av handlingarna framgår, att byråchefen Collin å egnahemsstyrelsens vägnar i skrivelser av den 23 december 1941 respektive den 11 juni 1942 meddelat firman Friberg & Still respektive Allmänna svenska elektriska aktiebolaget, att egnahemsstyrelsens upphandlingsprotokoll icke utlämnades. Meddelandet i förstnämnda skrivelse lämnades till svar å firmans begäran att erhålla avskrift av styrelsens ovan omförmälda protokoll rörande prövning av inkomna anbud å värme-, vatten- och avloppsledningar inom tolv bostadshus vid Karlsborg och sexton bostadshus vid Kinne-Kleva. Skrivelsen av den 11 juni 1942 utgjorde svar å bolagets begäran att erhålla avskrift av styrelsens förenämnda protokoll angående prövning av anbud å elektriska installationer inom fyrtio bostadshus vid Sätenäs.

Frågan huruvida Collin varit berättigad att vägra utlämna protokollen är att bedöma på grundval av ovan återgivna bestämmelser i tryckfrihetsförordningen

och 34 § lagen om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar. Av dessa bestämmelser framgår, att då vid tidpunkterna ifråga avtal slutits om utförande av arbetena, protokollen voro att anse såsom offentliga, eftersom egnahemsstyrelsen ej meddelat något särskilt beslut om handlingarnas hemlighållande. Collin har alltså icke ägt vägra protokollens utlämnande.

Collins förklaring, att han varit av den uppfattningen att ett formligt beslut uppsatts och protokollförts, förefaller egendomlig, särskilt med hänsyn till vad som blivit upplyst om styrelsens principiella inställning till frågan om utlämnande av handlingar i ärenden av förevarande slag. I enlighet med denna inställning skulle handlingarnas utlämnande "om möjligt undvikas". Först om någon "insisterade" på att utfå dem skulle beslut jämlikt 34 § andra stycket 1937 års lag meddelas. Enligt styrelsens uppgift har begäran om utlämnande av handlingar rörande styrelsens byggnadsarbeten icke framställts i andra än de två nu ifrågavarande fallen. Firman Friberg & Stills framställning var alltså den första, som förekommit. Dessförinnan hade ingen begärt än mindre insisterat på utlämnande, vilket senare ju skulle vara förutsättning för meddelande av beslut jämlikt 34 § andra stycket. Det är därför förvånande att Collin, särskilt vid det första av nu ifrågavarande båda tillfällen, kunnat vara av den uppfattningen, att sådant beslut tidigare meddelats av styrelsen. Collins förbiseende i detta fall synes icke ursäktligt.

I detta sammanhang vill jag något beröra frågan, huruvida anledning verkliga skulle hava förelegat för egnahemsstyrelsen att besluta om ifrågavarande protokolls hemlighållande för tid efter det avtalen slutits. Styrelsen har förklarat, att offentliggörande av handlingarna uti förevarande ärenden visserligen knappast direkt skulle kunna skada rikets försvar men att styrelsen likväl utgått därifrån, att den största försiktighet under nuvarande förhållanden borde iakttagas vid offentliggörande av allt, som rörde militära förhållanden. Styrelsen hade därför icke ansett det lämpligt, att handlingarna utlämnades. Härtill må för det första anmärkas, att protokollen icke innehöllo några som helst uppgifter om arbetenas utförande och beskaffenhet. Vidare är att märka, att anbud å arbetena infordrats *genom annonsering* i dels den såsom bilaga till Post- och Inrikes Tidningar utkommande Tidning för leveranser till staten m. m., dels ock vissa ortstidningar samt att entreprenadhandlingar under anbudstiden kunnat rekvideras från styrelsen. Uppgifter om ifrågavarande arbeten hade alltså redan offentliggjorts. Ett utlämnande av protokollen kunde således icke gärna under några förhållanden skada rikets försvar. Jag kan därför icke dela styrelsens mening, att anledning skulle hava funnits för styrelsen att besluta om protokollens hemlighållande för tiden efter det avtal slutits. Styrelsens tillkännagivna principiella inställning till saken synes mig vittna om en betänkelig brist på förståelse för offentlighetsprincipens stora betydelse.

Då Collin till svar å framställningar från firman Friberg & Still och Allmänna svenska elektriska aktiebolaget meddelat dem, att egnahemsstyrelsens ifrågavarande protokoll icke utlämnades, har han härigenom visat oförstånd i tjänsten,

som med hänsyn till omständigheterna synes mig vara av beskaffenhet att böra beivras.

På grund av vad sålunda anförts uppdrog J. O. åt advokatfiskalen att ställa Collin under åtal inför hovrätten samt å honom yrka ansvar för tjänstefel i nu berörda hänseende.

Svea hovrätt yttrade i utslag den 29 januari 1944 följande.

Av utredningen framgår, att — sedan firman Friberg & Still och Allmänna svenska elektriska aktiebolaget, vilka till egnahemsstyrelsen avgivit anbud å vissa på entreprenad utlysta arbeten, hos styrelsen anhållit om utdrag av protokoll rörande styrelsens handläggning och beslut i dessa ärenden — Collin i egenkap av byråchef hos styrelsen i skrivelser den 23 december 1941 och den 11 juni 1942 meddelat firman och bolaget att styrelsens upphandlingsprotokoll icke utlämnades; och enär, enligt vad tillika är utrett, något av styrelsen med stöd av 34 § andra stycket lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar meddelat beslut, att ifrågavarande upphandlingsprotokoll icke finge utlämnas, ej förelegat, har Collin genom sin vägran att utlämna desamma förfarit felaktigt.

Collin har emellertid i hovrätten oemotsagt uppgivit, att han vid ett tidigare tillfälle, då fråga uppkommit om utlämnande av styrelsens upphandlingsprotokoll, hänskjutit ärendet till styrelsens överdirektör och chef, vilken därvid förklarar, att styrelsens upphandlingsprotokoll icke skulle utlämnas, samt att det varit med stöd av detta överdirektörens besked som Collin handlat på sätt som skett i de åtalade fallen. Med hänsyn härtill och ehuru Collin bort förvissa sig om att i vederbörlig ordning fattat styrelsebeslut av angivna innehåll förelegat, innan han besvarade i målet omförmälda framställningar, finner hovrätten Collins förfarande icke vara av beskaffenhet att föranleda ansvar och lämnar förty åtalet utan bifall.

Hovrättens utslag har vunnit laga kraft.

5. Felaktiga åtgöranden av poliskonstapel, vilka lett till obefogade åtal för fylleri.

Kontoristerna Märta Norrman, född den 25 juli 1926, Margareta (Margit) Forsberg, född den 7 januari 1926, och Barbro Bergdahl, född den 13 oktober 1926, barbiträdet Ann-Mari Haglund, född den 4 juni 1926, samt modisten Maj-Britt Karlsson, född den 26 mars 1925, blevo till den 6 september 1943 av t. f. stadsfiskalen i Köping Nils A. Ericsson instämnda till rådhusrätten i nämnda stad för att stå till ansvar för att de, enligt uppgift i stämningarna, den 28 augusti 1943 klockan 23 å Scheelegatan i Köping uppträtt av starka drycker överlastade.

Sedan vid målens handläggning den 6 september 1943, då stadsfiskalen J. A. Hörnlund inställde sig som åklagare, svarandena genom befullmäktigat ombud, rådhusvaktmästaren John Lindfors, erkänt åtalade förseelsen, dömde rådhusrätten svarandena jämlikt 18 kap. 15 § strafflagen för fylleri att böta envar 15 kronor.

Utslagen vunno laga kraft.

I anledning av vad sålunda förekommit erhöilo de dömda sedermera av nykterhetsnämnden i Köping skriftlig varning för alkoholmissbruk.

I en därefter den 11 oktober 1943 hit inkommen klagoskrift anförde Oskar Haglund i Köping, fader till Ann-Mari Haglund, i huvudsak följande.

De dömda flickorna hade den 28 augusti 1943 besökt Stadskällaren i Arboga, där de förtärt en ringa kvantitet alkohol. Vid 22,30-tiden hade flickorna i trafikbil begivit sig hem till Köping. Vid ankomsten dit hade bilen hejdats av två poliskonstaplar, vilka beordrat chauffören att fortsätta till polisstationen. Framkomna till polisstationen hade flickorna tillsagts medfölja in på polisvaktkontoret. Här hade man tillfrågat dem, om de önskade bliva stämnda i Arboga eller Köping, vartill flickorna svarat, att om de skulle bliva stämnda för något, önskade de bliva det i Köping. Man hade därefter förelagt dem icke utskrivna stämningar och tillsagt dem att skriva sina namn å desamma. På förfrågan hos polisen hade det meddelats klaganden, att flickorna anhållits i anledning av en telefonpåringning från polisen i Arboga. Flickorna förklarade själva, att de varit fullt nyktra. De hade emellertid, då de hejdats av polisen, blivit uppskrämda och rädda. De hade icke förstått, att de genom att följa polismännens anvisning att skriva sina namn å stämningarna underskrivit ett erkännande om fylleri i Köping. Det låge i öppen dag, att vederbörande polismän i flera avseenden förfarit felaktigt. Det kunde näppeligen vara rätt att låta de anhållna själva välja forum för åtal. Vidare syntes det vara att provocera brott, när man som nu skett låtit flickorna gå ur bilen in på polisvaktkontoret. Det hade varit orätt att därpå åtala dem för fylleri å allmän plats. Det kunde ej heller vara riktigt att förelägga flickorna att skriva ett erkännande på en icke utskrivna stämning. Genom att teckna sina namn å stämningarna hade flickorna förklarat sig hava mottagit ett likalydande exemplar. Något sådant hade de emellertid aldrig erhållit. Därest flickorna varit berusade, hade det varit högst olämpligt att låta dem i detta tillstånd underteckna ett erkännande. Det kunde även framhållas, att flickorna först genom att läsa en tidningsartikel erhållit kännedom om att de åtalats och bötfällts för fylleri i Köping. Genom polisens missriktade nit med ty åtföljande bötfällning, varning av nykterhetsnämnden etc. och genom den offentlighet saken tagit hade flickorna tillskyndats icke ringa och därtill oförskyllt psykiskt lidande. I anledning av vad sålunda förekommit hemställde klaganden, att J. O. måtte låta verkställa utredning i saken samt vidtaga de åtgärder, som syntes lämpliga.

Sedan i anledning av innehållet i klagoskriften stadsfiskalen i Köping anmodats att inkomma med yttrande, verkställde t. f. stadsfiskalen Ericsson utredning i saken samt inkom därefter med redogörelse för utredningen ävensom med eget yttrande.

Vid berörda utredning förekom, bland annat, följande.

Poliskonstapeln John Engelbert Hellstrand i Arboga uppgav vid förhör: På kvällen den 28 augusti 1943 hade Hellstrand tjänstgjort såsom jourhavande å polisstationen i Arboga. Vid 22-tiden hade han i sällskap med t. f. fjärdingsmannen Hans Andersson i Valskog, vilken i ett ärende besökt polisstationen, civilklädd företagit en inspektionsrond i staden. Då de därunder befunnit sig på Nygatan på ett avstånd av cirka 40 meter från korsningen mellan nämnda gata och Kapellgatan, hade de uppfattat högljutt skratt och tal från Kapellgatan norr om Nygatan. Strax därefter hade fem unga flickor kommit ut på Nygatan och stannat vid västra trottoarkanten. De hade fortsatt med sitt högljudda tal och skratt samt hängt på varandra. En av flickorna hade vidare kysst en annan flicka i sällskapet. Hellstrand hade blivit fullt övertygad om, att flickorna voro höggradigt spritpåverkade, och med Andersson dryftat lämpligheten av att anhålla dem. Då 10—15 personer uppehållit sig i närheten av gatukorsningen och ett anhållande sålunda skulle hava väckt stor uppmärksamhet, hade det avtalats, att Andersson skulle stoppa en taxeaomobil, som kommit i riktning mot platsen, och köra flickorna till polisstationen för att där mera individuellt kunna konstatera berusningsgraden. Bilen hade stannat på ett avstånd av 15—20 meter från flickorna, och dessa hade då rusat fram till bilen och stigit upp i den, samtidigt som de yttrat: "Den här bilen ha vi beställt." Hellstrand hade då uppmanat chauffören att köra sällskapet till den närbelägna polisstationen. Själv hade Hellstrand i sällskap med Andersson gående begivit sig dit. Vid framkomsten till polisstationen hade Hellstrand gått fram till bilen, som stått parkerad 15—20 meter från ingången, samt öppnat bakdörren närmast trottoaren. En av flickorna hade därvid ryckt igen dörren. Detta hade föranlett Hellstrand att på nytt öppna dörren, varvid han tillsagt flickorna "att ta det lugnt, för det var polisen, som ville tala med dem". En av flickorna hade då yttrat: "Är ni från Östramark då?", därmed tydligen åsyftande ett sinnessjukhus inom Örebro län. Omedelbart därpå hade flickorna rusat ut genom dörren på motsatta sidan av bilen samt springande begivit sig i riktning mot Stora torget. För att icke väcka onödig uppmärksamhet hade Hellstrand och Andersson gående begivit sig efter i riktning mot torget. Därvid hade Hellstrand iakttagit, att flickorna stigit upp i en på torget parkerad taxeaomobil, som omedelbart startat i riktning mot Köping. Hellstrand hade då återvänt till polisstationen samt telefonledes underrättat poliskontoret i Köping om flickornas beteende och begärt undersökning till utrönande av samtligas berusningsgrad. Senare hade Hellstrand erfarit, att flickorna samma kväll ertappats med fylleri i Köping och därför ställts under åtal därstädes.

Med anledning därav hade Hellstrand icke uppsatt någon särskild rapport i ärendet.

Andersson berättade i tillämpliga delar i huvudsaklig överensstämmelse med Hellstrand.

Märta Norrman, Margit Forsberg, Barbro Bergdahl, Ann-Mari Haglund och Maj-Britt Karlsson berättade sammanstående följande: Vid 19,30-tiden på kvällen den 28 augusti 1943 hade de med taxeaomobil avrest till Arboga för att där besöka stadshotellet. Närmaste anledningen till hotellbesöket hade varit, att tre av flickorna "gjort slut" med sina fästmän och ansett, att detta skulle firas på något sätt. På stadshotellet hade de till maten förtärt var sin sup brännvin och en sockerdricka samt delat en helbutelj champagne. Till desserten hade de delat en halvbutelj vin samt till kaffet en halva punsch. Vid 22,10-tiden hade hela sällskapet lämnat hotellet samt begivit sig ut på gatan för att där invänta en beställd bil. Efter 5 minuters tid hade en taxeaomobil stannat intill den plats, där de uppehållit sig, varför de gått fram till bilen och frågat chauffören, om det var bilen som de beställt. Chauffören hade svarat, att så icke vore fallet men att det nog skulle gå bra att få körning ändå. Ungefär samtidigt hade två män kommit fram till bilen och gjort anspråk på densamma. Ingen i sällskapet hade hört någon av männen uppmana chauffören att köra till poliskontoret. Bilen hade emellertid körts fram till en plats i omedelbar närhet av polisstationen samt parkerats där. Ingen i sällskapet hade reflekterat över, att bilen parkerats på nämnda plats. Chauffören hade stigit ur samt fyllt på kol i gengasaggregatet. Efter en kort stund hade de två tidigare iakttagna männen kommit fram till bilen och på nytt börjat tala om, att det var de som skulle hava bilen. Efter en stunds resonemang hade Ann-Mari Haglund och Margit Forsberg stigit ur bilen och halvsprungit ut mot Stora torget. Omedelbart därefter hade Barbro Bergdahl, Märta Norrman och Maj-Britt Karlsson stigit ur bilen samt sprungit ifatt Ann-Mari Haglund och Margit Forsberg intill en bil, som stått parkerad på torget. Samtliga hade stigit in i bilen och bett chauffören köra till Köping. Bilen, som tydligen strax förut kommit in till bilstationen, hade varit startklar för omedelbar avfärd. Under resan hem hade Margit Forsberg blivit illamående, varför chauffören måst stanna bilen intill Valskog, där hon stigit av och haft uppkastningar. Som anledning därtill uppgav Margit Forsberg, att hon ofta brukade må illa vid bilfärder.

Då bilen kommit till Arbogatullen inom Köpings stad, berättade flickorna vidare, hade densamma stoppats av två uniformsklädda poliskonstaplar, av vilka den ene uppmanat chauffören att köra till poliskontoret. Ingen av polismännen hade tilltalat någon av passagerarna. De hade ställt sig på var sin fotbräda och på detta sätt medföljt bilen till polisstationen. Ingen av flickorna kunde erinra sig, huruvida någon av polismännen uppmanat dem att stiga ur bilen. I vilket fall som helst hade de samtliga stigit ur, varpå någon av polismännen uppmanat dem att följa med in på polisstationen. Där hade de

fått veta, att en anmälan förelåg från Arboga. Vad som anmälts hade de icke fått någon upplysning om. Namn, födelsetid och adress hade upptagits, varjämte de förhörts om sin spritförtäring under kvällen. Efter något resone-mang hade en av polismännen förelagt flickorna ett papper, som de nu för-stode varit en stämning, samt utpekade, var de skulle skriva sina namn, och samtidigt förklarade, att de smidigast skulle komma undan det hela genom att skriva på. Samtliga hade därför skrivit sina namn dels å själva stäm-ningsblanketten och dels å en vidfästad fullmakt. Härpå hade de fått lämna polisstationen. Klockan hade då varit omkring 23,15. Polismännen hade icke visat något bryskt uppträdande på polisstationen.

På särskild fråga rörande graden av flickornas spritpåverkan, då de stego ur bilen på Scheelegatan, förklarade Barbro Bergdahl och Märta Norr-man, att de icke känt sig spritpåverkade. Ann-Mari Haglund, Margit Fors-berg och Maj-Britt Karlsson medgävo däremot, att de vid tillfället varit i någon mån spritpåverkade.

Poliskonstapeln Bror Teodor Eriksson i Köping berättade: Under patrull-tjänstgöring inom Köpings stad på kvällen den 28 augusti 1943 hade han av extra poliskonstapeln David Bergström erhållit underrättelse, att en bil med uppgivet nummer väntades anlända från Arboga och att med bilen följde fem stycken berusade damer. Eriksson och Bergström hade därför gått i rikt-ning mot Arbogatullen, där den efterspanade bilen efter 15 minuters tid an-träffats. Utan att vare sig Eriksson eller Bergström öppnat någon bildörr eller undersökt passagerarna i bilen hade chauffören uppmanats att köra till polisstationen. Eriksson och Bergström hade stående på var sin fotbräda medföljt dit. Sedan bilen stannat på Scheelegatan utanför polisstationen, hade fem flickor utan anmodan stigit ur bilen. En av dem hade yttrat: "Vad är det frågan om?" Vid flickornas utträde ur bilen hade Eriksson iakttagit, att de samtliga varit ostadiga i gången. Därjämte hade han känt spritluk-t från dem. Eriksson hade fördenskull anmodat dem att följa med in på polis-stationen. Där hade poliskonstapeln Ellnor Swärd tjänstgjort som vaktha-vande. Denne hade tagit upp flickornas namn samt gjort anteckningar om av dem uppgiven spritförtäring under kvällen. Då såväl Eriksson som Swärd och Bergström varit övertygade om, att de fem flickorna varit överlastade av starka drycker, dock icke i sådan grad, att det varit nödvändigt omhän-dertaga dem i arrest, hade Swärd underrättat dem om, att de kunde vänta en stämning för fylleri. Någon av flickorna hade hört sig för, om de skulle bliva uppsökta av någon stämmingsman i hemmet. Swärd hade meddelat dem, att han skulle kunna göra dem den tjänsten att taga upp deras bevis om delgiv-ning av en stämning för fylleri i Köping, varjämte de kunde lämna fullmakter för erkännande. Vid sådant förhållande skulle de icke mera behöva bekymra sig om saken. En av flickorna — Margit Forsberg — hade då yttrat: "Hör ni flickor vi skriver på stämningarna här, åtminstone gör jag det, för någon stämning från Arboga vill jag inte ha." Samtliga fem flickorna hade därpå

skrivit på stämningsblanketter in blanco ävensom fullmakter för erkännande av fylleriförseelse å Scheelegatan i Köping. Efter drygt en halv timmas tid eller vid 23,30-tiden hade flickorna, som då märkbart nyktrat till, fått lämna polisstationen med tillsägelse att begiva sig till sina respektive hem.

Eriksson förklarade, att under den tid av 26 år, som han varit anställd i Köpings stads polisdistrikt, det varit praxis, att personer, som gjort sig skyldiga till mindre förseelser, exempelvis fylleri, fått underteckna en stämningsblankett in blanco samt lämna rättegångsfullmakt för erkännande.

På särskild fråga förklarade Eriksson, att såväl han som Swärd och Bergström vid tillfället varit på det klara med, att det varit mindre lämpligt att låta flickorna skriva under delgivningsbevis och rättegångsfullmakt. De hade emellertid velat göra flickorna en tjänst, för att det inträffade skulle passera så obemärkt som möjligt.

Bergström berättade i huvudsaklig överensstämmelse med Eriksson. Bergström förklarade dock, att enligt hans personliga uppfattning flickorna, därest möjlighet förefunnits, bort kvarhållas å polisstationen någon timma.

Bergström medgav, att förfarandet med stämningspåskrift och undertecknande av fullmakter varit mindre lämpligt med hänsyn till det tillstånd, vari flickorna vid tillfället befunnit sig. Förfarandet hade föranletts av att poliskonstaplarna tyckt synd om flickorna och velat hjälpa dem, så att saken icke skulle väcka onödig uppmärksamhet. Under vistelsen å polisstationen hade flickorna noga underrättats om innebörden av deras namnunderskrifter.

På särskild fråga förklarade Bergström, att resonemang i forumfrågan förekommit mellan poliskonstaplarna. De hade därvid kommit till den slutsatsen, att flickorna skulle kunna rapporteras i Köping, emedan de utan anmaning stigit ur bilen på Scheelegatan och konstaplarnas uppmaning till flickorna att följa med in på polisstationen i och för sig icke inneburit ett anhållande.

Swärd uppgav vid förhör följande: Han hade klockan 22—24 ifrågasvarande kväll haft jourhavande vakttjänst å polisstationen i Köping. Vid 22,15-tiden hade telefonmeddelande ingått från Hellstrand, som begärt upptagande av namn och adress m. m. å fem stycken flickor, vilka med bil avrest från Arboga mot Köping efter att dessförinnan i Arboga hava uppträtt berusade och störande. Hellstrand hade vidare yttrat något om, att flickorna lyckats komma undan polisen i Arboga genom att skyndsamt lämna staden i bil. Uppgift om bilens registreringsmärke hade därjämte lämnats. Med anledning av telefonsamtalet hade Swärd omedelbart satt sig i förbindelse med tjänstgörande patrullen, som utgjorts av poliskonstaplarna Eriksson och Bergström, och lämnat dem besked om telefonsamtalet samt föreslagit, att de skulle ställa sig vid Arbogatullen och där stoppa bilen. Klockan 23 hade Eriksson och Bergström på polisstationen infört fem unga flickor, beträffande vilka Swärd fått den bestämda uppfattningen, att de samtliga voro överlastade av starka drycker. De hade uppträtt obalanserat och sludrat på talet, varjämte spritlukt kunnat förmärkas från dem. Då Swärd gjort dem uppmärksamma på att de voro

överlastade, hade någon eller några av dem yttrat: "Vi kan ju gå och vi ha sett dom som varit mycket fullare än vi." Sedan namn m. m. upptagits, hade Swärd meddelat flickorna, att de hade att förvänta stämning för fylleri. Dessförinnan hade Swärd varit i telefonförbindelse med poliskontoret i Arboga och fått bekräftat, att någon förseelse utöver fylleri knappast skulle kunna komma i fråga. Någon av flickorna hade frågat, hur det skulle gå till, när de skulle få stämning. Swärd hade då meddelat, att det så småningom skulle komma ett papper från Arboga för delgivning med dem. Flickorna hade då uttryckt sin rädsla för föräldrarna och frågat, om det hela icke skulle kunna ordnas på enklare sätt. Swärd hade därvid framkastat det förslaget, att de skulle rapporteras för fylleri å Scheelegatan i Köping och att de vid sådant förhållande kunde få skriva på en stämningsblankett in blanco samt en fullmakt för erkännande. Samtliga flickorna hade genast förklarat sig beredda att skriva fullmakter och bevis om att de fått del av stämning för fylleri. Sedan så skett, hade Swärd klargjort för flickorna, att de icke hade något mera att företaga sig, förrän domstolen avkunnat utslag och böterna skulle betalas. De hade även fått upplysning om, att böterna skulle erläggas hos stadsfogden. Efter omkring en halv timmas tid hade flickorna, som då märkbart nyktrat till, fått lämna polisstationen med tillsägelse att begiva sig till sina respektive hem. Swärd hade med hänsyn till den omständigheten, att flickorna utan anmodan stigit ur bilen på Scheelegatan varit av den uppfattningen, att de kunnat rapporteras för fylleri antingen i Köping eller i Arboga. Swärd hade dock ansett, att det varit riktigtast, att flickorna ställdes under åtal för fylleriförseelse i Arboga. Han hade emellertid tyckt synd om flickorna och velat hjälpa dem från saken med minsta möjliga offentlighet.

Beträffande det påtalade förhållandet, att flickorna fått skriva på en icke ifyllt stämningsblankett, förklarade Swärd, att detta förfarande varit praxis under hela den tid av sex år, som han tjänstgjort såsom poliskonstapel i Köping, då det gällt smärre erkända förseelser, exempelvis fylleri.

Swärd medgav, att det varit mindre lämpligt att låta flickorna skriva på stämningsblanketter och rättegångsfullmakter i sitt spritpåverkade tillstånd. Att så kommit att ske ansåge Swärd hava berott på, att han låtit sig påverkas av flickornas tal om rädsla för föräldrarna och för offentlighet. Med den företagna åtgärden hade han sålunda endast velat hjälpa flickorna. Dessa hade vid samtal givit tillkänna, att de haft fullt klart för sig, vad deras namnpåskrifter inneburit.

Swärd uppgav vidare, att något utrymme för flickornas förvaring vid tillfället icke funnits. Av stadshäktets tre arrestrum hade två varit upptagna, och i den s. k. fyllfinkan hade fem manliga personer förvarats. Swärd framhöll emellertid som sin åsikt, att flickorna vid tillfället voro så spritpåverkade, att de åtminstone för en kortare tid bort omhändertagas.

Biträdande överkonstapeln Ludvig Arnold Wajle i Köping uppgav följande: Han hade icke haft annan befattning med ifrågavarande sak, än att han den

31 augusti 1943 med ledning av en i polisstationens diarium införd rapport, varav framgått att flickorna av poliskonstaplarna Eriksson och Bergström rapporterats för fylleri å Scheelegatan i Köping, ifyllt vederbörande stämningssblanketter, vilka förvarats i diariet. Stämningssblanketterna hade varit försedda med vederbörligen bevittnade delgivningsbevis samt vidfogade underskrivna och bevittnade rättegångsfullmakter. Sedan stämningarna sålunda ifyllts att gälla ansvar för fylleri å Scheelegatan, allt i enlighet med Bergströms i polisdiariet antecknade rapport, hade desamma utan kommentarer överlämnats till stadsfiskalen i och för underskrift och registrering. Någon särskild polisrapport i ärendet hade icke uppsatts, enär rådhusrätten icke fordrade rapport beträffande smärre förseelser.

I sitt yttrande anförde t. f. stadsfiskalen Ericsson följande.

Vid ifrågakomna tillfälle hade Ericsson för en kortare tid uppehållit stadsfiskalstjänsten i Köping. Den 31 augusti 1943 hade Wajle å stadsfiskalsexpeditionen avlämnat sammanlagt 17 stycken för underskrift iordningställda stämningar, av vilka 11 stycken avsett ansvar endast för fylleri. Å 11 stämningssblanketter hade bevis om delgivning funnits påtecknade och vid dem hade varit fogade bevittnade fullmakter för förseelsernas erkännande. Med anledning därav hade Ericsson för överkonstapeln Börje Granberg påpekat det olämpliga i detta förfaringssätt. Granberg hade då framhållit, att förfaringssättet var i överensstämmelse med ordinarie stadsfiskalens vilja. Denne hade emellertid numera utfärdat en order, att vid delgivning av stämning vederbörande icke skulle tillåtas underskriva stämning in blanco utan i stället kallas till polisstationen för att delgivas stämningen, sedan denna i vederbörlig ordning utskrivits och undertecknats av åklagaren. I brådskande fall, då det vore fråga om lösdrivare eller personer, som skulle lämna orten och därefter svårligen kunde anträffas med stämning, skulle stadsfiskalen underrättas. — Beträffande den i förevarande ärende verkställda utredningen torde av densamma framgå, att de fem flickorna under kvällen den 28 augusti 1943 förtärt en förhållandevis riklig mängd alkoholhaltiga drycker samt att de under vistelsen såväl i Arboga som i Köping uppträtt på sådant sätt, att av deras åtbörder och orediga sinnesförfattning synbarligen kunnat märkas, att de varit druckna. Omständigheterna talade emellertid för att de skolat lagföras för fylleriförseelsen i Arboga. Dock syntes den omständigheten, att flickorna utan anmodan från polismännens sida stigit ur bilen på Scheelegatan i Köping och därefter uppmanats följa med in på polisstationen för att lämna vissa uppgifter, kunna betraktas som försvar för åtgärden att rapportera dem för fylleri i staden. Konstaplarna Swärds, Erikssons och Bergströms påstående, att detta förfarande dikterats av medkänsla för flickorna, ansåge sig t. f. stadsfiskalen Ericsson icke böra betvivla, liksom ej heller att förhållandet varit detsamma, då de låtit flickorna skriva på stämningssblanketter in blanco samt rättegångsfullmakter för förseelsens erkännande. Konstaplarna hade förnekat, att de på något sätt uppträtt bryskt mot flickorna. Dessa hade även vid förfrågan med-

delat, att så icke varit förhållandet. Vad vidare anginge åtgärden i och för sig att upptaga bevis om delgivning å en icke ifylld stämningsblankett, torde denna utan tvekan vara felaktig. Dock ansåge Ericsson icke, att poliskonstaplarna borde bliva underkastade ansvar därför, då detta förfarande varit praxis sedan åtminstone 26 år tillbaka i tiden. Med stöd av den verkställda utredningen hemställde Ericsson, att de av poliskonstaplarna Swärd, Eriksson och Bergström vidtagna åtgärderna måtte bedömas så milt som möjligt. Enligt införskaffad upplysning hade deras tjänstgöring dittills varit utan anmärkning.

Då min företrädare i ämbetet fann den gjorda utredningen icke vara fullständig, anmodade han landsfogden i Västmanlands län att verkställa ytterligare utredning i ärendet. Vid av landsfogden eller på dennes föranstaltande därefter hållna förhör hördes flickorna ånyo samt därjämte personer, som iakttagit flickorna å Stadskällaren i Arboga, den chaufför, som skjutsat flickorna från Arboga till Köping, samt personer, med vilka flickorna sammanträffat omedelbart sedan de fått lämna polisstationen i Köping. Enligt de av landsfogden hit översända förhørsprotokollen förekom vid den nya utredningen, bland annat, följande.

Jörgen Jarl, anställd såsom rockvaktmästare på Stadskällaren i Arboga under tiden oktober 1942—oktober 1943, berättade vid förhör: Vid fem olika tillfällen hade Jarl uppmärksammat några flickor, som han kände till utseendet och visste vara hemmahörande i Köping, vilka besökt Stadskällaren och där intagit förtäring. Detta hade skett såväl då dans varit anordnad som då det ej varit dans. Den 28 augusti 1943 hade Jarl tjänstgjort å Stadskällaren till klockan 23. Det hade ej varit dans denna dag. Någon gång under kvällen hade ovannämnda flickor från Köping, som vid tillfället varit fem stycken i sällskap, anlant till restaurangen. Då de anlände, hade de uppträtt korrekt, och det hade ej förmärkts, att de förtärt rusdrycker. Jarl hade mottagit deras ytterkläder, varefter flickorna gått till restaurangens veranda, som sommartid användes för utskänkning. Det bord, där flickorna suttit, hade Jarl kunnat överblicka från sin plats i klädlogen. Under uppehållet på verandan hade flickorna ”skratat lite högljutt”, men i övrigt hade de skött sig utan anmärkning. Efter omkring två timmar hade en av flickorna kommit till klädlogen och anmodat Jarl att beställa en bil. På fråga av Jarl hade flickan uppgivit, att bilen skulle gå till Köping. Strax därefter hade flickorna kommit till klädlogen för att hämta sina ytterkläder. Hur mycket rusdrycker flickorna förtärt visste ej Jarl. Under deras uppehåll i klädlogen hade icke förekommit något anmärkningsvärt. Sedan flickorna mottagit sina kläder, hade de lämnat restaurangen. Ej heller då hade det förekommit något anmärkningsvärt. Därefter hade Jarl ej sett flickorna. Jarl ansåge, att flickorna under den tid de uppehållit sig å Stadskällaren och då de gått därifrån icke varit överlastade av starka drycker. De hade emellertid varit påverkade av starka drycker, vilket förmärkts därav, att de talat och skrattat högljutt och haft något rödare ansiktsfärg än normalt. Vida-

re hade flickorna haft "stel blick", varav Jarl förstått, att de druckit sprit. Under tidigare besök å restaurangen hade flickorna, såvitt Jarl hade sig bekant, skött sig utan anmärkning.

Servitrisen Britta Bergström berättade: En lördagskväll mellan klockan 19 och 20 i slutet av augusti 1943 hade fem flickor infunnit sig å Stadskällarens sommarservering och beställt supé. De hade slagit sig ned vid ett bord, där Britta Bergström serverat. Det hade icke funnits något att anmärka mot flickorna, då de anlände. Britta Bergström hade trott, att flickorna voro omkring 20 år gamla. De hade nämligen verkat försigkomna och visat en icke obetydlig restaurangvana. Flickorna hade börjat med smörgåsbord. Till detta hade fyra av dem tagit 5 centiliter brännvin men den femte endast 2 ½ centiliter. De hade vidare förtärt sockerdricka till maten. Till varmrätten hade de beställt en helbutelj champagne av märket Louis Roederer till ett pris av 42 kronor 50 öre. Just vid detta tillfälle hade flickornas restaurangvana yttrat sig, enär de resonerat med varandra, om de skulle hava torr eller söt champagne. Därefter hade de à la carte beställt smultron till ett pris av 2 kronor 50 öre portionen, varjämte de tagit in en halvbutelj portvin av märket Grådask. Därvid hade Britta Bergström, som icke tidigare känt till flickorna, i tanke att de måhända på grund av sin ungdom skulle reagera oförmånligt om de drucke mera vin, frågat en kamrat, fru Olsson, som samtidigt tjänstgjort i matsalen, om man skulle våga servera flickorna mera vin. Fru Olsson hade svarat, att det vore ingen fara, ty hon hade vid något tillfälle tidigare serverat samma flickor eller åtminstone tre av dem och de hade då visat sig snälla och rara. Efter slutad måltid hade flickorna beställt kaffe och en halvbutelj punsch, som de bett att få fortast möjligt, enär de beställt en bil till Köping klockan 22,15, d. v. s. en halvtimme senare. De hade hastigt inmundigat det beställda samt efter att hava betalt notan, som slutat på omkring 110 kronor, lämnat restaurangen. Flickorna hade under hela den tid, de uppehållit sig i restauranglokalerna, uppfört sig utan anmärkning. De hade suttit lugnt och stilla vid sitt bord och pratat sinsemellan, utan att sjunga eller eljest vara högljudda eller upprymda. De hade visserligen varit pigga och glada, men icke på något störande sätt. Notan hade de betalt korrekt och rejält. Britta Bergström hade icke själv sett, när flickorna lämnade lokalen, varför hon icke iakttagit, om några tecken till spritpåverkan visat sig, då de reste sig från bordet och gingo ut.

Servitrisen fru Inga Olsson berättade, att hon å Stadskällaren tidigare, troligen vid ett par tillfällen, serverat några av ifrågavarande flickor. Hon hade uppskattat deras ålder till 20—22 år. Flickorna hade tidigare alltid uppfört sig utan anmärkning samt verkat rara och fina. De hade uppträtt korrekt på alla vis. Inga Olsson hade lagt märke till, att de velat både äta och dricka gott, varför de visat en viss världsvana. En lördagskväll i slutet av augusti 1943 hade flickorna, som då varit fem i sällskap, kommit in på sommarserveringen. Inga Olsson hade sett dem, då de anlände. De hade slagit sig ned vid ett bord och blivit serverade av Britta Bergström. Då flickorna skulle till att dricka

vin, hade Britta Bergström undrat, om hon skulle våga servera dem mera. Därtill hade Inga Olsson svarat, att det vore ingen fara, ty hon kände till dem sedan tidigare tillfällen, då de skött sig bra. Efter vad Inga Olsson kunnat förstå, hade det icke heller vid detta tillfälle funnits något att anmärka mot flickorna. Inga Olsson hade visserligen serverat vid bord, som icke stått i närheten av flickorna, men hon borde likväl hava lagt märke till, om någon av dem uppfört sig illa.

Droskägaren Ture Einar Jansson i Arboga uppgav: Då Jansson ifrågavarande kväll med sin bil varit på väg mot droskstationen på Stora torget i Arboga, hade Hellstrand hejdat bilen och yttrat, att han hade fem fulla fruntimmer att ta hand om. Jansson hade omedelbart dessförinnan märkt, att Hellstrand och Andersson, vilka båda varit civila, stått på den nordvästra trottoaren i gathörnet och samtalat med fem för Jansson okända flickor i åldern 20—25 år. Flickorna hade stått stilla, och man hade ej av deras åtbörder kunnat märka, att de skulle vara onyktra eller att de eljest uppförde sig förargelseväckande. I samma ögonblick som bilen stannat hade flickorna rusat fram på båda sidor om bilen samt påstått, att de beställt densamma för färd till Köping. Jansson hade haft taxameterens ledigskylt synlig. På Hellstrands fråga, om bilen var beställd, hade Jansson svarat nekande. Flickorna hade under tiden tagit plats i bilen. Hellstrand hade sagt, att Jansson skulle skjutsa flickorna till Köping men att han själv och Andersson skulle följa med, enär de ämnade överlämna flickorna till polisen därstädes. Emellertid hade Hellstrand tillagt, att han först måste anmäla på polisstationen, vart han ämnade taga vägen. Jansson skulle därför köra ned till Rådhusgatan och där invänta polismännen. Dessa hade därefter vikit in på Kapellgatan i riktning mot torget. Jansson hade strax kört om dem samt fortsatt in på Rådhusgatan, där han kört förbi polisstationen och stannat en bit längre fram på samma sida av gatan som poliskontoret. Under färden till Rådhusgatan hade flickorna skrattat och skojat i bilen. Jansson kunde icke uttala sig om, huruvida de voro onyktra. Att de druckit sprit hade han kunnat förstå därav, att de voro rätt upprymda. Jansson hade icke märkt, att någon av flickorna skilt sig från de andra i sitt uppförande. Då bilen stannat på Rådhusgatan, hade Jansson gått ur och fyllt ved på gengasaggregatet för att på så sätt uppehålla flickorna, till dess Hellstrand hunne fram. Flickorna hade under tiden suttit kvar i bilen. Då Jansson slutat påfyllningen av ved, hade Hellstrand och Andersson kommit fram till bilen. Hellstrand hade öppnat en av bilens baddörrar för att krypa in i bilen. Andersson hade stått bakom honom på trottoaren. Flickorna hade nu börjat högljutt protestera och sagt, att männen ej hade något att göra med bilen, vilken flickorna tingat. De hade även bett männen draga åt helvete. Hellstrand hade sökt lugna flickorna samt uppgivit, att han och Andersson vore polismän och att det vore därför de ville tala med flickorna. En av dessa hade då sagt: "Jaså är de från Västra Mark." Hellstrand hade fortfarande sökt lugna flickorna samt yttrat, att flickorna kunde följa med in på polisstationen, så att man finge titta på dem. I det-

samma hade flickorna öppnat dörrarna på bilens motsatta sida, hoppat ur vagnen och springande begivit sig tillbaka mot torget, där Jansson sett dem taga plats i en annan bil, som omedelbart fört dem från platsen. Enligt Janssons uppfattning hade flickorna icke varit så påverkade av spritdrycker, att det funnits anledning att taga hand om dem. Om de stått i ett gathörn och skrattat och nojsat på samma sätt som i bilen, hade polisen dock bort tysta ned dem.

Kontoristen Caesar Sjöberg berättade: Han hade sedan flera år tillbaka brukat på fritid tjänstgöra som extra chaufför hos olika droskägare i Arboga. Vid ett tillfälle, troligen en lördagskväll i slutet av augusti 1943, då Sjöberg tjänstgjort som extra chaufför på en droskägaren Axel Gustavsson i Arboga tillhörig bil, hade det kommit fem flickor rusande fram till bilen, vilken vid tillfället stått parkerad på Stora torget. Klockan hade varit omkring 22. Flickorna, som Sjöberg icke tidigare kände, hade utan vidare tagit plats i bilen samt bett om skjuts till Köping. Det hade verkat, som om de haft bråttom. Som bilen varit startklar, hade Sjöberg omedelbart kört i väg. En av flickorna hade tagit plats i framsätet bredvid Sjöberg och de övriga fyra i baksätet. Flickorna hade varit upprymda, och av deras samtal hade framgått, att de ämnat sig till idrottsmässan i Köping för att träffa sina fästmän. Sjöberg hade snart förstått, att några av flickorna — Sjöberg hade sedan förstått att de varit två — druckit sprit och varit så påverkade, att man kunde säga, att de voro berusade. Detta hade märkts på deras upprymda sätt och livliga men sluddriga tal. Däremot hade de ej varit särskilt högljudda. Sjöberg hade icke vid något tillfälle varit så nära flickorna, att han kunnat känna spritluk. De övriga tre flickorna hade däremot varit lugna, ehuru de deltagit i samtalet. På dem, särskilt den som satt bredvid Sjöberg i förarsätet, hade man överhuvudtaget ej kunnat märka, om de förtärt sprit eller ej. Då Sjöberg hunnit ungefär 4 kilometer från Arboga, hade han stannat bilen för att fylla på kol. Innan Sjöberg stigit ur bilen hade han tänt ljuset och då sett, att två av flickorna voro illamående. På hela deras ansiktsuttryck hade man kunnat förstå, att de varit påverkade av sprit. Ögonen hade varit dimmiga. Sjöberg hade nu förstått, att det var dessa båda flickor, som voro de onyktra i sällskapet. På de övriga tre hade han ej kunnat märka något nu heller. De båda förstnämnda flickorna hade även stigit ur bilen. Sjöberg hade då märkt, att de voro ostadiga i gången. En av flickorna hade gått avsides, tydligen för att kräkas. Den andra hade rört sig kring bilen. Ingen av dem hade varit högljudd. Under den fortsatta färden hade flickorna alltjämt samtalat med varandra, men Sjöberg hade ej så noga lagt på minnet vad de yttrat. Han mindes emellertid, att de pratat om ett uppträde, som de varit med om i Arboga. Den flicka, som satt bredvid Sjöberg, hade i anledning därav berättat, att flickorna i Arboga blivit hejdade av två män, som visat polisbrickor och begärt att få övertaga den bil, i vilken flickorna åkt vid tillfället. Sjöberg hade ej fått den uppfattningen, att flickorna sökt smita från polisen i Arboga. I övrigt hade Sjöberg ej under färden bytt mer än ett eller annat ord med flickan, som satt bredvid honom. Med de övriga

hade han icke alls samtalat. Då man nalkats Köping, hade bilen blivit hejdad av två polismän. Sjöberg hade påpekat detta för flickan, som satt bredvid honom. "Vad ha vi då gjort?" hade flickan yttrat härtill. "Ja, vad ha Ni egentligen gjort för någonting, eftersom polisen stannar Er?" hade Sjöberg tillagt. Flickan hade då bedyrat, att de ej haft någonting för sig, som kunde giva polisen anledning att hejda dem. Då bilen stannat, hade polismännen uppmanat Sjöberg att köra till polisstationen. De hade ställt sig en på vartdera av bilens fotsteg, varefter färden fortsatts till polisstationen. Under färden hade polismännen ej sagt något till flickorna. Dessa hade blivit tysta och nedslagna. Vid framkomsten hade de emellertid, såvitt Sjöberg kunde minnas, blivit anmodade att stiga ur och gå in på polisstationen. Sjöberg hade även blivit anmodad att följa med in för att taga betalning för bilskjutsen. Sjöberg hade uppehållit sig på polisstationen högst en halv minut. Flickorna hade fortfarande varit tysta och nedslagna. Polismännen hade hela tiden uppträtt korrekt.

Sjöberg sade sig icke kunna uttala sig om, huruvida flickorna under vistelsen i Arboga varit så onyktra, att polisen haft anledning att ingripa mot dem. Måhända hade den instängda luften i bilen påverkat de båda flickor, som under bilfärden visat sig onyktra. Sjöberg ville dock framhålla, att samtliga flickorna i Arboga icke varit värre därän, än att de kunnat springa, då de först kommit fram till bilen.

Maj-Britt Karlsson lämnade vid förhöret inför landsfogden en utförlig redogörelse för omständigheterna och händelseförloppet vid ifrågakomna tillfälle. Hon uppgav därvid bland annat följande: Hon mindes ej, om flickorna, då bilen stannat vid rådhuset, blivit anmodade att stiga ur och gå in på polisstationen. Av omständigheterna hade emellertid framgått, att så var meningen. Då Maj-Britt Karlsson gick in på polisstationen, hade hon ej känt sig riktigt nykter. Hon hade varit tung i huvudet. Emellertid hade hon kunnat gå ordentligt. Maj-Britt Karlsson ansåge dock, att hon icke varit så illa därän, att hon ej skulle kunnat taga vara på sig själv och gå hem. Hon ansåge vidare, att hon ej var så påverkad av sprit, att en utomstående skulle hava märkt det. Enligt hennes uppfattning hade alla fem flickorna varit likadana, och ingen av dem hade i nykterhetshänseende skilt sig från de andra. Poliskonstapeln Eriksson hade varit den, som närmast fört ordet på polisstationen. Flickorna hade blivit tillfrågade om sina namn, varjämte de fått redogöra för hur mycket sprit de druckit under kvällen. Polismännen hade ej påstått, att flickorna voro onyktra eller att de skulle hava uppträtt olämpligt under besöket i Arboga. Swärd eller Eriksson hade förelagt flickorna var sitt papper och anmodat dem att underteckna det med sina namn på två ställen. Maj-Britt Karlsson hade förstått, att det gällt böter. Då flickorna frågat, vad som skulle hända om de vägrade att underteckna papperet, hade de fått till svar, att de i så fall skulle få komma till tinget och svara själva. Om de däremot skreve under papperet, skulle det ej bliva något mer av det hela än att de sedan skulle få betala sina böter. Om anledningen till att de skulle få böta, hade det icke yttrats ett ord,

och Maj-Britt Karlsson hade för sin del ej tänkt så mycket därpå, då hon varit angelägen att få lämna polisstationen fortast möjligt. I likhet med de andra flickorna hade hon därför skrivit under handlingen. Hon hade varken då eller senare erhållit någon avskrift av denna. Då flickorna därefter lämnat polisstationen, hade de, såsom avsikten varit redan före avresan till Arboga, begivit sig till den i Köping pågående idrottsmässan. På idrottsplatsen hade Maj-Britt Karlsson sammanträffat med mejeristen Kurt Hellqvist, som sedan följt henne hem. Hon hade ej denna kväll berättat för Hellqvist vad som inträffat, men det hade hon gjort vid ett senare tillfälle. Hellqvist hade då sagt, att han icke kunnat finna, att hon varit påverkad av spritdrycker. Maj-Britt Karlsson hade kommit hem till sin bostad omkring klockan 1 på natten. Vid denna tidpunkt hade hon ej känt av den tidigare spritförtäringen. Dagen därpå hade flickorna sammanträffat hemma hos Maj-Britt Karlsson, varvid de börjat resonera om gårdagens händelser. De hade börjat undra över, varför de egentligen blivit förda till polisen. De hade icke tyckt, att det fanns någon anledning till ett polisingripande, då de ej ansett sig överlastade. De hade kommit till den slutsatsen, att de båda okända männen i Arboga möjligen ansett dem onyktra och därför anmält dem för polisen. Maj-Britt Karlsson hade därefter ringt till polisstationen för att fråga, vad som skulle komma att ske. Hon hade därvid fått tala med Swärd, som upplyst henne om att anmälan härrörde från restaurangen i Arboga. På Maj-Britt Karlssons fråga, hur det skulle gå med papperen, som de tecknat under, och om böterna skulle komma att avkrävas dem i hemmen, hade Swärd svarat, att flickorna ju kunde göra sällskap med någon manlig bekant till rådhuset och betala böterna där.

De övriga flickorna lämnade i tillämpliga delar i huvudsak samma upplysningar, dock förklarade sig tre av dem icke hava förstått, att undertecknandet av handlingarna å polisstationen skulle medföra att de bleve dömda till bötesstraff.

Hellqvist uppgav vid därefter anställt förhör följande: En lördag troligen i mitten av september månad 1943, då idrottsmässa var anordnad i Köping, hade Hellqvist på kvällen besökt platsen för tillställningen. Omkring klockan 23,45, då festen närmat sig sitt slut, hade han sammanträffat med Maj-Britt Karlsson, som han tidigare kände. Hellqvist och Maj-Britt Karlsson hade därefter gjort sällskap från idrottsplatsen. Maj-Britt Karlsson hade därvid icke berättat vad som hänt henne under kvällen. Vid ett senare tillfälle hade emellertid Hellqvist frågat henne därom, sedan han från annat håll fått höra, att hon och hennes kamrater blivit åtalade för fylleri. Enligt Hellqvists uppfattning var Maj-Britt Karlsson vid den tidpunkt, då han råkade henne, icke påverkad av sprit. Han hade icke kunnat förmärka, att hon på något sätt var sig olik. Hon hade icke luktat sprit. Nere i staden hade Hellqvist och Maj-Britt Karlsson sedermera samma kväll sammanträffat med Ann-Mari Haglund och en yngling. Ej heller på Ann-Mari Haglund hade Hellqvist kunnat förmärka något ovanligt.

Ingenjören Åke Kjellström berättade: Då han den 28 augusti 1943 besökte idrottsmässan i Köping, hade han någon gång mellan klockan 23,15—23,30 sammanträffat med Barbro Bergdahl, Märta Norrman och Margit Forsberg, vilka han kände på grund av sin arbetsanställning, ävensom Ann-Mari Haglund, vilken han då träffade för första gången. I olikhet med vad eljest brukat vara fallet hade de tre förstnämnda flickorna därvid verkat ovanligt tysta och nedstämda. Ann-Mari Haglund hade däremot icke förefallit nedslagen. Kjellström hade frågat vad som hänt, men flickorna hade till en början ej velat yppa något. Han hade dansat en dans med Barbro Bergdahl och, då han i hennes och Ann-Mari Haglunds sällskap sedermera intagit förtäring vid kaffeserveringen, hade Barbro Bergdahl med de andra flickornas medgivande berättat, att flickorna tidigare på kvällen varit i Arboga och superat. Då de stått i begrepp att resa hem, hade de råkat i delo om bilen med två okända män, till vilka de slutligen fått lämna ifrån sig bilen. Då flickorna gingo sin väg, hade männen yttrat: "Vi ska nog fan se till att ni hamnar där ni ska." Sedan flickorna i en annan bil fortsatt hemfärden, hade de vid framkomsten till Köping blivit hejdade av polismän, som fört dem till polisstationen. Där hade de fått skriva på en handling. Polismännen hade sagt, att det sedan icke skulle bli något vidare. Om de däremot vägrade att skriva under, skulle de bli kallade till tinget. Flickorna hade icke haft uppfattningen, att de påtecknat en stämning utan snarare ett erkännande om att de varit inne på polisstationen. Kjellström hade icke kunnat tänka sig, att flickorna fått underteckna en fylleristämning utan snarare en varning eller något dylikt. Först påföljande dag, då Kjellström träffat Swärd på deras gemensamma matställe, hade han fått veta, att flickorna blivit stämnda för fylleri. Kjellström hade absolut icke kunnat märka, att någon av de fyra flickorna varit påverkad av sprit, då han vid ifrågavarande tillfälle träffade dem. Han hade särskilt bett Barbro Bergdahl att andas på honom. Först då hade han kunnat förmärka spritlukten från hennes andedräkt. Då särskilt Barbro Bergdahl, Märta Norrman och Margit Forsberg varit mycket nedstämda och nära att gråta, hade han måst taga hand om dem och söka lugna dem. Kjellström hade icke dansat med någon annan av flickorna än Barbro Bergdahl.

Bageriarbetaren Börje Einar Pålsson uppgav vid förhör följande: Den 28 augusti 1943 hade han omkring klockan 23,30—23,45 på idrottsmässan i Köping sammanträffat med Märta Norrman, som han tidigare kände. Han hade dansat en eller annan dans med henne. På avstånd hade han även iakttagit Margit Forsberg, Ann-Mari Haglund, Barbro Bergdahl och Maj-Britt Karlsson. Märta Norrman hade berättat, att hon och nämnda fyra flickor under aftonen varit i Arboga och superat och att de beställt en bil till klockan 22,15 för att då fara hem. Ett par män, som sagt sig vara poliser, hade emellertid tagit bilen ifrån dem. Flickorna hade då i en annan bil fortsatt färden till Köping. Vid framkomsten hade bilen hejdats av polismän, som fört flickorna till polisstationen. Flickorna hade där fått underteckna en handling,

som de tydligen ej visste vad den innebar. Pålsson hade sagt, att det troligen vore en stämning för fylleri. Pålsson hade föreslagit Märta Norrman, att de skulle göra sällskap till polisstationen och taga reda på vad meningen vore, men Märta Norrman hade icke velat följa med, då hon ansett, att hon därigenom blott skulle förvärra sin ställning. Enligt Pålssons uppfattning var Märta Norrman absolut icke påverkad av sprit, då han träffade henne. Hon hade kunnat tala och röra sig utan anmärkning. Icke heller hennes ansikte hade förrätt någon spritpåverkan. Då Märta Norrman berättat om kvällens tilldragelser, hade Pålsson emellertid skärpt sin uppmärksamhet och först då hade han kunnat känna en viss spritlukthet från hennes andedräkt. Pålsson kunde icke yttra sig om de övriga flickornas tillstånd vid ifrågakvarande tillfälle.

Av fem av landsfogden överlämnade avskrifter av de i målen mot flickorna delgivna stämningarna framgick, att envar av flickorna den 28 augusti 1943 undertecknat en å stämmingsblanketten tryckt förklaring av följande lydelse: "Ett med förestående stämning likalydande exemplar har jag denna dag emottagit; erkännes." Flickornas namnunderskrifter voro bevittnade av Swärd, på förmans uppdrag. De vid stämmingsblanketterna fogade, av flickorna undertecknade rättegångsfullmakterna innehöllo fullmakt in blanco för innehavaren att föra utfärdarens talan vid rådhusrätten i Köping. Flickornas namnunderskrifter voro bevittnade av Swärd och Bror Eriksson.

Sedan Swärd beretts tillfälle att taga del av utredningen i ärendet, anförde han i avgivet yttrande följande.

Swärd vidhölle den berättelse, han avgivit vid förhöret inför t. f. stadsfiskalen Ericsson. Då Swärd fått meddelande om att de fem flickorna från Köping uppträtt berusade i Arboga, hade han i enlighet med Arbogapolisens hemstälans lätit anhålla dem vid ankomsten till Köping. Sedan de införts på polisstationen, hade han själv kunnat konstatera, att de väl voro synbart berusade, men icke till den grad, att de icke visste vad de gjorde. Swärd hade tagit upp deras namn och övriga data och meddelat, att de komme att bliva instämnda till domstol för fylleri. Det vore ju helt naturligt, att denna under rättelse för dem blivit en chock, som sannolikt bidragit till att de ryckt upp sig och nyktrat till. De hade givit uttryck åt sin ängslan för att saken skulle komma till föräldrarnas kännedom och undrat, hur detta skulle kunna undvikas. För att visa dem tillmötesgående och hjälpa dem att undgå onödig skandal hade Swärd upplyst dem om, att de kunde få underskriva en stämmingsblankett in blanco och en rättegångsfullmakt. De hade varit tacksamma härför. Då undertecknandet skedde hade flickorna befunnit sig i en sådan sinnesförfattning, att de väl förstätt vad det innebar. De hade aldrig förnekat, att de druckit sig berusade i Arboga, och de för unga flickor avsevärda kvantiteter vin och sprit de inmundigat hade måst verka berusande på dem. Swärd hade medgivit, att det varit formellt riktigt, att flickorna ställts under

åtal för fylleriförseelsen i Arboga, men han hade ansett det icke felaktigt att ställa dem under åtal i Köping. Även om vid en strängt formell granskning vissa anmärkningar kunde framställas mot utfärdandet av stämningarna och deras delgivning, hemställde Swärd, att synnerlig hänsyn måtte tagas till den omständigheten, att han i sitt handlande letts av hänsyn till flickorna. Dessa hade icke lidit någon rättsförlust. Hade de själva ansett, att någon oförrätt hotat dem, hade de haft god tid att mellan den 28 augusti, då de anhöllos, och den 6 september, då målet mot dem var före vid rådhusrätten, återkalla fullmakten. De hade heller icke överklagat rådhusrättens utslag. Under åberopande av vad han sålunda anfört hemställde Swärd, att klagomålen icke måtte föranleda någon åtgärd mot honom.

I en till landsfogden i Västmanlands län avlåten skrivelse anförde justitieombudsmannen Ljunggren därefter följande.

Av handlingarna i ärendet framgår, att de fem flickorna på kvällen den 28 augusti 1943 i bil reste från Köping till Arboga, dit de ankommo klockan omkring 20. Därefter åto de supé å Stadsällaren i sistnämnda stad, varvid de förtärde envar 5 centiliter brännvin och tillsammans en helbutelj champagne, en halvbutelj portvin och en halvbutelj punsch. Öl förtärdes ej till maten utan i stället sockerdricka. Flickorna hava samtliga uppgivit, att de icke tidigare under dagen förtärt spritdrycker. Vid 22-tiden bröto de upp från Stadsällaren och gingo ut för att på gatan invänta en av dem för återfärd till Köping beställd droskbil. Under det de väntade synas flickorna hava talat och skrattat tämligen högljutt, i anledning varav två civilklädda polismän, som närmat sig platsen, fått den uppfattningen att flickorna voro berusade. Den ena av polismännen, Hellstrand, ämnade i anledning därav i en droskbil, som just då anlände till platsen, föra flickorna till den närlägnade polisstationen för att där ”mera individuellt kunna konstatera berusningsgraden”. På anmodan av Hellstrand körde chauffören därpå bilen, i vilken flickorna tagit plats i tro att bilen var den av dem beställda, till en plats i omedelbar närhet av polisstationen. Hellstrand, som följt efter, öppnade vid framkomsten en av bildörrarna och inledde samtal med flickorna. Något anhållande skedde emellertid ej. Flickorna, som icke torde hava haft klart för sig att Hellstrand var polisman eller i varje fall icke uppfattat vad saken gällde, stego skyndsamt ur bilen och begåvo sig springande till den i närheten varande bilstationen på Stora torget. Där togo de plats i en bil och beordrade dennas chaufför att köra till Köping, vilken tillsägelse chauffören genast efterkom. Hellstrand, som sett att bilen kördes i riktning mot Köping, begav sig till polisstationen och underrättade telefonledes poliskontoret i nämnda stad om flickornas beteende samt begärde undersökning för utrönande av i vilken grad de voro berusade.

Hellstrands telefonmeddelande mottogs å polisstationen i Köping av den vid tillfället där vakthavande konstapeln, Swärd. Denne satte sig genast i förbindelse med de patrullerande poliskonstaplarna Eriksson och Bergström och beordrade dem att, då bilen i vilken flickorna åkte anlände till Köping, stoppa densamma och anmoda chauffören att köra till polisstationen med flickorna. Så skedde också, varvid Eriksson och Bergström stående på bilens fotbrädor medföljde till polisstationen, belägen vid Scheelegatan. Vid framkomsten dit stego flickorna ur bilen och blevo därpå av Eriksson tillsagda att följa med in på poliskontoret. Angående vad som där förekommit äro uppgifterna stridiga. Slutet blev emellertid, att på Swärds förslag envar av flickorna å en henne förelagd icke ifylld stämmningsblankett, avseende inställelse inför rådhusrätten i Köping, tecknade erkännande, att hon mottagit "ett med förestående stämning likalydande exemplar", vilken delgivning bestyrktes av Swärd. Någon avskrift av handlingen tillställdes emellertid icke vederbörande vare sig då eller senare. Vidare undertecknade envar av flickorna en stämmningsblanketten bifogad rättegångsfullmakt in blanco för innehavaren att vid rådhusrätten i Köping föra fullmaktsutfärdarens talan, vilken fullmakt bevittnades av Swärd och Eriksson. Därefter fingo flickorna omedelbart lämna polisstationen. De begåvo sig därpå direkt till en i samband med den då pågående idrottsmässan anordnad offentlig danstillställning och deltog i dansen.

Sedan de av flickorna påtecknade stämmningsblanketterna några dagar senare ifyllts, därvid åtalen angåvos avse fylleri å Scheelegatan den 28 augusti 1943 klockan 23, blevo flickorna, sedan innehavaren av förenämnda fullmakter, rådhusvaktmästaren, å flickornas vägnar vid rådhusrätten erkänt åtalade förseelsen, bötfälda för fylleri.

Beträffande frågan huruvida flickorna voro överlastade av starka drycker hava visserligen de båda omförmälda polismännen i Arboga förklarar, att de blivit fullt övertygade om att flickorna voro "högradigt spritpåverkade". Denna uppfattning synes emellertid hava bibringats dem huvudsakligen på grund därav, att de på avstånd hört flickorna vara högljudda. Dessas uppträdande efter det polismännen kommit till tals med dem kan icke gärna åberopas som bevis för att flickorna voro överlastade. Båda polismännen hava nämligen omtalat bland annat, att flickorna "rusat fram" till den ankommande bilen och efter en stund "rusat ut" genom bilens ena dörr och "springande" begivit sig till en annan bil. Detta tyder ju ej på att de varit överlastade. Polismännen Eriksson och Bergström hava visserligen uppgivit, att de vid flickornas ankomst till polisstationen i Köping funnit dem ostadiga i gången. Polismannen Swärd säger sig vid flickornas införande å polisstationen hava funnit, att de uppträtt obalanserat och sluddrat på talet, varjämte spritlukt förmärkts. På grund av dessa iakttagelser hade Eriksson, Bergström och Swärd fått den uppfattningen, att flickorna voro överlastade. Jag vill emellertid påpeka, att dessa uppgifter lämnats nu sedan jag beordrat

utredning i saken i anledning av de inkomna klagomålen och polismännen kommit att i ärendet hos J. O. intaga partsställning.

Polismännens uttalade mening, att flickorna voro överlastade, delas icke av flickorna själva och övriga i saken hörda personer. Britta Bergström, som serverat flickorna å Stadskällaren, har sålunda uppgivit, att flickorna under hela den tid de uppehållit sig i restauranglokalerna uppfört sig utan anmärkning. De hade icke ens varit upprymda, och det hade högeligen förvånat Britta Bergström, att flickorna efter besöket å restaurangen råkat ut för polisen. Inga Olsson, som tidigare vid ett par tillfällen serverat några av flickorna och därvid alltid funnit dem "rara och fina", har förklarat, att efter vad hon kunnat förstå hade det ej heller vid nu ifrågavarande tillfälle funnits något att anmärka mot flickorna. Dåvarande rockvaktmästaren å Stadskällaren, Jarl, har uppgivit, att flickorna, då de avlägsnade sig därifrån, voro påverkade av spritdrycker men icke överlastade. Enligt vad droskägaren Jansson, som kört den första av de två i ärendet omförmälda bilarna, uppgivit hade flickorna stått stilla på gatan, och man hade ej av deras åtbörder kunnat märka, att de skulle vara onyktra. Flickorna hade sedan i bilen skrattat och nojsat och varit "rätt upprymda", på grund varav Jansson förstått, att de druckit sprit. Enligt Janssons uppfattning hade det dock ej funnits anledning att taga hand om dem. Sjöberg, som med bil kört flickorna tillbaka till Köping, har berättat, att tre av dem uppträtt på ett sådant sätt, att man icke ens kunnat märka att de förtärt spritdrycker. Beträffande de två övriga flickorna hade Sjöberg under bilresan fått den uppfattningen, att de då voro onyktra. De hade emellertid vid framkomsten till Köping nyktrat till av den chock, som polismännens ingripande i samband med bilens hejdande ineburit för dem. Enligt Sjöbergs uppgift kunde den instängda luften i bilen hava påverkat dessa båda flickor, vilka enligt vad Sjöberg särskilt framhållit dock icke varit värre därän, än att de kunnat springa, då de i Arboga kommo fram till bilen. Vidare bör uppmärksammas, att Kjellström, som strax efter det flickorna lämnat polisstationen å idrottsmässan sammanträffat med Märta Norrman, Margit Forsberg, Barbro Bergdahl och Ann-Mari Haglund, icke alls kunnat märka, att någon av dessa fyra varit påverkad av sprit. Påls-son har lämnat samma uppgift vad angår Märta Norrman, med vilken han sammanträffat å idrottsmässan. Hellqvist hade ej heller, då han på kvällen träffade Maj-Britt Karlsson och Ann-Mari Haglund, funnit dem spritpåverkade.

Vid övervägande av de sålunda i ärendet lämnade uppgifterna finner jag väl utredningen giva vid handen, att flickorna voro påverkade av spritdrycker. Beträffande några av flickorna synes dock denna spritpåverkan hava varit obetydlig. Även de övriga hava emellertid uppenbarligen ingalunda varit så påverkade, att de rimligen kunde anses överlastade. Graden av spritpåverkan torde för övrigt i fråga om samtliga hava varit ringa vid införandet å polisstationen. På grund av det sagda finner jag, att de anhängiggjorda åtalen

för fylleri varit helt och hållet obefogade. Detta måste i varje fall gälla åtalen mot vissa av flickorna. Med hänsyn till omständigheterna vid tillfället kan vid frågans bedömande något avseende icke fästas vid det förhållandet, att flickorna undertecknat rättegångsfullmakter, med stöd av vilka innehavaren inför rätten skulle erkänna omstämda förseelsen.

Till följd av åtalen hava flickorna lidit ej ringa skada. Jag tänker härvid icke så mycket på de ådömda böterna utan fastmera på det nedsättande i att bliva dömd för en sådan förseelse som fylleri, vilket även medför att vederbörande blir upptagen i det hos kontrollstyrelsen förda straffregistret. Därtill kommer, att flickorna till följd av åtalen av nykterhetsnämnden erhållit skriftlig varning för alkoholmissbruk. Härtill må dock anmärkas, att ehuru flickorna enligt min åsikt icke varit överlastade, deras förehavanden kvällen ifråga från såväl nykterhetssynpunkt som andra synpunkter måste anses klandervärda, särskilt med hänsyn till flickornas ålder.

Ansvaret för de obefogade åtalen finner jag åvila poliskonstapeln Swärd, som i egenskap av vakthavande konstapel å poliskontoret delgivit flickorna stämningarna och låtit dem underteckna rättegångsfullmakter för erkännande. Härigenom synes mig Swärd hava visat oförstånd i tjänsten av beskaffenhet att böra beivras.

J. O. uppdrog åt landsfogden att vid vederbörlig domstol i laga ordning anhängiggöra och utföra åtal mot Swärd för tjänstefel i berörda hänseende, därvid målsägandena borde beredas tillfälle att i målet föra talan.

Med hänsyn till vad i ärendet blivit upplyst angående tidigare i Köping tillämpad praxis i fråga om delgivning av stämningar i fyllerimål och vissa andra mål fann J. O. däremot Swärd icke skäligen böra åtalas för de formella felaktigheter, som ägt rum beträffande ifrågavarande stämningars delgivning.

I skrivelsen till landsfogden anförde justitieombudsmannen Ljunggren vidare: Skulle mot förmodan domstolen finna, att flickorna voro överlastade av starka drycker, bör Swärd enligt min mening likväl icke undgå ansvar för tjänstefel. Det är nämligen att märka, att åtalen gällde fylleri, som flickorna skulle hava gjort sig skyldiga till å gatan utanför polisstationen i Köping. Dit hade flickorna emellertid förts av polismännen Eriksson och Bergström. Vare sig flickorna direkt anmodades eller ej att där stiga ur bilen, framgick likväl tydligt av omständigheterna, att polismännens mening var, att flickorna så skulle göra för att därefter införas å polisstationen. Det måste under dylika förhållanden anses innebära tjänstefel att åtala för fylleri å platsen ifråga. Vidare vill jag framhålla, att under förutsättning att flickorna voro överlastade, då de infördes å polisstationen, kunde de säkerligen icke samtliga under det tydligen mycket kortvariga uppehållet därstädes hava nyktrat till så mycket, att det var försvarligt att då delgiva dem stämning

och låta dem underskriva rättegångsfullmakt. Härutinnan har Swärd alltså under nämnda förutsättning gjort sig skyldig till ytterligare tjänstefel. Det bör i detta sammanhang anmärkas, att Swärd uppgivit att flickorna varit så spritpåverkade, att de åtminstone för en kortare tid bort omhändertagas, men att så ej skett, enär samtliga arrestlokalerna varit upptagna. I enlighet med det nu sagda bör åklagaren mot Swärd framställa alternativa ansvarsyrkanden.

Rådhusrätten i Köping, varest åtalet anhängiggjordes samt flickornas målsmän förde talan om skadestånd av Swärd, yttrade i utslag *den 3 april 1944* följande.

Rådhusrätten finner i målet utrett: *att* en poliskonstapel i Arboga polisdistrikt — sedan han den 28 augusti 1943 vid 22-tiden å Nygatan i Arboga stad uppmärksammat fem unga, för honom okända flickor, vilka uppträtt på sådant sätt, att enligt poliskonstapelns förmenande anledning funnits till antagande, att de varit av starka drycker överlastade, men flickorna i automobil avrest från Arboga, innan utredning härom hunnit verkställas — vid 22,15-tiden samma dag efter erhållen upplysning om registreringsnumret å den automobil, i vilken flickorna avrest, ävensom att färden ställts till Köping per telefon till polisstationen i Köping begärt upptagande av flickornas namn och adress samt deras berusningsgrad; *att* Swärd, som vid nämnda tid haft vakttjänst å polisstationen i Köping mottagit telefonmeddelandet och i anledning därav beordrat patrullerande poliskonstaplarna Eriksson och Bergström att vid Arbogatullen invakta bilen och anmoda chauffören att köra till polisstationen med flickorna; *att*, då bilen ifråga en stund senare ankommit till Arbogatullen i Köping, Bergström och Eriksson stoppat densamma, varefter chauffören på tillsägelse av nämnda konstaplar framfört bilen till polisstationen vid Scheelegatan dit konstaplarna medföljt, stående å automobilens fotbrädor; *att*, sedan flickorna stigit ur bilen, de av Eriksson tillsagts att följa med in på polisstationen; *att* Swärd där antecknat dels namnen å de fem flickorna, vilka befunnits vara: Märta Norrman, Margit Forsberg, Barbro Bergdahl, Ann-Mari Haglund, Maj-Britt Karlsson, alla hemmahörande i Köping, dels av dem uppgiven spritförtäring under aftonen; *att* Swärd emellertid — i stället för att såsom det ålegat honom, uppsätta rapport över den gjorda utredningen att överlämnas till polisstationen i Arboga för på vederbörande åklagare därstädes ankommande åtgärd — föranstaltat, att samtliga flickorna å stämningsblanketter, avsedda att ifyllas för stämning till rådhusrätten med ansvarsyrkande för fylleri å Scheelegatan i Köping ifrågavarande dag, tecknat erkännande om stämning mottagande och fullmakt för förseelsens erkännande; *samt att* med anledning härav, sedan stämningsblanketterna blivit på angivet sätt ifyllda, samtliga flickorna av vederbörande åklagare ställts under åtal vid rådhusrätten i Köping för fylleri å Scheelegatan i staden den 28 augusti 1943 samt

den 6 september 1943 av rådhusrätten fällts att för fylleri böta var 15 kronor.

Även om samtliga flickorna såsom Eriksson och Bergström samstämmande omvittnat varit berusade vid ankomsten till polisstationen, har det varit felaktigt att föranstalta om åtal mot dem för att de i berusat tillstånd passerat Scheelegatan från automobilen till polisstationen, dit automobilen beordrats av polismän för anställande av förhör med flickorna. På grund härav och då Swärd genom sina åtgöranden måste anses ansvarig för de mot förenämnda fem flickor anställda obefogade åtalen prövar rådhusrätten lagligt jämlikt 25 kap. 17 och 22 §§ strafflagen döma Swärd att för oförstånd i tjänsten böta 10 dagsböter, var om 6 kronor.

Vidkommande de av vederbörande målsägare framställda ersättningsyrkanden för den skada, som flickorna till följd av åtalen lidit, så enär av utredningen i målet framgår, att flickorna — även om några av dem, såsom de uppgivit, vid underskrivandet av stämningsblanketterna och fullmakterna icke förstått innebörden därav — samtliga dock påföljande dag och sålunda i god tid före målens handläggning den 6 september 1943 varit underkunniga om innebörden men likafullt icke vidtagit någon åtgärd vare sig för fullmakternas återkallande eller för överklagande av de i målen meddelade utslagen, finner rådhusrätten flickorna genom sina göranden och låtanden bära sådan del i ansvaret för de anställda åtalen, att någon ersättning för genom desamma liden skada icke kan skäligen tillerkännas flickorna, varför de i sådant hänseende framställda yrkandena ogillas.

Swärd tillförbindes att ersätta statsverket förskjutna vittnesersättningar till i målet avhörda vittnena Hellstrand, Jansson, Sjöberg, Jarl, Andersson, Kjellström och Hellqvist.

Målsägandena skola själva vidkännas sina kostnader å saken.

Med anledning av denna utgång av målet uppdrog jag åt advokatfiskalen vid Svea hovrätt att därstädes anföra besvär över rådhusrättens utslag. I en skrivelse till advokatfiskalen anförde jag följande.

I utslaget har rådhusrätten fällt Swärd till ansvar för oförstånd i tjänsten, bestående däri att han föranstaltat om åtal mot flickorna, ehuru de, även om de voro berusade, icke kunna anses hava i sådant tillstånd anträffats på allmän plats i Köping.

Av vad i målet förekommit kan emellertid anses styrkt, att flickorna vid ankomsten till Köping icke voro överlastade i den mening, som avses i 18 kap. 15 § strafflagen. Vad angår tre av dem, nämligen Märta Norrman, Barbro Bergdahl och Ann-Mari Haglund, måste det anses fullt klarlagt, att de icke voro berusade. Med hänsyn härtill torde Swärd bära dömas till ansvar för det fel, som förelupit därigenom, att flickorna, i varje fall de tre nyssnämnda, överhuvudtaget blivit ställda under åtal för fylleri.

Skulle hovrätten emellertid finna att flickorna voro överlastade, synes

Swärd böra dömas till ansvar i enlighet med det av J. O. i skrivelsen till landsfogden utvecklade andra alternativet. För sådant fall bör Swärd alltså fällas till ansvar, icke blott för vad rådhusrätten enligt vad ovan sagts funnit ligga honom till last, utan även för det oförstånd, som han ådagalagt såväl genom att delgiva stämningarna på sätt som skett som ock genom upptagandet av flickornas erkännanden av de påstådda fylleriförseelserna vid en tidpunkt, då de jämväl enligt Swärds egen uppfattning voro berusade.

Jämväl Swärd besvarade sig över rådhusrättens utslag.

Svea hovrätt yttrade i utslag den 25 juli 1944 följande.

Även om av utredningen i förevarande mål icke beträffande någon av flickorna kan anses framgå, att hon vid ankomsten till polisstationen i Köping varit i sådan grad överlastad av starka drycker, som förutsättes för tillämpning av 18 kap. 15 § strafflagen, får dock Swärd anses hava haft skälig anledning antaga, att de varit överlastade, varför icke på denna grund fog sakenats för anställande av åtal mot dem, men enär, på sätt rådhusrätten yttrat, det varit felaktigt att föranstalta om åtal mot flickorna för att de i berusat tillstånd passerat Scheelegatan från bilen till polisstationen, dit bilen beordrats av polismän för anställande av förhör med flickorna, samt med hänsyn till den sinnesförfattning, vari flickorna enligt Swärds uppfattning under vistelsen å polisstationen befunnit sig, det tillika får anses såsom oförstånd i tjänsten att, på sätt som skett, därunder låta dem underteckna rättegångsfullmakt ävensom erkännande om mottagande av stämning, alltså och då Swärd måste anses ansvarig för nämnda åtgärder, prövar hovrätten rättvist fastställa det slut, överklagade utslaget innehåller.

Över hovrättens utslag har Swärd anfört besvär. Målet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

6. Fråga om felaktigt beslut av överexekutor rörande verkställighet av domstols dom.

Av handlingarna i ett genom klagomål av köpmannen J. Pettersson i Eskilstuna hos mig anhängiggjort ärende inhämtas följande.

Efter stämning å klaganden till rådhusrätten i Eskilstuna anförde chauffören Ivar Johansson i Alvik: Enligt köpekontrakt den 8 april 1941 hade klaganden till Ivar Johansson försålt en begagnad automobil med gengasaggregat för en köpeskilling av 2,200 kronor, därav Ivar Johansson erlagt 400 kronor kontant samt accepterat en av klaganden utställd växel å 1,800 kronor. Någon tid efter köpet hade fel uppstått på gengasaggregatet, varför klaganden tillsagt Ivar Johansson att insända aggregatet till en mekanisk verkstad i Arboga för reparation, därvid klaganden åtagit sig att gälda reparationskostnaderna. Då aggrega-

tet emellertid icke återkommit från reparationsverkstaden, hade Ivar Johansson i februari eller mars 1942 anmodat klaganden att återtaga bilen. Sedan parterna överenskommit att så skulle ske, hade klaganden genom köpekontrakt den 14 mars 1942 försålt bilen och aggregatet till Erik Johansson i Olofstorp för en köpesumma av 1,500 kronor, varav Erik Johansson skulle erlägga 250 kronor kontant och överlämna av honom accepterad växel å 1,250 kronor. I sistnämnda köpekontrakt hade angivits, att Erik Johansson övertog bilen med aggregatet från Ivar Johansson. Vid upprättandet av kontraktet, därvid även Ivar Johansson närvarit, hade visserligen intet uttryckligen avtalats, huru skulle förfaras med den växelskuld, som Ivar Johansson vid sitt köp av bilen ådragit sig och som vid tiden för försäljningen till Erik Johansson genom avbetalningar av Ivar Johansson nedbringats till 1,320 kronor enligt en av honom accepterad, av klaganden utställd växel å sistnämnda belopp. Det hade emellertid varit mellan parterna underförstått, att Ivar Johansson genom försäljningen till Erik Johansson skulle befrias från betalningsskyldighet på grund av sistnämnda växel. På talan av växelnehavaren hade emellertid Ivar Johansson och klaganden genom rådhusrättens dom den 6 juli 1942 solidariskt förpliktats att till denne utgiva växelbeloppet jämte ränta och vissa kostnader, tillhoppa 1,427 kronor 38 öre. Detta belopp hade Ivar Johansson den 30 juli 1942 erlagt. Enär denna betalningsskyldighet förty rätteligen skolat fullgöras av klaganden, yrkade Ivar Johansson, att klaganden måtte förpliktas att till Ivar Johansson utgiva sistnämnda belopp jämte 6 procent ränta därå från den 30 juli 1942, tills betalning skedde.

I dom den 31 augusti 1942 yttrade rådhusrätten följande: Enär av utredningen i målet framginge, att — sedan klaganden genom kontrakt den 8 april 1941 till Ivar Johansson överlätit ifrågakomna automobil och gengasaggregat mot en köpeskillning av 2,200 kronor, därav 400 kronor skulle erläggas kontant och återstoden genom en av Ivar Johansson accepterad växel, samt Ivar Johansson genom omsättningar nedbringat sin växelskuld till 1,320 kronor enligt en av honom accepterad, av klaganden utställd växel å sistnämnda belopp — klaganden genom kontrakt den 14 mars 1942 i samförstånd med Ivar Johansson till Erik Johansson överlätit automobilen och aggregatet, därvid överenskommits, att köpeskillningen skulle erläggas dels kontant och dels genom accept av växel, samt klaganden icke gittat styrka sitt påstående att sistnämnda kontrakt slutits under det villkor, att Erik Johanssons namn bleve godtaget i bank, alltså och då, även om kontraktet med Erik Johansson sedermera kunde hava av klaganden annullerats, Ivar Johansson måste anses hava genom tillkomsten av detta kontrakt blivit befriad från skyldighet att fullfölja det mellan honom och klaganden ingångna avtalet, samt ostridigt är att, sedan Ivar Johansson och klaganden genom rådhusrättens den 6 juli 1942 meddelade dom förpliktats att solidariskt på grund av förutnämnda växel å 1,320 kronor till advokaten E. Bremberg utgiva växelbeloppet jämte ränta och kostnader, Ivar Johansson på grund härav till Skandinaviska Banken såsom innehavare av växeln erlagt till-

hopa 1,427 kronor 38 öre, prövade rådhusrätten rättvist med bifall till Ivar Johanssons talan förplikta klaganden att genast emot utbekommande av växeln kvitterad samt återfående av ifrågakomna automobil och aggregat till Ivar Johansson utgiva omstämda beloppet, 1,427 kronor 38 öre, jämte 6 procent årlig ränta därå från den 30 juli 1942, till dess betalning skedde, ävensom gottgöra Ivar Johansson dennes rättegångskostnader med skäliga ansedda 75 kronor jämte vad Ivar Johansson visade sig hava utgivit för lösen av rådhusrättens protokoll i målet.

Mot rådhusrättens dom erlade klaganden vad.

Under återopande av domen anhöll Ivar Johansson den 26 september 1942 hos stadsfogden i Eskilstuna om utmätning hos klaganden för uttagande av Johanssons fordran.

Genom beslut den 6 oktober 1942 förklarade stadsfogden — enär Ivar Johansson, som uppgivit att bilen med aggregat numera vore såld och nedskrotad, befunnits icke vara i stånd att till klaganden återlämna densamma — den sökta utmätningen icke kunna verkställas.

Över stadsfogdens beslut anförde Ivar Johansson besvär hos överexekutor, magistraten i Eskilstuna. I besvärsskriften anförde Ivar Johansson bland annat: Stadsfogden hade som skäl för sitt beslut att vägra verkställighet anført, att Ivar Johansson icke varit i stånd återlämna bilen med aggregat till klaganden. Klaganden hade emellertid redan den 14 mars 1942 återtagit bilen med aggregat och försålt densamma till Erik Johansson. I kontrakt därom mellan klaganden och Erik Johansson funnes angivet, att bilen blivit levererad till Erik Johansson. Enligt vad Ivar Johansson inhämtat hade Erik Johansson i sin tur försålt bilen till skrot. Då bilen alltså av klaganden försålt till annan person, som även mottagit densamma, hade Ivar Johansson fullgjort sin skyldighet att till klaganden återlämna bilen och aggregatet. Under sådana förhållanden funnes icke skäl att vägra den begärda verkställigheten av rådhusrättens dom.

I förklaring över besvären anförde klaganden, att av rådhusrättens dom, mot vilken Ivar Johansson icke erlagt vad, framginge, att klaganden icke vore skyldig erlægga genom domen utdömda belopp med mindre Ivar Johansson samtidigt tillhandahölle klaganden bilen och aggregatet. Ivar Johansson hade icke kunnat fullgöra den honom i domen ålagda prestationen. Följaktligen vore klaganden icke skyldig prestera några penningar. Klaganden ville tillägga, att han — mot vad Ivar Johansson påstode — aldrig varit i besittning av bilen eller aggregatet sedan klaganden sålde dem till Ivar Johansson och att Erik Johansson övertagit bilen icke från klaganden utan från Ivar Johansson.

I utslag den 14 november 1942 yttrade överexekutor följande: Enär utrett blivit, att klaganden genom kontrakt den 14 mars 1942 till Erik Johansson försålt bilen med aggregat, därvid i kontraktet angivits att bilen vore övertagen från Ivar Johansson och levererad, ävensom att Ivar Johansson till Erik Johansson överlämnat bilen och aggregatet, till följd varav Ivar Johansson icke kunnat vid utmätningstillfället tillhandahålla densamma, samt vid sådant förhållande

det i domen föreskrivna villkoret om återställande av bilen och aggregatet måste anses vara uppfyllt, prövade överexekutor rättvist att med undanröjande av överklagade beslutet visa målet åter till stadsfogden, som hade att, därest laga hinder eljest icke mötte, verkställa den sökta utmätningen och med ärendet vidare lagligen förfara.

Jämlikt 211 § utsökningslagen fick talan icke fullföljas mot överexekutors utslag.

Svea hovrätt, där klaganden fullföljt vadetalan mot rådhusrättens dom den 31 augusti 1942, fann genom dom den 6 juli 1943 ej skäl att göra ändring i överklagade domen.

Två av hovrättens ledamöter voro av skiljaktig mening och anförde: I målet vore upplyst att upprättandet av det kontrakt av den 14 mars 1942, genom vilket klaganden överlät bilen till Erik Johansson, föregåtts av förhandlingar mellan Ivar Johansson och Erik Johansson, å ena, samt klaganden, å andra sidan. Av vad i målet förekommit måste för visst antagas, att klaganden vid dessa förhandlingar såsom villkor för att Erik Johansson skulle få inträda såsom köpare av bilen i Ivar Johanssons ställe förutsatt, att en av Erik Johansson accepterad växel bleve godtagen i bank samt att Ivar Johansson insett detta. I målet vore utrett, att den bank, varest i målet ifrågakomna, av Ivar Johansson accepterade växel diskonterats, vägrat godtaga Erik Johansson såsom acceptant i stället för Ivar Johansson, ävensom att Erik Johansson ej heller eljest gittat fullgöra köpeavtalet. Vid sådant förhållande innebure icke det den 14 mars 1942 träffade avtalet mellan Erik Johansson och klaganden, att Ivar Johansson befriats från sin betalningsskyldighet för bilen. På grund därav prövade ledamöterna rättvist att, med upphävande av motvädjade domen, ogilla den av Ivar Johansson förda talan, samt förpliktade Ivar Johansson att gottgöra klaganden dennes utgifter å målet vid rådhusrätten med fordrade 148 kronor, däri inbegripet protokollslösen. Klaganden skulle själv vidkännas kostnaderna å målet i hovrätten.

I en den 10 september 1943 hit inkommen klagoskrift anförde klaganden därefter följande.

Sedan överexekutor återförvisat utmätningsärendet till stadsfogden, hade Ivar Johansson den 17 november 1942 till stadsfogden ånyo ingivit rådhusrättens dom för verkställighet. Vid utmätningsförrättning den 21 november hade stadsfogden konstaterat, att klaganden saknade utmätningsbara tillgångar. Vissa klaganden tillhöriga sparkassemedel hade nämligen spärrats till säkerhet för banks fordran hos klaganden på grund av växeldiskontering. Sedan klaganden därefter av Ivar Johanssons ombud, advokaten H. Lennérthson i Eskilstuna, hotats med konkurs, därest klaganden ej ställde säkerhet för fullgörande av sin betalningsskyldighet enligt domen, hade klaganden nödgats lämna dylik säkerhet i form av garantiförbindelse från Skandinaviska Banken. Sedan hovrätten emellertid fastställt rådhusrättens dom, hade banken till Lennérthson för Ivar

Johanssons räkning av klagandens spärrade sparkassemedel utbetalt ett belopp av 1,500 kronor. — Överexekutor hade såsom skäl för sin enligt klagandens förmenande oriktiga åtgärd att ålägga stadsfogden att verkställa rådhusrättens dom anfört, att det i domen föreskrivna villkoret om återställande av bilen och aggregatet måste anses vara uppfyllt. Då emellertid detta överexekutors skäl icke emanerade från annat än utredningen i målet men rådhusrätten, trots att vid tidpunkten för domen samma utredning förelegat, prövat rättvist förplikta klaganden att endast mot återfående av bilen och aggregatet till Ivar Johansson utgiva omstämda beloppet, framstode det som alldeles uppenbart, att avfattningen av rådhusrättens dom icke vore förenlig med den tolkning av densamma, som överexekutor ansett lämpligt giva. Därest rådhusrätten skulle hava funnit, att utredningen i målet givit vid handen att återställandet av bilen och aggregatet "måste anses" hava ägt rum genom att Ivar Johansson till Erik Johansson överlämnat bilen, hade rådhusrätten saknat anledning att i domen stadga något villkor för klagandens betalningsskyldighet. Ivar Johansson hade, om han varit missnöjd med avfattningen av rådhusrättens dom, bort överklaga densamma, men detta hade han ej gjort. Det kunde icke ligga inom ett verkställande organs behörighet att genom en domstolkning som den överexekutor i ifrågasvarande fall presterat ändra en domstols dom. Stadsfogden hade givetvis förfarit fullt riktigt, då han förklarar att utmätning ej kunde verkställas. Då rådhusrättens dom genom den tolkning överexekutor givit densamma kunnat verkställas utan hinder av att Ivar Johansson icke kunnat tillhandahålla klaganden bilen och aggregatet och då Ivar Johansson därigenom blivit i tillfälle att under hot om konkurs framtvinga ett belopp å 1,500 kronor av klaganden, hade klaganden tillskyndats en förlust — förutom kostnader och utgifter å saken — å sagda belopp, som klaganden ju nödgats utgiva utan att erhålla valuta i form av bil och aggregat. Överexekutors utslag hade ju ej fått överklagas och hade därför icke kunnat rättas till genom ett överklagande. Klaganden hade genom skriftliga hänvändelser till rådmannen Erik Wistrand, som undertecknat överexekutors utslag, gjort hemställan om ekonomisk gottgörelse för den skada, klaganden lidit genom överexekutors utslag, men klagandens skrivelser hade icke blivit besvarade. Klaganden hemställde därför, att J. O. måtte vidtaga den åtgärd, vartill sakens beskaffenhet kunde föranleda.

I infortrat yttrande anförde magistraten i egenskap av överexekutor följande.

Rådhusrättens den 31 augusti 1942 meddelade dom, varigenom klaganden förpliktats att mot återfående av ifrågakomna bil och aggregat till Ivar Johansson utgiva visst angivet belopp jämte ränta m. m., innehölle icke något konstaterande av att bilen och aggregatet vid domens meddelande ej voro till klaganden återställda. Frågan varest bilen och aggregatet då befunno sig hade av rådhusrätten lämnats öppen. Under sådana förhållanden hade överexekutor varit oförhindrad att på grund av den i utmätningsärendet förebragta utredningen fastslå, att sådant återställande redan före domens meddelande ägt rum. Påstå-

endet att överexekutor förfarit felaktigt bestredes fördenskuil. Med anledning av klagandens uppgift att han saknat möjlighet att genom överklagande erhålla ändring i överexekutors utslag kunde framhållas, att talan visserligen icke fått fullföljas mot överexekutors beslut om målets återförvisande till stadsfogden men att klaganden varit oförhindrad att i vanlig ordning fullfölja talan mot därefter meddelade beslut i utmätningsärendet. — I behandlingen av målet hos överexekutor hade deltagit t. f. borgmästaren Henrik Nyman, rådmännen Erik Wistrand, Lars Johansson, Oscar Larsson och Oskar Pettersson samt t. f. rådmannen Torsten Wedleff, vilka samtliga jämväl deltagit i avgivandet av magistratens yttrande.

I en till advokatfiskalen vid Svea hovrätt avläten skrivelse anförde jag därefter följande.

Då utmätning jämlikt 54 § utsökningslagen sökes på grund av dom, varigenom betalningsskyldighet blivit gäldenär ålagd, har utmätningssmannen att vid verkställigheten följa vad domen därtutinnan innehåller. Är fullgörandet av betalningsskyldigheten beroende av att motprestation tillhandahålls gäldenären, måste sökanden, bortsett från det fall att denna allenast innebär utfärdande av kvitto, innan utmätning kan verkställas antingen visa att motprestationen fullgjorts eller ock ställa vad som skall presteras till utmätningssmannens förfogande. Vid prövningen, huruvida villkoret för betalningsskyldighetens fullgörande blivit uppfyllt, har utmätningssmannen att i första hand göra klart för sig, vari motprestationen skall bestå. Därvid måste han uppenbarligen strängt hålla sig till de i domen därom meddelade bestämmelserna. För att stadgat villkor skall kunna anses uppfyllt måste vidare motprestationen vara fullgjord efter det domen meddelats eller i varje fall så, att den icke kunnat av domstolen beaktas vid betalningsskyldighetens fastställande. Utmätningssmannen kan icke anses befogad att pröva, huruvida omständighet, varom domstolen vid domens meddelande ägt kännedom, utgör hinder för utmätningen. Han måste nämligen utgå från att, då domstolen såsom villkor för gäldenärens betalningsskyldighet föreskrivit en motprestation från borgenärens sida, domstolen också funnit denna icke vara fullgjord före domens meddelande. Kan av en eller annan orsak motprestationen icke fullgöras, torde domen ej heller kunna bringas till verkställighet såvitt angår gäldenärens betalningsskyldighet.

Vad ovan sagts om hinder för utmätningssman att bringa dom å betalningsskyldighet till verkställighet måste även gälla överexekutor.

I förevarande fall är upplyst att, sedan Ivar Johansson hos stadsfogden i Eskilstuna sökt verkställighet av rådhusrättens dom den 31 augusti 1942, varigenom klaganden ålagts att mot utbekommande av en till grund för kravet åberopad växel kvitterad samt återfående av i domen omfördämd bil med tillhörande aggregat till Johansson utgiva 1,427 kronor 38 öre jämte ränta ävensom att ersätta Johansson för rättegångskostnaderna, stadsfogden förklarar den sökta ut-

mätningen icke kunna verkställas, när Johansson befunnits icke vara i stånd att till klaganden återlämna bilen och aggregatet. Efter besvär av Ivar Johansson har överexekutor genom utslag den 14 november 1942 på anförda skäl funnit, att det föreskrivna villkoret om återställande av bilen och aggregatet måste anses vara uppfyllt, samt återförvisat utskökningsmålet till stadsfogden för den sökta utmätningens verkställande.

Då rådhusrättens åläggande för klaganden att till Ivar Johansson utgiva ovannämnda fordringsbelopp varit förbundet med villkoret, att bil och aggregat skulle återställas till klaganden, samt detta villkor icke efter domens meddelande uppfyllts, har denna omständighet utgjort hinder för fordringens uttagande hos klaganden genom utmätning. Överexekutors beslut att, utan hänsyn till att den Ivar Johansson ålagda motprestationen icke kunde fullgöras, återförvisa utskökningsmålet för utmätningens verkställande är därför enligt min mening felaktigt.

Vad överexekutor anført såsom skäl för återförvisningen och till försvar för sitt beslut kan jag icke godtaga. Det måste nämligen anses uppenbart, att överexekutor icke ägt befogenhet att verkställa någon prövning av vad som förekommit i målet vid rådhusrätten och på grund därav fastslå, att i fråga om innehavet eller disponerandet av bilen och aggregatet förelegat helt andra förhållanden än som kommit till uttryck i rådhusrättens dom. Med hänsyn till innehållet i domen hade överexekutor haft att utgå från, att enligt rådhusrättens mening klaganden icke tidigare återfått bilen och aggregatet utan skulle erhålla dem efter målets avgörande. Överexekutor hade då endast haft att pröva, om återställande skett efter domens meddelande.

För att undgå konkursansökan på grund av den enligt överexekutors utslag utan motprestationens fullgörande verkställbara domen har klaganden sedermera sett sig nödsakad att till Ivar Johansson erlægga betalning enligt domen utan att erhålla bilen och aggregatet. Med hänsyn till den skada, som alltså kan hava tillskyndats klaganden till följd av överexekutors ifrågavarande beslut, finner jag detsamma icke kunna undgå beivran.

För överexekutors beslut voro t. f. borgmästaren Nyman, rådmännen Wistrand, Lars Johansson, Larsson och Oskar Pettersson samt t. f. rådmannen Wedleff ansvariga. Jag uppdrog därför åt advokatfiskalen att ställa dem under åtal inför hovrätten för tjänstefel i anmärkta hänseende. Tillfälle borde beredas klaganden att i målet föra talan, och borde av honom framställda ersättningsanspråk, i den mån de funnes befogade, av advokatfiskalen understödjas.

Under åberopande av min skrivelse ställde advokatfiskalen därefter Nyman, Wistrand, Lars Johansson, Larsson, Oskar Pettersson och Wedleff under åtal inför hovrätten. I målet yrkade klaganden ersättning av Nyman och hans medparter för ett den 11 augusti 1943 till Ivar Johansson med anledning av rådhusrättens dom utbetalat belopp av 1,500 kronor och för förlust av 2,5 procent ränta därå från sistnämnda dag, tills betalning skedde, samt för klagandens

kostnader i anledning av en utav Ivar Johansson gjord konkursansökan mot klaganden med 38 kronor 25 öre ävensom för klagandens kostnader hos överexekutor med tillhoppa 57 kronor. Klaganden fordrade därutöver gottgörelse för vissa närmare angivna kostnader av beskaffenhet att hänföras till kostnader å saken.

Svea hovrätt yttrade i utslag den 26 juli 1944 följande.

Rådhusrätten har i sin av Ivar Johansson icke överklagade dom den 31 augusti 1942 förklarad klaganden betalningsskyldig allenast emot återfående av bilen och aggregatet. Enligt vad hos överexekutor blivit upplyst har Ivar Johansson emellertid senast den 27 mars 1942 överlämnat bilen och aggregatet till Erik Johansson, till vilken klaganden, enligt vad domstolarna funnit, genom kontraktet den 14 i samma månad i samförstånd med Ivar Johansson överlätit bilen och aggregatet. Överexekutor har ansett, att Ivar Johansson genom att sålunda fullgöra klagandens kontraktsenliga förpliktelse emot Erik Johansson uppfyllt villkoret om bilens och aggregatets återställande till klaganden, och har förty, med undanröjande av stadsfogdens beslut, återförvisat utmätningens ärendet för verkställande av utmätning. Med hänsyn till omständigheterna i målet kunna Nyman och hans medparter ej anses hava gjort sig förfallna till ansvar eller skadeståndsskyldighet genom att med stöd av nämnda tolkning av villkoret fatta beslutet om återförvisning. Hovrätten prövar förty rättvist lämna åtalet och skadeståndsyrekanterna utan bifall.

Klaganden, vilken fordrat ersättning för kostnaderna å saken, skall själv vidkännas samma kostnader.

Om nämnda beslut voro presidenten och tre av hovrättens ledamöter ense. En ledamot anförde: "Då rådhusrätten i sin dom den 31 augusti 1942 förbundit åläggandet för Josef Pettersson att till Ivar Johansson utgiva fordringsbeloppet 1,427 kronor 38 öre med villkoret, att bilen och aggregatet skulle återställas till Josef Pettersson, har — då detta villkor icke efter domens meddelande uppfyllts — hinder för fordringens uttagande hos Josef Pettersson genom utmätning förelegat.

Överexekutor har därför förfarit oriktigt genom att, utan hänsyn till att den Ivar Johansson ålagda motprestationen icke kunde fullgöras, återförvisa utsökningens målet till stadsfogden för verkställande av den sökta utmätningen.

Med hänsyn till omständigheterna finner jag emellertid denna felaktiga åtgärd icke skäligen böra föranleda ansvar eller skadeståndsskyldighet för dem, som deltagit i beslutet.

På grund härav instämmer jag i det slut, vartill pluraliteten kommit."

Som jag ansåg mig icke böra åtnöjas med den utgång målet fått i hovrätten, anförde jag besvär hos Kungl. Maj:t under yrkande om bifall till åtalet. I besvärsskrivelsen anförde jag bland annat följande.

Den av hovrätten lämnade motiveringen till åtalets ogillande kan giva anledning till skilda tolkningar. Antingen har hovrätten menat, att överexekutors utslag väl är felaktigt men att sådana särskilda omständigheter i detta fall äro för handen, att ansvar icke bör följa å felet. Eller ock kan hovrätten hava ansett, att de föreliggande faktiska omständigheterna äro sådana, att någon anmärkning mot överexekutors utslag icke kan framställas. I vilketdera fallet som helst finner jag hovrättsutslaget icke vara hållbart.

Motiveringen i hovrättens utslag synes mig närmast giva vid handen, att hovrättens majoritet såtillvida ställt sig på den av mig hävdade ståndpunkten, att överexekutors utslag icke står i överensstämmelse med gällande lag, men att hovrättsmajoriteten det oaktat funnit ansvar icke böra utkrävas. Har hovrättens utslag denna innebörd, synes det oegentligt, att hovrättens majoritet uraktlåtigt att klart ange denna sin uppfattning, särskilt med hänsyn till det av den skiljaktige hovrättsledamoten gjorda uttalandet därutinnan samt Nymans och hans medparters förda argumentering i målet, enligt vilken de ej velat vidgå, att de gjort sig skyldiga till någon felaktighet.

Härtill kommer, att hovrättens majoritet — liksom ock den skiljaktige hovrättsledamoten — underlåtit att ange de omständigheter, vilka ansetts föreligga för att det begångna felet skall anses ursäktligt. Vad överexekutors rättsbildade ledamöter i sin förklaring till hovrätten anfört därom, att de icke brutit mot någon i lag eller praxis fastslagen rättsregel, bör enligt min mening icke få medföra, att denna rättsregel skall kunna saklöst åsidosättas. Naturligtvis kan det icke göras gällande, att varje åsidosättande av en rättsregel bör beivras såsom tjänstefel, men rättvisan fordrar att, om enskild person åsamkats skada genom det felaktiga förfarandet, han bör hållas skadeslös av den felande. Sådana omständigheter lära i förevarande fall icke kunna anses föreligga, att såväl åtalet som klagandens ersättningsanspråk böra lämnas utan bifall. Därest hovrätten förklarat överexekutors utslag oriktigt och till följd därav utdömt ersättning till klaganden för den skada, denne lidit, hade jag också saknat anledning till vidare talan.

Ehuru jag i det föregående utgått från, att hovrättens majoritet icke ansett överexekutors ifrågavarande utslag vara lagenligt, utesluter emellertid hovrättens skrivsätt ingalunda den möjligheten, att hovrätten på grund av de särskilda omständigheter, som förelegat i målet, funnit överexekutor hava — såsom Nyman och hans medparter med bestämdhet gjort gällande — haft fog att avgöra utmättningsärendet på sätt som skett. Tolkas hovrättens utslag därhän, hade hovrättsmajoriteten haft än större anledning att ange de omständigheter, som varit bestämmande för dess uppfattning. Det synes mig nämligen föga antagligt, att hovrättsmajoriteten härutinnan delat de åsikter, åt vilka Nyman och hans medparter i sina till hovrätten avgivna förklaringar och även tidigare givit uttryck. Skulle överexekutors utslag anses vara i överensstämmelse med gällande lag, torde utgången av nu förevarande mål vara ägnad att skapa en allmän osäkerhet beträffande frågan om omfattningen av den prövning av inne-

hållet i domstols dom, som tillkommer exekutiv myndighet vid domsverkställighet.

Jämväl dödsboet efter klaganden, vilken avlidit, anförde besvär över hovrättens utslag. Målet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

7. Utfärdande av lysningssedel trots att hinder mot äktenskap förelegat.

Den 10 juli 1944 innehöll tidningen Aftonbladet under rubriken: "Kvinna begick tvegifte i god tro." en artikel, varav syntes framgå, att ett fall av tvegifte inträffat i Skellefteå samt att orsaken därtill varit, att en tidigare gift kvinna, vilken efter erhållen hemskillnad trott att hennes första äktenskap var upplöst och därför uppgivit sig vara skild, erhållit lysning till nytt äktenskap, ehuru i kyrkoböckerna ej fanns någon anteckning om äktenskapsskillnad. På grund därav anmodade jag pastorsämbetet i nämnda stads församling att till mig inkomma med yttrande.

I avgivet yttrande anförde vice pastorn Aug. Furberg följande.

Den 14 juni 1944 hade dåvarande vice kyrkoadjunkten i Skellefteå stads församling Erik Sjöberg utfärdat lysning till äktenskap för köpmannen Karl Levi Lundgren, Dalgatan 10, Skellefteå, och Elina Lindberg, född Holmlund, Norrvallavägen 7, därstädes. Lysningen hade av Sjöberg införts i lysningsboken för Skellefteå stad under nr 51 för år 1944. Tredje lysningen hade kungjorts den 2 juli 1944, och påföljande dag hade kontrahenterna av kyrkoherden i församlingen Anshelm Lindström blivit genom vigsel i äktenskap förenade. Då vigseldatum skolat införas i vigsel- och församlingsböckerna, hade emellertid konstaterats, att Elina Lindberg enligt församlingsboken förut var gift. Kolumn 14 i församlingsboken hade nämligen innehållit följande anteckning: "Gift genom kyrklig vigsel med hem.-äg. Karl Oskar Lindberg." I kolumn 7 hade såsom vigseldatum angivits den 24 juni 1927. Enär sålunda tvegifte måste anses hava ägt rum, hade Lindström den 5 juli anmält förhållandet till stadsfiskalen i Skellefteå för den åtgärd han kunde finna påkallad. Lundgren och Elina Lindberg, vilka av Furberg hörts i ärendet, hade för honom uppgivit, att de varit av den uppfattningen att Elina Lindbergs tidigare äktenskap varit lagligen upplöst genom ett hemskillnadsutslag, som meddelats för tre år sedan. Enligt vad Elina Lindberg uppgivit hade hennes man i tidigare äktenskapet, Karl Oskar Lindberg, haft samma uppfattning. Elina Lindberg hade vidare uppgivit för Furberg, att hon vid lysningens sökande meddelat Sjöberg att hon förut varit gift, men att hon vore frånskild. Med bistånd av Sjöberg hade även Karl Oskar Lindbergs namn ifyllts i den försäkran angående frihet från vissa äktenskaphinder, som avlämnats av Elina Lindberg. Enär Sjöberg numera innehade tjänst å annan ort, hade Furberg icke kunnat höra honom i ärendet.

Sedermera inkom från landsfogden i Västerbottens län en skrivelse, vari han meddelade, att han, sedan polisutredning verkstälts, beslutat att icke anställa åtal för tvegifte, enär Elina Lindberg uppenbarligen varit av den uppfattningen att hennes tidigare äktenskap varit upplöst samt hennes misstag därutinnan måste anses hava varit ursäktligt. Enär det kommit till landsfogdens kännedom, att J. O. infordrat yttrande från vederbörande pastorsämbete, hade landsfogden icke verkställt utredning beträffande det tjänstefel, som eventuellt kunde vara begånget av Sjöberg.

Sedan jag därefter infordrat yttrande från Sjöberg, anförde denne följande.

Sjöberg hade prästvigt den 19 december 1943 och trätt i prästerlig tjänstgöring den 1 januari 1944. Vid tiden för den beklagliga händelsen i Skellefteå hade Sjöberg sålunda haft en tjänstetid av endast omkring 6 månader. Före tjänstgöringstiden i Skellefteå hade Sjöberg blott innehaft två förordnanden, nämligen i Åsele församling den 1 januari—den 15 mars och i Örträsk församling den 16 mars—den 1 juni. I Åsele hade Sjöberg ytterst sällan handhaft lysnings- och vigselärenden, och i Örträsk, där Sjöberg tjänstgjort såsom vice pastor och sålunda varit ensam präst, hade Sjöberg, såvitt han nu kunde minnas, endast haft ett par sådana ärenden att handlägga. Då enligt Sjöbergs mening göromålen på en pastorexpedition till största delen vore en rutinsak, vore Sjöberg av den bestämda meningen, att det inträffade vore en direkt följd av Sjöbergs bristande rutin eller erfarenhet. Det vore helt enkelt den bristande vanan att handlägga giftermålsärenden, som spelat Sjöberg ett spratt. Sjöberg ville ytterligare tillfoga, att Sjöberg på grund av det plötsliga förordnandet i Skellefteå stad känt sig nervös, då själavårdsarbetet och i synnerhet expeditionsarbetet i en stad av Skellefteås storleksordning måste vara av en helt annan omfattning än i en liten församling som Örträsk av nära nog ödebyggs-karaktär, vilket också senare besannats. Då emellertid expeditionsarbetet under hela Sjöbergs tjänstetid gått bra, ville Sjöberg karakterisera det inträffade som en högst oturlig och djupt beklaglig tillfällighet, utgörande ett resultat av bristande rutin och psykisk depression. Sjöberg ville sålunda framhålla, att det icke vore bristande ansvar från hans sida, som vållat tvegiftet, utan att här vore fråga om en kombination av olyckliga omständigheter. Då det faktiskt inträffade, att också äldre och erfarna prästmän i något avseende felade på en expedition, huru mycket lättare måste det icke vara för en helt nyexaminerad präst att begå ett misstag av det ena eller andra slaget. Man måste anse det som ett kuriosum, att icke flera misstag beginges av unga prästmän med hänsyn till den alltför knapp tillmätta tid, som vid universitetets praktisk-teologiska övningar ägnades åt särskilt expeditionsarbete. Den praktiska kursen varade ju som bekant endast en termin i sin helhet. Det faktum, att Sjöberg frågat kontrahenterna, om någon av dem tidigare varit gift, och därvid av Elina Lindberg erhållit det svaret "att hon tidigare varit gift med hemmansägaren Karl Oskar Lindberg, med vilken hon nu vore frånskild," samt Sjöberg därefter slagit upp

vederbörande i församlingsboken och trots detta icke observerat, att det föregående äktenskapet ännu bestode, visade enligt Sjöbergs förmenande, att en helt annan orsak än man måhända vid ett första ytligt betraktande skulle vara böjd att antaga, nämligen försumlighet eller slarv, låge till grund för hans så beklagliga misstag. Då en prästman med längre tjänstetid och större erfarenhet vid lysnings uttagande kommit så långt i sin hinderrannsakan, att han slog upp församlingsboken för att där kontrollera givna uppgifter, skulle hans ögon av rena vanan osökt falla på den kolumn i församlingsboken, vari angäves, om vederbörande vore änkling, änka eller fränksild (kolumn 8). Sjöberg menade, att för denne präst föreläge så gott som ingen möjlighet att av rent förbiseende begå ett misstag, men detta icke därför, att han vore mindre slarvig än någon annan, utan därför, att det hela för honom övergått till ren rutin. Hade Sjöberg sålunda haft större erfarenhet av sådana ärenden, om vilka här vore fråga, så skulle — och detta vore Sjöbergs fulla övertygelse — denna tråkiga historia aldrig kommit att inträffa, eftersom Sjöberg av naturen icke vore försumlig eller slarvig utan tvärtom noggrann. Djupt olycklig över sitt misstag, som icke blott drabbat Sjöberg utan också två andra, vilka Sjöberg självfallet icke önskat något ont, vädjade Sjöberg enträget till varm förståelse för sina på heder och samvete anförda synpunkter.

I en till landsfogden i Västerbottens län avläten skrivelse anförde tjänstförrättande justitieombudsmannen Beckman därefter, bland annat, följande.

Enligt reglerna för kyrkoböckernas förande skall i kolumn 7 av församlingsboken antecknas tiden för äktenskaps ingående. I kolumn 8 skall för make eller maka, vars äktenskap upplösts genom äktenskapsskillnad, antecknas "Frsk" ävensom tidpunkten för upplösningen. I kolumn 14 slutligen skall, därest blott en av två makar finnes införd i församlingsboken, antecknas med vilken han är i äktenskap förenad ävensom dennes hemvist. När lysning utfärdas skall i samma kolumn göras en hänvisning till lysningens år och nummer i lysningsboken.

I förevarande fall är upplyst att Sjöberg den 14 juni 1944 utfärdat lysningsedel för Lundgren och Elina Lindberg, oaktat den senares tidigare äktenskap icke varit upplöst. Sedan lysningen kungjorts tredje gången den 2 juli 1944, hade kontrahenterna påföljande dag blivit vigda av kyrkoherden i församlingen. Enligt vad som framgår av utredningen hade Elina Lindberg — något som för övrigt Sjöberg medgivit — vid lysningens uttagande meddelat Sjöberg, att hon tidigare varit gift men att detta äktenskap vore upplöst. Elina Lindberg hade dessutom framhållit för Sjöberg, att detta förhållande borde framgå av kyrkoböckerna.

Det är vidare upplyst att i församlingsboken funnits antecknade vederbörande uppgifter i kolumnerna 7 och 14 beträffande Elina Lindbergs tidigare äk-

tenskap. Någon i kolumn 8 verkställd anteckning, som kunnat bibringa Sjöberg den uppfattningen, att Elina Lindbergs tidigare äktenskap varit upplöst, synes icke hava förekommit. Därjämte har Elina Lindberg, under medverkan av Sjöberg, uppgivit i sin enligt 3 kap. 2 § 7 mom. giftermålsbalken avgivna försäkran, att hon förut ingått äktenskap.

Sjöbergs underlåtenhet i förevarande fall att i kyrkoböckerna noggrant efterse att hinder icke mötte för lysningssedels utfärdande har haft till följd, att han lyst till äktenskap trots att hinder mot äktenskapet mött samt att kontrahenterna sedermera blivit sammanvigda.

Även om kontrahenterna i detta fall, såvitt visats, icke synas hava lidit någon skada genom Sjöbergs försummelse, finner jag dock vad Sjöberg låtit komma sig till last vara av sådan allvarlig beskaffenhet, att det icke kan undgå beivran.

J. O. uppdrog alltså åt landsfogden att vid vederbörlig domstol i laga ordning anhängiggöra och utföra åtal mot Sjöberg för tjänstefel i ovan omfördälda hänseende samt å honom yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet. Tillfälle borde beredas Lundgren och Elina Lindberg att i den mån anledning därtill kunde föreligga föra talan i målet.

Rådhusrätten i Skellefteå, varest åtalet anhängiggjordes, yttrade i utslag den 14 september 1944 följande.

I målet är utrett, att Sjöberg den 14 juni 1944 under tjänstgöring som vice kyrkoadjunkt i Skellefteå stads församling utfärdat lysningssedel för Lundgren och Elina Lindberg, båda från Skellefteå, ehuru församlingsboken icke utvisat och ej heller på annat sätt styrkts, att av Elina Lindberg den 24 juni 1927 med Karl Oskar Lindberg ingånget äktenskap, därom anteckning funnits i församlingsboken, blivit genom makens död eller annorledes upplöst. På grund härav prövar rådhusrätten rättvist döma Sjöberg, jämlikt 4 § lagen den 8 mars 1889 om straff för ämbetsbrott av präst och om laga domstol i sådana mål samt 25 kap. 17 § strafflagen, för det han visat försummelse i sitt ämbete att utgiva 20 dagsböter, envar å 3 kronor.

Rådhusrättens utslag har vunnit laga kraft.

8. Olaga kvarhållande.

Den 26 januari 1943 förekommo i tidningspressen uppgifter därom, att en 15-årig pojke och en chaufför av landsfiskalen i Bollebygds distrikt blivit anhållna och insatta i arrest under flera dagar såsom misstänkta för stöld av ett lass ved. Enligt en tidningsartikel hade saken slutligen kommit inför tinget, varvid fastslagits, att någon stöld icke blivit begången, något som ej heller konstaterats genom landsfiskalens utredning.

Sedan landsfiskalen i distriktet i anledning av innehållet i tidningsartiklarna anmodats att hit inkomma med yttrande, avgav landsfiskalen R. Enhammar yttrande, varvid fogades avskrift av ett av Enhammar i saken upprättat utredningsprotokoll. Härjämte införskaffades protokoll i ovan åsyftade rättegångsmål.

Av handlingarna i ärendet framgår följande.

Enligt det av Enhammar upprättade utredningsprotokollet, som var dagtecknat den 17 november 1942, hade Enhammar i samband med företaget av en viss av Södra Älvsborgs läns skogsägareförening u. p. a. i Borås påkallad utredning inhämtat, att chauffören Sven Andersson i Lobo, Töllsjö socken, vilken av föreningen anlåtats för transport av ved till Borås stad, efter den 15 september 1942, då enligt föreningens beslut vedtransporterna till Borås skulle upphöra, hämtat ett lass om cirka 11 m³ ved från ett föreningen tillhörigt i Mårtensbacka, Töllsjö socken, befintligt vedparti, som föreningen köpt av hemmansägaren Georg Bryngelsson i Storegården. När det kunde misstänkas, att nämnda ved undandragits föreningen, hade fjärdingsmannen i ovannämnda socken anmodats att införskaffa vissa upplysningar i ärendet, varjämte skogsägareföreningen telefonledes underrättats om förhållandet.

Den 17 oktober 1942 hade från fjärdingsmannen Fritz E. Johansson inkommit en den 15 oktober dagtecknad polisrapport, utvisande följande.

Lägenhetsägaren Oskar Bryngelsson i Holmen hade vid förhör berättat: Den 18 september 1942 klockan omkring 22 hade Bryngelsson utanför sin bostad sammanträffat med Sven Andersson, vilken frågat Bryngelsson, om denne kände till var den ved låg, som Georg Bryngelsson i Storegården försålt till skogsägareföreningen. Andersson hade vid tillfället fört lastbilen P 2024 och skolat avhämta ett lass ved av nämnda parti. Bryngelsson hade visat Andersson, var veden var upplagd, samt därefter varit närvarande medan Andersson med tillhjälp av två pojkar — Karl Erik Blomgren i Holmen och åkeriägaren Einar Olssons i Storegården son Rolf Olsson, vilka varit med Andersson i bilen — lastat på ett lass ved ur nämnda parti. Bryngelsson, som av chauffören Gustaf Andersson i Mårtensbacka hört, att skogsägareföreningen givit order om att ingen ved skulle transporteras efter den 15 september, hade frågat Sven Andersson, om denne dåmera finge komma in till Borås med veden, vartill han svarat, att "det fick han väl". Ett par veckor senare hade Bryngelsson sammanträffat med Sven Andersson och därvid frågat honom, om han fått avlämna det vedlass han avhämtat vid nämnda tillfälle. Andersson hade då svarat, att han kört in två lass ved till Borås dagen efter det han avhämtat det ifrågavarande vedlasset.

Blomgren, född år 1925, hade vid förhör uppgivit, att han en kväll i mitten av september — vilken dag kunde han emellertid icke erinra sig — varit Sven Andersson behjälplig att lasta ett lass barrved ur ett av Georg

Bryngelsson vid Mårtensbacka upplagt vedparti, som försålt till skogsägareföreningen. Lasset hade Andersson kört hem till Lobo, där det ställts över natten till dagen därpå, då detsamma skolat köras in till Borås för att avlämnas till föreningen. Blomgren hade ej hört något om att vedtransporterna till Borås skulle varit stoppade från den 15 september, och han kunde ej erinra sig, om det varit före eller efter den 15 september det ifrågavarande lasset avhämtats av Andersson.

Den 12 november 1942 hade vidare till landsfiskalskontoret inkommit följande skrivelse och intyg:

”Borås den 11 nov. 1942.

Till Landsfiskalen i Bollebygds distrikt, Bollebygd.

På uppdrag av styrelsen för Södra Älvsborgs läns skogsägareförening u. p. a., Borås, får undertecknad härmed äran anhålla, att Ni ville utreda av Sven Andersson, Lobo, Töllsjö, och Einar Olsson, Holmen, Töllsjö, för skogsägareföreningens räkning verkställda biltransporter av ved samt vidtaga de åtgärder i övrigt, Ni anser omständigheterna påkalla. Ett intyg bifogas härjämte.

Södra Älvsborgs läns skogsägareförening u. p. a.

N. Lindell.”

”Intyg.

Härmed intygas att inga följesedlar utskrivits eller vedlass mottagits från Töllsjö, kört av Einar Olsson, Holmen, eller Sven Andersson, Lobo, Töllsjö, efter den 15 sept. 1942. Undertecknade hava denna dag granskat på härvarande kontor befintliga kopior av följesedlarna, som utskrivs samtidigt med mottagningen av vedlassen, varvid befanns inga följesedlar utfärdats på nämnda personer efter ovanstående dag. Borås den 28 okt. 1942.

Nils T. Österberg

Stanley Sandberg

Egenhändiga namnteckningar bevitnas:

Helgus Nilsson

E. Arvidsson.”

Enligt Enhammars utredningsprotokoll blev därefter Sven Andersson den 17 november 1942, sedan det inhämtats att han då tillfälligtvis uppehöll sig i Erikstorp, Bollebygd, avhämtad av en polisman och inställd till förhör inför Enhammar.

Andersson hördes till en början angående sina levnadsomständigheter och uppgav därvid, bland annat, att han, som vore född år 1914, ständigt haft sin bostad i föräldrahemmet och försörjt sig med jordbruksarbete, handel med charkuterivaror och, på senare tid, förande av lastbil i yrkesmässig trafik samt tillverkning av träkol för gengasbilar, att han år 1937 hade ingått äktenskap och med sin hustru hade tre barn samt att han icke tidigare varit tilltalad eller straffad för brott. Andersson uppgav därjämte, att den av honom förda lastbilen P 2024 ägdes av Einar Olsson men att det tid efter annan varit tal om att Andersson skulle ingå som hälftendelägare i bilen och de för denna gällande trafikrättigheterna. Något verkligt

avtal därom hade icke ingåtts, utan Andersson vore ännu endast anställd som chaufför mot en lön av 7 kronor om dagen. Bilen hade på senare tid i avsevärd utsträckning använts för transport av skogsägareföreningen tillhörig ved till Borås stad.

Beträffande själva saken uppgav Sven Andersson vid förhöret följande: Den 9 september 1942 hade han med bilen kört till Mårtensbacka för att ur ett där upplagt vedparti, som Georg Bryngelsson sålt till skogsägareföreningen, hämta ett lass, som på morgonen följande dag skulle vidarebefordras till Borås. Såsom medhjälpare vid lastningen hade medföljt Blomgren och Rolf Olsson. De hade anlänt till Mårtensbacka omkring klockan 22. Då Andersson ej haft klart för sig, var veden låg, hade närboende Oskar Bryngelsson på begäran av Andersson utvisat vedpartiet ifråga. Å bilen hade därefter lastats omkring 11 m³ prima barrved. Bilen hade sedan körts till Anderssons hemvist i Lobo, där den fått stå över natten. Påföljande morgon hade Andersson kört vedlasset till skogsägareföreningens kontor i Borås, där veden i vanlig ordning inmätts av en av föreningens tjänstemän (Sandberg eller Österberg) och följesedel utfärdats. Lasset hade därpå vidarebefordrats till Borås Wäfveri Aktiebolag, där veden kvitterats av den person, som hade att mottaga densamma. Vid tillfället hade såväl Einar Olsson som Rolf Olsson medföljt. — Den 15 september hade skogsägareföreningen stoppat ytterligare vedtransporter till Borås, emedan vedbehovet där var fyllt, och ovannämnda i Mårtensbacka hämtade vedlass hade fördenskull varit det sista, som av Andersson eller Einar Olsson körts åt föreningen. Oskar Bryngelssons uppgift om tidpunkten för vedlassets avhämtande vore direkt lögnaktig, och Andersson kunde icke förstå, hur ett dylikt påstående kunde göras. Den ifrågavarande vedlass avseende följesedeln funnes i ett fack innanför lastbilens instrumentbräda, där sedeln legat alltsedan veden mottagits och kvitterats av väveribolaget. Anledningen till att följesedeln icke insänts till skogsägareföreningen, så att likvid för körningen kunnat erhållas, vore endast den, att "det icke varit så bråttom så länge det bara fanns den". Så långt dröjsmål med följesedelns insändande och därmed erhållande av likvid hade icke tidigare förekommit i något fall.

Vid företagen undersökning i bilen påträffades å uppgiven plats en följesedel, enligt vilken Sven Andersson den 10 september 1942 för Georg Bryngelssons räkning till väveribolaget kört 11,28 m³ prima barrved, vars mottagande samma dag kvitterats av O. A. Johansson. Uppgifterna voro attesterade av S. Sandberg och Einar Olsson. Följesedeln omhändertogs av Enhammar.

Sedan förhöret därmed avslutats, förklarade Enhammar klockan 16,45 Sven Andersson anhållen "såsom misstänkt för olovligt tillgrepp från skogsägareföreningen av omkring 11 m³ prima barrved".

Påföljande dag, den 18 november, fortsattes utredningen genom förhör med Gustaf Andersson och Rolf Olsson.

Gustaf Andersson berättade, att han, som bedreve yrkesmässig automobiltrafik för godsbefordran och av skogsägareföreningen brukade anlitas för vedtransporter, den 15 september 1942 på föreningens kontor erhållit upplysning om att inga transporter av ved till Borås finge äga rum efter nämnda dag. Den 16 september hade Gustaf Andersson kört ett lass bär till Borås. En kväll några dagar senare — Gustaf Andersson kunde ej erinra sig vilken dag — hade Sven Andersson kommit med sin lastbil till Mårtensbacka och hämtat ett lass ved ur det parti, som Georg Bryngelsson försålt till skogsägareföreningen.

Rolf Olsson, som är född den 3 januari 1927, anträffades i sitt hem i Storegården och medtogs till landsfiskalskontoret i Bollebygd. Vid förhör därstädes uppgav han följande: På kvällen en dag efter den 15 september 1942 hade Rolf Olsson varit Sven Andersson behjälplig att å faderns lastbil P 2024 lasta omkring 11 m³ barrved ur ett i Mårtensbacka befintligt vedparti, som Georg Bryngelsson försålt till skogsägareföreningen. Att det varit efter den 15 september visste Rolf Olsson därför, att Sven Andersson vid lastningstillfället sagt, att han oaktat rådande körstopp toge med veden till Borås, enär han ändock hade ärende dit följande dag. Sedan lasset stått i Lobo över natten, hade avresan till Borås ägt rum på morgonen, varvid såväl Rolf Olsson som hans fader medföljt. Sven Andersson hade kört till skogsägareföreningens kontor, dit de som första bil anlant en god stund innan kontoret öppnats. De hade druckit kaffe på ett kafé och gått omkring en stund, och därpå hade Rolf Olsson satt sig i lastbilens hytt och slumrat till. Han hade icke sett, att veden blivit inmätt, och ej heller, att hans fader eller Andersson gått in på kontoret. Rolf Olsson hade intet minne av vart veden sedan transporterats, men han hade varit med och lastat av den. Han mindes ej, om de, då bilen startats utanför skogsägareföreningens kontor, fortsatt rakt fram eller vänt eller tagit av in på någon sidogata, och ej heller, om de kört till något hyreshus eller till någon fabrik eller dylikt.

Efter någon stunds betänkande förklarade sig Rolf Olsson tro, att de lastat av veden vid väveribolaget, vilken uppgift han sedermera återtog under förmälan, att det nog varit vid Norrby skola som veden avlastats.

Då det för Rolf Olsson framhölls, att hans uppgifter icke kunde vinna tilltro och att det från skogsägareföreningens sida uppgivits, att följesedel icke utfärdats å någon av Sven Andersson eller Einar Olsson utförd vedtransport efter den 15 september, vidhöll han ändock enständigt sina uppgifter.

Efter förhørets avslutande den 18 november beslöt Enhammar att, ”enär Rolf Olsson skäligen kunde misstänkas för delaktighet i det ifrågavarande brottet”, skulle han tillsvidare kvarhållas i avvaktan på ytterligare utredning i ärendet.

Den 21 november 1942 höll Enhammar ytterligare förhör i saken, varvid förekom följande.

Oskar Bryngelsson förklarade vid detta förhör, att han, enär han möjligen kunde hava missmint sig i fråga om tiden, icke längre kunde vidhålla sin tidigare till fjärdingsmannen Johansson lämnade uppgift, att det varit den 18 september, som Sven Andersson hämtat vedlasset i Mårtensbacka, men att han dock vore säker på, att det varit tidigast den 15 september.

Stickerskan Hildur Henriksson i Holmen berättade, att Sven Andersson den 21 september 1942 kommit till hennes och hennes broder Oskar Bryngelssons gemensamma bostad omkring klockan 21. Han hade kommit in i köket och frågat, var skogsägareföreningens ved låg. Oskar Bryngelsson hade vid tillfället varit i ett ärende i Åmot, men han hade kommit hem en stund senare och då visat Sven Andersson var veden legat. Hildur Henriksson vore absolut säker på datum.

Textilarbetaren Josef Andersson i Mårtensbacka berättade: En kväll några dagar efter den 15 september 1942, då enligt vad Josef Andersson hade sig bekant vedtransporterna till Borås för skogsägareföreningens räkning skulle upphöra, hade han från sitt hemvist sett en lastbil svänga in på den väg, som ledde till Oskar Bryngelssons lägenhet och utmed vilken väg skogsägareföreningen haft ved liggande. Efter någon stund hade bilen kommit tillbaka, men Andersson hade på grund av rådande mörker ej kunnat se, om bilen var lastad. På kvällen följande dag hade Josef Andersson träffat Oskar Bryngelsson, och denne hade då omtalat, att Sven Andersson varit och hämtat ett billass ved föregående kväll ur skogsägareföreningens upplag.

Därefter hördes ånyo Rolf Olsson, varvid han, med ändring av sina förut lämnade uppgifter, uppgav, att han visserligen varit med och lastat det ifrågavarande vedlasset i Mårtensbacka, men att han ej hade någon vetenskap om vart denna ved sedermera transporterats. Hans tidigare uppgift, att han följt med lasset till Borås dagen efter det lastningen skett, vore sålunda oriktig. Däremot hade han följt med det lass, som omförmäldes i följesedeln av den 10 september 1942. Detta lass hade visserligen också tagits ur ett parti, som Georg Bryngelsson försålt till skogsägareföreningen, men det partiet hade legat å Bryngelssons gårdsplan i Storegården. Från detta parti hade Sven Andersson och Einar Olsson kört flera lass till Borås. Rolf Olsson ville hålla före, att hans tidigare uppgifter berodde på en förväxling av tillfället den 10 september och det, då lastningen i Mårtensbacka ägt rum.

Sven Andersson hördes därefter över de uppgifter, som lämnats av övriga hörda personer. Han vidhöll emellertid enständigt, att den i Mårtensbacka hämtade veden vore densamma, som redovisats i ovanberörda följesedel, och att veden sålunda lastats den 9 september samt att Rolf Olsson och hans fader varit med i bilen, då samma ved transporterats till skogsägareföreningen i Borås.

Sven Andersson bestred, att han olovligen tillgripit veden, som hämtats

i Mårtensbacka, och gjorde gällande, att samtliga vittnena tagit miste i fråga om tidpunkten för hämtandet. Däremot erkände Andersson, att han under år 1942 tjänstgjort som förare av lastbil i yrkesmässig trafik, oaktagt han ej vore innehavare av trafik kort. Att han ej förskaffat sig sådant be-
 rodde på förbiseende.

Efter avslutandet av förhören den 21 november försattes Rolf Olsson klockan 15 och Sven Andersson klockan 17 på fri fot.

Den 24 november 1942 hördes Einar Olsson å landsfiskalskontoret, och uppgav han därvid följande: På morgonen den 10 september 1942 hade Sven Andersson, vilken var anställd hos Olsson som chaufför, kört ett billass ved från Töllsjö till Borås. Olssons son Rolf hade medföljt bilen från Töllsjö. Einar Olsson själv hade påstigit i Holmared och följt med till Borås. Andersson och Rolf Olsson hade på Einar Olssons förfrågan uppgivit, att de föregående kväll hämtat vedlasset i Mårtensbacka. Veden hade körts till skogsägareföreningens kontor i Borås, där den inmätts av Sandberg, varefter den vidarebefordrats till och avlastats hos väveribolaget. Något annat vedlass hade Einar Olsson veterligt icke hämtats från skogsägareföreningens upplag i Mårtensbacka.

Då det för Olsson påvisades vad de hörda vittnena berättat, uttryckte Olsson en förmodan, att vittnena misstagit sig i fråga om tidpunkten för lassets avhämtande i Mårtensbacka. Någon annan förklaring sade sig Olsson icke kunna tänka sig. Det i Mårtensbacka hämtade vedlasset hade varit det sista, som körts åt skogsägareföreningen.

Sedan Enhammar därefter hos poliskammaren i Borås anhållit om undersökning, huruvida ifrågakomna vedparti transporterats till väveribolaget, inhämtades hos bolaget genom kriminalkommisarien E. Lybranth, att Sven Andersson och Einar Olsson levererat ved till bolaget endast den 10 september 1942 och att bolaget därefter icke mottagit någon ved av nämnda personer. Den 19 september hade varken Andersson eller Olsson avlämnat någon ved till bolaget.

Hos skogsägareföreningen inhämtades därjämte genom Lybranth, att å föreningens kontor tjänstgörande personal icke verkställt någon mätning av ved för Sven Anderssons räkning den 19 september 1942. Föreningen hade den 10 september uppmätt det sista via föreningen av Andersson levererade vedlasset. Den 15 i samma månad hade föreningen meddelat Andersson, att några ytterligare vedtransporter till Borås icke skulle verkställas. Å föreningens kontor var det icke heller känt, att någon sådan transport skulle hava ägt rum efter sistnämnda datum.

Sedan Lybranth's rapport i saken under den 11 december 1942 intagits i Enhammars utredningsprotokoll, avslutades detta med beslut, att på grund av vad i ärendet framkommit skulle Sven Andersson "ställas under åtal för olovligt tillgrepp av ifrågavarande vedparti".

Genom en den 29 december 1942 utfärdad stämning instämde Enham-

mar därefter Sven Andersson till Äs, Vedens och Bollebygds tingslags häradsrätts sammanträde den 8 januari 1943 med yrkande om ansvar för det han dels under senare hälften av september 1942 i Mårtensbacka olovligen tillgripit omkring 11 m³ prima barrved och dels under år 1942 tjänstgjort såsom förare av lastbil i yrkesmässig trafik, oaktat han ej var innehavare av trafik kort.

Vid målets företagande till handläggning den 8 januari 1943 inställde sig i närvaro av t. f. landsfiskalen And. Mattsson såsom allmän åklagare Sven Andersson personligen, biträdd av advokaten Gunnar Dellborg i Göteborg.

Skogsägareföreningen, vars styrelseordförande And. E. Johansson erhållit underrättelse om att målet skulle förekomma den 8 januari, lät sig till en början icke avhöra, men på föranstaltande av rätten tillstädeskom senare Johansson såsom företrädande föreningen.

Hörd över stämningpåståendena erkände Sven Andersson, att han under år 1942 tjänstgjort såsom förare av lastbil i yrkesmässig trafik, ehuru han icke vore innehavare av trafik kort. I övrigt bestred Andersson åtalet samt vitsordade sina uppgifter vid polisförhören med tillägg, bland annat, att det av Georg Bryngelsson till skogsägareföreningen sålda vedpartiet uppgått till 75 m³, varav 51 m³ legat på Bryngelssons gård och 24 m³ vid Mårtensbacka.

Såsom vittnen i målet hördes på åklagarens begäran Gustaf Andersson, Oskar Bryngelsson, Hildur Henriksson, Josef Andersson, Österberg, Sandberg och kontoristen Kurt Anders Lundgren samt på Sven Anderssons begäran Rolf Olsson. Åklagaren anhöll om uppskov med målet för vidare utredning. And. E. Johansson förklarade, att skogsägareföreningen icke förde någon ansvarstalan men att föreningen yrkade ersättning av Andersson, om det i målet utröntes, att han olovligen tillgripit veden från föreningen. Föreningen instämde i åklagarens uppskovsanhållan, vilken av Andersson bestreds.

Vid rättegångstimmans slut avslog häradsrätten till en början yrkandet om uppskov med målet samt yttrade därefter i meddelat utslag, såvitt angår yrkandet om ansvar å Sven Andersson för olovligt tillgrepp, följande: Enär åklagaren mot Anderssons bestridande och vad till stöd därför förekomme icke styrkt, att Andersson gjort sig förfallen till ansvar för olovligt tillgrepp, ogillade häradsrätten åklagarens talan därutinnan; och bleve på grund därav föreningens ersättningsyrkande av häradsrätten lämnat utan bifall.

I fråga om åtalet i övrigt dömde häradsrätten Andersson jämlikt 34 § 4 mom. första stycket kungl. förordningen den 25 oktober 1940 angående yrkesmässig automobiltrafik m. m. att utgiva 10 dagsböter om 3 kronor. Vad av allmänna medel utgivits eller kunde komma att utgivas till de på åklagarens begäran hörda vittnena skulle stanna å statsverket.

Över häradsrättens utslag anförde Enhammar besvär i Göta hovrätt un-

der yrkande om målets återförvisning för ytterligare utredning i fråga om åklagarens talan om ansvar å Andersson för olovligt tillgrepp.

I sitt i anledning av J. O:s remiss avgivna yttrande anförde Enhammar följande.

I fråga om Rolf Olssons anhållande torde av det upprättade utredningsprotokollet framgå allt vad som förekommit, om man bortsåge från förhör, som den 19 och den 20 november 1942 hållits med honom med negativt resultat och som därför icke protokollförts. I en tidning hade påståtts, att Rolf Olsson varit utsatt för obehörigt tryck eller annan olämplig behandling från häktningsmyndighetens eller polisens sida. Detta vore helt sanningslöst. Däremot hade Rolf Olssons uppträdande under förhören burit tydligt vittnesbörd om, att han skrämts eller på annat sätt påverkats i syfte att fördölja sanningen. Detta hade framstått särskilt tydligt sedan han tillbringat första natten av kvarhållandet i arresten, där även Sven Andersson kvarhållits. Arresten bestode av två förvaringsceller, men ljudisoleringen mellan dem vore icke tillfredsställande, varför de bägge kvarhållna kunnat samtala med varandra under natten. I fortsättningen hade därför Rolf Olsson förvarats i Rävlanda under polismannen A. G. Skoglundhs uppsikt i ett pensionärsrum i en nybyggd flygel till platsens ålderdomshem, alltså under nätterna till den 20 och den 21 november samt å de tider under mellanliggande dagar, då han ej var i förhör. Enligt vad Skoglundh meddelat hade Rolf Olsson där tillhandahållits en snygg, bäddad säng och han hade fått intaga sina måltider i ålderdomshemmets matsal. Att åtalet mot Sven Andersson ogillats av häradsrätten finge ses mot den remarkabla bakgrunden, att två av rättens ledamöter vore släktingar till Rolf Olsson, vilken vid tinget ånyo ändrat sina uppgifter och vittnat till Sven Anderssons favör. Utslaget hade av Enhammar överklagats. Enhammar komme framdeles att taga ställning till spörsmålet om Rolf Olssons ställande under åtal. Enhammar ville slutligen framhålla, att han alltid vinnlagt sig om att ej kvarhålla för brott misstänkta personer, därest detta på något sätt kunnat undvikas utan men för ett falls behöriga utredning. Detta bestyrktes av liggaren över kvarhållna. I nu förevarande fall hade emellertid de misstänkta inställning och omständigheterna i övrigt varit sådana, att kvarhållande erfordrats i förekommen utsträckning för att det överhuvudtaget skulle gå att komma någon vart med utredningen.

Efter att hava tagit del av Enhammars yttrande anförde Dellborg i egenkap av ombud för Sven Andersson och Einar Olsson i en hit insänd skrift följande.

Andersson hade vid anhållandet anmodats att medfölja, utan att först något ingående förhör hållits med honom. Anledningen till anhållandet hade icke varit någon angivelse från skogsägareföreningen, utan helt enkelt

ett rykte, som en illvillig person utspritt och som Enhammar fått kännedom om. Skogsägareföreningen hade icke ens haft sådant intresse av målet, att föreningen ämnat inställa sig såsom målsägande däri. Först efter det föreningen på föranstaltande av häradsrätten per telefon uppmanats inställa sig, hade föreningen gjort detta. Föreningen själv hade — i olikhet med Enhammar — icke vågat påstå, att överhuvudtaget någon stöld av ved skulle hava blivit begången. Såväl innehållet i polisrapporterna som utredningen i målet måste anses visa, att Enhammar icke haft skäl att anhålla Andersson och under inga förhållanden att efter anhållandet kvarhålla honom så lång tid som fyra dygn. Det lass ved, som skulle hava kommit bort och, enligt Enhammars påstående, stulits av Andersson, hade i vederbörlig ordning blivit av Andersson levererat, vilket av mottagaren under-tecknad följesedel visat. Därom hade Andersson lämnat uppgift så fort han efter anhållandet blivit förhörd av Enhammar. Det vedparti om tillhoppa 75 m³, varom vore fråga, hade varit upplagt på två platser, nämligen dels på en plats å Bryngelssons gård och dels vid Mårtensbacka, två à tre kilometer därifrån. Det skulle vara från sistnämnda plats som den påstådda stölden av ved skulle hava begåtts. Redan i början av utredningen hade Oskar Bryngelsson uppgivit, att endast ett lass bortförts från det vid Mårtensbacka upplagda vedpartiet och att partiet därefter legat orört. Att det måste hava varit detta lass, som avsetts med följesedeln, borde hava stått klart för Enhammar. En uppmätning på platsen borde också hava givit klart besked, att någon ved icke förkommit. Skogsägareföreningen hade icke heller haft anledning räkna med annat än att vad som levererats och vad som funnits kvar av ifrågavarande, på två ställen upplagda vedparti mer än väl motsvarat de 75 m³, som föreningen inköpt. På grund av ett misstag beträffande tidpunkten för leveransen av det vedlass, varom i målet varit fråga, i förening med att förbud mot körslor funnits, hade fantasin satts igång och det rykte uppkommit, som föranlett Enhammars ingripande och anhållande av Andersson och Rolf Olsson. Anhållandet av Rolf Olsson måste enligt Dellborgs uppfattning anses i ännu högre grad oberättigat. Gentemot honom hade ju Enhammar icke ens framställt påstående om, att någon stöld skulle hava begåtts av honom. Rolf Olsson hade endast deltagit vid inlastningen av vedlasset samt därefter åkt med Andersson till Borås. Varför hade endast Rolf Olsson anhållits och icke jämväl Blomgren, vilken ju i samma utsträckning som Rolf Olsson deltagit i arbetet? Även själva förfarandet vid Rolf Olssons anhållande hade varit felaktigt. Vederbörande fjärdingsman hade nämligen anmodat honom att följa med utan att först underrätta hans föräldrar, vilka alltså överhuvudtaget icke fingo något besked, varför fjärdingsmannen tog gossen med sig. Rolf Olsson hade först förts till fjärdingsmannens bostad, där Enhammar väntat och fört honom i bil till arrestlokalen. Därefter hade gossen transporterats till Rävlanda, där han insatts i ett rum med bänk av trä

med en madrass. Rummet hade icke varit försett med elektrisk belysning, och dess enda fönster hade varit igenspikat med undantag av en springa på 25 à 30 cm högst upp. Mat hade tillställts Rolf Olsson genom en lucka i dörren. Enhammars uppgift, att Rolf Olsson skulle hava erhållit en snygg bäddad säng och intagit sina måltider i ålderdomshemmets matsal, vore alltså oriktig. Förhören med Rolf Olsson hade, enligt vad han uppgivit, skett under hot. Han hade sålunda underrättats om att han icke skulle bliva utsläppt, med mindre han erkände, samt att förhørsledaren hade en käpp utanför. Detta vore också anledningen till de olika berättelser, som Rolf Olsson lämnat vid olika förhör. Rolf Olsson hade icke någon gång beretts tillfälle att komma i förbindelse med sina föräldrar. Enhammar eller fjärdingsmannen hade icke heller någon gång underrättat föräldrarna om gossens anhållande samt anledningen därtill. Åtminstone efter första förhöret borde föräldrarna hava underrättats. Att anhållandet och kvarhållandet av Rolf Olsson samt förhören med honom kunnat förorsaka honom psykisk skada för all framtid torde vara uppenbart. Genom anhållandet hade Sven Andersson förorsakats skada i flera olika avseenden. Även genom Rolf Olssons anhållande hade ekonomisk skada uppkommit, i det att hans föräldrar blivit hindrade i sitt arbete. Såväl Andersson som Rolf Olssons föräldrar hade även haft utgifter för anlitande av jurist, vartill komme, att såväl Andersson som Rolf Olsson och dennes föräldrar genom det inträffade förorsakats avsevärt personligt obehag och lidande. Dellborgs huvudmän anhölle, att Enhammar måtte ställas under åtal för tjänstefel och tillfälle beredas dem att mot honom föra skadeståndstalan.

Vid skriften var fogat ett av nämndemannen Herman Olsson, farbroder till Rolf Olsson, avgivet intyg, däri bland annat anfördes följande: Sedan det kommit till Herman Olssons kännedom, att Rolf Olsson anhållits, hade Herman Olsson den 19 eller den 20 november 1942 per telefon satt sig i förbindelse med fjärdingsmannen Johansson och för honom framhållit det olämpliga i att utan föräldrarnas hörande anhålla en gosse, som endast var 15 år gammal. Herman Olsson hade också framhållit, att utan att äventyra effektiviteten av förhöret ett sådant förfaringssätt kunnat användas som t. ex. att gossen förhörts i hemmet i föräldrarnas närvaro eller också i fjärdingsmannens bostad sedan någon av föräldrarna satts i tillfälle att närvara, utan att gossen dock fått före förhöret samtala med någon av dem eller annan anhörig. Härpå hade fjärdingsmannen svarat, att han hade Enhammars order att utan föräldrarnas vetskap hämta gossen till sin bostad, vilken order han också fullgjort. När fjärdingsmannen kommit till sin bostad med gossen, hade Enhammar varit tillstädes, medhavande sin bil. Enhammar hade hållit ett första förhör i fjärdingsmannens bostad och därvid uppmanat gossen att erkänna sin delaktighet i vedstölden. Detta hade gossen emellertid vägrat att göra, med påföljd att Enhammar medtagit honom till Bollebygd, där han insatts i arrest.

Genom utslag den 30 april 1943 på Enhammars besvär yttrade hovrätten att, när häradsrätten med hänsyn till omständigheterna ej bort förvägra åklagaren begärt uppskov för utredning beträffande åtalet för olovligt tillgrepp, samt målet borde i ett sammanhang avgöras, föränlätess hovrätten att, med undanröjande av häradsrättens utslag utom såvitt rörde skogsägareföreningens ersättningsyrkande, visa målet med sagda undantag åter till häradsrätten, som hade att detsamma ånyo upptaga och därmed vidare lagligen förfara.

I skrivelse hit den 10 maj 1943 uppgav Enhammar, att tillräckligt underlag för åtal mot Rolf Olsson för det dåvarande icke ansåges förefinnas.

Sedan Enhammar anmodats att inkomma med nytt yttrande i ärendet, anförde han följande.

Vad först beträffade målet mot Sven Andersson, så syntes denne genom sitt ombud icke sky några medel för att använda uppmärksamheten från själva kärnpunkten i saken, nämligen det genom vittnen styrkta förhållandet, att Andersson tidigast den 15 september 1942 i Mårtensbacka hämtat ett skogsägareföreningen tillhörigt vedlass, för vars vidare öden han ej ville eller hoppades slippa redogöra. Därav och av att hovrätten numera upphävt häradsrättens frikännande utslag torde framgå, att åtalet, som givetvis grundats på de vid polisförhören lämnade utsagorna, ej, såsom Andersson syntes vilja göra gällande, vore obefogat. Enhammar kunde nämna, att ytterligare indicier mot Andersson komme att framläggas, varjämte talan mot honom komme att utvidgas att avse olovligt tillgrepp den 30 september 1942 av ett lass ved från skogsägareföreningen. Vidare funne Enhammar sig böra framhålla, att han vid rätten komme att påvisa, att de uppmätningar av kvarliggande ved, som Andersson ordade om, saknade betydelse för bedömande av frågan, huruvida någon ved förkommit för föreningen. Att Blomgren icke anhållits såsom misstänkt hade naturligtvis berott på att han, i olikhet mot Rolf Olsson, icke lämnat någon uppgift, som kunnat göra honom misstänkt. Det hade varit Rolf Olssons envist vidhållna men omsider ändrade påstående, att det var den 9 september som lasset hämtats i Mårtensbacka, samt det förhållandet, att han uppgivit sig hava medföljt till Borås, där veden då kunnat förmodas hava blivit realiserad, som utpekade honom såsom misstänkt för delaktighet. Vad Sven Andersson genom sitt ombud i övrigt anförde bestred Enhammar på det bestämdaste. Rolf Olsson hade icke någon gång ens antytt någon önskan att få tala med någon av föräldrarna, och ej heller hade någon av dessa hos Enhammar förfrågat sig om sonen. Sven Andersson hade av sitt ombud framhållits som en oförvitlig person, känd för hederlighet och rättskaffenhet. Detta vore ett i hög grad ovederhäftigt omdöme. Frånsett hans lögnaktighet kunde framhållas, att han i sin hemtrakt vore fruktad för sin

vilda obändighet, att han vid upprepade tillfällen uppträtt hotfullt och att han för närvarande stode under tilltal för grovt missfirmande vid offentlig tillställning av tjänsteman i tjänsteutövning. Vad slutligen anginge ifrågakomma anhållanden och kvarhållanden ville Enhammar på det bestämdaste hävda, att anledningar funnits till bägge delarna. Enhammar åberopade därutinnan det hittills föreliggande materialet. Starka indicier hade förfunnits och vad beträffade Rolf Olsson, vilken icke lämpligen ansetts böra höras i hemmet, hade uppstått misstanke om hans delaktighet av ovan angivna orsak samt därav att det redan efter de första frågorna hos fjärdingsmannen framstått såsom påtagligt, att Olsson blivit instruerad om vad han skulle säga. Det vore också betecknande att, då han som vittne av rättens ordförande tillfrågats om tidpunkten för avhämtandet av lasset i Mårtensbacka, frankt och utan att blinka svarat: "Det står i följesedeln", ett yttrande som emellertid ej återgivits i rättens protokoll. Upprepade uppenbart lögnaktiga påståenden och ändringar från den ena gången till den andra av förut lämnade uppgifter utgjorde enligt Enhammars förmenande fullgott skäl för kvarhållande inom av lag utstakad ram. Då vederbörande vore så förstokade som i förevarande fall, kunde i utredningens intresse hänsyn icke alltid tagas till deras ungdom, hur olyckligt och beklagligt detta än måste framstå såväl för den, som hade ansvaret för utredningen, som för utomstående.

Vid yttrandet voro fogade två så lydande intyg:

"Betr. hemmasonen Rolf Einar Olsson från Tölvsjö socken, som av landsfiskalen i Bollebygds distrikt för brott kvarhållits, får jag intyga:

1) att han nätterna till den 20 och 21 nov. 1942 varit intagen och förvarad i ett pensionärsrum, inrymt i en ekonomibyggnad till Björketorps sockens ålderdomshem,

2) att han därvid fick en god omvårdnad av hemmets föreståndarinna, fru Elin Lindgren,

3) att Olsson fick ligga i en uppbyggd säng och fick intaga sina måltider i hemmets matsal,

4) att rummet, som han förvarades i, var snyggt,

5) att till rummet finnes ett fönster av storlek cirka 140×90 cm, som vid tillfället var förspikat med 4 st. ribbor à 10 cm bredd å yttersidan, vilket emellertid ej utgjorde något hinder för att fullt dagsljus var rådande i rummet,

6) att elektriskt ljus var inmonterat i rummet.

Alla påståenden att Olsson skulle blivit hårt behandlad och hotad med en käpp är fullkomligt osanna. Att förestående uppgifter äro sanningsenliga intygas härmed under edlig förpliktelse. Rävlanda den 22 maj 1943.

A. G. Skoglundh.

Polisman i Björketorps socken.

Riktigheten av förestående intygsgivares här ovan under punkterna 1—6 lämnade uppgifter vitsordas till alla delar av undertecknad.

Elin Lindgren.

Föreståndarinna för Björketorps sockens ålderdomshem.”

”Med anledning av ett av nämndemannen Herman Olsson, Morghult, Töllsjö, till J. O. ingivet intyg att jag under ett telefonsamtal till honom sagt, att jag hade landsfiskal Enhammars order att avhämta Rolf Olsson, Storegården, från sitt hem utan föräldrarnas vetskap, får jag härmed intyga, att jag icke hade landsfiskalens order att avhämta Olsson utan föräldrarnas vetskap och att jag icke heller sagt detta till intygsgivaren. Jag hade landsfiskalens order att på morgonen avhämta Rolf Olsson och föra honom till min bostad för undergående av förhör, och att detta borde ske utan att Rolf och hans fader Einar Olsson blev i tillfälle att tala med varandra i den ifrågavarande saken, och det var detta jag under telefonsamtalet lät intygsgivaren veta. Einar Olsson bodde icke samman med sin familj. Från det jag först träffade Rolf Olsson i dörren till hans bostad och anmodade honom att följa med mig till mitt hem och tills vi tillsammans begåvo oss iväg drog en tid av omkr. 20 minuter, under vilken Rolf uppehöll sig i sin bostad, varför han hade god tid att meddela sin mor om vart han skulle bege sig. Rolfs moder Eva Olsson har senare meddelat mig, att hon den ifrågavarande morgonen såg Rolf göra sig i ordning att lämna hemmet, men han hade icke meddelat henne vart han skulle bege sig. Senare under dagens lopp hade hon emellertid fått veta, att jag hämtat honom. Det är lätt tänkbart att intygsgivaren, under den upprörda och hörbart upphetsade stämning vari han befann sig under det återopade telefonsamtalet, feltolkat mitt yttrande och oavsiktligt givit det en tolkning, som överensstämde med hans egen inställning till saken. Töllsjö den 22 maj 1943.

Fritz E. Johansson
fjärdingsman.”

Med anledning av hovrättens utslag återupptogs målet mot Sven Andersson till förnyad handläggning vid häradsrättens sammanträde den 28 maj 1943, då i närvaro av Enhammar såsom åklagare Andersson inställde sig personligen, biträdd av advokaten Erik Frick i Göteborg. Skogsägareföreningen inställde sig genom advokaten Elsa Hainer i Borås.

Vid detta rättegångstillfälle ingav Enhammar ett så lydande protokoll:

”Landsfiskalen i Bollebygds distrikt.

Utredningsprotokoll.

Tisdagen den 27 oktober 1942.

Till Bollebygds distrikts landsfiskalskontor hade inkommit en så lydande skrivelse:

'Borås den 10/10 1942.

Till Landsfiskalen i Bollebygd's distrikt, Bollebygd.

För utredning av Eder få vi härigenom äran anmäla, att hemmansägaren Georg Bryngelsson, Storegården, Töllsjö, omkring den 30 sistförflutna september anmält till undertecknad skogsägareförenings ombud i Töllsjö socken, Herman Börjesson, Torstad, Töllsjö, att Einar Olsson från Stommen och Sven Andersson i Lobo, Töllsjö socken, nämnda dag avhämtat ved från de upplag Bryngelsson försålt till föreningen, oaktat den körorder, som sistnämnda personer erhållit av föreningen, annullerats den 15 i samma månad. Ifrågavarande ved har ej kommit föreningens kontor tillhanda, där i vanliga fall veden inmätas för vidarebefordran till kunden. Nedanstående personer ha ytterligare observerat vedtransporten ifråga, nämligen Georg Bryngelsson och dennes son, Storegården, Töllsjö, samt Oskar Eliasson, Storegården, Töllsjö.

Södra Älvsborgs läns Skogsägareförening u. p. a.

N. Lindell.'

Med anledning härav anställde undertecknad, landsfiskal, denna dag förhör med åkeriägarna Einar Olsson från Stommen och Sven Andersson från Lobo, bägge i Töllsjö socken, varvid de, var för sig hörda, uppgåvo följande:

Einar Olsson: Tillsammans med Sven Andersson bedreve Olsson yrkesmässig automobiltrafik för godsbefordran och hade därvid även transporterat ved till skogsägareföreningens kunder i Borås. Ehuru i september månad körordern annullerats på grund av att vedbehovet i Borås vore fyllt, hade ändock ett eller annat lass fått köras in även efter sagda datum för fullgörande av en del småorder. I enlighet härmed hade Andersson och Olsson en kväll i slutet av september lastat ett restparti om cirka 7 m³ å Georg Bryngelssons i Storegården gårdsplan i avsikt att följande dag köra in lasset till skogsägareföreningen. På morgonen före den beramade avfärden hade Andersson från Bäckén i närheten av hans hemvist — Andersson har själv icke telefon — ringt till skogsägareföreningen och då erhållit beskedet, troligen av en person vid namn Sandberg, att mera ved icke kunde placeras i Borås och att de fördenskull icke fingo komma in med lasset ifråga. De hade då avlastat veden invid Holger Erikssons garage i Bäckén, detta för att veden därigenom kommit att ligga invid landsvägen, vilket varit fördelaktigt vid en ev. vidaretransport. Där vore veden fortfarande liggande.

Olsson hade sig icke bekant om Andersson vid ovannämnda telefonsamtal upplyst om att veden lades å angivna platsen i stället för att föras tillbaka till Georg Bryngelsson.

Andersson: Han berättade lika med Olsson och förklarade, att han vid förutnämnda telefonsamtal icke underrättat skogsägareföreningen om att

vedpartiet ifråga avlastats vid Holger Erikssons garage. Andersson insåge nu att det varit lämpligt att meddela detta. Andersson bestred att han sökt orättmätigt tillägna sig veden.

Det skulle här antecknas, att Holger Erikssons garage är beläget endast ett femtiotal meter från av Sven Andersson ägda och drivna kolugnar för framställning av bilkol.

Vidare förekom ej. Dag som ovan.

R. Enhammar.”

Med föranledande av innehållet i utredningsprotokollet yrkade nu åklagaren ansvar å Andersson för det han den 30 september 1942 å Georg Bryngelssons gårdsplan i Storegården olovligen tillgripit föreningen tillhöriga 8,89 m³ ved. Sven Andersson bestred ansvarspåståendet.

Efter anföranden från ömse sidor förklarade Elsa Hainer, att föreningen, som instämde i åklagarens ansvarstalan, icke förde någon skadeståndstalan, samt överlämnade därefter målet till rättens prövning under yrkande om ersättning för inställelsen.

Därefter handlades i samma mål av Enhammar instämd talan om ansvar å Sven Andersson för missfirmelse av fjärdingsmannen Johansson och förargelseväckande beteende den 20 mars 1943. Sven Andersson bestred jämväl detta ansvarspåstående. Målet uppsköts därefter till den 27 augusti 1943.

I hit avgivna påminnelser anförde Dellborg därefter, att det ingalunda vore så, att hovrätten upphävt häradsrättens frikännande utslag på den grund, att hovrätten ansett åtalet befogat, utan att anledningen till målets återförvisande uteslutande vore, att hovrätten ansett Enhammar böra erhålla det begärda uppskovet för förebringande av utredning. Vid målets förnyade handläggning inför häradsrätten hade från Enhammars sida icke förebragts någon som helst ytterligare bevisning, utan hade Enhammar allenast genom argumentering sökt bevisa det befogade i åtalet. Några ytterligare indicier mot Andersson hade icke framlagts. Enhammar hade visserligen utvidgat sin talan att avse jämväl olovligt tillgrepp den 30 september 1942 av ett lass ved från skogsägareföreningen, men även detta yrkande vore fullständigt ogrundat. Dellborg bestrede avseende vid innehållet i de av Enhammar åberopade intygen. Båda intygen hade utfärdats av polismän, som haft med ärendet att skaffa. Uppgiften om huru Rolf Olsson förvarats vidhölls. Däremot vore det riktigt, att han senare fr. o. m. natten mellan den 20 och den 21 november överflyttats till ett pensionärsrum tillhörande Björketorps sockens ålderdomshem samt att han erhållit mat i hemmets matsal. Skoglunds intyg avsåge uppenbarligen förhållandena först fr. o. m. denna tidpunkt. Enhammars uttalanden om Sven Anderssons person bestredes som fullständigt grundlösa.

Sedan vid målets handläggning den 27 augusti tillsagts, att utslag skulle meddelas den 24 september 1943, ålade häradsrätten sistnämnda dag Sven

Andersson edgång i målet, såvitt angick åklagarens talan om ansvar för missfirmelse, varjämte målet uppsköts. Sedan målet ånyo förekommit den 24 januari 1944, då Andersson fordrade ersättning av skogsägareföreningen för sina rättegångskostnader, meddelade häradsrätten den 11 februari 1944 däri slutligt utslag.

I sitt utslag fann häradsrätten beträffande åklagarens och föreningens talan om ansvar å Sven Andersson för olovliga tillgrepp av ved å Mårtensbacka och i Storegården det mot Anderssons bestridande i målet icke vara styrkt, att han därutinnan gjort sig förfallen till ansvar. För vad av övriga åtalade förseelser låg Andersson till last dömdes han jämlikt 4 kap. 1 och 2 §§ samt 10 kap. 2 och 5 §§ strafflagen och 34 § 4 mom. första stycket förordningen angående yrkesmässig automobiltrafik m. m. att utgiva 40 dagsböter om 3 kronor. Vad av allmänna medel utgivits eller kunde komma att utgivas till de i förevarande del av målet på åklagarens begäran hörda vittnena skulle stanna å statsverket. Av föreningen och Andersson mot varandra framställda yrkanden om ersättning för kostnaderna å målet lämnades utan bifall.

Häradsrättens utslag vann laga kraft gentemot åklagaren och skogsägareföreningen.

Dellborg avgav ytterligare påminnelser.

I en till landsfogden i Älvsborgs län avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

I 19 § 12 punkten kungl. förordningen den 16 februari 1864 om nya strafflagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall, sådant lagrummet lyder enligt lag den 12 maj 1933, äro bestämmelser meddelade om den befogenhet, som må tillkomma polismyndighet att vid undersökning rörande begånget brott taga i förvar för brottet misstänkt person utan att häktning sker. Såsom av dessa bestämmelser framgår är för kvarhållande i dylikt fall en förutsättning, att det brott, för vilket personen misstänkes, kan leda till häktning. Är situationen ej sådan, att häktning kan tänkas senare komma ifråga, får kvarhållande ej äga rum. Vid införandet år 1933 av bestämmelserna om kvarhållande, varom tidigare icke funnos några uttryckliga föreskrifter, framhölls också särskilt, att kvarhållande borde få ske allenast, då ej fulla skäl till häktning förelåge utan därför erfordrades ytterligare utredning samt det funnes vara av synnerlig vikt, att den misstänkte toges i förvar i avvaktan på utredningens fullständigande. I annat fall än i berörda lagrum sägs får icke, även om den misstänkte samtycker därtill, kvarhållande av honom äga rum.

Bestämmelserna om häktning återfinnas i 5—9 punkterna i 19 § ovan nämnda promulgationsförordning. Enligt 6 punkten må den, som miss-

tänkes hava begått brott, varå straffarbete under två år kan följa, tagas i häkte. Om han har ämbete eller tjänst eller fast egendom eller eljest stadigt hemvist eller yrke, skall han emellertid lämnas på fri fot, där det ej skäligen kan befaras, att han avviker eller att han genom undanröjande av bevis eller egendom hindrar sakens tillbörliga utredning. Såsom en allmängiltig regel stadgas slutligen i 8 punkten, att ej må någon såsom misstänkt häktas, där ej misstanke på sannolika skäl grundad är.

Av de återgivna bestämmelserna framgår, att den, som på sannolika skäl misstänktes för tjuvnadsbrott av beskaffenhet att böra bestraffas enligt 20 kap. 1 § första stycket strafflagen enligt lagrummets lydelse före den 1 januari 1943, icke kunde, om han hade stadigt hemvist eller yrke, häktas under annan förutsättning än att det kunde befaras, att han skulle avvika eller undanröja bevis eller egendom till förhindrande av utredningen. Brott enligt nämnda lagrum var nämligen ej belagt med svårare straff än straffarbete i två år. I den mån häktning för brottet ej kunde tänkas ifrågakomma, var också polismyndigheten betagen all rätt att för ytterligare utredning kvarhålla den misstänkte.

I förevarande fall har Enhammar efter ett den 17 november 1942 anställt förhör med Sven Andersson kvarhållit honom såsom misstänkt för olovligt tillgrepp från skogsägareföreningen av 11 m³ ved. Andersson, som förvarats i arrest, har därefter kvarhållits till klockan 17 den 21 november. Rolf Olsson har efter förhör den 18 november 1942 av Enhammar kvarhållits till klockan 15 den 21 november såsom misstänkt för delaktighet i tillgreppet.

Även om den mot Andersson riktade misstanken om brottslig gärning varit att anse såsom grundad på sannolika skäl, kan kvarhållandet av Andersson efter förhöret den 17 november icke rättfärdigas. Då Andersson, som för övrigt icke tidigare varit straffad för brott, hade stadigt hemvist och det näppeligen kunde misstänkas, att Andersson skulle avvika eller hindra den pågående utredningen genom undanröjande av bevis eller anorledes, måste situationen uppenbarligen anses hava varit sådan, att häktning för det påstådda tillgreppet icke kunde tänkas senare komma ifråga. Därmed måste också vara klart, att polismyndigheten icke ägde någon befohgenhet att kvarhålla honom för ytterligare utredning om brottet.

Vad angår kvarhållandet av 15-årige Rolf Olsson må till en början framhållas, att några omständigheter, som gjorde antagligt, att han skulle vara delaktig i ett av Andersson begånget tillgrepp av ved, icke framkommit. Att han varit Andersson behjälplig med forslandet av ett lass ved från Mårtensbacka kan icke utgöra bevis för, att han haft någon vetskap om att vedtransporten skett för annans räkning än skogsägareföreningens. Vid förhöret med honom framkom ej heller något, som styrkte den mot honom riktade misstanken. Då denna misstanke sålunda icke var grundad på sannolika skäl, synes det mig alldeles uppenbart, att någon anledning till hans

kvarhållande efter förhöret icke förelåg. Vad jag anfört i fråga om den bristande befogenheten för polismyndigheten att kvarhålla Andersson äger giltighet jämväl i fråga om kvarhållandet av Rolf Olsson. Då Andersson redan var anhållen, kunde uppenbarligen Rolf Olssons kvarhållande ej motiveras med att han ej borde få sammanträffa med Andersson under utredningen, något som däremot snarare möjliggjordes genom deras samtidiga förvaring i en bristfällig arrestlokal. Med hänsyn till Rolf Olssons ungdom synes mig kvarhållandet av honom i arrest, även om han ej hela tiden förvarades i arrestlokalen, innebära ett allvarligt övergrepp.

Genom kvarhållandet av Sven Andersson och Rolf Olsson utan laga skäl har Enhammar på ett betänkligt sätt överskridit sin befogenhet. Utan tvivel har också lidande därigenom tillskyndats de kvarhållna. Vad Enhammar andragit till försvar för kvarhållandet synes mig icke kunna lända honom till ursäkt. Jag finner därför, att Enhammar i nämnda hänseende gjort sig skyldig till tjänstefel av beskaffenhet att böra beivras.

På grund av vad jag sålunda anfört uppdrog jag åt landsfogden att vid vederbörlig domstol i laga ordning anhängiggöra och utföra åtal mot Enhammar för tjänstefel i ovan anmärkta hänseenden. Tillfälle borde beredas vederbörande målsägande att i målet föra talan, och borde av dem framställda ersättningsanspråk, i den mån de funnes befogade, av landsfogden understödjas.

Åtalet anhängiggjordes vid *Ås, Vedens och Bollebygds tingslags häradsrätt*, varest utöver den av mig anbefallda ansvarstalan Andersson yrkade ansvar å Enhammar för falskt åtal. Andersson och Rolf Olssons målsman Einar Olsson förde talan om skadestånd. Einar Olsson yrkade därjämte för egen del ersättning av Enhammar för besvär och tidsspillan med anledning av det inträffade.

I utslag *den 29 september 1944* yttrade häradsrätten, jämte det häradsrätten ogillade Anderssons talan om ansvar å Enhammar för falskt åtal, följande.

I målet är upplyst, *att* sedan Enhammar påbörjat utredning angående förment olovligt tillgrepp av Södra Älvsborgs läns skogsägareförening tillhörig ved i Mårtensbacka, Andersson av Enhammar kvarhållits såsom misstänkt för tillgreppet under tiden den 17 november 1942 klockan 16,45 — den 21 november 1942 klockan 17 och Rolf Olsson såsom misstänkt för delaktighet i tillgreppet under tiden den 18 november 1942 klockan 12,30 — den 21 november 1942 klockan 15, *att* Enhammar därefter ställt Andersson under åtal för det han under senare hälften av september 1942 i Mårtensbacka olovligen tillgripit omkring 11 m³ föreningen tillhörig ved, *att* häradsrätten genom utslag *den 11 februari 1944* ogillat detta åtal, i vilket

utslag Göta hovrätt, där Andersson fullföljt talan, genom utslag den 25 maj 1944, mot vilket talan icke fick föras, icke funnit skäl att göra ändring, *samt att* Olsson icke ställts under åtal. Enhammar har underlåtit, på sätt honom ålegat, att först utreda, huruvida föreningen vid Mårtensbacka blivit fränhänd någon ved. Detta hade bäst skett genom att den kvarvarande veden uppmätts. Någon sådan uppmätning har icke förekommit vare sig från Enhammars eller föreningens sida. Det är därför icke utrett, att föreningen i Mårtensbacka blivit fränhänd någon ved. Tvärtom tala åtskilliga omständigheter för att så icke skulle vara fallet. Att under sådana förhållanden kvarhålla Andersson och Rolf Olsson har Enhammar saknat fog.

Häradsrätten prövar förty lagligt döma Enhammar för sagda kvarhållanden, som jämväl innefatta oförstånd i tjänsten, jämlikt 4 kap. 1 och 2 §§, 15 kap. 22 § och 25 kap. 17, 18 och 22 §§, allt strafflagen, att utgiva 15 dagsböter å 10 kronor.

Enhammar förpliktas att gottgöra Andersson för mistad arbetsförtjänst och personligt lidande med skäligen ansedda 140 kronor och Rolf Olsson för personligt lidande med skäligen ansedda 100 kronor, men lämnas övriga skadeståndsyrkanden såsom obestyrkta utan bifall.

Därjämte förpliktas Enhammar att gottgöra Andersson och Rolf Olsson deras kostnader å målet med skäligen ansedda 475 kronor jämte vad de visa sig hava utgivit för ett gemensamt exemplar av häradsrättens protokoll i målet.

Över häradsrättens utslag har Enhammar anført besvär i Göta hovrätt. Jämväl Andersson och Einar Olsson hava besvärat sig. Målet är beroende på hovrättens prövning.

9. Felaktigt förordnande om verkställighet av frihetsstraff.

Genom utslag den 29 november 1943 dömde rådhusrätten i Varberg Ernst Folke Blomqvist för olovlig brännvinstillverkning till 50 dagsböter å 3 kronor, varjämte rådhusrätten förklarade anståndet med ett Blomqvist den 9 september 1941 av Skellefteå tingslags häradsrätt för första resan stöld villkorligt ådömt straff, straffarbete två månader, förverkat.

Den 4 december 1943 blev Blomqvist vid samma rådhusrätt ställd under åtal för andra av honom förövade brott. Genom beslut den 4 december förordnade rådhusrätten, att Blomqvist omedelbart skulle tagas i häkte, varefter målet mot honom uppsköts för vidare utredning. Blomqvist blev samma dag införpassad till rannsakningshäktet i Halmstad.

Den 6 december 1943 inkom rådhusrättens utslag den 29 november 1943 till länsstyrelsen i Hallands län för verkställighet. Med resolution den 7 december 1943 överlämnade länsnotarien Johan Gadd på länsstyrelsens vägnar utslaget till föreståndaren för rannsakningshäktet för verkställighet i laga ordning.

Sedan Blomqvist den 9 december 1943 inför häktets föreståndare förklarat sig nöjd med rådhusrättens utslag, förordnade länsstyrelsen i resolution samma dag, att straffarbetet, som sålunda börjat den 9 december 1943, skulle med i lag stadgat förbehåll sluta den 9 februari 1944.

Enligt å häktet verkställda anteckningar blev därefter ”på grund av förnyad rannsaking” med Blomqvist inför rådhusrätten verkställigheten av straffet avbruten den 11, den 17, den 20 — den 23 och den 30 december 1943 samt den 5 och den 12 — den 14 januari 1944.

Genom utslag den 12 januari 1944 dömde rådhusrätten Blomqvist — vilken skulle ådömas gemensamt straff för ovanberörda stöld och de senast åtalade brotten — för å särskilda ställen och tider delvis medelst inbrott förövad stöld, vilken även avsett kreatur som gått i bete ute å mark, olovligt brukande av annans fortskaffningsmedel, grov stöld, försök till grov stöld samt häleri till straffarbete ett år åtta månader. Från detta straff skulle emellertid avräknas vad Blomqvist kunde hava utstått av det honom tidigare ådömda straffet. Blomqvist förklarade sig den 15 januari 1944 nöjd med rådhusrättens utslag och började samma dag avtjäna straffet.

Genom resolution den 19 januari 1944 bestämde länsstyrelsen därefter jämlikt 1 § lagen den 18 september 1943 om villkorlig frigivning jämfört med övergångsbestämmelserna till lagen, att Blomqvist skulle frigivas då han avtjänat fem sjättedelar av straffet eller ett år fyra månader 20 dagar. På grund därav förordnade länsstyrelsen, att Blomqvist, som av det förut ådömda straffet avtjänat 26 dagar och den 15 januari 1944 börjat undergå nu ifrågavarande straff, skulle villkorligt frigivas den 9 maj 1945, såframt laga hinder däremot ej mötte.

Sedan jag vid granskning av fångförteckningar för december 1943 och januari 1944 från rannsakingshäktet i Halmstad uppmärksammat, att Blomqvist fått avtjäna straff under ovanberörda rannsakingstid samt att dagen för Blomqvists villkorliga frigivning bestämts till den 9 maj 1945 i stället för, under förhandenvarande omständigheter, rätteligen den 10 maj 1945, anhöll jag, under hänvisning till fångvårdsstyrelsens cirkulär nr 4 år 1943, att länsstyrelsen måtte efter vederbörandes hörande till mig inkomma med utlåtande.

Med anledning därav inkom länsstyrelsen med infortrade yttranden från Gadd såsom ansvarig för länsstyrelsens resolution den 9 december 1943 samt t. f. länsnotarien Arne Beskow, vilken undertecknat resolutionen den 19 januari 1944, varjämte länsstyrelsen avgav eget utlåtande.

I det avgivna yttrandet anförde Gadd följande: Anledningen till att Blomqvist under den tid, han hållits häktad, fått påbörja avtjänandet av det tidigare ådömda straffet hade varit, att han själv gjort framställning därom. Enär han erkänt vad som lagts honom till last, hade han ej önskat komma i åtnjutande av de förmåner, han skulle åtnjutit i egenskap av häktad. Utredningen hade ej försvårats genom att han fått börja avtjäna straffet, då detsamma avbrutits

så snart det behövs för vallning och rannsaking. Rent formellt torde emellertid straffet ej hava fått påbörjas, förrän häktningsbeslutet återkallats av domstolen. Denna hade emellertid, enligt vad för Gadd uppgivits, blivit underrättad om, att Blomqvist fått börja avtjäna det tidigare ådömda straffet, men ej gjort någon erinran mot beslutet därom. Det vore därför all anledning förmoda, att domstolen återkallat häktningsbeslutet, om så påyrkats för att bereda Blomqvist möjlighet att börja undergå det tidigare ådömda straffet. Jämlikt fångvårdsstyrelsens cirkulär nr 4 år 1943 borde straffverkställigheten icke avbrytas tidigare än omständigheterna ovillkorligen betingade. I enlighet med den tanke, som låge bakom detta uttryck, syntes även en häktad, så snart förhållandena det tilläte, böra få avtjäna ett tidigare ådömt straff. Då Gadds förfarande således materiellt sett syntes stå i överensstämmelse med lagens anda och felaktigheten bestått däri, att Gadd ej hos domstolen påyrkat upphävandet av häktningsbeslutet, hemställde Gadd, att ärendet ej måtte föranleda någon J. O:s vidare åtgärd.

Länsstyrelsen anförde i sitt utlåtande i förevarande del: Vad beträffade det förhållandet att Blomqvist fått avtjäna straff under det han rannsakats för andra brott hade, såsom Gadd i sitt yttrande anført, förfarandet ej varit formellt riktigt. Anledningen till att en person ej ansåges kunna undergå frihetsstraff under tid, han hölles häktad, syntes emellertid vara dels att han genom straffverkställigheten finge sämre möjligheter att förbereda och utföra sin talan, dels ock att utredningen därigenom försvårades. Då i detta fall någon olägenhet av att straffet fått påbörjas under häktningstiden ej syntes hava varit för handen, ville länsstyrelsen hemställa, att ifrågavarande fel ej måtte föranleda vidare åtgärd.

I en till landsfogden i Hallands län avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

I 3 § första stycket lagen den 1 juli 1898 innefattande vissa bestämmelser om beräkning av strafftid stadgas, bland annat, att om den, som skall undergå straffarbete eller fängelsestraff, genom rymning eller annorledes själv vållar avbrott i straffets verkställighet, den tid, varunder avbrottet ägt rum, ej må inräknas i strafftiden. Förutom rymning angivas i nämnda stadgande icke några exempel på sådana förhållanden, som skola anses innebära ett vållande av det slag, som i stadgandet avses.

Med hänsyn till nämnda bestämmelse måste i fall, då någon, som undergår straffarbete eller fängelsestraff, skall rannsakas för nytt brott, verkställigheten av det pågående straffet avbrytas intill dess nytt verkställbart utslag föreligger. Det hinder för straffverkställigheten, som föranledes av rannsakingen och vad därmed äger samband, måste nämligen anses vållat av fången själv. En erinran om att verkställigheten i sådant fall skall avbrytas har också lämnats genom

fångvårdsstyrelsens ovanberörda cirkulär nr 4 år 1943. Av det sagda torde följa, att ej heller ett ännu icke påbörjat frihetsstraff kan taga sin början, så länge den dömda undergår rannsaking såsom ånyo tilltalad för brott. Jag vill härutinnan hänvisa till J. O:s ämbetsberättelse 1923 sid. 49 o. f. Sedan lång tid tillbaka torde det också hava stått klart för de myndigheter, som hava att fatta beslut om verkställighet av frihetsstraff, att den, som hålles i häkte för undergående av rannsaking, icke under häktningstiden kan få avtjäna straff, som ådömts honom för annat brott.

Det är icke utan betydelse, huruvida verkställighet av straff pågår eller ej medan en fånge undergår rannsaking för nya brott. I detta hänseende har fångvårdsstyrelsen i ovannämnda cirkulär anfört följande: "Om straffverkställigheten icke skulle avbrytas till följd av rannsaking för nytt brott, skulle detta medföra betydande olägenheter. De i promulgationslagen till strafflagen intagna föreskrifterna angående rannsakingens fänges behandling och rättigheter kunna nämligen icke tillämpas jämsides med stadgandena i lagen den 24 mars 1916 angående verkställighet av straffarbete och fängelsestraff samt de i stadgan den 8 april 1938 angående vård och behandling i statens fångvårdsanstalter meddelade bestämmelserna rörande dem, som i stadgan betecknats såsom fångar. En rannsakingensfånge är sålunda fri från arbetstvång samt har större rätt än annan fånge att avsända och mottaga brev samt mottaga besök. Han är överhuvudtaget icke underkastad andra inskränkningar i sin frihet än som påkallas av hänsyn till ordning och säkerhet inom anstalten samt syftet med hans hållande i häkte. En straffverkställighet skulle i hög grad begränsa hans möjligheter att förbereda och utföra sin talan. Där så erfordras, kan rannsakingensfången för utredning angående det brott, för vilket han misstänkes, föras från rannsakingshäktet till den plats, där utredningen pågår. En dylik åtgärd kan icke vidtagas med en annan fånge, utan att avbrott i straffverkställigheten äger rum. Skulle rannsakingen för det nya brottet bliva långvarig eller domstolen förordna om undersökning av fångens sinnesbeskaffenhet, skulle det, om verkställigheten av det redan påbörjade straffet icke avbröts, kunna inträffa, att straffverkställigheten avslutades, medan rannsakingen eller undersökningen pågick. Vidare vill fångvårdsstyrelsen framhålla, att lagen den 19 juni 1919 angående förordnande av rättegångsbiträde åt häktad icke torde vara tillämplig å fånge, som undergår rannsaking för annat brott, om icke verkställigheten av det redan ådömda straffet avbrytes. Ej heller är han i dylikt fall berättigad att avlämna besvärsskrift i målet på sätt medgives i 27 kap. 1 § andra stycket rättegångsbalken." (Jfr numera sv. f. nr 393 år 1944.)

I förevarande fall är upplyst, att sedan rådhusrätten genom utslag den 29 november 1943 dömt Blomqvist till dagsböter och förklarat anstämnet med ett honom tidigare villkorligt ådömt straff, straffarbete två månader, förverkat, Blomqvist den 4 december 1943 av rådhusrätten förklarats häktad för nya brott och samma dag införpassats till rannsakingshäktet i Halmstad. Sedan

Blomqvist den 9 december 1943 förklarar sig nöjd med rådhusrättens utslag, har Gadd på länsstyrelsens vägnar i resolution samma dag förordnat om verkställighet av nyssnämnda straff, oaktat han, som den 7 december expedierat utslaget till rannsakningshäktet i stället för till vederbörande polismyndighet, måste hava ägt vetskap om att Blomqvist häktats för undergående av rannsaking för nya brott. I enlighet med vad jag ovan anfört måste detta beslut anses felaktigt.

Vad Gadd i den avgivna förklaringen anfört till försvar för det påtalade beslutet förtjänar intet som helst avseende. Huruvida Blomqvist själv begärt att få avtjäna straffet eller ej saknar all betydelse. Att rådhusrätten för att bereda Blomqvist tillfälle att avtjäna straffarbete skulle på framställning därutinnan hava "återkallat" sitt häktningsbeslut måste anses uteslutet. Till följd av den pågående utredningen av de brott, för vilka Blomqvist förklarats häktad, samt rannsakingar inför rådhusrätten har verkställigheten av Blomqvists straff efter den 9 december 1943 gång på gång måst avbrytas en eller flera dagar. Genom det tillämpade förfarandet har Blomqvist vidare vid verkställigheten av det honom genom utslaget den 12 januari 1944 ådömda straffet fått avräkna 26 dagar, som han alltså på grund av beslutet den 9 december 1943 felaktigt fått avtjäna å det honom tidigare ådömda straffet.

På grund av vad jag ovan anfört fann jag Gadd, vilken i enlighet med gällande arbetsordning för länsstyrelsen handlagt ifrågavarande verkställighetsärendet i egenskap av länsnotarie, icke kunna undgå åtal för det fel, vartill han i förevarande fall gjort sig skyldig. Jag uppdrog därför åt landsfogden att vid vederbörlig domstol i laga ordning anhängiggöra och utföra åtal mot Gadd för tjänstefel i anmärkta hänseende samt å honom yrka ansvar enligt lag och sakens beskaffenhet.

Vad angår den mot resolutionen den 19 januari 1944 framställda anmärkningen beträffande dagen för Blomqvists villkorliga frigivning, fann jag mig kunna låta bero vid den av Beskow i ärendet avgivna förklaringen.

Rådhusrätten i Halmstad, varest åtalet anhängiggjordes, yttrade i utslag den 12 oktober 1944 följande.

Enär Gadd i sin egenskap av länsnotarie på länsstyrelsens i Hallands län vägnar den 9 december 1943 förordnat om verkställighet av Blomqvist ådömt straffarbete, oaktat Gadd ägt vetskap om att Blomqvist sedan den 4 i samma månad hållits häktad för undergående av rannsaking för nya brott, och då Gadd härigenom måste anses hava visat oförstånd i tjänsten, prövar rådhusrätten rättvisat döma Gadd jämlikt 25 kap. 17 § strafflagen att för vad han sålunda låtit komma sig till last böta 8 dagsböter, envar om 10 kronor.

Rådhusrättens utslag har vunnit laga kraft.

10. Olaga häktning.

Av handlingarna i ett genom klagomål av landsfiskalen i Vedums distrikt Aksel Sörensen härstädes anhängiggjort ärende inhämtas följande.

Sedan Sörensen, vilken tidigare intill den 1 oktober 1941 varit landsfiskal i Skövde distrikt, utnämns att från och med sagda dag vara landsfiskal i Vedums distrikt, hade Sörensen vid tiden ifråga med sin familj flyttat från Skövde stad till Vedum.

I en till länsstyrelsen i Skaraborgs län den 30 juni 1942 inkommen, den 29 juni dagteknad skrivelse anhöll Sörensen sedermera om ersättning för flyttningskostnaderna enligt en vid skrivelsen fogad räkning med tillhörande verifikationer. Räkningen var i hithörande delar av följande lydelse:

”Räkning å undertecknad, landsfiskal i Vedums distrikt, tillkommande flyttningskostnader vid förflyttning den 1 oktober 1941 från Skövde distrikt, Skövde, till Vedums distrikt, Vedum.

3 st. jv. biljetter III kl. Skövde—Vedum för mig själv, min hustru och vår den 17 febr. 1928 födda son Ulf, à kr. 4: 40 ..	kr.	13: 20
3 st. snälltågsbiljetter à kr. 2:—	»	6:—
Ersättning för transport av flyttsakerna, dessas in- och upppackning ävensom för nödigt emballage, enl. kvitto Ver. 1	»	780:—
Ersättning för övriga, särskilda, med flyttningen direkt sammanhängande utgifter:		

Summa kronor 900: 20

Vedum den 29 juni 1942.

A. Sörensen.”

Vid räkningen var fogat ett så lydande kvitto:

”Landsfiskal A. Sörensen, Vedum	Debet
till	
Kommissionären Gunnar Freü, Skövde	Kredit

An ersättning för transport av Landsfiskal Sörensens flyttsaker, bestående av möbler och husgeråd till 5 rum och kök, vinds- och källareutrymmen, med en beräknad vikt av minst 6,500 kg. med 5 bilskjutsar Skövde—Vedum (7 mil) den 1 oktober 1941, inpackning av flyttsakerna i Skövde och upppackning i Vedum, kontorsmöblerna den 1 och 2 oktober samt övrigt bohag i december månad 1941, då bostad i Vedum först kunnat erhållas; allt beräknat med erforderligt emballage

Kronor 780:—.

I förestående belopp ingår inbärning i magasinlokal i Vedum och transport därifrån till nya bostaden i Vedum, men icke magasinshyra.

Skövde den 20 maj 1942.

Gunnar Freü.

Förestående belopp kr. 780:—, kvitteras Skövde som ovan

Gunnar Freü.

Attesteras med tillkännagivande, att förestående belopp utgör det billigaste för ifrågavarande flyttning, som kunde utverkas.

A. Sörensen.
Landsfiskal.”

Sedermera inkom till länsstyrelsen en den 11 juli 1942 dagtecknad skrivelse från Sörensen, däri denne lämnade vissa upplysningar angående av honom infordrade anbud å kostnaden för flyttningen från Skövde till Vedum samt meddelade, att då inventering förrättats å landsfiskalskontoret i Skövde den 30 september 1941 och ny hyresgäst skulle inflytta i lägenheten den 1 oktober, Sörensen icke haft annat val av flyttningssätt än det han anlitat. I ett tillägg till skrivelsen anhöll Sörensen att ”i avvaktan på prövning av kostnaderna” erhålla ett förskott å desamma med 500 kronor.

Med anledning av sistnämnda hemställan utanordnade länsstyrelsen den 15 juli 1942 till Sörensen ett förskott av 500 kronor.

Sedan landsfogden i länet Emil Nyström, enligt vad som omförmäles i ett av honom upprättat protokoll vid polisförhör i Skövde och Vedum den 1, den 2, den 4 och den 5 september 1942, uppmärksammat, att vid Sörensens till länsstyrelsen ingivna räkning fanns fogat ovanintagna kvitto av Freü, fann Nyström, då det var för honom bekant att Freü icke sysslade med någon slags transportverksamhet, lämpligt att verkställa undersökning i saken.

Då det jämväl kommit till Nyströms kännedom, att Sörensen efter sitt tillträde av landsfiskalstjänsten i Vedums distrikt ”misskött såväl sin tjänst som sitt privatliv”, verkställde Nyström den 28 augusti 1942 inspektion å landsfiskalskontoret i Vedum.

Vid inspektionen upprättades av Nyström följande promemoria:

”Brottmålsärenden.

1) Sedan undertecknad den 19 nästlidne juni vid en telefonförfrågan i ett brottmålsärende erfarit, att intill nyssnämnda dag i brottmålsdiariet endast varit införda de ärenden, som inkommit före den 12 februari, konstaterades nu, att i diariet efter sistnämnda dag och intill den 19 juni införts ärenden n:rs 7—33. Tjänstebiträdet Gustaf Eckstrand vitsordade, att dessa ärenden av landsfiskal Sörensen diarieförts först efter den 19 juni.

2) Enligt av länsstyrelsen den 3 juli 1934 utfärdad cirkulärskrivelse skola lands- och stadsfiskaler till landsfogden insända protokoll över inträffade eldsvådor jämte föreskrivna registerkort. Å landsfiskalskontoret påträffades tre polisrapporter rörande eldsvådor, som inträffat den 14 oktober 1941 i en Axel Johansson i Källeråsen, Essunga socken, tillhörig verkstadsbyggnad, den 20 januari 1942 i Lekåsa kyrka samt den 25 januari 1942 i en Ernst Dahrén i Stora Flättorp, Barne Åsaka socken, tillhörig uthusbyggnad. Rapporterna, som inkommit till landsfiskalskontoret respektive i november 1941 samt den 24 januari och den 6 februari 1942 hade icke översänts till landsfogden.

3) Försäkringsbolaget Holmia i Stockholm tillskrev den 14 januari 1942 landsfiskalen med begäran om polisrapport och besked i åtalsfrågan rörande en i Essunga by den 9 i samma månad inträffad kollision. I skrivelser av den 19 februari samt den 15 och den 29 april hade bolaget tillskrivit landsfiskalen i saken utan att erhålla polisrapport eller något besked i ärendet. Sedan bolaget i skrivelse av den 21 maj underrättat landsfogden härom, hade landsfiskalen, därtill anmodad av landsfogden, några dagar senare översänt protokoll till bolaget och meddelat, att åtal anhängiggjorts till den 2 juni. Det skulle här antecknas, att polisrapport i ärendet inkommit från fjärdingsmannen i Nossebro den 18 februari, varför hinder icke förelegat att kort därefter tillställa bolaget avskrift av rapporten. Därest ärendet icke då varit tillräckligt utrett för beslut i åtalsfrågan, hade det ålegat landsfiskalen att besvara bolagets förfrågningar. Å landsfiskalskontoret kunde endast återfinnas bolagets skrivelse av den 14 januari.

4) Den 12 januari inkom från fjärdingsmannen i Barne Åsaka polisdistrikt en polisrapport, enligt vilken fru Karin Svensson i Uppegården, Lekåsa socken, anmält, att hon den 16 augusti 1941 genom bedrägliga uppgifter frånhänts en cykel av en okänd man. I diariet hade av landsfiskalen antecknats under rubriken 'vidtagna åtgärder': '12/1 plm. Barna Åsaka för vidare utredn.' Den 8 juni hade från tjänstgörande fjärdingsmannen Dahlström inkommit en kort rapport, upptagande av fru Svensson lämnat signalement på den okände mannen.

Ehuru fru Svensson syntes hava anmält brottet först den 7 januari, vid vilket förhållande svårigheter kunde beräknas uppstå vid försök att klarlägga saken, syntes ärendet icke hava ägnats den uppmärksamhet, som en anmälan om brott bör föranleda till.

Från fjärdingsmannen i Barne Åsaka polisdistrikt har inhämtats, att någon remiss i ärendet icke inkom intill den 10 februari, då fjärdingsmannen inryckte till militärtjänstgöring. Ärendet inkom till polismannen först den 26 maj. Vidare befanns fjärdingsmannens utredning vara så pass bristfällig, att landsfiskalen genom någon egen åtgärd bort söka vinna klarhet i saken.

5) Den 23 januari inkom från Statens livsmedelskommission en anmälan mot bl. a. lantbrukaren Hjalmar Persson i Hökagården, Långjums socken, för brott mot 23 § allmänna förfogandelagen. I diariet fanns under rubriken vidtagna åtgärder följande anteckningar: '23/1 Larv för polisutr. 7/4 päm. 6/6 ink. rapp.'

Vid förfrågan hos fjärdingsmannen i Larvs m. fl. socknars polisdistrikt upplystes, att ärendet inkommit till fjärdingsmannen först den 28 mars. På förfrågan uppgav tjänstebiträdet Eckstrand, att ärendet länge kvarlegat på landsfiskalskontoret, ehuru Eckstrand påmint därom, samt att han på order av landsfiskalen antedaterat remissen till fjärdingsmannen. Eckstrand upplyste, därom särskilt tillfrågad, att landsfiskalen även i en del andra ärenden, som icke i behörig tid blivit handlagda, antedaterat eller låtit antedatera i ären-

dena vidtagna åtgärder, därvid dagen för eventuell remiss i regel angivits till samma dag, som ärendet inkommit till landsfiskalen. Ärendet stod fortfarande öppet, ehuru detsamma syntes vara klart för beslut i åtalsfrågan.

6) Den 21 april hade från djurskyddsinspektören K. Westin i Göteborg inkommit anmälan, att djurplågeri mot en häst syntes förekomma hos direktören Andersson i Nossebro. Under rubriken vidtagna åtgärder fanns antecknat: '22/4 polisundersökn. i Nossebro i närvaro av Westin. 23/4 polisunders.'

Några handlingar i ärendet kunde icke återfinnas. T. f. landsfiskalen upplyste, att landsfiskalen Sörensen vid semesterns påbörjande tagit med sig akten för att enligt uppgift utarbета protokoll.

Protokoll borde intill denna dag hava varit uppsatt och beslut i åtalsfrågan hava meddelats.

Polisärenden.

7) Den 14 februari hade från länsarbetsnämnden i Skövde inkommit en framställning om 'upplysning angående vissa personers fullgörande av samtliga beredskapsuppgifter'. Landsfiskalen hade icke besvarat nämndens skrivelse, vilken icke kunde återfinnas på landsfiskalskontoret.

8) I skrivelse av den 4 juli hade landsfogden anmodat landsfiskalen att senast den 5 augusti inkomma med yttrande över en från häradshövdingen Ernst Leche inkommen P. M. angående polismans rätt att bruka våld och vissa i samband därmed stående frågor. Något svar hade hittills icke inkommit från landsfiskalen."

Enligt anteckning i ovanberörda polisförhållningsprotokoll framgick vid inspektionen otvetydigt, "att Sörensen allvarligen åsidosatt såväl polis- som åklagarverksamheten". Medelsförvaltningen, som sedermera närmare granskats, "syntes däremot vara i god ordning".

Vid av Nyström gjorda förfrågningar upplystes, att Sörensen vid olika tillfällen setts förtära spritdrycker å festplatsen Nordvallas inhägnade område, att han vid telefonsamtal med underordnade polismän låtit förstå, att han önskade bliva bjuden på sprit, att han å landsfiskalskontoret jämte andra personer förtärt spritdrycker, att han flera lördagar utan tillstånd avrest till Skövde, varifrån han spritpåverkad återkommit påföljande söndagskväll, att han vid besök å festplatsen Nordvalla lämnat muntligt medgivande att fortsätta med nöjestillställningar utöver den tid, som av honom bestämts i utfärdade tillståndsbevis, vilket förfarande arrangörer å andra festplatser uttalat sitt missnöje över, att han, som i april månad anlitat chauffören Hjalmar Larsson i Vedum för en tjänsteresa, ännu icke till Larsson utgivit ersättning för resan samt att klander även förekommit mot Sörensens privatliv.

Rörande transporter av Sörensens möbler och husgeråd till Vedum utröntes, att dessa utförts av chaufförerna Erik Gustafsson och Gösta Gustafsson i Södra Lundby socken. Som medhjälpare och sakkunnig vid emballeringen hade medföljt möbelhandlaren Everhag i Vedum. Kommissionären Freü

hade, såvitt nu kunde utrönas, icke tagit någon befattning med flyttningen. Däremot hade Freü någon tid efter Sörensens ankomst till Vedum besökt Sörensen.

Med anledning av vad sålunda framkommit anställdes den 1 september 1942 förhör med Freü i statspolisens lokaler i Skövde.

Freü, vilken till en början hördes angående sina levnadsomständigheter och därvid uppgav, att han sedan år 1926 uteslutande ägnat sig åt kommissionärsverksamhet, berättade följande: Freü bedreve icke någon slags transportverksamhet och ej heller ägde han några lastbilar. När Sörensen skulle avflytta till Vedum, hade Freü fått i uppdrag att sätta sig i förbindelse med järnvägen och olika åkare för att få reda på vilka priser, som betingades för transport av möbler och inventarier till Vedum. Han hade därför förfrågat sig hos en åkare Nordgren, som troligen vore innehavare av Skövde expressbyrå. Med denne hade han diskuterat priser för transporten dels från kontoret till järnvägsstationen och dels från bostaden direkt till Vedum. Nordgren hade lämnat skriftlig uppgift å kostnaderna, vilken uppgift Freü lämnat till Sörensen, som därvid ombett Freü att även ringa till någon åkare i Vedum, vars namn Sörensen uppgivit. Namnet på åkaren kunde Freü nu ej minnas. Freü hade emellertid icke kommit i kontakt med åkaren trots två beställda telefonsamtal. De prisuppgifter, som Freü inhämtat, hade han skrivit upp på en lapp, vilken lämnats till Sörensen. Sedan Sörensen omkring åtta dagar före den 1 oktober 1941 uppehållit sig ett par dagar i Vedum, hade Sörensen omtalat, att det ställde sig billigare att anlita två åkare från Vedum, med vilka Sörensen själv underhandlat. Sörensen hade i samband därmed ombett Freü att vara honom behjälplig vid bilarnas ankomst till Skövde. Sörensen hade lovat underrätta, när bilarna skulle anlända. Någon dag senare hade Sörensen telefonledes meddelat honom, att två bilar skulle anlända till Skövde den 1 oktober, samt ombett Freü att vara dels chaufförerna behjälplig med lastningen och dels övervaka att allt komme med. Å utsatt dag hade två lastbilar anlänt, och Freü hade då hjälpt till med att lasta på tyngre möbler. Husgeråd m. m. hade tidigare inpackats, huvudsakligen av fru Sörensen, men även Freü hade hjälpt till något därmed. Påföljande kväll hade han varit inne på Sörensens kontor och då iakttagit, att en del lådor avhämtats, varför han förstått, att något ytterligare lass avhämtats. Av möbler och husgeråd hade då funnits kvar ungefär en billast. När och av vem dessa möbler avhämtats kände han icke till. Omkring fjorton dagar senare hade Freü på begäran av Sörensen avrest till Vedum, där han hjälpt Sörensen med att "göra i ordning möblerna", som chaufförerna ställt in i missionshuset. Freü hade rest ned ena dagen vid 9-tiden och återkommit följande dag klockan 20. Sörensen hade innehaft $\frac{1}{2}$ liter konjak, ur vilken de druckit ett par supar var, innan de gått och spisat. Freü och Sörensen hade besökt missionshuset och tagit en överblick över flyttsakerna. Båda hade därvid hjälpts åt att ordna möblerna och torka av en del fukt, som upptäckts på vissa emballage. En

del överdrag och papper hade tagits av. Detta hade tagit en tid av 2—3 timmar under första dagens förmiddag. Arbetet hade bevittnats av förre landsfiskalen Johansson. Andra dagen hade Freü och Sörensen endast sett till möblerna något litet. En person, som vid tillfället tillstädeskommit, hade upplyst, att huset skulle rivas den 1 januari 1942, varför Sörensen finge vara beredd på att dessförinnan bortforsla möblerna. Något vidare hade icke förekommit vid Freüs besök. De chaufförer, som ombesörjt flyttningen, hade sålunda, såvitt Freü hade sig bekant, satt in möblerna i missionshuset. Kontorsmöblerna hade redan stått på landsfiskalskontoret vid Freüs besök. Såvitt Freü hade sig bekant, hade icke någon chaufför från Skövde ombesörjt någon möbeltransport till Vedum, men en Skövdechaufför hade ombesörjt transport från kontoret i Skövde till stadens järnvägsstation av en del handlingar, som skolat sändas åt olika håll. En del handlingar hade gått till statens kriminaltekniska anstalt, en del till Göteborg och en del till Vårsås. Freü hade icke haft något att göra med de chaufförer, som ombesörjt transporter till Vedum, och ej heller hade han ackorderat med dem om priset eller utgivit ersättning till någon av dem. Han kände därför icke till, vilka belopp de olika chaufförerna betingat sig och utbekommit i ersättning. Han hade överhuvudtaget icke haft några utlägg för flyttningen. Freü, som av Sörensen begärt 100 kronor i ersättning för sitt biträde vid flyttningen, hade hittills icke fått betalt. I beloppet hade även ingått ersättning för det biträde, Freü lämnat vid uppordnandet av en del handlingar å landsfiskalskontoret. Vid ett tillfälle längre fram hade Sörensen omnämnt vad transportkostnaderna gått på och även begärt att få en räkning på den ersättning, som Freü kunde betinga sig. Freü hade därefter på en lapp med blyerts antecknat förut angivna belopp 100 kronor. På fråga, om Sörensen förelagt Freü någon räkning på hela flyttningskostnaden, svarade Freü: "Nej, inte såvitt jag kan minnas."

Vidare uppgav Freü, att Sörensen vid något tillfälle besökt Freü i Skövde och medfört kvittenser på kostnader, som uppstått i samband med flyttningen, därvid Sörensen ifrågasatt att sammanslå de olika kvittona på en räkning. Detta hade emellertid icke blivit utav, när Sörensen sagt sig hava haft ytterligare utgifter för flyttningen, vilka han ännu icke betalt. Därefter hade saken icke varit på tal och hade Freü för övrigt icke personligen sammanträffat med Sörensen. På fråga, om icke flyttningskostnaderna sammanförts på någon räkning, som Freü kvitterat, förklarade han sig icke kunna minnas detta. Vilken summa Sörensen och Freü kommit till vid nyssberörda sammanträffande i Skövde kunde han icke erinra sig. På förekommen anledning uppgav Freü, att han bisträckt Sörensen med ett lån å 300 kronor i samband med flyttningen, vilket belopp Sörensen sagt sig vara i behov av för att kunna betala transportkostnaderna. Beloppet hade Freü återbekommit redan åtta dagar därefter.

För Freü företeddes därefter den av honom kvitterade och av Sörensen

till länsstyrelsen insända räkningen å 780 kronor, vilken syntes upptaga samtliga flyttningskostnader. Han medgav nu, att han och Sörensen vid ovanberörda tillfälle, då Sörensen ifrågasatt att sammanslå av honom innehavda kvitton till en summa, kommit till den i räkningen upptagna summan. I denna hade dock icke ingått de utgifter, å vilka Sörensen vid tillfället ifråga icke innehåft kvitton. Han medgav även, att vid besöket ifråga räkningen utskrivits av Sörensen och att Freü på begäran av Sörensen kvitterat densamma, ehuru Freü icke mottagit beloppet eller haft några utgifter för flyttningen.

I detta sammanhang uppgav Freü, att han på Sörensens uppdrag ombesörjt en privat lösöreauktion, vid vilken influit cirka 600 kronor, vilket belopp Freü icke redovisat till Sörensen utan fått behålla för att likvidera de mindre utgifter, som för Sörensens del kunde uppstå i samband med flyttningen. Av beloppet hade Freü utbetalat 250 kronor, utgörande slutbetalning på en av Sörensen inköpt skrivmaskin.

Sedan Freü därefter tillfrågats, hur han kunnat kvittera räkningen å 780 kronor, då han icke mottagit detta belopp, förklarade Freü, att enär Sörensen företett kvitterade räkningar å nämnda belopp och Freü innehåft Sörensen tillhöriga medel å 600 kronor, vilket belopp Sörensen förklarat att Freü finge behålla, hade han ansett sig kunna kvittera räkningen, då Sörensen väckt förslag därom.

På särskild fråga medgav Freü, att transaktionen med räkningen å flyttningskostnaderna vore oegentlig, då ju Freü icke ombesörjt transportererna eller haft några utgifter för desamma. I detta sammanhang upplyste Freü, att han icke heller tagit någon befattning med avlastningen av möblerna i Vedum. Kvitto därå hade emellertid Sörensen företett, innan Freü kvitterat ifrågakomma räkning. Sörensen och Freü hade varit nyktra, då räkningen underskrivits. Freü medgav, att det gått lika bra för Sörensen att till länsstyrelsen insända de delräkningar, som han kunnat innehava. Freü förklarade härefter, att han kunde avfordra Sörensen de separata räkningar, som Sörensen kunde innehava, och därefter betala dessa i den mån de icke likviderats av Sörensen. På fråga om Freü kunde misstänka, att av Sörensen uppvisade kvitton varit förfalskade, svarade Freü, att det ju icke vore omöjligt, att Sörensen innehåft kvitterade räkningar, ehuru de icke varit betalda.

Freü bestred, att han och Sörensen överenskommit att angiva flyttningskostnaderna till högre belopp än de verkligen utgjort samt sedermera sig emellan dela det överskjutande beloppet. Sörensen hade ej vid räkningens kvitterande på något sätt berört, att den företagna transaktionen skulle vara olaglig, och ej heller hade Freü närmare tänkt därpå. Vilken anledning Sörensen haft att sammanslå av honom företedda kvittenser kunde Freü icke förstå. Sörensen hade endast motiverat åtgärden med att han önskade få hela summan på en räkning.

Freü förnekade, att han vid räkningens kvitterande varit underkunnig om

att chaufförerna, som ombesörjt transporter, icke av Sörensen eller annan person erhållit likvid vid tiden för räkningens utskrivande eller den 20 maj 1942. Freü tillade, att Sörensen såsom landsfiskal bort inse det oegentliga i att Freü skulle kvittera räkningen. Nu insåge Freü det förkastliga i sin befattning med räkningen, men då Sörensen företett verifikationer till i räkningen angivet belopp, hade Freü icke närmare reflekterat över saken. I beloppet 780 kronor inginge även den ersättning å 100 kronor, som Freü betingat sig för sitt biträde med flyttningen och vid uppordnandet av en del av Sörensens arkivhandlingar.

Efter förhörets avslutande den 1 september förordnade Nyström, att Freü finge kvarstanna intill dess Sörensen hörts i saken.

Vid förhör påföljande dag, den 2 september, vidhöll Freü, att han på uppdrag av Sörensen, vilken varit god man för allmänna arvsfonden i dödsboet efter Alma Johansson från Agaberg, omhänderhaft en lösöreauktion i Agaberg, vid vilken auktion influtit troligen 612 kronor. Auktionen hade hållits i september 1941, men hade Sörensen hittills icke påfordrat redovisning. Beloppet hade Freü insatt på en motbok i Skaraborgs enskilda bank, vilken vore utställd å Frans Johanssons stärbhus men med dispositionsrätt för Freü. Hans mellanhavande med Frans Johanssons stärbhus vore avklarat för omkring två år sedan, varför han ansett sig kunna sätta in ovanberörda penningar å sagda motbok. Å beloppet skulle Freü äga rätt att erhålla 14 procent i auktionsprovision, varjämte tillkomme annonskostnader och kostnader för förberedelserna till auktionen.

Sedan Nyström inhämtat, att Sörensen, som åtnjöt semester från och med den 16 augusti till och med den 14 september 1942, vistades i Skövde, blev Sörensen den 2 september klockan 16 anhållen och hörd i närvaro av kriminalkonstapeln A. H. Lundqvist och poliskonstapeln Arne Ericsson.

Sörensen uppmanades till en början att uppgiva vem eller vilka, som ombesörjt transport av hans möbler och husgeråd från Skövde till Vedum, därvid Sörensen svarade, att det vore Freü. Då Nyström härefter upplyste Sörensen om att förhör anställts med Freü, så att full klarhet vunnits rörande den befattning Freü tagit med flyttningen, samt att vid sådant förhållande den till länsstyrelsen översända räkningen å flyttningskostnaderna syntes vara falsk, genmälde Sörensen, att räkningen icke vore falsk och att han icke haft för avsikt att bedraga någon.

Då Sörensen härefter uppmanades att redogöra för omständigheterna vid räkningens tillkomst, svarade han efter en längre stunds tystnad: "Jag vet inte, vad jag skall säj." Anmodad att redogöra för den befattning, Freü tagit med flyttningen, svarade Sörensen, att Freü "packat in" och att fru Sörensen varit honom behjälplig. Han kunde icke direkt minnas, huruvida Freü beställt några bilar, men Freü hade hjälpt till med att lasta på en del saker. Hur många billaster han hjälpt till med kunde Sörensen icke uppgiva. Om Sörensen själv eller Freü avtalat med de chaufförer, som ombesörjt flytt-

ningen, kunde han icke riktigt minnas. Flyttningen hade ombesörjts av två bröder Gustafsson från Södra Lundby. Innan flyttningen företagits, hade Sörensen infordrat offert från bland andra lastbilscentralen i Skövde. Han hade bekommit skriftlig kostnadsuppgift från en åkare, och lastbilscentralen hade per telefon lämnat kostnadsuppgift, vilken i stort sett varit densamma som den av åkaren lämnade. Då Sörensen tyckt, att de betingade beloppen varit för höga, och det varit svårt att anskaffa bilar i Skövde till den 1 oktober 1941, då flyttningen skulle företagas, hade han ringt till handlanden John Wedén i Vedum, som upplyst, att han nog kunde skaffa bilar från Vedum till billigare pris än i Skövde. Wedén hade trott sig kunna anskaffa bil för en kostnad av 50 kronor för varje resa. Sörensen hade då bett Wedén att anskaffa bilar, vilket Wedén även gjort. Själv hade Sörensen icke avhandlat något med chaufförerna före transportererna. Bilarna skulle anskaffas till den 1 oktober. Denna dag hade även två bilar anlänt till Skövde. Såväl Sörensen som Freü och chaufförerna hade då hjälpts åt att lasta bilarna. Chaufförerna hade även haft med sig hjälpkarlar och en möbelhandlare, som biträtt med emballeringen. Av bilarna hade en varit stor och en mindre. Den stora bilen hade under dagen återvänt till Vedum med ett lass, och den mindre hade samma dag transporterat tre lass. Ett femte lass hade då återstått, och detta hade transporterats med den mindre bilen någon dag senare. I Vedum hade allt utom kontorsmöblerna inställts och magasinrats i missionshuset, när Sörensen icke fått någon lägenhet i Vedum förrän i december månad. Freü hade icke åtföljt någon av bilarna eller hjälpt till vid avlastningen i Vedum. Hela veckan före den 1 oktober hade Freü dock varit fru Sörensen behjälplig med nedpackning av glas och porslin m. m.

Vidare uppgav Sörensen: Vid transporten och emballeringen hade nästan alla Sörensens möbler blivit skadade, och hade detta varit anledningen till att räkningen å flyttningskostnaderna angivits till högre belopp än vad transportkostnaderna uppgått till. I den i räkningen upptagna summan inginge således även gottgörelse för de kostnader, som Sörensen beräknat uppstå för renoivering av skadade möbler. I flyttningskostnader hade han utgivit till den ene av bröderna Gustafsson troligen 250 kronor och till den andre 60 kronor. För lämnat biträde hade möbelhandlaren Everhag debiterat troligen 50 kronor, vilket belopp emellertid ännu icke guldits. För transport av möblerna från missionshuset till bostaden i Vedum hade en åkare i Vedum erhållit troligen 30 kronor. De faktiska kostnaderna uppginge sålunda till omkring 390 kronor. Härförutom hade Freü för lämnat biträde begärt 60 kronor, vilket belopp icke heller guldits. En del av möblerna kvarstode fortfarande i missionshuset. Sörensen framhöll, att han varit tvungen att verkställa flyttningen den 1 oktober, när hans förutvarande lägenhet i Skövde denna dag skulle tagas i anspråk av ny hyresgäst. På fråga upplyste Sörensen, att "riktiga åkare" väl sörjde för transportererna och även innehade försäkringar för skador, som därunder kunde uppkomma. På fråga sade sig Sörensen icke kunna

minnas, om han betalat bröderna Gustafsson, innan räkningen å 780 kronor insänts till länsstyrelsen. Sörensen vitsordade, att han själv uppsatt den av Freü kvitterade räkningen. Han hade ansett lämpligt att upptaga hela summan på en räkning i stället för att insända delräkningarna. Vidare hade han ansett lämpligt, att Freü finge stå för samtliga transportkostnader. Han vitsordade emellertid, att Freü icke bekommit det i räkningen upptagna, av Freü kvitterade beloppet, och insåge nu, att räkningen vore oriktig. Men den hade tillkommit endast för att Sörensen skulle kunna få de blivande renoveringskostnaderna täckta. Någon renovering av möblerna hade hittills icke skett, såvitt Sörensen kände till. Möjligen hade hans hustru lämnat ned någon möbel till Everhag. Nästan alla möbler hade blivit repade vid flyttningen. Lackeringen på en flygel hade blivit skadad, och en pianostäm-mare, som stämt instrumentet, hade uppskattat kostnaderna för renovering av flygeln till 150 kronor. Sörensen medgav dock, att det varit riktigare att i särskild räkning specificera uppskattade renoveringskostnader, därest statsverket "mot förmodan" skulle utgiva ersättning härför. På förekommen anledning sade sig Sörensen icke hava tänkt annat, än att ersättning utginge av statsmedel för de skador, som vid transporter uppkommit på möblerna. Han uppgav vidare, att han icke ämnade renovera möblerna, förrän han erhållit ny lägenhet, där möblerna kunde placeras. Skadorna å möblerna uppginge säkert till ett värde av över 1,000 kronor. Huruvida statsverket verkligen gottgjorde vid flyttning uppkomna skador å möbler hade Sörensen icke undersökt eller förfrågat sig om, men han hade antagit, att så vore fallet.

Hur den av Freü kvitterade räkningen tillkommit sade sig Sörensen icke riktigt minnas. Troligen hade Sörensen skrivit en kladd, som han tillsänt Freü med hemställan, att Freü skulle renskriva den samt kvittera den sålunda utskrivna räkningen och posta denna till Sörensen. Den i räkningen upptagna summan hade Sörensen sannolikt upptagit å den förut omnämnda kladden. Påvisad det märkliga i att Sörensen icke utskrivit räkningen själv och översänt den för kvittering till Freü, medgav Sörensen, att så kunde han ju också hava förfarit. Huruvida Sörensen översänt en kladd för att Freü skulle få tillfälle att göra någon ändring å densamma kunde Sörensen icke erinra sig. Ej heller kunde han minnas, huruvida han vid kladden fogat några kvitterade räkningar eller någon specifikation, som tillhoppa uppgått till 780 kronor. Sörensen kunde icke erinra sig, att han vid personligt besök hos Freü fått räkningen utskrivna och kvitterad. Han bestred, att han för Freü företett några falska verifikationer till styrkande av räkningsbeloppet. Han hade jämväl för Freü omtalat, att beloppet även avsåg att täcka den skada, som vållats vid transporter. Sörensen trodde, att han å landsfiskalskontoret förvarade de räkningar, han bekommit vid gäldandet av flyttningskostnaderna.

Sörensen uppgav vidare: För något mer än ett år sedan hade Sörensen förordnats till god man i Alma Johanssons dödsbo. På uppdrag av Sörensen hade Freü, troligen våren 1942, hållit en lösöreauktion för dödsboets räkning. Vid

auktionen hade influtit omkring 300 kronor. Möjligen hade beloppet uppgått till 600 kronor, såsom Freü uppgivit. Freü hade översänt protokoll över auktionen, men Freü hade icke redovisat auktionssumman, enär han arrenderat dödsboets fastighet för tiden intill den 1 oktober 1942, vilken dag arrendet, 100 kronor, skolat erläggas. Rätteligen borde Freü hava redovisat auktionssumman till gode mannen. Meningen hade varit, att Freü den 1 oktober 1942 skulle redovisa såväl auktionssumman som arrendesumman. På uppdrag av länsstyrelsen hade emellertid fastigheten av landsfiskalen C. Nyman sommaren 1942 försålts å exekutiv auktion. Med fastighetens försäljning hade Sörensen ingenting att skaffa. Ärendet ämnade Sörensen redovisa till allmänna arvsfonden omedelbart efter den 1 oktober. Å auktionssumman ägde Freü att avdraga av auktionister tillämpad provision.

På fråga bestred Sörensen, att han i samband med ovanberörda räknings utskrivande eller eljest lämnat Freü medgivande att behålla det belopp, som influtit vid lösöreauktionen. Möjligt vore, att Freü erbjudit sig att redovisa beloppet, men att Sörensen därvid svarat, att de kunde göra upp saken på en gång.

Sörensen medgav, att han för omkring ett år sedan lånat 300 kronor av Freü. Möjligen hade detta skett i samband med flyttningen.

Den 4 september fortsattes utredningen å landsfiskalskontoret i Vedum, därvid t. f. landsfiskalen John Wene upplyste, att en kasse innehållande en del äldre, Sörensen tillhöriga privata handlingar samma dag på morgonen anträffats i kontorsarkivet samt att kudden till en kontorsstol var borttagen. Vidare uppgav Wene: Sedan från statspolisen i Skövde inkommit order om att avfordra fru Sörensen, som enligt uppgift dagen förut avrest till Vedum, av henne innehavda nycklar till landsfiskalskontoret, hade Wene låtit Eckstrand uppsöka fru Sörensen för utbekommande av nycklarna. Eckstrand hade återkommit med en nyckel, som passat till två av skrivbordets lådor, vilka Sörensen låst vid påbörjandet av sin semester. Vid en titt i lådorna hade dessa befunnits vara nästan tomma, ehuru Eckstrand enligt uppgift för kort tid sedan sett, att lådorna innehållit ett flertal olika handlingar. Det hade uttrönts, att fru Sörensen under gårdagens kväll varit synlig utanför dörren till kontoret.

Vidare antecknades, att Sörensen den 2 september på kvällen i närvaro av två statspolismän tillåtits sammanträffa med sin hustru. Den 3 september hade fru Sörensen även fått besöka sin man å statspolisens lokaler i Skövde.

Vid därefter av Wene hållet förhör med fru Dorothea Sörensen uppgav hon följande: Vid besök hos mannen dagen förut i Skövde hade denne yttrat något om att det möjligen kunde bliva en långvarig utredning och att han finge räkna med att bliva överförd till Mariestad. Fru Sörensen hade då framkastat, att hon i så fall aldrig kunde komma in på kontoret och taga vara på sina privata papper, som förvarades där. Sörensen hade då sagt, att papperen funnes i mellersta eller vänstra skrivbordslådan, samt överlämnat en nyckel till kontoret och en nyckel till nämnda skrivbordslådor. Vid sin återkomst till Vedum kvällen förut hade fru Sörensen gått upp till kontoret och öppnat

dörren med den av maken erhållna nyckeln samt därefter öppnat omnämnda skrivbordslådor, ur vilka hon tagit fram där befintliga papper och handlingar. Dessa hade hon stoppat i ett örngott, som hon funnit i en byrålåda i arkivet. Därefter hade hon medtagit örngottet med innehåll till bostaden, där hon stoppat det hela i ett linneskåp.

Fru Sörensen uppgav på frågor, att hon icke av mannen fått något direktiv att taga hand om några särskilda handlingar samt att hon icke på något sätt konfererat med någon rörande omhändertagande av vissa handlingar. Hon förklarade tillika, att hon trott sig hava rätt att obehindrat besöka kontoret.

Sörensen uppmanades därefter att omtala, huruvida han under gårdagen givit sin hustru order att besöka landsfiskalskontoret och omhändertaga några handlingar. Han bestred, att han till sin hustru överlämnat några nycklar. Delgiven fru Sörensens uppgifter förklarade han, att hade hon sagt det, så vore det väl så.

Tillstådesvarande statspolismän uppgåvo på fråga, att Sörensen och hans hustru vid hustruns besök under gårdagen varit föremål för ständig uppsikt, varför de icke kunde förstå, att Sörensen haft tillfälle att överlämna några nycklar till sin hustru.

För Sörensen framhölls därefter det olämpliga i att, på sätt som skett, missbruka det förtroende, som visats honom, då hustrun fått tillstånd att besöka honom. Sörensen uppgav, att hans förfarande endast berott på att hustrun önskat omhändertaga några privata handlingar. Vilka privata handlingar det gällt kunde Sörensen icke lämna något besked om.

Vid genomgång av de handlingar, som Wene återbekommit av fru Sörensen, anträffades fem polisrapporter, som inkommit till Skövde distrikts landsfiskalskontor under åren 1938—1940. Fyra rapporter avsågo klara, av vederbörande polismän anmälda förseelser mot motorfordonsförordningen. En rapport avsåg överträdelse i december 1938 av gällande mötesförbud. Rapporterna syntes icke hava diarieförts eller föranlett åtal.

Sörensen hördes härefter ytterligare, därvid han till en början överlämnade följande skriftliga uppställning över flyttningskostnaderna:

”Ej förbud för anhörig att taga bet. för arbetet med flytt. (Ned och upp-	
packn. med emballering och emballage)	
Mig tillkom dagtraktamente den 1/10	kr. 12:—
Dorothea Sörensen	» 365:—
Freü	» 60:—
Åkare Olson, Vedum	» 20:—
D:me	» 2:—
Åkare Gustafsson, Vedum	» 220:—
» » »	» 60:—
Möbelhandl. Everhag	» 25:—
Mat till flytt. och emballeringskostn.	» 30:—

Kr. 794:—

Räkningen varit felaktig icke falsk, enär inga felaktiga belopp upptagits för att tillskanssa mig något orättmätigt.”

På fråga huruvida Sörensen nu icke ville vidhålla, att i beloppet 780 kronor i det av Freü underskrivna kvittot jämväl skolat ingå beräknad ersättning för blivande renoveringskostnader, förklarade Sörensen, att dessa kostnader finge han väl själv stå för.

Sörensen vitsordade vidare innehållet i ovanintagna promemoria med tillägg, att han själv ämnat ombesörja utredning beträffande livsmedelskommissionens anmälan mot bland andra Hjalmar Persson. Att han givit Eckstrand order om att antedatera remissen till fjärdingsmannen i Larv kunde han icke minnas. Vidare medgav han, att ovanberörda fem polisrapporter medtagits från landsfiskalskontoret i Skövde distrikt av den anledningen, att han, då de icke blivit diarieförda eller föremål för åtgärd, velat undanhålla rapporterna.

Sörensen bestred, att han förskingrat några tjänstemedel. Sedan Eckstrand på fråga upplyst, att det vore möjligt, att en skattepost å cirka 20 kronor, som inkommit i rekommenderad försändelse, icke redovisats av Sörensen, framtog Sörensen 1941 års kronorestlängd för Essunga socken. Från denna längd antecknade han å ett papper ett belopp å 21 kronor 71 öre, vilket belopp, vari jämväl ingick indrivningsprovision, han förmodade vara det av Eckstrand omnämnda. Påvisad att han omedelbart syntes kunna erinra sig beloppet ifråga, förklarade Sörensen, att han vid en titt i restlängden fäst sig vid namnet Alice Andersson, från vilken han troligen i rekommenderad försändelse erhållit ovannämnda belopp, ehuru detsamma icke blivit bokfört. Vilken dag beloppet inkommit kunde han icke minnas. Han erinrade sig emellertid, att beloppet inkommit dels i kontanter och dels i frimärken. Huruvida han stoppat på sig penningarna och frimärkena visste han icke. Sörensen överlämnade därefter av egna medel 21 kronor 71 öre till t. f. landsfiskalen. Av kronorestlängden framgick, att Alice Andersson den 8 juni 1942 skriftligen anmodats att inbetala beloppet samt att beloppet avkortats den 10 i samma månad, vilken sistnämnda anteckning innebure, att fattigdomsbevis inkommit från vederbörande polisman. I restlängden fanns ingen anteckning om att beloppet inkommit. Ej heller hade beloppet uppdebiterats eller indrivningskvitto utfärdats och tillställts Alice Andersson. Sörensen vitsordade, att han försummat att utskrive indrivningskvitto, att han försummat att anteckna beloppet i kassajournalen samt att han försummat att införa beloppet i uppdebiteringsliggaren.

Å landsfiskalskontoret anträffades nu en av chauffören Hjalmar Larsson i Vedum å Sörensen utställd räkning å 22 kronor 50 öre, vilket belopp debiterats Sörensen för en den 11 april 1942 verkställd körning till Barne Åsaka, Fåglum och Nossebro. Räkningen var utställd den 23 april. Sörensen uppgav på förekommen anledning, att han troligen vore skyldig Larsson cirka 22 kronor för en bilskjuts. När och vart Larsson kört för honom kunde han icke

erinra sig. Att han icke dittills erlagt betalning till Larsson berodde på "ren underlåtenhet", enär han ju innehaft tillgängliga förskottsmedel för förekommande utgifter i tjänsten. Sörensen påstod, att han i regel icke brukade utgiva ersättning till chaufförer, förrän han själv utskrivit reseräkning och gottgjort sig för denna ur innehavda förskottsmedel.

Sörensen tillfrågades därefter, om det vore riktigt, att han vid olika tillfällen besökt festplatsen Nordvalla och inom festplatsens inhägnade område förtärt spritdrycker. Han bestred, att något sådant förekommit. Ej heller kunde han minnas, att han i juni månad vid besök å festplatsen för kontroll av ett lotteri blivit bjuden på silvergrogg. Ehuru Eckstrand, därom tillfrågad, vitsordat att Sörensen och han en kväll i juni druckit silvergrogg på festplatsen, förklarade sig Sörensen icke kunna minnas detta. Han kunde överhuvudtaget icke erinra sig, att han vid något tillfälle förtärt spritdrycker på festplatsen.

Sörensen upplystes därefter om att det påståtts, att han och Wedén vid något tillfälle förtärt medförda spritdrycker på hotell Gästis i Vedum. Sörensen förnekade, att något sådant förekommit. Däremot, uppgav han, vore det riktigt, att han å landsfiskalskontoret vid två eller tre tillfällen bjudit Wedén och en annan person på spritdrycker, vilket emellertid icke inträffat förrän vid 7 å 8-tiden på kvällen. Vidare medgav han, att han för cirka tre veckor sedan bjudits på kräftor och sprit å den i Vedum befintliga militärförläggningen.

På fråga om han vid något tillfälle förtärt sprit tillsammans med montören Halvar Norrman, vilken enligt uppgift av nykterhetsnämnden avstängts från servering å hotell Gästis, frågade Sörensen, var detta skulle hava skett. Erinrad om att han själv bäst borde kunna lämna upplysning därom uppgav Sörensen, att han vid ett tillfälle under våren 1942 blivit bjuden på sprit i Norrmans bostad. Han hade icke haft något personligt umgänge med Norrman, utan hade han bjudits på sprit, då han besökt Norrman i något ärende. Han ville icke bestrida, att han hos Norrman förtärt 2 eller 3 supar konjak.

Tillfrågad, om han vid något tillfälle å landsfiskalskontoret förtärt sprit tillsammans med polismannen i Vedum, bestred Sörensen, att något sådant förekommit. Sedan Eckstrand upplyst, att han, Sörensen och polismannen en kväll i samband med luftskyddsövningen den 29—den 30 oktober 1941 förtärt spritdrycker å landsfiskalskontoret, medgav Sörensen, att Eckstrands uppgifter voro riktiga. Sörensen hade bjudit på spriten efter det luftskyddsövningen avslutats. Sörensen uppgav, att han i utfärdade tillståndsbevis brukat bevilja Vedums idrottsförening rätt att låta nöjeställningar å Nordvalla pågå till klockan 24 å lördagar och till klockan 23 å söndagar. Det hade vid några tillfällen förekommit, att han muntligen beviljat förlängt tillstånd med en halvtimma eller en timma. Vid dessa tillfällen hade han varit personligen närvarande och övertygat sig om, att ordningen varit god.

Den 5 september granskades landsfiskalens medelsförvaltning av landskonstoristen Rudolf Snögren utan att någon kassabrist kunde upptäckas.

Sörensen upplyste på fråga, att landsfiskalskontoret förhyrdes enligt ett den 10 oktober 1941 upprättat kontrakt mellan Sörensen och Vedums byggnadsförening u. p. a. Hyran utginge med 50 kronor i månaden, vilket belopp skulle erläggas senast den 3 i varje månad. Den 9 januari 1942 hade han från länsstyrelsen utbetalt 300 kronor, utgörande hyresersättning för sista kvartalet 1941 och första kvartalet 1942. Därefter hade länsstyrelsen utbetalat hyran för landsfiskalskontoret kvartalsvis i förskott med 150 kronor den 1 april och den 1 juli. Hyran hade erlagts till ordföranden i byggnadsföreningen, Wedén, med 50 kronor i månaden enligt å landsfiskalskontoret förvarade kvittot. På fråga varför Sörensen icke till Wedén erlagt hela det belopp, som han kvartalsvis erhållit från länsstyrelsen, uppgav Sörensen, att detta hade han icke tänkt på, enär i avtalet bestämts, att hyran skulle erläggas varje månad. Då Sörensen från länsstyrelsen erhållit 150 kronor respektive den 1 april och den 1 juli, hade han av beloppen omedelbart till Wedén betalt 50 kronor mot kvitto. Återstående 100 kronor hade han varje gång förvarat bland förskottsmedlen.

På fråga uppgav Wene, att något hyresbelopp för september månad icke funnits bland förskottsmedlen eller blivit till honom redovisat, innan Sörensen den 16 augusti påbörjat sin semester. Sörensen medgav, att han vid sin avresa från Vedum stoppat på sig det kvarliggande hyresbeloppet 50 kronor, vilket belopp han den 1 september vid besök i Vedum, där han bland annat avhämtat sin avlöning, erlagt till Wedén. Sörensen bestred, att han under sin bortovaro från Vedum förskingrat beloppet. Han medgav, att han vid semesterns början bort redovisa hyresbeloppet till t. f. landsfiskalen, så att icke någon misstanke behövt uppkomma om att han själv använt detsamma.

I närvaro av Lundqvist, Wene och Sörensen besöktes därefter Sörensens bostadslägenhet för undersökning av de skador, som Sörensen påstått hava uppkommit under flyttningen. En del repor och mindre skador kunde därvid konstateras såväl på flygeln som på linneskåpet i sängkammaren och ett annat större skåp. På en mycket hög hörnspegel, vilken syntes hava väl tålt transporten, fanns även en mindre skada. För egen del ansåg Nyström, att de skador, som vid besiktningen av Sörensen påvisades, icke syntes vara större än de skador, som regelmässigt uppkomma vid flyttningar.

Beträffande sin ekonomiska ställning lämnade Sörensen, vilken såsom landsfiskal åtnjöt en avlöning av 800 kronor i månaden, följande uppgifter:

”Tillgångar:

Lösöre till ett värde av (brandförs. för 20,000)	kr. 30,000: —
Stuga å ofri grund i Fagersanna, värd	» 1,800: —
14 st. Sv. Stat. premieobligationer	» 742: —
	<hr/>
	kr. 32,542: —

Skulder:

Växel i Sk. ensk. bank, Vedum, trass. John Wedén	kr.	1,800:—
» » » » » » » f. lfln. Johansson . »		375:—
» » » » » Skövde »		275:—
» » » » » »		300:—
» » Göteborgs Handelsb., Skövde »		375:—
» » » » » »		250:—
lån » » » » » »		600:—
lån hos riksbanken, Vänersborg »		250:—
Varuskuld till G. J. Gustafssons skoaffär, Skövde »		150:—
» » Hemslöjden, » »		50:—
» » Systrarna Wickman, » »		100:—
» » Assbecks, » »		34:—
» » Segerkvists eftr., » »		260:—
» » T. Ge. Textil, » »		41: 25
» » Th. Klingbergs eftr., » »		23: 71
» » Vedums Järnhandel, Vedum »		40:—
	kr.	4,923: 96''

Sörensen vitsordade på fråga, att han kort efter sin ankomst till Vedum den 1 oktober 1941 begärt och erhållit Wedéns namn på en växel å 2,000 kronor. Han ville emellertid icke närmare uppgiva, för vilket ändamål beloppet upplånats. Å växeln resterade såsom ovan upptagits 1,800 kronor.

Chauffören Erik Gustafsson i Södra Lundby uppgav vid förhör, att han den 1 oktober 1941 på uppdrag av Wedén från Skövde till Vedum transporterat fyra billaster möbler m. m. Härför hade han debiterat 200 kronor för själva körningen och 20 kronor för en medhjälpare, vilket allt upptagits på en räkning, som tillställts Sörensen den 6 oktober 1941. Efter flera påstötningar hade Gustafsson först i januari månad 1942 erhållit betalning för räkningen, vilken Sörensen uppgivit hava förkommit, varför Gustafsson å särskilt kvitto kvitterat beloppet 220 kronor. Transporterna hade utförts med stor omsorg, varför han bestred, att andra skador uppstått på möblerna än sådana, som alltid uppkomme vid flyttning. För övrigt ville Gustafsson framhålla, att Sörensen icke påvisat några skador, som skulle hava uppkommit vid transporten.

Chauffören Gösta Gustafsson i Södra Lundby uppgav, att han den 1 oktober 1941 hämtat en billast möbler m. m. i Skövde och transporterat dessa till Vedum, där de inställts i missionshuset. Han hade utskrivit en räkning å 65 kronor, vilken överlämnats till Sörensen för likvid. Efter otaliga påstötningar hade han först i juni eller juli 1942, vilken av månaderna kunde han nu icke bestämt erinra sig, erhållit likvid. Den 1 oktober 1941 hade han anlät till Skövde klockan 9 på morgonen och återvänt först vid 18-tiden samma dag. Största delen av lasset hade han, en anlita medhjälpare och Everhag inpac-

kat i Skövde. På fråga förnekade Gustafsson, att Sörensen påtalat, att några möbler blivit skadade vid flyttningen, och ej heller hade Gustafsson själv iakttagit några skador. Då Gustafsson äntligen erhållit likvid, hade han kvitterat den förut till Sörensen överlämnade räkningen.

Everhag uppgav vid förhör, att han den 1 oktober medföljt chaufförerna Gustafsson till Skövde och varit dem behjälplig med emballering av Sörensens bohag. För resan, som tagit hela dagen, hade han endast debiterat 10 kronor, varjämte han begärt ersättning för emballage och papper med 15 kronor. Sålunda begärda 25 kronor hade han hittills icke utbekommit. Everhag ville framhålla, att Sörensens möbler vore gamla och enligt uppgift tidigare transporterade från Tyskland, varför de repor, som nu kunde förefinnas å desamma, säkerligen delvis uppstått tidigare än vid nu ifrågakomna flyttning. Han hade sett över möblerna och uppskattat uppkomna skador till högst 50 kronor. Emballeringen och transportererna hade ombesörjts minst lika bra, som om någon Skövdefirma skulle hava utfört desamma.

Sörensen hördes därefter angående sina levnadsomständigheter, därvid han bland annat uppgav, att han, som vore född år 1890, den 1 januari 1928 förordnats till landsfiskal i Skövde distrikt och innehaft denna befattning till omorganisationen av landsfiskalsdistrikten den 1 oktober 1941, från och med vilken dag han utnämnts till landsfiskal i Vedums distrikt.

Efter förhörets avslutande den 5 september 1942 förklarade Nyström Sörensen häktad såsom misstänkt för ”i juni månad 1942 begånget brott mot 12 kap. 4 § och 25 kap. 16 § strafflagen”, varefter Sörensen införpassades till centralfängelset i Mariestad.

Den 14 september 1942 företogs inför rådhusrätten i Mariestad, i närvaro av Nyström såsom åklagare, rannsaking med Sörensen, och handlades i samband med detta rannsakingsmål ett av Nyström mot Freü instämt mål angående ansvar för delaktighet i av Sörensen begånget oredlighetsbrott.

Såsom häktad biträdde Sörensen i målet av advokaten Sigfrid Jungkvist i Skövde enligt länsstyrelsens förordnande.

Hörd angående ifrågavarande räkning förklarade Sörensen, bland annat, att han handlat av oförstånd men utan uppsåt att bedraga sig till penningar.

På yrkande av Jungkvist, mot vilket yrkande Nyström icke hade något att erinra, försatte rådhusrätten efter slutförd rannsaking Sörensen på fri fot, och utsattes målet att åter förekomma den 28 september 1942.

I målet, som därefter handlades den 28 september, yrkade Nyström å Sörensen, förutom ansvar för förfalskningsbrott och tjänstefel bestående däri att Sörensen såsom verifikation till utgiftsposten 780 kronor i den till länsstyrelsen ingivna räkningen åberopat ifrågakomna kvitto, varå Sörensen falskeligen förskaffat sig underskrift av Freü, ansvar för tjänstefel i följande av Nyström i skrivelser den 14 och den 28 september 1942 under punkterna 1—11 samt 13—17 angivna hänseenden, nämligen:

1) Sörensen hade icke i brottmålsdiariet infört de däri under nr 7—33 för år 1942 antecknade ärendena omedelbart sedan dessa inkommit.

2) Ehuru det åläge Sörensen att till landsfogden insända rapport om varje eldsvåda, som inträffade inom landsfiskalsdistriktet, hade Sörensen underlåtit detta beträffande eldsvådor, som inträffat den 14 oktober 1941 i Källerasen, den 20 januari 1942 i Lekåsa och den 25 sistnämnda månad i Stora Flättorp.

3) Sedan Försäkringsbolaget Holmia i skrivelse den 14 januari 1942 till Sörensen hemställt om polisrapport rörande en den 9 i samma månad i Essunga by inträffad bilolycka och besked huruvida åtal komme att anställas, hade Sörensen icke i behörig tid tillställt bolaget rapport eller besked.

4) I ett ärende i anledning av anmälan mot Hjalmar Persson för brott mot allmänna förfogandelagen hade Sörensen låtit antedatera en remiss av ärendet till fjärdingsmannen i Larvs m. fl. socknars polisdistrikt.

5) Uti ett i anledning av anmälan om djurplågeri anhängigt ärende, vari Sörensen företagit polisundersökning den 22 och den 23 april 1942, hade Sörensen icke uppsatt protokoll över undersökningen och ej heller meddelat beslut i åtalsfrågan.

6) Sörensen hade underlåtit att inom föreskriven tid besvara en av Nyström i skrivelse den 4 juli 1942 gjord förfrågan beträffande en promemoria angående polismans rätt att bruka våld och vissa i samband därmed stående frågor.

7) Såsom landsfiskal i Skövde distrikt hade Sörensen under åren 1938—1940 underlåtit att diarieföra fem anmälningar rörande olika förseelser samt att anställa åtal beträffande förseelserna, varjämte Sörensen undanhållit rörande förseelserna upprättade polisrapporter.

8) Sörensen hade icke kassafört och redovisat från Alice Andersson inkomna kronoutskylder å 21 kronor 71 öre.

9) Sörensen hade underlåtit att av tillgängliga förskottsmedel omedelbart betala tre bilskjutsar i tjänsteärenden.

10) Vid minst ett tillfälle hade Sörensen förtärt rusdrycker å festplatsen Nordvallas inhägnade område.

11) Sörensen hade underlåtit att diarieföra en till honom insänd polisrapport, vari lantbrukaren Johan Erland Isaksson i Stora Fårhaga anmäls för det han under pågående luftskyddsövning haft ytterbelysningen tänd samt innerbelysningen tänd utan att denna avskärmats. Polisrapporten hade ej heller föranlett åtgärd.

13) Genom en den 7 februari 1942 dagtecknad polisrapport hade Sörensen erhållit kännedom om en sammanstötning i Nossebro den 2 december 1941 mellan två lastbilar. Ärendet hade icke diarieförts, och något beslut i åtalsfrågan hade Sörensen icke meddelat.

14) Till Sörensen hade genom en den 9 februari 1942 dagtecknad rapport anmäls, att chauffören Karl Ivar Bertil Johansson i Tråvad sedan den

1 december 1941 fört trafikbil i yrkesmässig trafik utan att innehava trafik-kort samt att trafikbilägaren Gustav Natanael Forsberg därstädes anställt och brukat Johansson som trafikchaufför. Ärendet hade icke diarieförts, och åtal hade ännu den 28 september 1942 icke anhängiggjorts.

15) Den 10 februari 1942 hade Skogsbo kvarn- och sågverk i Tråvads socken nedbrunnit. Polisrapport hade upprättats och överlämnats till Sörensen. Denne hade underlåtit att diarieföra ärendet samt att översända rapport om branden till landsfogden.

16) Vid ett tillfälle under sommaren 1939 hade polisen i Skövde omhändertagit en person, som i berusat tillstånd fört bil inom Våmbs socken. Sörensen hade såsom landsfiskal i Skövde distrikt underrättats härom men underlåtit att inställa sig å polisstationen för att övertaga utredningen.

17) I strid mot av länsstyrelsen i Skaraborgs län utfärdade bestämmelser hade Sörensen den 28 mars, den 29 april, den 20 maj, den 22 juni och den 23 juli 1942 obehörigen lämnat landsfiskalskontoret före klockan 3 e. m.

Den 5 oktober 1942 meddelade rådhusrätten utslag i målet och yttrade däri följande: Enär det icke kunde anses uteslutet, att Sörensen varit i god tro beträffande sin hustrus rätt till ersättning för arbetet med flyttningen samt att Sörensen uppsatt det av Freü underskrivna, sedermera av Sörensen som verifikation till länsstyrelsen insända kvittot å 780 kronor av bekvämlighetsskäl och utan uppsåt att bereda sig eller annan orättmätig vinst, funne rådhusrätten, att Sörensens förfarande i denna del icke borde bedömas svårare än som oförstånd i tjänsten, alltså och då Sörensen gjort sig skyldig till tjänstefel i de av åklagaren i skrivelserna den 14 och den 28 september 1942 under punkterna 1—11 och 13—17 anmärkta hänseenden, prövade rådhusrätten lagligt döma Sörensen jämlikt 25 kap. 17 § samt 4 kap. 1 och 2 §§ strafflagen att för vad han låtit komma sig till last vara i mistning av tjänsten två månader.

I ersättning för sitt åt Sörensen lämnade biträde tillerkändes Jungkvist 200 kronor, vilket belopp skulle stanna å statsverket.

Åtalet mot Freü blev av rådhusrätten i samma utslag ogillat.

Över rådhusrättens utslag anförde Nyström besvär i Göta hovrätt under yrkande, att Sörensen måtte dömas till ansvar jämväl enligt 12 kap. 4 § och 25 kap. 16 § strafflagen. Sörensen besvärade sig under yrkande, att han måtte helt frias från ansvar.

Göta hovrätt yttrade i utslag den 8 april 1943 följande: Hovrätten funne i målet utrett, att Sörensen vid en till länsstyrelsen den 30 juni 1942 inkommen skrivelse, däri Sörensen anhållit att av statsmedel utfå ersättning för flyttningskostnader med angivna belopp, därav med 780 kronor för transport av flyttsaker, dessas in- och uppackning och för nödigt emballage, såsom verifikation till nämnda post fogat en av Freü å Sörensen utställd, den 20 maj 1942 dagtecknad och samma dag av Freü kvitterad räkning, däri Freü för transport av flyttsaker jämte in- och uppackning gottskrivit sig angivna

belopp. Räkningen vore oriktig i det att Freü icke utfört eller eljest ombestyrts de arbeten räkningen avsåge i vidare mån, än att han varit behjälplig med viss inpackning, och ej heller uppburit betalning för räkningen. I målet hade icke visats, att Sörensen skaffat sig Freüs underskrift å räkningen och kvittot under sådana omständigheter, att Sörensen genom att därefter begagna kvittot som verifikation gjort sig skyldig till förfalskningsbrott. Med hänsyn till omständigheterna kunde icke anses ådagalagt, att Sörensen handlat i uppsåt att bereda sig orättmätig vinning. Däremot hade Sörensen genom att åberopa handlingen som verifikation visat oförstånd i tjänsten. — Vidkommande åklagarens under punkt 5 framställda yrkande om ansvar å Sörensen för underlåtenhet att uppsätta protokoll över verkställd polisundersökning hade väl Sörensen därutinnan förfarit felaktigt, men vad Sörensen sålunda låtit komma sig till last vore icke av beskaffenhet att böra medföra ansvar. — Vad åklagaren under punkterna 9, 10 och 16 lagt Sörensen till last vore icke av beskaffenhet att föranleda ansvar. — Sörensens underlåtenhet att i de under punkterna 11 och 14 anmärkta ärenden anställa åtal borde med hänsyn till upplysta omständigheter icke för honom medföra ansvar. — Vad åklagaren i övrigt i sina skrivelser den 14 och den 28 september 1942 lagt Sörensen till last funne hovrätten vara att bedöma som försummelse i tjänsten. — På grund av vad sålunda upptagits prövade hovrätten rättvist att med ändring av rådhusrättens utslag beträffande ansvarsfrågorna *dels* ogilla åklagarens ansvarstalan under punkt 5, såvitt rörde underlåtenhet att uppsätta protokoll över verkställd polisundersökning, under punkterna 9 och 10, under punkterna 11 och 14, såvitt rörde underlåtenhet att anställa åtal, samt under punkt 16, *dels ock* döma Sörensen jämlikt av rådhusrätten åberopade lagrum för vad hovrätten fört honom till last att till kronan utgiva 75 dagsböter, envar om 7 kronor. I fråga om rättegångskostnaderna bleve rådhusrättens utslag av hovrätten fastställt.

Om detta beslut voro tre av hovrättens ledamöter ense. En ledamot var ense med pluraliteten utom därutinnan, att han bestämde Sörensens straff till mistning av tjänsten under en månad. En annan ledamot var såtillvida skiljaktig, att han — som ansåg att Sörensen genom att åberopa den av Freü utställda handlingen som verifikation till sin ansökan om flyttningsersättning visat grovt oförstånd i tjänsten — bestämde straffet till mistning av tjänsten under fyra månader samt förpliktade Sörensen att återgälda statsverket Jungkvist tillerkänd ersättning.

Hovrättens utslag vann laga kraft.

I en hit inkommen klagoskrift anförde Sörensen, bland annat, att Nyström genom det sätt, på vilket han handlagt polisutredningen i omförmälda sak, och i synnerhet genom sitt beslut att häkta Sörensen gjort sig skyldig till tjänstefel, som förorsakat Sörensen stora psykiska lidanden och ekonomiska förluster. Vid den av Nyström den 28 augusti 1942 verkställda inspektionen

å landsfiskalskontoret i Vedum hade Sörensen, som åtnjutit semester sedan den 16 augusti, vistats å annan ort och ej haft kännedom om Nyströms besök. Sedermera hade Sörensen erfarit, att såväl nämnda inspektion som de följande händelserna i saken fram till Sörensens anhållande i Skövde den 2 september kringgärdats med stor hemlighetsfullhet. Såväl t. f. landsfiskalen Wene som polispersonalen i Vedum hade förbjudits att omnämna något till Sörensen eller annan person, så att saken skulle kunna komma till Sörensens kännedom. Ärendet hade redan från början lagts upp som ett brottmål av stora mått. Wene och andra personer, som fått del av saken vid utredningen, hade bibragts den uppfattningen, att Sörensen gjort sig skyldig till ett allvarligt brott och att han för all framtid spelat ut sin roll som landsfiskal. Det vore mot bakgrunden av dessa förhållanden, som man borde se den flödande fantasi, med vilken en del av de agerande lämnat sina ofta fullständigt oriktiga uppgifter till vederbörande vid förhöret. Det hade blivit en tävlan mellan flera av de hörda och medverkande att göra sig bemärkta och omtyckta på högsta ort. Utredningen med ty åtföljande publicitet, som planlagts och verkstälts under Nyströms överinseende, hade inför befolkningen i Sörensens landsfiskalsdistrikt ställt Sörensen i den sämsta tänkbara dager, i synnerhet efter vederbörandes rotande i Sörensens privata affärsangelägenheter. Hade Nyström, då han fattat sina ogrundade misstankar, att Sörensen skulle hava gjort sig skyldig till ett svårt brott, tillfrågat Sörensen om saken och denne fått tillfälle att i lugn och ro inför Nyström och länsstyrelsen klarlägga sin uppfattning av sin rätt till kostnadsersättning för flyttningen, hade saken troligtvis antagit rimliga proportioner. Sannolikt hade utskrivandet och insändandet till länsstyrelsen av reseräkningen ej ens föranlett åtal för tjänstefel. Framstående och omdömesgilla domstols- och förvaltningsjurister hade också vid samtal framhållit såsom sin åsikt, att frågan om räkningen bort behandlas såsom en intern angelägenhet, enär det vid närmare betraktande av saken var klart, att Sörensen genom sitt sätt att organisera flyttningen besparat statsverket kostnader, detta även om hans hustru erhållit vad hon enligt Sörensens åsikt haft rätt att utfå i överensstämmelse med gällande föreskrifter om ersättning för packning och emballage. I varje fall hade det varit tydligt, att Sörensen ej haft uppsåt att bedraga statsverket på något. Freü hade anhållits den 1 september, och det syntes anmärkningsvärt, att han fått sitta anhållen till påföljande dag, trots det hans hörande ej torde hava tagit många timmar i anspråk. Den 2 september hade Sörensen varit instämmd som vittne i ett mål vid Kåkinds häradsrätt i Skövde. Sörensen hade inställt sig i rättssalen vid 10-tiden. Då målet, i vilket Sörensen skulle vittna, skulle förekomma först längre fram på dagen, hade Sörensen på förmiddagen begivit sig ut ett slag i staden. Under hela dagen hade Sörensen, som han sedermera erfarit, på Nyströms order varit ställd under bevakning av kriminalkonstapeln Lundqvist. Sedan Sörensen avlagt vittnesmålet vid 16-tiden, hade han av Lundqvist anmodats att medfölja till statspolisens lokaler, där

Nyström, som Lundqvist meddelade Sörensen, ville tala med honom. Sedan Sörensen anlant till statspolisen, hade han där mötts av Nyström. Hur förhöret sedan lagts upp och det irrelevanta, som däri inblandats, framginge med önskvärd tydlighet av förda protokoll.

Sörensen anförde vidare: Vid förhörets hållande och under tiden fram till rannsakingen i Mariestad hade Nyström ej haft klart för sig gällande bestämmelser om flyttningersättning. Så t. ex. torde Nyström ej haft klart för sig innebörden av bestämmelsen om "verifierad kostnad". Förhöret hade till stor del gått ut på att få utrönt, om de av Sörensen havda kostnaderna för flyttningen vid tiden för insändandet av räkningen till länsstyrelsen voro oguldna. Sörensen ansåge sig hava skäl antaga, att Nyström till övervägande del bildat sig sin oriktiga föreställning om förfalskning från Sörensens sida genom att tro, att Sörensen ej skulle hava rätt att hos länsstyrelsen utbekomma kostnadsbelopp med mindre han redan hade guldit beloppen. Uttrycket "verifierad kostnad" innebure emellertid ej något krav på att beloppet gulddits. På kvällen den 2 september hade Sörensen fått kvarstanna hos polisen och på så sätt blivit anhållen. Natten mellan den 2 och den 3 september hade han fått tillbringa hos statspolisen i Skövde. Den 3 september hade han underkastats ytterligare förhör och även den därpå följande natten hade han tillbragt hos statspolisen i Skövde. Den 4 september på morgonen hade Sörensen transporterats i bil till Vedum. Där hade förhöret fortsatts, varvid handlingar å landsfiskalskontoret genomgingos. Natten mellan den 4 och den 5 september hade Sörensen fått tillbringa hos polisen i Vara. Den 5 september hade han återförts till Vedum, där slutgiltigt alla handlingar å landsfiskalskontoret genomgåts. Inventeringen av räkenskaperna hade den 5 september slutförts av särskild, kvalificerad tjänsteman vid landskontoret. Därvid hade alla räkenskaper och medel befunnits vara utan berättigad anmärkning. Man borde nu haft rätt antaga, att saken varit så fullständigt utredd, att Sörensen utan vidare kunnat försättas på fri fot. Någon som helst risk, att han skulle kunna undanröja bevis, förelåg ej. Trots detta hade Sörensen på eftermiddagen den 5 september häktats och införpassats till centralfängelset i Mariestad. Beträffande vad som förekom vid undersökningarna å landsfiskalskontoret ville Sörensen påpeka följande. Kontoret hyrdes direkt av Sörensen. Han erhöle från staten dels hyresbidrag, dels ersättning för hållande av möbler å kontoret. Samtliga möbler vore Sörensens och, då kontoret vore mycket stort, hade Sörensen i detsamma placerat en hel del möbler, som ej voro direkt nödvändiga för rummet såsom tjänsterum men som bidrogo till att göra lokalen trevlig. I det ena skrivbordet å kontoret hade Sörensen haft några lådor, i vilka han förvarat privata handlingar. Dessa lådor voro alltså ej avsedda för tjänsten. Några nycklar till dem hade Sörensen givetvis ej överlämnat till sin semestervikarie Wene. Eckstrand hade berättat för Sörensen, att Nyström den 3 eller den 4 september ringt till landsfiskalskontoret och givit order om att Wene omedelbart skulle öppna de låsta lådorna

i skrivbordet, alltså Sörensens privata lådor, och undersöka dem. Det borde anmärkas, att de lådor, som användes för förvaring av tjänstehandlingar, voro tillgängliga för Wene. Då Sörensen anlät till kontoret den 4 september, hade Nyström avfordrat Sörensens hustru nyckeln till hans privata lådor därstädes och sedan låtit öppna lådorna, varvid Nyström omhändertagit lådornas innehåll. Vid omhändertagandet av Sörensens privata tillhörigheter hade Sörensen visserligen varit närvarande i rummet, men Sörensen hade av Nyström förhindrats att taga del av de handlingar, som han omhändertog. Sörensen hade ej ens fått kännedom om, vilka handlingar Nyström omhändertog. Någon förteckning över dessa handlingar hade ej upprättats vid tillfället, åtminstone ej Sörensen vederligt. De bestämmelser, som funnes om husrannsakan och beslag, hade icke iakttagits. Sörensen förmodade, att Nyström varit skyldig att anordna beslaget av hans privata handlingar under form av husrannsakan och beslag. Sörensens, enligt vad han vore övertygad om, enda glömska under hela sin tjänstetid att införa ett inkommet belopp, 21 kronor 71 öre, hade tagits som förevändning för ingående förhör. Ideligen hade Nyström gjort gällande, att Sörensen haft uppsåt att förskingra beloppet. Dessa påståenden hade av Nyström upprepats, trots det resultatet av den revision, som företogs, visat det högst osannolika i att Sörensen skulle hava begått ifrågavarande underlåtenhet för att förskingra. Sörensen ville framhålla, att det ej vore osannolikt, att medlen kommit bort genom att det kuvert, i vilket medlen kommit till kontoret, av annan person blivit undanskaffat. Förhören om Sörensens ekonomiska ställning och Nyströms officiella undersökning i Vedum och trakten däromkring av Sörensens privata affärer hade varit omotiverade och försakat Sörensen mycket obehag och prestige-förlust som landsfiskal i distriktet. Nyström hade låtit utforska Sörensens eventuella butiksskulder i Vedum och Vara och låtit polisen verkställa undersökning om Sörensens eventuella spritkonsumtion å hotellen i Skövde genom att där anställa förhör med hotellpersonalen. Detta ansåge Sörensen minst sagt upprörande. Likaså ansåge Sörensen det upprörande, att Nyström låtit igångsätta polisundersökning i bygden för att få utrett, huruvida Sörensens hustru gjort sig skyldig till olaga ägginköp, och inblandat detta i målet, trots det undersökningen givit negativt resultat. Genom utdrag från systembolaget i Skövde hade Nyström sökt framställa Sörensen såsom alkoholist, vilket borde påtalas, i synnerhet som det sätt, på vilket Sörensen uttagit sin sprit-ranson, visade, att han brukat spriten med måtta. Slutligen ville Sörensen ytterligare anföra följande. Ingen av de domare, som dömt i målet, hade ansett, att Sörensens handlingar kunnat rubriceras som annat än tjänstefel, som fölle under den lindriga 17 § i 25 kap. strafflagen. Högsta straff, som denna paragraf stipulerade, vore avsättning. Ej ens fängelse kunde ådömas efter detta lagrum. Med hänsyn till de reella förhållandena hade Sörensen sålunda ej under några omständigheter bort häktas. Ginge man sedan till Nyströms ansvarsyrkanden och betraktade straffbestämmelserna i 12 kap. 4 §

och 25 kap. 16 § strafflagen, funne man, att ej något av dessa lagrum i och för sig motiverat häktning i Sörensens fall. För att häktningsskäl skulle föreligga för det misstänkta brottet, skulle straffet kunna bliva straffarbete i minst två år. Det brott, för vilket Nyström yrkat ansvar å Sörensen, hade ej berättigat Nyström att vidtaga häktningsåtgärden. Sörensen var innehavare av tjänst samt hade stadigt hemvist, och ej heller kunde det skäligen befaras, att Sörensen skulle avvika eller undanröja bevis eller egendom, som hindrade sakens tillbörliga utredning. Det borde påpekas, att sedan undersökningen på landsfiskalskontoret den 5 september 1942 slutförts och därvid konstaterats, att några oegentligheter ej förelågo, hade, då redan tidigare förhållandena med flyttningsräkningen voro till fullo utredda, utredningen varit att betrakta såsom fullständig. Nyströms därefter gjorda undersökningar, som till stor del berört Sörensens privata affärer och hans personliga levnadssätt, ansågo Sörensen ej höra till den sak, som givit anledning till Nyströms omotiverat kraftiga ingripande med anhållande och därpå följande häktning.

I klagoskriften anförde Sörensen vidare, att sedan Sörensen den 14 september 1942 försatts på fri fot, hade länsstyrelsen samma dag på hemställen av Nyström beslutit avstänga Sörensen från tjänstgöring intill dess över Sörensen blivit slutligen dömt eller domstol annorledes förordnade. Sedan Sörensen i samband med besvären över rådhusrättens utslag i skrivelse den 23 oktober 1942 yrkat, att hovrätten måtte omedelbart förordna, att Sörensen finge inträda i sin tjänst, hade hovrätten bifallit detta yrkande. Länsstyrelsen hade sålunda den 6 november från hovrätten erhållit telegrafiskt meddelande, att Sörensen från och med samma dag skulle återinträda i tjänstgöring. Genom den av Nyström företagna häktningen och den därpå följande avstängningen från tjänsten hade Sörensen gått förlustig omkring 700 kronor av honom eljest tillkommande avlöningsmedel. Efter det Sörensen blivit återinsatt i tjänstgöring, hade han nödgats att för sjukdom begära tjänstledighet intill 1942 års slut, vilket förorsakat honom en förlust av omkring 250 kronor. Slutligen hade han fått vidkännas avsevärda kostnader för anlitande av biträde efter anhållandet och under målets handläggning vid domstolarna.

Sedan Nyström i anledning av klagomålen anmodats att inkomma med förklaring, anförde Nyström i avgivet yttrande följande.

Någon tid före den 28 augusti 1942 hade Nyström från Eckstrand, vilken då var anställd såsom biträde å landsfiskalskontoret i Vedums distrikt, fått ett telefonmeddelande, att Sörensen så misskötte sin tjänst och utom tjänsten ofta uppträdde på sådant sätt, att Eckstrand icke längre ansågo sig kunna tjänstgöra å landsfiskalskontoret. Eckstrand hade vidare nämnt, att Sörensen möjligen till länsstyrelsen insänt en av Freü kvitterad räkning för i samband med tillträddandet av landsfiskalstjänsten uppkomna flyttningskostnader, ehuru Freü, Eckstrand veterligt, icke omhänderhaft eller deltagit i någon flyttning, samt att Sörensen sedan en längre tid tillbaka nästan dag-

ligen förtärde spritdrycker. Eckstrand hade även uppgivit, att Sörensen vore utan moral samt att han vid något tillfälle, då han var spritpåverkad, yttrat, att vore det något som bleve upptäckt, så vore det ingen sak att göra av med sig. Det vore riktigt, att Nyströms undersökning i Vedum den 28 augusti företagits så diskret som möjligt, i vad densamma avsåg klarläggande av vilka personer, som ombesörjt Sörensens flyttning. Nyström hade givetvis icke velat, att Sörensen på något sätt skulle bliva misstänkliggjord för att hava till länsstyrelsen insänt någon oriktig verifikation på flyttningskostnader, så länge Nyström icke klarlagt, att Freü icke tagit någon egentlig befattning med flyttningen. Vid inspektionen hade Eckstrand upplyst, att Sörensen tidvis haft ett falskt kvitto bland verifikationerna till förskottet. Kvittot hade varit undertecknat med namnet Erik Gustafsson, varmed torde hava åsyftats en av de chaufförer, som varit Sörensen behjälplig med flyttningen. Kvittot ifråga, som Sörensen, sedan han enligt Eckstrands förmenande täckt bristen i förskottet, tagit bort ur förskottshandlingarna, hade Eckstrand trott att Sörensen förvarade i en skrivbordslåda, som regelmässigt vore låst. Nyström hade då icke ansett sig böra bereda sig tillträde till den låsta skrivbordslådan utan avsett att sedermera göra undersökning i denna del. Vid besök i Vedum den 1 september hade Sörensen förfrågat sig, huruvida landsfogden gjort några anmärkningar vid inspektionen. Då Eckstrand upplyst honom om, att det nog bleve en del anmärkningar, hade Sörensen enligt Eckstrands uppgift tillagt, att bleve det tal om något särskilt, vore det väl icke värre än att han kunde skjuta sig. Sedan förhör anställts med Freü, hade denne lämnat sådana uppgifter, att Sörensen skäligen kunde misstänkas hava förskaffat sig Freüs underskrift på sådant sätt, att 12 kap. 4 § strafflagen vore tillämplig. I avbidan på förhöret med Sörensen hade Freü blivit anhållen till påföljande dag. Vid den 2 september hållet förhör med Sörensen hade denne visserligen bestritt, att han på något sätt vilselett Freü vid kvittots underskrivande, men omständigheterna i ärendet och av Freü lämnade uppgifter hade enligt Nyströms mening givit starkt stöd för misstanken, att Sörensen gjort sig skyldig till brott mot 12 kap. 4 § strafflagen. Nyström hade ansett sig icke kunna försätta Sörensen på fri fot, då han lämpligen icke borde få konferera med Freü. Då Sörensens verkliga flyttningskostnader icke ens uppgått till de 500 kronor, han erhållit från länsstyrelsen, hade han i varje fall synts hava gjort sig skyldig till bedrägligt förfarande. Den 2 september på kvällen, då Nyström meddelat Sörensen, att han, i avbidan på vidare undersökning, över natten finge kvarstanna i statspolisens lokaler i Skövde — Nyström hade sålunda åtminstone icke den gången velat utsätta Sörensen för obehaget att tillbringa natten i arrestlokalerna och han hade för övrigt även påföljande natt fått vistas hos statspolisen — hade Sörensen energiskt yrkat på att få besöka sin hustru, som då befann sig i en makarna tillhörig eller förhyrd stuga vid sjön Örlen. Nyström hade då för honom framhållit, att det icke kunde vara trevligt att uppsöka hustrun och vara tvungen omtala, att han

vore anhållen. Vidare hade Nyström framhållit, att det icke vore uteslutet, att Sörensen någon dag senare kunde bliva försatt på fri fot, samt föreslagit, att Nyström i stället skulle ombesörja, att Sörensens hustru bleve under rättad om att han övernattade i Skövde. Nyström hade även tillagt, att det tillsvidare kunde vara onödigt att bekymra Sörensens hustru med det inträffade. Det av Sörensen påyrkade sammanträffandet med hustrun hade diskuterats i närvaro av polisöverkonstapeln G. Enegren och kriminalkonstapeln Lundqvist. Såsom skäl för sin önskan hade Sörensen jämväl åberopat, att han nog finge räkna med att få följa med till Mariestad. Han torde då hava åsyftat därvarande centralfängelse. Till slut hade Nyström givit med sig, och Enegren och Lundqvist hade fått i uppdrag att skjutsa Sörensen till stugan vid Örlen. I detta sammanhang ville Nyström upplysa, att även Jungkvist fått besöka Sörensen hos statspolisen i Skövde. Därest Nyström, såsom i klagoskriften gjordes gällande, "lagt upp" utredningen som i ett stort brottmål, hade Nyström väl näppeligen tillåtit Sörensen och Jungkvist att då sammanträffa. Det hade varit under resan till Örlen, som Sörensen till sin hustru utan polismännens vetskap överlämnat nycklarna till landsfiskalskontoret och skrivbordet och syntes hava uppmanat henne att resa till Vedum och omhändertaga handlingarna i den skrivbordslåda, i vilken enligt Eckstrands påstående Sörensen haft liggande en falsk verifikation, som tidigare legat bland förskottshandlingarna. Den 4 september, då utredningen i Sörensens närvaro fortsatts i Vedum, hade utrönts dels att skrivbordslådan ifråga var länsad, dels ock att fru Sörensen på morgonen varit sysselsatt i tvättstugan med att bränna en del handlingar. Nyström hade nu misstänkt Sörensen för att hava genom hustrun undanskaffat för honom komprometterande handlingar, särskilt då Nyström erinrade sig med vilken energi Sörensen på kvällen den 2 september yrkat på att få sammanträffa med hustrun. Sörensens påstående, att hans hustru endast besökt kontoret för att omhändertaga vissa privata handlingar, kunde Nyström icke sätta tilltro till. Då det sedan vid utredningen å landsfiskalskontoret framgått, att Sörensen icke bokfört och redovisat en skattepost å 21 kronor 71 öre, vilken han direkt kunnat angiva vara inbetald av Alice Andersson och som i restlängden redovisats som avkortad den 10 juni 1942, hade Nyström misstänkt honom även för brott mot dåvarande 25 kap. 12 § strafflagen. Den 5 september och därefter hade därför samtliga i restlängd uppförda personer, vilkas skatter redovisats såsom avkortade, tillskrivits för att få klarlagt, huruvida Sörensen möjligen hade tillgripit ytterligare skattebelopp. Då denna utredning icke kunnat avslutas före den tid, inom vilken beslut måste meddelas i häktningsfrågan, hade Sörensen den 5 september blivit häktad, enär Nyström, jämväl med hänsyn till hans förfarande att låta hustrun å landsfiskalskontoret avhämta vissa handlingar utan Nyströms eller t. f. landsfiskalens närvaro, fruktat, att han skulle söka undanröja ytterligare bevisning. Därest Sörensen försatts på fri fot, skulle han haft tillfälle att konferera med Freü rörande tillkomsten av

det av honom underskrivna kvittot samt "göra upp" med de eventuellt förekommande ytterligare skattebetalare, som kunnat hava erlagt skatt, ehuru beloppen i restlängderna redovisats som avkortade. Vid häktningstillfället hade Sörensen således misstänkts för brott mot 12 kap. 4 § och 25 kap. 12 § strafflagen. Ehuru Nyström vid utredningen bibragts den bestämda uppfattningen, att Sörensen medvetet tillgripit ovanberörda skattebelopp å 21 kronor 71 öre, hade Nyström i rättegången ansett sig icke med någon framgång kunna i denna del föra ansvarstalan, då det efter Sörensens häktning icke framkom, att han underlåtit att redovisa något ytterligare skattebelopp. På grund av vad Nyström nu anfört och under hänvisning till innehållet i remisshandlingarna ansåge Nyström sig därför hava haft laga skäl för Sörensens häktande. Nyström ansåge sig böra upplysa, att vad som vid inspektionen framkom rörande Sörensens handhavande av sin tjänst och hans privatliv bidragit till att öka Nyströms misstänksamhet mot honom. Med hänsyn till att det kvitto, som Eckstrand uppgivit hava legat bland förskottshandlingarna, icke kunnat anträffas, och då Nyström utgått från att Sörensen icke skulle göra något som helst medgivande, såvida icke det uppgivna kvittot kunde uppvisas, hade i denna del icke företagits någon ytterligare utredning. — Något beslagsprotokoll hade Nyström icke ansett sig skyldig att upprätta vid undersökningen å landsfiskalskontoret i Vedum den 4 och den 5 september, då Sörensen icke ens påstått, att han på kontoret hade något "privat" förvaringsrum. Omhändertagandet av en del kvitton och räkningar hade skett med Sörensens medgivande enligt då upprättad förteckning. Dessa handlingar hade återbekommits och kvitterats av Sörensen den 22 september 1942. — Av hovrättens motivering framginge, att ogillandet av Nyströms ansvarsyrkande mot Sörensen för brott mot 12 kap. 4 § strafflagen berott på, att Nyström icke kunnat styrka, att Sörensen tillnarrat sig Freüs underskrift. Den omfattande utredningen i målet, vilken Sörensen ville göra gällande skulle hava företagits för att trakassera honom, hade Nyström ansett påkallad för den händelse domstolen skulle finna skäl till undersökning av Sörensens sinnesbeskaffenhet. Sörensens förfarande att insända den av Freü kvitterade räkningen hade ju varit minst sagt anmärkningsvärt. Såvitt Nyström efter Sörensens försättande på fri fot förstått, hade Sörensen icke förrän nu velat göra gällande annat, än att Nyström vid handläggningen av utredningen endast velat fullgöra sin tjänsteplikt. Av Nyström anbefalld utredning för utrönande av huruvida Sörensens hustru gjort sig skyldig till olaga ägginköp hade skett sedan anmälan därom ingått till Nyström. Nyström kunde icke minnas, att detta protokoll hade ingivits i målet mot Sörensen. Nyström hemställde, att Sörensens anmälan icke måtte föranleda någon vidare åtgärd.

I avgivna påminnelser uppgav Sörensen, bland annat, att enligt ett av vederbörande länsbokhållare upprättat granskningsmemorial Sörensen borde tillerkännas 505 kronor 35 öre i flyttningersättning, varför till honom efter

avdrag av utanordnat förskott borde utbetalas ytterligare 5 kronor 35 öre. Sörensen hade alltså vid tiden för förskottets utanordnande varit berättigad till högre ersättning än det förskotterade beloppet.

I en till advokatfiskalen vid Göta hovrätt avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

I ärendet är upplyst, att Nyström, sedan han den 2 september 1942 för brott kvarhållit landsfiskalen Sörensen, den 5 september förklarar honom häktad såsom misstänkt för brott mot 12 kap. 4 § och 25 kap. 16 § strafflagen. I sin förklaring har Nyström gjort gällande att det brott, som föranlett häktningen, eventuellt kunnat anses såsom bedrägeri, varjämte Nyström uppgivit, att Sörensen jämväl var misstänkt för brott mot 25 kap. 12 § strafflagen. Vad som under den före häktningsbeslutet verkställda undersökningen förekommit mot Sörensen har emellertid icke varit av sådan beskaffenhet, att det brottsliga förfarande, vartill Sörensen syntes hava gjort sig skyldig, kunnat hänföras under 12 kap. 4 § strafflagen. Att Freü själv undertecknat det av honom den 20 maj 1942 utfärdade kvittot var redan före Sörensens anhållande konstaterat. På grund av de upplysningar Freü lämnat borde det alltså hava stått klart för Nyström, att vad Sörensen låtit komma sig till last i fråga om tillkomsten av sagda kvitto under inga förhållanden kunde betraktas som förfalskning. Av den verkställda utredningen kunde ej heller anses framgå, att det till Sörensen av länsstyrelsen utbetalade förskottet å den honom tillkommande flyttningserättningen var av den storlek, att Sörensens ersättning icke skulle kunna uppgå till samma belopp. Vid sådant förhållande måste jämväl bedrägeribrott från Sörensens sida hava varit att anse såsom osannolikt. I förbigående må erinras att i förskottets natur ligger att, då förskott utanordnas och godkänt ersättningskrav icke uppgår till det förskotterade beloppet, det överskjutande beloppet skall av mottagaren återbetalas.

Vad angår Nyströms misstanke att Sörensen gjort sig skyldig till brott mot 25 kap. 12 § strafflagen torde det vara uppenbart, att sannolika skäl för en dylik misstanke icke förelågo vid tiden för häktningsbeslutet. I den mån Sörensens försummelse att uppdebitera det av Alice Andersson erlagda skattebeloppet å 21 kronor 71 öre skulle kunna föranleda till en sådan misstanke, torde dock den vid nämnda tid verkställda undersökningen av Sörensens medelsförvaltning och Sörensens i saken lämnade upplysningar hava utgjort en tillfredsställande förklaring. Någon talan därutinnan ansågs ju ej heller sedermera kunna föras mot Sörensen.

Då i enlighet med vad jag nu anført sannolika skäl för misstanke, att Sörensen gjort sig skyldig till brott, som kunde föranleda ansvar för förfalskning eller bedrägeri, icke voro för handen, har Nyströms beslut att häkta Sörensen saknat stöd i lag. För eventuellt brott mot 25 kap. 16 § strafflagen eller för

brott mot 17 § samma kapitel, under vilket sistnämnda lagrum de av Sörensen begångna brotten sedermera blevo hänfödda, kunde häktning uppenbarligen icke komma i fråga. Men även om Sörensens brottslighet kunnat hänföras under de av Nyström åberopade lagrummen, 12 kap. 4 §, 22 kap. 1 § eller 25 kap. 12 § strafflagen, måste häktningsbeslutet anses felaktigt. Med hänsyn till de straff, som brott mot sagda lagrum kunde medföra, måste nämligen häktning av Sörensen i förevarande fall hava varit utesluten på grund av stadgandet i 19 § 6 punkten promulgationsförordningen till strafflagen att, om den misstänkte innehar ämbete eller tjänst eller stadigt hemvist, han skall lämnas på fri fot, om det ej kan skäligen befaras, att han avviker eller att han genom undanröjande av bevis eller egendom sakens tillbörliga utredning hindrar. Att Sörensen skulle avvika torde ingen hava ifrågasatt, och hindrande av utredningen genom undanröjande av bevis torde ej heller hava varit att befara.

Då Sörensen innehade ordinarie tjänst såsom allmän åklagare och polischef, måste häktningen av honom anses särskilt opåkallad. Uppenbart är, att därigenom tillfogats honom onödigt lidande samt skada såväl genom minskat förtroende hos allmänheten som i ekonomiskt hänseende.

På grund av vad jag sålunda anfört finner jag Nyström icke kunna undgå åtal för det han i förevarande fall häktat Sörensen. Vad angår klagomålen i övrigt finner jag desamma icke föranleda någon vidare åtgärd från min sida.

Jag uppdrog alltså åt advokatfiskalen att ställa Nyström under åtal inför hovrätten för tjänstefel i anmärkta hänseende samt å honom yrka ansvar enligt lag och sakens beskaffenhet. Tillfälle borde beredas Sörensen att i målet föra talan, och borde av honom framställda ersättningsanspråk, i den mån de funnes befogade, av advokatfiskalen understödjas.

Sedan Nyström därefter ställts under åtal vid hovrätten, yrkade Kungl. Maj:t och kronan åläggande för Nyström att ersätta statsverket dels ovan omförmälda biträdeskostnad, 200 kronor, och dels kostnaden i anledning av Sörensens hållande i häkte med 8 kronor 10 öre. Sörensen framställde ansvarsyrkande mot Nyström i samma avseende som advokatfiskalen samt fordrade därjämte skadestånd av Nyström med 6,000 kronor för lidanden och annat obehag, som häktningsåtgärden förorsakat Sörensen, och 951 kronor 60 öre för löneförluster, som Sörensen åsamkats. Vidare yrkade Sörensen ersättning av Nyström för kostnader i anledning av Sörensens anmälan till J. O. och rättegången mot Nyström vid hovrätten med tillhoppa 525 kronor, varjämte Sörensen fordrade ränta.

Göta hovrätt yttrade i utslag den 23 november 1944 följande.

Hovrätten finner väl, att Nyström förfarit felaktigt genom det av honom meddelade häktningsbeslutet, men enär, med hänsyn till vad dessförinnan vid den av Nyström verkställda utredningen mot Sörensen förekommit, detta

felaktiga förfarande icke bör för Nyström föranleda ansvar, prövar hovrätten lagligt lämna mot Nyström förd ansvarstalan utan bifall.

Enär frågan huruvida Nyström bör förpliktas återgälda statsverket förutnämnda biträdesersättning avgjorts genom hovrättens utslag den 8 april 1943, kan kronans nu framställda yrkande om åläggande för Nyström att gottgöra statsverket sagda ersättning icke komma under bedömande.

Övriga i målet framställda ersättningsyrkanden varda vid den utgång, som målet erhållit i ansvarsfrågan, av hovrätten lämnade utan bifall.

Över hovrättens utslag har Sörensen anfört besvär. Målet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

II. Redogörelse för ärende, som föranlett åtgärd för disciplinär bestraffning.

1. Obefogat kvarhållande av för brott misstänkt person.

I anledning av vissa i tidningspressen den 26 januari 1943 förekommande uppgifter om att en 15-årig skolflicka blivit anhållen av landsfiskalen i Bollebygds distrikt såsom misstänkt för olovligt tillgrepp av en tiokronorssedel och efter förhör kvarhållits i arrest till påföljande dag anmodades landsfiskalen i sagda distrikt att hit inkomma med yttrande.

Med överlämnande av ett av t. f. landsfiskalen And. Mattsson den 30 december 1942 i saken upprättat utredningsprotokoll avgav landsfiskalen R. Enhammar det begärda yttrandet. I detta yttrande meddelade Enhammar till en början, att tidningsuppgifterna ifråga syntes avse det förhållandet, att skolflickan Irma Börjesson, född den 30 september 1927, anhållits såsom skäligen misstänkt för å skilda tider under år 1942 föröväde snatteribrott, beträffande vilka det tillgripnas värde uppgått till sammanlagt 33 kronor och Irma Börjesson sålunda skulle vara förfallen till ansvar såsom för stöld.

Av utredningsprotokollet framgick följande.

I december 1942 inkommo till landsfiskalen i Bollebygds distrikt anmälningar från olika håll om tillgrepp av penningar i Flässjums folkskola. — Sålunda anmälde skolkökslärarinnan Dagny Larsson i Rävlanda, att hon under tiden den 8—den 18 december 1942 frånstulits ett kuvert, innehållande i penningar sammanlagt minst 18 kronor, bestående av en tiokronorssedel, en femkronorssedel och 3 kronor i silvermynt. Kuvertet med innehåll hade vid tiden för tillgreppet förvarats i en väska i en olåst kateder i skolan.

Vidare anmälde skolflickan Ingegärd Persson i Björkekärr, Bollebygd, att hon lördagen den 12 december 1942 mellan klockan 9 och 14,30 frånstulits en femkronorssedel, som hon förvarat i en portmonnä i fickan till en kappa, som hängt i skolans avklädningsrum.

Skolflickan Gerd Hermansson i Stockagärde, Hindås, anmälde, att hon fredagen den 18 december 1942 mellan klockan 9 och 14,30 fränstulits en tiokronorssedel, som hon haft förvarad i en sportväska i sin skolbänk i samma skola.

Slutligen anmälde skolflickan Irma Börjesson i Tackkullen, Hindås, att hon fränstulits torsdagen den 10 december 1942 mellan klockan 9 och 14,30 en 50-öring och fredagen den 18 december 1942 mellan klockan 9 och 14,30 likaledes en 50-öring. Penningarna hade vid båda tillfällena förvarats på öppen plats i Flässjums folkskola.

Dagny Larsson uppgav, att hon vid upptäckten av tillgreppen fredagen den 18 december föranstaltat om visitering av samtliga elevers skolbänkar och kläder, varvid i Irma Börjessons kappan anträffats tre femkronorssedlar samt en del silvermynt, uppgående till omkring 3 kronor. I övrigt hade några penningar icke anträffats vid visiteringen. Irma Börjesson hade förklarat, att hon erhållit 10 kronor av Karin Olsson i Tackkullen för inköp av varor, 5 kronor av Emmy Abrahamsson i Hindås för inköp av julklapp åt henne samt 3 kronor av Olof Olsson i Hindås för betalning av en skuld till Hugo Hermansson i Stockagärde, Hindås. Av de hos Irma Börjesson anträffade penningarna hade 75 öre utgjort hennes egna medel.

Vid en av Mattsson verkställd undersökning kontrollerades de av Irma Börjesson lämnade uppgifterna, varvid konstaterades, att Irma Börjesson, som var boende hos sin fostermoder, änkefru Selma Maria Andersson i Tackkullen, av ovannämnda personer bekommit tillsammans en tiokronorssedel, en femkronorssedel samt tre enkronor. Vidare framkom, att Irma Börjesson den 18 december 1942 vid 14-tiden, omkring vilken tidpunkt en tiokronorssedel bortkommit för Gerd Hermansson, dels köpt varor för omkring 5 kronor, för vilka hon erlagt betalning med en tiokronorssedel, och dels växlat en tiokronorssedel till två femkronorssedlar. Därjämte hade Irma Börjesson samma dag före visiteringen erlagt betalning till Dagny Larsson för mat med omkring 5 kronor.

Vid polisundersökningen utröntes vidare, att Irma Börjesson den 17 eller den 18 december vid 18-tiden i Aktiebolaget Hindåsens butik i Hindås köpt varor för 8 kronor 99 öre, vilket belopp hon erlagt kontant. Påföljande dag på eftermiddagen hade Irma Börjesson kommit tillbaka till butiken och begärt att få återlämna de inköpta varorna och återfå de erlagda penningarna. Detta hade medgivits och Irma Börjesson hade återfått 8 kronor 99 öre. Lördagen den 19 december omkring klockan 9 hade skolflickan Majbritt Axelsson i Brännås, Hindås, och Irma Börjesson upphittat en tiokronorssedel i skolans avklädningsrum. Avklädningsrummet hade skurats på kvällen föregående dag, varför sedeln med all sannolikhet blivit ditlagd under lördagen. Irma Börjesson hade kommit först till avklädningsrummet och därpå Majbritt Axelsson. Då de varit försenade på morgonen, hade de övriga eleverna intagit sina platser i skolsalen. Dessa hade icke iakttagit sedeln i avklädningsrummet innan de gått in i skolsalen.

I anledning av vad som framkommit vid undersökningen anhölls Irma Börjesson måndagen den 21 december 1942 klockan 10,45 såsom skäligen misstänkt att hava förövat de anmälda tillgreppen.

Sedan Irma Börjesson förnekat varje kännedom om och befattning med de bortkomna penningarna, frigavs hon tisdagen den 22 december klockan 13,30.

Av utredningsprotokollet framgick vidare, att Dagny Larsson i en till landsfiskalskontoret den 29 december 1942 inkommen skrift meddelat, att det av henne såsom förlorat anmälda kuvertet med inläggande penningar kommit till rätta.

Den 30 december 1942 inställde sig enligt samma protokoll Irma Börjesson tillsammans med ledamoten av Härryda sockens barnavårdsnämnd Erik Andreasson å landsfiskalskontoret. Irma Börjesson erkände då, att hon den 18 december i skolans avklädningsrum omkring klockan 10 upphittat en tiokronorssedel, vilken hon stoppat på sig och vid besök i firma Centrums butik i Bollebygd senare på dagen växlat till två femkronorssedlar. Anledningen till att hon såväl vid visiteringen som vid polisförhören förnekat varje kännedom om och befattning med tiokronorssedeln kunde hon icke närmare förklara. Efter visiteringen hade hon emellertid blivit rädd och därför av penningar, som hon förvarat i sin bostad, påföljande morgon lagt en tiokronorssedel på golvet i avklädningsrummet.

Hörd angående det av Ingegärd Persson anmälda tillgreppet förnekade Irma Börjesson varje kännedom om detta.

I det avgivna yttrandet anförde Enhammar följande.

Anmälningarna om de i skolan förövalde tillgreppen hade gjorts den 19 december 1942, varvid Irma Börjesson angivits såsom skäligen misstänkt för att hava förövat dem. Då de av henne lämnade uppgifterna om innehavda penningar, 18 kronor, omedelbart kontrollerats och befunnits riktiga, hade ingen som helst åtgärd mot henne vidtagits. Vid den under måndagen den 21 december fortsatta undersökningen hade emellertid framkommit, att Irma Börjesson före visitationen i skolan växlat två stycken tiokronorssedlar i en butik i Bollebygd. I anledning därav hade i skolan anställts förhör med Irma Börjesson för utrönande, hur hon åtkommit den ena av dessa sedlar. Under förhöret, som ägt rum i närvaro av folkskolläraren Elof Sandblom, hade Irma Börjesson ej kunnat lämna någon som helst förklaring till innehavet av två tiokronorssedlar. Hon hade fördenskull medtagits till landsfiskalskontoret för ytterligare förhör. Därvid hade hon enständigt bestritt innehav av penningmedel utöver de 18 kronorna vid butiksbesöket. Hon hade då konfronterats med biträdet i den butik, i vilken växlingen av penningarna skett. Oaktat biträdet förklarat sig kunna gå ed på, att Irma Börjesson växlat två tiokronorssedlar, hade Irma Börjesson bestritt, att hon innehaft mer än en sådan sedel. Hennes konfirmationslärare, komministern Axel Larsson i Bollebygd, vilken på för Enhammar obekant sätt erhållit kännedom om att hon misstänktes för olovligt tillgrepp i skolköket och infunnit sig hos polismannen i Bollebygds polisdistrikt, hade

informerats om vad som förekommit och under omkring två timmars tid försökt förmå henne att tala sanning, men utan resultat. Efter ytterligare förhör hade Irma Börjesson fått kvarstanna i polismannens bostad till klockan 18, då hon under församlingssystemens medverkan insatts i arrest för att kvarhållas till påföljande dag i avvaktan på fortsatt undersökning, bland annat angående av henne i affärer i Hindås gjorda inköp. Tisdagen den 22 december hade hon avhämtats från arrestlokalen klockan 9 och sedan kvarhållits i polismannens bostad till klockan 13,30, då hon frigivits efter att vid förnyat förhör hava vidhållit sitt envisa förnekande av varje kännedom om och befattning med de stulna penningarna. Av Mattsson hade Irma Börjesson beskrivits såsom synnerligen hård och oböjlig, en uppfattning som Enhammar även själv fått vid samtal med henne och som bekräftats av hennes fostermoder. Denna hade även uppgivit, att Irma Börjesson icke alltid hållit sig till sanningen, men veterligt icke tidigare visat tecken på örlighet. Med anledning av vad som framkommit vid utredningen komme Irma Börjesson att ställas under åtal.

I ett senare avgivet yttrande anförde Enhammar, att Irma Börjesson vid omförmälda undersökning ljugit fräckt och sammanbitet. Det hade därför ansetts olämpligt, att hon på sakens dåvarande stadium fick tillfälle att sammanträffa och konferera med personer, som sutto inne med upplysningar av betydelse för utredningen. Irma Börjessons fostermoder hade underrättats om anhållandet en eller två timmar efter detsamma. Upprepade uppenbart lögnaktiga påståenden och ändringar från den ena gången till den andra av förut lämnade uppgifter utgjorde enligt Enhammars förmenande fullgott skäl för kvarhållande inom av lag utstakad ram. Då vederbörande vore så förstockade som i förevarande fall, kunde i utredningens intresse hänsyn icke alltid tagas till deras ungdom, hur olyckligt och beklagligt detta än måste framstå såväl för den, som hade ansvaret för utredningen, som för utomstående.

På förfrågan, huruvida åtal anställts mot Irma Börjesson, uppgav sedermera Enhammar, att han på inrådan av landsfogden i länet föreslagit barnavårdsnämnden i Härryda socken att mot Irma Börjesson vidtaga åtgärd jämlikt barnavårdslagen. Nämnden hade också tilldelat henne varning och ställt henne under övervakning. Därmed hade saken fått bero.

Sedan Enhammar därefter tillsports, huruvida kvarhållandet av Irma Börjesson skett på order av honom, meddelade Enhammar, att han från och med den 23 oktober 1942 intill årets slut på grund av sjukdom varit partiellt tjänstledig. Under hans ledighet hade Mattsson varit förordnad att handlägga sådana ärenden, som icke avsett indrivning och redovisning av utskylder och böter m. m. samt införsel för uttagande av underhållsbidrag. Ifrågakomna brottmålsärenden hade sålunda handlagts självständigt av Mattsson i egenskap av t. f. landsfiskal. Han hade verkställt anhållandet och beslutat om kvarhållandet, men före vidtagandet av sistnämnda åtgärd hade han konfererat med Enhammar. Därvid hade Enhammar anslutit sig till Mattssons uppfattning om åtgärdens behövlighet.

Sedan Mattsson därefter anmodats att inkomma med yttrande, anförde han följande.

Av Irma Börjessons skolkamrater hade under utredningens gång upplysts, att hon vid ett flertal tillfällen i olika butiker i Hindås köpt konfektyrer för ibland betydande belopp. Dessa inköp hade givetvis ägt en viss betydelse för utredningen, då hon kunnat antagas hava förbrukat de i skolköket stulna penningarna för sådana inköp samt hon vid förhör om åtkomsten av de penningar, som hon då innehaft, kunnat antagas erkänna tillgreppen. På grund av melankommande förhör med en annan för stöld anhållen person på eftermiddagen den 21 december 1942, vilket förhör jämte resa varat omkring 3 ½ timme, hade Mattsson varit förhindrad att före butikernas stängning på kvällen införskaffa upplysningar av butiksbiträdena. Vid överläggning med Enhammar på kvällen, då han informerats om vad som förekommit, hade Mattsson och Enhammar i samråd beslutat, att Irma Börjesson skulle kvarhållas i och för utredning rörande omfattningen av hennes gottinköp i Hindås samt åtkomsten av penningar, som hon därvid innehaft. Med hänsyn till flickans person hade Mattsson och Enhammar ansett det icke lämpligt, att hon lämnades på fri fot, då hon i så fall hade tillfälle att påverka butiksbiträdena att icke lämna sanningenliga uppgifter vid polisförhör. Då Irma Börjesson ljugit fräckt och sammanbitet, såsom Enhammar träffande nog i sitt yttrande uppgivit, samt visat stor förslagenhet, hade förefunnits all anledning till ett sådant antagande. Vid beslutet om kvarhållande hade Mattsson icke ägt någon kännedom om vilka de butiksbiträden voro, som skulle höras, utan endast haft en uppgift om de butiker, i vilka inköpen gjorts. Av denna anledning hade förhören med butiksbiträdena icke kunnat ske å annan tid, än då de voro anträffbara i respektive butiker. Anledningen till att tillgreppet av tiokronorssedeln framstått som det väsentliga i detta ärende vore den, att indicierna beträffande detta tillgrepp varit synnerligen besvärande mot Irma Börjesson. Då det emellertid trots framlagda fakta och upprepade förhör icke varit möjligt att intill frigivningen förmå Irma Börjesson erkänna detta tillgrepp, hade utredningen stannat av såsom varande utsiktslös, intill dess hon av egen drift sedermera erkänt. Utredningen hade dock vid tiden för kvarhållandet varit inställd på upprepade snatteribrott med stöldvärde, varför — jämlikt 20 kap. 8 § strafflagen — ansvar för stöld skulle ifrågakomma. Då brottet sålunda varit att betrakta såsom grovt — Mattsson bortsåge från den straffminskning, som kunde ifrågakomma enligt 5 kap. 2 § strafflagen för ungdom mellan 15 och 18 år — och straffarbete kunnat följa därå, hade Mattsson och Enhammar ansett fulla skäl föreligga till kvarhållandet till påföljande dag, då undersökningen i Hindås behörigen kunde ske. Enligt vad som anfördes om anhållande och kvarhållande i läroboken i rättskunskap för blivande landsfiskaler, strede förfarandet icke mot praxis. Mattssons praktiska erfarenhet från kriminalpolisen i Göteborg, där han fullgjort praktiktjänstgöring under sex månader, hade jämväl styrkt honom i hans uppfattning, att även ungdom mellan 15 och 18 år finge kvarhållas en kortare

tid, därest det i utredningens intresse så erfordrades. Den omständigheten, att ena målsäganden, Dagny Larsson, aldrig frånhänts några penningar, vilket framkommit först långt efter kvarhållandet, ansåge Mattsson icke böra inverka på bedömandet av det berättigade i kvarhållandet. Vid tidpunkten för detta hade icke förefunnits någon som helst anledning att betvivla Dagny Larssons uppgifter. Därest hennes anmälan icke förelegat, hade något kvarhållande icke förekommit, enär utredningen i så fall endast kunnat röra sig om snatteri. Slutligen ville Mattsson framhålla, att han stått inför valet att låta snatterierna pågå i skolköket som förut eller att fortsätta polisundersökningen med ett väl grundat hopp om ett erkännande. Någon erkänsla för sådant nit hade polismannen icke att förvänta, men känslan av att hava gjort vad man ansett vara det rätta finge vara belöning nog.

Bestämmelser om befogenhet för polismyndighet att vid undersökning rörande begånget brott taga i förvar för brottet misstänkt person utan att häktning sker återfinnas i 19 § tolfte punkten kungl. förordningen den 16 februari 1864 om nya strafflagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall, sådant detta lagrum lyder enligt lag den 12 maj 1933. Av lagrummets avfattning framgår, att en förutsättning för kvarhållande av misstänkt person är att det brott, för vilket han misstänkes, kan tänkas leda till häktning.

Vad som vid polisförhøret den 21 december 1942 förekommit mot Irma Börjesson kunde, även om det skulle innebära stöd för misstanken att hon gjort sig skyldig till tillgrepp av penningar, icke anses hava varit av den beskaffenhet, att det efter utredningens avslutande kunnat leda till hennes häktande, och hade följaktligen icke medgivit Mattsson rätt att kvarhålla henne i arrest. Därest de av Mattsson omförmälda butiksbiträdenas hörande i saken ej kunnat ske den 21 december, kunde fördenskull den omständigheten att Irma Börjesson borde hindras att sammanträffa med dem icke utgöra godtagbart skäl för hennes kvarhållande. Då, såvitt av utredningen framgick, något hörande av nämnda biträden ej ägt rum påföljande dag, syntes för övrigt deras hörande ej heller hava varit av större betydelse. Jag fann sålunda, att Mattsson förfarit felaktigt genom att efter förhøret den 21 december kvarhålla Irma Börjesson.

Med hänsyn till omständigheterna och särskilt till det förhållandet, att Mattssons beslut om Irma Börjessons kvarhållande fattats efter samråd med ordinarie landsfiskalen i distriktet, ansåg jag mig skäligen icke böra ställa Mattsson under åtal vid domstol för tjänstefel. Då i allt fall det fel, vartill Mattsson gjort sig skyldig i sin tjänst, icke syntes böra lämnas obeivrat, överlämnade jag handlingarna i ärendet till länsstyrelsen i Älvsborgs län för den åtgärd, vartill länsstyrelsen jämlikt § 31 instruktionen för landsfiskalerna den 14 december 1917 funne berörda tjänstefel föranleda.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län fann i beslut den 13 november 1944, att Mattsson genom att efter förhöret den 21 december 1942 kvarhålla Irma Börjesson gjort sig skyldig till oförstånd i tjänsten, samt meddelade på grund därav jämlikt § 31 instruktionen för landsfiskalerna Mattsson varning.

Över länsstyrelsens beslut har Mattsson anfört besvär. Målet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

III. Redogörelse för vissa ärenden, som ej föranlett åtgärd enligt I eller II.

För nedbringande av tryckningskostnaderna för berättelsen har jag, i likhet med vad tidigare skett, under denna avdelning intagit redogörelse för allenast ett mindre antal under år 1944 behandlade ärenden.

1. Fråga angående omfattningen av polismyndighets befogenhet att med stöd av § 13 ordningsstadgan för rikets städer meddela förbud mot uppförande av skådespel.

Av handlingarna i ett genom klagomål av dåvarande ledamoten av riksdagens första kammare, folkskolinspektören E. G. C. Brandt den 14 december 1943 härstädes anhängiggjort ärende inhämtas följande.

Den 1 och den 2 september 1943 uppfördes å Nya Teatern i Stockholm, vilken stod under ledning av regissören Per Axel Branner, ett skådespel av norske författaren Axel Kielland, benämnt "Om ett folk vill leva".

Sedan det kommit till poliskammarens i Stockholm kännedom att sagda skådespel vore förargelseväckande, prövade poliskammaren genom en av polismästaren Erik Ros den 3 september 1943 undertecknad resolution, med stöd av § 13 ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868, skäligen förbjuda skådespelets vidare uppförande.

Med anledning av nämnda förbud riktade sedermera Brandt i riksdagens första kammare till hans excellens ministern för utrikes ärendena Günther en interpellation och framställde därvid följande frågor:

”1:o Har utrikesdepartementet direkt eller indirekt föranlett polisförbudet mot vidare uppförande av det ifrågasvarande skådespelet? och

2:o Finner Eders Excellens den av poliskammaren åberopade författningsbestämmelsen tillämplig i ett fall som det föreliggande?”

Interpellationen besvarades den 24 november 1943 av excellensen Günther, vilken därvid anförde följande:

”Efter en rapport av en tjänsteman i utrikesdepartementet, som på min begäran sett teaterstycket i fråga, stod det klart för mig, att pjäsen på grund av

såväl form som innehåll måste väcka allvarliga betänkligheter ur utrikespolitisk synpunkt. Sedan ärendet föredragits i allmän statsrådsberedning blev i anledning härav regissör Branner ombedd att infinna sig i utrikesdepartementet. Av det samtal som härvid ägde rum framgick, att någon möjlighet icke förelåge att genom regiförändringar eller strykningar förtaga styckets ur utrikespolitisk synpunkt betänkliga karaktär. Herr Branner uppmanades med anledning härav att avbryta uppförandet av pjäsen. Han villför omedelbart denna begäran men anhöll samtidigt att 'få ett papper på saken'. Utrikesdepartementet meddelade då polismyndigheterna att pjäsen ur utrikespolitisk synpunkt var förgelseväckande och hemställde om åtgärd. Poliskammaren utfärdade härpå en resolution vari förklarades, att skådespelet var förgelseväckande och att poliskammaren förbjudit dess uppförande med stöd av § 13 i ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868. Det förgelseväckande sammanhänge sålunda med att pjäsens uppförande icke kunde anses stå i överensstämmelse med den anständighet i det offentliga livet, som påkallas av hävdvunna mellanfolkliga hänsyn och varöver ordningsmakten har att vaka med till buds stående medel. Givetvis kräver det nuvarande ömtåliga utrikespolitiska läget en särskild noggrann sådan övervakning.

Redan av det nu sagda framgår att jag kan lämna ett jakande svar på de båda framställda frågorna.

Den ärade interpellanten ger åtskilliga uttryck åt sin häpnad över det enligt hans utsago otroliga i att utrikesdepartementet kunnat föranleda polisen att ingripa i detta ärende.

Det bör emellertid, synes det mig, för var och en vara lätt att förstå, att om en åtgärd vidtages mot en pjäs av denna karaktär, så är det utrikespolitiska skäl som varit avgörande och inga andra. Lika lättbegripligt är det då, att utrikesdepartementet i ett sådant fall är den initiativtagande myndigheten. Detta är på intet sätt något för vårt land egenartat tillvägagångssätt, och icke heller är det fråga om någon under nuvarande kristid utbildad praxis. Jag erinrar exempelvis om att år 1932 en revysketch ströks från programmet efter framställning av dåvarande utrikesministern, varvid teaterchefen av Ö. Å. meddelades förbud mot uppförande med stöd av samma lagrum som nu åberopats. Tillvägagångssättet väckte då ingen häpnad och synes mig lika litet nu ge anledning härtill, varmed jag icke vill ha sagt att innehållet i de båda teaterstyckena vore jämförbart."

Sedan Brandt och ytterligare en ledamot av första kammaren haft anföranden i frågan, yttrade excellensen Günther bland annat följande:

"Vidare föreföll det mig, även om jag icke är alldeles säker på det, att herr Brandt missuppfattat innebörden av mitt svar på hans andra fråga, nämligen om jag ansåg den av poliskammaren åberopade författningsbestämmelsen tillämplig i ett fall som det föreliggande. Det anser jag, och detta, såsom jag har försökt att framhålla, icke på den grund att pjäsen skulle ha varit stridande mot sedlighet, utan på den grund att den var stridande mot allmän lag, nämligen

därför att den var förargelseväckande, vilket ju också är den term som använts både från utrikesdepartementets sida och senare i poliskammarens resolution. Det förargelseväckande är ju i och för sig stridande mot lagen och därmed faller enligt min mening frågan under § 13 i ordningsstadgan för rikets städer. Det föreföll mig, som om interpellanten menade att jag icke skulle ha brytt mig om ordningsstadgans formulering: 'något, som strider mot sedlighet eller allmän lag', utan infört ett begrepp vid sidan härav — 'förargelseväckande' — men så är icke fallet. Det förargelseväckande är som sagt i och för sig olagligt."

Under hänvisning till vad sålunda förekommit anförde Brandt i en hit ingiven skrift följande.

Under återopande av § 13 ordningsstadgan hade Ros på utrikesdepartementets anmodan utfärdat omförmälda förbud mot uppförandet av ifrågavarande skådespel. Det vore knappast troligt, att Ros själv sett pjäsen och därigenom bildat sig ett eget omdöme, huruvida dess innehåll kunde anses strida mot allmän lag. Ros syntes utan vidare hava godtagit utrikesministerns uppfattning och handlat som om Ros endast haft att fullgöra en förmans i tjänsten givna befallning. Han vore emellertid lagligen förpliktad att själv pröva förutsättningarna för ett förbud och kunde icke befrias från ansvar för eventuellt tjänstefel endast därför att han av utrikesministern fått en anmodan att ingripa. Utrikesministerns uppfattning, att ifrågavarande skådespel innehölle något lagstridigt ("förargelseväckande"), kunde vara oriktig, och man vågade nästan hålla för troligt, att Ros personligen knappast delade hans åsikt, ty helt säkert skulle Ros icke hava ingripit utan "order" från utrikesdepartementet. Utrikesministern hade i sitt ovannämnda interpellationssvar förklarat, att pjäsen vore förargelseväckande i så måtto, att den åsidosatte den anständighet i det offentliga livet, som mellanfolkliga hänsyn krävde. Universitetskanslern Undén, själv f. d. utrikesminister, vilken också yttrat sig i nämnda debatt, hade hyst den uppfattningen, att skådespelet icke kunde anses förargelseväckande. För vanligt folk, som sett eller läst dramat, förefölle det orimligt att beteckna detsamma som förargelseväckande — om nu detta ord skulle hava någon som helst förnuftig mening och icke bara beteckna en diplomatisk spetsfundighet — och ingen människa trodde, att lagstiftaren tänkt sig att ordningsstadgan för rikets städer skulle kunna tillämpas i slikt fall. Situationen syntes hava varit den, att regeringen av utrikespolitiska skäl velat förhindra uppförandet av Kiellands skådespel, men då teatercensur icke funnes i Sverige, hade regeringen på föga konstitutionell väg försökt få Ros att för ändamålet utnyttja den absolut enda resurs, som möjligen skulle kunna tänkas användbar — även om denna resurs vore avsedd för helt andra fall. Enligt Brandts mening hade Ros bort vägra att efterkomma utrikesministerns uppmaning. Det funnes ingenting i Kiellands pjäs, som strede mot allmän lag. Ros hade ej rätt att till överhetens behag hårdragga lagbestämmelser. Efter interpellationsdebatten den 24 november vågade man med ganska stor visshet påstå, att riksdagens första kammare icke delade utri-

kesministerns uppfattning, att ifrågavarande skådespel vore förargelseväckande. Brandt tänkte sig möjligheten av att ej heller J. O. gjorde det och följaktligen kunde finna, att Ros saknat fog för det meddelade förbudet mot uppförandet av detsamma.

I infortrat yttrande anförde Ros följande.

De närmare omständigheterna vid utfärdandet av ifrågavarande förbud framginge av utrikesministerns redogörelse i riksdagens första kammare. Till poliskammarens resolution i ärendet hade fogats sedvanlig besvärshänvisning. Besvär över beslutet hade emellertid icke anförts. Utfärdandet av förbudet hade skett i överensstämmelse med den praxis, som tidigare tillämpats i liknande fall. Såsom exempel därå kunde omnämnas två beslut av dåvarande Ö. Ä. för polisärenden den 4 januari 1932 och den 9 augusti 1940 i liknande frågor. Över beslutet sistnämnda dag hade anförts besvär, som emellertid ogillats av Kungl. Maj:t den 12 september 1940. Ros hemställde, att Brandts anmälan icke måtte föranleda vidare åtgärd.

Vid yttrandet voro fogade bestyrkta avskrifter av de av Ros åberopade resolutionerna i tidigare ärenden av liknande slag.

Av Kungl. Maj:ts resolution den 12 september 1940 framgick följande.

I resolution den 9 augusti 1940 hade Ö. Ä. utlåtit sig sålunda: Till Ö. Ä:s kännedom hade kommit, att i ett under namnet "Gullregn" å Folkteatern i Stockholm givet skådespel förekomme en scenbild benämnd "Den ökända hästen från Troja", vilken scenbild med dess innehåll vore förargelseväckande. Med anledning därav prövade Ö. Ä. med stöd av § 13 ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 skäligt förbjuda ovannämnda scenbilds vidare utförande.

Över detta beslut hade teaterdirektören Karl Gerhard såsom anordnare av ifrågavarande skådespel anført besvär under yrkande, att överklagade resolutionen måtte upphävas.

Genom resolutionen den 12 september 1940 fann Kungl. Maj:t ej skäl att göra ändring i Ö. Ä:s beslut, varigenom framförandet av omförmälda scenbild och kuplett förbjudits.

I en sedermera hit inkommen skrivelse meddelade Ros, att till grund för poliskammarens beslut, före vars meddelande varken Ros själv eller någon av honom i saken hörd polistjänsteman sett Kiellands skådespel uppföras, legat vissa från utrikesdepartementet telefonledes framförda uppgifter, vilka återfunnes i en av Ros vid skrivelsen fogad promemoria.

Den åberopade promemorian var av följande lydelse:

"Vid besök å Nya Teatern har en tjänsteman å utrikesdepartementets pressbyrå om innehållet i Axel Kiellands pjäs 'Om ett folk vill leva' bland annat meddelat följande:

Autentiska tyska uniformer och emblem förekomma och utsättas av författaren för synnerligen kränkande omnämmanden. Tyska soldater och officerare

kallas nästan genomgående för 'svin' och 'svinpälsar'. En tysk officer i uniform framställs på scenen örfilandande en värnlös fånge. En replik lyder ungefär: 'Ja, ni är en typisk tysk, d. v. s. en brutal sadist.'

Ingen tvekan råder sålunda om att stycket har ett för Tyskland i flera avseenden kränkande innehåll.

Stockholm den 3 september 1943.

Sven Grafström."

Enligt § 13 femte stycket ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 äger polismyndighet, där sig visar att tillställning, varmed avses bland annat skådespel, åsyftar eller innebär något som strider mot allmän lag, förbjuda dess förnyande.

I förevarande fall har utrikesdepartementet med hemställan om åtgärd meddelat Ros, att det å Nya Teatern uppförda skådespelet "Om ett folk vill leva" hade ett för främmande makt i flera avseenden kränkande innehåll och vore ur utrikespolitisk synpunkt förargelseväckande. Då Ros i anledning därav hade att bedöma, huruvida framförandet av skådespelet åsyftade eller innebure något, som strede mot allmän lag, torde Ros haft att ifrågasätta tillämpningen av straffbestämmelserna antingen i 8 kap. 4 § eller i 11 kap. 15 § strafflagen. Enligt förstnämnda lagrum straffas den, som bland annat genom offentliga smädelser mot främmande makt eller dess regering framkallar fara för att rikets vänskapliga förbindelser med främmande makt skadas. I 11 kap. 15 § stadgas straff för den som, bland annat å rum där offentlig föreställning pågår, gör oljud eller oväsande eller eljest kommer förargelse åstad. På grund av de lämnade upplysningarna har Ros ansett sig kunna betrakta skådespelet såsom förargelseväckande, och han synes således hava ansett sistnämnda lagrum tillämpligt å skådespelet. Vid sådant förhållande har han också ansett polismyndigheten befogad att tillämpa § 13 femte stycket ordningsstadgan och följaktligen förbjuda föreställningens förnyande.

Av de exempel på förargelseväckande beteende, som uttryckligen nämnas i 11 kap. 15 § strafflagen, synes framgå, att straffbudet i främsta rummet avser den, som genom olämpligt personligt uppträdande väcker anstöt. I praxis har stadgandet emellertid erhållit en långt vidare tillämpning. Sålunda har ansvar för förargelseväckande beteende ådömts den som, utan att någon anmärkning kunnat riktas mot hans personliga uppträdande, å allmän plats givit uttryck åt sin uppfattning i politiska eller andra frågor på ett sätt, som ansetts otillbörligt, t. ex. genom att i ett demonstrationståg bära en fana med viss inskrift, genom uppsättande av anslag, i vilket vissa personer betecknades såsom strejkbrytare, genom att i ett butiksfönster utsätta meddelande att personer av viss ras icke ägde tillträde till butiken etc. Med hänsyn till den vidsträckt tillämpning lagrummet sålunda erhållit synes det icke vara uteslutet, att en offentlig föreställning med avseende å sitt innehåll eller sättet för dess fram-

förande kan befinnas vara ur politisk eller annan synpunkt så stötande, att den väcker allmän förargelse i den mening, som avses i 11 kap. 15 § strafflagen, och att straff därför skulle kunna drabba den, som anordnar eller medverkar vid föreställningen.

Om riktigheten av Ros' uppfattning att uppförandet av det ifrågasvarande skådespelet skulle vara att anse såsom förargelseväckande i nu förevarande hänseende kunde råda delade meningar. Det synes mig emellertid mindre sannolikt, att blotta framförandet av ett dramatiskt verk med allvarlig syftning skulle, av skäl som utrikesdepartementet i sitt meddelande till Ros åberopat, kunna medföra straff enligt 11 kap. 15 § strafflagen. I ett tidigare fall, då en teaterföreställning i viss del på grund av sitt för främmande makt kränkande innehåll ansetts förargelseväckande och i anledning därav med stöd av § 13 ordningsstadgan förbud meddelats mot föreställningens hållande ånyo i denna del, har emellertid nämnda beslut blivit av Kungl. Maj:t fastställt. Med hänsyn härtill synes mig i allt fall någon anmärkning icke kunna framställas mot Ros för att han ansett uppförandet även av ifrågakomna skådespel böra av samma skäl förbjudas.

Då till grund för beslutet att förbjuda det fortsatta uppförandet av skådespelet legat, att detsamma innebure något, som strede mot allmän lag, hade följdriktigheten fordrat, att Ros vidtagit åtgärder för beivrande av det lagbrott, han sålunda funnit hava ägt rum. Åtal har emellertid icke anställts för skådespelets uppförande den 1 och den 2 september 1943. Genom anställande av åtal i fall som det föreliggande undvikes det intryck av godtycke, som lätt kan komma att vidlåda ett administrativt beslut av förevarande slag. Därtill kommer, att spørsmålet om den omfattning, i vilken 11 kap. 15 § strafflagen kan vinna tillämpning på fall, varom nu är fråga, icke kan slutgiltigt avgöras utan prövning i domstolsväg. Jämväl för den, som drabbats av förbudet, måste det därför vara till fördel, att laglikmätigheten av detsamma underkastas sådan prövning.

Med dessa uttalanden, vilka jag upptog i en till Ros avlåten skrivelse, lät jag bero vid vad i ärendet förevarit.

2. Fråga huruvida hos domkapitel anhängiggjort ärende bort avslutas genom meddelande av utslag med skyldighet för sökanden att lösa expedition.

Av handlingarna i ett genom klagomål av f. d. förste postiljonen Olof Östergren i Kalmar härstädes anhängiggjort ärende inhämtas följande.

I en till domkapitlet i Lund den 12 juli 1943 inkommen skrift anförde klaganden: För släktforskning hade klaganden hos pastorsämbetet i Glimåkra församling förfrågat sig om hans farfader Jöns Jönssons fullständiga

namn, födelse- och dödsår. Han hade därvid meddelat, att farfadern på 1830-talet varit kyrkoskriven å Hittarp och att klagandens fader John Jönsson varit född därstädes den 19 augusti 1834. Vid förfrågningen hade överlämnats svarsporto, och klaganden hade erbjudit sig att erlægga ersättning för besväret mot postförskott. Emellertid hade klaganden icke erhållit något svar. På grund därav hade han en och en halv månad efter förfrågningen gjort förnyad framställning till pastorsämbetet. Han hade då till svar erhållit ett meddelande från kyrkoadjunkten Olof Bernhoff, att den efterfrågade personuppgiften icke kunnat erhållas å uppgivet ställe och att klaganden för upplysning i saken borde hänvända sig till landsarkivet i Lund. Därefter hade klaganden från landsarkivet erhållit uppgift, att farfadern Jöns Jönsson varit född den 1 mars 1799 samt kyrkoskriven å Hittarp 1837, och hade landsarkivet hänvisat klaganden att för upplysning om farfaderns dödsår hänvända sig till pastorsämbetet i Glimåkra. Klaganden hade på grund därav gjort förfrågning hos pastorsämbetet om farfaderns dödsdag. Därvid hade han bifogat uppgiften från landsarkivet samt upprepat sitt erbjudande om ersättning. Å denna förfrågning hade han ännu icke erhållit svar, fastän han gjort påminnelser därom med en månads mellanrum och bifogat svarsporto. Klaganden meddelade nu dessa omständigheter till domkapitlet för den åtgärd, som domkapitlet kunde finna skäligt vidtaga.

Sedan domkapitlet i anledning av sagda skrift anmodat pastorsämbetet att inkomma med yttrande, anförde Bernhoff i yttrande den 15 juli 1943 följande: En utredning av ifrågavarande slag vore alltid något tidsödande. Då samtidigt med klagandens framställning inkommit skrivelser, som krävt omedelbart svar, hade klagandens handlingar blivit undanlagda. Beklagligtvis hade därpå hans framställning blivit bortglömd. De begärda upplysningarna hade emellertid numera lämnats klaganden.

Kyrkoherden i församlingen Folke Westrup och kontraktsprosten Gunnar Colliander avgåvo därjämte yttranden till domkapitlet.

I ett den 8 september 1943 meddelat utslag yttrade domkapitlet följande: Då sålunda enligt vad Bernhoff uppgåve de begärda uppgifterna numera lämnats samt det i anmälan påtalade dröjsmålet därmed berott på förbiseende, läte domkapitlet vid vad som förekommit bero.

Av domkapitlets utslag utfärdades för klagandens räkning expedition, vilken belades med stämpel, 6 kronor.

Med skrivelse den 15 september 1943 översände domkapitlet berörda utslag till magistraten i Kalmar under anhållan, att detsamma måtte genom magistratens försorg tillställas klaganden mot bevis och åsatt stämpelavgift.

Med anledning därav anförde magistraten i skrivelse den 24 september 1943 till domkapitlet följande: Klaganden, som anmodats lösa utslaget, hade bestritt, att han vore skyldig därtill, samt såsom skäl härför anført,

att han icke gjort någon anmälan av beskaffenhet att påkalla något domkapitlets utslag. Med sin ifrågavarande skrivelse till domkapitlet hade han sålunda icke avsett någon begäran om åtgärd mot någon tjänsteman. Han hade allenast, då hans upprepade skrivelser till vederbörande pastorsämbete icke föranlett något svar, velat vädja till domkapitlet att förhjälpa honom till den önskade upplysningen. Detta syfte hade ock uppnåtts i det vederbörande tjänsteman genom domkapitlets remiss funnit sig föranlåten att äntligen lämna klaganden den begärda upplysningen. För denna upplysning hade klaganden omedelbart erlagt betalning med 5 kronor. Det syntes nu klaganden obilligt att han, som aldrig påkallat någon åtgärd mot den försumlige tjänstemannen, skulle nödgas lösa ett utslag, varigenom förklarats att försumligheten icke skulle föranleda någon påföljd för denne. På grund därav ville klaganden icke frivilligt erlægga den ifrågavarande stämpelavgiften. Då fråga sålunda uppkomme om verkställande av utmätning för uttagande av stämpelavgiften, syntes det, med hänsyn till vad klaganden anført, nödvändigt att pröva, huruvida klaganden författningens enligt vore skyldig lösa expeditionen. För detta ändamål anhölle magistraten att få emotse en avskrift av klagandens ifrågavarande framställning till domkapitlet.

Efter det avskrift av klagandens skrivelse till domkapitlet översänts till magistraten, blev domkapitlets utslag genom vederbörande utmätningsmans försorg den 27 oktober 1943 tillställt klaganden, av vilken därvid stämpelavgift med 6 kronor uttogs.

I en hit insänd skrift anförde klaganden därefter klagomål över att han nödgats utlösa domkapitlets ovanberörda utslag. Enligt klagandens mening, framhöll han, vore det obilligt, att han skulle vidkännas kostnaderna för det besvär, som förorsakats domkapitlet på grund därav, att Bernhoff, enligt vad utslaget utvisade, gjort sig skyldig till dröjsmål med besvaret av klagandens framställning.

I ett över klagomålen avgivet yttrande anförde domkapitlet följande.

Klaganden hade i sin till domkapitlets expedition ställda skrift framhållit, att han ej fått svar från pastorsämbetet på en framställning i ett släktforskningsärende, samt till den åtgärd, domkapitlet kunde finna skäligt vidtaga, meddelat de närmare omständigheterna i ärendet. Denna anmälan hade domkapitlet ansett sig hava grundad anledning betrakta som en anmälan för tjänstefel mot vederbörande präst enligt gällande lag om straff för ämbetsbrott av präst och om laga domstol i sådana mål. Yttranden i ärendet hade sålunda inhämtats av kyrkoherden och kyrkoadjunkten i församlingen samt från kontraktsprosten. Slutligen hade utslag meddelats, varvid i utslaget lämnats besvärshänvisning till hovrätten över Skåne

och Blekinge. Utslaget hade sedermera i vederbörlig ordning delgivits klaganden, därvid stämpelavgiften — 6 kronor — å utslaget samtidigt uttagits. Då utslaget enligt domkapitlets förmenande författningsenligt bort stämpelbeläggas, hade domkapitlet ej kunnat dispensera därifrån. Att klaganden ville låta det hela bero med att till honom översänts den begärda utredningen hade klaganden ej låtit komma till domkapitlets kännedom. Ej heller hade klaganden återkallat den gjorda anmälan och lämnat domkapitlet tillfälle avskrivna ärendet från vidare handläggning, därest domkapitlet ansett detta möjligt. Nu efteråt kunde man säga, att om klaganden påringt domkapitlet i denna angelägenhet, detta säkerligen varit tillräckligt för att klaganden skulle fått den begärda utredningen. Därest emellertid J. O. skulle anse, att stämpelbeläggningen av utslaget varit felaktig, ville domkapitlet omedelbart tillstå klaganden stämpelbeloppet.

I en hit inkommen skrivelse meddelade sedermera Bernhoff, att han till klaganden avsänt ett belopp av 6 kronor såsom ersättning för den uttagna stämpelavgiften.

I en till domkapitlet i Lund avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

Enligt 13 § 1 mom. lagen den 13 november 1936 om domkapitel tillkommer det domkapitlet, bland annat, att hava inseende över prästerskaps ämbetsförvaltning och leverne. I den mån det sålunda kommer till domkapitlets kännedom, att en präst inom stiftet icke på ett behörigt sätt fullgör sina ämbetsplikter eller eljest förfar annorlunda än som står i överensstämmelse med hans prästerliga ämbetes värdighet, äger domkapitlet vidtagna åtgärder för ernående av rättelse därutinnan, även om det felaktiga förfarandet icke är av sådan beskaffenhet att det kan anses innebära tjänstefel.

Då klaganden i förevarande fall i sin till domkapitlet i Lund insända skrift förklarar sig vilja för den åtgärd, domkapitlet kunde finna skäligt vidtaga, meddela, att han icke syntes kunna få svar på sin hos pastor i Glimåkra församling gjorda framställning om upplysning angående sin farfaderns födelsetid, synes klaganden närmast hava haft i tanke, att domkapitlet på grund av nyssnämnda stadgande skulle förhjälpa honom till rättelse. Något yrkande kan han i varje fall icke anses hava framställt, och det synes mig därför icke kunna göras gällande, att han intagit någon partsställning i ett hos domkapitlet anhängiggjort mål. I detta sammanhang må erinras, att i den med förslag till lag om domkapitel framlagda propositionen nr 241 till 1936 års riksdag i fråga om rättegångsordningen vid domkapitlen anfördes, att den väsentligaste avvikelser från den all-

männa rättegångsordningen i brottmål bestode däri, att domkapitlet ägde att på eget initiativ upptaga och avdöma frågor om förbrytelse i ämbetet av dem, som vore underkastade dess domsrett. Frånsett sådana fall, anfördes vidare, där åtal väcktes av J. K., J. O. eller M. O., anhängiggjordes frågor om ämbetsförbrytelse av präst eller lärare icke av allmän åklagare, utan anmälan om förbrytelsen och därmed förknippade omständigheter gjordes hos domkapitlet, på det att detsamma måtte kunna undersöka det anmälda förhållandet, och målet handlades sedan av domkapitlet utan att någon åklagare däri förde talan.

Enligt min mening hade domkapitlet i Lund alltså i förevarande fall bort behandla klagandens hänvändelse till domkapitlet såsom en begäran, att domkapitlet måtte tillse, att svar å klagandens framställning till pastorsämbetet lämnades. Sedan sådant svar, efter domkapitlets remiss, lämnats klaganden, synes mig för klagandens vidkommande ärendet hava kunnat avslutas, utan att utslag såsom i rättegång givits. Härigenom skulle någon fråga om skyldighet för klaganden att lösa expedition icke hava uppkommit. Genom att utslag meddelats har klaganden alltså åsamkats en onödig kostnad för stämpelavgift.

Till försvar för behandlingen av klagandens skrift på sätt som skett har domkapitlet anført, att domkapitlet ansett densamma innefatta en anmälan mot pastor för tjänstefel. Med hänsyn till det i sådant fall anmälda felets beskaffenhet kan det emellertid ifrågasättas, om domkapitlet var behörigt att handlägga mål om ansvar för samma fel. Enligt 4 § lagen den 8 mars 1889 om straff för ämbetsbrott av präst och om laga domstol i sådana mål skall präst, som i avseende å honom åliggande anteckningar i kyrkobok angående borgerliga förhållanden eller meddelande av ämbetsbevis därom gör sig skyldig till fel eller försummelse, som kan medföra kränkning av allmän eller enskild rätt, dömas såsom i allmän strafflag om brott av ämbetsmän är stadgat. Enligt 13 § tredje punkten i 1889 års lag skall åtal mot präst för förbrytelse, som i 4 § sägs, upptagas av världslig rätt. Då det ifrågakomna felet, därest detsamma skulle betraktas såsom begånget i ämbetet, enligt min mening närmast skulle varit att anse såsom dröjsmål med utfärdande av ämbetsbevis rörande i kyrkobok antecknade borgerliga förhållanden, synes det alltså hava ankommit på världslig domstol att handlägga talan om ansvar för därigenom begånget tjänstefel. Om domkapitlet ansett klagandens skrift innefatta anmälan för tjänstefel, hade domkapitlet sålunda icke bort handlägga saken såsom rättegångsmål och däri meddela utslag.

Då emellertid klaganden erhållit gottgörelse för den honom åsamkade kostnaden för utlösande av domkapitlets utslag, lät jag bero vid mina sålunda gjorda uttalanden.

3. Fråga om handläggning i jordbrukskommission av ärende rörande vanhävd.

Av handlingarna i ett genom klagomål av homeopaten C. J. Eriksson i Borås härstädes anhängiggjort ärende inhämtas följande.

Den 30 mars 1942 inköpte klaganden å auktion hemmanet $\frac{1}{8}$ mantal Karlagården i Kinnarumma socken med en areal av 7 hektar åker och omkring 30 hektar skogsmark. Efter anmälan av Södra Älvsborgs läns kristidsstyrelse, att hemmanet skulle vara föremål för vanhävd, besökte jordbrukskommissionen i Älvsborgs läns södra hushållningssällskaps verksamhetsområde den 5 augusti 1943 Karlagården och konstaterades därvid, att jorden varit obesädd och legat i fullkomlig vanvård alltsedan klaganden inköpt hemmanet samt att gårdens åbyggnader med undantag av en fallfärdig mindre stuga voro nedrivna.

I ett vid jordbrukskommissionens sammanträde å hemmanet fört protokoll, av vilket avskrift sedermera tillställdes klaganden, antecknades följande:

”Jordbrukskommissionen ansåg uppenbar vanhävd föreligga å såväl jord som byggnader och beslöt enhälligt att vid vite av femhundra (500) kronor ålägga ägaren att i år höstplöja hälften av den odlade jorden samt till våren beså densamma med vårsåd, att uppföra tillräckliga åbyggnader rymmande gröda och djur samt en ändamålsenlig bostad för brukaren. Ladugården skall vara färdig före den 1 juli 1944 och boningshuset före den 1 juli 1945. Ritning och kostnadsberäkning å de byggnader som skola uppföras böra insändas till kommissionen för granskning och godkännande. På gården skall anställas en duglig stadigvarande boende brukare eller arrendator som håller fastighetens åkerjord i god hävd.”

Under återopande av det honom tillställda protokollsutdraget anförde klaganden i en hit inkommen skrift klagomål över att jordbrukskommissionen vid vite ålagt honom att vidtaga de i protokollet angivna åtgärder. I klagoskriften framhöll klaganden att, om överhuvudtaget lagen den 30 juni 1942 om åtgärder mot vanhävd av jordbruk vore tillämplig i fråga om Karlagården, vilket klaganden bestrede, enär fastigheten icke undergått någon förändring sedan ikraftträdandet av sagda lag den 1 juli 1942, kommissionen vid fattandet av ovannämnda beslut överskridit sin befogenhet. Enligt 6 § i lagen skulle jordbrukskommission, efter övervägande av förebragt utredning om vanhävd, omedelbart söka med den, som vore ansvarig för avhjälpande av vanhävden, träffa skriftlig överenskommelse, varigenom denne åtog sig att inom viss tid vidtaga erforderliga åtgärder till vanhävdens avhjälpande. I förevarande fall hade kommissionen så litet rättat sig efter denna bestämmelse, att den ej ens kallat klaganden till den syn, som kommissionen enligt uppgift företagit, än mindre sökt träffa någon överenskommelse med klaganden. Kommissionen hade sålunda utan klagandens hörande beslutat att vid vite förelägga honom att vidtaga vissa åtgärder. Enligt lag hade dock ej jordbrukskommissionen någon

beslutanderätt beträffande vitesföreläggande. Endast om godvillig uppgörelse kunde träffas med jordägaren, kunde i överenskommelsen fastställas ett vite för underlåtenhet av jordägaren att fullgöra överenskommelsen. Kunde överenskommelse ej träffas eller fullgjordes ej åtagande i överenskommelse, skulle kommissionen anmäla förhållandet till länsstyrelsen och därvid angiva de åtgärder, som kommissionen funne nödiga för vanhävdens avhjälpande. Sedan ålåde det länsstyrelsen att efter vederbörandes hörande och efter föranstaltande om syn, därest sådan påkallades, föreskriva de åtgärder, som erfordrades för vanhävdens avhjälpande, samt eventuellt förelägga vite för åtgärdernas vidtagande inom föreskriven tid. Det vore sålunda att märka, att endast länsstyrelse lagligen ägde rätt att förelägga vite och endast sedan jordägaren eller den för vanhävden ansvarige hörts och, om så påkallats, syn förekommit. Här hade jordbrukskommissionen utan stöd av lag förelagt klaganden vite utan att ens tillfälle lämnats honom att yttra sig i saken. Genom den mot klaganden företagna aktionen, vilken vunnit spridning i pressen, hade klaganden tillfogats skada. På grund av vad sålunda anförts hemställde klaganden, att J. O. måtte gentemot jordbrukskommissionens ledamöter vidtaga de åtgärder, vartill omständigheterna kunde föranleda.

Sedan i anledning av klagomålen jordbrukskommissionens ledamöter anmodats att inkomma med yttrande, anförde godsägaren Gustav Nilsson, häradsdomaren Karl Eklöf och egnahemsdirektören Bror Nilsson i avgivet yttrande följande.

Genom skrivelse den 24 juli 1943 från kristidsstyrelsen hade jordbrukskommissionen erhållit anmälan om vanhävd å Karlagården. Vid skrivelsen hade varit fogad en rapport från kristidsstyrelsens spannmålsombud och jordbruks-expert, agronomen Henry Brandt. Den 5 augusti 1943 hade kommissionens samtliga ledamöter i sällskap med Brandt besökt Karlagården. Därvid hade den till hemmanet hörande åkerjorden befunnits i fullkomlig vanhävd och lagd för fäfat till bete åt närboende grannars djur samt fastighetens byggnader nedrivna och i det närmaste bortforslade. Den sorgliga anblicken hade ytterligare förstärkts därav, att grödan på grannarnas angränsande fält tett sig utomordentligt vacker. Genom samtal med dessa grannar hade kommissionen erfarit, att Karlagården visserligen på grund av de förra ägarnas ålder och sjuklighet icke varit så väl hävdad som övriga jordbruk i orten, men om fullkomlig vanhävd hade det icke kunnat vara tal, då det under året 1941 odlats såväl höst- som vårsäd och potatis samt på hösten 1941 fyra tunnland höstplöjts. Ägarna hade också bebott fastigheten detta år. Kommissionen ville med det sagda tillbakavisa klagandens uttalande, att sådan vanhävd förelegat vid hans inköp av egendomen den 30 mars 1942, att 1942 års vanhävdslag icke skulle på detta fall äga tillämpning. Kommissionen, vilken ansåge, att här förelåge ett av de mest flagranta fall av vanhävd, som kommissionen haft under sin handläggning, hade samma dag fattat sitt beslut om de åtgärder, som borde företagas för vanhäv-

dens avhjälpande. Ett protokollsutdrag därom hade tillställts klaganden i egen-
skap av Karlagårdens ägare. Det hade naturligtvis varit kommissionens mening
att senare efterhöra, om klaganden accepterade förslaget eller ej. Gjorde han
det icke, hade kommissionen varit beredd att utan dröjsmål överlämna ärendet
till länsstyrelsen i Älvsborgs län, då någon prutmån från kommissionens sida i
detta ärende icke ansetts kunna komma i fråga, främst på grund av byggnad-
ernas demolering. Strax efteråt hade genom pressen gått ett meddelande, att
klaganden vänt sig till J. O., och då kommissionen senare genom hänvändelse
såväl till klaganden själv som till dennes advokat försökt få ett sammanträff-
ande med klaganden till stånd, hade detta vägrats. Då det sålunda nu vore
uppenbart, att klaganden icke ville godkänna de åtgärder till vanhävdens av-
hjälpande å Karlagården, som kommissionen föreslagit, komme kommissionen
att utan dröjsmål överlämna ärendet till länsstyrelsen. Beträffande offentliggö-
randet i pressen av kommissionens besök å Karlagården och de beslut, som där-
vid fattats, hade kommissionen intet därmed att skaffa. Någon skada kunde
näppeligen genom denna notis hava tillfogats klaganden, då hans egendoms-
affärer och sätt att sköta sina jordbruk långt tidigare varit föremål för pressens
uppmärksamhet. Med stöd av vad sålunda anförts hemställde jordbrukskom-
missionen, att klagandens skrift icke måtte föranleda någon J. O:s åtgärd.

I avgivna påminnelser anförde klaganden, bland annat, att uppgiften att
jordbrukskommissionen sökt få till stånd ett sammanträffande med klaganden
icke vore riktig. Först den 14 oktober 1943 eller sista dagen för yttrandets av-
givande till J. O. hade klagandens advokat uppsökts av en av kommissionens
ledamöter, som frågat, huruvida ej någon uppgörelse kunde träffas. Vad denna
uppgörelse skulle gå ut på hade emellertid ej sagts. Samma dag hade klaganden
fått telefonpåringning med enahanda förfrågan. Några underhandlingar angä-
ende överenskommelse jämlikt 6 § vanhävdslagen hade sålunda ej ägt rum
vare sig före beslutet eller efter detsamma. Kommissionen hade trots klagandens
anmälan framhärdat i sin åsikt beträffande sin kompetens därigenom, att den
till länsstyrelsen gjort anmälan jämlikt nyssnämnda lagrum.

I anledning av jordbrukskommissionens anmälan till länsstyrelsen förordnade
länsstyrelsen, efter klagandens hörande, den 17 november 1943 jämlikt 9 §
vanhävdslagen kommissionen att skyndsamligen, medan tjänlig väderlek ännu
rådde, låta å fastigheten verkställa höstbruk. Därjämte förordnade länssty-
relsen jämlikt 5 § nämnda lag jordbrukssakkunniga män att förrätta syn å
fastigheten.

Den 26 februari 1944 meddelade länsstyrelsen slutligt utslag i saken. I ut-
slaget fann länsstyrelsen, att klagandens såväl underlåtenhet att åren 1942
och 1943 vidtaga någon som helst annan brukning av åkerjorden än densammes
upplåtande för avbetningsändamål som ock åtgärd att riva och bortföra huvud-
delen av åbyggnaderna utan att förhållanden varit för handen, som omförmä-

las i 2 § omnämnda lag, måste anses innebära vanhävd av jordbruket, därför klaganden vore ansvarig. Då överenskommelse mellan jordbrukskommissionen och klaganden angående vanhävdens avhjälpande icke kunnat träffas, provade länsstyrelsen, som på grund av tidsförhållandena och omständigheterna i ärendet icke fann skäl att för det dåvarande tillförbinda klaganden nybyggnadsskyldighet å hemmansdelen, lagligt ålägga honom vid vite av 500 kronor att antingen genom utarrendering till jordbrukande granne av hemmansdelens åkerjord för verklig jordbruksdrift och för tid, ej understigande fem år, eller i närmare angiven ordning sommaren och hösten 1944 med avseende å den odlade jorden i rätt tid och på behörigt sätt vidtaga sådana åtgärder, att jorden i sin helhet från och med nästpåföljande vegetationsperiod vore försatt i kultur enligt i orten gängse sed för jordbruk av ifrågavarande storlek och beskaffenhet.

På anmodan av mig inkom därefter jordbrukskommissionen med samtliga vid kommissionens sammanträden under åren 1942 och 1943 hållna protokoll, av vilka inhämtades bland annat följande.

Den 14 december 1942 beslöt enligt upprättat protokoll jordbrukskommissionen på anförda skäl att ålägga ägaren av $\frac{1}{2}$ mantal Sjö i Mårdaklevs socken Malkom Pettersson att vid vite av 200 kronor inom ett år från den 14 mars 1943 reparera gårdens åbyggnader samt anställa en duglig brukare eller arrendator. Enligt protokoll den 7 juni 1943 beslöt kommissionen sagda dag, sedan vid besiktning å hemmanet Sjö konstaterats, att inga åtgärder vidtagits för påtalade bristers avhjälpande, att "ännu en gång och genom rekommenderat brev avfordra ägaren förbindelse", att han före den 1 juli 1944 skulle avhjälpa bristerna samt att, om därigenom icke kunde vinnas rättelse, saken skulle anmälas för länsstyrelsen.

Den 14 december 1942 ålade enligt protokollet kommissionen på anförda skäl ägarna av $\frac{3}{16}$ mantal Tånghult i Mårdaklevs socken Robert Andersson och Oskar Larsson vid vite av 200 kronor att inom två år från den 14 mars 1942 iståndsätta gårdens åbyggnader samt anställa en duglig brukare eller arrendator. Vid besiktning å gården den 7 juni 1943, därvid denna befanns vara i samma skick som vid en år 1942 verkställd besiktning, beslöt kommissionen därefter att avfordra ägarna förbindelse, att gården skulle iståndsättas i enlighet med kommissionens beslut den 14 december 1942.

Enligt protokollet den 14 december 1942 beslöt kommissionen vidare att ålägga Bark & Warburgs förnyade aktiebolag såsom ägare av $\frac{1}{2}$ mantal Raglebacka med underlydande torp i Mårdaklevs socken att vid vite av 200 kronor inom två år uppföra ny ladugård och reparera eller ombygga boningshuset samt anställa en å gården boende brukare eller arrendator. Då vid besiktning den 7 juni 1943 befanns, att några åtgärder för gårdens iståndsättande icke vidtagits, beslöt kommissionen samma dag tillstålla bolaget "ytterligare en skrivelse" i saken. I denna skrivelse, som dagtecknades den 9 augusti 1943, förklarade kommissionen, att kommissionen såge sig nödsakad att hemställa om

skriftlig förbindelse från bolaget att till år 1944 med säd och rotfrukter hava besått minst halva den odlade arealen å Raglebacka samt före den 1 juli 1944 hava uppfört eller iståndsatt tillräckliga byggnader å fastigheten, som det stode bolaget fritt att bruka för egen räkning eller utarrendera. I skrivelsen hette det därefter: "Detta ålägger jordbrukskommissionen Eder att utföra vid äventyr av femhundra (500) kr. vite. — — — Uraktlåter Ni att inom en månad avgiva svar och den skriftliga förbindelse kommissionen begär kommer kommissionen att anmäla förhållandet för länsstyrelsen."

I en till jordbrukskommissionen i Älvsborgs läns södra hushållningssällskaps verksamhetsområde avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

I 1 § lagen den 30 juni 1942 om åtgärder mot vanhävd av jordbruk stadgas att, om å brukningsdel finnes odlad jord till en vidd överstigande ett hektar, skall uppsikt hållas däröver att brukningsdelen ej vanhävdas, vare sig därigenom att jorden så vanskötes, att dess avkastningsförmåga äventyras, eller därigenom att nödiga byggnader bortföras eller lämnas utan underhåll.

Uppsikten över jordbruk av ifrågavarande slag utövas av de enligt lagen den 27 juni 1927 angående uppsikt å vissa jordbruk tillsatta jordbrukskommissionerna. Där jordbrukskommissionen finner skäligen anledning antaga, att å brukningsdel förekommer vanhävd, åligger det kommissionen att verkställa utredning i ärendet.

I 6 § lagen den 30 juni 1942 stadgas att, om jordbrukskommissionen efter övervägande av den utredning som förebragts finner, att å brukningsdelen föreligger vanhävd, skall kommissionen omedelbart söka med den, som är ansvarig för avhjälpande av vanhävden, träffa skriftlig överenskommelse, varigenom denne åtager sig att inom viss tid vidtaga erforderliga åtgärder till vanhävdens avhjälpande. I överenskommelsen skola angivas de särskilda åtgärder, som skola vidtagas, ävensom i fråga om varje särskild åtgärd utsätts tid, inom vilken åtgärden skall vara verkställd. Tiden bör i allmänhet ej överstiga två år men må, där så anses oundgängligen erforderligt, utsträckas till fyra år. Tillika må i överenskommelsen fastställas vite, dock högst 500 kronor, för underlåtenhet att fullgöra överenskommelsen.

I lagrummet heter det vidare, att kan överenskommelse ej träffas eller fullgöres ej åtagande i överenskommelse, skall kommissionen utan dröjsmål anmäla förhållandet till länsstyrelsen och därvid angiva de åtgärder, som kommissionen finner nödiga för vanhävdens avhjälpande.

I 7 § meddelas bestämmelser om de åtgärder länsstyrelsen efter anmälan enligt 6 § har att vidtaga för vanhävdens avhjälpande. Har i överenskommelse, som avses i 6 §, fastställts vite, äger länsstyrelsen, om skäl därtill föreligga, utdöma vitet. Vid meddelande av föreläggande för jordägaren äger länsstyrelsen fastställa vite för underlåtenhet att ställa sig föreläggandet till efterrättelse ävensom fälla till sådant vite.

I förevarande fall är upplyst, att jordbrukskommissionen i Älvsborgs läns södra hushållningssällskaps verksamhetsområde vid besiktning den 5 augusti 1943 å klaganden tillhöriga hemmanet Karlagården funnit denna fastighet vara föremål för vanhävd. Enligt kommissionens protokoll i ärendet har kommissionen därför beslutat att vid vite av 500 kronor ålägga klaganden att vidtaga vissa åtgärder för avhjälpande av vanhävden. Utdrag av nämnda protokoll har sedermera tillställts klaganden.

Vad till en början angår det förhållandet, att jordbrukskommissionen ansett sig böra mot klaganden vidtaga åtgärder enligt lagen den 30 juni 1942, finner jag klagomålen i denna del ej föranleda någon min vidare åtgärd.

Beträffande sättet för kommissionens behandling av ifrågavarande ärende mot klaganden må anföras följande.

Såsom av de ovan återgivna bestämmelserna i lagen den 30 juni 1942 framgår äger jordbrukskommissionen ej befogenhet att ålägga en jordägare att avhjälpa vanhävd, utan kommissionen har allenast att därutinnan söka träffa överenskommelse med jordägaren. Det klaganden tillställda protokollutdraget måste emellertid hava ingivit klaganden den föreställningen, att kommissionen beslutat ålägga honom att vid vite vidtaga de i protokollet angivna åtgärderna. Tydligt är att, om kommissionens beslut haft denna innebörd, kommissionen därmed i betänklig grad skulle hava överskridit sin befogenhet.

I sin förklaring har kommissionen anført, att kommissionens beslut icke vore att betrakta som ett åläggande för klaganden utan allenast innefattade, att förslag till överenskommelse enligt 6 § i 1942 års lag med de i beslutet angivna villkoren skulle föreläggas klaganden för antagande. Det hade sålunda varit kommissionens avsikt att sedermera inhämta klagandens besked, huruvida överenskommelse kunde träffas och vite däri utsättas för underlåtenhet att fullgöra överenskommelsen.

Ehuru vad kommissionen sålunda anført knappast synes kunna stå i överensstämmelse med protokollets ordalag, har det dock vunnit stöd av den undersökning, jag vidtagit med avseende å kommissionens tidigare beslut i liknande ärenden. I de ovan anförda fallen av vanhävd å olika fastigheter i Mårdaklevs socken synes kommissionen hava vid ett tillfälle beslutat ålägga vederbörande jordägare vid vite att vidtaga vissa åtgärder å deras fastigheter samt, då vid senare verkställd besiktning konstaterats att inga åtgärder blivit vidtagna, senare fattat särskilt beslut om att avkräva respektive jordägare förbindelse att vidtaga de i det tidigare beslutet angivna åtgärderna.

Med hänsyn till vad sålunda iakttagits synes det mig kunna antagas, att jordbrukskommissionen med beslutet den 5 augusti 1943 avsett allenast att avkräva klaganden en förbindelse att vid vite verkställa de i beslutet omfördälda åtgärderna. Det torde för övrigt kunna anses uteslutet, att klaganden för underlåtenhet att fullgöra åläggandet av länsstyrelsen skulle hava dömts till utgivande av vite.

Av vad jag nu anført framgår, att jordbrukskommissionen förfarit felaktigt

så tillvida, att protokollet rörande kommissionens beslut i klagandens ärende givits en missvisande avfattning. Protokollet hade således ej bort avfattas såsom ett åläggande för klaganden utan såsom en anmaning till honom att träffa viss angiven uppgörelse med kommissionen, vid äventyr att förhållandet eljest anmäldes till länsstyrelsen. Samma anmärkning gäller avfattningen jämväl av protokollen den 14 december 1942 i de ovan omnämnda ärendena rörande fastigheter i Mårdaklevs socken.

Under framhållande av önskvärdheten av att mina ovan gjorda uttalanden vinna beaktande i framdeles förekommande fall av liknande beskaffenhet låter jag bero vid vad i saken förevarit.

Ärendet var därmed av mig slutbehandlat.

4. Fråga om skyldighet för åklagare att anställa åtal för rattfylleri.

Enligt en av polisöverkonstapeln Herman Käll den 18 september 1942 avgiven polisrapport blev lastbilsföraren Bertil Andersson i Linköping den 4 september 1942 klockan 21,10 införd å Motala stads polisstation av poliskonstapeln Edvin Rudolf Kling. Denne rapporterade därvid, att han anhållit Andersson för det denne framfört lastautomobilen E 4167 å Sjögatan i Motala och därunder varit så påverkad av starka drycker, att han uppenbarligen icke var lämplig att föra motorfordon. Kling uppgav vidare, att den undersökning, som föranlett anhållandet, av honom verkställdes sedan han på polisstationen erhållit under rättelse om att några fulla män uppehöll sig vid en lastbil på Sjögatan.

Enligt polisrapporten förmärktes vid Anderssons införande å polisstationen en tydlig spritluktn från hans andedräkt, varjämte iaktogs att hans ansiktsfärg var lätt rodnad.

Sedan Andersson erkänt, att han samma dag klockan mellan 20 och 20,30 på Källaren Vättern i staden till måltid förtärt två supar brännvin om tillsammans 10 centiliter och en flaska pilsnerdricka, klass II, blev Andersson av Kling och poliskonstapeln Gösta Lennart Claesson förd till stadsläkaren i staden för undersökning och tagande av blodprov.

Över undersökningen utfärdade stadsläkaren följande

”Protokoll, fört vid undersökning för påvisande av alkoholpåverkan.

Den undersöktes namn Karl Bertil Andersson Yrke Lastbilschaufför Bostad Skolgatan 17, Linköping, Ålder 30 år. Undersökningen påbörjades den 4.9. kl. 21,50. Blodprov togs den 4.9. kl. 22. Undersökningen företogs var? hos dr Toss. Undersökningen utfördes av Stadsläk. G. Toss.

Kort uppgift beträffande anledningen till undersökningen Hans lastbil hejdades av polisen, som misstänkte, att föraren, ovanstående person, var

påverkad av spritdrycker. Han uppger själv att han förtärt 2 supar 15 centiliter och en flaska pilsner.

Undersökningsfynd:

1. Kroppsvikt 63,5 kg. (utan kläder).
2. Puls: regelbunden — normal — 84 slag i minuten.
3. Pupiller, reaktion för ljus normal.
4. Tecken på Ataxi: gången: säker — vid vändning: säker.
Rombergs skärpta prov (fötterna utefter varandra i sagittallinjen, blundande) stadig.
- Handrörelser: finger: fingerprovet: säkert.
Tal (ev. uppläsning): distinkt.
5. Utseende: ansiktsfärg — lätt rodnad, uppkastning eller spår därav? Nej.
Hicka Nej. Klädedräkten: ordnad.
6. Uppträdande: behärskad — hövlig.
7. Orientering i fråga om tid och rum Ja.
8. Framställningsförmåga: klar.
9. Gör den undersökte intryck av att vara påverkad, fastän positiva symptom ej erhållits vid undersökningen enl. 4—8? Nej.
10. Tecken på kroppsskada genom olycksfall Nej.
11. Tecken på sjukdom (epilepsi, hjärnblödning, commotio, diabetes, psykos, utmattning) Nej.
12. Spritlukt från andedräkten: Ja, något.
13. Urin: spritlukt Nej. Gerhards prov? Nej.
14. Uppgifter angående a) spritkonsumtion, b) tiden för densammas början: 2 supar och 1 flaska öl omkr. kl. 20.

Den undersökande läkarens konklusion:

- a) den undersökte är *lindrigt* påverkad av alkohol.
- b) den undersökte är *icke* så påverkad av starka drycker att han kan antagas ej äga nödigt herravälde över sina handlingar.

Härmed intygas, att hud, stilet eller kniv vid provtagningen desinfekterats med 1-promillig sublimatlösning och ej med sprit, eter, karbolsyra eller annan flyktig organisk vätska.

Motala den 4 sept. 1942.

Gideon Toss.”

Klockan 22,15 återfördes Andersson till polisstationen.

Enligt anteckning i rapporten konstaterades vid undersökning av lastautomobilens, att bilens vattentank var tom. Bakom sätet i bilens förarhytt påträffades en tom halvliterbutelj, som invändigt tydligt luktade sprit och utvändigt var försedd med etikett ”Kronbrännvin”. Vidare konstaterades, att på bilens lastflak transporterades en dam- och två herreyklar.

Vid ett med Andersson före läkarundersökningen hållet förhör berättade denne, bland annat, följande: Andersson, som innehade körkort E 23881, utfärdat den 13 april 1932 och gällande för bil, vore anställd såsom last-

bilsförare hos åkerifirman David Jonsson i Linköping. Denna firma innehades av stärbhusdelägarna efter Jonsson och förestodes av dennes son Sven Aldor Jonsson. Under eftermiddagen den 4 september 1942 hade Andersson fört lastbilen E 4167 från Linköping till Motala med last av plattor, som lämnats vid murbruksfabriken i Motala. Ifrågavarande körning hade avslutats klockan omkring 19. Under resan från Linköping hade två för Andersson okända personer medföljt å bilen, och hade de båda männen haft dem tillhöriga cyklar liggande på bilens flak. Sedan plattorna lossats, hade Andersson fört bilen genom Motala för att fortsätta till Varamobaden. De båda männen hade stigit av i närheten av Källaren Vättern, där Andersson något senare samma kväll skulle sammanträffa med dem, då de skulle medfölja åter till Linköping. I Varamobaden hade Andersson hämtat en hans hustru tillhörig damcykel, som varit inställd där sedan Andersson och hans hustru sommaren 1942 tillbragt semestern därstädes. När Andersson pålastat damcykeln, hade han fört lastbilen till Sjögatan i närheten av Källaren Vättern och parkerat den där. Andersson hade själv begivit sig in på restaurangen, där han sammanträffat med de två okända männen. Andersson hade där till måltid, bestående av fisk och potatis, förtärt två supar brännvin om tillsammans 10 centiliter och en flaska pilsnerdricka, klass II. Andersson hade icke vare sig under den 3 september eller under natten till den 4 september eller under sistnämnda dag förtärt ytterligare rusdrycker eller rusgivande drycker. Till Källaren Vättern hade Andersson ankommit vid 20-tiden och hade han kort därefter blivit serverad. Vid 20,45-tiden hade måltiden varit avslutad, och hade Andersson då i sällskap med de båda okända männen begivit sig till platsen, där bilen var parkerad. Sedan Andersson startat bilen, hade han i sällskap med en av de båda männen fört bilen från parkeringsplatsen för att köra till Linköping. Efter en kortare färd hade bilen stannats av Andersson, när en uniformerad polisman givit tecken därom. Den andre okände mannen hade före avfärden från parkeringsplatsen avlägsnat sig.

Efter läkarundersökningen hördes Andersson ånyo i saken, och berättade han enligt rapporten därvid följande: Ifrågakomma den 4 september hade Andersson av Sven Aldor Jonsson fått tillstånd att med lastbilen företaga en färd till Varamobaden för att hämta en hans hustru tillhörig cykel, som varit inställd där. Före avfärden från Linköping hade Andersson på ett kafé vid Apotekaregatan sammanträffat med Jonsson och rörarbetaren Axel Andersson, vilka båda förklarar, att de ämnade följa med på färden till Motala. Under kafébesöket, som skett vid 18-tiden, hade Bertil Andersson för sin del förtärt ungefär ett glas pilsnerdricka. Andersson hade därefter fört bilen direkt till Motala och stannat i närheten av Källaren Vättern, varvid Jonsson och Axel Andersson stigit av. Bertil Andersson hade överenskommit med dem, att de en stund senare skulle sammanträffa på Källaren Vättern. Jonsson och Axel Andersson hade haft sina cyklar liggan-

de på lastbilens flak. Bertil Andersson hade därpå kört till Varamobaden, där han hämtat damecykeln, och därefter till en gata i närheten av Källaren Vättern. Sedan Andersson parkerat bilen, hade han begivit sig till Källaren Vättern, varest han sammanträffat med Jonsson och Axel Andersson. Vid 20-tiden hade Bertil Andersson där till måltid förtärt två supar brännvin om tillsammans 10 centiliter samt en flaska pilsnerdricka. Sedan Bertil Andersson i sällskap med Jonsson och Axel Andersson strax före klockan 21 lämnat restaurangen, hade de i sällskap begivit sig till den plats, där Andersson haft bilen parkerad. Medan Bertil Andersson vidtagit åtgärder för att starta bilens motor hade Jonsson och Axel Andersson "kommit ihop sig", men hade Bertil Andersson, som varit upptagen med bilen, icke så noga sett på. När Bertil Andersson varit färdig med bilen, hade han tagit plats i förarhytten vid förarplatsen och fört bilen från parkeringsplatsen för att köra till Linköping, men hade han icke sett vart Jonsson tagit vägen. Axel Andersson hade sprungit fatt bilen och hoppat upp i den kort efter det Bertil Andersson kört från parkeringsplatsen. När Bertil Andersson fört bilen ungefär 100 meter eller förbi kvarteret, varest Källaren Vättern vore belägen, hade en uniformerad polis Konstapel givit stopptecken åt Andersson, som därvid genast stannat. Andersson hade blivit uppmanad att stiga ur bilen och kort därefter blivit anhållen och förd till polisstationen.

Andersson förnekade, att han hade någon vetskap om halvliterbuteljen, som anträffats i lastbilens förarhytt, och förklarade, att han icke känt sig på något sätt påverkad av de på Källaren Vättern förtärda rusdryckerna. Han förstode, att det icke vore lämpligt att föra bil efter spritkonsumtion.

Jonsson uppgav vid förhör, att Bertil Andersson den 4 september erhållit Jonssons tillstånd att använda ifrågavarande lastbil för att i Motala hämta en del Andersson tillhöriga möbler. Före Anderssons avfärd hade Jonsson sammanträffat med Andersson på ett kafé och förklarat sig villig medfölja till Motala samt åter till Linköping. Även en rörlarbetare, med vilken Jonsson och Andersson sammanträffat på kaféet, hade förklarat sig vilja medfölja på färden. Jonsson och rörlarbetaren hade medfört cyklar, som de placerat på lastbilens flak, varefter de medföljt bilen till Motala. Före avfärden från Linköping hade Jonsson av en bekant blivit bjuden på brännvin. Jonsson saknade vetskap om flaskan, som anträffats i bilens förarhytt. Vid framkomsten till Motala hade Jonsson och rörlarbetaren stigit av bilen i närheten av Källaren Vättern och hade Andersson sagt, att han en stund senare skulle komma och hämta Jonsson och rörlarbetaren på nämnda restaurang. Andersson hade även något senare inkommit till Källaren Vättern, varest Andersson spisat, men hade Jonsson icke observerat, huru mycket brännvin som Andersson förtärt. Sedan samtliga tre avslutat sina måltider, hade de begivit sig till platsen, där Andersson parkerat lastbilen. Jonsson, som förtärt två supar brännvin och pilsnerdricka under restaurang-

besöket, hade icke något minne av vad som därefter passerat. Han hade senare vaknat i arresten på polisstationen.

Enligt anteckning i polisrapporten blev Jonsson klockan 22,10 införd å polisstationen, sedan han anträffats överlastad av starka drycker.

Axel Andersson berättade vid förhör, att han den 4 september vid 17-tiden på ett kafé i Linköping sammanträffat med "Bertil med nosa", som befunnits vara Bertil Andersson, och en i dennes sällskap varande man, vilken befunnits vara Sven Aldor Jonsson. Bertil Andersson hade omtalat, att han skulle företaga en färd med lastbil till Motala, och hade såväl Axel Andersson som Jonsson förklarat sig villiga att följa med. Bertil Andersson hade fört bilen direkt till Motala, varest Axel Andersson och Jonsson stigit av i närheten av Källaren Vättern, dit Bertil Andersson skulle komma en stund senare. På Källaren Vättern hade Axel Andersson och Jonsson till måltid förtärt vardera två supar brännvin och en flaska pilsnerdricka. Härunder hade Bertil Andersson kommit, och även han hade till måltid förtärt två supar brännvin och en flaska pilsnerdricka. Sedan Bertil Andersson avslutat sin måltid, hade de tre i sällskap gått till en plats, där Bertil Andersson haft bilen parkerad. Medan Bertil Andersson varit upptagen med att ordna med bilens motor hade Jonsson, som blivit påtagligt berusad, börjat bråka med Axel Andersson och försökt att misshandla denne. Härunder hade bilen förts från parkeringsplatsen, men Axel Andersson hade sprungit fatt bilen och hoppat upp i den samt placerat sig till höger om Bertil Andersson i bilens förarhytt. När Bertil Andersson fört bilen en bit, hade en uniformerad poliskonstapel givit stopptecken och hade bilen stannats. Bertil Andersson hade blivit anhållen och förd till polisstationen, dit jämväl Axel Andersson följt med.

Axel Andersson förnekade varje kännedom om den i lastbilens förarhytt påträffade buteljen och förklarade, att han icke förmärkt, att Bertil Andersson blivit påverkad av de på restaurangen förtärda rusdryckerna.

Bertil Andersson fick lämna polisstationen den 4 september kl. 23,10 och avhämtade han under efternatten bilen.

Från statens rättskemiska laboratorium inkom därefter den 15 september 1942 till polisstationen ett så lydande utlåtande:

"Analys av alkoholkoncentrationen i blodprov taget av d:r G. Toss från lastbilschauffören Karl Bertil Andersson den 4 september 1942 klockan 22.

Analysen utfördes enligt Widmarks mikrometod. Som medelvärde av tre analyser erhöles ett reduktionsvärde motsvarande 2,10 promille alkohol.

Å insända blodprov har även inom grupperna med relativt hög alkoholkoncentration medelfelet befunnits icke överstiga 0,05 promille (resp. tredubbla medelfelet 0,15 promille).

Alkoholkoncentrationen i Karl Bertil Anderssons blod vid provtagnings-tillfället den 4 september 1942 kl. 22 har med säkerhet överstigit 1,5 pro-

mille har med säkerhet överstigit 0,8 promille, då hänsyn togs till de gränser som betingas av tredubbla medelfelet.

Enligt den provtagande läkarens uppgift har desinfektionen vid provtagningen utförts på föreskrivet sätt.

Anmärkning: Enär Andersson enligt uppgift förtärt sprit (2 supar plus 1 flaska öl) kort före anmärkningstillfället omk. kl. 21,05, kan intet bestämt uttalande göras angående alkoholkoncentrationen i hans blod vid anmärkningstillfället kl. 21,05.

Stockholm och Statens rättskemiska laboratorium den 14 september 1942.

Erik Wolff.
Föreståndare.”

Den av Käll efter utlåtandets mottagande upprättade polisrapporten överlämnades den 18 september 1942 till stadsfiskalskontoret.

Genom en den 18 mars 1944 utfärdad stämning instämde sedermera Käll i egenskap av tillförordnad stadsfiskal Bertil Andersson till rådhusrättens i Motala sammanträde den 3 april 1944 med yrkande om ansvar för det Andersson den 4 september 1942 i staden fört lastbilen E 4167 och därunder varit så påverkad av starka drycker, att det kunde antagas att han icke på betryggande sätt kunnat föra bilen, enär alkoholkoncentrationen i hans blod med säkerhet överstigit 1,5 promille.

Målet handlades å utsatt dag i närvaro av stadsfiskalen Conrad Sterner såsom allmän åklagare. Andersson vidhöll i huvudsak sina vid polisförhöret lämnade uppgifter. På begäran av Sterner uppskötts målet för ytterligare utredning till den 24 april 1944.

Vid förnyad handläggning av målet den 24 april hördes såsom vittnen kontorsskrivaren Gunnar Vilhelm Gyllborg i Linköping, vilken tjänstgjort såsom tillförordnad stadsfiskal i Motala den 4 september 1942 och närvarit vid Anderssons anhållande och införande å polisstationen, samt Kling och Axel Andersson.

I därefter meddelat utslag yttrade rådhusrätten, såvitt angår ansvarsfrågan, följande: Enär det i målet måste anses utrett, att Bertil Andersson vid förande av bil i Motala den 4 september 1942 varit så påverkad av starka drycker, att det kunde antagas, att han icke på betryggande sätt kunnat föra fordonet, prövade rådhusrätten rättvist jämlikt 1 § 1 mom. lagen den 7 juni 1934 om straff för vissa brott vid förande av motorfordon döma Andersson att hållas i fängelse en månad.

Rådhusrättens utslag vann laga kraft.

Vid en av mig den 26 april 1944 verkställd inspektion av länsstyrelsen i Östergötlands län tog jag del av rådhusrättens samma dag till länsstyrelsen inkomna utslag och fann anmärkningsvärt, att det brott, för vilket Andersson dömts, ej blivit åtalat tidigare.

Landssekreteraren Algot Pehardt uppgav, att Andersson på grund av länsstyrelsens ovetenhet om brottet, som ej var anmält av stadsfiskalen, erhållit trafik kort den 26 februari 1944.

Sedan jag i anledning av vad sålunda förekommit anmodat Käll att inkomma med yttrande, anförde Käll följande.

Den av Käll den 18 september 1942 upprättade polisrapporten i förevarande sak vore samma dag registrerad såsom inkommen till stadsfiskalen. Sitt första förordnande såsom stadsfiskal i staden hade Käll erhållit från och med den 5 mars 1944. Vid genomgång av ineliggande ärenden, som ännu icke blivit föremål för åtal, hade Käll funnit ifrågavarande ärendet rörande Bertil Andersson. Käll hade — om än med viss tyekan — ansett, att Andersson gjort sig skyldig till rattfylleri, enär vittnesbevisning syntes kunna erhållas. Undersökningsprotokoll och blodprovsanalys hade nämligen icke givit säkert stöd för åtal. Stämning hade utfärdats den 18 mars 1944. Sedan rådhusrätten översänt sitt utslag i målet till länsstyrelsen, hade en tjänsteman där ringt och frågat om anledningen till att brottet icke blivit anmält. Vid tiden för stämningens upprättande hade Käll trott, att vederbörlig anmälan gjorts till länsstyrelsen av Sterner eller att hinder därför förelegat, enär några anteckningar därom icke funnos.

I infortrat yttrande anförde Sterner därefter följande.

Av innehållet uti det av stadsläkaren Toss förda protokollet framginge, att Bertil Andersson icke varit så påverkad av starka drycker, att han ansetts sakna nödigt herravälde över sina handlingar. Den kliniska undersökningen hade alltså givit ett rent negativt resultat. Det av rättskemiska laboratoriet utfärdade beviset av den 14 september 1942 innehöller, att Andersson vid provtagningsögonblicket hade en alkoholkoncentration av 2,10 promille. På grund av det i beviset intagna tillägget, att "enär Andersson enligt uppgift förtärt sprit (2 supar + 1 flaska öl) kort före anmärkningstillfället omk. kl. 21,05, kan intet bestämt uttalande göras angående alkoholkoncentrationen i hans blod vid anmärkningstillfället kl. 21,05", föreläge enligt Sterners bestämda uppfattning icke något som helst bevis om Anderssons påverkade tillstånd vid anmärkningstillfället. Detta tillägg undanryckte, enligt Sterners förmenande, bevisvärdet av uppgiften om en alkoholkoncentration i blodet av 2,10 promille. Det föreläge alltså icke något bevis om Anderssons påverkade tillstånd vid anmärkningstillfället. Varken den kliniska undersökningen eller analysbeviset strede mot Anderssons påstående, att han före avfärden från Linköping förtärt allenast ett glas pilsner, klass II, och å Källaren Vättern till där intagen måltid två snapsar brännvin om tillhoppa 10 centiliter samt en flaska pilsner, klass II. Det syntes närmast hava varit den mellan Axel Andersson och Sven Aldor Jonsson uppkomna tvistigheten och därav föranlett bråk, som givit polisen

anledning att ingripa. Med hänsyn till dels innehållet uti det av vederbörande undersökningsläkare förda protokollet, dels analysbeviset samt dels slutligen Anderssons egna uppgifter om den myckenhet sprit, som han förtärt den 4 september, vilka uppgifter icke blivit motsagda vare sig av den Sterner tillhandakomna polisrapporten eller sedermera vid målets handläggning inför rådhusrätten, hade Sterner funnit bevisningen så svag, att han icke ansett sig kunna ställa Andersson till ansvar för det han vid tillfället skulle hava varit berörd av starka drycker i sådan utsträckning, att han icke ägt nödigt herravälde över sina handlingar. Av denna anledning hade Sterner varit besluten avföra ärendet ur brottmålsjournalen. Under mars månad 1944 hade Sterner, efter därom gjord framställning, erhållit någon tids ledighet med Käll såsom vikarie. När Käll och Sterner vid ledighetens inträdande samtalat om en del mål och ärenden, hade även kommit att beröras rapporten i ärendet mot Andersson, varvid Sterner uttalat den mening, att bevisningen vore så svag att ett åtal mot Andersson icke syntes med någon som helst utsikt till framgång kunna anställas. Käll hade därvid tillagt, att det måhända, utöver den bevisning som Kling, vilken anhållit Andersson, kunde prestera, icke kunde vara uteslutet att erhålla ytterligare vittnesbevisning. För den händelse dylik bevisning skulle kunna erhållas hade Sterner och Käll enats om, att Andersson borde ställas under tilltal. Sådan bevisning hade det också lyckats Käll att erhålla, varför han i egenskap av tillförordnad stadsfiskal den 18 mars 1944 utfärdat stämning å Andersson. I målet avhörda vittnen hade uttalat den mening, att Andersson, enligt deras uppfattning, vid omstämda tillfället varit berörd av starka drycker i den utsträckning, att han icke ägt nödigt herravälde över sina handlingar. Såvitt Sterner kunde förstå, hade rådhusrätten också stött sitt fällande utslag på de avhörda vittnenas uttalade omdömen.

I ett tillägg till yttrandet anförde Sterner slutligen, att oaktat innehållet uti det av Toss förda protokollet och det å analysbeviset tecknade tillägget ävensom Anderssons egna icke motbevisade uppgifter syntes likväl försiktigheten hava bjudit och, måhända, jämväl skyldighet hava ålagt Sterner att lämna länsstyrelsen meddelande om det inträffade. Med hänsyn till innehållet uti berörda båda handlingar hade Sterner däremot ansett sig i brist på annan bevisning sakna befogenhet att föranstalta om indragning av Anderssons körkort.

På anmodan avgav därefter professorn Wolff yttrande i fråga om innebörden av ovan omförmälda tillägg å rättskemiska laboratoriets analys den 14 september 1942, och anförde Wolff därutinnan följande.

Innebörden i ifrågavarande tillägg vore den, att Andersson enligt uppgift förtärt sprit i avsevärd mängd så kort tid före anmärkningstillfället, att resorptionen av spriten icke kunnat antagas vara avslutad vid an-

märkningstillfället, och att det därför vore möjligt, att alkoholkoncentrationen i Anderssons blod varit väsentligt lägre vid anmärkningstillfället klockan 21,05 än vid provtagningstillfället klockan 22. Alkoholkoncentrationen i blodet klockan 22 kunde nämligen till större eller mindre del häröra från alkohol, som klockan 21,05 ännu icke hunnit upptagas i blodet. Något bestämt värde på alkoholkoncentrationen i Anderssons blod vid anmärkningstillfället kunde icke angivas, då detta värde dels berodde på hur mycket av den förtärda alkoholmängden som hunnit resorberas, dels av vissa individuella faktorer, som bestämde alkoholens fördelning i organismen och förbränning (Widmarks faktorer r och β). I läkarens undersökningsprotokoll hade den spritkonsumtion, som skulle ägt rum kort före bilkörningen, uppgivits till 2 supar + 1 pilsner. Av formuleringen att döma skulle suparna sannolikt uppskattas till 15 centiliter, och konsumtionen skulle i så fall uppgått till 58 gram alkohol. I de remitterade handlingarna preciserades ifrågavarande konsumtion till 2 supar brännvin om tillsammans 10 centiliter + 1 pilsner, vilket motsvarade 42 gram alkohol. Om endast en mindre del av sistnämnda alkoholmängd resorberats klockan 21,05, kunde det icke anses säkert, att alkoholkoncentrationen i Anderssons blod vid sagda tidpunkt uppgått till eller överstigit 1,5 promille. Skulle man räknat med en konsumtion av 58 gram alkohol kort före anmärkningstillfället, så vore det icke ens fullt säkerställt, att alkoholkoncentrationen vid anmärkningstillfället överstigit 0,8 promille.

Vid ärendets slutliga avgörande gjorde tjänstförrättande justitieombudsmannen Beckman följande uttalanden.

I 1 § 1 mom. första stycket lagen den 7 juni 1934 om straff för vissa brott vid förande av motorfordon stadgas, att den som vid förande av automobil, motorcykel eller traktortåg varit så påverkad av starka drycker, att det kan antagas, att han icke på betryggande sätt kunnat föra fordonet, skall straffas med fängelse i högst ett år eller, där omständigheterna äro mildrande, med dagsböter, dock ej under 25.

I andra stycket av samma moment heter det: Hade föraren en alkoholkoncentration i blodet av 1,5 promille eller däröver, skall han anses hava varit så påverkad av starka drycker, som i första stycket avses.

I 2 mom. samma paragraf stadgas att, om det ej är styrkt, att föraren var så påverkad, som i 1 mom. första stycket sägs, men alkoholkoncentrationen i hans blod uppgick till 0,8 men ej till 1,5 promille, han skall straffas med dagsböter, lägst 10, eller fängelse i högst sex månader.

Ifrågavarande lagrum hava fått sin lydelse genom lag den 13 juni 1941, som trätt i kraft den 1 juli samma år. Det väsentliga i de då genomförda lagändringarna var, att förhandenvaron av en viss alkoholkoncentration i

blodet hos den, som förde bil, redan i och för sig kunde medföra straff för förandet av bilen. Den nya lagstiftningen var grundad på ett av statsrådet Thorwald Bergquist såsom särskilt tillkallad utredningsman den 28 juni 1940 avgivet betänkande med förslag till ändrad lagstiftning angående s. k. rattfylleri. I detta betänkande framhölls särskilt, att lagstiftningens uppgift borde vara att från förande av motorfordon hindra den, som vore så påverkad av alkohol att han — enligt vad allmän erfarenhet gäve vid handen — vore olämplig såsom motorförare. Denna princip borde emellertid genomföras på ett sådant sätt, att de nackdelar i fråga om brottsbestämningen, vilka vidlådde då gällande lagstiftning, om möjligt avlägsnades. I första hand måste därvid frågan om lämpligheten av att i lagen fastställa en blodalkoholgräns såsom avgörande för straffbarheten tagas under överbägande. Med avseende å denna fråga kunde till en början anmärkas, att lagstiftningen icke kunde byggas enbart på en fällande blodalkoholgräns. Vid sidan av en regel om sådan gräns måste i lagen bibehållas en allmän brottsbestämning av typ, motsvarande den redan gällande. Det vore nämligen uppenbart, att i fortsättningen som dittills blodprov icke komme att tagas vid alla fall av rattfylleri. Även om en lagstiftning, som byggde på en blodalkoholgräns såsom avgörande för straffbarheten, skulle medföra att blodprov toges i betydligt större utsträckning än vad dittills varit fallet, så komme dock alltid situationer att uppstå, då tagande av blodprov vore meningslöst. Detta gällde exempelvis tillfällen, då den felande avlägsnat sig innan prov kunnat tagas eller då brottet upptäckts först efter någon tid. En regelkombination av fällande blodalkoholgräns och en allmän brottsbestämning, liknande den förut gällande, skulle emellertid vara att föredraga framför en lagstiftning, innefattande endast en allmän brottsbestämning. I de fall, där svarandens blodalkoholhalt överstigit den tillåtna, skulle nämligen svårighet ej möta för domstolarna att draga gränsen mellan straffri och straffbar alkoholpåverkan. Och vidare skulle det icke i samma utsträckning som dittills lämnas åt den enskilde motorförarens egen prövning att avgöra, om han vore lämplig att föra sitt fordon. Med hjälp av kända fakta om den inverkan, som förtäring av bestämda kvantiteter alkohol i regel hade på alkoholhalten i blodet, skulle föraren kunna avgöra, när alkoholhalten i hans blod hotade att överstiga den tillåtna. En sådan lagregel måste därför på ett helt annat sätt än den gällande vara ägnad att förekomma onykterhet vid förande av motorfordon. — Det kunde ur vissa synpunkter anses betänkligt att införa en lagstiftning, som på detta sätt skulle drabba åtskilliga förare, som för närvarande ej drabbades av straff. Betänkligheterna syntes dock böra vika med hänsyn till att samhällets intresse av en effektiv repression mot rattfylleriet måste anses vara betydligt mera berättigat än den enskilde motorförarens intresse att få framföra sitt fordon, även då han förtärt rusdrycker.

I betänkandet framhölls vidare, att vid praktisk tillämpning av de föreslagna stadgandena nödig hänsyn givetvis finge tagas till felgränser hos analysmetoden. I ett avseende kunde det av utredningsmannen sålunda förordade förslaget giva anledning till bevissvårigheter, som icke förefunnes vid tillämpningen av gällande lag. Det förhölle sig ju så, att blodprov å föraren icke kunde tagas just vid det tillfälle, då han förde sitt fordon, utan först någon tid därefter. Blodprovsundersökningens resultat angåve sålunda icke blodalkoholkoncentrationen vid själva förandet, alltså det tillfälle som vore av rättslig betydelse, utan vid ett senare tillfälle. I det övervägande antalet fall saknade denna differens betydelse; hade blodprov tagits kort tid efter färdens avslutande, och visade undersökningens resultat icke ett promilletal, som låge mycket nära något av de kritiska talen, bleve domstolens uppgift icke försvårad. Annorlunda ställde sig emellertid saken i fall som t. ex. följande: blodprov hade tagits en timme efter det förandet av motorfordon ägt rum, och blodprovet visade en alkoholhalt av 1,45 promille. Åklagaren kunde då yrka ansvar jämlikt den föreslagna lagens 1 § andra stycket (= 1 § 1 mom. andra stycket i lagen 1941) med den motiveeringen att, när blodalkoholhalten i genomsnitt fölle med en hastighet av 0,15 promille i timmen, svaranden hade 1,60 promille alkohol i blodet då han förde sitt fordon. Mot denna uppgift kunde svaranden exempelvis invända, att hans spritförtäring ägt rum vid en så sen tidpunkt, att alkoholkurvan i hans blod ännu vid provtagningen befann sig i stigande. Det vore uppenbart, att domstolens uppgift i sådana och liknande fall kunde bliva vansklig. Fallen torde emellertid, som redan framhållits, komma att utgöra endast en ringa del av hela antalet mål. Med hänsyn till stadgandet i 1 § första stycket kunde man vidare räkna med att, även om beräkningar sådana som de förutnämnda gjordes, de egentliga rattfylleristerna alltid komme att bestraffas.

Med den skärpta lagstiftningen mot rattfylleri har bland annat åsyftats att i största möjliga utsträckning avhålla bilförare från att föra bil efter förtäring av rusdrycker till myckenhet, som kan inverka på hans omdöme och handlande. Genom att belägga rattfylleri med mycket kännbart straff har man avsett, att landets bilförare skulle väckas till besinning att icke föra bil under rusets inflytande. Då genom 1941 års lagstiftning stadgades, att konstaterandet av en viss alkoholkoncentration i förarens blod skulle utgöra laga bevis att han varit så påverkad, att det kunde antagas att han icke på betryggande sätt kunnat föra fordonet, var det säkerligen icke blott bevisningen man åsyftade att underlätta, utan man tänkte sig också, att detta förhållande skulle i särskild grad verka avskräckande på bilförare i gemen att före körning dricka sprit. Samma var givetvis fallet med straffbeläggandet av förande av bil redan i och för sig vid en mindre alkoholkoncentration i blodet. Man har uppenbarligen velat gå strängt till väga, då det gällt att råda bot på det allt vanligare rattfylleri.

En av förutsättningarna för att ifrågavarande straffbestämmelser skola få åsyftad verkan är emellertid, att polis- och åklagarmyndigheterna i vad på dem ankommer vaka över att förande av bil efter rusdrycksförtäring, i den mån lagens stadganden därigenom överträdas, icke lämnas obeivrat. Rattfylleri är ett brott av allvarligt slag, och vid sådant förhållande måste det anses synnerligen angeläget, att den som gör sig skyldig därtill också blir av vederbörande åklagare ställd under åtal. Åklagarmyndigheterna böra därutinnan vara stränga, och i den mån det måste antagas att bilförare gjort sig skyldig till brott mot ifrågavarande bestämmelser får anställande av åtal icke underlåtas.

I nu förevarande fall har bilföraren enligt egen uppgift kort tid innan han startade bilen för en långfärd förtärt två supar brännvin om tillhoppa 10 centiliter jämte en flaska pilsnerdricka. Frånsett den på ett ställe förekommande uppgiften att suparna haft en volym av 15 centiliter, vilken uppenbarligen icke kan vara riktig, har föraren i allt fall enligt egen uppgift förtärt så stor kvantitet alkohol att den regelmässigt måste komma alkoholhalten i hans blod att överstiga den i lag tillåtna. Enda möjligheten till att lagens föreskrifter icke blivit överträdade skulle därför vara, att föraren blev anhållen strax efter det han startat bilen och att han då måhända ännu icke hunnit bliva i så hög grad påverkad av den sålunda kort förut förtärda alkoholen. Nu utvisar emellertid blodprovet 2,10 promille alkohol, motsvarande en vida större alkoholkonsumtion än den föraren själv uppgivit. Om man antager att den av honom uppgivna konsumtionen påverkat blodprovet, som togs omkring en timme efter anhållandet, men att han däremot varit föga påverkad av denna konsumtion vid anhållandet, så visar emellertid blodprovet, att han på grund av annan, av honom icke uppgiven alkoholkonsumtion måste hava varit så påverkad vid anhållandet att alkoholkoncentrationen i blodet då överstigit den i lagen angivna gränsen 0,8 promille. Redan på grund av blodprovet i och för sig hade det alltså varit Sterners oavvisliga plikt att ställa föraren under åtal. Härtill kommer, att övriga omständigheter ingalunda peka på att förarens tillstånd blivit mera påverkat av alkoholkonsumtion under den tid, som förflutit mellan anhållandet och blodprovet. Tvärtom visade han sig vid den i samband med blodprovets tagande verkställda kliniska undersökningen jämförelsevis föga påverkad, varemot han enligt vittnesmålen vid anhållandet visade tecken på ett betänkligt spritpåverkat tillstånd. Det var därför anledning antaga, att han vid blodprovets tagande hunnit i någon mån nyktra till men att han fört bil i ett vida mer alkoholpåverkat tillstånd än det lagen i allt fall straffbelägger genom sina minimibestämmelser.

Dessa fakta förelågo redan vid polisrapportens avgivande och borde alltså hava föranlett Sterner att då anställa åtal, därest han verkligen ägnat saken ett så grundligt övervägande som han i sin förklaring gjort gällande. Nu har emellertid åtal blivit anhängiggjort först nära två år

efter brottets begående av en för Sterner då förordnad vikarie. Sterners underlåtenhet att anställa åtal har medfört, att föraren under mellantiden erhållit trafik kort av länsstyrelsen, som ej underrättats om brottet.

Emedan lagstiftningen om rattfylleri främst åsyftar den allmänpreventiva verkan att förare av motorfordon överlag skola avhålla sig från alkoholkonsumtion, som kan påverka dem vid förandet, och då denna allmänpreventiva verkan icke kan nå annat än genom att uppdagade brott också genomgående bliva åtalade, har jag tagit under övervägande, huruvida icke Sterners försummelse härutinnan är av så allvarlig beskaffenhet att den bort föranleda åtal mot honom. Med hänsyn till att vad Sterner i sin förklaring anfört synes utvisa, att han ej kunnat rätt tolka innebörden av utlåtandet om blodprovet, anser jag mig emellertid kunna låta bero vid att meddela Sterner en allvarlig erinran om nödvändigheten av att framdeles icke försumma att omedelbart åtala brott av förevarande beskaffenhet.

De sålunda gjorda uttalandena upptog J. O. i en till Sterner avlåten skrivelse, och var ärendet därmed av J. O. slutbehandlat.

5. Fråga huruvida i myndighets personalakter befintliga uppgifter om tjänstemän ådömda bestraffningar kunna medgiva akternas hemlighållande med stöd av 11 § tredje stycket sekretesslagen.

I en hit inkommen klagoskrift anförde förste postassistenten vid postdirektionen i östra distriktet A. E. Hörfält följande.

Till en av generalpoststyrelsen ledigförklarad kontrollörstjänst vid postdirektionen i södra distriktet hade vid ansökningstidens utgång den 24 augusti 1943 bland andra klaganden anmält sig som sökande. Den 31 augusti 1943 hade generalpoststyrelsen konstituerat en av klagandens medsökande å tjänsten ifråga. Över detta beslut hade klaganden anført besvär hos Kungl. Maj:t. I påminnelser den 25 oktober 1943 hade klaganden påvisat, att den utnämnde icke vore kompetent för tjänsten. I anledning av påminnelserna hade Kungl. Maj:t återremitterat ärendet till generalpoststyrelsen för förnyat yttrande. I yttrande den 12 november 1943 hade generalpoststyrelsen icke kunnat i sak vederlägga klagandens påståenden, men då det tydligen gällt att till varje pris försvara sitt beslut, hade styrelsen bland annat anført: "Generalpoststyrelsen är mycket tveksam, huruvida en tjänsteman, som under långvarig tjänstgöring å postdirektion icke gjort sig förtjänt av ett högre vitsord än det klaganden erhållit, överhuvudtaget bör ifrågakomma till befordran till högre befattning å postdirektion." Då klaganden emellertid med bestämdhet visste, att generalpoststyrelsen under de senaste åren till kontrollörer vid postdirektion befordrat

åtskilliga tjänstemän, som vid sin befordran erhållit exakt samma vitsord som klaganden, hade klaganden ansett sig böra påvisa detta i en särskild inlaga till Kungl. Maj:t. För att utröna, huru många tjänstemän som vid sin befordran till kontrollör erhållit samma vitsord som klaganden, hade klaganden tänkt göra en undersökning av ärenden rörande utnämning till sådan tjänst under de senaste fyra åren, inalles ett tiotal ärenden. Det hade emellertid visat sig, att de vitsord, som utfärdats för ifrågavarande tjänstemän, icke funnos i de ärenden, till vilka de hörde, utan förvarades i särskilt system på annat ställe. Klaganden hade därför hos sekreteraren å personalbyrån muntligen anhållit att få taga del av vitsorden för vissa tjänstemän. Sekreteraren hade ställt sig mycket förstående till klagandens begäran och lovat att vidarebefordra framställningen till dåvarande byråchefen å styrelsens första byrå Gunnar Lager. Efter ytterligare en framställning i saken hade klaganden någon dag senare per telefon fått besked, att Lager vägrat klaganden taga del av ifrågavarande handlingar. Någon motivering därför hade icke lämnats. I sin inlaga till Kungl. Maj:t hade klaganden därför icke på avsett sätt kunnat bemöta generalpoststyrelsens för klaganden nedsättande yttrande. Genom ifrågavarande handlingars undanhållande kunde, enligt klagandens förmenande, för all framtid bestående skada hava åsamkats honom. Kungl. Maj:t hade nämligen den 3 december 1943 ogillat klagandens besvär. Enligt vad klaganden erfarit syntes generalpoststyrelsens yttrande beträffande klagandens vitsord hava varit avgörande vid ärendets behandling. Då de handlingar, varom här vore fråga, icke vore hemligstämplade och icke innehölle något, som rörde bestraffning eller dylikt, ansåge klaganden det i hög grad anmärkningsvärt, att det förvägrats honom taga del av desamma. Av generalpoststyrelsen utfärdade cirkulär nr 6/1935 och nr 34/1937 med bestämmelser rörande vitsord för sökande till befattning inom postverket innehölle icke något om att avgivna vitsord skulle hemlighållas. Ehuru klaganden numera icke hade något intresse av att få del av ifrågavarande handlingar, hade klaganden dock med tanke på de konsekvenser, som ett dylikt hemlighållande av handlingar kunde medföra för andra tjänstemän, ansett sig böra bringa det inträffade till J. O:s kännedom för den åtgärd J. O. kunde finna lämpligt vidtaga.

I ett över klagomålen avgivet yttrande anförde Lager följande.

Före ikraftträdandet av de genom generalpoststyrelsens cirkulär nr 6/1935 meddelade bestämmelserna angående vitsord hade postdirektörerna utfärdat vitsord för befordringssökande utan användande av särskilt formulär, ofta i form av skrivelser till föredraganden. För att åstadkomma önskvärd likformighet i vitsordens uppställning och jämväl för att undanröja varje oklarhet om vitsordens karaktär av offentliga handlingar hade nämnda år införts särskilda formulär för dem. Vare sig vitsorden utfärdats enligt den förr gällande ordningen eller enligt fastställt formulär, förvarades de icke bland ansökningshandlingarna hos diarieföraren, utan de inordnades i för vederbörande tjänstemän

upplagda förvaringspärmar, en för varje tjänsteman, och förvarades på byråns kansli. Detta sätt att förvara handlingarna hade den fördelen, att alla för viss befordringssökande under årens lopp avgivna vitsord vore samlade på ett ställe, varigenom prövningen av sökandens förutsättningar för viss tjänst underlätades. Därigenom vunnes också, att vitsorden — ehuru de måste betraktas såsom offentliga handlingar — icke vore omedelbart tillgängliga för vem som helst, som av någon mindre giltig anledning, såsom av ren nyfikenhet eller skandaliseringslusta, ville taga del av dem. Dessa vitsord innehölle nämligen, vare sig de utfärdats enligt formulär eller i annan form, stundom sådana uttalanden som att befordringssökande tidigare varit straffad (ibland angåves även förseelsens art och straffets beskaffenhet), att hans ekonomiska ställning vore mindre god, varför det icke syntes postdirektören lämpligt att penningförvaltning anförtroddes honom, att han på grund av vantrivsel eller tråkiga familjeförhållanden önskade ombyte av tjänstgöringsort o. dyl. Att handlingar, som kunde innehålla dylika uttalanden av för en sökande tjänsteman pinsam natur, icke utan vidare så att säga framlades till allmänt beskådande syntes vara naturligt. Däremot hade det, såvitt Lager hade sig bekant, icke förekommit att vitsord, som utfärdats i enlighet med fastställt formulär, icke på begäran tillhandahållits sökande. Skulle det hava förekommit — vilket Lager nu icke kunde erinra sig — att vitsord, vars utlämnande begärts, innehållit uppgift om bestraffningar, torde dock utdrag av vitsordet, med uteslutande av vad som kunde hava hänfört sig till straffet, hava tillhandahållits. Att tjänsteman begärde att få del av vitsord, som utfärdats för honom själv, förekomme mycket ofta, likaså att han önskade få del av för hans medsökande utfärdade vitsord. Sådana framställningar brukade omedelbart efterkommas av den tjänsteman, som hade hand om dessa handlingar. Mindre ofta förekomme, att någon begärde att få taga del av vitsord, som utfärdats för andra än för honom själv eller medsökande. I dylika fall brukade den tjänsteman, som hade hand om ifrågavarande dossiéer, hänvända sig till sekreteraren eller byråchefen med förfrågan, i vilken ordning sådant vitsord skulle tillhandahållas sökande. I nu förevarande fall hade klaganden en dag hos nämnda tjänsteman anhållit att få se för två namngivna befattningshavare — det gällde icke honom själv eller någon hans medsökande — utfärdade vitsord. Dessa hade omedelbart företetts för honom. Senare hade han telefonledes hos sekreteraren begärt att få taga del av åtskilliga andra vitsord. Sekreteraren hade fått den uppfattningen, att klaganden hade för avsikt att på byråns kansli gå igenom vitsordsdossiéerna för att verkställa utredning om formuleringen av de vitsord, som utfärdats av en viss postdirektör. Då dessa dossiéer innefattade hundratals, om icke tusentals, vitsord och ett omedelbart framläggande av dessa skulle dels verka hinderligt ur arbetssynpunkt, dels omöjliggöra den sovring av vitsorden med hänsyn till eventuellt förekommande anteckningar om bestraffningar, som av förut anförda skäl lämpligen borde företagas, hade Lager, då sekreteraren samrått med honom om saken, meddelat att detta icke borde medgivas. Sekreteraren

hade därefter, likaledes per telefon, meddelat detta besked till klaganden, som icke gjort någon invändning däremot. Den upplysning, som Lager då meddelat och som givetvis icke haft karaktär av något generalpoststyrelsens beslut, hade således avsett formen för tillhandahållande av vitsorden. Om klaganden uppfattat den per telefon meddelade upplysningen såsom ur hans synpunkt icke tillfredsställande, hade det bort ligga nära till hands för honom att hos styrelsen göra en framställning, som kunnat föranleda ett styrelsens beslut. Han hade även kunnat hänvända sig direkt till Lager i saken. Klaganden tjänstgjorde nämligen för tillfället hos styrelsen, ett tjänstgöringsuppdrag som han erhållit för en kortare tid, då han, utan att åtnjuta sjukledighet, haft behov av läkarvård i Stockholm. Han hade emellertid icke hänvänt sig i saken vare sig skriftligen till styrelsen eller muntligen till Lager. En sådan framställning till rätt myndighet eller hänvändelse till ansvarig tjänsteman hade icke behövt föranleda någon som helst omgång och hade för klaganden bort framstå som så mycket mera påkallad, som han förmenade, att den utredning han ämnade framlägga kunde hava medfört ändring i styrelsens beslut i utnämningssärendet. Det måste anses osannolikt, att den utredning, som klaganden talade om, skulle hava kunnat påverka utnämningssärendets utgång. Om klaganden till styrelsen eller till Lager framställt begäran om att få taga del av vitsordsdossiéerna, skulle givetvis tillfälle därtill hava beretts honom under för ändamålet lämpliga former.

I avgivna påminnelser anförde klaganden bland annat, att han med tillfredsställelse konstaterat, att enligt Lagers yttrande vitsorden måste betraktas såsom offentliga handlingar. Så mycket mer anmärkningsvärt vore det därför, att Lager ändock ansett sig böra vägra klaganden taga del av sådana handlingar utan att angiva något giltigt skäl därför. Av Lagers yttrande framginge vidare, att vitsorden vore mer eller mindre lätt tillgängliga beroende på den anledning, av vilken en tjänsteman önskade taga del av dem. Enligt klagandens förmenande strede detta klart mot grundlagens bestämmelser. Det torde ej ankomma på vederbörande myndighet att pröva anledningen till att någon ville taga del av en offentlig handling. Klaganden hade, sedan han hos den tjänsteman, som förvarade vitsorden, fått taga del av två särskilda vitsord, besökt sekreteraren och därvid till honom framställt sin nu ifrågakomna begäran. Klagandens ärende hade sålunda ej framställts per telefon. Att sekreteraren skulle hava missuppfattat klagandens framställning vore fullkomligt uteslutet, då han varit fullt medveten om vad saken gällt. Klaganden hade givetvis icke haft någon som helst anledning att göra någon utredning rörande formuleringen av vitsord, utfärdade av en viss postdirektör. Klagandens avsikt hade i stället varit att kunna visa, att likadana vitsord som klagandens, lämnade av olika postdirektörer, icke hindrat vederbörandes utnämning till kontrollör å postdirektion. Att klaganden efter ett klart och tydligt avslag från Lager genom sekreteraren ånyo skulle hänvänt sig direkt till Lager i saken hade synts menings-

löst och förefölle klaganden fortfarande vara så. Därest klaganden icke förvägrats taga del av de handlingar, varom här vore fråga, utan fått tillfälle fullfölja sin utredning och framlägga denna för Kungl. Maj:t, hade generalpoststyrelsens yttrande beträffande klagandens vitsord kommit att framstå i en egendomlig dager. Tiden hade emellertid då varit så knapp, att klaganden icke haft tillfälle att vidtaga några särskilda åtgärder för anskaffandet av vitsorden ifråga. Med stöd av vad han anfört hemställde klaganden, att J. O. måtte förklara, att vitsord av här ifrågavarande slag vore att anse såsom offentliga handlingar samt att Lager icke bort vägra klaganden att taga del av desamma.

Sedan sekreteraren å första byrån August Andersson därefter anmodats att till mig inkomma med yttrande i ärendet, anförde Andersson följande.

Någon dag i november månad 1943 hade klaganden hänvänt sig till Andersson med en begäran att få taga del av vitsord utfärdade för tjänstemän, vilka sedermera utnämnts till kontrollörer med placering å postdirektion. Av samtalet med klaganden hade framgått, att han hade för avsikt att göra en jämförelse mellan dessa vitsord och det för honom i ett då aktuellt utnämningsärende avgivna. Av samtalet hade Andersson vidare fått den uppfattningen, att klagandens begäran gällt samtliga av postdirektören i södra distriktet utfärdade vitsord av ovannämnda slag. Då vitsorden, såsom Lager i sitt yttrande framhållit, förvarades i särskilda dossiéer för envar tjänsteman och klaganden icke till Andersson lämnat någon uppgift å de tjänstemän, av vilkas vitsord han önskade taga del, hade Andersson tagit för givet, att klaganden själv önskade gå igenom samtliga vitsordsdossiéer. Då Andersson icke funnit det utan vidare klart, att medgivande därtill borde lämnas, hade han lovat klaganden att framföra hans begäran till Lager, som vid tillfället var upptagen. Så hade också skett följande dag. Av skäl, som Lager i sitt yttrande anfört, hade emellertid ett sådant genomgående av vitsordsdossiéerna, som här förutsattes, icke ansetts böra utan vidare medgivas. Därom hade besked telefonledes lämnats klaganden. Att detta besked icke nått klaganden samma dag, som samrådet med Lager ägt rum, hade berott på att klaganden då icke kunnat anträffas per telefon. Då klaganden erhållit nämnda besked, hade han icke framfört någon som helst erinran mot detsamma. Det hade, Andersson veterligt, inom generalpoststyrelsen icke rått någon tvekan därom, att för tjänsteman utfärdat vitsord vore att anse såsom offentlig handling. En mera preciserad framställning från klaganden att få taga del av vitsord, som vid olika tillfällen utfärdats för vissa namngivna tjänstemän, skulle förvisso hava bifallits.

Efter att hava tagit del av Anderssons yttrande inkom klaganden med ytterligare en skrift i ärendet, däri han framhöll, att han icke haft för avsikt att gå igenom samtliga vitsordsdossiéer utan endast ett mindre antal, avseende tjänstemän vilkas namn han haft antecknade. Under samtalet med Andersson hade

klaganden också nämnt, att det för honom skulle vara av stort värde att få taga del av det vitsord, som utfärdats för en viss namngiven kontrollör vid dennes befordran.

I § 2 mom. 2 tryckfrihetsförordningen äro bestämmelser meddelade om allmänna handlingars offentlighet. Såsom huvudregel gäller därutinnan, att envar svensk medborgare skall äga fri tillgång till alla dylika handlingar, som hos statsmyndighet förvaras. I den sålunda stadgade rätten gälla emellertid vissa inskränkningar, vilka, i enlighet med föreskrift i sagda paragraf, äro noga angivna i lagen den 28 maj 1937 om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar, den s. k. sekretesslagen.

Allmän handling, som ej enligt nyssnämnda lag skall hållas hemlig, skall, enligt vad i § 2 mom. 3 tryckfrihetsförordningen vidare stadgas, när det äskas, hos statsmyndighet genast eller så snart det kan ske utlämnas för läsning och avskrivning på stället utan avgift eller i bestyrkt avskrift mot vederbörlig avgift. Skyldighet att tillhandahålla handling på stället föreligger dock ej, om betydande hinder därför möter.

11 § sekretesslagen innehåller till en början bestämmelser till skyddande av uppgifter och anteckningar, som tillhöra det i riket inrättade straffregistret. I tredje stycket av samma lagrum stadgas, att särskilt register, som hos myndighet föres angående straff och tillrättavisningar, vilka ådömts eller tilldelats underlydande personal, icke må utlämnas i annat fall eller annan ordning än Konungen bestämmer.

Beträffande tillkomsten av sistnämnda stadgande må här erinras följande.

I det av särskilt tillkallade kommitterade år 1912 avgivna betänkandet med förslag till tryckfrihetsordning anförde kommitterade i samband med behandlingen av vissa uttalade önskemål om sekretess följande: "Under hänvisning till det år 1903 i tryckfrihetsförordningen införda förbud mot utlämnande och publicerande av utdrag av det i riket inrättade allmänna straffregistret har i fråga om vissa hos särskilda myndigheter förda straffregister och journaler anförts, att grunderna för förenämnda stadgande borde föranleda utsträckning av dess giltighetsområde även till dem. Sålunda har från flera militära myndigheters sida hemställts om sekretesskydd för de i 28 § av 1899 års disciplinstadga för krigsmakten anbefallda, vid de särskilda regementena, kårerna etc. samt vid flottans stationer förda registren över de bestraffningar, som enligt strafflagen för krigsmakten ådömts till regementet, kåren eller stationen hörande personer. Enahanda önskemål har från järnvägsstyrelsens sida framförts i fråga om journaler över bestraffningar, som av järnvägsmyndighet ådömts personalen. De överväganden, som föranlett den ovannämnda sekretessbestämmelsen rörande det allmänna straffregistret, ställa sig emellertid väsentligen annorlunda, då de tillämpas å nu omförmälda straffjournaler. Det allmänna straffregistret upp-

tager blott vissa av domstol ådömda straff, väsentligen blott fängelse- och straffarbetsstraff jämte straff för snatteri. De militära straffregistren upptaga däremot alla enligt strafflagen för krigsmakten ådömda bestraffningar, bland annat således även sådana som ådömts i disciplinär väg; och de av järnvägsstyrelsen åsyftade journalerna avse uteslutande disciplinärt ådömda bestraffningar. Vid sådant förhållande blir i det stora flertalet fall intresset att för den dömdes egen skull bestraffningen ej onödigtvis drages inför offentligheten av vida mindre betydelse, medan å andra sidan intresset av offentlig granskningsfrihet gör sig i ökad mån gällande. Och detta intresse kan icke anses tillgodosett genom den enskildes rätt att, i vad honom själv rör, få taga del av journalen.”

Under en av professorn Nils Herlitz på offentligt uppdrag verkställd utredning om ändrade bestämmelser rörande allmänna handlingars offentlighet, vilken låg till grund för det av Herlitz den 11 februari 1927 framlagda betänkandet med förslag i ämnet (st. off. utr. 1927: 2), vidhöll järnvägsstyrelsen sin uppfattning, att skydd borde beredas de anteckningar, som hos vissa myndigheter fördes över bestraffningar av underlydande personal. Järnvägsstyrelsen meddelade tillika, att de ifrågavarande uppgifterna numera ej förekomme i särskilda straffjournaler. Generalpoststyrelsen anslöt sig i allt väsentligt till järnvägsstyrelsen i fråga om motsvarande, inom postverket förekommande handlingar.

Det av Herlitz framlagda förslaget stannade, i likhet med 1912 års förslag, vid det redan gällande skyddet för det allmänna straffregistret. Herlitz framhöll, bland annat, att i mångahanda olika slags handlingar upplysningar stode att hämta om bestraffningar, som av domstol eller i administrativ väg ådömts enskilda personer eller statens befattningshavare, men att det ej låte sig göra att undanhålla dem från offentligheten utan att på ett kännbart sätt kringskära den offentliga kontrollen.

I yttranden över 1927 års förslag vidhölls från ett par håll yrkandena om sekretess för myndigheters särskilda straffregister och därmed jämförliga anteckningar om bestraffningar. Järnvägsstyrelsen höll sålunda före, att samma skäl, som talade för sekretess med avseende å det allmänna straffregistret, även gällde anteckningar om bestraffningar, som kunde förekomma i en för allmänheten lätt tillgänglig personalakt. M. O. hemställde i en särskild framställning, att frågan om sekretess för militära straffregister, straffjournaler och anteckningsböcker över tillrättavisningar måtte bli förnyad omprövning vid en allmän revision av tryckfrihetsförordningen.

Sedan av chefen för justitiedepartementet särskilda sakkunniga tillkallats för att under Herlitz' ordförandeskap fortsätta utredningen av frågan om allmänna handlingars offentlighet, avgåvo dessa sakkunniga den 14 januari 1935 lagförslag i ämnet, däribland förslag till lag om förbud mot vissa allmänna handlingars utlämnande från myndighet, vilket senare förslag ligger till grund för 1937 års sekretesslag. De sakkunnigas förslag till sekretesslag upptog i 11 § tredje stycket ett stadgande av innehåll att, om hos myndighet fördes särskilda

minnesanteckningar angående straff och tillrättavisningar, som ådömts eller tilldelats underlydande personal, dessa anteckningar ej finge utlämnas i annat fall eller annan ordning än Konungen bestämde.

I motiveringen till nämnda stadgande (sid. 57) anförde de sakkunniga följande: De sakkunniga hade icke kunnat underlåta att med beaktande av de gjorda framställningarna föreslå bestämmelse i ämnet. Denna hade emellertid formulerats så, att den endast avsåge särskilt förda anteckningar över straff och tillrättavisningar, ej anteckningar därom, som exempelvis kunde förekomma i någon personalakt. En så vidsträckt sekretess skulle kunna åsidosätta viktiga kontrollintressen. Ansåge någon myndighet nödigt att mot offentligheten skydda anteckningar av ifrågavarande slag, hade genom det föreslagna stadgandet beretts möjlighet för densamma att anordna sådant skydd genom att icke verkställa dylika anteckningar annorstädes än i ett för ändamålet upplagt särskilt register.

I ett över de sakkunnigas förslag avgivet yttrande anmärkte generaltullstyrelsen, att uttrycket "särskilda minnesanteckningar" skulle kunna tydas såsom innefattande anteckningar å särskilda personkort, varför styrelsen föreslog, att uttrycket måtte utbytas mot "särskilt register".

I proposition nr 107 till 1937 års riksdag framlade därefter Kungl. Maj:t ett förslag till sekretesslag, som i huvudsak överensstämde med ovannämnda sakkunnigförslag. Beträffande 11 § tredje stycket hade emellertid med anledning av vad generaltullstyrelsen anmärkt uttrycket "särskilda minnesanteckningar" utbytts mot "särskilt register", varjämte ett par obetydliga redaktionella jämkningar i lagtexten vidtagits. I motiveringen till nämnda stycke framhölls i övrigt, att de sakkunnigas förslag syntes i allt väsentligt kunna godtagas.

Propositionen blev i fråga om 11 § i oförändrat skick antagen av riksdagen.

Sin nuvarande lydelse har 11 § tredje stycket sekretesslagen erhållit genom lag den 6 september 1939 (nr 620). I här förevarande hänseende har emellertid sagda stycke samma innehåll som i den år 1937 antagna lagen.

Av vad som anförts vid tillkomsten av ifrågavarande bestämmelse i 11 § tredje stycket sekretesslagen framgår alltså, att denna bestämmelse allenast avser de särskilda register, som hos vissa myndigheter föras över bestraffningar av myndigheterna underlydande tjänstemän. Hos myndighet i annan ordning verkställda anteckningar om ådömda bestraffningar eller annorledes förekommande upplysningar därom komma sålunda icke i åtnjutande av något sekretesskydd. I 1935 års betänkande erinrade de sakkunniga också särskilt om, att i personalakter förekommande anteckningar om straff och tillrättavisningar icke skulle komma att omfattas av ifrågavarande sekretessbestämmelse. Sådana anteckningar kunna följaktligen icke medföra, att personalakt blir att anse såsom hemlig. Den omständigheten, att utfärdat tjänstgöringsbetyg eller vitsord för en befattningshavare innehåller upplysningar i nämnda hänseenden, kan i ännu mindre grad utgöra skäl för hemlighållande av dylik handling. Befattningshava-

rens intresse av sekretesskydd överväges i sådant fall av ett vida starkare offentlighetsintresse. Särskilt vid konkurrens mellan olika befattningshavare om ledig tjänst kan det för dessa vara av vikt att få taga del av de medsökandes meriter för tjänsten ifråga.

I förevarande ärende är upplyst att, sedan till Lager framförts, att klaganden önskade taga del av ett antal i personalakter förvarade vitsord för befattningshavare inom postverket, varvid dock, såvitt utrett är, icke angivits att klaganden ville taga del av vitsord för någon viss angiven tjänsteman, Lager lätit meddela klaganden besked, att hans framställning icke kunde bifallas. Till försvar för detta beslut har Lager anfört, bland annat, att vitsorden eller personalakterna, däri vitsorden förvarades, innehölle upplysningar om eventuellt ådömda bestraffningar och att för den skull fri tillgång till handlingarna icke kunde lämnas klaganden.

I enlighet med vad jag ovan anfört har emellertid den omständigheten, att personalakt eller vitsord innehållit upplysningar om bestraffningar, icke kunnat medgiva handlingarnas hemlighållande med stöd av 11 § tredje stycket sekretesslagen. Då personalakterna och vitsorden, såsom Lager också själv medgivit, äro att anse såsom allmänna handlingar, hade alltså tillfälle bort beredas klaganden att taga del av dem, i den mån betydande hinder däremot ej mött, vilken sistnämnda begränsning innebär, att handlingarna på stället bort av vederbörande tjänsteman tillhandahållas allenast i den ordning, som varit förenlig med övriga lika viktiga tjänsteåligganden eller expeditionsgöromålens vederbörliga gång och med handlingarnas behöriga vård.

Med hänsyn till klagandens yrkanden och då någon skada icke syntes hava tillskyndats honom genom det av Lager meddelade beslutet, fann jag mig kunna låta bero vid mina ovan gjorda uttalanden, vilka jag upptog i en till Lager avlåten skrivelse.

6. Fråga om hinder för utbetalning av penningbelopp, som av hyresgäst hos överexekutor nedsatts enligt 3 kap. 22 § lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom.

Handlingarna i ett genom klagomål av juris utriusque kandidaten Einar Gössling i Stockholm härstädes anhängiggjort ärende utvisa bland annat följande.

Efter stämning till rådhusrätten i Strängnäs, som den 25 februari 1943 delgavs friherre Eric Lovisin och hans hustru Wanda Lovisin, anförde Fastighetsaktiebolaget Knuten: Eric Lovisin och hans familj hade bebott en lägenhet i den bolaget tillhöriga fastigheten Bodarna nr 3 i Strängnäs men vägrat att teckna hyresavtal. Någon hyra för tiden efter den 1 oktober 1942 hade icke erlagts. Hyresnämnden i Strängnäs hade beträffande den av Eric

Lovisin bebodda lägenheten genom beslut dels den 21 december 1942 fastställt grundhyran att från och med den 1 januari 1943 utgå med 2,400 kronor för år, dels ock den 15 mars 1943 fastställt grundhyran att för fjärde kvartalet 1942 utgå med 600 kronor. Bolaget yrkade, att makarna Lovisin måtte förpliktas att, vilkendera gälda gitte, till bolaget utgiva förfallen ogulden hyra för fjärde kvartalet 1942 och första kvartalet 1943 med tillhoppa 1,200 kronor jämte ränta ävensom att vid äventyr av avhysning genast avflytta från lägenheten.

Med förmålan att han ägde motfordran hos bolaget till belopp, motsvarande hyresersättningen för den av honom bebodda lägenheten, lät Eric Lovisin den 20 mars 1943 hos överexekutor i Strängnäs under åberopande av 3 kap. 22 § lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom nedsätta 1,200 kronor. Enligt en vid nedsättningen till överexekutor ingiven skrift avsåg det nedsatta beloppet de hyresbelopp, som förfallit till betalning den 30 september och den 31 december 1942. Därjämte nedsatte Lovisin såsom pant för den kostnad för beloppets utfående, som kunde tillskyndas bolaget, samt ränta ytterligare 125 kronor.

Med anledning av den skedda inbetalningen utfärdade t. f. borgmästaren Gustaf Wetterling på överexekutors vägnar samma dag depositionsbevis. Underrättelse om depositionen expedierades likaledes den 20 mars i rekommenderat brev till bolaget.

Den 23 mars 1943 meddelade rådhusrätten utslag i ovanberörda mål och yttrade däri följande: Enär Eric Lovisin och Wanda Lovisin underlåtit att i laga tid erlagga de hyresbelopp för ifrågavarande lägenhet, som förfallit till betalning den 30 september 1942 och den 31 december 1942, samt Eric Lovisin och Wanda Lovisin den 25 februari 1943 på grund därav, och innan rättelse skett, blivit vederbörligen uppsagda till omedelbar avflyttning från lägenheten genom delgivning av stämningen i målet, alltså och då Eric Lovisins åtgärd att först den 20 mars 1943 för bolagets räkning nedsätta hyresbeloppet hos överexekutor i Strängnäs icke kunde befria makarna Lovisin från den för dröjsmål med hyrans erläggande i lag stadgade påföljd att hava förverkat hyresrätten, prövade rådhusrätten lagligt dels förplikta Eric Lovisin och Wanda Lovisin, vilkendera bäst gälda gitte, att till bolaget mot kvitto utgiva 1,200 kronor jämte 6 procent ränta å 600 kronor från och med den 1 oktober 1942 till och med den 31 december samma år och å 1,200 kronor från och med den 1 januari 1943, till dess full betalning skedde, dels ock förplikta Eric Lovisin och Wanda Lovisin att genast avflytta från lägenheten vid äventyr att eljest varda på egen bekostnad därifrån vräkta. Det ålåge Eric Lovisin och Wanda Lovisin att solidariskt ersätta bolaget dess kostnader å målet med 180 kronor jämte vad bolaget visade sig hava utgivit till stämpel och lösen för rådhusrättens protokoll i målet. Rådhusrätten förordnade, att domen, i vad densamma avsåge förpliktande för Eric Lovisin och

Wanda Lovisin att avträda lägenheten, skulle verkställas utan hinder därav, att den icke ägde laga kraft.

Svea hovrätt, där makarna Lovisin efter vad sökte ändring, fann i dom den 21 september 1943 ej skäl att göra ändring i rådhusrättens utslag.

I en hit ingiven skrift anförde därefter Gösling, vilken fört makarna Lovisins talan i målet mot bolaget, klagomål däröver att, sedan på grund av rådhusrättens utslag stadsfogden i Strängnäs verkställt utmätning av Eric Lovisins rätt till det hos överexekutor nedsatta beloppet, Wetterling på framställningar av Lovisin förklarat beloppet icke kunna överlåtas å bolaget eller stadsfogden eller, sedan bolagets fordran guldits, utbetalas till Lovisin förrän målet blivit genom laga kraft ägande utslag avgjort.

Över klagomålen avgav Wetterling infortrat yttrande, däri han anförde, att någon framställning från Eric Lovisin om utbekommande av det deponerade beloppet icke inkommit vare sig till magistraten såsom överexekutor eller till Wetterling såsom ordförande i magistraten. Följaktligen hade ej heller något beslut rörande medlens utbetalande fattats.

Sedan Gösling inkommit med påminnelser, anförde Wetterling i förnyat yttrande följande: Någon tid efter det att det deponerade beloppet genom beslut av stadsfogden i Strängnäs den 6 april 1943 utmätts, hade Gösling avlagt ett besök å Wetterlings tjänsterum för att efterhöra, huruvida det förefunnnes någon möjlighet att lyfta det deponerade beloppet. Wetterling hade därvid hänvisat till bestämmelserna i 3 kap. 22 § fjärde stycket 2. punkten i lagen om nyttjanderätt till fast egendom, enligt vilken bestämmelse nedsatt belopp under i nämnda lagrum närmare angivna förutsättningar, vilka förelågo i nu förevarande fall, icke kunde lyftas förrän hyresvärdens talan genom dom, som vunnit laga kraft, eller förlikning eller annorledes bragts till slut. Gösling hade då förklarat, att makarna Lovisins talan i hovrätten eventuellt skulle återkallas och att Gösling skulle återkomma angående depositionen. Så hade emellertid icke skett förrän den 21 oktober 1943, då beloppet utanordnats av överexekutor, sedan Wetterling hos Eric Lovisin först inhämtat, att denne icke överklagat hovrättens dom.

I 3 kap. 22 § lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom, sådant lagrummet lyder enligt lag den 22 juni 1939, stadgas att, om hyresgäst förmenar sig vara jämlikt 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18 eller 26 § berättigad till skadestånd, nedsättning i hyra eller ersättning för avhjälpande av brist eller om hyresgästen eljest anser sig hava genfordran hos hyresvärdens och vill avdraga motsvarande belopp å hyra, som utgår i penningar, äger han ned-

sätta beloppet hos överexekutor. Därvid skall skriftlig uppgift i två exemplar lämnas angående hyresförhållandet, förfallodagen och grunden för avdraget samt pant eller borgen, som överexekutor skäligen kan godkänna, ställas för den kostnad för beloppets utfående, som kan tillskyndas hyresvärden, samt ränta. Har hyresgästen verkställt nedsättning efter vad sålunda sägs, äger hyresvärden, ändå att annat förbehåll skett, icke göra gällande, att nyttjanderätten blivit förverkad på den grund att det nedsatta beloppet ej erlagts till honom.

Överexekutor skall ofördröjligen medelst rekommenderat brev giva hyresvärden meddelande om verkställd nedsättning.

Visar ej hyresvärden, heter det vidare i samma lagrum, inom tre månader från det beloppet förfallit till betalning och meddelande om nedsättningen avsänts till honom, att han träffat överenskommelse med hyresgästen om beloppets utfående eller anhängiggjort talan därom mot hyresgästen, äge denne återfå beloppet. Har hyresvärden anhängiggjort talan inom angiven tid, må nedsatt belopp ej lyftas förr än hyresvärdens talan genom dom, som vunnit laga kraft, eller förlikning eller annorledes bragts till slut.

Avsikten med bestämmelserna om deposition har varit att säkerställa hyresgästen mot risken, att nyttjanderätten förverkas genom att hyran ej erlägges på vanligt sätt. Tillfälle beredes härigenom hyresgästen att med samma verkan som om betalning skett deponera det belopp, varmed han anser sig äga rätt till avdrag å hyran. På hyresvärden ankommer sedan att inom tre månader vidtaga åtgärd för att få fastställt, huruvida han äger rätt till beloppet. Om överenskommelse mellan hyresvärden och hyresgästen ej träffas om det nedsatta beloppets utanordnande till endera av dem, måste således hyresvärden, för att förhindra hyresgästen att återbekomma vad han nedsatt, anhängiggöra talan om det deponerade beloppets utbekommande. Att talan bör avse just det nedsatta beloppet framgår bland annat av det förhållandet, att man ansett sig böra ålägga hyresgästen att genom pant eller borgen säkerställa hyresvärden för utbekommande även av kostnaderna för rättegång i sådan sak. En av hyresvärden väckt talan t. ex. om utbekommande av hyran eller om befogenheten av hyresgästens motfordringsanspråk är således icke tillfyllest för att binda depositionen, såframt icke denna talan kan anses innefatta jämväl ett påstående om rätten till vad som deponerats. Har den stadgade tiden gått till ända utan att talan, varom nu sagts, anställts, äger överexekutor icke vägra beloppets utanordnande till hyresgästen, då denne framställer begäran därom.

I förevarande fall är upplyst, att Eric Lovisin den 20 mars 1943 till säkerhet för förfallna hyror för den av honom och hans hustru disponerade lägenheten i bolagets fastighet samt för kostnad för beloppets utfående m. m. hos överexekutor nedsatt 1,325 kronor, varom meddelande samma dag expedierats till bolaget såsom hyresvärd. Bolaget, som redan tidigare anhängiggjort rättegång mot Eric Lovisin och hans hustru om betalning av hyror och

om vräkning, har emellertid icke efter den 20 mars 1943 instämt någon talan mot Lovisin om utfående av det deponerade beloppet.

Med hänsyn till bolagets instämnda talan har Wetterling ansett överexekutor förhindrad att utbetala det deponerade beloppet förrän det anhängiggjorda målet blivit avgjort genom laga kraft ägande utslag. Denna sin uppfattning har Wetterling också meddelat Gösling vid av denne gjord förfrågan i saken. Med sagda uppfattning har Wetterling ej heller ansett beloppet kunna utanordnas till stadsfogden, sedan denne verkställt utmätning av Eric Lovisin tillkommande rätt till det nedsatta beloppet.

Då bolaget redan före den av Eric Lovisin den 20 mars 1943 verkställda nedsättningen anhängiggjort sin talan mot makarna Lovisin, kan denna talan icke hava avsett utfående av det deponerade beloppet. Bolagets talan kan följaktligen icke på grund av stadgandet i ovanberörda lagrum hava bundit det nedsatta beloppet hos överexekutor. Härutinnan är den av Wetterling uttalade meningen uppenbarligen felaktig. Då den i lagrummet omförmälda tremånadersfristen gått till ända utan att överenskommelse träffats om beloppets utbetalning eller bolaget anhängiggjort ny talan mot Eric Lovisin om utfående av beloppet, hade alltså något hinder icke bort föreligga för beloppets utbetalning till Eric Lovisin eller till stadsfogden, i den mån i utmätningsbeslutet föreskrift därutinnan meddelats.

Då någon framställning om det nedsatta beloppets utbetalning icke syntes hava gjorts hos överexekutor förrän i samband med den slutligen verkställda utbetalningen den 21 oktober 1943, lät jag bero vid mina ovan gjorda uttalanden, vilka jag upptog i en till Wetterling avläten skrivelse.

Ärendet var därmed av mig slutbehandlat.

7. Fråga om offentlighet vid rättegång.

I en den 12 juni 1944 hit inkommen skrivelse anförde pressnämnden följande.

För någon tid sedan hade det kommit till pressnämndens kännedom, att den quislingnorska telegrambyråns korrespondent i Stockholm, redaktören Röken Ödegaard, av Stockholms rådhusrätts femte avdelning dömts till fem månaders straffarbete för olovlig underrättelseverksamhet för tysk räkning. Statens informationsstyrelse, som brukade tillstålla pressen meddelanden rörande spionerimål, hade icke utfärdat någon kommuniké uppdragande Ödegards namn. Enligt vad för nämnden uppgivits hade ej heller rådhusrätten utlämnat upplysning om namnet; genomgången av Ödegards levnadsomständigheter skulle hava ägt rum inom lyckta dörrar, och i uppsproslistan skulle endast hava förekommit beteckningen "hemligt

mål” utan angivande av svarandens namn. Med anledning därav hade pressnämnden tillskrivit informationsstyrelsen och ordföranden å rådhusrättens femte avdelning, rådmannen G. Junker. I skrivelsen till informationsstyrelsen hade framhållits, att i fallet Ödegaard icke förelegat sådana humanitära skäl mot offentliggörande av namn, som kunde påkalla beaktande när fråga vore om medborgare i ockuperat land, vilka undflytt ockupationsregimen men alltjämt genom personliga band vore förenade med hemlandet. I skrivelsen till rättens ordförande hade förklarats, att det självfallet undandroge sig ett säkert bedömande från nämndens sida, huruvida den av rätten tillämpade fullständiga sekretessen under rättegången varit av förhållandena påkallad och lagligen grundad. Nämnden hade dock ifrågasatt, huruvida till följd av en offentlig genomgång av den tilltalades levnadsomständigheter verkligen något hade kunnat uppenbaras, som med hänsyn till rikets säkerhet bort hållas hemligt för främmande makt. Under hänvisning till att svarandens namn icke ens upptagits å uppropsslistan hade i skrivelsen vidare uttalats, att det icke syntes stå i överensstämmelse med rättssäkerhetens krav, om personer lagfördes och dömdes i djupaste hemlighet. Pressnämnden hade hemställt, att rättens ordförande ville delgiva nämnden sina synpunkter på det anförda fallet och de principer, som för framtiden i liknande fall komme att följas. Genom svarskrivelse hade informationsstyrelsen sedermera meddelat, att ifrågavarande punkt i de av styrelsen tillämpade reglerna för angivande av namn och nationalitet i samband med mål angående spioneri och olovlig underrättelseverksamhet erhållit viss ny lydelse. Genom denna ändring hade styrelsen tillmötesgått nämndens framställning. Anmärkas kunde, att styrelsen icke bestritt riktigheten av de av nämnden anförda uppgifterna om domen mot Ödegaard. Även från rättens ordförande hade nämnden erhållit en svarsskrivelse. Däri hade förklarats, att i rådhusrättens femte avdelnings offentliga diarium och i avdelningens uppropsslistor ej återfunnes något mål, som angivits avse Ödegaard. Vidare hade åberopats vissa formella skäl på grund varav rättens ordförande vore förhindrad att med nämnden diskutera de av densamma framlagda frågorna.

Av innehållet i skrivelserna från informationsstyrelsen och rättens ordförande, anförde pressnämnden vidare, finge det anses bekräftat, att Ödegaard dömts och att detta undanhållits offentligheten. Nämnden hade måst finna detta senare förhållande anmärkningsvärt både från publicistiska och från allmänt medborgerliga synpunkter. Sedan informationsstyrelsen efter pressnämndens framställning beslutat ändra sina regler för angivande av namn i kommunikéer angående spionerimål, torde visserligen offentlighetsprincipens krav framdeles kunna bliva bättre tillgodosedda, förutsatt att informationsstyrelsen erhöle kännedom om hemliga rättegångar. Men det kunde icke utan vidare anses givet, att denna förutsättning föreläge, och under alla omständigheter kvarstode det betydelsefulla

spörsmålet, huruvida det vore förenligt med det svenska rättssamhällets grundsatser, att hemliga rättegångar ägde rum, vid vilka domstolarna hemlighölle även namn på personer som av dem dömdes. Nämnden hade därför ansett sig icke kunna underlåta att bringa det anförda till J.O:s kännedom.

På anmodan av mig avgåvo rådmannen Junker, t. f. rådmannen Titus Linnell och t. f. assessorn Gustaf Gyllenhammar i egenskap av ledamöter av rådhusrätten vid handläggningen av målet mot Ödegaard yttrande i ärendet och anförde däri följande.

Den 27 mars 1944 hade till rådhusrätten inkommit en hemligstämplad häktningsanmälan angående Ödegaard. Målet hade antecknats i det hemliga diariet samt införts i uppropslistan såsom "Hemligt mål angående en häktad". Målet hade påropats, handlagts och avgjorts inom lyckta dörrar den 29 mars. I anledning av en antydan, att rådhusrätten skulle för informationsstyrelsen hava dolt eller komma att dölja förekomsten av hemliga mål, ville rådhusrätten till en början anmärka följande. Underrättelse när någon häktades för brott mot 8 kap. strafflagen meddelades informationsstyrelsen av häktningsmyndigheten, som uppgåve den häktades namn och de omständigheter, som inverkade på frågan om namnet borde offentliggöras. Med ledning av dessa uppgifter och övriga av informationsstyrelsen kända förhållanden bedömde informationsstyrelsen, om namnet skulle offentliggöras eller icke. I sistnämnda fall infördes i pressen notis genom informationsstyrelsen av den kända formuleringen "åklagarmyndigheten har häktat en utländsk medborgare för underrättelseverksamhet, som ej varit riktad mot Sverige". På grund av generell hemställan från informationsstyrelsen läte rådhusrätten, så snart ett mål enligt 8 kap. handlagts, per telefon underrätta informationsstyrelsen om det huvudsakliga av vad som förekommit, om dag till vilken målet eventuellt uppskjutits, om avkunnat utslags innehåll o. s. v. Givetvis meddelades därvid namnet på den åtalade, vilket ju vore nödvändigt för målets identifiering. Jämlikt föreskrift i ett cirkulär till domstolarna av den 23 maj 1941 insändes till justitiedepartementet avskrift av alla utslag i mål enligt 8 kap. strafflagen. Därav framginge, att rådhusrätten saknade möjlighet att för informationsstyrelsen dölja något mål, även om rätten skulle komma på en så absurd tanke.

I fallet Ödegaard — anförde ledamöterna vidare — hade meddelandet till pressen om häktningen, vilket meddelande förelegat före rannsakingen, ej innehållit Ödegaards namn. Med hänsyn till informationsstyrelsens uppgifter och ställning enligt dess instruktion hade redan i denna omständighet legat ett visst skäl för rådhusrätten att hemlighålla Ödegaards namn och sålunda att handlägga målet i dess helhet inom lyckta dörrar. Rådhusrätten hade icke funnit anledning föreligga att gå emot informationsstyrelsens uppfattning i fråga om hemlighållandet av namnet, och rådhus-

rätten hade haft så mycket mindre orsak därtill, som rådhusrätten i likhet med informationsstyrelsen tidigare i en mängd fall hemlighållit namnen å undersåtar i ockuperade länder, som åtalats för underrättelseverksamhet här i landet mot ockupationsmakten. Häremot syntes pressnämnden enligt den vid remisshandlingarna fogade skrivelsen till informationsstyrelsen icke hava något att erinra, åtminstone under förutsättning, att den tilltalade alltjämt med personliga band vore förenad med hemlandet. I pressnämndens skrivelse till J. O. däremot liksom i dess tidigare skrivelse till Junker fördömdes under åberopande av rättssäkerhetens krav varje hemlighållande av åtalad persons namn. Skrivelsen till informationsstyrelsen finge emellertid förutsättas innehålla ett riktigare uttryck för pressnämndens uppfattning. Rådhusrätten hade funnit hemlighållande av namn i sådana fall som ovan nämnts motiverat därav, att ett angivande av namnet kunde befaras medföra, att på grund av här i landet åtalad handling gärningsmannen eller hans anhöriga eller rent av utomstående (gisslan) drabbades av påföljder, som icke vore förenliga med svensk rättsordning. Ehuru man därvid i första hand givetvis hade att räkna med repressalier från ockupationsmaktens eller med denna samverkande personers sida, kunde i fall, då gärningsmannen arbetat för ockupationsmakten, repressalier av angiven art tänkas bliva vidtagna av patriotiska motståndsrörelser. Rådhusrätten hade med hänsyn därtill ansett konsekvensen och objektiviteten fordra, att ej heller namnet på dem, som arbetade för ockupationsmakten, utlämnades till offentligheten. Ledamöterna ansåge sig således hava haft goda skäl att handlägga målet Ödegaard på sätt som skett. Informationsstyrelsen hade i vanlig ordning underrättats om utslaget och låtit publicera detta utan angivande av Ödegaards namn, som emellertid kort därefter på för ledamöterna okänt sätt blivit bekant och publicerats i pressen. Rent principiellt ville ledamöterna framhålla, att rådhusrätten alltid sökt att i göriligaste mån tillgodose offentlighetens krav i mål angående ansvar enligt 8 kap. strafflagen. Sålunda hade rätten strävat efter att såvitt möjligt göra utslagen offentliga i de mål, där endast handläggningen om själva brottet hållits inom lyckta dörrar, och detta trots att det ofta mött betydande tekniska svårigheter att så formulera ett offentligt utslag, att å ena sidan det stått klart för parterna i målet och för högre rätt, på vilka fakta rätten grundat sitt utslag, men å andra sidan icke röjts något av vad som icke borde yppas.

Sedan informationsstyrelsen därefter anmodats att inkomma med yttrande, anförde styrelsen följande.

Styrelsen kunde i alla väsentliga delar vitsorda de framställningar, som i pressnämndens skrivelse samt i rådhusrättens ledamöters yttrande givits av styrelsens befattning med publicitet rörande målet mot Ödegaard liksom i allmänhet rörande spioneri och olovlig underrättelseverksamhet,

dock att styrelsen eftersträvade att göra meddelandena till pressen mera upplysande än den kortfattade "kända formulering" som i rådhusrättsledamöternas yttrande anfördes. Styrelsen ville understryka, att den delade pressnämndens uppfattning, att det vore ett betydelsefullt spörsmål, huruvida det vore förenligt med det svenska rättssamhällets grundsatser, att hemliga rättegångar ägde rum, vid vilka domstolarna hemlighölle även namn på personer som av dem dömdes. I rådande onormala läge syntes emellertid styrelsen, med hänsyn till de repressalier som kunde befaras drabba oskyldiga anhöriga i hemlandet, starka humanitära skäl tala för att, i den mån gällande lagstiftning det medgäve, namn och nationalitet hemlighölles beträffande medborgare i ockuperat land, vilka i Sverige ställdes till ansvar för spioneri eller olovlig underrättelseverksamhet, riktad mot ockupationsmakten eller därmed förbunden makt. I skrivelsen till informationsstyrelsen anslöte sig pressnämnden till den uppfattningen, att humanitära skäl mot offentliggörande av namn och nationalitet kunde föreligga beträffande fall, då fråga vore om medborgare i ockuperat land, vilka undflytt ockupationsregimen men alltjämt genom personliga band vore förenade med hemlandet. Därest tilltalad persons namn offentliggjordes genom att rannsakingen helt eller delvis försigginge inför öppna dörrar eller namnet utsattes å rättens uppropplista, ansåge sig styrelsen icke kunna underlåta att utsätta namnet i kommuniké och ej heller böra vädja till tidningarna att avstå från publicering av namnet, detta så mycket mindre som tystlåtenhet från tidningarnas sida i sådant fall knappast skulle kunna förebygga att namnet komme till vederbörande ockupationsmacts kännedom.

Pressnämnden inkom därefter med påminnelser och framhöll däri, att de i ärendet avgivna yttrandena bestyrkte, att det spörsmål, varå nämnden fäst J. O:s uppmärksamhet, behövde underkastas en allsidig och ingående prövning.

I en till sakkunniga för utredning rörande tillämpningen av 1937 års lagstiftning om allmänna handlingars offentlighet avlåten skrivelse anförde tjänstförrättande justitieombudsmannen Beckman följande.

Sedan gammalt har rättegången vid underdomstolarna i vårt land varit offentlig i den mening, att allmänheten och icke blott parterna och andra som hava något att skaffa med ett mål äga övervara domstolens handläggning av detsamma. Denna grundsats har också kommit till direkt uttryck i kungl. förordningen den 22 april 1881 om offentlighet vid underdomstolarna, däri såsom huvudregel stadgas, att vid de allmänna underdomstolarna rättegången skall hållas offentligen. Om rätten emellertid finner förekommande mål vara för anständigheten och sedligheten stötande

eller att i följd av rättegångens offentlighet något kan uppenbaras, som med hänsyn till rikets säkerhet bör hållas hemligt för främmande makt, äger rätten besluta, att målet skall handläggas inom lyckta dörrar. Därjämte äro med hänsyn till enskildas förhållanden vissa undantag från offentligheten medgivna i särskilda lagar, såsom lagen om äktenskaplig börd m. fl. Endast i de fall, för vilka sålunda undantag från offentligheten medgivits, får handläggningen vid underrätt ske inom stängda dörrar.

Den sålunda gällande offentlighetsgrundsatsen har upptagits jämväl i den nya rättegångsbalken av den 18 juli 1942, om vars ikraftträdande det tillkommer Kungl. Maj:t med riksdagen att förordna. I 5 kap. 1 § denna balk stadgas såsom huvudregel, att förhandling vid domstol skall vara offentlig. Härifrån äro undantag medgivna för i huvudsak samma fall som de ovan omnämnda. Är eljest för särskilt fall föreskrivet, att förhandlingen skall hållas inom stängda dörrar, skall sådan föreskrift gälla.

I ett den 17 mars 1944 avgivet betänkande med förslag till lag om införande av nya rättegångsbalken m. m. har processlagberedningen framlagt förslag till en särskild lag, enligt vilken domstol skall äga förordna, att förhandling i vad den angår vid domstolen företedd handling, som ej må till envar utlämnas, skall hållas inom stängda dörrar.

I två vid 1944 års riksdag väckta motioner, nr 74 i första kammaren och nr 121 i andra kammaren, yrkade motionärerna, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, bland annat, att sådan omarbetning måtte företagas av 1881 års förordning om offentlighet vid underdomstolarna och proposition i följd därav framläggas, att av ordaydelsen otvetydigt framginge, att endast under den tid något sådant förhållande avhandlades, som med hänsyn till rikets försvarsläge borde hemlighållas, rättegången finge handläggas inom lyckta dörrar.

I ett över motionerna avgivet utlåtande, nr 24, anförde första lagutskottet efter att hava redogjort för gällande och antagna bestämmelser i ämnet, såvitt angår förevarande del, följande: Av den lämnade redogörelsen framginge, att enligt gällande rättegångsordning rättegången vid underdomstolarna och enligt den nya rättegångsbalken rättegången i alla instanser i princip vore offentlig. Enligt utskottets mening vore det av synnerlig vikt att denna princip upprätthölles i största möjliga utsträckning. Erfarenheterna från skilda länder gäve vid handen att hemliga rättegångar kunde medföra allvarliga faror för rättssäkerheten. Det syntes å andra sidan ofrånkomligt att undantag från offentlighetsprincipen skulle kunna göras i särskilda fall. Mål som vore stötande för anständigheten och sedligheten borde självfallet kunna handläggas inom stängda dörrar. Detsamma gällde vissa mål där enskildas förhållanden, yrkeshemligheter och dylikt icke borde komma till allmänhetens kännedom. Utskottet utginge från att motionärernas förslag i förevarande del icke avsett ändring i dessa hänseenden utan allenast i bestämmelserna om handläggning inom

stängda dörrar i sådana fall då något kunde uppenbaras, som med hänsyn till rikets säkerhet borde hållas hemligt för främmande makt. Huruvida dessa bestämmelser erhållit en ur alla synpunkter fullt ändamålsenlig utformning kunde uppenbarligen vara föremål för delade meningar. Att begränsa undantagen från offentlighetsprincipen på det sätt som motionärerna föreslagit syntes å andra sidan knappast vara tillrådligt, även om upplysningar av de mest skilda slag tydligtvis kunde vara av beskaffenhet att inverka på rikets försvarsläge. Det väsentligaste syntes emellertid icke vara bestämmelsernas utformning i och för sig utan domstolarnas sätt att tillämpa desamma. Innebörden av gällande bestämmelser torde vara att handläggning inom stängda dörrar skulle få förekomma endast under sådana skeden av rättegången, varunder något kunde uppenbaras, som på den ena eller andra i lag medgivna grunden borde hållas hemligt. Så snart rättegången berörde andra förhållanden borde handläggningen åter göras offentlig. Framhållas kunde, att det uppenbarligen mången gång vore svårt eller till och med omöjligt att på förhand avgöra huruvida under handläggningen av ett mål sådana omständigheter kunde förekomma, att målet borde handläggas inom stängda dörrar. Huruvida domstolarna i mål av nu förevarande art förordnat om handläggning inom stängda dörrar i större utsträckning än hänsyn till rikets säkerhet påkallat kunde icke av utskottet bedömas. Tillämpningen av ifrågavarande lagbestämmelser torde, enligt vad utskottet inhämtat, bliva föremål för undersökning av de sakkunniga, som tillkallats för att verkställa utredning rörande tillämpningen av 1937 års lagstiftning om allmänna handlingars offentlighet. Utskottet hade på grund av det anförda icke funnit sig böra förorda bifall till motionärernas förslag i denna del.

Sex av utskottets ledamöter, vilka ansågo frågan förtjänt av en undersökning, som lämpligen kunde anförtros åt sakkunniga för utredning rörande tillämpningen av 1937 års lagstiftning om allmänna handlingars offentlighet, förklarade sig i avgiven reservation anse, att utskottet borde hemställa, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning angående tillämpningen av gällande bestämmelser om offentlighet vid domstolarna i mål av den i motionerna avsedda beskaffenhet ävensom angående rätt för part att föra särskild talan mot beslut, varigenom domstol förordnat om måls handläggning inom stängda dörrar, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Vid ärendets behandling i riksdagen biföll riksdagen den avgivna reservationen och avlät den 17 maj 1944 skrivelse, nr 284, till Konungen med hemställan i överensstämmelse med vad i reservationen föreslagits.

Riksdagens ifrågavarande skrivelse har därefter av chefen för justitiedepartementet överlämnats till de sakkunniga för att tagas i övervägande och beaktande vid fullgörandet av de sakkunnigas uppdrag.

Såsom första lagutskottet framhållit måste det vara av synnerlig vikt,

att offentlighetsprincipen inom rättegångsförfarandet upprätthålles i största möjliga utsträckning. Ej ens i mål, däri förhandling inom stängda dörrar på grund av särskilda förhållanden får äga rum, bör därför rättegången hållas hemlig i vidare mån än som kräves för tillgodoseende av det ändamål, för vilket hemlighållande är medgivet. Hemlighållande av en tilltalads namn på sådant sätt, att detta icke ens upptages å uppropslista och målet påropas först sedan allmänheten fått lämna rättssalen, kan icke anses stå i överensstämmelse med innehållet i 1881 års förordning under annan förutsättning än att redan genom namnets offentliggörande något kan uppenbaras, som med hänsyn till rikets säkerhet bör hållas hemligt för främmande makt. Är så icke fallet, bör sålunda jämväl ett mål rörande brott mot 8 kap. strafflagen påropas i vanlig ordning inför allmänheten och beslut om målets handläggning inom stängda dörrar meddelas först när särskilda förhållanden det påkalla. Att en person skulle kunna rannsakas och dömas till straff utan att någon som helst upplysning därom skulle kunna erhållas från vederbörande domstol synes alldeles främmande för svensk rättskipning.

Vad fallet Ödegaard angår synes mig väl hemlighållandet från rådhusrättens sida av Ödegaards namn icke hava haft stöd i lag. Med hänsyn till omständigheterna och då vad angår informationsstyrelsens befattning med förevarande sak någon försummelse icke torde kunna läggas informationsstyrelsen till last, finner jag emellertid klagomålen ej föranleda annan åtgärd från min sida än att handlingarna i ärendet för kännedom överlämnas till sakkunniga för utredning rörande tillämpningen av 1937 års lagstiftning om allmänna handlingars offentlighet.

Med ovanberörda uttalande och handlingarnas överlämnande till de sakkunniga var ärendet av J. O. slutbehandlat.

8. Uttalanden av landsfiskal vid bestyrkande av uppgift rörande en persons förmögenhetsförhållanden m. m. för erhållande av fri rättegång.

Av handlingarna i ett genom klagomål av Maria Åhgren i Skåre härstädes anhängiggjort ärende framgår bland annat följande.

Den 18 september 1940 mottog klaganden av fru Sara Sandberg i Karlstad 26 kronor, utgörande summan av de belopp, vilka flera personer tillskjutit i ändamål att klaganden därför skulle inköpa lotter i den av Svenska Penninglotteriet Aktiebolag anordnade dragningen den 15 oktober samma år. Vid nämnda tillfälle den 18 september 1940 överlämnade Sara Sandberg till klaganden en av Lovisa Olsson i Kannikenäsholmen till ifrågavarande lotteridragning inköpt lottsedel. För de 26 kronorna jämte av klaganden

för egen räkning tillskjutna 5 kronor inköpte klaganden 3 lotter till nyssnämnda dragning. En av de utav klaganden sålunda inköpta lotterna hade utfallit med vinst, 500 kronor, vilket belopp klaganden fördelade å samtliga bolagsmän efter envars kontantinsats i bolaget. Någon vinstandel utbetalades sålunda icke till Lovisa Olsson, å vars lott ingen vinst utfallit. Sedan Lovisa Olsson instämt klaganden till Mellansysslets domsagas häradsrätt med yrkande att, enär Lovisa Olsson varit delägare i bolaget med den av henne tillskjutna lottsedeln som insats, klaganden måtte förpliktas att till Lovisa Olsson utgiva hennes andel, 109 kronor 75 öre, ogillade häradsrätten genom dom den 28 juni 1941 den av Lovisa Olsson förda talan. Lovisa Olsson fullföljde talan mot denna dom. Svea hovrätt förpliktade genom dom den 23 januari 1942 klaganden att till Lovisa Olsson utgiva 108 kronor 75 öre. Denna dom vann laga kraft. Sedermera anhöll klaganden hos Kungl. Maj:t om resning i målet, vilken ansökan lämnades utan bifall.

I en hit inkommen skrift påtalade klaganden, att t. f. landsfiskalen G. Minell vid bestyrkande av en utav henne undertecknad uppgift för erhållande av fri rättegång betecknat klaganden såsom kverulant.

I ett över klagomålen infordrat yttrande anförde Minell bland annat följande: Klaganden hade vid ett flertal tillfällen under år 1942 uppsökt Minell med anledning av ovan omförmälda mål samt hemställt om hans medverkan för erhållande av rättelse i hovrättens dom. Sedan Minell för klaganden förklarat, att resning vore den enda tänkbara vägen samt att han icke kunde mottaga något uppdrag från henne, hade klaganden anhållit att Minell måtte utfärda medellöshetsintyg, vilket hon skulle använda för sin resningsansökan. Efter förfrågningar hos fjärdingsmannen och någon kommunal myndighet i Grava socken hade Minell fått upplysning om att klaganden skulle äga ett kapital om cirka 10,000 kronor samt en icke belånad fastighet i Skåre, värd omkring 15,000 kronor. Med anledning därav hade Minell, då klaganden senare besökt honom, förklarat att han icke ansåge sig kunna utfärda det begärda intyget. Någon tid senare hade Minell uppsökts av klaganden, som då anhållit, att han skulle bestyrka en av henne utskreven blankett för erhållande av fri rättegång. Med hänsyn till de upplysningar han tidigare erhållit och då han ansett klagandens uppträdande i många hänseenden egenomligt, hade Minell företagit ytterligare undersökningar och därvid hänvänt sig till överläkaren vid länslasarettet i Karlstad J. Svensson, vilken enligt vad Minell erfarit mottagit besök av klaganden. Under samtalet med läkaren, vilket skett per telefon, hade Minell fått den uppfattningen, att läkaren funnit klaganden talträngd och angelägen om att framföra klagomål. Då Minell dessutom erfarit, att klaganden upprepade gånger hos landsfogden i Värmlands län anfört klagomål, vilka befunnits vara obefogade, hade han kommit till den bestämda uppfattningen, att klaganden vore att anse såsom kverulant. Då Minell granskat den av henne överlämnade blanketten och därvid

tillfrågat henne om hon icke kunde anlita annan myndighet, som vore behörig, att bestyrka hennes uppgifter, hade klaganden förklarat, att hon motarbetades av dessa myndigheter, vilka icke ville tillgodose hennes berättigade intressen. De av henne lämnade uppgifterna hade för övrigt icke varit ägnade att giva någon klar uppfattning om hennes förmögenhetsförhållanden. Enligt 2 § i kungl. förordningen den 19 december 1919 om vad iakttagas skall vid tillämpning av lagen om fri rättegång den 19 juni 1919 åläge det den myndighet, som skall bestyrka den skriftliga uppgift, som enligt 4 § sistnämnda lag skall åtfölja ansökan om fri rättegång, att verkställa noggrann undersökning icke blott rörande sökandens förmögenhetsvillkor utan även rörande andra förhållanden av betydelse för bedömandet av frågan om beviljande av fri rättegång. På grund därav hade Minell ansett som sin plikt att i sitt bestyrkande på blankettens baksida angiva även de upplysningar han inhämtat om sökandens person, detta så mycket mer som de gällande restriktionerna i fråga om beviljande av fri rättegång syftade till, att fri rättegång endast skulle beviljas i de fall, då sökanden hade ett verkligt rättsintresse som måste tillgodoses. På grund därav hade Minells intyg givits det innehåll och den formulering, som klaganden ansett vara för henne kränkande. Minell ville minnas, att han vid avfattandet av det skriftliga bestyrkandet varit tveksam angående uttrycket kverulant, men att han, sedan han funnit detta uttryck i uppslagsverket Nordisk Familjebok beteckna ”ständigt klagande”, ansett uttrycket väl passa på klaganden med hänsyn till de upplysningar han erhållit om henne. Då Minell icke handlat i avsikt att skada klaganden utan fastmer följt givna bestämmelser att upplysa den prövande myndigheten om andra förhållanden av betydelse för bedömandet av frågan om fri rättegång, hemställde han, att klagomålen icke måtte föranleda någon vidare åtgärd.

Vid ärendets slutliga avgörande gjorde tjänstförrättande justitieombudsmannen Beckman följande uttalanden.

I 1 § andra stycket lagen den 19 juni 1919 om fri rättegång i dess före den 1 juli 1944 gällande lydelse stadgades bland annat att fri rättegång ej finge beviljas part, där det måste anses vara av synnerligen ringa betydelse för honom att hans talan vunne prövning. I detta stadgande har efter den 1 juli 1944 införts allenast den ändringen att fri rättegång ej må beviljas part, där det måste anses vara av ringa betydelse för honom att hans talan prövas.

I 3 § i dess före den 1 juli 1944 gällande lydelse stadgades att beslut om fri rättegång skulle meddelas av rätten eller, då rätten ej sutte, av dess ordförande. Samma stadgande återfinnes efter sagda dag i lagens 2 §.

I 4 § i dess före den 1 juli 1944 gällande lydelse stadgades bland annat att ansökan om fri rättegång skulle åtföljas av skriftlig, på heder och samvete avgiven uppgift å sökandens förmögenhetsvillkor och omfånget av honom

åliggande underhållsskyldighet; vore sagda förhållanden ej kända skulle uppgiften vara styrkt genom offentlig myndighet, som Konungen bestämde. Samma stadgande återfinnes efter den 1 juli 1944 i lagens 2 §.

I 2 § första stycket kungl. förordningen den 19 december 1919 om vad iakttagas skall vid tillämpning av lagen om fri rättegång den 19 juni 1919 angivas de personer, vilka äga behörighet att bestyrka ovannämnda uppgift. Bland dessa personer återfinnas landsfiskalerna. I samma paragraf andra stycket stadgas åläggande för dessa personer att, innan uppgiften bestyrkes, verkställa noggrann undersökning rörande sökandens förmögenhetsvillkor och andra förhållanden av betydelse för bedömandet av frågan om beviljande av fri rättegång.

I förevarande fall har Minell, sedan klaganden hos honom anhållit om bestyrkande av en utav henne undertecknad uppgift för erhållande av fri rättegång, verkställt vissa undersökningar för utrönande av klagandens förmögenhetsvillkor och övriga omständigheter, som kunde vara av betydelse för bedömandet av frågan om beviljande av fri rättegång. På grund av att Minell därvid erhållit upplysning om att klaganden bland annat till landsfogden i länet framfört obefogade klagomål har Minell kommit till den uppfattningen att klaganden vore att anse som en kverulant. Då fri rättegång endast finge beviljas i fall då sökanden hade ett rättsintresse som måste tillgodoses, har Minell ansett att hans sagda uppfattning om klagandens person borde komma till uttryck vid hans bestyrkande av klagandens uppgift. Med anledning härav har Minell å uppgiften karakteriserat klaganden såsom kverulant.

Enligt gällande lag kan emellertid rättens eller dess ordförandes beslut rörande ansökan om fri rättegång icke föregås av någon saklig prövning av den föreliggande tvisten. Den prövning, som rätten eller dess ordförande har att företaga, gäller således icke, huruvida sökandens talan synes mer eller mindre välgrundad och således kan anses hava utsikt att vinna bifall, utan prövningen avser endast frågan, huruvida sökandens intresse att få sin sak prövad av domstol måste objektivt sett betecknas som ringa. De myndigheter, som äga rätt att bestyrka uppgifter för erhållande av fri rättegång, sakna befogenhet att ingå på någon som helst förprövning av sökandens talan. I den mån Minell ansåg de fakta som framkommit vid den av honom verkställda undersökningen vara av betydelse för rättens prövning huruvida det måste anses vara av ringa betydelse för klaganden att hennes talan prövades, hade Minell i allt fall bort meddela dessa fakta och icke ett därpå grundat allmänt omdöme om klagandens personlighet. Det av Minell valda uttrycksättet för hans uppfattning om klagandens personlighet måste därjämte anses såsom mindre lämpligt med hänsyn till den nedsättande betydelse, som allmänt inlägges i ordet kverulant. Klaganden har fått den uppfattningen att Minell genom detta uttryckssätt avsett att betaga klaganden möjligheten att erhålla fri rättegång och sålunda tillfoga henne skada. Då emellertid någon

skada icke synes hava tillskyndats klaganden låter jag bero vid mina nu gjorda uttalanden.

De sålunda gjorda uttalandena upptog J. O. i en till Minell avlåten skrivelse, och var ärendet därmed slutbehandlat.

9. Fråga om inhämtande av yttrande jämlikt 8 § lagen den 22 april 1927 om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare.

Handlingarna i ett genom klagomål av Erik Hjalmar Landstedt härstädes anhängiggjort ärende utvisa, bland annat, följande.

Sedan Landstedt genom Kungl. Maj:ts utslag den 1 mars 1943 för stöld m. m. dömts till ett gemensamt straff av straffarbete två år, i vars ställe skulle träda förvaring, och Landstedt dagen därpå intagits å vårdanstalt för förminskat tillräkneliga förbrytare, rymde Landstedt upprepade gånger från anstalten, sista gången natten till den 19 juli 1943. Han blev därefter anhållen av polismyndigheten natten till den 4 augusti 1943 samt för stölder, begångna efter rymningen, häktad och ställd under åtal vid Stockholms rådhusrätt. Den 16 i samma månad beslöt rådhusrätten att före målets avgörande från vederbörande sjukvårdsläkare inhämta utlåtande angående Landstedts sinnesbeskaffenhet m. m. I anledning av beslutet överfördes Landstedt till sinnessjukavdelningen vid kronohäktet i Jönköping, varifrån han emellertid rymde den 21 september 1943. Sedan Landstedt ånyo anhållits av polismyndigheten och häktats, ställdes han åter under åtal vid Stockholms rådhusrätt för nya brott, delvis begångna efter den 16 augusti. Den 1 november 1943 beslöt rådhusrätten ånyo inhämta utlåtande angående Landstedts sinnesbeskaffenhet. Efter det sådant utlåtande inkommit, handlades målet inför rådhusrätten den 26 januari 1944. Därvid förekom rannsaking även angående av Landstedt begångna brott, som upptäckts först efter den 1 november 1943. För att bliva i tillfälle att taga del av läkarutlåtandet anhöll Landstedt om uppskov med målet till den 31 januari 1944.

Sistnämnda dag beslöt rådhusrätten att från interneringsnämnden inhämta yttrande angående Landstedt jämlikt 8 § lagen den 22 april 1927 om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare.

Interneringsnämnden förklarade sig i utlåtande den 16 mars 1944 anse, att — därest Landstedt i målet dömdes till straffarbete — straffet icke borde verkställas utan den av Kungl. Maj:t ådömda förvaringen träda i stället jämväl för detta straff. Rådhusrätten dömde den 22 mars 1944 Landstedt till gemensamt straff av straffarbete tre år men förordnade, att den Landstedt genom Kungl. Maj:ts utslag ålagda förvaringen skulle träda i stället jämväl för det Landstedt genom rådhusrättens utslag ådömda straffet.

I en den 22 februari 1944 hit inkommen skrift anförde Landstedt klagomål över att målet onödigt uppehållits genom rådhusrättens den 31 januari 1944 meddelade beslut att inhämta yttrande från interneringsnämnden. Enligt Landstedts mening borde rådhusrätten hava utan interneringsnämndens hörande direkt dömt honom till förvaring.

I infordrat yttrande över klagomålen anförde rådmannen G. Junker, t. f. rådmannen K. Ljungberg och t. f. assessorn H. Kling, vilka deltagit i rådhusrättens nyssnämnda beslut, i huvudsak följande.

Den 31 januari 1944 hade Landstedt i en av honom ingiven skrift hemställt, att han i stället för att återintagas å särskild vårdanstalt för förminskat tillräkneliga förbrytare måtte ”erhålla ett tidsbestämt straff att avtjäna å vanligt straffängelse”. I skriften hade Landstedt tillagt: ”Kan detta beviljas mig, tager jag det utan klagan, rättvist prövad, och går ut för att börja ett nytt liv. Om icke, kommer jag att ånyo göra mig självständig, och samhället har tack vare psykiatrikernas välde gjort mig till den brottsling jag blir.” — Enligt 8 § första punkten lagen den 22 april 1927 om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare skulle domstolen i fråga om den, som dömts till straff i vars ställe trätt förvaring i vårdanstalt men som innan han utskrivits från anstalten ånyo dömdes till frihetsstraff, förordna, att förvaringen skulle träda i stället jämväl för detta straff. I andra punkten av samma paragraf gäves emellertid domstolen möjlighet att efter interneringsnämndens hörande förordna, att det nya straffet skulle verkställas och förvaringen avbrytas till dess straffet blivit verkställt. Förutsättningarna härför vore, att det brott, för vilket det nya straffet ådömdes, vore begånget efter förvaringens början, att det nya straffet vore straffarbete samt att synnerliga skäl till straffets verkställande föreläge. — De båda första förutsättningarna hade klart varit uppfyllda i fråga om Landstedt. Beträffande den tredje förutsättningen angäves i lagens förarbeten, att det understundom kunde av disciplinära skäl vara påkallat, att man ägde möjlighet att avbryta förvaringen för någon tids straffverkställighet. Då faktiskt avbrott i förvaringen redan skett genom Landstedts eget vållande och han upprepade gånger gjort sig skyldig till rymning från anstalt, hade rådhusrätten ansett anledning föreligga att inhämta yttrande från interneringsnämnden, huruvida icke Landstedt borde undergå det straff, vartill han kunde komma att dömas i målet.

Junker avled före ärendets slutbehandling härstädes.

I en till Ljungberg och Kling avlåten skrivelse anförde tjänstförrättande justitieombudsmannen Beckman följande.

Det fall att den, som dömts till straff i vars ställe trätt förvaring i vårdanstalt, därefter dömes till straff för annat brott behandlas i 8—11 §§

lagen den 22 april 1927 om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare. Frågan, huruvida det nya straffet bör utbytas mot förvaring, ställer sig olika, allteftersom vid domens meddelande förvaringen ännu pågår eller redan nått sin avslutning. I sistnämnda fall äger domstolen enligt 9 § allenast efter hörande och tillstyrkan av interneringsnämnden förordna, att den dömden i stället för att undergå straffet skall återintagas till förvaring. För det fall åter att förvaringen fortfarande pågår, varmed likställes att ett meddelat förvaringsbeslut ännu icke börjat verkställas eller att den brottslige vållat avbrott i pågående förvaring, gives i 8 § motsatt huvudregel. Domstolen skall utan interneringsnämndens hörande förordna, att förvaringen skall träda i stället jämväl för det nya straffet. Från denna huvudregel medges dock i andra punkten av 8 § undantag. Är det brott, för vilket det nya straffet ådömes, begånget efter förvaringens början, och är det nya straffet straffarbete, må domstolen, om synnerliga skäl därtill äro, efter interneringsnämndens hörande förordna, att straffet skall verkställas och förvaringen avbrytas, till dess straffet blivit verkställt.

Då den som börjat undergå förvaring ånyo skall dömas till frihetsstraff innan han blivit utskrivnen från vårdanstalten, föreligga alltså två möjligheter för domstolen. Den ena är att förklara förvaringen skola träda i stället jämväl för det nya straffet. Denna väg kan användas utan interneringsnämndens hörande. Den andra möjligheten, vilken är avsedd blott för undantagsfall och förutsätter tillstyrkan av interneringsnämnden, är att förordna, att straffet skall verkställas; förvaringen skall då avbrytas medan straffet verkställles men sedan fortsätta. När Landstedt vid rådhusrättens sammanträde den 31 januari 1944 hemställde att han i stället för att återintagas å vårdanstalt för förminskat tillräkneliga förbrytare måtte erhålla ett tidsbestämt straff, tänkte han sig uppenbarligen en tredje möjlighet, nämligen att han skulle få slippa fortsätta den avbrutna förvaringen och blott undergå ett tidsbestämt straff. Någon sådan möjlighet medger lagen icke. Landstedts hemställan utgjorde därför intet skäl för rådhusrätten att genom beslut om inhämtande av interneringsnämndens yttrande ifrågasätta tillämpning av undantagsbestämmelsen om förvaringens avbrytande.

På vilka skäl denna undantagsbestämmelse skall tillämpas angives i lagens förarbeten allenast såtillvida att departementschefen anført att, då nytt brott begås under pågående förvaring, det understundom kunde vara påkallat av disciplinära skäl, att man ägde möjlighet att avbryta förvaringen för någon tids straffverkställighet. Exempel på fall i vilka sådana disciplinära skäl föreligga hava icke anförts av departementschefen men äro ej svåra att påvisa, då det gäller brott begångna av en förvarad medan han är intagen å vårdanstalten. Ett sådant brott bör av disciplinära skäl medföra en för övriga förvarade omedelbart påtaglig straffrättslig reaktion. Någon sådan kommer emellertid understundom icke till synes, om förvaringen får träda i stället för nytt straff, detta på grund av det sätt varpå reglerna om minsta tid för förvaring äro utfor-

made. Ingen till förvaring dömd får utskrivnas förrän han undergått förvaring i minst två år eller, där han skolat undergå bestraffning under längre tid än två år, under tid minst motsvarande strafftiden. Begår den dömde ånyo brott sedan förvaringen börjat men innan han utskrivits, skall ny minsta tid för förvaringen beräknas från brottets begående eller, om den dömde då ej undergick förvaring, från det förvaringen återupptogs, samt med hänsyn till det straff, som detta brott prövas hava förskyllt; dock att utskrivning ej i något fall må ske förr än utskrivning kunnat äga rum efter det tidigare förvaringsbeslutet. Detta innebär, att om en förvarad som har mer än två år kvar av sin minsta förvaringstid begår brott på anstalten, t. ex. misshandlar en tjänsteman därstädes, så kan detta icke medföra någon förlängning av minsta förvaringstiden annat än om brottet finnes förskylla mer än två års straffarbete. Visserligen kan interneringsnämnden med hänsyn till den vådlighet han genom det nya brottet ådagalagt kvarhålla honom på anstalten efter minsta förvaringstidens utgång, men detta är med tanke på disciplinen bland övriga förvarade icke tillräckligt. Förvaringen måste av disciplinära skäl avbrytas för verkställighet av straffarbetsstraffet, varvid minsta tiden för utskrivning från förvaringen kommer att framskjutas lika länge som avbrottet varar.

Annorlunda ställer sig frågan om förvaringens avbrytande för straffverkställighet, när det nya brottet begåtts under avbrott i pågående förvaring, t. ex. när den dömde rymt från vårdanstalten. Själva brottet har då sällan något med anstaltsdisciplinen att göra. Skulle så undantagsvis vara fallet, t. ex. om brottet består i att en förrymd förvarad söker befria andra förvarade, kan tydligen vad ovan anförts om lämpligheten av att avbryta förvaringen äga motsvarande tillämplighet. I det här föreliggande, oftast förekommande fallet, nämligen att den förrymde förvarade återfaller i brott av samma slag som det för vilket han blivit förvarad, är det egentligen icke brottet utan rymningen som strider mot disciplinen. Det indisciplinära i en rymning kan emellertid föranleda disciplinärt ingripande från anstaltsledningen samt dessutom vinna beaktande på det sättet, att interneringsnämnden med hänsyn till den därigenom ådagalagda opålitligheten kvarhåller den förvarade utöver den lagstadgade minsta tiden.

Av de nyss återgivna reglerna för beräkning av minsta förvaringstid följer att nytt brott under förvaringstiden får mycket olika verkan allteftersom brottet begås i början eller mot slutet av förvaringstiden. En förvarad som rymmer och begår nya brott vid eller efter tidpunkten för minsta förvaringstidens utgång får härigenom denna tidpunkt framskjuten minst två år. Nytt brott alldeles i början av förvaringstiden medför däremot ringa eller ingen förlängning av minsta förvaringstiden, såvitt ej straffet för det nya brottet sättes strängare än för det förra brottet. Denna olikhet ter sig måhända till en början som orättvis och uppfattas säkerligen även så av de förvarade själva. Olikheten bottnar emellertid i grundprincipen, att en förvarad skall kvarhållas på vårdanstalten så länge han på grund av sin sinnesbeskaffenhet är att anse såsom vådlig för annans säkerhet till person eller egendom; och hans vådlighet kan

icke antagas hava upphört förr än avsevärd tid förflutit från det han senast begått brott. I allt fall torde det sällan kunna ifrågakomma att söka åstadkomma en utjämning av denna olikhet genom att avbryta förvaringen för straffverkställighet. Om t. ex. den, som för stöld dömts till ett års straffarbete och fått straffet förvandlat till förvaring med en minsta förvaringstid alltså av två år, rymmer strax i början av förvaringen och begår ny stöld, skulle det i regel innebära en opåkallad hårdhet att låta honom för det nya brottet undergå exempelvis ett års straffarbete och därefter fortsätta förvaring i minst nära två år. Det är särskilt att märka, att en förrymd förvarad ofta knappast har annan möjlighet att uppehålla sig i frihet än att begå nya brott. Domstolen bör därför i allmänhet förordna, att förvaringen skall träda i stället jämväl för det nya straffet, samt inlåta sig på frågan vilken inverkan detta får på minsta förvaringstiden allenast vid straffmätningen, vid vilken tydligen här som eljest ett återfall kan anses mera graverande ju kortare tid efter förra brottet det inträffar. I nu förevarande fall har Landstedt fått minsta tiden för utskrivning från förvaring avsevärt framflyttad dels genom att straffet för hans nya brott satts så högt som till tre år, dels ock genom det långa avbrottet i förvaringen för rymnings- och rannsakingstid. Det fanns därför enligt min mening icke skäl att ifrågasätta en ännu skarpare reaktion genom förvaringens avbrytande för straffverkställighet.

Med de sålunda gjorda uttalandena var ärendet av J. O. slutbehandlat.

10. Beräkning av strafftid vid tillämpning av 1 § lagen den 18 september 1943 om villkorlig frigivning.

Genom utslag den 27 mars 1944 dömde Konga tingslags häradsrätt häktade banvakten Per Nygren från Fägerstad jämlikt 4 kap. 1 och 2 §§, 5 kap. 6 §, 10 kap. 5 och 6 §§, 11 kap. 15 §, 18 kap. 1 § första och andra styckena samt 15 §, allt strafflagen, för fylleri, förargelseväckande beteende, missfirmelse mot ordningsvakt, våldsamt motstånd vid offentlig förretning och otukt med dotter såväl innan som efter det denna fyllt 15 år att hållas till straffarbete ett år tre månader.

Sedan Nygren den 30 mars 1944 förklarat sig nöjd med häradsrättens utslag, förordnade länsstyrelsen i Kronobergs län i en av t. f. länsnotarien Erik Waldemarsson samma dag undertecknad resolution, att den Nygren ådömda bestraffningen, som tagit sin början den 30 mars 1944, skulle, om hinder ej mellankomme, sluta den 30 juni 1945, dock att, jämlikt 1 § lagen den 18 september 1943 om villkorlig frigivning jämförd med övergångsbestämmelserna till lagen, villkorlig frigivning skulle äga rum den 14 april 1945, om laga hinder däremot ej mötte.

Sedan jag i anledning av länsstyrelsens förordnande att Nygren skulle

villkorligt frigivas den 14 april 1945 i stället för rätteligen den 15 april 1945 anhållit, att länsstyrelsen måtte efter vederbörandes hörande inkomma med yttrande, överlämnade länsstyrelsen ett av Waldemarsson avgivet yttrande, varjämte länsstyrelsen avgav eget utlåtande.

I det avgivna yttrandet anförde Waldemarsson följande.

Den i länsstyrelsens resolution angivna slutdagen för Nygrens straff hade erhållits på följande sätt. $\frac{5}{6}$ av strafftiden ett år tre månader utgjorde $12\frac{1}{2}$ månad. Från dagen för nöjdförklaringen hade först utlagts 12 månader. Därvid hade som preliminär slutdag erhållits den 30 mars 1945. Återstående tiden av straffet, $\frac{1}{2}$ månad, hade, då den därpå följande månaden april innehöлле 30 dagar, beräknats till 15 dagar och tillagts den preliminära slutdagen den 30 mars 1945. För erhållande av slutdagen den 15 april 1945 syntes den halva månaden hava beräknats efter antalet dagar i mars månad, därvid erhållits $15\frac{1}{2}$ dag att läggas till den 30 mars 1945. Frågan huru beräkningen av strafftiden i detta fall skulle verkställas syntes, såvitt Waldemarsson kunnat finna, icke hava blivit tillräckligt klarlagd. Saken belystes i någon mån av ett exempel, anført i betänkandet med förslag till lag om villkorlig frigivning m. m. I nämnda exempel skulle, liksom i förevarande fall, brutet månadstal läggas till viss dag i mars månad visst år. Månadens dagatal hade här helt naturligt varit 31. Något annat hade icke varit tänkbart, då i exemplet straffet i sin helhet skulle utläggas under mars månad. I anmärkta fallet däremot skulle det brutna månadstalet till övervägande delen läggas ut över april månad med dess 30 dagar. Anledningen till att Waldemarsson bestämt slutdagen till den 14 april 1945 vore sålunda, att han såsom nyss anförts ansett det rimligt, att april månads dagatal lagts till grund för beräkningen. Därigenom uppkomme heller icke brutet dagatal, som fallet bleve om mars månads dagatal användes, med därav föranledd höjning av strafftiden med $\frac{1}{2}$ dag. Det av Waldemarsson använda beräkningssättet hade alltså varit det för Nygren lindrigaste. Under åberopande av vad han sålunda anført hemställde Waldemarsson, att J. O. måtte låta bero vid den redan gjorda anmärkningen.

Länsstyrelsen hemställde i sitt utlåtande att, enär det av Waldemarsson använda beräkningssättet medfört lindrigare straff för Nygren, det påtalade förfarandet vid utläggandet av straffet icke måtte föranleda någon vidare åtgärd.

I en till länsstyrelsen i Kronobergs län den 21 november 1944 avlåten skrivelse anförde jag därefter följande.

I 1 § lagen den 18 september 1943 om villkorlig frigivning, vilken lag träder i kraft den 1 januari 1945, stadgas, att den som undergår straffarbete på viss tid, ej under sex månader, eller fängelse på minst lika lång tid skall villkorligt frigivas, då $\frac{5}{6}$ av strafftiden förflutit.

Enligt kungl. kungörelse den 1 oktober 1943 om ändrad lydelse av kungörelsen den 10 december 1909 angående förordnande om verkställighet av utslag, varigenom frihetsstraff ådömts, skall därest före den 1 januari 1945 meddelas förordnande om verkställighet av straff, som skall sluta efter nämnda dag, anteckning göras å utslaget om den dag, då obligatorisk villkorlig frigivning skall ske, såframt sådan skall äga rum enligt den nya lagens bestämmelser, jämförda med övergångsbestämmelserna till densamma.

Till grund för ifrågavarande lag ligger ett av särskilt tillkallade sakkunniga den 30 september 1938 avgivet betänkande med förslag till lag om villkorlig frigivning m. m. (st. off. utr. 1938:25).

I motiveringen till ovannämnda stadgande i lagen anförde de sakkunniga i fråga om sättet för beräkning av vilken dag $\frac{5}{6}$ av strafftiden skulle anses hava förflutit, bland annat, följande:

”Med hänsyn till stadgandena i lagen den 1 juli 1898 innefattande vissa bestämmelser om beräkning av strafftid samt den praxis som i anslutning till denna lag utvecklats sig läser förfaringsättet böra vara följande.

Unergår någon straffarbete på viss tid eller fängelse, måste $\frac{5}{6}$ av strafftiden anses ha förflutit den dag, då den avtjänade strafftiden beräknad efter kalendern i år, månader och dagar enligt den metod som anges i 1898 års lag uppgår till $\frac{5}{6}$ av den ådömda strafftiden, utlagd efter kalendern enligt enahanda metod. Utgör nämnda bråkdel helt antal år eller månader, skall därför straffverkställigheten fortsätta så länge att, räknat efter kalendern, fången utstått samma antal år eller månader. Uppstår vid beräkningen brutet månadstal — brutet tal för år kan ej uppstå eftersom ett år är lika med tolv månader — skall straffverkställigheten pågå till dess, räknat efter kalendern, förutom eventuellt erforderligt helt antal år och månader jämväl därefter så många dagar gått till ända att av den följande månaden, räknad efter kalendern från datum till datum, den ifrågavarande bråkdelen av en månad förflutit. Om vid utläggning på detta sätt av ett brutet månadstal uppkommer brutet dagatal och om brutet dagatal uppträder även av den anledningen att den ådömda strafftiden innehåller ett antal dagar som ej är jämnt delbart med 6, summeras de båda brutna dagatalen.

Ett exempel må tjäna att belysa det anförda.

Antag att en person är dömd till straffarbete 1 år 5 månader och 8 dagar samt att strafftiden börjar den 8 januari ett år. Dagen då $\frac{5}{6}$ av strafftiden förflutit beräknas då på följande sätt. $\frac{5}{6}$ av strafftiden är 10 månader + $\frac{4}{6}$ månad + $\frac{6}{6}$ dag. 14 månader från den dag från vilken strafftiden räknas uppnås den 8 mars året därpå. $\frac{1}{6}$ av den månad, beräknad enligt kalendern, som följer därefter är lika med $\frac{5}{6}$ dag. Detta antal dagar ökas med $\frac{6}{6}$ dag och lägges till den 8 mars. Därigenom nås den 20 mars. Detta är den dag då fången utstått $\frac{5}{6}$ av den ådömda strafftiden.”

I den proposition, nr 252, vari förslaget till lag om villkorlig frigivning förelades 1943 års riksdag, anfördes vid 1 §, som sedermera antogs i oförändrat skick, att i överensstämmelse med sakkunnigförslaget angäves i denna paragraf förutsättningarna för villkorlig frigivning. Frågan om vilken dag $\frac{5}{6}$ av straffet skulle anses avtjänade berördes icke i propositionen. Med hänsyn därtill och då under lagförslagets behandling i riksdagen ingen erinran gjordes mot den av de sakkunniga uttalade uppfattningen om sättet för beräkning av nämnda dag, måste antagas, att sagda uppfattning vunnit lagstiftarnas gillande och ansetts böra tjäna till ledning vid lagens tillämpning.

I förevarande fall har Nygrens straff, straffarbete ett år tre månader, skolat utläggas från den 30 mars 1944. För beräkning av vilken dag Nygren avtjänat $\frac{5}{6}$ av straffet, d. v. s. $12\frac{1}{2}$ månad, utläggas först de 12 hela månaderna, varvid uppnås den 30 mars 1945. Om därefter en hel månad lades ut, skulle såsom slutdag erhållas den 30 april 1945. På grund av den sålunda utlagda månadens belägenhet i kalendern skulle den komma att omfatta 31 dagar. Hälften av den månad, som följer på den 30 mars 1945, blir alltså $15\frac{1}{2}$ dag. Då, i motsats till vad som gäller enligt 4 kap. 6 § strafflagen i fråga om sammanläggning eller avräkning av straff, i lagen om villkorlig frigivning icke givits någon bestämmelse om bortfallande av brutet dagatal, borde tiden för Nygrens villkorliga frigivning hava bestämts till sextonde dagen efter den 30 mars eller alltså till den 15 april 1945.

Såsom av vad jag ovan anfört framgår har Waldemarsson i sin förklaring utgått från den felaktiga förutsättningen, att vid bestämmandet av dag för villkorlig frigivning del av månad skulle beräknas såsom del av den kalendermånad, vari det brutna månadstalet i sin helhet eller till största delen infaller, i stället för såsom del av en på vanligt sätt enligt lagen den 1 juli 1898 utlagd månad, räknad efter kalendern från datum till datum. Denna månad kan komma att omfatta olika antal dagar, beroende på dels antalet dagar i den kalendermånad, i vilken utgångsdagen är belägen, och dels slutdagen i påföljande månad. Såsom exempel må anföras, att därest Nygrens straff skolat utläggas från den 31 mars, den månad som följt efter de hela 12 månaderna — med hänsyn till att april månad saknar motsvarande datum — utgått den 30 april och antalet dagar i månaden kommit att utgöra 30. Dagen för den villkorliga frigivningen skulle således även i detta fall hava bestämts till den 15 april 1945. Hade samma straff börjat avtjänas den 29 februari 1944, skulle de hela 12 månaderna hava utgått den 28 februari 1945 och den därpå följande månaden hava sträckt sig till den 28 mars 1945. Den villkorliga frigivningen hade då skolat äga rum den 14 mars 1945.

Med dessa uttalanden lät jag bero vid vad i saken förevarit.

11. Verkningarna av lagen den 9 januari 1940 om vissa tvångsmedel vid krig eller krigsfara m. m.

Lagen den 9 januari 1940 om vissa tvångsmedel vid krig eller krigsfara m. m. gäller enligt lag den 26 maj 1944 till och med den 30 juni 1945. Ändringar i lagen hava vidtagits dels genom lagar den 13 december 1940, den 21 mars 1941 och den 4 juni 1943 och dels genom nyssnämnda lag den 26 maj 1944.

Lagen är i likhet med ett flertal andra tidsbegränsade författningar av beredskapslagstiftningens karaktär så uppbyggd, att dess huvudbestämmelser skola äga tillämpning först sedan Kungl. Maj:t förordnat därom. Sådant förordnande må meddelas endast vid krig eller krigsfara eller eljest under utomordentliga av krig föranledda förhållanden. Samtidigt med lagens utfärdande meddelade Kungl. Maj:t genom kungörelse dylikt förordnande.

Befogenhet att föranstalta om de åtgärder, som avses i lagen, tillkommer vissa befattningshavare inom åklagar- och polisväsendet. Kungl. Maj:t kan emellertid uppdraga beslutanderätten i nu förevarande fall åt ämbets- eller tjänsteman, som kan anses jämställd med nämnda befattningshavare.

De i lagen angivna tvångsmedlen få enligt 2 § i lagen tillgripas i den mån så finnes erforderligt för att hindra eller uppdaga brott mot 8 kap. strafflagen eller sådana brott mot 19 kap. samma lag, vilka kunna skada rikets försvar eller folkförsörjning eller dess vänskapliga förbindelser med främmande makt, eller brott mot lagen den 13 december 1940 om straff för sabotage. De få emellertid i den mån det är nödvändigt även användas för att hindra, att förhållande, vars meddelande till främmande makt kan föranleda skada som nyss nämnts, kommer till obehörigs kännedom eller för att vinna utredning om obehörigt utforskande av sådant förhållande eller om överbringande till obehörig av meddelande därom.

Under nu angivna förutsättningar kan beslut meddelas om beslag, skingringsförbud samt hus- och kroppsrensningen. Vidare kan beslutas, att expediering av post-, telegraf-, järnvägs- eller annan försändelse skall inställas eller fördröjas eller försändelsens innehåll granskas och censureras samt att expediering av telefonsamtal skall inställas eller fördröjas eller samtal avlyssnas eller telefonapparat för viss tid eller tillsvidare skall avstängas för samtal, så ock att uppgift skall lämnas från telefonanstalt å utväxlade eller beställda samtal.

Lagen bereder även möjlighet att gripa och kvarhålla personer, vilka misstänkas för att förbereda, utöva eller främja sådan verksamhet, mot vilken lagen riktar sig.

För att inskräpa vikten av att den enskildes intressen icke utsättas för större intrång än av förhållandena påkallas har i 4 § i lagen uttryckligen stadgats, att åtgärd som beslutats med stöd av lagen icke får upprätt-

hållas längre än som erfordras för att vinna det med åtgärden avsedda ändamålet. Lagen innehåller även vissa andra kontrollföreskrifter, vilka vid flera tillfällen skärpts eller kompletterats.

I samband med prolongeringen av tvångsmedelslagen den 4 juni 1943 infördes i 4 § bestämmelser rörande ökad kontroll å förordnanden om granskning av postförsändelser eller om avlyssnande av telefonsamtal. Har dylikt beslut meddelats, skall sålunda numera anmälan därom med angivande av skälen för beslutet utan dröjsmål göras hos J. K., som må upphäva detsamma, om han finner att det icke bör äga bestånd.

Enligt ursprungliga lydelsen av 4 § i lagen skulle kvarhållen person, om han ej inom 30 dagar förklarats häktad, frigivas, såvida ej J. K. medgivit att han finge kvarhållas under viss ytterligare tid, högst 30 dagar. I samband med lagens prolongering den 21 mars 1941 skärptes dessa bestämmelser. Ändringen innebar, att den tid kvarhållande finge ske utan medgivande av J. K. förkortades till 15 dagar samt att J. K. skulle äga giva tillstånd till fortsatt kvarhållande under högst 15 dagar varje gång sådant tillstånd hos honom begärdes. Vid prolongeringen den 26 maj 1944 undergingo bestämmelserna ytterligare skärpning. Sålunda gäller numera, att anmälan till J. K. skall göras då någon kvarhållits mer än 5 dygn. Har den misstänkte ej inom 15 dagar från första dagen av kvarhållandet förklarats häktad, skall han frigivas, där ej J. K. medgiver, att han må kvarhållas under viss ytterligare tid, högst 15 dagar.

Vidare är stadgat, att framställning till J. K. om fortsatt förvar bör göras så snart det kan förutses, att dylikt kvarhållande erfordras. Vid framställningen skall fogas redogörelse för vad huvudsakligen förekommit i ärendet med angivande av skälen för kvarhållandet. Då person, som hållits i förvar mer än 15 dagar, frigives eller häktas, skall underrättelse därom ofördröjligen lämnas J. K.

Under de år tvångsmedelslagen varit gällande hava vid upprepade tillfällen betänkligheter framförts såväl mot lagens avfattning som mot det sätt, på vilket den tillämpats. Det har framhållits, att de stora maktbefogenheter, som genom lagen förlänats polismyndigheterna, bereda en allmän osäkerhet för medborgarnas rättigheter samt beteckna ett allvarligt avsteg från svensk rättstradition och svensk rättsuppfattning. Man har därvid särskilt påtalat lagens vaga beskrivning av förutsättningarna för tvångsmedlens tillgripande, vilka synts inbjuda till en osäker och skiftande tillämpning. Vidare har gjorts gällande, att myndigheterna vid begagnandet av de i lagen givna befogenheterna gjort sig skyldiga till maktmissbruk och godtycke samt att mera vittgående ingripanden ägt rum än som varit nödvändiga ävensom att lagen tillgripits eller utnyttjats för andra syften än de enligt lagens ordalydelse uttryckligen medgivna.

Denna misstro mot tvångsmedelslagen och mot myndigheternas sätt att

handhava sina på lagen grundade befogenheter, vilken vunnit ytterligare näring genom att frånvaron av offentlighet omöjliggjort kontroll från allmänhetens sida av tvångsmedlens användning, har föranlett mig att under år 1944 verkställa en särskild undersökning rörande verkningarna av ifrågavarande lagstiftning. Jag har därvid tagit del av myndigheternas organisation i förevarande avseende samt granskat härutinnan givna instruktioner och andra av säkerhetschefen utfärdade föreskrifter för bedrivandet av säkerhetstjänstens verksamhet. Därjämte har jag genom inspektion av denna verksamhet på skilda orter sökt skaffa mig kännedom om det sätt, på vilket sagda föreskrifter efterlevas, och om grunderna för tvångsmedlslagens nuvarande tillämpning i allmänhet. Enligt vad ovan sagts har J. K. att öva kontroll över de förordnanden och beslut, som äro av större betydelse. Jag har förskaffat mig kännedom om det sätt, på vilket denna kontroll utövas, och erhållit del av de erfarenheter kontrollen givit samt de olika åtgärder J. K. vidtagit i syfte att söka förekomma obehörig användning av nu ifrågavarande tvångsmedel.

Över de vid undersökningen upprättade handlingarna har säkerhetschefen, underståthållaren Eric Hallgren, den 14 november 1944 avgivit infördrat yttrande.

Av detta yttrande framgår, att i vissa vid undersökningen uppmärksammade förhållanden, rörande vilka tvekan kunde råda om det riktiga eller lämpliga i tillämpat förfaringssätt, vidtagits ändring i den riktning jag ansett önskvärd. I andra hänseenden har, till undvikande av icke önskvärda följder av verksamheten, kompletterande eller förtydligande bestämmelser meddelats av Hallgren. De fall, i vilka åtgärd sålunda ansetts böra företagas, hava varit fåtaliga och hava avsett förhållanden av mera underordnad betydelse.

I ett fall, som rört behandlingen av tryckt skrift och vari av Hallgren eljest tillämpade principer ej blivit följda, har jag framhållit det oriktiga i förfarandet.

I övrigt har jag icke funnit den gjorda undersökningen föranleda någon min vidare åtgärd.

På grund av den sekretess, varmed säkerhetstjänstens verksamhet är omgärdad, är det icke möjligt att här lämna redogörelse för min undersökning. Ett par av de spörsmål, som avhandlats vid undersökningen, torde dock kunna med några få ord beröras.

Det förhållandet att säkerhetstjänstens verksamhet är hemlig har haft till följd, att vid post-, telefon- och telegramcensuren åtgärder i vissa fall måste vidtagas, vilka i och för sig framstå såsom mindre tilltalande. Att åstadkomma ändring härutinnan torde dock icke låta sig göra annat än i den mån den av säkerhetstjänsten bedrivna censuren göres öppen. Beträffande frågan huruvida så kan ske har Hallgren i sitt till mig avgivna yttrande anfört: Den censur, som riktade sig mot vissa misstänkta personer, måste med nödvändighet vara

hemlig. En öppen poliscensur skulle omedelbart för en misstänkt person röja, att hans verksamhet vore föremål för undersökning från vederbörande myndighets sida, och bereda honom tillfälle att undanröja det bevismaterial, som hos honom till äventyrs kunde finnas. Skulle poliscensuren vara öppen, skulle den helt enkelt icke någonsin kunna tagas i bruk av polismyndigheterna, enär fara skulle föreligga att deras med andra medel bedrivna spaningsverksamhet bleve fullständigt äventyrad. Därjämte skulle den öppna poliscensuren offentligt stämpla en del medborgare såsom misstänkta samhällsmedlemmar. Även om censuren av post, telegram och telefon till och från utlandet teoretiskt sett kunde göras öppen, skulle dock vid den praktiska tillämpningen av öppen censur åtskilliga olägenheter anmäla sig. Sådan censur måste förutsätta skapande av ett officiellt organ, som hade att utåt företräda granskningsverksamheten och vars beslut kunde bringas under annan myndighets prövning. Det kunde sättas ifråga, huruvida en utökning av antalet kristidsorgan i krigets elfte timme kunde anses lämplig. Den öppna censuren, som givetvis bleve allmänt känd, skulle vidare bereda möjligheter för främmande makt att i fråga om censurens tillämpning i de särskilda fallen öva påtryckning på svensk regeringsmakt i syfte att få den främmande maktens synpunkter beaktade. Slutligen skulle en övergång från hemlig till öppen censur utomlands väcka uppseende och antagligen föranleda reflexioner, huruvida åtgärden innebure någon förändring av vår utrikespolitik. Även om Hallgren på anförda skäl icke ansåge tillrådligt, att öppen censur nu infördes, syntes dock hela censurfrågan böra upptagas till övervägande efter pågående krigs upphörande i samband med planläggande av beredskapsåtgärder, som kunde med stöd av vunna erfarenheter anses påkallade i händelse nytt krig skulle inträffa.

Säkerhetstjänstens tolkning av de i 2 § tvångsmedelslagen angivna förutsättningarna för tillgripande av där medgivna tvångsmedel har vid min undersökning varit föremål för särskild uppmärksamhet. Av vad jag därvid inhämtat synes det mig ådagalagt, att säkerhetstjänsten i vissa hänseenden på ett vidsträckt sätt utnyttjat de befogenheter lagen medger. Exempelvis hava under vissa omständigheter rena åsikts- och meningsyttringar ansetts utgöra sådana förhållanden, vilkas meddelande till främmande makt kan föranleda sådan skada, som nämnes i lagen. Jag har emellertid icke funnit tillräckligt fog föreligga för den uppfattningen, att den tolkning säkerhetstjänsten givit lagstadgandet skulle vara oförenlig med lagens ordalag eller syfte. Framhållas bör dock, att den tänjbarhet, som utmärker lagtexten, gör det vanskligt att draga bestämda gränser för lagens tillämplighetsområde.

Vid bedömandet av frågan huruvida tvångsmedelslagen utnyttjats för andra syften än de i lagen medgivna kan tvekan råda dels rörande åklagar- eller polismyndigheternas rätt att begagna den kunskap de genom användande av tvångsmedelslagen vunnit om andra brott än de i denna lag nämnda, dels ock rörande befogenheten för säkerhetstjänsten att informera annan myndighet om de rön

i politiskt, militärt eller ekonomiskt hänseende, som gjorts vid lagens tillämpning. Enligt i anledning av lagen meddelade tillämpningsföreskrifter, vilka innefattas i en kungörelse av den 21 mars 1941, får vad som inhämtats genom granskning av försändelse eller av uppteckning av eller uppgift å telefonsamtal eller genom avlyssnande av sådant samtal icke yppas i vidare mån än som erfordras för att vinna det med undersökningen avsedda ändamålet.

Beträffande förfarandet då vid tvångsmedlens användning inom tillåten ram kännedom vinnes om begånget eller planerat brott, gentemot vilket tvångsmedelslagen icke får begagnas, har Hallgren i sitt till mig avgivna yttrande anfört: Å ena sidan vore åklagare eller polismyndighet, som fått kännedom om att ett dylikt brott planerades eller begåtts, otvivelaktigt av denna sin kunskap förpliktad till ingripande, men å andra sidan vore källan av den beskaffenheten, att ur densamma finge ösas kunskap om allenast visst slag av brott. Om kunskap på ifrågavarande sätt vunnes exempelvis därom, att någon person skulle mördas eller att ett omfattande inbrott med användande av sprängämne skulle begås, vore det otillfredsställande om vederbörande myndighet skulle av kunskapskällans art vara förhindrad att vidtaga åtgärder till brottets förekommande, utan skulle nödgas att med händerna i kors avvakta, att mordet beginges eller inbrottet fullbordades. Redan på ett tidigt stadium av säkerhetstjänstens verksamhet hade Hallgren rådfrågats av flera åklagare och polismyndigheter, huruvida den kunskap om vanliga brott, som vid lagens tillämpning vunnas, finge användas. På dylika förfrågningar hade Hallgren plägat svara, att, då den i 2 § tvångsmedelslagen medgivna kontrollverksamheten avsåge allenast i paragrafen omnämnda brott, genom verksamheten erhållet material icke finge användas i fråga om andra brott, men att, enär vederbörande likvisst erhållit kunskap om annat brott och han givetvis icke kunde göra sig fri från denna kunskap, han borde kunna, om brottet vore grovt, på andra vägar än tvångsmedelslagen anvisade söka erhålla den utredning, som vore möjlig. Hallgren ansåge fortfarande det sålunda av honom rekommenderade förfarandet vara enda sättet att lösa den konflikt, som hos en åklagare eller polisman kunde uppstå mellan å ena sidan hans genom tvångsmedelslagen vunna kunskap om ett begånget eller planerat vanligt brott och plikt att förhindra eller åtala detta samt å andra sidan hans skyldighet att respektera tvångsmedelslagen. Frågan om ett brott skulle anses grovt i detta sammanhang syntes böra bedömas från fall till fall med hänsyn till dess farlighet för samhället. Ett mord, en svårartad misshandel, vissa tillgrepps- och bedrägeribrott syntes Hallgren ur förevarande synpunkt böra få anses såsom grova. Däremot torde brott mot ransoneringsföreskrifterna i regel icke kunna anses grova. Icke heller torde fosterfördrivning enligt 14 kap. 26 § eller 27 § första stycket strafflagen kunna hänföras till sådana grova brott, som här avsåges.

Rörande de informationer, som av säkerhetstjänsten lämnas annan myndighet, har uppgivits bland annat följande: På grund av sina iakttagelser vid granskning av postförsändelser och avlyssnande av telefonsamtal erhöle säkerhetstjänsten en omfattande kännedom om politiska förhållanden i Sverige och utlandet såsom t. ex. rörande svenska allmänhetens reaktion inför världshändelserna, härstädes vistande flyktingar och deras inställning gentemot Sverige, utländska journalisters reportage från Sverige, den utländska propagandan härstädes och dylikt. Vidare erhöles kunskap om tillståndet inom de militära förbanden i Sverige, t. ex. rörande disciplinära förhållanden, yttringar av missnöje eller tillfredsställelse, förhållandet mellan befäl och meniga samt förplägnads- och hygieniska förhållanden. Slutligen vunnes erfarenheter av kommersiell och handelspolitisk natur såsom exempelvis beträffande utländsk infiltration i svenska näringar m. m. I dessa frågor avsändes regelbundna rapporter av säkerhetstjänsten till chefen för socialdepartementet samt jämväl, då det rörde militära förhållanden, till chefen för försvarsdepartementet och till försvarsstaben samt eljest till utrikesdepartementet. Något legalt stöd för rätten att delgiva statsråd eller departement de gjorda iakttagelserna ansåges icke behöva åberopas, när denna rätt låge i sakens natur. Delgivning av säkerhetstjänstens iakttagelser med försvarsstaben grundades å meddelade föreskrifter om samarbete mellan säkerhetstjänsten och överbefälhavaren. Något förordnande enligt 2 § tvångsmedelslagen hade icke meddelats vare sig uteslutande eller huvudsakligen för vinnande av upplysningar i informationssyfte, utan informationerna vore så att säga en biprodukt av säkerhetstjänstens verksamhet i övrigt. Något fördröjande av försändelse m. m. skedde icke på grund av informationsverksamheten.

Vad sålunda upplysts angående säkerhetstjänstens förfarande i avseende å utnyttjandet av vunnit kännedom om utfört eller planerat brott, som ej nämnes i 2 § tvångsmedelslagen, har jag ej funnit giva anledning till någon erinran. Mera tvivelaktigt torde vara, huruvida en informationsverksamhet av den omfattning, som kommit till stånd, är förenlig med tvångsmedelslagen. Vid övervägande av denna fråga har jag emellertid för min del kommit till den uppfattningen, att någon befogad anmärkning härutinnan icke kan riktas mot säkerhetstjänsten. Ej heller i övrigt har jag kunnat finna, att av säkerhetstjänsten tillämpade principer stå i strid mot det ifrågavarande förbudet i 1941 års kungörelse.

I fråga om säkerhetstjänstens verksamhet i allmänhet har Hallgren anført: Genom ifrågavarande lagstadganden infördes i svensk förvaltning en icke blott dessförinnan för densamma okänd utan också för svensk rättsuppfattning främmande verksamhet, nämligen censur av post, telefon, telegram m. m. På dem, åt vilka anförtröddes att i det praktiska livet omsätta lagstadgandenas föreskrifter, lades en ingalunda lätt uppgift. Det gällde att utan ledning av föregående erfarenhet från intet bygga upp en

organisation, som kunde utföra vad som anbefallts. Uppgiften försvarades därjämte av det hot om krig mot vårt land, som förelåg under de första åren av säkerhetstjänstens verksamhet. Säkerhetstjänsten hade blivit olika bedömd allt efter det vårt lands utrikespolitiska läge varit mer eller mindre farofyllt. Exempelvis hade under hösten 1939 den uppfattningen spritts, att säkerhetstjänsten vore ineffektiv. Några år därefter, då landets läge kunde anses mindre farofyllt, insinuerades, att säkerhetstjänstens eller i varje fall Hallgrens verksamhet utgjorde en fara för rättssäkerheten i vårt samhälle. Man hade också både i tidningspressen och enskilt icke dragit sig för framkastande av det påståendet, att säkerhetstjänsten samarbetade med en under krigsåren särskilt hatad utländsk polisorganisation och att de ingripanden i olika fall, som säkerhetstjänsten gjort, grundade sig allenast på upplysningar, som åsyftade organisation tillhandahållit säkerhetstjänsten. Intet kunde vara oriktigare. Säkerhetstjänsten hade sökt att självständigt inom ramen av svensk lag fullgöra sin utomordentligt ansvarsfulla och med hänsyn till svensk rättsuppfattning svåra uppgift med den av regering och riksdag vid flerfaldiga tillfällen deklarerade neutralitetspolitiken som ledstjärna. I fråga särskilt om tillämpningen av tvångsmedelslagens föreskrifter ville Hallgren framhålla, att stora svårigheter förelegat på den grund, att föga vägledning för dess tolkning erhållits i propositioner och lagutskottets utlåtanden. Verksamheten hade ända från dess början utförts i samförstånd med regeringen, särskilt chefen för socialdepartementet. Genom utrikesdepartementets tjänstemän hade kontakt med utrikesministern upprätthållits. Vidare hade samråd ofta skett med chefen för justitiedepartementet i frågor, som berörde spanings- och åklagarverksamheten.

Med den kännedom jag genom min undersökning vunnit om tvångsmedelslagens nuvarande tillämpning och om de normer, som numera gälla för säkerhetstjänstens verksamhet, finner jag giltigt skäl saknas för en uppfattning, att myndigheternas tillämpning av tvångsmedelslagen skulle präglas av maktmissbruk och godtycke. Därmed är icke sagt, att ej en strängare återhållsamhet vid tvångsmedlens begagnande än som iakttagits måhända varit möjlig, utan att lagens effektivitet därför behövt äventyras. Ett bestämt omdöme härutinnan kan emellertid icke fällas utan kännedom om samtliga de omständigheter, som i varje särskilt fall betingat tvångsmedlets anlitande. I detta sammanhang må framhållas, att i slutet av år 1944 väsentliga inskränkningar vidtagits beträffande omfattningen av den med stöd av tvångsmedelslagen bedrivna post- och telefoncensuren.

Det är givetvis min avsikt att under mina inspektionsresor och min ämbetsutövning i övrigt ägna dessa frågor fortsatt uppmärksamhet.

I detta sammanhang må redogörelse lämnas för ett hos mig genom klagomål anhängiggjort ärende.

I en till mig den 17 november 1944 ingiven klagoskrift anförde Sverges Arbetares Centralorganisation följande: Under de senaste tre till fyra åren hade upprepade gånger förekommit att de lokala polismyndigheterna per telefon eller på annat sätt hänvänt sig till styrelserna i de till centralorganisationen anslutna lokala samorganisationerna på respektive orter med begäran om upplysningar rörande till samorganisationerna anslutna medlemmars namn, bostadsadress, arbetsanställning o. s. v. Formen för hänvändelserna och vad som i övrigt därvid förekommit hade tydligt givit vid handen, att det varit fråga om en systematisk registrering genom polisens försorg av till samorganisationerna och därmed också till centralorganisationen anslutna medlemmar i något dunkelt politiskt syfte. Närmare ansatta härom samt om från vilket håll den ifrågavarande polisregistreringen påbjudits hade emellertid de lokala polismyndigheterna vanligen skylt ifrån sig med att det hela varit ett missförstånd. I några fall hade dock tydligt framgått, att order om polisregistrering av centralorganisationens medlemmar utgått från statspolisen. Det hade också framgått, att denna polisregistrering av medlemmarna systematiskt fullföljts över hela landet samt med anlitande av andra vägar än de nyssnämnda hänvändelserna till samorganisationernas styrelser. I åtskilliga fall hade också till centralorganisationen anslutna medlemmar förorsakats personligt obehag och ekonomisk skada genom denna av statspolisen påbjudna polisregistrering och den därmed följande "prickningen" i medborgerligt hänseende. Sålunda hade bland annat en medlem av Stockholms lokala samorganisation vid ett tillfälle blivit avskedad från sin arbetsplats på grund av uppgifterna i detta politiska polisregister; vidare hade en till centralorganisationen ansluten arbetare blivit avskedad från sitt arbete för försvarets räkning på Gotland, en annan från sin anställning vid Skaraborgs flygflottiljs flygfält och en tredje från sitt arbete i närheten av Karlskrona. I samtliga dessa jämte en rad andra fall vore det uppenbart, att åtgärder vidtagits på grund av anteckningarna i det genom statspolisens försorg upprättade "politiska registret". Vid en debatt i riksdagens första kammare den 1 november 1944 hade chefen för socialdepartementet förklarat, att regeringen som en beredskapsåtgärd vid krigsutbrottet påbjudit registrering av nazister och kommunister, men däremot icke av syndikalister. Att kommunister och nazister registrerats hade skett med regeringens vetskap, men så hade icke varit fallet med syndikalisterna. Statsrådet betraktade den åtgärden såsom olämplig och orimlig, enär den saknade de utgångspunkter, från vilka registreringen av aktiva medlemmar i de andra båda partiriktningarna skett.

Den ovan omnämnda polisregistreringen av de till centralorganisationen

anslutna medlemmarna hade sålunda, anfördes vidare i klagoskriften, försiggått utan regeringens vetskap och mot dess vilja. Detta måste innebära, att statspolisen överträtt sina befogenheter eller med andra ord begått tjänstefel, då den påbjudit ifrågavarande registrering. På grund härav anhölle centralorganisationen om undersökning i saken jämte de åtgärder i övrigt, som kunde finnas påkallade. Centralorganisationen förbehölle sig också rätt att framdeles inkomma med ytterligare upplysningar och erinringar i ärendet ävensom rätt för organisationen eller de av dess medlemmar, som lidit skada genom den förenämnda polisregistreringen, att framställa de anspråk på skadestånd, som kunde finnas påkallade.

Sedan jag hänvänt mig till centralorganisationen med anhållan om närmare upplysning rörande de i klagoskriften avsedda fall, då medlemmar av organisationen skulle hava förorsakats obehag eller ekonomisk skada, inkom centralorganisationen med utförlig redogörelse, enligt vilken sex namngivna medlemmar av organisationen skulle på grund av deras anslutning till densamma hava blivit avskedade från arbeten i försvarets tjänst. Centralorganisationen anförde därvid, bland annat, följande: Ehuru i samtliga de relaterade fallen åtgärderna företagits av de militära myndigheterna vore det uppenbart, att åtgärderna grundats på uppgifter i det genom statspolisens försorg men mot regeringens direktiv och önsknings upprättade hemliga polisregistret över bland annat till Sverges Arbetares Centralorganisation anslutna medlemmar. Troligt vore också, att det förekommit ytterligare liknande fall, där medlemmar i centralorganisationen blivit avskedade eller på annat sätt trakasserade till följd av denna hemliga polisregistrering och i detta hemliga polisregister förekommande, i många fall vilseledande eller rent av oriktiga uppgifter, ehuru vederbörande medlemmar eller vederbörande lokalorganisationer icke inrapporterat saken till centralorganisationen.

Med anledning härav lät jag genom justitieombudsmansexpeditionens försorg verkställa utredning om det berättigade i klagomålen dels i fråga om omförmälda sex personer, dels ock i övrigt.

Genom utredningen blev ådagalagt, att allenast beträffande två av de namngivna personerna det var för polismyndigheterna känt, att de voro syndikalister, samt att avskedandet av de sex ifrågavarande arbetarna i intet fall skett på grund därav, att de voro syndikalister.

Från den militära myndighet, som i förevarande avseende har att avgöra frågor om avskedande av civila arbetare i försvarets tjänst, anfördes i ett till mig inkommet meddelande, bland annat, följande: Därest uppgift föreläge, att en arbetare vore organiserad syndikalist, tillmättes dylik uppgift icke någon betydelse vid avgörandet, huruvida arbetaren kunde anses lämplig att anställas vid försvarsarbeten. Något avskedande av arbetare, som redan antagits för arbete i försvarets tjänst, ägde icke rum på föranstaltande av vederbörande myndighet, därest efter arbetarens antagande

uppgift inkomme att han vore syndikalist. Ej heller tidigare hade veterligen så skett.

I sitt ovan omförmälda den 14 november 1944 avgivna yttrande i anledning av undersökningen rörande verkningarna av tvångsmedelslagen upplyste Hallgren, att han föreskrivit, att säkerhetstjänstens övervakning av syndikalister skulle upphöra.

På grund av vad sålunda blivit utrett lät jag bero vid vad i ärendet förevarit.

IV. Framställningar till Konungen.

1. Framställning angående skyldighet i vissa fall för domstol att för delgivning expediera utslag, varigenom tilltalad person förklarats straffri.

Den 26 februari 1944 avlät jag till Konungen följande framställning:

I 49 § sinnessjuklagen den 19 september 1929 stadgas att, om tilltalad, som är intagen å sinnessjukhus eller å sinnessjukavdelning vid fångvården, blivit i målet hörd, må domstolen ej förordna om hans vidare inställande, så framt ej särskilda skäl därtill äro. Meddelas utslag i den tilltalades frånvaro, åligger det enligt samma lagrum rätten att föranstalta om att utslaget delgives honom genom sjukvårdsläkarens försorg. Vad sålunda stadgas om tilltalad skall äga motsvarande tillämpning å den, som är föremål för förfarande, avseende ådömande av tvångsarbete.

I 2 § kungl. kungörelsen den 19 september 1929 angående översändande av utslag eller underrättelser i vissa brottmål stadgas vidare, att om domstol meddelat utslag, varigenom tilltalad förklaras på grund av sin sinnesbeskaffenhet från ansvar fri, skall utslaget ofördröjligen översändas, om den straffriförklarade förvaras i häkte eller å sinnessjukavdelning vid fångvården, till vederbörande styresman, om den straffriförklarade jämlikt 43, 44 eller 46 § sinnessjuklagen är intagen å sinnessjukhus, till överläkaren samt i annat fall till länsstyrelsen. I 3 § samma kungörelse föreskrives därjämte att, då domstol meddelar slutligt utslag angående tilltalad, rörande vars sinnesbeskaffenhet utlåtande infordrats från läkare eller medicinalstyrelsen, skall utslaget, såvitt angår ansvarsfrågan, översändas till den eller dem, som avgivit dylikt utlåtande.

Under hänvisning till vad sålunda stadgats om utslags expediering till styresman vid häkte har direktören vid centralfängelset å Långholmen Sven Axi i en hit inkommen skrivelse anfört följande: Då undersökning av häktad persons sinnesbeskaffenhet ägt rum och resulterat däri, att den häktade borde förklaras

straffri enligt 5 kap. 5 § strafflagen och vore i behov av vård å sinnessjukhus, brukade den häktade regelmässigt icke inställas inför domstolen vid avkunnandet av slutligt utslag i målet. På grund därav skulle ju med tillämpning av 2 § ovannämnda kungörelse utslaget, vari den häktade förklarats straffri, ofördröjligen expedieras till styresmannen vid häktet. Härutinnan tillämpade domstolarna emellertid en mycket skiftande praxis. Understundom översändes utslag först när endast någon vecka eller några få dagar återstode av den tid, som stode till buds för utslagets överklagande. I enstaka fall hade det även hänt, att utslaget ankommit till styresmannen först sedan klagotiden gått till ända. Sådant bevis, som avsåges i 20 § andra stycket expeditionslösenförordningen och som skulle tillställas vederbörande myndighet samma dag utslag avkunnades, komme icke styresmannen till handa i andra fall än då rannsaking med den straffriförklarade ägt rum å centralfängelsets kronohäktesavdelning. Då omförmälda missförhållanden medförde flera olägenheter, skulle enligt Axis mening deras avhjälpande vara av synnerligen stort värde.

Vad Axi påpekat rörande expedieringen av utslag, varigenom häktade personer med stöd av 5 kap. 5 § strafflagen förklaras straffria, synes mig värt beaktande. Vid ett par tillfällen har även i härstädes handlagda ärenden iakttagits, att dröjsmål med expediering av utslag i dylikt fall ägt rum. Då dröjsmålet berott på försummelse av vederbörande domare, har J. O. också i skrivelse till denne erinrat honom om angelägenheten av att den i sinnessjuklagen avsedda delgivningen av utslag bleve behörigen fullgjord. Tidigare har emellertid anledning icke förefunnits till antagande, att dylikt dröjsmål skulle förekomma annat än i enstaka undantagsfall. Då emellertid enligt Axis uppgifter dröjsmål med expedieringen ofta förekommer, synas mig till förhindrande därav åtgärder böra vidtagas.

För upptagande av detta spörsmål kunna även särskilda skäl anföras. Fullgörandet av ifrågavarande delgivningsskyldighet har numera fått en större betydelse än tidigare. Enligt äldre rättspraxis torde besvär av en tilltalad, som blivit förvunnen till brott men jämlikt 5 kap. 5 § strafflagen förklarats strafflös och icke ålagts någon ersättningsskyldighet, icke hava blivit upptagna till prövning. Enligt ett den 11 februari 1927 meddelat utslag fann Kungl. Maj:t sålunda av en straffriförklarad förd talan, innefattande påstående att han icke vid brottets förövande saknade förståndets bruk och yrkande att han måtte dömas till straff, icke vara av beskaffenhet att lagligen kunna vinna prövning. Sedermera har emellertid en motsatt uppfattning kommit till uttryck i ett av högsta domstolen i dess helhet avgjort mål. I detta mål hade en straffriförklarad i besvär till hovrätt yrkat, att hovrätten med tillämpning av 5 kap. 6 § strafflagen måtte döma honom till straff, villkorligt. Besvären hade icke upptagits till prövning. Genom utslag den 4 februari 1938 fann Kungl. Maj:t hinder icke hava

mött för hovrätten att pröva den straffriförklarades fullföljda talan och återförvisade målet till hovrätten.

I enlighet med den av högsta domstolen sålunda uttalade meningen torde numera besvär av en straffriförklarad, även om de avse allenast ansvarsfrågan, bliva upptagna till prövning. Därmed torde också vara klart, att delgivningen av underrättens utslag med den straffriförklarade blivit av större betydelse än under tid, då han ansågs ej kunna klaga över utslaget i ansvarsfrågan. Då utslag i fall, varom här är fråga, i enlighet med sinnessjuklagens stadgande avkunnas i den tilltalades frånvaro, måste det för denne vara av stor betydelse att han får del av utslaget inom sådan tid, att han däröver kan anföra besvär, om han så önskar. Det synes mig därför angeläget, att den straffriförklarades intresse i ovanberörda hänseende blir tillgodosett på ett bättre sätt än nu är fallet.

För ernående av största möjliga säkerhet för att den straffriförklarade erhåller del av vederbörande utslag borde föreskrivas viss tid, exempelvis såsom i fråga om häktad sex dagar, inom vilken utslaget skall av rätten expedieras för delgivning med den straffriförklarade. Förvaras den straffriförklarade å sinnessjukavdelning vid fångvården, synes delgivningen lämpligast böra ske genom styresmannen vid fängelset. Om däremot den straffriförklarade, såsom då medicinalstyrelsen förordnat om ytterligare undersökning av hans sinnesbeskaffenhet, förvaras å något statens sinnessjukhus, synes delgivningen böra anförtros åt vederbörande överläkare. Detta står också i överensstämmelse med vad som redan torde vara praxis på grund av gällande bestämmelser. Skyldighet att omedelbart delgiva utslaget torde emellertid uttryckligen böra åläggas styresman och överläkare. Någon bestämmelse härom är icke meddelad i kungörelsen den 19 september 1929, vilket synes bero därpå, att den i nämnda kungörelse stadgade expeditionsskyldigheten icke tillkommit av hänsyn till delgivningsbestämmelsen i 49 § sinnessjuklagen.

Därest en bestämd tid fixeras för fullgörandet av rättens expeditionsskyldighet, torde, liksom då det gäller expediering av utslag rörande häktade, bestämmelsen komma att i största möjliga utsträckning efterföljas.

Den nuvarande delgivningsskyldigheten gäller allenast sådana fall, då utslag avkunnas i den straffriförklarades frånvaro. Jag vill emellertid ifrågasätta, huruvida icke alltid utslag, varigenom tilltalad å sinnessjukhus eller sinnessjukavdelning vid fångvården intagen person blivit förklarad straffri, borde på sätt ovan omförmäls delgivas den straffriförklarade, alltså även om utslaget avkunnats i hans närvaro. Härigenom skulle skapas större trygghet för att den straffriförklarade städse skulle få del av utslag i så god tid, att han i fall av befogenhet kunde överklaga detsamma.

Med stöd av den befogenhet min instruktion lämnar mig får jag härmed i underdånighet för Eders Kungl. Maj:t framlägga ovan berörda förhållanden och spörsmål till den åtgärd Eders Kungl. Maj:t må finna framställningen föranleda.

2. Framställning angående ändrade bestämmelser om sättet för anförande av besvär i brottmål rörande vissa straffriförklarade m. m.

I detta ämne avlät jag den 29 februari 1944 till Konungen följande framställning:

I 27 och 30 kap. gällande rättegångsbalk äro bestämmelser meddelade angående talans fullföljande i respektive hovrätt och högsta domstolen mot utslag eller beslut i brottmål.

Enligt dessa bestämmelser äger part, som i målet hålles häktad, intill besvärstidens utgång avlämna sin besvärsskrift till K. B. eller tillsyningsmannen vid häktet. Sålunda ingiven besvärsskrift skall, försedd med bevis om tiden för dess ingivande, ofördröjligen av K. B. eller tillsyningsman insändas till den myndighet, som har att taga befattning med densamma.

Med avseende å själva utförandet av den häktades talan i överrätt äro också vissa lättnader medgivna honom. Sålunda skola exempelvis felande protokoll införskaffas genom domstolens försorg. I den händelse häktad part skall höras över besvär, skall förklaring infordras genom K. B. på sätt tjänligast finnes. Slutligen skola överrätts utslag och beslut, däremot talan må av någondera parten omedelbart fullföljas, i tjänsteväg delgivas häktad, såframt utslaget eller beslutet ej blivit för honom muntligen av sagt.

Vidare må erinras, att häktad part är befriad från skyldighet att nedsätta fullföljdsavgift och stadgat belopp till säkerhet för motparts kostnadsersättning vid fullföljande av talan mot hovrätts utslag.

Enligt 12 § lagen den 14 juni 1901 om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen om ändring i vissa delar av rättegångsbalken åligger det slutligen K. B. eller tillsyningsman vid häkte tillse att, om häktad person vill i målet anföra besvär eller avgiva annan inlaga till högre rätt eller ock göra ansökan om nåd, han därvid ej saknar nödigt biträde.

Vad sålunda är stadgat i fråga om häktad part skall jämväl äga tillämpning beträffande part, som enligt beslut i målet är intagen i allmän uppfostringsanstalt eller i avbidan å sådant intagande hållen i förvar.

I fråga om besvär mot utslag och beslut, som meddelas av de i fredstid fungerande krigsdomstolarna, finnas motsvarande bestämmelser i 11 och 12 kap. lagen den 23 oktober 1914 om krigsdomstolar och rättegången därstädes.

Enligt 6 § lagen den 18 juni 1937 om förvaring och internering i säkerhetsanstalt, vilken lag ännu icke trätt i kraft, skall beträffande däri avsedd tilltalad i tillämpliga delar gälla vad i 27 och 30 kap. rättegångsbalken, 12 § lagen den 14 juni 1901 om vad iakttagas skall i avseende å införande av lagen om ändring i vissa delar av samma balk samt 11 och 12 kap. lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes finnes stadgat angående part, som hålles häktad. Likställd med häktad är i nu ifrågavarande hänseenden jämlikt 20 § lagen

om verkställighet av bötesstraff jämväl den som avtjänar förvandlingsstraff för böter på grund av icke lagakraftvunnet utslag.

I detta sammanhang vill jag även erinra om bestämmelserna i lagen den 19 juni 1919 angående förordnande av rättegångsbiträde åt häktad. Däri stadgas, att om någon, som hålles häktad såsom misstänkt för brott, äskar hjälp vid sin talans förberedande och utförande och säger sig ej själv kunna anskaffa biträde, skall biträde åt honom förordnas. Sådant förordnande innefattar bemyndigande att, *så länge den tilltalade hålles häktad*, biträda honom i fråga om talan vid domstol, som i förordnandet angives, ävensom vid omedelbar fullföljd från nämnda domstol av samma talan. Förordnande av biträde meddelas av K. B. utom i särskilda undantagsfall.

Slutligen må framhållas, att häktad person äger i mål angående brott, varför han sitter häktad, rättighet att utan erläggande av stämpel och lösen erhålla nödiga expeditioner.

I gällande praxis har såsom i målet häktad behandlats jämväl den som börjat avtjäna frihetsstraff, ådömt genom underrätts mot honom lagakraftvunna utslag, och som därefter vill överklaga hovrätts på åklagares eller målsägares besvär meddelade utslag i målet.

I en hit inkommen skrivelse har direktören vid centralfängelset i Malmö Einar Kastengren förklarat sig vilja fästa J. O:s uppmärksamhet därpå, att domstolarna föfore olika vid meddelandet av besvärshänvisning för häktade personer, som efter undergången rättspsykiatrisk undersökning förklarades strafffria enligt 5 kap. 5 § strafflagen och som enligt läkarutlåtandet vore i behov av vård på sinnessjukhus. Vissa domstolar meddelade i berörda fall besvärshänvisning för icke häktad och en domstol meddelade besvärshänvisning för "såsom omhändertagen å anstalt". I senare fallet förefunnes ingen tvekan vare sig beträffande besvärsskriftens inlämnande till hovrätten eller personens rätt till erhållande av biträde till författandet av besvärsskriften. I förra fallet kunde vissa svårigheter uppstå för den intagne, om han ville anföra besvär över utslaget. Strängt taget måste han själv betala kostnaden för besvärens ingivande. Det bleve även tveksamt, huruvida den straffriförklarade, som fortfarande vore berövad friheten, hade rätt att i fortsättningen begagna sig av det av K. B. förordnade rättegångsbiträdet, som biträtt honom vid underrätten. Kastengren bifogade avskrifter av två utslag med olika besvärshänvisning, det ena från rådhusrätten i Göteborg och det andra från rådhusrätten i Malmö.

Av berörda utslag, som voro meddelade respektive den 6 februari och den 17 februari 1942, framgick bland annat följande.

Rådhusrätten i Göteborg hade i sitt utslag förklarat en för olovligt tillgrepp häktad person jämlikt 5 kap. 5 § strafflagen fri från straff. I utslaget hade rådhusrätten förordnat, att den tilltalade, som var i behov av vård å sinnessjukhus, icke skulle vidare hållas häktad men dock i avbidan på att utslaget vunno laga kraft förvaras å sinnessjukavdelning vid fångvården. I meddelad besvärshänvisning

hänvisning hade föreskrivits, att talan mot utslaget finge fullföljas i Göta hovrätt genom besvär, som skulle inom stadgat besvärstid ingivas till hovrätten.

Genom rådhusrättens i Malmö utslag hade en för otukt med minderårig flicka häktad person jämlikt 5 kap. 5 § strafflagen förklarats fri från ansvar, i följd varav han, som var i behov av vård på sinnessjukhus, icke längre skulle anses såsom häktad i målet. Enligt meddelad besvärshänvisning ägde den tilltalade, så länge han kvarhölls å sinnessjukavdelning vid fångvården, inom besvärstiden ingiva sin besvärsskrift till K. B. eller tillsyningsmannen vid fångvårdsanstalten, som hade att vidare förfara enligt 12 § promulgationslagen den 14 juni 1901. Vidare skulle den tilltalade hos nyssnämnda myndigheter äga anhålla om biträde till författande av besvärsskrift.

Direktören vid centralfängelset å Långholmen Sven Axi har därjämte i en skrivelse till J. O. berört samma spörsmål. Axi har därutinnan anfört följande: En första förutsättning för att någon skulle kunna erhålla rättegångsbiträde enligt lagen den 19 juni 1919 vore, att vederbörande vore häktad i målet. Personer, som efter genomgången sinnesundersökning av vederbörande domstol förklarats straffria och som önskade anföra besvär över detta domstolens beslut, vore därför beroende av vad domstolen stadgade beträffande deras häktning. På denna punkt hade emellertid domstolarnas praxis varit skiftande. Hade domstolen förklarats, att den tilltalade icke vidare skulle hållas häktad i målet, något som förekomme synnerligen ofta, hade vederbörande myndighet ansett sig förhindrad att förordna rättegångsbiträde åt honom. Därest han förklarats sig vilja överklaga utslaget, hade genom fängelsets försorg i dylika fall föranstaltats om anhållan hos överrätten om fri rättegång. Nämnda förhållande syntes oegentligt, då den straffriförklarade därigenom i regel fräntoges rätten att vid överklagande av underrättens beslut erhålla rättegångsbiträde på statens bekostnad. Önskvärt vore därför, att domstolarnas tillvägagångssätt på denna punkt bleve enhetligt.

Vid Axis skrivelse voro fogade avskrifter av ett flertal utslag, däri domstolar jämlikt 5 kap. 5 § strafflagen förklarats för brott häktade personer straffria.

En av mig företagen granskning av utslagen har oförtydligt givit vid handen, att domstolarnas praxis är mycket skiftande såväl i fråga om avgörande, huruvida en straffriförklarad fortfarande skall hållas häktad, som även beträffande besvärshänvisnings meddelande.

I fyra av de ifrågavarande fallen hade domstolen förklarats, att den tilltalade icke vidare skulle i målet hållas häktad men att med honom, som förvarades å sinnessjukavdelning vid fångvården, skulle förfaras enligt föreskrifterna i 47 § sinnessjuklagen. Såsom fullföljdshänvisning hade meddelats vanlig besvärshänvisning, alltså som för icke häktad.

I fyra andra fall hade domstolen utan att yttra sig om häktningsfrågan föreskrivit, att med den tilltalade skulle förfaras, som i 47 § sinnessjuklagen vore stadgat, samt meddelat besvärshänvisning såsom för häktad.

I sju fall hade domstolen förordnat, att den tilltalade, som vore i behov av

vård å sinnessjukhus, icke vidare skulle hållas i målet häktad, samt därefter meddelat vanlig besvärshänvisning.

Däremot hade i fyra fall domstolen förklarat, att den tilltalade i avbidan på utslagets lagakraftvinnande skulle kvarstanna i häkte, samt i överensstämmelse därmed meddelat besvärshänvisning för häktad.

I ett fall hade domstolen, då enligt läkarutlåtande den tilltalade var i behov av vård å sinnessjukhus, förklarat, att det ankomme på länsstyrelsen att vidare förordna om den tilltalades omhändertagande och att han i avbidan på sådant förordnande skulle hållas i häkte. Besvärshänvisning för häktad hade meddelats.

Samtliga ovan berörda utslag hava varit meddelade av underrätter. Av tillgängliga handlingar i mål, som kommit under prövning av överdomstol, har jag inhämtat följande.

Sedan en person J. av allmän åklagare häktats och vid Jösse domsagas häradsrätt ställts under åtal för olika bedrägeribrott, fann häradsrätten J. förvunnen till åtalade brotten men på grund av 5 kap. 5 § strafflagen icke kunna fällas till ansvar i målet. J., som enligt läkarutlåtande var i behov av vård å sinnessjukhus, skulle icke vidare för målet hållas häktad. Häradsrätten meddelade vanlig besvärshänvisning. Över utslaget anförde J., som förvarades å sinnessjukavdelningen vid kronohäktet i Västervik, besvär i en till Svea hovrätt genom föreståndaren vid häktet insänd skrift. Hovrätten, som upptog besvären, fann i utslag den 22 februari 1941 skäl ej vara anført, som föranledde ändring i överklagade utslaget. Hovrätten tillade emellertid, att med J. skulle förfaras på sätt i 47 § sinnessjuklagen vore stadgat. I meddelad fullföljdshänvisning förklarade hovrätten, att talan mot utslaget finge av J. föras genom besvär, vilka skulle inom klagotiden ingivas antingen till nedre justitierevisionen eller K. B. eller tillsyningsmannen vid häktet, vilken det skulle åligga tillse, att J., om han ville anförda besvär, därvid ej saknade nödigt biträde. Kungl. Maj:t, varest J. i en genom tillsyningsmannen insänd skrift anförde besvär, fann genom utslag den 12 maj 1941 ej skäl göra ändring i hovrättens utslag.

Sedan O. häktats och av allmän åklagare ställts under tilltal vid rådhusrätten i Halmstad för stöld och olovlig försäljning av spritdrycker och rådhusrätten funnit honom saker till de åtalade brotten men på grund av 5 kap. 5 § strafflagen icke kunna fällas till ansvar i målet, förklarade rådhusrätten, att med O., som enligt avgivet läkarutlåtande vore i behov av vård å sinnessjukhus, skulle förfaras enligt sinnessjuklagen. I sitt utslag tillade rådhusrätten, att O. skulle fortfarande anses såsom häktad, och meddelade besvärshänvisning för häktad. I Göta hovrätt, där O. besvärade sig, betraktades O. såsom häktad.

Såsom av den nu lämnade redogörelsen framgår torde olika meningar råda om tolkningen av lagens bestämmelser i ovan omförmälda hänseenden. Visserligen torde det icke hava inträffat, att straffriförklarad, som erhållit vanlig be-

svärshänvisning men det oaktat vid avgivande av sina besvär anlitat det för häktad medgivna förfarandet, icke fått besvären upptagna till prövning av hovrätt eller Kungl. Maj:t. Vad som förekommit synes mig emellertid visa, att åtgärder äro påkallade för åstadkommande av större enhetlighet i rättstillämpningen på hithörande område.

Det riktiga synes mig vara att domstol, då häktad person förklaras straffri jämlikt 5 kap. 5 § strafflagen, i utslaget förordnar, att den straffriförklarade icke vidare skall hållas häktad i målet. Att han i allt fall, om han är i behov av vård å sinnessjukhus, fortfarande skall kvarstanna å sinnessjukavdelning vid fängsvården följer av bestämmelserna i 47 § sinnessjuklagen.

Den straffriförklarade är i dylikt fall icke häktad, men han är ändock berövad sin frihet, och vid besvärs anförande uppkomma för honom samma svårigheter som för en häktad såväl att förebringa den ytterligare utredning i målet, som kan vara erforderlig för utsikt att vinna ändring i domstols beslut, som ock att iakttaga de i fråga om besvärs anförande stadgade formaliteterna. Starka skäl synas mig därför tala för att straffriförklarad, som är intagen å sinnessjukavdelning vid fängsvården, genom uttryckligt lagstadgande jämsättes i fråga om besvärs anförande med häktad person och att samma förmåner beredas honom i fråga om rättshjälp som häktad äger.

Slutligen må framhållas, att den straffriförklarade bör i likhet med häktad åtnjuta frihet från utgivande av lösen och stämpel för expeditioner i målet. Då han i fall, varom här är fråga, tidigare hållits häktad och väl i regel erhållit underrettens protokoll utan avgift, torde mot en bestämmelse om lösen- och stämpelfrihet i dessa fall icke böra möta något hinder ur kostnadssynpunkt.

De av mig nu föreslagna bestämmelserna synas mig vara av den beskaffenhet, att de kunna och böra genomföras utan avvaktande av den nya rättegångsbalkens ikraftträdande.

Med stöd av den befogenhet min instruktion lämnar mig får jag härmed i underdånighet för Eders Kungl. Maj:t framlägga ovan berörda förhållanden och spörsmål för den åtgärd Eders Kungl. Maj:t må finna framställningen föranleda.

Genom lag den 22 juni 1944 om rätt att i mål och ärenden som tillhöra domstols handläggning insända handlingar med posten m. m. (sv. f. nr 393) har förordnats, att inlägga eller annan handling som skall ingivas till domstol, domare, överexekutor eller nedre justitierevisionen må inlämnas genom bud eller insändas med posten i betalt brev.

3. Framställning angående bestämmelser om intagande i gravationsbevis av upplysningar rörande dels Danviks hospital tillkommande rekognitionsavgifter och dels Lunds domkyrka tillkommande s. k. erkänsla vid försäljning av vissa hospitalet eller domkyrkan förut tillhöriga fastigheter.

Den 15 juni 1944 avlät jag till Konungen en så lydande framställning:

Stiftelsen Danviks hospital innehar sedan gammalt ett stort antal hemman och lägenheter, vilka av hospitalet besuttits under frälsemannarätt och vilka i jordeboken numera upptagas under frälsetitel. En del av hospitalets hemman hava med stöd av kungl. brev den 19 september 1723 försålts till skatte och på så sätt avhänts hospitalet. Vid dessa försäljningar förbehölls allmänt hospitalet rätt till hembud, när det skatteköpta hemmanet sedermera såldes utom börd, och i skatteköpebrevnen plögade också föreskrivas skyldighet för senare köpare av det skattesålda hemmanet att till hospitalet erlagga viss avgift, s. k. rekognition, för den händelse hospitalet icke ville begagna sig av sin lösnings- eller optionsrätt.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 7 juni 1813 förmälde hospitalsdirektionen, att viss beräkning av rekognitionsavgiften från urminnes tider följts samt vunnit stadga som lag, i det att, när optionsrätten ej av hospitalet nyttjades, köparna skulle, innan de kunde erhålla hospitalets stadfästelse å äganderätten till ett inköpt hemman, erlagga i rekognition tre procent av köpeskillingen, såframt de icke förbunde sig att i stället öka den årliga ränteavgiften till vad som svarade mot avkastningen av den summa, som borde erläggas i rekognitionsavgift. Direktionen anhöll därför i skrivelsen, att Kungl. Maj:t måtte fastställa berörda rekognitionsavgift till tre procent. Genom kungl. brev till direktionen den 21 juli 1813 blev denna anhållan bifallen i avseende å alla de hemman, vid vilkas försäljande hospitalet ägde lösnings- eller optionsrätt. Genom kungl. kungörelsen den 17 maj 1861 angående försäljning till skatte av de Danviks hospital tillhöriga med ständig städje- och besittningsrätt upplåtna hemman och lägenheter har sedermera föreskrivits, att sådana hemman, om städje- och besittningsrätten funnes ostridig, finge till skatte försälas på villkor, bland andra, att köparnas skyldighet att hembjuda köpen ävensom hospitalets rätt till åtnjutande av rekognitionsavgift i enlighet med brevet den 21 juli 1813 bibehölles, samt att hospitalets frälsemannarätt till hemman eller lägenheter kvarstode, så att hospitalet skulle äga den hemmanet eller lägenheten åliggande räntan.

Enligt kungl. skrivelse den 21 april 1933 till direktionen över Danviks hospital äger Kungl. Maj:t att utan hinder av föreskrifterna i kungörelsen den 17 maj 1861 förordna om avlösning av de till hospitalet utgående rekognitionsavgifterna.

Liksom Danviks hospital har Lunds domkyrka av ålder innehaft vissa hemman under i stort sett sedvanlig frälse frihet. Vid 1766 års riksdag anmälde skånska prästerskapets fullmäktige, hurusom domkyrkan vore oförmögen att

bestrida vissa utgifter, och föreslog, att domkyrkohegmanen finge till denna förlägenhets avhjälpande försäljas till åborna med "skatte- och besittningsrätt". Sedan ständerna för sin del medgivit detta, förordnades genom kungl. brev till kammarkollegiet den 30 april 1766, att domkyrkohegmanen finge till skatte försäljas under villkor, bland andra, att åborna jämte skatteköpsavgift skulle utgiva vissa avgifter dels vid åboombyte i stället för städja, dels ock för körslor och dagsverken, när dessa icke erfordrades in natura vid domkyrkans byggande. Med tillämpning av dessa föreskrifter blevo åren 1767 och 1768 ett stort antal hegman och gatehus försålda till skatte. I skattebrevens intogos förbehåll om rätt för domkyrkan till städja vid åboombyten. Vidare förbehölls domkyrkan rätt att lösa hegmanet vid försäljning utom börd.

I ärende rörande domkyrkan vid skatteköpen förbehållen rätt till hembud av de skattesålda hegmanen uppkom fråga om hegmanens rätta natur. Hegmanen, vilka i Lunds domkyrkas jordeböcker upptagits under titeln utsockne frälse, upptogos från år 1724 i kronans jordeböcker före skatteköpen såsom krono och efter skatteköpen såsom skatte. Sedan kronan genom kungl. förordningen den 21 februari 1789 av sagt sig hembud av de till skatte försålda kronohegmanen, gjordes ej vidare några hembud till domkyrkan. Häremot framställde domkyrkorådet i Lund erinran hos Kungl. Maj:t under åberopande av att domkyrkans egendomar rätteligen vore av utsockne frälse natur. I anledning därav framhöll kammarkollegiet i utlåtande den 13 mars 1817, att domkyrkorådets påstående icke vore grundat på laga skäl och bevis utan vore en förmodan stridande mot vad som utvisades av de äldsta jordeböckerna, i vilka alla domkyrkan tillhöriga hegman upptagits under titeln dels krono och dels kanike och geistlige, med vilka senare dittills alltid förståtts kronohegman. I kungl. brev till kammarkollegiet den 27 augusti 1817 utlät sig Kungl. Maj:t med anledning av domkyrkorådets framställning på följande sätt: Den omständigheten, att hegmanen i jordeboken icke uppfördes i frälsekolumn, bevisade desto mindre att de vore krono eller blivit av kronan till domkyrkan donerade, varpå någon handling icke blivit av kammarkollegiet åberopad än mindre uppgiven, som hegmanen upptoges i jordeböckerna icke bland kronohegman utan efter dem under den särskilda titeln av kanike och geistlige hegman. Om de än mot vad upplyst blivit vore av kronatur, kunde sådant icke förminska domkyrkans i skattebrevens tydligen förbehållna rätt till hembud av skatterättigheten vid dess försäljning utom rätt börd, emedan 1789 års förordning ingalunda kunde tillämpas å domkyrkans hegman, varöver kronan icke ägde någon dispositionsrätt. Vid övervägande härav förklarade Kungl. Maj:t, att domkyrkans lösningsrätt icke borde eftergivas utan begagnas antingen till skatterättighetens inlösen eller till en viss erkänsla för löserättens avsägelse, såsom vid Danviks hospital skedde. Skulle denna kyrkans rätt göras stridig, borde den i laga ordning å domkyrkans vägnar göras gällande.

Något visst belopp, varmed denna erkänsla skulle utgå, fanns icke bestämd i 1817 års brev. I ett den 26 oktober 1827 meddelat utslag i anledning av en

av Lunds domkyrkoråd därutinnan gjord framställning förklarade emellertid Kungl. Maj:t, att vid de tillfällen, då domkyrkorådet icke själv inlöste dess till försäljning ledigblivna domkyrkoskattehemman utom börd, domkyrkorådet icke ägde att av vederbörande äska högre avgift än en procent av köpeskillingen.

Tolkningen av de i 1817 års brev och 1827 års utslag meddelade bestämmelserna blev snart föremål för tvist. Tvistefrågan gällde närmast, huruvida domkyrkan i stället för att inlösa ett åt domkyrkan hembjudet hemman ägde mot köparens bestridande av honom uttaga erkänsla. I ett den 15 mars 1834 meddelat utslag biföll Kungl. Maj:t ett av domkyrkoinspektoren framställt yrkande om åläggande för en köpare, vilken hembjudit domkyrkan att lösa det inköpta hemmanet, att till domkyrkan, som ej begagnat sig av lösningsrätten, betala erkänsla med en procent å köpeskillingen, därvid Kungl. Maj:t förklarade, att Kungl. Maj:t genom det i 1827 års utslag meddelade förordnandet tillerkänt domkyrkorådet att uppbära avgift med nämnda belopp utan att därvid föreskrivits, att denna avgift borde äga rum endast då hembuden blivit antagna och lösningsrätten eftergiven. Enahanda utgång erhöll ett av Kungl. Maj:t den 21 december 1833 avgjort mål. Den uppfattning, som ligger till grund för dessa två avgöranden, synes emellertid icke hava vidhållits i ett av Kungl. Maj:t den 13 oktober 1842 meddelat utslag. I motiveringen till sistnämnda utslag uttalades nämligen den meningen, att vad kungl. brevet den 27 augusti 1817 innefattade ej kunde tydas annorlunda än att, om köparen ej ville betala vad å domkyrkans vägnar fordrades i erkänsla utöver den lagligen bestämda städjan eller domkyrkan ej åtnöjdes med vad i sådant hänseende av köparen erbjödes, köparen hade att avstå och domkyrkan att övertaga det slutna köpet. Under tiden därefter har domkyrkans rätt till erkänsla i åtskilliga fall varit föremål för kammarkollegiets, länsstyrelsens i Malmöhus län eller domstols prövning, därvid domkyrkans anspråk på dylik avgift mot köparens bestridande bifallits. Såvitt kunnat utrönas har emellertid icke något mål rörande omfattningen av domkyrkans ifrågavarande rätt fullföljts till Kungl. Maj:t.

Vid 1898 års riksdag väcktes förslag om upphörande eller avskrivning av den Lunds domkyrka tillkommande erkänslan. Förslaget avslogs av riksdagen på hemställan av statsutskottet, som yttrade att ett upphävande av dessa avgifter givetvis skulle beröra domkyrkans rätt och sålunda även prästerskapets privilegier.

Vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 75 till 1912 års riksdag med förslag till lag om avlösning av vissa frälseräntor föreslog lagutskottet — i anledning av en av direktionen över Danviks hospital gjord framställning — i sitt utlåtande nr 57 utan att närmare inlåta sig på frågan om den rätt, som kungl. breven den 21 juli 1813 och den 27 augusti 1817 kunde medföra för Danviks hospital och Lunds domkyrka till en sådan avgift, som där vore i fråga, att i nämnda lag skulle intagas uttryckligt stadgande därom, att avlösning av frälseränta från fastighet, som förut tillhört Danviks hospital eller Lunds domkyrka, icke invercade på den rätt, som jämlikt nämnda kungl. brev kunde till-

komma hospitalet eller domkyrkan. Sedan utskottets förslag antagits av riksdagen, intogs detta stadgande i 20 § i den sedermera den 8 november 1912 utfärdade lagen om avlösning av vissa frälseräntor.

Frågan om Lunds domkyrkas rätt till erkänsla har varit föremål för ytterligare undersökning. I skrivelse den 24 maj 1933, nr 240, gjorde riksdagen framställning därom, att Kungl. Maj:t måtte verkställa utredning, huruvida till domkyrkan utgående avgifter av fastigheter, vartill äganderätten icke tillkomme domkyrkan, måtte kunna bringas att upphöra, samt att därvid ock toges i övervägande, huruvida och på vad sätt ränta och tiondespannmål av domkyrkans egna fastigheter ävensom domkyrkan tillkommande lösningsrätt vid försäljning utom börd måtte kunna upphöra, samt att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Med anledning härav tillkallade chefen för finansdepartementet med stöd av vederbörligt bemyndigande kammarrådet H. Skoglund att såsom sakkunnig biträda med utredning i förevarande hänseende. Beträffande innebörden av domkyrkans rätt till erkänsla gjorde sig under utredningen olika meningar gällande. Den sakkunnige ansåg sålunda, med hänvisning till utslaget den 13 oktober 1842, domkyrkans befogenhet att uttaga avgifter vara beroende av överenskommelse med vederbörande köpare i varje särskilt fall om avstående av lösningsrätten, under det att Lunds domkyrkoråd i ett den 22 maj 1936 avgivet yttrande, med åberopande av bland annat under senare tid meddelade domstolsavgöranden, ansåg domkyrkan hava en ovillkorlig rätt till avgiften. Kammarkollegiet anslöt sig närmast till den sakkunniges mening men fann med hänsyn till berörda domstolsavgöranden frågan vara i viss mån oklar. Domkapitlet och en skiljaktig ledamot i kammarkollegiet framhöllo, att frågan om upphörande av dessa avgifter borde upptagas till behandling först sedan domkyrkans rätt härutinnan blivit prövad av domstol i högsta instans. På grund av vad sålunda förekommit fann departementschefen frågan huruvida och på vad sätt avgifterna skulle bringas att upphöra icke lämpligen böra företagas till avgörande, innan ytterligare utredning kunnat förebringas rörande innebörden av denna rätt. Något förslag i detta hänseende blev därför ej förelagt riksdagen.

I en hit inkommen skrift har advokaten Torsten Malm i Örebro anfört följande.

I sin advokatpraktik hade Malm nyligen iakttagit ett med rekognitionsavgifterna till Danviks hospital sammanhängande missförhållande, vilket syntes Malm böra avhjälpas. Antalet fastigheter, vid vilkas försäljning Danviks hospital ägde upptaga rekognitionsavgifter, uppginge enligt Malm lämnad uppgift till omkring 7,000. Bland dessa fastigheter vore jämväl $\frac{3}{8}$ mantal Alby 3¹ i Angarns socken. Alby 3¹ hade jämte tre andra fastigheter, vilka icke besvärades av rekognitionsavgifter, gått i handel flera gånger under senare år. Fastigheten hade sålunda försålts den 28 december 1940 till Mauritz Hagen, den 15 december 1941 till Sven F. Allinger, den 10 januari 1942 till Algot Andersson och den

15 januari 1942 till N. Bergtoft, vilka erhållit lagfart å fastigheten, de två sistnämnda den 6 maj 1942. Ehuru i princip köpare till rekognitionsavgiftspliktig fastighet syntes skyldig att utan anmaning erlægga rekognitionsavgift till hospitalet, hade samtliga nämnda ägare till Alby 3¹, såvitt Malm visste till följd av okunnighet om avgiftsplikten, försummat att göra vederbörlig inbetalning till hospitalet. Genom brev den 9 och den 10 februari 1943 från stiftelsens ombudsman hade numera nämnda ägare av fastigheten avkrävts rekognitionsavgifter. I ärendet hade Malm företrätt den näst siste ägaren, Andersson. Hospitalets krav på rekognitionsavgift för hans fång hade kommit helt överraskande och i sitt släptåg haft ett krav på Andersson från dennes köpare, Bergtoft, att gälda den avgift, som belöpte på hans fång, då han förmenade att Andersson haft uppgiftsplikt i förhållande till honom. Enligt Malms mening borde överraskningar och uppkomsten av sådana situationer som den förevarande kunna undvikas genom att köpare av rekognitionsavgiftspliktig fastighet erhöles otvetydig uppgift om rekognitionsavgiftens existens. Lämpligast syntes vara, att anteckning om den avgiftsplikt, som åvilade fastigheten, funnes tillräckligt utförligt beskriven i gravationsbeviset. Som det nu vore, riskerade ju varje köpare av avgiftspliktig fastighet, som ej kände till hospitalets rätt, mycket obehagliga och kännbara ekonomiska överraskningar.

Sedan i anledning av innehållet i Malms skrift J. O. anhållit, att direktionen över Danviks hospital måtte avgiva yttrande i ärendet, anförde direktionen, att direktionen för sin del icke hade något att erinra mot utfärdande av bestämmelse, att i fråga om Danvikshemman skulle i gravationsbevis lämnas uppgift om hospitalets rätt att erhålla rekognitionsavgift. Med hänsyn till det omfattande arbete, som krävdes för avlämnande till respektive inskrivningsdomare av uppgifter om rekognitionsavgiftspliktiga fastigheters namn m. m., vore det emellertid önskvärt, att den tid, inom vilken erforderliga uppgifter skulle vara av hospitalet avlämnade, icke måtte bestämmas kortare än ett år.

Sedan därefter domkyrkorådet i Lund såsom förvaltare av Lunds domkyrko-hemman beretts tillfälle att avgiva yttrande i ärendet, anförde domkyrkorådet, att domkyrkorådet för sin del icke hade något att erinra mot att föreskrift meddelades om anteckning i fastighetsböckerna för varje fastighet, som därav berördes, rörande förefintlig skyldighet att till Lunds domkyrka utgiva erkänsla, på sätt nu föreslagits angående rekognitionsavgifter till Danviks hospital. Domkyrkorådet hänvisade därvid till vad domkyrkorådet anförde i sitt ovan omförmälda, den 22 maj 1936 avgivna yttrande i anledning av kammarrådet Skoglunds utredning.

Skoglund hade i en av honom i ärendet avgiven promemoria såsom skäl för upphörande av rätten till erkänsla anförde det i nyare lagstiftning hävdade önskemålet om reda och jämnhet i fråga om fastigheter åvilande utskylder och bördor samt vidare yttrat: Därtill komme, att då anteckning om domkyrkans ifrågavarande rätt icke funnes i fastighetsböckerna, säkerhet för att köpare av en fastighet före köpet erhöles underrättelse om den belastning, som påvilade fas-

tigheten, icke föreläge. Förekomsten därav frestade därför mindre nogräknade personer till användande vid fastighetsförsäljningar av förfaringssätt, som vore ägnade att undergräva den allmänna tilliten mellan köpare och säljare. Avgifternas upphörande syntes därför vara av allmänt intresse påkallat.

Häremot androg domkyrkorådet i sitt berörda yttrande den 22 maj 1936: Om domkyrkan hade rätt till erkänsla, skulle väl denna rätt ej upphöra därför, att den ej vore på förhand känd för köparen av en fastighet, utan man skulle väl styra om, att kännedom om densamma vunnos. Slutsatsen bleve alltså, att rätten borde antecknas i fastighetsböckerna för att förhindra manipulationer vid förekommande fastighetsförsäljningar. Tidigare voro statens dikningslån ej införda i fastighetsböckerna, och för en stor mängd fastighetsköpare hade annuiterorna kommit som en överraskning efter köpet, men ingen hade väl kommit på den tanken, att staten därför skulle avstå från sin rätt. Man hade naturligtvis botat bristen i fastighetsböckerna genom att få dikningslånen införda där. Att man ej heller eljest tvekat att föreskriva införingar i fastighetsböckerna, när så varit lämpligt, framginge av många lagstadganden, däribland i lagen om avlösning av vissa frälseräntor för att nämna ett näraliggande exempel. Dylik införing vore givetvis den riktiga vägen även beträffande domkyrkans rätt till erkänsla, och domkyrkan, som ej utan statsmakternas medverkan kunde få anteckningen om sin rätt verkställd, hemställde om dylik medverkan, så att denna angelägenhet bleve ordnad. Det kostade statsverket ingenting, då domkyrkan självklart åtog sig alla med införingen i fastighetsböckerna förenade kostnader. En anordning med avgiftsskyldighetens införande i fastighetsböckerna medförde, att avgiftens existens bleve offentlig. Från fastighetsböckerna inflöte motsvarande anteckningar i gravationsbevis, som utfärdades angående ifrågavarande fastigheter. Därigenom bleve avgiften känd för var och en, som hade allvarlig tanke på att köpa en sådan fastighet, ty det torde väl numera icke förekomma, att någon vore verklig spekulant på en fastighet utan att förskaffa sig gravationsbevis rörande densamma. Genom avgiftsskyldighetens införande i fastighetsboken skänktes full rättvisa åt alla. Köparen av fastigheten bleve ej efter köpet överraskad av något oväntat krav utan vore på förhand beredd på, att kravet skulle komma och omfattningen därav. Han hade ej heller någon anledning att beklaga sig över en eventuell underlåtenhet från säljarens sida att omnämna avgiften eller säljarens förbiseende därutinnan. När domkyrkan framställde sitt krav, behövde dess representant ej åhöra en mängd undanflykter och klagomål såväl mot säljaren som i främsta rummet mot domkyrkan och dess tjänstemän. Det för närvarande olämpliga med den ifrågavarande avgiften vore ej dess existens utan köparens ofta förekommande obekantskap om den. Gjordes avgiften känd, syntes alla olägenheter av densamma vara ur världen. Att denna behandling av den vore den rätta kunde ej vara föremål för tvekan, eftersom därigenom alla rättigheter och skyldigheter vore fullt bibehållna och dessutom för alla, som hade intresse av dem, helt uppenbara.

I kungl. kungörelsen den 25 februari 1921 med vissa bestämmelser att iakttaga vid utfärdande av gravationsbevis rörande fast egendom, tomträtt eller vattenfallsrätt samt av äganderättsbevis och bevis om innehav av tomträtt eller vattenfallsrätt äro föreskrifter meddelade om de uppgifter, som skola lämnas i gravationsbevis. Enligt dessa föreskrifter skola i sådant bevis, förutom egendomen besvärande inteckningar och vissa ansökningar därom, anmärkas vissa egendomen angående förhållanden, vilka på grund av särskilda stadganden blivit i inteckningsprotokollet antecknade, såsom t. ex. anmälningar enligt 4, 10 eller 14 § i lagen den 8 november 1912 om avlösning av vissa frälseräntor, 4, 5 eller 6 § i lagen den 14 juni 1929 om kronans förmånsrätt för avdikningslån och 13 § i lagen den 12 juni 1942 om skydd för kulturhistoriskt märkliga byggnader. Gemensamt för dessa förhållanden är, att de äro av beskaffenhet att kunna influera på det värde, som en spekulant å fastigheten eller bank eller annan, hos vilken sökes lån på grund av inteckning i densamma, för bedömande av affären eller säkerheten kan vilja åsätta fastigheten.

Vad angår ifrågavarande avgifter till Danviks hospital och Lunds domkyrka äro även dessa av den beskaffenhet, att köpare av fastighet, för vilken sådan avgift skall erläggas, kan vilja taga hänsyn till den vid bestämmandet av den köpeskilling, som han anser sig vilja erlægga för fastigheten. Enligt vad jag har mig bekant hava också i en del fall rekognitionsavgifterna vid köp av Danvikshemman uppgått till avsevärda belopp. Även om ifrågavarande avgifter i regel icke torde uppgå till större belopp, synes det dock icke lämpligt, att en sådan utgift på grund av köpet skall komma såsom en överraskning för vederbörande köpare, kanske lång tid efter det han redan erhållit lagfart å fastigheten. För köpare från annan trakt än den, där fastigheten är belägen, torde det i allmänhet icke vara bekant, att köpet kan medföra andra kostnader än de för lagfart å fastigheter vanliga. Om krav å avgiften icke framställes förrän lång tid efter skedd överlåtelse, kan det också, såsom i ovan omnämnda fall, inträffa, att vid tiden för avgiftens utkrävande och erläggande den förste köparen redan försålt fastigheten och denna till och med varit föremål för ytterligare överlåtelser. För den, som redan avhänt sig en fastighet, måste det te sig särskilt betungande att plötsligt få vidkännas en alldeles oberäknad utgift i anledning av den redan avvecklade fastighetsaffären. Att på grund därav även rättstvister kunna uppkomma är tydligt.

Såsom av det ovan anförda framgår skulle det utan tvivel vara till gagn för köpare av fastighet, för vilken skall utgå rekognitionsavgift till Danviks hospital eller erkänsla till Lunds domkyrka, att redan före köpeavtalets ingående erhålla kunskap om den förefintliga avgiftsplikten. För möjliggörande därav skulle givetvis det säkraste och även närmast till hands liggande medlet vara, att upplysningar om nämnda förhållanden lämnas i gravationsbevis rörande sådan fastighet. Jag vill därför ifrågasätta, om icke föreskrifter därutinnan borde intagas i 1921 års kungörelse med vissa bestämmelser att iakttaga vid utfärdande av gravationsbevis m. m. För en fastighetsköpare torde det ofta vara av lika stor

betydelse att få kunskap om ifrågavarande avgifter och vad därmed har samband som om flera andra av de i kungörelsen omförmälda förhållanden, vilka ansetts böra bringas till hans kännedom.

Den omständigheten att viss tvekan kan råda beträffande omfattningen av Lunds domkyrkas rätt till erkänsla synes mig icke medföra, att nu ifrågasatta föreskrifter icke lämpligen böra meddelas i fråga om domkyrkoheemmanen. En upplysning om förhandenvaron av kungl. brevet den 27 augusti 1817 är under alla omständigheter av betydelse för köpare av ett dylikt hemman. Så mycket torde nämligen vara ostridigt, att erkänsla skall utgå i de fall, då domkyrkan verkligen haft för avsikt att begagna sin lösningsrätt men avstått från denna efter formlig framställning av köparen.

För att möjliggöra intagandet i gravationsbevis av upplysningar om ifrågavarande avgiftsplikt är det erforderligt, att fastigheternas egenskap av Danviksheemman respektive Lunds domkyrkoheemman bringas till vederbörande inskrivningsdomares kännedom för anteckning i fastighetsböckernas in-teckningsspalt. Såsom av de i ärendet avgivna yttrandena framgår har såväl direktionen över Danviks hospital som domkyrkorådet i Lund förklarat sig vilja därutinnan lämna erforderlig medverkan. Med hänsyn härtill synes det mig önskvärt, att åtgärder vidtagas för fastighetsböckernas komplettering med anteckningar i berörda hänseenden. Sedan inom tid, som kan finnas lämplig, meddelanden om avgiftspliktiga fastigheter lämnats till inskrivningsdomarna samt erforderliga anteckningar därutinnan verkstälts i böckerna, skulle föreskrifter om intagandet i gravationsbevis av upplysningar om avgiftsplikten kunna omedelbart träda i kraft.

Med stöd av den befogenhet min instruktion lämnar mig får jag härmed i underdånighet för Eders Kungl. Maj:t framlägga ovan berörda förhållanden och spörsmål för den åtgärd Eders Kungl. Maj:t må finna framställningen föranleda.

4. Framställning angående bestämmelser om försäljning av egendom, som enligt kungl. förordningen den 3 mars 1916 om straff för olovlig varuutförsel m. m. dömts förbruten.

Den 29 juni 1944 skrev jag till Konungen följande:

I 1 § 2 mom. kungl. förordningen den 3 mars 1916 om straff för olovlig varuutförsel m. m. stadgas, att olovligen utfört gods skall vara förverkat samt att, om godset ej kan tillrättaskaffas, gärningsmannen skall gälda dess värde. Enligt 3 mom. samma paragraf skola mindre farkoster, dragare och körredskap, vilka vid olovlig varuutförsel begagnas för att föra godset från land till större fartyg eller för landväga transport, tillika vara förbrutna, såvida godset anträffas under forslingen och forslingsredskapen tillhöra godsets ägare eller annan, som finnes hava ägt kännedom om den olovliga utförseln eller skälig anledning att misstänka densamma.

I 7 § stadgas, att av böter, som ådömas enligt ifrågavarande förordning, så ock av behållna försäljningssumman eller i stället utgivna värdet av förbrutet gods och forslingsredskap skall en tredjedel tillfalla kronan och två tredjedelar åklagaren. Om särskild angivare finnes, skall denne, utom i särskilda undantagsfall, erhålla hälften av åklagarens andel.

Sedan i 8 § 1 mom. föreskrivits, att åtal för brott mot förordningen skall anhängiggöras vid närmare angiven domstol, heter det i 2 mom. samma paragraf, att vederbörande allmänna åklagare åligger att åtala sådana brott ävensom att verkställa beslag å gods och forslingsredskap, som enligt förordningens bestämmelser anses förbrutna; dock må åtal och beslag ej äga rum, utan att K. B. i det län, där åtalet skall utföras, därtill giver lov.

I 8 § 3 mom. heter det vidare: Då fråga om beslag underställes K. B:s prövning, skola godset och i fall, som i 1 § 3 mom. sägs, forslingsredskapen kvarhållas av vederbörande myndighet i avvaktan på beslut i ärendet; och åligger det myndigheten att, där ägarens vistelseort är för myndigheten känd, ofördröjligen underrätta honom om kvarhållandet och anledningen därtill. Därest ägaren så fordrar skall gods, som kan bliva underkastat förskämning, minskning eller annan nedgång i värde, utan avbidan på ovannämnda beslut genom åklagarens försorg försäljas å offentlig tillkännagiven auktion; och skall godset, där det befinner sig hos annan myndighet än åklagaren, för sådant ändamål utlämnas till denne.

I 9 § stadgas, att sedan beslag blivit med K. B:s tillstånd verkställt, må under beslaget inbegripet gods och forslingsredskap utan avvaktan på domstols beslut i målet försäljas å offentlig tillkännagiven auktion; och skall egendom, som nu är sagd, där den befinner sig hos annan myndighet än åklagaren, för sådant ändamål på anfordran utlämnas till denne. Det åligger åklagaren att, där ägarens vistelseort är för åklagaren känd, senast sju dagar före auktionen medelst rekommenderat brev underrätta ägaren om tiden och platsen för auktionen. Vid auktion influen köpeskilling skall, intill dess laga kraft ägande utslag meddelats, nedsättas hos K. B. på sätt därom särskilt stadgas.

Såsom av de anförda bestämmelserna framgår äro föreskrifter om sättet för försäljning av gods och forslingsredskap, som tagits i beslag enligt förordningen, meddelade allenast för det fall, att försäljning skall äga rum innan egendomen genom slutligt utslag dömts förbruten. Någon allmängiltig bestämmelse, att enligt ifrågavarande förordning förbruten egendom skall försäljas å offentlig auktion, finnes däremot icke.

Under hänvisning till nämnda förhållande har Svenska tullmannaförbundet, avdelning 1, i en hit insänd skrift anført följande.

Då tulltjänstemän, vilka det ålåge att övervaka att olovlig varuutförsel icke ägde rum, under beslagsanspråk kvarhållit till utförsel förbjudet gods, plägade detta gods överlämnas till polismyndigheten, vilken sedermera efter beslag hade att föranstalta om godsets försäljning. Även om bestämmelse angående försäljning å offentlig auktion av gods, som genom laga kraft ägande utslag förklarats

förbrutet, icke funnes i 1916 års förordning, borde enligt förbundsavdelningens mening så förfaras, att högsta möjliga försäljningssumma erhöles. Vid redovisning av tulltjänstemän tillkommande beslagrandelar i fall, då tulltjänstemän stått som angivare, hade det emellertid visat sig, att försäljningssumman för beslagtaget gods varit anmärkningsvärt låg i förhållande till varans värde och marknadspris. Som exempel kunde anföras, att vid ett tillfälle av en tulltjänsteman kvarhållits en dampäls, som ägaren haft för avsikt att olovligen utföra. Enligt vederbörande domstols utslag hade pälsen förklarats förbruten. Sedan den överlämnats till polismyndigheten i Stockholm för försäljning, hade den försålts till en av polisen s. k. auktoriserad köpare till ett pris av 150 kronor. Innan pälsen överlämnats till polismyndigheten, hade angivaren — tulltjänstemannen — låtit värdera den av sakkunnig, som funnit den vara värd omkring 800 kronor. Även andra exempel, där beslagtaget gods försålts till anmärkningsvärt lågt pris, kunde anföras. Då förbundsavdelningen hyste den uppfattningen, att vid försäljningen av berörda gods förfarits på ett sätt, som gäve anledning misstänka, att statens, åklagares och angivares intressen icke i tillräcklig grad beaktats, hemställde förbundsavdelningen, att J. O. måtte verkställa undersökning, huru det förfores vid försäljningen av beslagtaget gods, och om orsakerna till de anmärkningsvärt låga försäljningssummorna samt vidtagna lämpliga åtgärder för ett tillrättaläggande av eventuella missförhållanden.

Vid avdelningens skrift var fogad en till avdelningen inkommen skrivelse från tulluppsyningsmannen William Zachrisson i Stockholm, däri denne bland annat anført följande: Det hade vid upprepade tillfällen framkommit, att förverkat gods genom polisens försorg försålts till uppenbart underpris. Zachrisson, vilken en gång varit närvarande vid polisens försäljning av förverkat gods, ifrågasatte, om försäljningen kunde hava varit fullt laglig. Den hade tillgått så, att köparen, i detta fall en polishamnvalt K. A. Runsjö, vilken även tycktes hava varit ensam köpare av förverkat gods, värderat och prissatt varorna samt, när det gällt ransonerade varor, även bestämt, hur många ransoneringskuponger som skulle erläggas. Betalningen hade därefter av Runsjö erlagts till en vid Stockholmspolisens kriminalavdelning anställd godsförvaltare, K. T. Nilsson, vilken haft hand om försäljningen. Nilsson hade för Zachrisson omtalat, att Runsjö vore polisens auktoriserade uppköpare av förverkat gods. Genom ovannämnda förfaringssätt hade tydligen belopp, som kunnat erhållas för varorna vid annat försäljningssätt, t. ex. på stadsauktion eller öppen försäljning, undandragits andelstagarna, kronan, stadskassan samt Zachrisson, vilken i målen stått såsom särskild angivare.

Till belysande av vilka priser, som betalats vid försäljningar i Stockholm, hade Zachrisson bifogat en med ledning av polismyndighetens reversal uppgjord förteckning över ett antal år 1942 beslagtagna varor samt för dem erhållna försäljningssummor.

Sedan i anledning av innehållet i berörda handlingar poliskammaren i Stockholm anmodats att avgiva yttrande i ärendet, inkom poliskammaren med in-

fortrade yttranden från t. f. kriminalpolisintendenten Nils Luning, t. f. förste stadsfiskalen Eugen Glas och e. stadsfiskalen Lennart Asplund samt poliskammraren Hans Fogelberg ävensom med ytterligare utredning, varjämte poliskammaren avgav eget utlåtande.

Luning åberopade innehållet i en av polisens kriminalavdelning upprättad polisrapport i saken. I denna rapport anfördes till en början, att vid kriminalavdelningen funnes en av Ö. Å. särskilt förordnad befattningshavare, som hade till åliggande att "omhänderhava och vårda kriminalavdelningens förråd av gods, som blivit tillrättaskaffat eller beslagttaget". Enligt kriminalavdelningens arbetsordning hade han att mottaga sådant gods, som av personalen omhändertagits och till honom för förvaring överlämnats, samt, såvitt anginge förverkat gods, tillse att därmed lagligen förfores; att föra anteckningar och register över hos honom förvarat gods, så att därav tydligt framginge, av vilken anledning kriminalavdelningen tagit befattning med godset; samt att vårda godset på be tryggande sätt.

Enligt polisrapporten hade förhör anställts med Nilsson, vilken sedan den 1 mars 1937 varit förordnad såsom godsförvaltare. Nilsson hade därvid uppgivit, att sedan han tillträtt nämnda befattning och till våren 1940 hade, med undantag av vapen och spritdrycker, icke förekommit annat gods än sådant, som av polispersonal tagits i beslag i samband med undersökning i brottmål. Efter sistnämnda tid hade emellertid Nilsson haft att taga befattning jämväl med gods, som tagits i beslag dels av tullmyndigheten på grund av lagen om straff för olovlig varuutförelse, dels av polispersonal i samband med undersökning vid förseelser mot de särskilda kristidsförordningarna. Med undantag av lättförstörbart gods, vapen och spritdrycker överlämnades gods, som tagits i beslag i samband med undersökning i brottmål, sedan det av domstol förklarats förbrutet genom laga kraft vunnet utslag, genom Nilssons försorg till föreståndaren för polisens hittegodsmagasin för försäljning å offentlig auktion. Samma förfaringssätt tillämpades jämväl beträffande i brottmål beslagttaget gods, som icke dömts förverkat men vartill ägare icke vore känd. Gods, som tagits i beslag i samband med undersökning vid förseelser mot kristidsförordningarna, hade icke förekommit förrän under år 1940. Även beträffande sådant gods hade Nilsson i början tillämpat det förfaringssättet att, sedan genom laga kraft vunnet utslag godset förverkats, detsamma överlämnats till hittegodsmagasinet för försäljning å offentlig auktion. Sedan sommaren 1941 hade Nilsson emellertid övergått till att försälja godset under hand. Detta hade berott därpå, att i ett visst mål åklagaren, dåvarande stadsfiskalen N. G. Lidberg, vid samtal med Nilsson förklarade, att gods, som genom laga kraft vunnet utslag vore förverkat, icke behövde underkastas auktionsförfarande utan kunde säljas under hand. Med anledning därav hade Nilsson alltsedan mitten av år 1941 försålt godset under hand och med mycket få undantag till en och samma person, nämligen Runsjö, som Nilsson från början kommit i förbindelse med genom åklagarmyndigheten. Beträffande gods, som av tullmyndigheten tagits i beslag enligt lagen om straff

för olovlig varuutförsel, vilket gods i allmänhet nedsattes i förvar i kriminalavdelningens godsrum, hade Nilsson, sedan godset förverkats, till på sommaren 1941 överlämnat detsamma till hittegodsmagasinet för försäljning å offentlig auktion, men efter sistnämnda tid hade Nilsson på ovan angivet skäl försålt även detta gods under hand och i regel till förutnämnde Runsjö. Gods, som kunde bli underkastat förskämning, minskning eller annan nedgång i värde, hade Nilsson alltid snarast möjligt försålt utan auktionsförfarande. Det hade huvudsakligen varit matvaror, som icke tålde lagring. Försäljning hade skett dels till S:t Eriks sjukhus och dels till Runsjö. Sjukhuset hade i flera fall icke velat inköpa varorna under förklaring, att bättre och billigare varor kunde uppköpas på annat håll. Ovannämnda förfaringssätt vid försäljning av sådana varor hade Nilsson tillämpat, oavsett enligt vilken lag godset tagits i beslag. Det hade aldrig förekommit, att ägare påfordrat försäljning av gods. I en del fall hade Nilsson före försäljningen rådgjort med åklagaren i målet, men i andra fall hade han försålt godset utan föregående föredragning för åklagaren.

Nilsson, som förklarat, att försäljning av vapen och spritdrycker ägde rum på delvis annat sätt, hade slutligen uppgivit: Sedan överenskommelse om visst pris för varor, som skolat säljas, träffats mellan Nilsson och köparen, föredroge Nilsson i regel ärendet för vederbörande åklagare, och sedan denne muntligt lämnat bifall till försäljningen och godkänt priset, avslutades affären mellan Nilsson och köparen. Då det gällde gods av mindre värde, brukade Nilsson dock vanligen avsluta affären utan föredragning för åklagaren. Nilsson hade alltid vid försäljning sökt erhålla högsta möjliga pris och därigenom tillgodose det allmännas intresse. Det borde emellertid framhållas, att gods, som tagits i beslag, sällan vore i sådant skick, att det kunde säljas såsom fullgod vara. Ofta hade det varit utsatt för mer eller mindre ovarsam behandling. Det borde även beaktas, att vid försäljning under hand bortföle transport- och andra med auktionsförfarande förknippade kostnader.

Rapporten innehöll därjämte utredning angående de av tullmannaförbundets avdelning 1 berörda fall, då försäljning av förverkade varor skulle hava ägt rum till anmärkningsvärt låga priser.

Lüning anförde i sitt yttrande, att han på grund av vad som framkommit vid utredningen i avvaktan på beslut i ärendet meddelat Nilsson, att försäljning av spritdrycker och vapen, som beslagttagits, skulle ske enligt dittills tillämpade principer, att annat beslagttaget gods skulle sedan domen vunnit laga kraft överlämnas till polisens hittegodsmagasin för försäljning samt att Nilsson, innan domen vunnit laga kraft, finge försälja godset endast såvitt vederbörande åklagare godkände försäljningen.

Asplund återopade i sitt yttrande en av Lidberg avgiven promemoria, däri anfördes följande: Under år 1941 hade Lidberg tjänstgjort såsom tillförordnad åklagare, huvudsakligen å den s. k. krisroteln. Därunder hade vid åtskilliga tillfällen förekommit, att gods av olika slag tagits i beslag och sedermera av domstol förklarats förverkat. Några allmänna direktiv rörande försäljningen av

dylikt gods hade av Lidberg, såvitt han kunde minnas, icke lämnats, då han saknat anledning lägga sig i ifrågavarande försäljning, som omhänderhafts av Nilsson sedan årtal tillbaka. Däremot torde det hava inträffat, att Lidberg, på förfrågan från Nilsson och efter samtal i saken med kolleger vid åklagarmyndigheten, i speciella fall förklarar sig icke hava något att erinra mot försäljning under hand av ransonerade varor med hänsyn till omständigheterna i de föreliggande fallen. Därvid hade Lidberg emellertid städse såsom en oeftergivlig grundprincip understrukit, att försäljning icke finge ske till pris, som understege gällande marknadsvärde å varorna. Huruvida Nilsson tolkat av Lidberg i sådana sammanhang fälda yttranden därhän, att all försäljning av förverkat gods skulle ske under hand, undandroge sig Lidbergs bedömande. En föreskrift av sådant utomordentligt innehåll, vilken ju skulle innebära ett fullständigt omkullkastande av tidigare praxis, hade förvisso icke av Lidberg utfärdats.

För egen del anförde Asplund följande: I förordningen om straff för olovlig varuutförsel m. m. finnes icke några föreskrifter om huru förverkat gods skulle försäljas. Några allmänna bestämmelser, som påbjöde försäljning av förverkat gods å offentlig auktion, finnes icke heller, såvitt Asplund hade sig bekant. Däremot finnes i särskilda specialförfattningar föreskrifter, som reglerade förfarandet i de särskilda fallen. Så kunde t. ex. i detta sammanhang nämnas skogsvårdslagen den 15 juni 1923, lagen den 13 juni 1941 om förverkande i vissa fall av spritdrycker och vin m. m. och lagen den 15 juni 1934 om förbud mot vissa sammanslutningar. Skogsvårdslagen påbjöde, att förbrutet gods skulle försäljas å offentlig auktion. När varuutförselförordningen, uppenbarligen i ägarens till det beslagtagna godset intresse, föreskreve försäljning å offentlig auktion, innan domstols beslut i målet meddelats, finnes ingen anledning antaga annat, än att samma förfaringssätt borde, ehuru andra rättsägare trätt i ägarens ställe, tillämpas vid försäljning av godset sedan det förklarats förverkat. Kunde ett lika förmånligt försäljningspris erhållas genom försäljning under hand, syntes emellertid detta försäljnings sätt icke vara uteslutet. Det kunde till och med ifrågasättas, om icke detta tillvägagångssätt vore bättre vid försäljning av mindre partier. För att förhindra att tveksamhet uppkomme, huruvida det erhållna priset i det särskilda fallet vore skäligt eller icke, syntes det dock vara säkrast att förorda försäljning å offentlig auktion, när bestämmelse därom saknades. Nilsson, som vid kriminalavdelningen hade att tillse att med förverkat gods lagligen förfores, hade uppgivit, att han intill sommaren 1941 låtit försälja sådant gods å offentlig auktion. Efter denna tidpunkt hade han av skäl, som av honom angivits, börjat tillämpa principen att sälja godset under hand. Med anledning av det yttrande, som avgivits av Lidberg, ville Asplund framhålla, att Lidberg, då han förklarar sig ej hava något att erinra mot försäljning under hand, tjänstgjort å krisroteln samt att det därför icke finnes anledning rikta någon anmärkning mot det av honom föreskrivna sättet för försäljning, då han därvid kunnat åberopa kungl. kungörelsen den 20 december 1940 angående särskilda påföljder vid olovlig överlåtelse av vissa ransonerade varor m. m.

I § 3 i nämnda författning stadgades, att förverkad egendom skulle försäljas mot skälig betalning och under iakttagande av de föreskrifter, som gällde för överlåtelse av egendom av det slag, varom fråga vore. Sagda kungörelse ägde tillämpning å så gott som samtliga dåvarande kristidsförfattningar. Kungörelsen reglerade även försäljning av egendom, som tagits i beslag jämlikt lagen om vissa tvångsmedel i brottmål, därest varorna vore underkastade förskämning eller snar förstörelse. Även i nu nämnda fall skulle egendomen försälas till skäligt pris. Beträffande åklagarmyndighetens ställning till de av Nilsson tillämpade principerna vid försäljning av beslagttaget gods syntes denna, såvitt Asplund inhämtat, inskränka sig till att vederbörande åklagare efter föredragning av Nilsson medgivit, att försäljning fått ske under hand i de fall varan varit underkastad snar förstörelse eller förskämning. Därvid hade för Nilsson städe framhållits önskvärdheten av att erhålla högsta möjliga försäljningspris. Däremot hade icke, såvitt Asplund hade sig bekant, åklagarna angivit något visst pris, till vilket försäljning skolat få äga rum. I samtliga nu åsyftade fall hade det varit fråga om varor, som fallit under bestämmelsen i ovannämnda kungörelse den 20 december 1940. Flertalet försäljningar under angivna förhållanden hade dock som regel redan skett genom tjänstförrättande överkonstapelns å krisroteln försorg, då det här ofta varit fråga om köttvaror och ägg, vilka varor vore underkastade snar förskämning. Upplysningsvis kunde meddelas, att varorna i dessa fall uppköpts antingen av Stockholm-Gävle Slakteriförening eller Stockholms Äggexport till gängse marknadspriser. Med gods, som genom domstols beslut förklarats förverkat, hade åklagarna på grund av tillämpad praxis icke tagit någon befattning, utan hade försäljningen ombesörjts av Nilsson på eget ansvar.

Glas åberopade såsom eget yttrande vad Asplund och Lidberg anförde i ärendet.

Fogelberg framhöll i sitt yttrande önskvärdheten av bestämmelser såväl i vad mån försäljning av förbrutet gods annorledes än å offentlig auktion finge förekomma som ock på vilken myndighet i Stockholm, åklagaren, kriminalpolisintendenten eller poliskamreraren, det skulle ankomma att ombestyra försäljningen.

Poliskammaren anförde i sitt yttrande följande: Såsom av polisrapporten framginge hade Nilsson sommaren 1941 efter samtal med Lidberg bibragts den uppfattningen, att han ägde rätt att under hand avyttra genom laga kraft vunnit utslag förverkat gods, och hade han alltsedan denna tid tillämpat detta förfaringssätt. Vål torde denna uppfattning sakna stöd i lag, men då några allmänna bestämmelser icke finnes, som påbjöde försäljning av förverkat gods å offentlig auktion, syntes Nilssons förfaringssätt få anses vara ganska ursäktligt. Utredningen syntes också giva vid handen, att det sätt, på vilket Nilsson verkställt försäljningarna, icke varit till förfång för någon. Sedan början av maj månad 1943 tillämpade Nilsson, på order av kriminalpolisintendenten, det tidigare förfaringssättet att annat beslagttaget gods än spritdrycker och vapen, då laga kraft ägande utslag föreläge, överlämnades till polisens hittegodsmaga-

sin för försäljning å offentlig auktion. Med hänsyn till vad genom utredningen framkommit hemställde poliskammaren, att förbundsavdelningens skrift icke måtte föranleda någon J. O:s vidare åtgärd.

I avgivna påminnelser anförde förbundsavdelningen, bland annat, att det förefölle mindre tillfredsställande, att Nilsson ensam kunnat handhava försäljningen av relativt dyrbara varor. Nilsson borde givetvis icke ensam läggas till last det anmärkningsvärt slentrianmässiga försäljningssystemet, då han synbarligen saknat erforderliga instruktioner för sin tjänst i detta avseende, men förbundsavdelningen ansåge i motsats till poliskammaren, att detta system varit till förfång för såväl det allmänna som den enskilde beslagaren. Utredningen hade givit vid handen, att det syntes vara nödvändigt utfärda allmänna bestämmelser för tillvägagångssättet vid försäljning av beslagttaget gods, och förbundsavdelningen ville därför hemställa, att J. O. måtte vidtaga för uppfyllandet av detta önskemål betingade åtgärder.

Såsom framgår av vad jag redan förut anført innehåller förordningen den 3 mars 1916 om straff för olovlig varuutförsel m. m. icke någon uttrycklig bestämmelse om att gods och forslingsredskap, som enligt förordningen genom laga kraft vunnet utslag dömts förbrutna, regelmässigt skola försälas å offentlig auktion. Med hänsyn till att den försäljningssumma, som erhålles för den förbrutna egendomen, skall fördelas mellan kronan, åklagaren och i förekommande fall vederbörande angivare, synes det mig emellertid ligga i sakens natur, att egendomen bör — genom åklagarens försorg — säljas på sådant sätt, att högsta möjliga pris erhålles för densamma. I regel torde detta mål bäst nås genom godsets utbudande till försäljning å offentlig auktion. Skulle ett på sådant sätt i fri konkurrens erhållet pris icke täcka godsets verkliga värde, kan i allt fall någon anmärkning icke riktas mot försäljningen. Förutom i ägarens intresse torde det också vara med hänsyn till nämnda förhållande som i förordningen uttryckligen föreskrivits, att försäljning, som äger rum innan frågan om godsets förverkande blivit slutligen avgjord, skall ske å auktion.

Min nu uttalade uppfattning överensstämmer med vad professorn C. G. Björling anført i den genom socialdepartementets försorg utgivna läroboken för blivande landsfiskaler, del II sid. 213 o. f. Björling har i förevarande ämne anført följande: ”Egendom, som dömts förbruten enligt vad i särskilda lagrum är stadgat, måste i ett flertal fall säljas, enär värdet av egendomen skall fördelas mellan åklagaren och kronan eller någon allmän kassa. Denna försäljning skall ske å offentlig auktion, vars ombesörjande åligger den åklagare, på vars talan egendomen dömts förbruten. Uttryckliga föreskrifter härom äro givna i åtskilliga skogsförfattningar, beträffande virke som olagligen avverkats, med påbud att auktionen skall vara så kungjord, som om auktion å utmätt lös egendom är stadgat. I andra lagbestämmelser om förbruten egendoms försäljande å offentlig auktion är ej uttryckligen föreskrivet, att det är åklagaren, som har att sörja

för auktionens förrättande; detta torde ändå vara klart, och på landet har åklagaren (landsfiskalen) också att själv förrätta auktionen. (I stad, där auktionskammare med uteslutande rätt att hålla lösöreauktion finnes, bör åter denna kammare anlitas.) Till och med sådana lagbud, som blott föreskriva att viss egendom skall vara förbruten och värdet därav till någon del tillfalla åklagaren, måste tolkas på samma sätt: på landet har sålunda landsfiskal att å offentlig auktion utbjuda den förbrutna egendomen till försäljning. Däremot gäller naturligtvis detta icke i sådana fall, då uttryckligen påbjudits annat förfarande med den egendom, som dömts förbruten.”

Även om jag alltså finner det ligga i sakens natur, att förbrutet gods bör försäljas å offentlig auktion, synes mig emellertid den omständigheten, att det av förbundsavdelningen omförmälda enligt 1916 års förordning förbrutna godset försålts under hand, med hänsyn till avsaknaden av uttryckliga bestämmelser i ämnet icke vara att betrakta såsom tjänstefel av beskaffenhet att föranleda ingripande från min sida mot någon viss befattningshavare. I den mån förbundsavdelningens skrift innefattar klagomål därutinnan, har jag därför funnit mig böra låta bero vid de i saken avgivna förklaringarna.

Av vad i ärendet förekommit har emellertid framgått, att hos de myndigheter, vilka hava att ombesörja försäljningen av gods och forslingsredskap, som enligt ifrågavarande förordning förklarats förbrutna, kan råda tvekan om huru sådan försäljning rätteligen bör ske. Med hänsyn härtill synes det mig kunna ifrågasättas, om icke i förordningen borde införas uttrycklig bestämmelse, att sådan egendom städse skall försäljas å offentligen kungjord auktion. Härigenom skulle också överensstämmelse i sagda hänseende uppnås med stadgandena i lagen den 8 juni 1923 om straff för olovlig varuinförsel. I 21 § 1 mom. nämnda lag stadgas nämligen, att egendom, som till följd av olovlig varuinförsel genom laga kraft ägande utslag förklarats förverkad, skall, där ej föreskrift i särskild författning till annat föranleder, regelmässigt försäljas å offentlig auktion.

Med stöd av den befogenhet min instruktion lämnar mig får jag härmed i underdånighet för Eders Kungl. Maj:t framlägga ovan berörda förhållanden och spörsmål för den åtgärd Eders Kungl. Maj:t må finna framställningen föranleda.

Framställningen har remitterats till generaltullstyrelsen för avgivande av yttrande.

5. Framställning angående tillämpningen av vissa bestämmelser i 8 kap. strafflagen.

Den 23 september 1944 avlät jag till Konungen en så lydande skrivelse:

Genom de ändringar i 8 kap. strafflagen, som företagits efter det nu pågående världskrigets utbrott och under åren närmast dessförinnan, hava allt flera former av sådan mot rikets yttre eller inre säkerhet riktad verk-

samhet, som tidigare lämnats straffria, hänförs till det straffbara området. I samband härmed hava straffskalorna för åtskilliga av de i kapitlet upptagna brotten undergått en avsevärd höjning.

Mot effektiviteten av nämnda lagstiftning torde någon invändning knappast kunna med fog framställas. Vid upprepade tillfällen har däremot såväl i riksdagen som i pressen ur helt andra synpunkter kritik framförts mot vissa av de nytillkomna bestämmelserna i 8 kap. strafflagen. Kritiken har främst riktat sig mot den i kapitlets 14 a § upptagna bestämmelsen om straff för sådan form av spioneri, som numera efter lagändring den 20 mars 1942 benämnes olovlig underrättelseverksamhet. I kritiken har gjorts gällande, att nämnda lagrum erhållit en utformning, som medfört att domstolarna med straff inskridit mot förfaranden, vilka rätteligen borde falla utom det straffbara området. Därjämte har påståtts, att de utmätta straffen ofta varit av sådan stränghet, att de icke stått i rimlig proportion till brottens svårhetsgrad.

Den sålunda framförda kritiken har föranlett mig att verkställa en undersökning av rättstillämpningen beträffande 8 kap. strafflagen, såvitt angår tiden från och med år 1941. Undersökningen har underlättats därav, att domstolarna genom kungl. cirkulär den 23 maj 1941 ålagts att till justitiedepartementet insända avskrift av sina utslag i mål, däri ifrågasatts tillämpning av sagda kapitel eller lagen den 13 december 1940 om straff för sabotage. Vad sålunda föreskrivits skall enligt cirkuläret även gälla tidigare under år 1941 meddelade utslag i dylika mål.

Vid undersökningen hava samtliga till departementet i enlighet med ovannämnda cirkulär insända utslag granskats. Där så befunnits erforderligt hava jämväl protokollen i målen eller, beträffande till högsta domstolen fullföljda mål, de i nedre justitierevisionen upprättade föredragningspromemoriorna genomgåtts.

Undersökningen har givit till resultat, att beträffande annat lagrum i 8 kap. strafflagen än 14 a § rättstillämpningen icke lämnar rum för några erinringar. De utmätta straffen hava visserligen ofta i sådana fall, där de tilltalade blivit dömda för militärt spioneri, varit mycket höga. Straffmätningens stränghet torde dock med hänsyn till den svårartade karaktären av dessa brott hava varit fullt befogad.

Med hänsyn till vad som vid undersökningen framkommit beträffande tillämpningen av 14 a § har jag funnit erforderligt ingå på en närmare utredning angående tillkomsten av lagrummet och dess innebörd. I det följande lämnas en redogörelse för resultatet av berörda utredning, därvid de olika förutsättningarna för straffbarhet enligt paragrafen behandlas var för sig. I samband med behandlingen av de olika brottsrekvisiten redogöres jämväl för de iakttagelser, som gjorts vid genomgången av det förefintliga rättsfallsmaterialet.

Lagstiftningen före 1939.

I 8 kap. strafflagen bestraffas förräderi och andra för rikets säkerhet menliga brott. Bland dessa brott märkas främst handlingar, som kunna hänföras till högförräderi, landsförräderi och spioneri. De stadganden i kapitlet, som hava avseende å spioneri, äro till största delen tillkomna efter 1864. Ursprungligen upptogs i kapitlet i detta hänseende egentligen endast straff för vissa slag av militärt spioneri under krig. Då dessa bestämmelser befunnos erbjuda ett synnerligen ofullständigt skydd mot spioneri, infördes genom lag den 9 maj 1913 i 8 kap. strafflagen vissa ytterligare mot spioneri riktade straffbestämmelser. Sålunda stadgades straff för uppenbarande, 18 §, eller utforskande, 20 §, av militära hemligheter eller försök till dylika brott, 19 och 21 §§. I en särskild lag samma dag, innefattande vissa bestämmelser till skydd för hemligheter av betydelse för rikets försvar, stadgades vidare straff för åtgärder, vilka innebure fara för sådana hemligheters uppenbarande. Såsom åtgärder av sådant slag angåvos i lagen, bland andra, att någon genom att lämna oriktiga uppgifter om sina personliga förhållanden eller eljest svikligen beredde sig tillträde till vissa försvarsanläggningar m. m. eller att någon utan tillstånd avbildade eller beskrev viss försvarsanläggning eller företoge viss sjömätning eller lodning. 1913 års lagstiftning avsåg således att skydda rent militära hemligheter.

Straffbestämmelser mot sådan spioneriverksamhet, som avser upplysningar om sakförhållanden, vilka böra hållas hemliga för främmande makt, återfinnas numera främst i kapitlets 8—13 §§. Objektet för brottet är emellertid numera icke endast militära hemligheter utan jämväl sådana sakförhållanden, som böra hållas hemliga av hänsyn till rikets vänskapliga förbindelser med främmande makt eller till folkförsörjningen i riket vid krig och av krig föranledda utomordentliga förhållanden.

Straffbestämmelser mot sådan spioneriverksamhet, som avser insamlande av uppgifter av icke hemlig natur, infördes i strafflagen först år 1936. Genom lag den 26 juni 1936 tillades nämligen i 8 kap. strafflagen en ny paragraf, betecknad 21 a §, vari stadgades straff för svensk man, som i syfte att gå främmande makt tillhanda insamlade eller läte insamla uppgifter angående rikets krigsmakt eller angående andra förhållanden, vilkas meddelande till främmande makt kunde skada rikets försvar, eller i syfte som nyss sagts toge befattning med sådana insamlade uppgifter.

1939 års lagstiftning.

Genom lag den 14 oktober 1939 utvidgades tillämpningsområdet för 21 a § i olika hänseenden. I den lydelse paragrafen genom nämnda lag erhöll stadgade densamma straff för den, som i syfte att gå främmande makt tillhanda anskaffade eller läte anskaffa uppgifter angående förhållanden, berörande riket eller annan makt, vilkas meddelande till främmande makt

kunde skada rikets försvar eller folkförsörjning eller dess vänskapliga förbindelser med främmande makt, eller i syfte som nyss sagts toge befattning med sådana uppgifter. För straffbarhet fordrades dock, att gärningsmannen bort inse faran.

Vid tillkomsten av 1939 års lag framhöll chefen för justitiedepartementet följande: Enligt den dåvarande lydelsen av 8 kap. 21 a § strafflagen vore lagrummet tillämpligt endast å svenska undersåtar. Beträffande utläningar torde det vid lagrummets tillkomst hava ansetts tillräckligt med möjligheten till utvisning. Emellertid syntes starka skäl kunna anföras för att utvidga lagrummet att avse även utläning. Vidare vore i lagrummet endast fråga om uppgifter angående rikets krigsmakt eller angående andra förhållanden, vilkas meddelande till främmande makt kunde skada rikets försvar. Detta måste anses innebära, att uppgifterna skulle röra förhållanden, som ägde ett mera direkt samband med försvarsväsendet. Med hänsyn till den totala karaktär, som utmärkte den nutida krigföringen och som gjorde att denna på ett helt annat sätt än tidigare ingrepe i civilbefolkningens liv, syntes det emellertid befogat att även insamlandet av uppgifter rörande vissa förhållanden inom näringslivet straffbelades. Såsom exempel i sistnämnda hänseende angåves uppgifter angående lager av förnödenheter av olika slag, angående industrianläggningars tillverkningsförmåga och tillverkningsresultat samt tillgång och behov av råvaror ävensom angående skördeuppgifter av betydelse för bedömandet av näringsförhållandena inom landet. Under vissa utomordentliga förhållanden kunde det även vara angeläget att förhindra, att uppgifter insamlades och överbragtes till obehörig rörande handelsfartyg och deras laster, avlastare och lastemottagare, avgångs- och destinationsorter, avgångs- och ankomsttider. Med hänsyn härtill föresloges, att den verksamhet, som i förevarande lagrum straffbelades, borde utvidgas att omfatta — förutom verksamhet som kunde skada rikets försvar — jämväl verksamhet som kunde skada rikets folkförsörjning. Erfarenheten hade visat, att ett land kunde vara operationsområde för utländska spioneri- eller underrättelseorganisationer, vilkas verksamhet icke avsåge det land, där organisationen arbetade, utan ett annat land. Svensk lag innehölle för det dåvarande icke något mot dylik verksamhet riktat straffbud. Ur allmän ordningssynpunkt ävensom med hänsyn till förhållandet till främmande makter, med vilka Sverige upprätthölle vänskapliga förbindelser, torde en dylik verksamhet inom svenskt område anses icke önskvärd. Det syntes på grund därav vara förtjänt att övervägas att straffbelägga jämväl sådan verksamhet.

Departementschefen yttrade vidare att, jämte det 21 a § underginge ifrågasatta utvidgningar, torde med avseende å dess tillämpning böra uppställas den begränsningen, att det skulle fordras — icke endast att den verksamhet varom här vore fråga skulle vara till skada för i lagrummet

angivna intressen — utan även att den, som bedrivit verksamheten, bort inse, att fara förelåg för att skada skulle kunna uppkomma.

Genom lagen den 14 oktober 1939 infördes vidare i 8 kap. strafflagen en ny paragraf, betecknad 21 b §. I denna stadgades straff för den, som åtog sig att gå främmande makt tillhanda genom förfarande, som avsåges i, bland annat, 21 a §, eller sökte förmå annan därtill, allt under förutsättning, att han bort inse, att fara, som omförmäldes i sistnämnda paragraf, kunnat uppkomma av förfarandet. I motiveringen till stadgandet framhölls, att en verksamhet av förut omförmälda slag borde kunna hindras och bestraffas, även om några uppgifter ännu icke hunnit insamlas. Hade en utländsk hemlig underrättelseorganisation kommit till stånd men icke bevisligen insamlat några uppgifter eller en utländsk agent för att upprätta en sådan organisation vidtalat här i riket bosatta personer men dessa ställt sig avvisande och planen blivit röjd, torde det knappast kunna anses för tidigt att inskrida med straff.

1940 års lagstiftning.

Genom lag den 17 maj 1940, som trädde i kraft den 22 i samma månad, erhöll 8 kap. strafflagen ny lydelse. Lagändringen innebar en utvidgning och komplettering av straffbestämmelserna i syfte att anpassa dem med hänsyn till de former, i vilka den mot statens säkerhet riktade verksamheten numera bedrivs.

I 14 § i 1940 års lag, som närmast motsvarade den tidigare 21 a §, stadgades:

”Den som i syfte att gå främmande makt tillhanda anskaffar eller låter anskaffa uppgifter angående förhållanden, berörande riket eller annan makt, vilkas meddelande till främmande makt kan medföra skada för rikets vänskapliga förbindelser med främmande makt eller för rikets försvar eller ock för folkförsörjningen i riket vid krig och av krig föranledda utomordentliga förhållanden, eller i syfte som nyss sagts tager befattning med sådana uppgifter, dömes, där han ej förskyllt strängare straff, för spioneri till fängelse eller straffarbete i högst två år.”

I andra stycket i 14 § stadgades därjämte:

”Lag samma vare om den som inom riket eljest för främmande makts räkning bedriver hemlig underrättelseverksamhet i militärt eller politiskt syfte.”

Angående dessa stadganden anfördes i motiven, bland annat, följande: Det finge anmärkas, att den spioneriverksamhet, som upptäckts hos oss under senaste tid, delvis avsett verksamhet, som ej direkt angått svenska förhållanden. Utomlands hade man också dylika erfarenheter, bland annat hade i neutrala länder bedrivits väderlekstjänst åt stridsflygare. Uppenbart vore att sådan verksamhet vore ägnad att äventyra ett neutralt lands relationer till främmande makt. Genom att bestämmelserna i 8—13 §§ av

förslaget även avsåge folkförsörjningen torde visserligen en del av de handlingar, som bestraffades enligt 21 a §, komma att ingå under nämnda stadganden i förslaget. Bestämmelsen i 21 a § borde dock bibehållas bland annat för förfarande, som ej avsåge uppenbarande eller utforskande av hemligheter. Lagrummet syntes böra formuleras så, att det otvetydigt framginge, att medverkan i militär eller politisk spioneriverksamhet för främmande makts räkning å svenskt område vore straffbar, även om den ej berörde Sverige.

26 § i 1940 års lag upptog en straffbestämmelse för den som åtog sig att medverka vid spioneri eller som erbjöde sig därtill eller som i sådant syfte av främmande makt mottog penningar eller annat eller eljest trädde i förbindelse med sådan makt, så ock för den som sökte förmå annan till gärning som nu sagts. Straffet utgjorde högst straffarbete i två år. Var fråga om krigsspioneri, var straffet straffarbete från och med två till och med tio år.

Beträffande detta stadgande, som ersatte 21 b § i då gällande lag, framhölls i motiven, att då det brott, som med förberedelsen skulle åsyftas, angivits såsom spioneri, bestämmelsen komme att avse jämväl förberedelse till sådan för främmande makts räkning bedriven underrättelseverksamhet, som straffbelades i 14 §. I motiven anfördes vidare: Det kunde ifrågasättas att icke medtaga förberedelse till all sådan underrättelseverksamhet, som avsåges i nämnda paragraf, exempelvis icke den som endast avsåge främmande makts förhållanden. Emellertid torde en rationell avgränsning möta betydande svårigheter och den skulle, även om den läte sig genomföra, möta stora praktiska betänkligheter, enär en och samma förberedelse ofta torde avse olovlig underrättelseverksamhet av skilda slag. Så snart förberedelse till någon art därav vore straffri, skulle härigenom erbjudas en lättillgänglig utväg att såsom straffri maskera även sådana förberedelser, som rätteligen vore straffbara.

I 28 § första punkten i 1940 års lag stadgades straff för den som visste sådant brott, varom i någon av 1, 2, 6—14 eller 17—20 §§ sägs, å färde vara och det ej i tid upptäckte. Straffet utgjorde fängelse eller straffarbete i högst fyra år; om å brottet efter lag kunde följa böter, kunde ock för underlåtenhet att det upptäcka dömas till böter.

I paragrafens andra och tredje punkter upptogos därjämte följande bestämmelser:

”Har han ej de skäl, varmed han tilltror sig kunna den brottslige till gärningen binda; uppenbare då, utan att nämna personen, de omständigheter som honom kunniga äro, eller straffes som nyss är sagt.

Ej skall någon av de i 3 kap. 11 § nämnda personer till straff efter denna paragraf fällas, där brottets upptäckande icke utan angivelse till åtal kunnat ske.”

29 § i 1940 års lag upptog slutligen en bestämmelse, enligt vilken vad i 17 § andra stycket, 22, 24 och 26 §§ sägs om främmande makt skulle gälla jämväl den som handlade i främmande makts intresse.

1942 års lagstiftning.

Genom lag den 20 mars 1942, som trädde i kraft den 24 i samma månad, erhöles 3, 4, 8—14, 21—23, 26 och 28—30 §§ ändrad lydelse och infördes tre nya paragrafer, 4 a, 14 a och 29 a §§. Denna lagstiftning innefattade i huvudsak skärpning av straffbestämmelserna mot förräderi och andra för rikets säkerhet menliga brott.

I en inom justitiedepartementet utarbetad promemoria med lagutkast, som ligger till grund för 1942 års lagstiftning, föreslogs med hänsyn till arten av de brott, vilka voro att hänföra till spioneri enligt dåvarande 14 § första stycket, en straffskärpning bestående i en höjning av straffmaximum från straffarbete i två år till sådant straff i fyra år. Beträffande det i dåvarande 14 § andra stycket angivna brottet ansågs däremot en ändring i motsatt riktning motiverad, nämligen såtillvida att möjlighet att ådöma böter medgavs i fall, då synnerligen mildrande omständigheter förelågo. Vidare föreslogs under motivering att spioneri knappast vore en träffande benämning på de brott, som i allmänhet straffades enligt sistnämnda lagrum, att straffbestämmelsen skulle överflyttas till en ny 14 a §, vari brottsbeskrivningen gjordes något mera utförlig samt brottet erhöles benämningen olovlig underrättelseverksamhet.

I propositionen nr 27 till 1942 års riksdag med förslag till lag om ändring i vissa delar av 8 kap. strafflagen m. m. upptogos i enlighet härmed två paragrafer, 14 och 14 a §§. Förstnämnda paragraf motsvarade dåvarande 14 § första stycket. Enligt propositionen skulle straffet utgöra fängelse eller straffarbete i högst fyra år.

14 a § i propositionen erhöles följande lydelse:

”Den som, i annat fall än förut är sagt, inom riket för främmande makts räkning bedriver hemlig underrättelseverksamhet i militärt eller politiskt syfte, dömes för olovlig underrättelseverksamhet till fängelse eller straffarbete i högst två år. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må till böter dömas.”

Den föreslagna uppdelningen av dåvarande 14 § i två paragrafer med olika brottsbenämning föranledde en ändring i 26 §, varigenom sistnämnda paragraf kom att avse jämväl olovlig underrättelseverksamhet. I ett nytt andra stycke i samma paragraf meddelades därjämte följande straffbestämmelse:

”Den som, oaktat han har skäligen anledning antaga att spioneri eller olovlig underrättelseverksamhet av annan utövas, medverkar vid gärningen, dömes till fängelse eller böter.”

Beträffande denna ändring anfördes i promemorian att, enligt vad erfa-

renheten visat, det ej sällan förekomme, att personer, som medverkat vid spioneri, gått fria från straff på grund av att full bevisning ej kunnat föras om att de känt till verksamhetens art eller syfte. Särskilt hade det varit fråga om fall, då medverkan bestått däri, att en spion fått använda annans adress såsom s. k. täckadress och att inkomna brev och meddelanden vidarebefordrats till spionen. Om den medverkande i ett sådant fall hade anledning misstänka, att det vore fråga om spioneri, syntes starka skäl tala för att han straffades för sin medverkan.

Jämväl i 28 § föreslogos i propositionen vissa ändringar. I första punkten gjordes sålunda den ändringen, att den nya 14 a § medtogs i uppräknningen av lagrummen, varjämte punkten intogs såsom ett särskilt första stycke. Övriga punkter i paragrafen intogos jämväl i särskilda stycken med följande ändrade lydelse:

”Har någon skäligen anledning antaga att sådant brott är å färde och uppenbarar han ej de omständigheter som äro honom kunniga, straffes högst med straffarbete i två år.

Make, trolovad, syskon, skyldeman i rätt upp- eller nedstigande led, den som med den brottslige i första svågerlag lika nära förenad är, adoptivföräldrar eller adoptivbarn, fosterföräldrar eller fosterbarn må ej till straff fällas efter denna paragraf, där brottets upptäckande icke utan angivelse till åtal kunnat ske.”

I samband med de sålunda föreslagna ändringarna i 14, 26 och 28 §§ förelades riksdagen i propositionen jämväl förslag om införande av en ny paragraf, betecknad 29 a §. Enligt sistnämnda paragraf skulle straffskärpning inträda vid brott mot, bland annat, 14, 14 a, 26 och 28 §§, därest brottet förövades under tid då riket befunne sig i krig. I paragrafen stadgades därjämte att, där det med hänsyn till krigsfara, vari riket befunne sig, eller andra av krig föranledda utomordentliga förhållanden funnes påkallat, Konungen ägde förordna att vad i paragrafen stadgades med avseende å brott som beginges vid krig jämväl skulle äga tillämpning beträffande brott som förövades under viss annan tid.

I första lagutskottets av riksdagen bifallna hemställan erhöll 14 § den lydelse lagtexten utvisar och lämnades övriga ovan berörda, i propositionen upptagna paragrafer utan erinran.

Samtidigt med lagen den 20 mars 1942 utfärdades en kungörelse, enligt vilken vad i 29 a § stadgas tillsvidare skall äga tillämpning.

1944 års lagstiftning.

I en vid 1944 års riksdag i första kammaren väckt motion (nr 138) hemställdes, att riksdagen ville för sin del antaga ett av motionären framlagt förslag till lag om vissa ändringar i 8 kap. strafflagen. Enligt förslaget skulle dels 26 och 28 §§ undergå sådan ändring, att desamma icke bleve tillämpliga å olovlig underrättelseverksamhet, dels ock 14 a § erhålla föl-

jande ändrade lydelse: "Den som, i annat fall än förut är sagt, mot ersättning eller på uppdrag av främmande makt bedriver verksamhet inom riket för anskaffande av hemliga uppgifter rörande annan främmande makts militära förhållanden, dömes för olovlig underrättelseverksamhet till fängelse eller straffarbete i högst två år. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må till böter dömas."

Till stöd för de föreslagna ändringarna anfördes i motionen bland annat:

"Vid olika tillfällen har i riksdagen och i dagspressen framförts kritik mot den nya brottsbestämmelse i 8 kap. strafflagen, som handlar om s. k. olovlig underrättelseverksamhet. Bestämmelsen tillkom 1939 med den motiveringen, att man borde införa ett straffbud, som förebyggde att vårt land bleve operationsområde för utländska spioneri- och underrättelseorganisationer, vilkas verksamhet vore riktad mot ett främmande land. Men stadgandet har fått en så vidsträckt avfattning, att det kommit att tillämpas i fall, då den straffbara gärningen icke har någon som helst frändskap med en organiserad spioneriverksamhet utan framstår såsom en legitim och oangriplig åtgärd.

Om sålunda en hit till landet inkommen flykting lämnar meddelande om sina iakttagelser i det främmande land, varifrån han kommer, till någon härvarande representant för främmande makt, riskerar han att åtalas och straffas för olovlig underrättelseverksamhet. Väljer han i stället utvägen att i en tidning skildra sina iakttagelser eller att hålla ett föredrag därom inför en större publik, går han fri från åtal.

De utländska tidningskorrespondenter från krigförande länder, som uppehålla sig i Sverige, ha till huvudsaklig uppgift just att informera sina tidningar om vad de kunna erfara rörande de politiska förhållandena i fiendeländer. Det är icke för att iakttaga vad som försiggår i Sverige som ett så stort antal journalister samlats i Stockholm under kriget. Deras viktigaste material är tidningar från fiendeländerna jämte sådana upplysningar, som de kunna erhålla om läget i dessa länder genom den svenska pressen och genom kontakt med personer, som känna förhållandena i fiendeländer. Deras verksamhet betraktas med all rätt såsom fullt legitim. Det synes då vara orimligt att såsom brottsligt betrakta varje likartat meddelande av politisk art, som lämnas muntligen till en enstaka person, exempelvis en pressattaché, representerande ett främmande land.

Särskilt betänkligt är att på grund av den sekretess, som är föreskriven i mål angående olovlig underrättelseverksamhet, allmänheten icke får någon kännedom om hur lagens bestämmelser verka. Även riksdagen och dess lagutskott äro ovetande om effekten av de av riksdagen antagna bestämmelserna. Endast tillfälligt få enskilda upplysning härom. När en gång kriget är slut, komma helt visst utförliga upplysningar att lämnas om rättskipningen på detta område. Ingen kommer då att vilja ta ansvaret för de absurditeter, som förekommit i hägnet av lagbestämmelserna om olovlig

underrättelseverksamhet. Från såväl advokater som domare, vilka haft att syssla med åtal för olovlig underrättelseverksamhet, har framkommit uttryck för stark beklämning i anledning av lagtextens otillfredsställande avfattning.

En rimlig begränsning av nämnda paragraf synes böra avse att utesluta från straffbarhet dels sådana fall, då någon spontant och av ideella skäl, ofta patriotiska, lämnat underrättelser rörande de oss ovidkommande förhållandena i främmande land, dels också de fall, då underrättelserna gälla andra än militära, t. ex. politiska eller ekonomiska förhållanden. Det lär t. ex. ha förekommit, att en person har dömts för olovlig underrättelseverksamhet på den grund, att han insamlat uppgifter från ett främmande lands tidningspress och andra tryckta publikationer rörande vissa förhållanden i landet ifråga. Sådan verksamhet anses legitim och naturlig, om den bedrivs av främmande legations- eller konsulatpersonal och av främmande tidningskorrespondenter. Det är då meningslöst att belägga verksamheten med straff, om den utföres av en annan person. Såsom straffbart förfarande skulle, därest den ovan antydda begränsningen genomfördes, kvarstå anskaffandet av hemliga militära upplysningar rörande främmande länders förhållanden om det sker enligt uppdrag av främmande makt eller mot ersättning. Genom den här föreslagna begränsningen skulle stadgandet bättre överensstämma med den motivering, som från början anfördes till stöd för dess införande i svensk strafflag.

Erfarenheten torde ha visat, att bestämmelsen om straff för förberedelse till olovlig underrättelseverksamhet är ägnad att ge de mest överraskande och stötande resultat. Om en hit ankommande flykting bär på sig anteckningar om sina iakttagelser i ett främmande land, kan straffbar förberedelse till olovlig underrättelseverksamhet föreligga enligt vad praxis lär ge vid handen. Det synes överhuvud icke finnas anledning att stadga straff för förberedelse till den gärning, som avses i 14 a §.

Motionen behandlades av första lagutskottet, som i utlåtande nr 23 anförde följande:

”Utskottet har beretts tillfälle att taga kännedom om tillämpningen under de sistförflutna två åren av bestämmelserna i, bland annat, 8 kap. 14 a §. Enligt vad utskottet erfarit har i det övervägande antalet fall, då straff utdömts enligt lagrummet, fråga varit om lämnande av upplysningar till främmande makts representant här i riket rörande förhållanden i annat land, i många fall vederbörandes eget, av annan makt ockuperade hemland; de fall, då den olovliga underrättelseverksamheten varit av politisk innebörd, ha varit mycket fåtaliga. I många fall har blivit utrett, att de upplysningar, vilka ansetts innefatta olovlig underrättelseverksamhet, lämnats mot ersättning eller anskaffats på uppdrag av någon, som handlat i främmande makts intresse. I åtskilliga fall synes vederbörande ha handlat av rent patriotiska motiv. Det synes också ha förekommit, att lämnande

av upplysningar vid något eller några enstaka tillfällen — låt vara avseende militära förhållanden — blivit bedömt såsom bedrivande av sådan hemlig underrättelseverksamhet varom här är fråga. Begreppet 'verksamhet' synes överhuvudtaget ha erhållit en vidsträcktare innebörd än som överensstämmer med utskottets uppfattning om vad detta begrepp i förevarande sammanhang bör betyda. Härtill kan ha bidragit att en viss osäkerhet torde föreligga rörande tillämpligheten av delaktighetsbestämmelserna i 3 kap. strafflagen i fråga om brott mot 8 kap. 14 a §. Huruvida den tillämpade straffmätningen varit väl avvägd har naturligtvis undandragit sig utskottets bedömande, även om de utdömda straffen mången gång kunnat förefalla utskottet strängare än handlingarnas natur motiverat. Härvid måste dock beaktas att domstolarna givetvis haft att ställa sig till efterrättelse straffskärpningsregeln i 29 a §. Bötesstraff har, såvitt utskottet erfarit, icke förekommit vid brott mot 14 a § och villkorlig dom har tillämpats i mycket begränsad omfattning, ehuru med hänsyn till de utmätta straffen förutsättningar därför förelegat i ett icke ringa antal fall och anledning saknats att anse villkorlig dom principiellt utesluten i mål av ifrågavarande art.

Erfarenheten av de senaste årens tillämpning av 14 a § torde giva vid handen, att lagrummet erhållit en avfattning, som möjliggör ingripande i större omfattning än vad vid bestämmelsernas tillkomst torde ha förutsetts. Det är fördenskull enligt utskottets mening motiverat, att en begränsning av lagrummets tillämpningsområde kommer till stånd. Vid utskottets överväganden i detta hänseende har det dock icke synts utskottet möjligt att åstadkomma en tillfredsställande avgränsning genom antagande av det lagförslag, som framlagts i motionen. Bland annat har tveksamhet yppats om lämpligheten av att inskränka straffbarheten till anskaffande av hemliga uppgifter rörande annan främmande makts militära förhållanden. Oavsett att den totala karaktär, som utmärker våra dagars krigföring, ofta gör det svårt att draga en gräns mellan militära och politiska förhållanden, kan en hemlig underrättelseverksamhet, som närmast är av politisk art, vara av sådan beskaffenhet, att dess tolererande kan äventyra vårt lands vänskapliga förbindelser med främmande makt. Bland de fall av olovlig underrättelseverksamhet, som föranlett åtal, saknas icke exempel härpå.

Huvudändamålet med en straffbestämmelse mot olovlig underrättelseverksamhet, som icke avser svenska förhållanden, måste vara att såvitt möjligt förhindra utländska spionerorganisationer att förlägga sin verksamhet till Sverige. Förekomsten av sådan verksamhet kan givetvis ur olika synpunkter inverka ofördelaktigt på vårt utrikespolitiska läge. Med det angivna huvudsyftet är uppenbart att ingripande bör kunna äga rum mot den, vilken såsom agent för främmande makts räkning här i riket insamlar eller låter insamla uppgifter avseende annan främmande makt, vilka

ej genom publicering eller eljest blivit allmänt kända. Det synes också nödvändigt att förberedelse och medverkan till dylik verksamhet straffbeläggas i större utsträckning än vad i fråga om andra brott är vanligt. Utskottet erinrar härutinnan om de förut återgivna bestämmelserna i 26 och 28 §§. Såväl 14 a § som sistnämnda bestämmelser kunna dock enligt ordalagen utnyttjas på ett alltför omfattande sätt. Det torde emellertid stöta på betydande svårigheter att, utan åsidosättande av vårt lands intressen, uppdraga en bestämd gräns för det straffbara området, och utskottet har för sin del funnit, att en ändring av brottsbeskrivningen i 14 a § överhuvud icke lämpligen kan företagas annat än i samband med en revision av 8 kap. strafflagen i dess helhet. Straffrättskommittén är också för närvarande samsatt med en sådan revision. Det betänkande om brott mot staten och allmänheten, som kommittén torde komma att avlämna under innevarande år, innefattar förslag till ändrad lydelse av 8 kap. Lagförslag i ämnet torde enligt vad utskottet inhämtat vara att förvänta till nästa års riksdag.”

I avbidan på den av utskottet omnämnda revisionen av 8 kap. strafflagen föreslog emellertid utskottet dels att till 14 a § skulle fogas ett nytt andra stycke, enligt vilket allmän åklagare ej finge utan Konungens lov väcka åtal för brott mot nämnda paragraf, dels ock att i kapitlet skulle införas en ny paragraf, betecknad 28 a §, enligt vilken åtal ej utan Konungens lov finge väckas för brott, som avsåges i 26 eller 28 § i vad de hänförde sig till 14 a §.

Lag av det innehåll utskottet föreslagit utfärdades den 9 juni 1944 och trädde i kraft den 1 juli samma år.

Utredning rörande innebörden av stadgandet i 14 a § och dess tillämpning i praxis.

För att en gärning skall kunna hänföras under 14 a § uppställer lagen i första hand den förutsättningen, att *gärningen icke faller under någon av de föregående paragraferna i kapitlet*. Särskilt påkallar gränsdragningen mot 14 § uppmärksamhet.

Av den förut lämnade redogörelsen framgår, att straffbestämmelsen i 14 a § infördes i 8 kap. strafflagen genom lag den 17 maj 1940 samt att bestämmelsen då upptogs såsom ett andra stycke i 14 §. I det betänkande, som ligger till grund för 1940 års lagstiftning, lämnades icke någon närmare motivering till belysning av den föreslagna nya bestämmelsens räckvidd. I betänkandet anfördes emellertid beträffande den nya 14 §, att i denna upptoges bestämmelser om straff för — förutom anskaffande av vissa uppgifter, som icke vore hemliga eller som icke anginge rikets förhållanden — viss underrättelseverksamhet, som icke hunnit leda till att uppgifter anskaffats. I propositionen anfördes i redogörelsen för betänkandets innehåll i denna del allenast: ”Helt allmänt bestraffas varje hemlig underrättelseverksamhet i militärt eller politiskt syfte, som inom riket be-

drives för främmande makts räkning." Av ordalydelsen i 14 § enligt lagen den 17 maj 1940, jämförd med dessa knapphändiga uttalanden, torde emellertid framgå, att skillnaden mellan första och andra stycket legat däri, att för tillämpning av andra stycket icke erfordrades vare sig att gärningsmannen handlat i syfte att gå främmande makt tillhanda eller att uppgifternas meddelande till främmande makt kunde medföra sådan skada, som omförmäldes i första stycket. Sådan underrättelseverksamhet, som icke hunnit leda till att uppgifter anskaffats, torde därjämte uteslutande hava varit att bedöma enligt andra stycket. Huruvida verksamheten varit riktad mot Sverige eller mot främmande makt saknar däremot betydelse vid bedömandet av frågan huruvida första eller andra stycket varit i det aktuella fallet tillämpligt.

Det i propositionen nr 27 till 1942 års riksdag framlagda förslaget till lag om ändring i vissa delar av 8 kap. strafflagen innebar, såsom av den förut lämnade redogörelsen framgår, såvitt nu är i fråga, förutom ändring av straffsatserna, allenast att straffbestämmelsen i 14 § andra stycket utbröts och överflyttades till en ny 14 a §. Någon saklig ändring av brottsbeskrivningen föreslogs däremot icke. I en i första kammaren väckt motion (nr 191) anfördes i anledning härav bland annat: "Det synes önskvärt att i två hänseenden jämka förslaget i syfte att begränsa dess räckvidd, när gärningen icke riktar sig mot Sverige och förhållandena äro sådana, att svenska intressen ej stå på spel. Dels kunde lämpligen den föreslagna 14 § så ändras, att den uteslutande omfattade brott riktade mot Sverige. Anskaffande av uppgifter, som icke beröra svenska förhållanden, icke heller Sveriges förbindelser med främmande makt, kunde överföras till 14 a § såsom olovlig underrättelseverksamhet. Dels borde om möjligt sistnämnda paragraf begränsas genom en mera nyanserad beskrivning av de gärningar, som böra vara straffbara. I förstnämnda avseende vinnes syftet genom en ringa ändring i ordalagen. Däremot är det icke lätt att föreslå en ur ovan angivna synpunkter tillfredsställande formulering av 14 a §. Då jag icke är beredd att framlägga en ny text till denna paragraf, föreslår jag i stället den utvägen att brott, som icke beröra riket och dess förhållanden, må åtalas av allmän åklagare allenast efter Konungens medgivande, en föreskrift motsvarande den, som för närvarande finnes i 4 § och i den föreslagna 4 a §." — Med stöd av det sålunda anförda hemställdes dels att sådan ändring måtte vidtagas i 14 § i förslaget, att paragrafen bleve tillämplig allenast då uppgifterna anginge förhållanden, berörande riket eller dess förbindelser med annan makt, dels ock att till den föreslagna 14 a § måtte fogas ett andra stycke av följande lydelse: "Därest brott, som nu är sagt, icke riktar sig mot Sverige eller åsyftar underrättelser om svenska förhållanden, må det ej utan Konungens lov åtalas av allmän åklagare."

Första lagutskottet anförde i sitt utlåtande nr 5: "I den i anledning av

propositionen väckta motionen påyrkas vissa ändringar såväl i 14 § som i 14 a §. Vad angår förstnämnda paragraf anser utskottet, att en lämpligare gränsdragning mellan denna paragraf och 14 a § ernås, om till 14 § hänföres anskaffande av uppgifter, som beröra svenska förhållanden eller Sveriges förbindelser med främmande makt, under det att brott, som icke på detta sätt riktar sig mot Sverige, hänföres under 14 a §. Utskottet förordar därför en mindre omformulering av 14 § i anslutning till motionärens yrkande på denna punkt. I fråga om 14 a § har motionären föreslagit en begränsning av allmän åklagares åtalsrätt på så sätt, att Kungl. Maj:ts tillstånd till åtal skulle fordras när brottet icke riktat sig mot Sverige eller åsyftat underrättelser om svenska förhållanden. En dylik anordning synes emellertid ur flera synpunkter mindre lämplig, och utskottet har därför icke ansett sig kunna förorda förslaget.”

Av det ovan sagda torde framgå, att under 14 a § faller all sådan underrättelseverksamhet, som avser uppgifter angående förhållanden berörande främmande makt. Därjämte torde man böra antaga, att paragrafen avser jämväl sådana svenska förhållanden eller Sveriges förbindelser med annan makt berörande verksamhet, som tidigare varit att hänföra under 14 § andra stycket. Det i ovanberörda motion föreslagna tillägget till 14 a § vilade uppenbarligen på en sådan uppfattning. Utskottets ovan refererade utlåtande lärer trots sin avfattning icke kunna åberopas till stöd för en motsatt åsikt, då utskottet uppenbarligen icke avsett att avvika från de grundtankar, varå motionen vilade. Lagtextens egen lydelse torde för övrigt icke medgiva annan tolkning än den ovan angivna.

Till stöd för ovan hävdade tolkning av förhållandet mellan 14 § och 14 a § kan åberopas, bland annat, ett av högsta domstolen år 1943 avgjort mål. Detta mål gällde en svensk underofficer, som för att gå främmande makt tillhanda lämnat en utländsk medborgare upplysningar rörande det svenska pansarvapnet och tillverkningen av stridsvagnar. De lämnade upplysningarna avsågo till en del sakförhållanden, som borde hållas hemliga för främmande makt av hänsyn till rikets försvar, och genom sitt förfarande i avseende å dessa uppgifter ansågs underofficeren förvunnen till ansvar för spioneri. Genom lämnandet av andra uppgifter, som icke voro av hemlig natur, ansågs han hava gjort sig skyldig till olovlig underrättelseverksamhet i militärt syfte.

För straffbarhet enligt 14 a § fordras vidare, att gärningen består i ett *bedrivande av verksamhet*. Beträffande tolkningen av detta uttryck må erinras om vissa yttranden av chefen för justitiedepartementet under förarbetena till 1942 års ändringar i 8 kap. strafflagen.

I anledning av en av Göta hovrätt framställd erinran mot att straffbarheten knutits vid att en brottslig verksamhet bedreves yttrade departementschefen, att det icke syntes önskvärt att utvidga straffbestämmelsen så att den omfattade även en enstaka gärning, som icke inginge såsom ett

led i en verksamhet av angiven art. Enahanda synpunkter utvecklades av departementschefen under debatten i första kammaren vid 1942 års riksdag. I anslutning till vissa under debatten anförda exempel på den vidsträckta tillämpning paragrafen enligt sin ordalydelse kunde erhålla förklarade han sig anse farhågorna överdrivna samt yttrade bland annat: "Det står i paragrafen talat om 'verksamhet'. Det talas icke om enstaka handlingar, utan för att en handling skall bli straffbar måste den ingå i ett sammanhang, som gör att den kan falla under rubriken 'verksamhet'. Detta är ju dock en helt annan förutsättning, ty det måste väl ändå betraktas såsom mindre önskvärt, om till vårt land lokaliseras en verksamhet, som går ut på att skaffa hemliga underrättelser för främmande lands räkning, låt vara att vad som är föremål för utforskande icke är svenska angelägenheter. Jag är övertygad om att vi alla äro ense om att det icke skulle vara lyckligt för vårt land att på grund av sin neutralitet bli förvandlat till en central för internationellt spioneri riktat mot andra länder än Sverige." Liknande synpunkter framfördes under debatten i första kammaren, där en ledamot bland annat yttrade: "Såsom departementschefen framhållit är det här fråga om en serie av handlingar — det gäller sådana personer, som för främmande makts räkning bedriva hemlig underrättelseverksamhet. Det är alltså icke fråga om den mera spontana underrättelse, som följer av att en person, vilken helt naturligt i sitt hemland kommer i beröring med vissa förhållanden, meddelar underrättelse om dessa förhållanden vid ett tillfälligt besök här i landet. Men givetvis medför en sådan verksamhet, därest den bedrivs mera yrkesmässigt, en viss risk för vårt land, och det ligger väl i sakens natur att en sådan verksamhet icke bör under nuvarande förhållanden tillåtas."

Vid genomgång av utslagen i de mål, vari ansvar ådömts jämlikt 14 a § eller däremot svarande äldre lagrum, har konstaterats, att i det alldeles övervägande antalet fall de med åtalet avsedda handlingarna ingått i sådant sammanhang, att de obetingat varit att hänföra under begreppet verksamhet i ovan angiven mening. De mål, vari domstolarna under sådana omständigheter fällt de tilltalade till ansvar, kunna med hänsyn till handlingstypen indelas i vissa grupper, varå här följande exempel må nämnas.

I några fall hava de tilltalade medelst hemliga radiosändare till radiostationer å främmande makts område vid upprepade tillfällen befordrat chifferade radiomeddelanden av militär och politisk natur, avseende förhållanden i annat, med nämnda makt krigförande land.

I flera fall hava de tilltalade genom att träda i förbindelse med andra personer, vanligen utländska medborgare, systematiskt införskaffat uppgifter rörande förhållandena i något av de krigförande länderna.

En grupp av mål gälla åtal mot sjömän, som under sina resor till något

av de krigförande länderna på uppdrag införskaffat uppgifter om militära och politiska förhållanden därstädes.

I andra fall hava de tilltalade medgivit, att deras adresser finge användas såsom s. k. täckadresser för hemlig korrespondens, innehållande uppgifter om förhållanden av nyss angiven art.

Slutligen har i åtskilliga fall den brottsliga verksamheten bestått i systematiskt anskaffande av upplysningar angående här i riket vistande politiska flyktingars inställning till de nuvarande makthavarna i deras hemland.

Om således i det övervägande antalet mål situationen varit sådan, att en verksamhet i lagens mening måste anses hava bedrivits, hava emellertid även påträffats fall, där domstolarna fällt till ansvar med direkt tillämpning av 14 a § eller 14 § andra stycket i dess före den 20 mars 1942 gällande lydelse, oaktat det handlande, som förts de tilltalade till last, icke kan betecknas såsom en verksamhet eller det i varje fall måste anses tvivelaktigt huru därmed förhåller sig.

Såsom exempel härutinnan må anföras följande mål, däri de tilltalade jämlikt 14 a § eller däremot svarande äldre lagstadgande ansetts förvunna till ansvar såsom gärningsmän.

1) En svensk medborgare mottog i sin bostad ett från annat, av främmande makt ockuperat land hit överfört paket, innehållande handlingar med uppgifter av militär och politisk natur avseende förhållanden i det ockuperade landet. Efter några dagar vidarebefordrade han paketet till en stad inom samma län. På uppdrag av en utländsk medborgare avhämtade en svensk kvinna paketet därstädes och förde detsamma till Stockholm. Såväl utläningen som de båda svenska medborgarna ansågos — den förre genom uppdragets lämnande och de båda senare genom den befattning de tagit med paketet — förvunna till ansvar jämlikt 14 § andra stycket. (Utslag den 13 och den 28 januari 1942.)

2) En utländsk medborgare åtog sig på uppdrag av en person, tillhörande en främmande makts legation i Stockholm, att till ett av annan främmande makt ockuperat land överföra och till viss angiven person därstädes överlämna, förutom ett större kontant belopp, vissa handlingar med förfrågningar, uppenbarligen i militärt eller politiskt syfte, rörande förhållandena i det ockuperade landet. Medförande penningarna och handlingarna avreste han därefter till nämnda land men blev anhållen innan han lämnat svenskt territorium. (Utslag den 14 januari 1942.)

3) En utländsk medborgare, som från sitt av främmande makt ockuperade hemland flytt till Sverige, medförde vid sin ankomst hit en av annan person uppgjord skiss över vissa militära anläggningar i sitt hemland jämte en till skissen hörande förklarande text. Utredningen i målet ansågs giva vid handen, att hans avsikt varit att överlämna handlingarna till annan främmande makt. (Utslag den 23 juli 1942.)

4) En svensk medborgare lämnade vid ett tillfälle till en representant för främmande makt vissa upplysningar om militära förhållanden inom en med nämnda makt krigförande makts område samt utfäste sig att påföljande dag lämna representanten ytterligare dylika upplysningar, vilket han dock icke gjorde. Av utredningen i målet ansågs emellertid framgå, att han vid utfästelsens avgivande haft för avsikt att infria densamma. (Utslag den 3 februari 1943.)

5) En utländsk medborgare medförde vid sin ankomst hit till riket åtskilliga handlingar, innehållande uppgifter om militära förhållanden i sitt av främmande makt ockuperade hemland. Av utredningen i målet ansågs framgå, att han "känt till handlingarnas innebörd och förstått för vilket ändamål han medfört dem". (Utslag den 10 juni 1943.)

6) En utländsk medborgare åtog sig å ort utom riket att till en främmande makts legation i Stockholm överlämna ett paket, innehållande, bland annat, dels fotografier av vissa genom sabotage skadade fabriker och magasin i hans av annan främmande makt ockuperade hemland, dels vissa uppgifter av politisk natur rörande förhållandena därstädes. Till fullföljd av sitt åtagande avreste han sedermera till Stockholm och avlämnade där paketet till nämnda legation. (Utslag den 21 juli 1943.)

7) En utländsk sjöman avsånde från en svensk hamn till sitt ockuperade hemlands generalkonsulat i Stockholm ett paket, innehållande vissa illegala tidningar från nämnda land, ävensom ett brev med uppgifter om militära och politiska förhållanden i ett krigförande land. Vid ett besök å generalkonsulatet några månader senare lämnade sjömannen till en tjänsteman därstädes muntligen upplysningar om politiska förhållanden i sitt hemland. Samma dag avfattade han skriftligen på uppdrag av en annan vid generalkonsulatet anställd tjänsteman redogörelser för vissa militära och politiska förhållanden i hemlandet och i förenämnda krigförande land. (Utslag den 21 juli 1943.)

8) Två utländska medborgare, som under tidigare vistelse i ett ockuperat land erhållit kännedom om vissa militära förhållanden därstädes, lämnade efter sin ankomst hit till riket vid vardera ett enstaka tillfälle en annan utländsk medborgare för främmande makts räkning upplysningar om nämnda förhållanden. (Utslag den 3 november 1943.)

9) En sjöman lämnade vid ett tillfälle ett par personer, vilka bedrevo underrättelseverksamhet för främmande makts räkning, vissa upplysningar om av honom själv gjorda iakttagelser angående militära förhållanden i ett krigförande land. Av utredningen i målet ansågs framgå, att han vid upplysningarnas lämnande ägt vetskap om arten av den av nämnda personer bedrivna verksamheten. (Utslag den 7 januari 1944.)

10) En sjöman inprickade på begäran av en svensk medborgare å en skiss över en hamn i ett krigförande land vissa anläggningar av militärt intresse. Skissen omhändertogs därefter av den sistnämnde, som i sin ord-

ning överlämnade densamma till en tredje person. Av utredningen i målet ansågs framgå, att sjömannen ägt vetskap om att skissen varit avsedd att tillhandahållas representant för främmande makt. (Utslag den 29 januari 1944.)

11) En utländsk medborgare lämnade vid ett besök å en främmande makts legation i Stockholm vissa upplysningar om vad han själv iakttagit och sedermera av en landsman under vistelse här i riket erfarit angående vissa militära förhållanden i sitt av annan främmande makt ockuperade hemland. (Utslag den 22 mars 1944.)

12) En utländsk medborgare innehade i sitt av främmande makt ockuperade hemland anställning hos en entreprenörfirma, som för ockupationsmaktens räkning utförde befästningsarbeten i det ockuperade landet. Under anställningen kopierade han vissa av ockupationsmakten till firman överlämnade ritningar över befästningsarbetena i avsikt att sedermera lämna kopiorna till annan främmande makt A. Någon tid därefter flydde han till Sverige, närmast i anledning av ett uppträde med en av ockupationsmaktens soldater, och medförde därvid kopiorna. Efter ankomsten hit överlämnade han kopiorna till en representant för A och lämnade samtidigt denne en redogörelse för de olika arbeten förenämnda firma utfört för ockupationsmaktens räkning. Samtidigt åtog han sig att resa till Stockholm för att å A:s legation därstädes närmare demonstrera kopiorna. Någon sådan resa kom dock icke till stånd. (Utslag den 28 mars 1944.)

13) En svensk medborgare mottog här i riket av en representant för främmande makt ett brev, innehållande upplysningar rörande annan främmande makts militära förhållanden ävensom förfrågningar därom, samt överlämnade på begäran av nämnde representant brevet till annan person för vidarebefordran till en annan representant för förstnämnda främmande makt. Utredningen i målet gav vid handen, att han ägde vetskap om brevets innehåll. (Utslag den 30 mars 1944.)

14) En svensk medborgare A mottog vid ett tillfälle här i riket av en representant för främmande makt ett brev, innehållande upplysningar angående annan främmande makts militära förhållanden och förfrågningar därom, samt överlämnade därefter på begäran av nämnde representant brevet till annan person för vidarebefordran till annan representant för förstnämnda främmande makt. A:s påstående, att han saknat vetskap om brevets innehåll, ansågs icke förtjäna avseende. (Utslag den 30 mars 1944.)

15) Under vistelse i en utlänningsförläggning här i riket upprättade en statslös utlänning på begäran av en utländsk medborgare två skisser avseende en u-båtsbas och en hamnanläggning i ett krigförande land samt överlämnade skisserna till den sistnämnde. Skissernas upprättande och överlämnande skedde i syfte att gå främmande makt tillhanda. Förfarandet bedömdes såsom olovlig underrättelseverksamhet. (Utslag den 22 maj 1944.)

16) Under vistelse i en utlänningsförläggning här i riket upprättade en utländsk medborgare A på begäran av en annan utländsk medborgare B en skiss angående vissa militära förhållanden i ett ockuperat land samt överlämnade därefter skissen till B. Skissens upprättande och överlämnande skedde i syfte att gå främmande makt tillhanda. Därjämte lämnade A till B i enahanda syfte muntligen uppgifter om andra militära förhållanden i det ockuperade landet. A:s förfarande bedömdes såsom olovlig underrättelseverksamhet. (Utslag den 30 maj 1944.)

17) En utländsk medborgare åtog sig här i riket gentemot en representant för främmande makt att till viss angiven person i sitt av annan främmande makt ockuperade hemland överbringa en för användning vid illegala radioutsändningar avsedd hemlig code. I syfte att främja verksamhet för förstnämnda främmande makts räkning i sitt hemland lärde han sig därjämte på representantens uppdrag en metod för dokumentsfotografering samt åtog sig att inlära en metod för mikrofotografering. För överbringande av coden, som han för ändamålet inlärt utantill, avreste han därefter från Stockholm för vidare färd till det ockuperade landet. (Utslag den 5 juni 1944.)

Utslagen i de mål, för vilka ovan redogjorts, hava meddelats av under rätt eller hovrätt. Nedannämnda mål, som i nu förevarande avseende är av intresse, har däremot blivit föremål för högsta domstolens prövning. En utländsk medborgare A vidtalade här i riket en landsman B, att denne skulle upprätta och till A överlämna en skiss över en främmande makts militärförläggning å viss plats i deras av nämnda makt ockuperade hemland samt å skissen ävensom å ett av A för ändamålet tillhandahållet kartblad inrita en å sagda plats befintlig kraftledning. Sedan B upprättat en dylik skiss och å denna liksom även å kartbladet inritat kraftledningen, överlämnade han skissen och kartbladet till A. Samtidigt lämnade B på fråga av A upplysning om användningen av vissa å skissen utmärkta byggnader samt överenskom med A att vid ett senare tillfälle meddela A upplysningar om användningen av övriga byggnader vid förläggningen. Utredningen i målet gav vid handen, att A haft för avsikt att vidarebefordra skissen och kartbladet ävensom de muntligen erhållna upplysningarna för att därigenom understödja sitt hemlands utom landet vistande regering samt att jämväl B handlat i syfte att främja sådant ändamål. Underrätten dömde envar av A och B jämlikt 14 a och 29 a §§ till straffarbete fyra månader. Överinstanserna gjorde på klagan av B ej ändring i utslaget, men B erhöll av nåd villkorlig dom.

I åtskilliga av de fall, vilka förut omnämnts, har möjligen 3 kap. strafflagen kunnat vinna tillämpning. Den omständigheten att i brottsbeskrivningen upptagits rekvisitet verksamhet torde nämligen icke utgöra hinder för att en delaktig, som själv endast företagit en eller annan enstaka handling, bestraffas med tillämpning av någon av bestämmelserna i sagda ka-

pitel. Men givetvis erfordras för delaktighetsansvar att vederbörande insatt, att hans handlande ingått såsom ett led i en av annan bedriven verksamhet. Till stöd för denna uppfattning kunna åberopas två av högsta domstolen under senare år avgjorda mål. Det förra målet gällde en svensk kvinna, som — med insikt om att en utländsk medborgare, tillhörande en politisk ytterlighetsriktning, här i landet bedreve olovlig underrättelseverksamhet — varit denne behjälplig med att ernå förbindelse med en partikamrat i ett ockuperat land. Hon ansågs härigenom förvunnen till ansvar jämlikt 8 kap. 14 § i dess lydelse före den 20 mars 1942 ävensom 3 kap. 3 § strafflagen. I det senare målet dömdes en svensk kvinna till ansvar jämlikt 8 kap. 14 a § och 3 kap. 4 § strafflagen för det hon — med insikt om att annan person avsåge att anordna en hemlig förbindelseled mellan Sverige och ett ockuperat land — varit denne behjälplig med att å viss ort anskaffa erforderliga förbindelser.

I detta sammanhang må framhållas att, därest en tilltalad, som endast förövat en eller annan enstaka handling, avsett att denna skulle ingå såsom ett led i en framtida, av honom bedriven underrättelseverksamhet, förutsättning för ådömande av gärningsmannans ansvar torde föreligga även med den förut omnämnda av chefen för justitiedepartementet hävdade tolkningen av begreppet verksamhet.

Vidare må anmärkas att, därest en tilltalad förövat en serie handlingar, av vilka huvudparten äro att hänföra till brott mot exempelvis 8 kap. 8—11 §§ strafflagen, hinder icke torde möta att bestraffa återstående handlingar med tillämpning av 14 a §, oaktat sistnämnda handlingar i och för sig icke kunna sägas innefatta en verksamhet. I åtskilliga fall synas också domstolarna hava grundat sin tolkning av begreppet verksamhet på en dylik uppfattning.

I praxis har någon gång förekommit, att en verksamhet, som bedrivits till förmån för två eller flera främmande makter, bedömts såsom flerfaldig brottslighet, därvid 4 kap. 1 och 2 §§ strafflagen tillämpats. Detta torde dock knappast kunna anses riktigt. Då den brottsliga gärningen beskrives såsom ett bedrivande av en verksamhet och då det intresse, som straffbestämmelsen i 14 a § avser att skydda, är rikets säkerhet och neutralitet, torde nämligen böra antagas, att i dylika fall alltid föreligger enkel brottslighet. Särskilt synes detta vara förhållandet i sådana fall, då verksamheten utövas till förmån för två eller flera med varandra allierade makter.

Verksamheten skall för att falla under 14 a § kunna betecknas såsom *underrättelseverksamhet*. Angående innebörden av detta begrepp, som infördes i 8 kap. strafflagen genom lagen den 17 maj 1940, lämna förarbetena icke några närmare upplysningar. Det torde emellertid böra antagas, att såsom underrättelseverksamhet är att anse allenast sådan verksamhet, som avser anskaffande eller lämnande av vissa uppgifter. Med uppgifter äro i förevarande hänseende att jämställa skisser, ritningar, fotografiska bilder,

modeller och dylikt. Arten av uppgifterna angives närmare genom den för lagrummets tillämpning uppställda ytterligare förutsättningen, att verksamheten skall hava bedrivits ”i militärt eller politiskt syfte”. Sistnämnda uttryck kan icke anses innefatta någon subjektiv förutsättning för straffbarhet utan torde innebära, att verksamheten skall avse upplysning av militär eller politisk natur. I den promemoria, som låg till grund för 1942 års lagstiftning i ämnet, föreslogs även en sådan lydelse av paragrafen, enligt vilken den brottsliga verksamheten skulle avse anskaffande eller meddelande av uppgifter av militär eller politisk innebörd. Svea hovrätt förklarade sig emellertid anse den dåvarande brottsbeskrivningen i 14 § andra stycket vara att föredraga framför den i promemorian föreslagna. På sätt hovrätten förordat gavs brottsbeskrivningen sedermera utan närmare motive- ring samma avfattning som tidigare.

Att de uppgifter, som avses med verksamheten, redan äro allmänt kända, utesluter icke tillämpning av 14 a §. Beträffande i tryck offentligt tillgängliga uppgifter må erinras om att i den proposition, som ledde till antagande av lagen den 26 juni 1936, från tillämpningsområdet för den föreslagna 21 a § uttryckligen undantogs sådana uppgifter. Första lagutskottet — liksom tidigare lagrådet vid granskning av det remitterade förslaget — intog emellertid härutinnan en annan ståndpunkt samt yttrade: ”Emellertid anser utskottet i likhet med lagrådet att det i förslaget gjorda undantaget rörande insamlande av i tryck offentligt tillgängliga uppgifter bör utgå. På sätt lagrådet yttrat är det ingalunda uteslutet, att i tryck allmänt tillgängliga uppgifter om militära förhållanden kunna, om de sammanställas, lämna ett för främmande makt värdefullt material. Då straffbudet inskränkes till en verksamhet i syfte att tillhandagå främmande makt, synas icke några betänkligheter möta mot en utsträckning av den föreslagna straffbestämmelsen till att avse även i tryck allmänt tillgängliga uppgifter.” Under åberopande härav föreslog utskottet en sådan lydelse av 21 a §, som motsvarar den avfattning paragrafen slutligen erhöi. Då under den fortsatta lagstiftningen på området, för vilken tidigare redogjorts, icke förekommit något, som tyder på att lagstiftaren i nu förevarande hänseende velat intaga en annan ståndpunkt än utskottet, måste antagas, att såväl nuvarande 14 § som 14 a § avser jämväl i tryck offentligt tillgängliga uppgifter, oaktat för straffbarhet enligt 14 a § icke kräves direkt uppsåt att gå främmande makt tillhanda.

I fråga om oriktig upplysning, vilken om den varit sann skulle varit att anse såsom hemlighet, varom i 8—12 §§ sägs, skall — enligt 13 § — vad i förstnämnda paragrafer stadgas äga motsvarande tillämpning, såframt upplysningens meddelande till främmande makt kan skada riket. Någon sådan bestämmelse finnes icke, såvitt angår brott mot 14 a §. I propositionen nr 27 till 1942 års riksdag yttrade emellertid departementschefen, att

det syntes vara uppenbart, att 14 a § vore tillämplig beträffande såväl riktiga som oriktiga uppgifter.

I överensstämmelse med den av departementschefen hävdade meningen hava domstolarna icke gjort någon åtskillnad mellan sanna och osanna uppgifter.

Såsom ovan framhållits faller under begreppet underrättelseverksamhet endast sådan verksamhet, som avser anskaffande eller lämnande av *uppgifter av militär eller politisk natur*. Härav lärer följa, att till underrättelseverksamhet icke är att hänföra sådan verksamhet, som avser att inom främmande makts område bedriva mot nämnda makt eller dess regering riktad propaganda, och icke heller propagandaverksamhet, som här i riket bedrivs för främmande makts räkning. Sistnämnda slag av verksamhet faller under vissa förutsättningar under stadgandet i 8 kap. 22 § strafflagen.

Av det genomgångna rättsfallsmaterialet framgår, att i det ojämförligt största antalet mål fråga varit om verksamhet, som avsett anskaffande eller lämnande av uppgifter i militärt eller i såväl militärt som politiskt avseende. Såsom uppgifter av militär natur hava därvid, såsom naturligt, ansetts uppgifter angående truppsammandragningar och truppförflyttningar, befästningsanläggningar, marinbaser, flygfält, offensivplaner och dylikt. Såsom politiska uppgifter åter hava bedömts uppgifter angående folkstämningar, försörjningsläge, råvarutillgångar, industrianläggningar och deras kapacitet, utrikes handel och fartygstrafik med utlandet, verkan av flygräder i materiellt och psykologiskt hänseende, inre opposition av olika slag ävensom uppgifter angående andra likartade förhållanden.

Endast i ett fåtal fall har straff ådömts för enbart politisk underrättelseverksamhet. Nämnda form av verksamhet, som bedrivits av såväl svenska som utländska medborgare, har i huvudsak varit inriktad på uppgifter angående här i riket vistande politiska flyktingar och deras inställning till de nuvarande makthavarna i deras hemland, s. k. flyktingspionage. Såsom exempel på sådan verksamhet må nämnas följande fall. En medborgare i ett ockuperat land anlände till Sverige i föregiven egenskap av politisk flykting. Under vistelse i ett flyktingläger här i landet anskaffade han upplysningar angående vissa av sina härstädes såsom flyktingar vistande landsmän. De upplysningar han sålunda inhämtat meddelade han sedermera ockupationsmaktens konsulat här i riket. I ett annat fall sökte en medborgare i ett ockuperat land, sedan han ankommit till Sverige i föregiven egenskap av politisk flykting, utforska viss mot ockupationsmakten riktad verksamhet, som här bedrevs av politiska flyktingar från hans hemland. Hans avsikt var att efter återkomsten till nämnda land till ockupationsmakten lämna upplysningar om vad han lyckats inhämta. Vid besök å ett av ockupationsmaktens konsulat här i landet angav han därjämte vissa personer i sitt hemland för sabotage och flyktinghjälp.

Gentemot den tolkning av rekvisitet "underrättelseverksamhet i militärt

eller politiskt syfte”, som kommit till uttryck i domstolspraxis, torde icke någon mera befogad kritik kunna riktas.

För att bliva straffbar skall underrättelseverksamheten vidare kunna betecknas såsom *hemlig*. Från paragrafens tillämpningsområde uteslutas följaktligen sådana fall, där verksamheten bedrives öppet. En följd härav blir, såsom även framhålles i motion nr 138 i första kammaren vid 1944 års riksdag, att underrättelseverksamheten kan göras lovlig, därest uppgifterna förmedlas offentligt, t. ex. genom en artikel i dagspressen eller genom ett föredrag inför en större publik. Grunden till stadgandet torde vara den, att en hemlig verksamhet, såsom okontrollerbar, ur flera synpunkter ter sig farligare än en verksamhet, som bedrives öppet.

Rekvisitet hemlig har i praxis, enligt vad av rättsfallen framgår, givits nu nämnda tolkning.

I detta sammanhang kan förtjäna påpekas, att för straffbarhet enligt 14 a § icke uttryckligen uppställles den förutsättningen, att verksamheten skall skada riket eller dess vänskapliga förbindelser med främmande makt. Lagrummets ordalydelse tyder närmast på förefintligheten av en presumption för dylik skada vid hemlig verksamhet. Omständigheterna vid lagrummets tillkomst giva emellertid icke vid handen, att man genom lagbudet avsett att straffa andra gärningar än sådana, som kunna vara menliga för riket eller dess förbindelser med annan makt. Det torde därför vara tvivel underkastat, huruvida straff enligt 14 a § kan följa exempelvis för en verksamhet, som här i riket bedrives gentemot flyktingar från annat land och som uppenbarligen icke berör vårt förhållande till annan främmande makt än den, för vars räkning verksamheten bedrives. I praxis synes detta spörsmål ännu icke hava varit föremål för prövning.

Såsom ytterligare förutsättning för att underrättelseverksamheten skall vara straffbar kräves, att densamma bedrives för *främmande makts räkning*. Detta rekvisit har vållat tvivelsmål beträffande sådana fall, där verksamheten bedrivits i första hand för en organisations eller en agents räkning. I det yttrande justitiekanslersämbetet avgav över 1942 års förslag till lag om ändring i vissa delar av 8 kap. strafflagen framhölls sålunda, att rekvisitet ”för främmande makts räkning” i den föreslagna 14 a § måhända innebure en begränsning i det straffbara området, som i praktiken kunde te sig mindre önskvärd. Härom anfördes i yttrandet: ”En olovlig underrättelseverksamhet torde nämligen kunna bedrivas för en organisations räkning, icke för en främmande makts, men likväl böra drabbas av ansvar, som är stadgat i förevarande paragraf. Och om verksamheten, på sätt i 14 a § sägs, faktiskt utövas för en främmande makts räkning, kunna bevis svårigheter uppstå, därest verksamheten bedrives under en organisations täckmantel. En jämkning av berörda uttryck skulle även ha betydelse för 26 och 28 §§. Ämbetet, som icke är i tillfälle framställa något bestämt förslag till täckande av den brist, som härutinnan möjligen föreligger, har ve-

lat omnämna förhållandet för eventuell närmare undersökning. Måhända kan det visa sig lämpligt att med främmande makt i 14 a § likställa den, som handlar i främmande makts intresse, och för sådant ändamål komplettera 29 §.”

Häremot anförde chefen för justitiedepartementet: ”Vad angår justitiekanslersämbetets uttalande om rekvisitet för främmande makts räkning må framhållas, att detta i allmänhet torde böra anses uppfyllt om verksamheten uppenbarligen bedrivs till förmån för främmande makt, vare sig uppdragsgivaren är en organisation eller en agent, som handlar i främmande makts intresse. Med hänsyn härtill ha gällande bestämmelser ansetts kunna bibehållas oförändrade.”

Domstolarna hava, såvitt kunnat utrönas, vid tolkningen av förevarande rekvisit intagit samma ståndpunkt som departementschefen. I ett mycket stort antal mål, däri den eller de tilltalade fällts till ansvar för olovlig underrättelseverksamhet, har således uppdragsgivaren varit en organisation, en agent eller en underordnad befattningshavare vid en utländsk legation.

Beträffande särskilt diktaturstyrda stater är att märka, att vissa organisationer därstädes kunna intaga en sådan ställning, att de i nu förevarande avseende äro att likställa med främmande makt. I ett av högsta domstolen år 1943 avgjort mål ansågs sålunda en verksamhet, som tydligen bedrivits till förmån för kommunistiska internationalen, hava ägt rum till förmån jämväl för viss främmande makt.

Underrättelseverksamheten skall slutligen för att vara straffbar bedrivas inom riket. Då någon yttre effekt icke ingår i brottsbeskrivningen utan det straffbara består i det blotta bedrivandet av en verksamhet, lär av följande, att för straffbarhet kräves, att själva handlandet ägt rum här i riket. Har av en serie handlingar, som konstituera verksamheten, vissa företagits inom och vissa utom riket, torde domstolen vid bedömandet av huruvida straffbarhet föreligger hava att fästa avseende allenast vid de delar av verksamheten, som förövats här i riket. Finner domstolen att dessa delar, om de betraktas isolerade, äro att anse såsom en verksamhet, föreligger möjlighet för bestraffning, annars icke. Att hänsyn icke kan tagas till den del av händelseförloppet, som utspelas utom riket, torde utan vidare följa av det förhållandet, att en utomlands bedriven hemlig underrättelseverksamhet överhuvud icke faller under straffbudet. Att denna uppfattning delats av domstolarna motsäges icke av motiveringarna i de utslag, som kunna antagas beröra denna fråga.

Brott, som innebär delaktighet i olovlig underrättelseverksamhet, bör anses begånget såväl där delaktighetshandlingen företages som där huvudbrottet förövas. Sålunda böra här bestraffas utom riket förövade delaktighetshandlingar i ett här begånget huvudbrott. I överensstämmelse härmed har i rättspraxis en svensk medborgare dömts till ansvar med tillämpning

av 3 kap. 1 § strafflagen för det han utom riket anstiftat en härstädes be-
driven olovlig underrättelseverksamhet.

I *subjektivt hänseende* erfordrades för straffbarhet enligt 14 § första stycket i dess lydelse före den 20 mars 1942, att den brottslige handlat "i syfte att gå främmande makt tillhanda". Enahanda krav uppställas i nuvarande 14 §.

I det yttrande Stockholms rådhusrätt avgav över 1942 års promemoria uttalade sig rådhusrätten för en ändring beträffande kravet i dåvarande 14 § att gärningsmannen skulle avse att gå främmande makt tillhanda. Här om anförde rådhusrätten: "Erfarenheten har visat, att fall kunna förekomma, där gärningsman icke kan övertygas om direkt uppsåt men otvetydigt haft indirekt eller eventuellt uppsåt i angivet hänseende. Sålunda har förekommit, att gärningsmannens önskan allenast gått ut på att främja viss uppgiven organisations verksamhet eller att hjälpa en anhörig eller annan gärningsmannen närstående person. Då gärningar begångna med indirekt eller eventuellt uppsåt enligt rådhusrättens förmenande böra ur straffsynpunkt jämföras med gärningar, som förövats med direkt uppsåt, hemställer rådhusrätten, att i samband med de föreslagna ändringarna även vidtages ändring, varigenom 11 § samt förslaget 14 § och 14 a § komma att omfatta jämväl gärningar, vid vilka gärningsmannen haft allenast indirekt eller eventuellt uppsåt att tillhandaga främmande makt."

Häremot anförde departementschefen bland annat: "Stockholms rådhusrätts hemställan om ändrad förutsättning i fråga om gärningsmannens uppsåt har icke ansetts böra föranleda någon åtgärd. Vad som ger brott mot 11 § dess svårare karaktär och därigenom motiverar den stränga straffsatsen är just att gärningsmannen åsyftat att gå främmande makt tillhanda. Kravet på sådant uppsåt utgör fördenskull skiljemärket mellan 11 § och den lindrigare straffbestämmelsen i 10 §. På liknande sätt förhåller det sig beträffande första och andra stycket i nuvarande 14 §; i motsats till vad rådhusrätten antagit fordras nämligen för ansvar enligt 14 § andra stycket ej mera än vanligt uppsåt i nämnda hänseende. — I fråga om innebörden av ifrågavarande krav må för övrigt anmärkas att med fall, då syftet är att gå främmande makt tillhanda, enligt vedertagen åsikt är att likställa sådana fall, då gärningsmannen ytterst åsyftat något annat, t. ex. att hjälpa en anhörig, men uppnår detta genom att röja en hemlighet med visshet om att upplysningen vidarebefordras till främmande makt."

Då det vid överflyttandet av straffbestämmelsen i 14 § andra stycket till en ny 14 a § icke torde hava varit avsett att göra någon ändring beträffande det subjektiva rekviset, lär det följaktligen böra antagas, att för ansvar enligt 14 a § i subjektivt hänseende icke kräves mera än eventuellt uppsåt.

Vid genomgång av rättsfallsmaterialet har icke påträffats något fall, som givit anledning till invändning mot domstolarnas tolkning av de subjektiva

betingelserna för straffbarhet. I detta sammanhang kan förtjäna anmärkas, att i ett fall, där gärningsmannen, som erbjudit sig att tillhandagå främmande makt med anskaffande av upplysningar, handlat i avsikt allenast att åtkomma penningar och utan avsikt att fullgöra åtagandet, domstolen, med ogillande av åtalet för olovlig underrättelseverksamhet, dömt till ansvar för försök till bedrägeri. I ytterligare några fall, där omständigheterna varit i stort sett enahanda, har utgången blivit densamma eller ansvar ådömts för fullbordat bedrägeri.

Tillämpningen av 26 och 28 §§.

Vad angår 26 § må framhållas, att begreppet olovlig underrättelseverksamhet i nämnda paragraf givetvis måste tolkas på samma sätt som motsvarande begrepp i 14 a §. Beträffande övriga rekvisit i 26 § må här endast framhållas, att i ett av högsta domstolen avgjort mål den tilltalade ansågs hava trätt i förbindelse med främmande makt redan därigenom att han i och för ernående av ett sammanträffande med en sådan makts här ackrediterade minister varit i kontakt med en vaktmästare å nämnda makts legation.

Beträffande 28 § må anmärkas, att den däri stadgade rättsplikten att hindra utförandet av brott mot, bland annat, 14 a § torde föreligga, även om gärningsmannen endast företagit eller är i färd att företaga en eller annan enstaka handling, som i och för sig icke kan betecknas såsom en verksamhet. För straffbarhet i detta fall torde dock böra uppställas den förutsättningen, att vederbörande insett eller haft skälig anledning antaga, att nämnda handling ingått eller avses skola ingå såsom ett led i en verksamhet.

28 § har, såvitt kunnat utrönas, tillämpats endast i ett fåtal fall. I ett av dessa fall har en norsk medborgare dömts till fängelse fyra månader, förutom för bedrägeri och förseelse mot valutaförordningen, för det han, som ägt kännedom om att en svensk medborgare för de allierade makternas räkning här bedrev olovlig underrättelseverksamhet, underlåtit att upptäcka verksamheten. Mot riktigheten av detta utslag finnes intet att erinra. Det synes emellertid mindre tilltalande att i ett sådant fall med straff inskrida mot en utländsk medborgare, då ju denne genom att upptäcka verksamheten kan anses handla förrådiskt mot sitt eget land. Genom den innevarande år beslutade begränsningen av allmän åklagares åtalsrätt torde det kunna antagas, att för framtiden i dylikt fall åtal icke kommer till stånd.

Straffmätningen.

Vad slutligen angår straffmätningen vid brott mot 14 a § har kunnat konstateras, att de utdömda straffen även vid brott av icke alltför grave-rande natur i regel varit ganska stränga, ett förhållande, som torde hava

berott därpå, att domstolarna haft att iakttaga straffskärpningsregeln i 29 a §. Endast i något enstaka av de av utredningen berörda målen har bötesstraff kommit till användning. Villkorlig dom har tillämpats i mycket begränsad omfattning, ehuru såsom första lagutskottet anförde vid 1944 års riksdag anledning saknas att anse villkorlig dom principiellt utesluten i mål av förevarande art.

Den av mig gjorda undersökningen har, såsom redan framhållits, icke givit anledning till erinran mot rättstillämpningen i fråga om annat lagrum i 8 kap. strafflagen än 14 a §.

Vad angår nämnda paragraf framgår av den ovan lämnade redogörelsen, att den i riksdagen och pressen framförda kritiken, även om densamma i flera hänseenden visat sig överdriven, likväl icke varit helt oberättigad. Någon mer betydande invändning mot paragrafens tillämpning har dock icke kunnat göras annat än mot det sätt, på vilket domstolarna stundom tolkat ordet "underrättelseverksamhet". Härutinnan synes rättstillämpningen hava visat benägenhet att vidga straffbarheten utöver vad med straffbudet avsetts.

Den vaga brottsbeskrivningen i lagrummet jämte avsaknaden av utförlig och klagörande motivering vid lagstiftningsarbetet på hithörande område har uppenbarligen ställt domstolarna inför betydande tolkningssvårigheter. Härtill kommer, att underinstanserna på grund av den sekretess, varmed ifrågavarande mål äro omgärdade, kunnat hämta ringa eller ingen ledning av högsta domstolens avgöranden.

Vad vid utredningen framkommit har icke varit av beskaffenhet att föranleda något ingripande från min sida.

Då emellertid den verkställda undersökningen synes mig vara förtjänt av beaktande vid det nu pågående lagstiftningsarbetet i ämnet, får jag härmed i underdånighet för Eders Kungl. Maj:t framlägga resultatet av utredningen för den åtgärd, Eders Kungl. Maj:t kan finna förhållandena påkalla.

Skrivelsen har överlämnats till straffrättskommittén för att tagas i beaktande vid fullgörandet av kommitténs uppdrag. Därjämte har skrivelsens innehåll delgivits ett flertal domstolar och åklagare.

V. Inspektionsresor under år 1944.

Under mina ämbetsresor år 1944 har jag inspekterat domstolar och andra myndigheter inom Östergötlands, Kalmar, Malmöhus och Västmanlands län. Därjämte har jag förrättat inspektion av centralfängelset å Långholmen samt andra myndigheter i Stockholm ävensom av statens tvångsarbets- och vårdanstalt å Svartsjö och straffanstalten därstädes.

Redogörelse för vad under inspektionerna förekommit lämnas i de därunder förda protokollen, som jämte justitieombudsmannens diarium och registratur komma att för granskning överlämnas till vederbörande lagutskott.

VI. Under år 1944 handlagda klagomål och anställda åtal m. m.

Antalet härstädes under år 1944 diarieförda ärenden har uppgått till 883.

Vid 1944 års början voro — fränsett ett antal balanserade ärenden av annan beskaffenhet — av förut inkomna klagomål eller eljest mot tjänstemän anhängiggjorda ärenden fortfarande under handläggning härstädes 44

Under år 1944 hava anhängiggjorts ärenden mot tjänstemän:
genom inkomna klagomål — däribland icke inberäknat ett antal anonyma skrifter, vilka icke diarieförts — ett antal av 440
samt på grund av anmärkningar, gjorda vid granskning av fångförteckningar eller vid ämbetsresa eller annorledes, ett antal av . . . 296

Summa balanserade och inkomna ärenden mot tjänstemän 780

Av berörda 780 ärenden hava under år 1944:

1) såsom återkallade avskrivits	4
2) till annan myndighet överlämnats	8
3) efter vederbörandes hörande fått förfalla	270
4) efter annorledes verkställd utredning avskrivits	115
5) utan åtgärd avskrivits	161
6) till åtal hänvisats	11
7) föranlett åtgärd för disciplinär bestraffning	1
8) föranlett annan åtgärd än enligt 6 och 7	165
9) föranlett framställning till Kungl. Maj:t	2

och äro vid 1944 års slut:

10) i avbidan på infortrad förklaring, påminnelsers avgivande eller annan utredning vilande	28
11) i avbidan på domstols eller myndighets beslut vilande	7
12) på prövning beroende	8
	Summa 780

Under år 1944 har, såsom av ovanstående redogörelse framgår, i 12 ärenden, varav ett ärende avsett sex personer och sex ärenden en och samma person, beslutits anställande av åtal eller vidtagande av åtgärd för disciplinär bestraffning mot tjänstemän, nämligen

på grund av förd klagan mot	8
av annan anledning mot	4
	Summa 12

• För nedan angivna fel eller försummelse i tjänsten har förordnats om åtal mot:

- 1) t. f. borgmästare och rådmän för felaktigt beslut av överexekutor rörande verkställighet av domstols dom (sid. 37 o. f.);
 - 2) landsfiskal för olaga kvarhållande (sid. 49 o. f.);
 - 3) landsfogde för olaga häktning (sid. 73 o. f.);
 - 4) vice kyrkoadjunkt för utfärdande av lysningssedel trots att hinder mot äktenskap förelegat (sid. 46 o. f.);
 - 5) länsnotarie för felaktigt förordnande om verkställighet av frihetsstraff (sid. 68 o. f.); samt
 - 6) häradshövding för fel och försummelse i domarämbetets utövning m. m.
- Därjämte har åtgärd för disciplinär bestraffning för tjänstefel vidtagits mot:
- 7) t. f. landsfiskal för obefogat kvarhållande av för brott misstänkt person (sid. 102 o. f.).

Ordföranden i nedre justitierevisionen har på förfrågan uppgivit, att sedan början av senaste lagtima riksdag någon förklaring av lag, i den ordning § 19 regeringsformen bestämmer, icke blivit av Kungl. Maj:t meddelad.

För fullgörande av den i 14 § av instruktionen för justitieombudsmannen lämnade föreskriften om avgivande av redogörelse för behandlingen av riksdagens hos Kungl. Maj:t anmälda beslut och gjorda framställningar hava från statsdepartementen införskaffats uppgifter rörande *dels* vilka åtgärder, som blivit vidtagna i anledning av 1944 års riksdags skrivelser, *dels ock* — beträffande sådana genom föregående riksdags skrivelser hos Kungl. Maj:t anhängiggjorda ärenden som vid 1944 års början voro i sin helhet eller till någon del oavgjorda — vilka åtgärder under nästlidna år blivit vidtagna.

Uppgifterna, som angiva ärendenas ställning vid utgången av år 1944, innefattas i tre såsom bilagor II, III och IV till denna berättelse fogade förteckningar. Såsom bilagor äro även intagna en tabell över de skrivelser 1944 års riksdag avlätit till Kungl. Maj:t (bil. I) och en förteckning över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från justitieombudsmannen före den 1 januari 1944 och vari under år 1944 åtgärd vidtagits eller vilka vid samma års slut ännu voro på Kungl. Maj:ts prövning beroende (bil. V).

Stockholm i justitieombudsmansexpeditionen den 10 januari 1945.

FOLKE RUDEWALL.

Gösta Stenlund.

TRYCKFRIHETSKOMMITTÉNS BERÄTTELSE

AVGIVEN ÅR 1945.

TILL RIKSDAGEN.

Under den tid, som förflutit efter avgivandet av tryckfrihetskommitténs senaste berättelse, har kommittén icke haft att behandla något ärende, vilket kommittén härmed får för riksdagen anmäla.

Stockholm i januari 1945.

FOLKE RUDEWALL.

HENNING LEO.

ÖSTEN UNDÉN.

N. GÄRDE.

TOR ANDRÆ.

ERIK WELLANDER.

DAVID OLLÉN.

Gösta Stenlund.

BILAGOR.

Bilaga I.

Tabell

över de av 1944 års riksdag avlätna skrivelser m. m. i nummerföljd enligt fjortonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll.

Det andra siffertalet utvisar det nummer, under vilket skrivelserna för varje särskilt departement upptagits i den såsom bilaga II här nedan införda förteckningen.

1	Fi	1	34	Jo	2	69	Fi	14	102	S	16	137	Fi	28	171	Jo	18
2	Ju	5	35	K	1	70	Fi	15	103	Ju	16	138	Fö	9	172	Jo	19
3	U	3	36	K	2	71	Jo	10	104	Fö	4	139	Ju	19	173	Jo	20
4	Fö	12	37	S	5	72	Fi	16	105	Fö	5	140	Fi	29	174	Jo	21
5	S	17	38	S	6	73	Jo	12	106	H	6	141	S	18	175	Ju	23
6	K	9	39	Ju	4	74	K	6	107	Fö	6	142	Fö	10	176	S	20
7	Fi	37	40	Jo	8	75	H	5	108	Fi	25	143	Fö	11	177	S	21
8	E	6	41	S	8	76	Ju	8	109	Fi	26	144	Fi	30	178	S	22
9	Jo	15	42	K	3	77	Ju	9	110)		145	Fi	31	179	E	5
10	H	16	43	K	4	78	Ju	10	111)		146	Jo	22	180	Ju	24
11	Fo	9	44	K	5	79	Ju	11	112)		147	Fi	38		S	23
12	Fi	11	45	Fi	6	80	Ju	12	113)		148	Fi	39	181	S	24
	H	4	46	Fi	7	81	S	13	114)		149	Fi	40	182	E	7
13	U	1	47	S	7	82)	1)	115)		150	Fi	41	183	Fi	43
14	Fö	1	48	S	9	83)	2)	116)		151	H	8	184	S	26
15	Ju	1	49	Jo	3	84)	3)	117)		152	H	9	185	S	27
16)		50	Jo	4	85	K	10	118)		153	Fö	13	186	K	22
17)		51	Jo	5	86	K	7	119)		154	Fö	14	187	K	23
18	S	1	52	Jo	6	87	K	8	120)		155	S	25	188	Fi	44
	Fi	2	53	Jo	7	88	Ju	13	121	Ju	18	156	Fi	42	189	S	28
19	S	2	54	Fö	3	89	S	14	122	K	12	157	Ju	20	190	U	4
20	Fi	3	55	H	3	90	Fi	17	123	K	13		S	19	191	K	25
21	Fi	4	56	S	10	91	Fi	18	124	K	14	158	Ju	21	192	K	26
22	H	1	57	S	11	92	Fi	19	125	K	15	159	H	7	193	U	5
23	Fi	5	58	S	12	93	Fi	20	126	K	16	160	Ju	22	194	Fö	15
24	Ju	2	59	Jo	9	94	Fi	21	127	K	17	161	Fo	2	195	Fö	16
25	Ju	3	60	Ju	6	95	Ju	14	128	K	18	162	Fo	3	196	Fö	17
26	U	2	61	Ju	7	96	S	15	129	K	19	163	Fi	32	197	Fö	18
27	Fö	2	62	Fi	8	97	Jo	13	130	K	20	164	Fi	33	198	H	10
28	H	2	63	Fi	9	98	K	11	131	K	21	165	Fi	34	199	Ju	25
29	E	1	64	Fi	10		Fi	22	132	Ju	17	166	E	4		S	29
30	Fo	1	65	E	2	99	Jo	14	133	E	3	167	Fi	35		K	24
31	S	3	66	Jo	11	100	Fi	23	134	Fi	27	168	Fi	36		Fi	45
32	Jo	1	67	Fi	12	101	Fi	24	135	Fö	7	169	Jo	16		E	8
33	S	4	68	Fi	13	102	Ju	15	136	Fö	8	170	Jo	17	200	Ju	26

1) Skrivelse till fullmäktige i riksbanken. — 2) Skrivelse till fullmäktige i riksgäldskontoret. —

3) Skrivelse till styrelsen för riksdagsbiblioteket. — 4) Utfärdade förordnanden.

201	S	30	248	Fi	60	301	Fi	70	353	K	41	407	K	45	456	Ju	66
202	K	27	249	Ju	32	302	Fi	71	354	Fi	82	408	U	7	457	Fö	44
203	K	28		S	39	303	Fi	72	355	Fi	83	409	Fö	39	458	Fi	107
204	Fi	46	250	Fi	61	304	Fö	24	356	Fi	84	410	Fö	40	459	H	24
205	Fi	47	251	Fi	62	305	Fö	25	357	Jo	39	411	Fö	41	460	Fi	98
206	Fi	48	252	Jo	23	306	H	14	358	Jo	40		Fi	89	461	S	77
207	Fi	49	253	Jo	24	307	S	49	359	Jo	41	412	H	20	462	Fi	93
208	H	11	254	Jo	25	308	Jo	31	360	K	39	413	K	43	463	Fi	99
209	Fi	50	255	Jo	26	309	Jo	32	361	S	53	414	Jo	48	464	Fi	100
210	Fi	51	256	Jo	27	310	Jo	33	362	S	54	415	Ju	62	465	Fi	101
211	Fi	52	257	Ju	31	311	Jo	34	363	S	55	416	S	65	466	Fi	94
212	Fi	53	258	E	17	312	Jo	35	364	S	63	417	S	66	467	Fi	102
213	K	29	259	Fi	63	313	Jo	36	365	E	31	418	S	67	468	Fi	103
214	K	30	260	K	35	314	Jo	37	366	E	32	419	Ju	63	469	Fi	104
215	K	31	261	Ju	33	315	Fö	23	367	E	26	420	H	21	470	Fi	108
216	K	32	262	Ju	34		S	50	368	E	33	421	S	68	471	Ju	68
217	K	33	263	Ju	35	316	E	22	369	K	44	422	S	69	472	S	81
218	U	6	264	S	42		Jo	38	370	Fö	38	423	S	70	473	Fö	45
	Fö	19	265	S	43	317	S	51	371	Ju	56	424	S	71	474	Ju	69
	S	33	266	S	44	318	E	23	372	Ju	57	425	U	8		Fö	46
	K	34		E	18	319	E	24	373	Ju	58	426	Fö	42		S	82
	Fi	58	267	Fi	64	320	E	25	374	E	27	427	Fi	90	475	S	83
	E	9	268	Fi	65	321	Fö	26	375	S	56	428	Fi	91	476	S	84
	H	12	269	Fi	66	322	Fö	27	376	E	28	429	H	22		K	49
	Fö	6	270	Ju	36	323	Fi	74	377	E	29	430	Fi	95	477	K	50
219	Fi	54	271	Jo	28	324	Fi	75	378	S	57	431	E	37	478	Fi	109
220	Ju	27	272	Jo	29	325	Ju	47	379	S	64	432	Fi	96	479	K	51
221	Fö	4	273	Fö	20	326	Fö	28	380	Fö	10	433	Jo	49	480	Ju	70
222	Fö	5	274	Fö	21	327	Fö	29	381	Fö	11	434	Jo	50	481	S	86
223	S	31	275	Fö	22	328	Fö	30	382	Fö	35	435	Jo	51	482	K	52
224	S	32	276	K	36	329	Fi	76	383	Fö	36	436	Jo	52	483	Fi	110
225	Ju	28	277	Ju	37	330	H	15	384	Fö	37	437	S	72	484	E	38
226	Fi	55	278	S	45	331	Fi	77	385	S	58	438	S	75	485	Fö	15
227	Fö	7	279	S	46	332	K	38	386	S	59	439	S	76	486	S	85
228	E	10	280	Fi	67	333	Ju	48	387	Ju	59	440	Fö	13	487	Fi	111
229	E	11	281	S	47	334	Ju	49	388	Ju	60	441	E	36	488	S	87
230	E	12	282	Ju	38	335	Ju	50		H	17	442	S	73	489	S	89
231	Fö	8	283	Ju	39	336	Ju	51	389	Ju	61	443	S	74	490	E	39
232	E	13	284	Ju	40	337	Ju	52	390	E	30		K	46	491	U	9
233	E	14	285	Ju	41	338	Ju	53	391	S	60	444	Fi	92	492	H	25
234	E	15	286	Fi	73	339	Fi	79	392	H	18	445	Ju	64	493	S	88
235	E	16	287	K	37	340	Fi	80	393	S	61	446	Ju	65	494	Jo	54
236	Fi	56	288	Ju	42	341	Fö	31	394	S	62	447	Fi	97	495	Jo	55
237	Fi	57	289	Fi	68		Fi	81	395	K	42	448	K	47	496	Jo	56
238	S	34	290	Ju	43	342	S	52	396	E	34	449	Fö	14	497	Fö	47
239	S	35	291	Ju	44	343	Ju	51	397	E	35	450	S	80	498	Fö	48
240	S	36	292	Ju	45	344	Ju	55	398	Jo	42	451	Fi	106	499	Jo	57
241	Ju	29	293	Fi	69	345	Fi	78	399	Jo	43	452	H	23	500	Fi	112
	S	37	294	E	21	346	Fö	32	400	Jo	44	453	S	78	501	Fö	16
242	S	38	295	Jo	30	347	Fö	33	401	Jo	45	454	K	48	502	Fi	113
243	Ju	30	296	Ju	46	348	Fö	34	402	Jo	46	455	Ju	67	503	H	26
244		*)	297	E	19	349	K	40	403	Fö	12		Fö	43	504	Fi	114
245	S	40	298	E	20	350	Fi	85	404	Fi	88		S	79	505	Fi	115
246	S	41	299	H	13	351	Fi	86	405	Jo	47		Fi	105	506	Jo	58
247	Fi	59	300	S	48	352	Fi	87	406	H	19		Jo	53			

Förteckning

över de av 1944 års riksdag till Konungen avlätna skrivelser jämte uppgifter om de åtgärder, som under nämnda år vidtagits i anledning av samma skrivelser.

(Det för varje ärende inom parentes utsatta siffertalet utvisar riksdagsskrivelsens nummer enligt fjortonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll.)

1. Justitiedepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 1 februari 1944, angående val av riksdagens justitieombudsman och hans ställföreträdare. (15.)

Den 18 februari 1944 anmäld samt lagd till handlingarna.

2. den 15 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde. (24.)

Den 18 februari och den 31 mars 1944 anmäld, därvid Kungl. Maj:t ställt de av riksdagen anvisade anslagen till vederbörandes förfogande samt uppdragit åt fängvårdsstyrelsen att med anlitanade av ett å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisat investeringsanslag verkställa vissa byggnadsarbeten vid rannsagningshäktet i Kalmar.

3. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 till inköp av jordbruksinventarier m. m. för egendomen Lockerud. (25.)

Den 31 mars 1944 anmäld, därvid Kungl. Maj:t bemyndigade fängvårdsstyrelsen att taga i anspråk de av riksdagen för ändamålet anvisade anslagen.

4. den 22 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av utskökningslagen. (39.)

Lag utfärdad den 25 februari 1944 (sv. f. nr 68).

5. den 29 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1944/45 under andra huvudtiteln, avseende anslagen inom justitiedepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (2.)

Den 2 och den 15 juni 1944 anmäld, därvid Kungl. Maj:t ställt de av riksdagen anvisade anslagen till vederbörandes förfogande.

6. den 4 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i 7, 11 och 14 kap. vattenlagen. (60.)

Lag i ämnet utfärdad den 10 mars 1944 (sv. f. nr 87).

7. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen jämte väckt motion angående utredning om underlättande av deltagande i val till riksdagens andra kammare och kommunala val. (61.)

Lag i ämnet utfärdad den 17 mars 1944 (sv. f. nr 84). Med anledning av riksdagens i skrivelsen gjorda hemställan har chefen för justitiedepartementet, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 april 1944, tillkallat sakkunniga för att verkställa utredning om underlättande för de röstberättigade att delta i allmänna val.

8. den 11 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 31 maj 1940 (nr 473) om förbud i vissa fall mot beviljande av kvarstad eller skingsringsförbud. (76.)

Lag i ämnet utfärdad den 17 mars 1944 (sv. f. nr 103).

9. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 1 november 1940 (nr 925) med särskilda bestämmelser angående förmynderskap, godmanskap och boutredning vid krig eller krigsfara m. m. (77.)

Lag i ämnet utfärdad den 17 mars 1944 (sv. f. nr 104).

10. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 8 november 1940 (nr 926) med särskilda bestämmelser angående bolag, föreningar, sparbanker, vissa andra inrättningar och samfälligheter samt stiftelser vid krig eller krigsfara m. m. (78.)

Lag i ämnet utfärdad den 17 mars 1944 (sv. f. nr 105).

11. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående utsträckt tillämpning av lagen den 4 juni 1943 (nr 274) om förlängd giltighetstid för ränte- och utdelningskuponger m. m. (79.)

Lagar i ämnet utfärdade den 17 mars 1944 (sv. f. nr 106 och 107).

12. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 19 juni 1919 (nr 367) om fri rättegång, m. m. (80.)

Lagar i ämnet ävensom kungörelse angående ändring i förordningen den 19 december 1919 om vad iakttagas skall vid tillämpning av lagen om fri rättegång utfärdade den 12 maj 1944 (sv. f. nr 212—214).

13. den 18 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående utsträckt tillämpning av lagen den 15 december 1939 (nr 856) om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän. (88.)

Lag i ämnet utfärdad den 24 mars 1944 (sv. f. nr 113).

14. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kastring m. m., såvitt angår genom propositionen framlagt förslag till lag ang. ändrad lydelse av 14 § lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar. (95.)

Lag i ämnet utfärdad den 24 mars 1944 (sv. f. nr 134). (Jfr punkten 16 här nedan.)

15. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i 18 och 25 kap. strafflagen, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (102.)

Lagar i ämnet utfärdade den 14 april 1944 (sv. f. nr 167—169). Beträffande den av riksdagen gjorda hemställan om förnyad prövning av frågan om sådan ändring i lösdrivarlagen, att möjligheterna till ingripande enligt denna lag mot homosexuell prostitution ökas, har skrivelsen i denna del överlämnats till socialdepartementet för handläggning. I vad angår riksdagens anhållan om en omarbeting i skärpande riktning av 18 kap. 13 § strafflagen, är ärendet föremål för utredning inom justitiedepartementet.

16. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kastrering, m. m., såvitt angår genom propositionen framlagt förslag till lag om kastrering. (103.)

Lag i ämnet utfärdad den 24 mars 1944 (sv. f. nr 133). (Jfr punkten 14 här ovan.)

17. den 24 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 5 § lagen den 23 maj 1924 (nr 130) om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap. (132.)

Lag i ämnet utfärdad den 31 mars 1944 (sv. f. nr 127).

18. den 28 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 19 juni 1942 (nr 429) om hyresreglering m. m. samt lag angående fortsatt giltighet av lagen samma dag (nr 430) om kontroll av upplåtelse och överlåtelse av bostadsrätt m. m. (121.)

Lagar i ämnet utfärdade den 31 mars 1944 (sv. f. nr 120 och 121).

19. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1944/45 å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde. (139.)

Den 15 juni 1944 anmäld och föreskrifter meddelade fångvårdsstyrelsen.

20. den 29 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om eftergift av åtal mot vissa underåriga, m. m. (157.)

Lagar i ämnet utfärdade den 19 maj 1944 (sv. f. nr 215—217).

21. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 6 § strafflagen för krigsmakten. (158.)

Lag i ämnet utfärdad den 14 april 1944 (sv. f. nr 155).

22. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 24 mars 1942 (nr 128) om förbud mot bebyggelse till hinder för försvaret. (160.)

Lag i ämnet utfärdad den 31 mars 1944 (sv. f. nr 135).

23. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 458) om inskränkning med hänsyn till försvaret i rätten att avverka skog. (175.)

Lag i ämnet utfärdad den 31 mars 1944 (sv. f. nr 136).

24. den 13 april, i anledning av väckta motioner angående utökning av den i vissa kommunallagar föreskrivna tid, inom vilken revision skall vara verkställd, såvitt angår av riksdagen antagen lag angående ändrad lydelse av 33 § lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen. (180.)

Lag i ämnet utfärdad den 15 juli 1944 (sv. f. nr 550). (Jfr punkten 23 här nedan under socialdepartementet.)

25. den 22 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om vad i allmänhet skall med polismyndighet avses, m. m., såvitt

angår genom propositionen framlagda förslag till lag om ändrad lydelse av 10 kap. 12 § strafflagen samt lag om ändrad lydelse av 14 och 16 §§ lagen den 25 juni 1909 (nr 56 s. 1) angående naturminnesmärkens freddande. (199.)

Lagar i ämnet utfärdade den 15 juni 1944 (sv. f. nr 416 och 417). (Jfr punkten 29 här nedan under socialdepartementet.)

26. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 13 december 1940 (nr 995) om straff för sabotage. (200.)

Lag i ämnet utfärdad den 28 april 1944 (sv. f. nr 170).

27. den 29 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 8, 21 och 22 §§ lagen den 14 juni 1917 (nr 378) om adoption. (220.)

Lag i ämnet utfärdad den 5 maj 1944 (sv. f. nr 180).

28. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om redovisningsmedel, m. m. (225.)

Lagar i ämnet utfärdade den 5 maj 1944 (sv. f. nr 181—183).

29. den 6 maj, i anledning av väckta motioner angående statsbidrag till verkställande av sterilisering enligt lagen den 23 maj 1941. (241.)

Skrivelsen har överlämnats till socialdepartementet för handläggning.

30. samma dag, angående val av ställföreträdare för riksdagens militieombudsman. (243.)

Den 19 maj 1944 anmäld samt lagd till handlingarna.

31. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 4 kap. 14, 15 och 16 §§ vattenlagen, m. m. (257.)

Lagar i ämnet utfärdade den 12 maj 1944 (sv. f. nr 199 och 200).

32. den 9 maj, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om djurskydd m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (249.)

Författningar i ämnet utfärdade den 19 maj 1944 (sv. f. nr 219—221). Beträffande den av riksdagen gjorda hemställan om förnyad prövning av frågan om en sådan omarbetning av förordningen den 30 december 1916 angående förbud mot förevisning av djur i s. k. menagerier att vissa av första lagutskottet i dess utlåtande nr 28 uttalade önskemål vunne beaktande, har skrivelsen i denna del överlämnats till socialdepartementet för handläggning.

33. den 13 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1944/45 till Häradsrätterna: Reseersättningar till nämndemän jämte i ämnet väckta motioner. (261.)

Den 15 juni 1944 anmäld, därvid Kungl. Maj:t utfärdat kungörelser dels angående resekostnads- och traktamentsersättning till nämndemän och dels om ändrad lydelse av kungörelsen den 4 juni 1937 angående resekostnads- och traktamentsersättning åt nämndemän m. fl. vid upptagande av sjöförklaring eller sjöförhör vid häradsrätt (sv. f. nr 374 och 375) samt ställt det av riksdagen anvisade anslaget till länsstyrelsernas förfogande ävensom meddelat vederbörande föreskrifter angående verkställigheten av riksdagens beslut.

34. samma dag, i anledning av väckt motion angående resekostnads- och traktamentsersättning till icke lagfaren ledamot av övervakningsnämnd. (262.)

Den 15 juni 1944 anmäld, därvid Kungl. Maj:t utfärdat kungörelse angående resekostnads- och traktamentsersättning till vissa ledamöter av övervakningsnämnd, att gälla fr. o. m. den 1 juli 1944 (sv. f. nr 376).

35. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1944/45 till Krigsrätterna: Avlöningar, m. m. (263.)

Den 2 juni 1944 anmäld, därvid Kungl. Maj:t ställt de av riksdagen anvisade anslagen till statskontorets och länsstyrelsernas förfogande.

36. samma dag, i anledning av väckt motion angående åtgärder till snabbare fyllande av under valperiod uppkommen ledighet inom riksdagens kamrar. (270.)

Den 26 maj 1944 anmäld, därvid Kungl. Maj:t utfärdat lag angående ändrad lydelse av 26 § lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen (sv. f. nr 253).

37. den 16 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av rättsmedicinalväsendet. (277.)

Den 15 juni 1944 anmäld beträffande det av riksdagen anvisade anslaget för budgetåret 1944/45 till medikolegala besiktningar, därvid Kungl. Maj:t ställt ifrågavarande anslag till medicinalstyrelsens och länsstyrelsernas förfogande. I fråga om statens rättsläkarstation i Stockholm och de av riksdagen härutinnan beviljade anslagen för budgetåret 1944/45 har Kungl. Maj:t den 30 september 1944 ställt ifrågavarande anslag till medicinalstyrelsens förfogande att av styrelsen disponeras för därmed avsett ändamål ävensom meddelat medicinalstyrelsen föreskrifter angående verkställigheten av riksdagens beslut. I övriga delar är ärendet föremål för fortsatt övervägande i avseende å föreslagna fyra rättsobducentstationer och Uppsala rättsläkarstation, varjämte det slutliga avgörandet beträffande rättsläkarstationerna i Lund och Göteborg anstår tillsvidare i avvaktan på lösningen av vissa med inrättandet av dessa stationer sammanhängande frågor.

38. den 17 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelse om ändrad lydelse av 59 § byggnadsstadgan den 20 november 1931 (nr 364). (282.)

Kungörelse utfärdad den 26 maj 1944 (sv. f. nr 261).

39. samma dag, i anledning av väckt motion med förslag till lag om vissa ändringar i 8 kap. strafflagen. (283.)

Den 9 juni 1944 anmäld och lag utfärdad (sv. f. nr 314).

40. samma dag, i anledning av väckta motioner angående revision av 8 kap. strafflagen m. m. (284.)

Med anledning av den av riksdagen gjorda hemställan om utredning angående tillämpningen av gällande bestämmelser om offentlighet vid domstolarna i sådana mål, då något kan uppenbaras som med hänsyn till rikets säkerhet bör hållas hemligt för främmande makt samt angående rätt för part att föra särskild talan mot beslut, varigenom domstol förordnat om måls handläggning inom stängda dörrar, har skrivelsen den 15 juni 1944 överlämnats till sakkunniga för utredning rörande tillämpningen av 1937 års lagstiftning om allmänna handlingars offentlighet.

41. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 9 januari 1940 (nr 3) om vissa tvångsmedel vid krig eller krigsfara m. m. (285.)

Lag i ämnet utfärdad den 26 maj 1944 (sv. f. nr 255).

42. den 20 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsverkets övertagande av vissa städers förpliktelser beträffande innehavare av befattningar, vilka vid upphörande av rådhusrätterna i samma städer komma att indragas, m. m. (288.)

Den 2 och den 30 juni 1944 anmäld, därvid Kungl. Maj:t delgivit statskontoret de av riksdagen fattade besluten för behörigt iakttagande i vad på statskontoret ankommer ävensom förordnat, att såväl rådhusrätten i Filipstad som rådhusrätten i Hudiksvall skall upphöra fr. o. m. den 1 januari 1945 och städerna samma dag i judiciellt avseende förenas med Östersysslets domsaga och Färnebo tingslag, respektive Norra Hälsinglands domsaga samt Bergsjö och Forssa tingslag.

43. samma dag, i anledning av väckt motion om viss ändring i stadgan om ersättning för riksdagsmannauppsdragets fullgörande, m. m. (290.)

Den 26 maj 1944 anmäld och lag utfärdad (sv. f. nr 254).

44. samma dag, i anledning av väckta motioner om revision av tryckfrihetslagstiftningen m. m. (291.)

Den 30 juni 1944 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för justitiedepartementet att tillkalla sakkunniga för att, i enlighet med riksdagens hemställan, inom departementet verkställa en allsidig utredning angående revision av tryckfrihetslagstiftningen och därmed sammanhängande ämnen. Sedan sakkunniga tillkallats den 28 augusti 1944, har utredningsarbetet påbörjats.

45. den 23 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nya moratoriebestämmelser för värnpliktiga m. fl. (292.)

Lag om upphävande av vissa lagar rörande utmätning, återtagande av avbetalningsgods och anstånd med betalning av hyra m. m. samt förordning angående tillämpning av moratorielagen å värnpliktiga m. fl. utfärdade den 26 maj 1944 (sv. f. nr 244 och 245).

46. den 26 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i 9, 11 och 15 kap. giftermålsbalken, m. m. (296.)

Lagar i ämnet utfärdade den 2 juni 1944 (sv. f. nr 267—269).

47. den 3 juni, i anledning av väckt motion angående utredning rörande lagstiftning om företagarpension. (325.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

48. den 6 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående behörighet för militär befälhavare att ålägga ersättningskyldighet, m. m. (333.)

Lagar i ämnet utfärdade den 9 juni 1944 (sv. f. nr 292 och 293).

49. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 17 oktober 1900 (nr 82 s. 1) om straffregister. (334.)

Lag i ämnet utfärdad den 9 juni 1944 (sv. f. nr 294).

50. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående upphävande av 9 § lagen den 7 maj 1918 (nr 294) om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden. (335.)

Lag i ämnet utfärdad den 15 juni 1944 (sv. f. nr 315).

51. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt att i mål och ärenden som tillhöra domstols handläggning insända handlingar med posten m. m. (336.)
Lagar i ämnet utfärdade den 22 juni 1944 (sv. f. nr 393 och 394).
52. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 20 § lagen den 9 april 1937 (nr 119) om verkställighet av bötesstraff. (337.)
Den 9 juni 1944 anmäld samt lagd till handlingarna.
53. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 14 juni 1917 (nr 380) om införsel i avlöning, pension eller livränta. (338.)
Lag i ämnet utfärdad den 9 juni 1944 (sv. f. nr 304).
54. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om köparens rätt till märkt virke. (343.)
Lag i ämnet utfärdad den 9 juni 1944 (sv. f. nr 302).
55. samma dag, i anledning av väckta motioner angående utredning av frågan om rätt för sinnessjuka eller sinnesslöa att i särskilda fall efter verkställd sterilisering ingå äktenskap. (344.)
En inom justitiedepartementet utarbetad promemoria med förslag till lag om ändring i giftermålsbalken har remitterats till åtskilliga myndigheter, varjämte vissa sammanslutningar beretts tillfälle avgiva yttranden över promemorian.
56. den 13 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i förordningen den 16 maj 1884 (nr 25) angående patent. (371.)
Lag i ämnet utfärdad den 22 juni 1944 (sv. f. nr 357).
57. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 1 november 1940 (nr 924) med särskilda bestämmelser angående patent vid krig eller krigsfara m. m. (372.)
Lag i ämnet utfärdad den 22 juni 1944 (sv. f. nr 358).
58. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1942 (nr 550) med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen m. m. (373.)
Lag i ämnet utfärdad den 22 juni 1944 (sv. f. nr 359).
59. den 17 juni, i anledning av väckt motion om ändring av gällande bestämmelser rörande gäldandet av viss ersättning till ägodelningsnämndemän. (387.)
Skrivelsen har för utlåtande remitterats till lantmäteristyrelsen och fastighetsbildningssakkunniga, varjämte föreningen Sveriges härads hövdingar och Sveriges lantmätareförening beretts tillfälle avgiva yttranden. Sedan infordrade utlåtanden inkommit, är ärendet föremål för utredning inom justitiedepartementet.
60. samma dag, i anledning av väckta motioner om skärpning av straffansvaret för illegal vadhållning (s. k. bookmakeri). (388.)
Skrivelsen har överlämnats till handelsdepartementet för handläggning.
61. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 54 och 56 §§ utlänningslagen den 11 juni 1937 (nr 344). (389.)
Lag i ämnet utfärdad den 22 juni 1944 (sv. f. nr 372).

62. den 28 juni, i anledning av väckta motioner om beredande av ökade möjligheter för kommun att inlösa mark för bostadsbebyggelse eller industriändamål. (415.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

63. samma dag, i anledning av väckta motioner om viss ändring i lagen den 18 juni 1925 angående förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom. (419.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

64. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om aktiebolag m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (445.)

Lagar i ämnet utfärdade den 14 september 1944 (sv. f. nr 705—710).

65. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 51 § lagen den 12 augusti 1910 (nr 88 s. 1) om aktiebolag. (446.)

Lag i ämnet utfärdad den 30 juni 1944 (sv. f. nr 486).

66. den 30 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde. (456.)

Den 13 oktober 1944 anmäld, därvid Kungl. Maj:t ställde det av riksdagen anvisade anslaget till nya bostadshus m. m. vid vårdanstalten å Hall till fångvårdsstyrelsens förfogande att av styrelsen disponeras för därmed avsedda ändamål. Ärendet är i övrigt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

67. den 10 juli, i anledning av riksdagens år 1943 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1942—30 juni 1943. (455.)

Skrivelsen, som enligt beslut den 8 december 1944 överlämnats från finansdepartementet till justitiedepartementet för behandling av det under punkten 3 upptagna ärendet (sjukpenning och underhållsskyldighet), är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

68. den 12 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 16:o) och 17:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt. (471.)

Lag i ämnet ävensom kungörelse om ikraftträdande av lagen i visst avseende utfärdade den 15 juli 1944 (sv. f. nr 531 och 532).

69. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till civilförsvarslag, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner, såvitt angår genom propositionen framlagda förslag till lag angående ändring i lagen den 20 juni 1924 (nr 298) om viss panträtt i spannmål, lag om ändring i strafflagen för krigsmakten samt kungörelse om ändring i byggnadsstadgan den 20 november 1931 (nr 364). (474.)

Lag angående ändring i lagen den 20 juni 1924 (nr 298) om viss panträtt i spannmål samt kungörelse om ändring i byggnadsstadgan den 20 november 1931 (nr 364) utfärdade den 15 juli 1944 (sv. f. nr 538 och 545). Förslaget till lag om ändring i strafflagen för krigsmakten vann ej riksdagens bifall. (Jfr punkten 82 här nedan under socialdepartementet.)

70. den 25 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 18 september 1943 (nr 691) om villkorlig frigivning. (480.)

Lag i ämnet utfärdad den 1 december 1944 (sv. f. nr 750).

2. Utrikesdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 17 januari 1944, angående utseende av ledamöter och suppleanter i utrikesutskottet och utrikesnämnden. (13.)

Anmäld den 21 januari 1944.

2. den 15 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde. (26.)

Anmäld den 25 februari 1944, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

3. den 23 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1944/45 under riksstatens tredje huvudtitel, avseende anslagen inom utrikesdepartementets verksamhetsområde. (3.)

Anmäld den 30 juni 1944, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

4. den 25 april, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1944/45 till upplysningsarbete rörande mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor jämte i ämnet väckta motioner. (190.)

Anmäld den 30 juni 1944. Nödiga föreskrifter meddelades den 22 september 1944.

5. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde. (193.)

Anmäld den 5 maj 1944, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

6. den 6 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till kristillägg för budgetåret 1944/45. (218.)

Anmäld den 30 juni 1944, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

7. den 27 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av statens informationsstyrelse m. m. (408.)

Anmäld den 30 juni 1944, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

8. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige. (425.)

Anmäld den 30 juni 1944. Kungl. Maj:t fattade den 20 oktober 1944 beslut angående användning av viss del av anslaget och förklarade sig tillika vilja framdeles meddela beslut rörande användningen av återstoden av anslaget. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

9. den 5 december 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde. (491.)

Anmäld den 30 december 1944, varvid nödiga föreskrifter meddelades.

3. Försvarsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 26 januari 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 till viss utrustning vid försvarsstaben. (14.)

Anmäld och slutbehandlad den 28 januari 1944.

2. den 15 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde. (27.)
Anmäld den 25 februari och den 10 mars 1944. Ärendet är därmed slutbehandlat.
3. den 1 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av visst avtal med Ronneby stad. (54.)
Anmäld och slutbehandlad den 3 mars 1944.
4. den 22 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående visst markbyte mellan kronan och Uppsala stad. (104.)
Anmäld den 31 mars 1944, därvid arméns fortifikationsförvaltning bemyndigades att träffa avtal om markbyte. Ärendet är därmed slutbehandlat.
5. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gäldande av viss haverikostnad m. m. (105.)
Anmäld och slutbehandlad den 31 mars 1944.
6. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde. (107.)
Anmäld och slutbehandlad den 31 mars 1944.
7. den 28 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående livränta åt Irma Marianne Jansson m. m. (135.)
Anmäld och slutbehandlad den 14 april 1944.
8. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gäldande av vissa livräntor m. m. (136.)
Anmäld och slutbehandlad den 14 april 1944.
9. samma dag, i anledning av väckta motioner angående ersättning till vissa personer i anledning av sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring. (138.)
Anmäld och slutbehandlad den 14 april 1944.
10. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarets fabriksfond. (142.)
Anmäld den 9 juni 1944, därvid beslut angående inrättande av försvarets fabriksfond meddelades. Ärendet är därmed slutbehandlat.
11. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 till engångsanskaffning av maskiner m. m. för byggnads- och reparationsberedskapen. (143.)
Anmäld den 9 och den 15 juni 1944. Ärendet är därmed slutbehandlat.
12. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1944/45 under fjärde huvudtiteln, avseende anslagen inom försvarsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (4.)
Anmäld den 12 maj 1944, därvid förordnades om organisationsundersökningar vid sjökarteverket. Änyo anmäld den 2 och den 9 juni 1944, därvid riksdagens beslut rörande anvisande av anslag expedierades, den 15 juni 1944, därvid utfärdades författningar rörande byggnads- och reparationsberedskapen (sv. f. nr 383 och 384) samt den 22 juni 1944, då stat för försvarsväsendets fastighetsfond fastställdes.

13. den 15 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa byggnadsarbeten m. m. för försvaret, i vad propositionen avser uppförande av expeditionsbyggnad för militära staber i Karlstad. (153.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.
14. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde. (154.)
Anmäld den 21 april och den 2 juni 1944. Ärendet är därmed slutbehandlat.
15. den 25 april 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för S. A. S. Sörensson m. fl. från ersättningskyldighet. (194.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 maj 1944.
16. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för E. V. Ringsäter m. fl. från ersättningskyldighet. (195.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 maj 1944.
17. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gäldande av vissa skador på grund av ombordläggning. (196.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 maj 1944.
18. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gäldande av kostnad för ersättande av skadad sjökabel. (197.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 maj 1944.
19. den 6 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till kristillägg för budgetåret 1944/45. (218.)
Anmäld och slutbehandlad den 2 juni 1944, i vad på försvarsdepartementet ankommer.
20. den 16 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av beställningar för långtjänstunderbefäl vid armén och kustartilleriet m. m. (273.)
Anmäld och slutbehandlad den 2 juni 1944.
21. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående penningbidrag och premier åt värnpliktiga m. m. (274.)
Anmäld den 30 juni 1944, därvid utfärdades kungörelse om fortsatt tillämpning av vissa bestämmelser i kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 527) med provisoriska bestämmelser angående avlöning åt värnpliktiga m. m. samt om ändrad lydelse av samma kungörelse (sv. f. nr 498).
22. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag m. m. (275.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 juni 1944.
23. den 26 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, m. m. (315.)
Anmäld och slutbehandlad den 9 juni 1944, därvid författningar i ämnet utfärdades (sv. f. nr 316 och 317).
24. den 30 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter för försvarsändamål å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44. (304.)
Anmäld den 2 och den 22 juni samt den 13 oktober 1944. Ärendet är därmed slutbehandlat.

25. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dels särskilda förmåner för värnpliktiga vid tjänstgöring å ubåt, dels ock särskild gottgörelse till vissa värnpliktiga för deltagande i minsvepningsarbete. (305.)

Anmäld och slutbehandlad den 2 juni 1944.

26. den 2 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa avlönings- m. fl. anslag för budgetåret 1944/45 under fjärde huvudtiteln jämte i ämnet väckta motioner. (321.)

Anmäld den 2 juni 1944, därvid meddelades bestämmelser beträffande av riksdagen anvisade anslag, förordnades om uppsättande av ytterligare en jaktflottilj samt förordnades om årsarvoden för hemvärnsområdesbefälhavare. Änyo anmäld den 22 juni 1944, därvid kungörelse utfärdades om ändring i vissa delar av instruktionen för arméledningen, avseende inrättande av en särskild prövningsdetalj inom centrala värnpliktsbyrån (sv. f. nr 352). Ärendet är därmed slutbehandlat.

27. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa byggnadsarbeten m. m. för försvaret. (322.)

Anmäld den 2 juni 1944, därvid riksdagens beslut angående anvisande av vissa anslag expedierades och förordnades om inrättande av försvarets bostadsanskaffningsfond. Änyo anmäld den 30 juni 1944, därvid planer för uppgörande av förslag till byggnadsföretag vid armén och marinen fastställdes samt uppdrag lämnades flygförvaltningen att uppgöra förslag till vissa byggnadsarbeten m. m. för flygvapnet. Ärendet är därmed slutbehandlat.

28. den 3 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av krigsfamiljebidragsförordningen den 30 juni 1942 (nr 521). (326.)

Anmäld och slutbehandlad den 15 juni 1944, därvid förordning utfärdades (sv. f. nr 322).

29. den 6 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande av centrala tvätt- och reparationsanstalter för försvaret. (327.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.

30. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 dels till Krigsmaterielverket: Merkostnader för vissa fabriksanläggningar, dels ock till Merkostnader för maskinella anordningar för värnpliktsredovisningen. (328.)

Anmäld och slutbehandlad den 15 juni 1944.

31. den 9 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vissa ändringar i civila avlöningsreglementet, militära avlöningsreglementet och manskapsavlöningsreglementet m. m. (341.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 juni 1944, i vad på försvarsdepartementet ankommer, därvid kungörelse om viss ändring i kungörelsen angående krigsmaktens reservstater utfärdades (sv. f. nr 337).

32. den 13 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av kostnaderna för vissa oriktigt utbetalade familjebidrag m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (346.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 juni 1944, därvid utfärdades bestämmelser rörande ersättning för oriktigt utbetalade familjebidrag m. m.

33. samma dag, i anledning av väckt motion om befrielse för vissa militära befattningshavare från skyldigheten att återbetala av dem obehörigen uppburna barntillägg. (347.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 juni 1944, därvid förordnades, att vid gjorda utbetalningar av barntillägg finge bero.
34. samma dag, i anledning av väckta motioner om befrielse för fanjunkaren A. W. Lilienberg från viss återbetalningsskyldighet. (348.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 juni 1944, därvid förordnades om befrielse till viss del från återbetalningsskyldighet.
35. den 20 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag för budgetåret 1944/45 till Marinen: Understöd åt föreningar m. m. jämte i ämnet väckt motion. (382.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.
36. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående iständsättande av vissa kasernetablissemang i Stockholm m. m. (383.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.
37. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av örlogsvarven. (384.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944, därvid uppdrogs åt marinförvaltningen att vidtaga förberedelser för omorganisation av örlogsvarven.
38. den 27 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1943/44 m. m., i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde. (370.)
Anmäld den 30 juni och den 21 juli 1944. Ärendet är därmed slutbehandlat.
39. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag för budgetåret 1944/45 till bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. (409.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.
40. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av vissa ammunitionsförråd m. m. (410.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.
41. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1944/45. (411.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944, såvitt på försvarsdepartementet ankommer, därvid vederbörliga å förskottsstaten uppförda anslag ställdes till de militära myndigheternas förfogande samt utfärdades bestämmelser rörande redovisning av försvarets utgifter.
42. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelse om ändring i vissa delar av krigsavlöningsreglementet den 15 juni 1939 (nr 278) m. m. (426.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944, därvid författningar i ämnet utfärdades (sv. f. nr 446—451).
43. den 10 juli, i anledning av riksdagens år 1943 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1942—30 juni 1943. (455.)
Anmäld och delvis slutbehandlad den 14 september 1944. Beträffande återstående punkt har riksräkenskapsverket samma dag anmodats inkomma med förslag till föreskrifter.

44. den 12 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde. (457.)

Anmäld den 22 september 1944. I vad avser beredskapsstat III är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

45. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillsättande av länsombud för krigsmaterielverket. (473.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 juli 1944.

46. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till civilförsvarslag, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (474.)

Anmäld och slutbehandlad den 15 juli 1944, i vad på försvarsdepartementet ankommer, därvid utfärdades lag angående viss ändring i lagen om vapenfria värnpliktiga (sv. f. nr 543).

47. den 12 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde. (497.)

Anmäld den 15 och den 30 december 1944. I vissa delar är ärendet alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

48. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av försvarets forskningsanstalt. (498.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. Socialdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 8 februari 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor. (18.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944, såvitt på socialdepartementets föredragning beror.

2. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 till viss utbildningskurs för distriktsbarnmorskor. (19.)

Anmäld och slutbehandlad den 18 februari 1944.

3. den 15 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 40 § 1 mom. lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården. (31.)

Lag i ämnet utfärdad den 25 februari 1944 (sv. f. nr 61).

4. den 16 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde. (33.)

Anmäld den 18 februari samt den 3 och den 24 mars 1944. Ärendet är slutbehandlat.

5. den 22 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 december 1939 (nr 934) om tjänsteplikt, m. m. (37.)

Lagar i ämnet utfärdade den 17 mars 1944 (sv. f. nr 92—94).

6. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1912 (nr 206) om arbetarskydd. (38.)

Lag i ämnet utfärdad den 17 mars 1944 (sv. f. nr 96).

7. den 27 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1933 (nr 472) om förbud mot politiska uniformer. (47.)

Lag i ämnet utfärdad den 17 mars 1944 (sv. f. nr 97).

8. den 4 mars, i anledning av väckta motioner om utredning rörande ersättning till personer, som på grund av bestämmelser i epidemilagen underkastats inskränkning i sitt näringsfång. (41.)

Anmäld den 14 april 1944, därvid Kungl. Maj:t uppdrog åt medicinalstyrelsen att verkställa den av riksdagen i skrivelsen begärda utredningen samt till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Detta uppdrag har ännu icke fullgjorts.

9. samma dag, i anledning av väckta motioner om förlängd lagstadgad semester för vissa gruvarbetare. (48.)

Anmäld den 17 mars 1944, därvid Kungl. Maj:t anbefallde 1942 års semesterkommitté att verkställa den av riksdagen i skrivelsen begärda utredningen samt att till Kungl. Maj:t avgiva det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Detta utredningsuppdrag är av kommittén ännu icke fullgjort.

10. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 17 § lagen den 20 december 1940 (nr 1044) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus. (56.)

Lag i ämnet utfärdad den 17 mars 1944 (sv. f. nr 98).

11. samma dag, i anledning av väckt motion angående viss ändring i lagen om barnbidrag. (57.)

Anmäld den 17 mars 1944, därvid Kungl. Maj:t föreskrev, att ifrågavarande motion skulle överlämnas till socialvårdskommittén för den prövning, varom riksdagen i skrivelsen hemställt.

12. samma dag, i anledning av väckta motioner angående viss ändring i förordningen om moderskapspenning. (58.)

Kungl. Maj:t har i proposition den 20 oktober 1944 (nr 295) framlagt förslag till förordning angående ändrad lydelse av 6 § förordningen den 11 juni 1937 (nr 338) om moderskapspenning. Riksdagen har antagit förslaget. Förordning i ämnet har utfärdats den 1 december 1944 (sv. f. nr 765).

13. den 11 mars, i anledning av väckt motion om införande i gällande lagstiftning av skyldighet att lämna suppleant meddelande om tid för sammanträde med kommunala nämnder och styrelser. (81.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

14. den 18 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 och 4 §§ lagen den 14 juni 1929 (nr 131) om försäkring för vissa yrkessjukdomar, m. m. (89.)

Lagar i ämnet utfärdade den 19 maj 1944 (sv. f. nr 226 och 227).

15. samma dag, i anledning av väckt motion angående utseende av suppleanter för stads-, kommunal-, municipal- och kyrkofullmäktige. (96.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

16. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i 18 och 25 kap. strafflagen, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (102.)

Anmäld och slutbehandlad den 14 april 1944, såvitt på socialdepartementets föredragning beror. Lagar i ämnet utfärdade samma dag (sv. f. nr 168 och 169).

17. den 22 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1944/45 under femte huvudtiteln, avseende anslagen inom socialdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (5.)

Anmäld den 5 maj, den 15, 22 och 30 juni samt den 7, 15 och 21 juli 1944. Författningar utfärdade den 15 juni 1944 (sv. f. nr 396—398). Skrivelsen är slutbehandlad utom i vad rör *dels* under punkten 57 omförmålt statsbidrag till anordnande av ett för lappar och andra vårdbehövande gemensamt ålderdomshem i Gäddede, *dels* under punkten 104 anmälda ärenden om föreningen Styrso kustsanatorium och stiftelsen Solhem i Borås, vilka äro beroende på meddelande av byggnadstillstånd, *dels ock* under punkten 153 begärd utredning rörande biträdespersonalens å härads-skrivarkontoren avlöningsförhållanden. I sistnämnda avseende har Kungl. Maj:t den 21 juli 1944 uppdragit åt sekreteraren i statskontoret L. G. Britth att inom departementet biträda vid nämnda utredning. Uppdraget är ännu ej fullgjort.

18. den 28 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1944/45 till statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter. (141.)

Anmäld och slutbehandlad den 15 juni 1944.

19. den 29 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om eftergift av åtal mot vissa underåriga, m. m. (157.)

Anmäld och slutbehandlad den 19 maj 1944, såvitt på socialdepartementets föredragning beror. Lagar i ämnet utfärdade samma dag (sv. f. nr 216 och 217).

20. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till mödrahjälp, dels ock Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1, 2 och 4 §§ förordningen den 11 juni 1937 (nr 339) om mödrahjälp, m. m. (176.)

Anmäld och slutbehandlad den 19 maj 1944. Författningar i ämnet utfärdade samma dag (sv. f. nr 228—231).

21. samma dag, i anledning av *dels* Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag till bidrag till dyrtidstillägg å folkpensioner och invalidunderstöd samt anslag till dyrtidstillägg å barnbidrag och å ersättning åt blindas, *dels ock* Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om dyrtidstillägg under budgetåret 1944/45 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag, m. m. (177.)

Anmäld och slutbehandlad den 19 maj 1944. Författningar i ämnet utfärdade samma dag (sv. f. nr 232—235).

22. samma dag, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i lagen om folkpensionering, m. m. (178.)

Anmäld den 28 april 1944, därvid Kungl. Maj:t med anledning av vad riksdagen i skrivelsen hemställt uppdrog åt socialvårdskommittén att skyndsammast inkomma med förslag till provisoriska åtgärder till ökning av de folkpensioner, som uppenbarligen äro otillfredsställande, därvid borde beaktas, att förslagen icke borde föregripa eller försena en definitiv reformering av folkpensionerna.

Sedan kommittén i skrivelse den 29 juni 1944 inkommit med förslag i ämnet, har Kungl. Maj:t den 20 oktober 1944 avlåtit proposition, nr 297, med förslag till lag om provisorisk förstärkning av tilläggs pensioner och invalidunderstöd. Propositionen har, med vissa ändringar, bifallits av riksdagen (skrivelse nr 488), varefter lag i ämnet utfärdats den 1 december 1944 (sv. f. nr 751). Ärendet är därmed slutbehandlat.

23. den 13 april, i anledning av väckta motioner angående utökning av den i vissa kommunallagar föreskrivna tid, inom vilken revision skall vara verkställd. (180.)

Anmäld och slutbehandlad den 15 juli 1944, såvitt på socialdepartementets föredragning beror. Lag i ämnet utfärdad samma dag (sv. f. nr 549).

24. samma dag, i anledning av väckta motioner om utredning angående ändring av kommunallagarnas bestämmelser om kvalificerad majoritet m. m. (181.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

25. den 15 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1944/45 till fria sommarresor för barn m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (155.)

Anmäld och slutbehandlad den 28 april 1944.

26. den 18 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag. (184.)

Anmäld och slutbehandlad den 12 maj 1944.

27. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1944/45 å kapitalbudgeten, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde. (185.)

Anmäld den 12 maj och den 2 juni 1944. Ärendet är därmed slutbehandlat.

28. den 22 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående förlängd giltighet av gällande indelning i ortsgrupper jämlikt lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering. (189.)

Lag i ämnet utfärdad den 19 maj 1944 (sv. f. nr 236).

29. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om vad i allmänhet skall med polismyndighet avses, m. m. (199.)

Anmäld och slutbehandlad den 15 juni 1944, såvitt på socialdepartementets föredragning beror. Författningar i ämnet utfärdade samma dag (sv. f. nr 415, 418, 419, 421, 422, 427—429 och 434—438).

30. den 25 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1944/45 till Medicinalstyrelsen: Beredskapsorganisation. (201.)

Anmäld och slutbehandlad den 2 juni 1944.

31. den 29 april, i anledning av väckta motioner angående viss ändring i lagen om förskottering av underhållsbidrag till barn. (223.)

Anmäld den 19 maj 1944, därvid Kungl. Maj:t anmodade socialvårdskommittén att vid översynen av socialvårdens materiella bestämmelser till övervägande upptaga frågan, om och i vad mån gällande regel om relativ nedsättning av barnbidrag och bidragsförskott vid större barnantal lämpligen kan borttagas. Detta uppdrag har ännu icke slutförts.

32. samma dag, i anledning av väckta motioner om dyrtidstillägg åt vissa ersättningstagare enligt förordningen den 11 juni 1918 angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall. (224.)
Anmäld och slutbehandlad den 19 maj 1944. Förordning i ämnet utfärdad samma dag (sv. f. nr 237).

33. den 6 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till kristillägg för budgetåret 1944/45. (218.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944, såvitt på socialdepartementets föredragning beror.

34. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lån till Haparanda stad för byggande av polishus. (238.)
Anmäld och slutbehandlad den 1 september 1944.

35. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde. (239.)
Anmäld den 12 maj, den 22 juni och den 28 juli 1944. Ärendet är därmed slutbehandlat.

36. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar. (240.)
Anmäld och slutbehandlad den 19 maj 1944.

37. samma dag, i anledning av väckta motioner angående statsbidrag till verkställande av sterilisering enligt lagen den 23 maj 1941. (241.)
Anmäld den 22 juni 1944, därvid Kungl. Maj:t uppdrog åt medicinalstyrelsen att verkställa den av riksdagen i skrivelsen begärda utredningen samt till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Detta uppdrag är ännu icke slutfört.

38. samma dag, i anledning av väckt motion angående utredning av frågan om avgiftsfri anstaltsvård för lungtuberkulösa. (242.)
Anmäld den 22 juni 1944, därvid Kungl. Maj:t uppdrog åt medicinalstyrelsen att verkställa den av riksdagen i skrivelsen begärda utredningen samt till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Detta uppdrag är ännu icke slutfört.

39. den 9 maj, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om djurskydd m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (249.)
Anmäld den 19 maj 1944, därvid förordning om ändrad lydelse av 1 och 35 §§ hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 (nr 566) utfärdades (sv. f. nr 221). I vad angår riksdagens hemställan under punkten B) i skrivelsen är ärendet, såvitt på socialdepartementets föredragning ankommer, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

40. den 13 maj, angående bakteriologiska undersökningar av dricksvatten. (245.)
Anmäld den 22 juni 1944, därvid Kungl. Maj:t uppdrog åt styrelsen för statens institut för folkhälsan att verkställa den av riksdagen i skrivelsen begärda utredningen samt till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Detta uppdrag är ännu icke slutfört.

41. samma dag, angående alkoholistvårdsproblemen. (246.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

42. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1944/45 till kostnader enligt 19 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m. (264.)

Anmäld och slutbehandlad den 26 maj 1944.

43. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning i vissa fall i anledning av yrkessjukdom m. m. (265.)

Anmäld och slutbehandlad den 26 maj 1944.

44. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1944/45 till landsfiskalerna m. fl. (266.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.

45. den 16 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1944/45 till bidrag till fiskares försäkring. (278.)

Anmäld och slutbehandlad den 26 maj 1944.

46. samma dag, i anledning av väckta motioner angående förbättrande av skogsarbetarnas bostadsförhållanden. (279.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

47. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1944/45 till förbättrande av bostadsförhållandena m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (281.)

Anmäld den 22 juni 1944. Ärendet är i vad angår den av riksdagen begärda utredningen av frågan om anordnande av pensionärsbostäder på landsbygden beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

48. den 25 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning i vissa fall i anledning av yrkessjukdom m. m., i vad avser punkt 6 angående livränta till Svea Osine Konstantia Larsson. (300.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 juni 1944.

49. den 26 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning angående indrivning av utskylder hos värnpliktiga m. fl., i vad propositionen hänvisats till konstitutionsutskottet. (307.)

Lag i ämnet utfärdad den 9 juni 1944 (sv. f. nr 284).

50. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, m. m. (315.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944, såvitt på socialdepartementets föredragning beror. Författningar i ämnet utfärdades samma dag (sv. f. nr 456 och 457).

51. samma dag, i anledning av väckt motion om viss ändring i lagen om arbetstidens begränsning. (317.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

52. den 7 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1944/45 till riksförsäkringsanstalten m. m., jämte i ämnet väckta motioner. (342.)

Anmäld och slutbehandlad den 15 juni 1944.

53. den 13 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder i anledning av förgiftningsfaran vid gengasdrift. (361.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.

54. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1944/45 till nykterhetsvården jämte i ämnet väckt motion. (362.)

Anmäld den 30 juni 1944. Författningar i ämnet utfärdade samma dag (sv. f. nr 566—570). I vad angår den av riksdagen begärda utredningen angående understöd åt hemmavarande anhöriga till den, som internerats å alkoholistanstalt, är ärendet allttjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

55. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående den centrala organisationen för utlänningskontrollen. (363.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 juni 1944.

56. den 14 juni, angående eventuellt förstatligande av apoteksväsendet m. m. (375.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

57. samma dag, angående gemensam nordisk arbetsmarknad. (378.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

58. den 17 juni, i anledning av väckt motion om undantagande från preskription av rätt till ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen. (385.)

Anmäld den 7 juli 1944, därvid Kungl. Maj:t anmodade socialvårdskommittén att till övervägande upptaga frågan om ändrade regler för preskription av fordran på ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen samt på ersättning enligt militärsättningsförordningen för skada till följd av olycksfall. Detta uppdrag är ännu icke slutfört.

59. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om undervisning och vård av bildbara sinnesslöa, m. m. (386.)

Lagar i ämnet utfärdade den 30 juni 1944 (sv. f. nr 477 och 478).

60. samma dag, i anledning av väckt motion om dyrtidstillägg å ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete. (391.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

61. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till arbetstidslag för hotell, restauranger och kaféer, m. m. (393.)

Lagar i ämnet utfärdade den 30 juni 1944 (sv. f. nr 462 och 463).

62. samma dag, i anledning av väckta motioner angående viss ändring i förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor. (394.)

Förordning i ämnet utfärdad den 30 juni 1944 (sv. f. nr 405).

63. den 20 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1944/45 till socialstyrelsen m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (364.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.

64. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1943/44 m. m., i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde. (379.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.

65. den 21 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till hembiträdeslag. (416.)

Hembiträdeslag utfärdad den 30 juni 1944 (sv. f. nr 461).

66. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 14 juni 1940 (nr 484) om undantag från gällande bestämmelser rörande arbetstidens reglering m. m. (417.)

Lag i ämnet utfärdad den 30 juni 1944 (sv. f. nr 464).

67. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om arbetslöshetsnämnd. (418.)
Författningar i ämnet utfärdade den 30 juni 1944 (sv. f. nr 475 och 476).
68. den 27 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om åtgärder beträffande statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona och statens alkoholistanstalt därstädes. (421.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.
69. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (422.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.
70. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till uppförande m. m. av anstalter för bildbara sinnesslöa. (423.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944. Kungörelse i ämnet utfärdad samma dag (sv. f. nr 535).
71. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1944/45 till utbildning av ökat antal barnmorskor. (424.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.
72. den 28 juni, angående landsbygdens avfolkning. (437.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 80.)
73. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1944/45 till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (442.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.
74. samma dag, angående upptagande i riksstaten av anslag till brandförsvaret och civilförsvaret. (443.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944, såvitt på socialdepartementets föredragning beror.
75. den 29 juni, angående begravningskostnadernas förbilligande. (438.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
76. samma dag, angående byggnadskostnadernas förbilligande. (439.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
77. samma dag, angående bad- och w. c.-attiraljs förbilligande m. m. (461.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
78. den 30 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde. (453.)
Anmäld den 15 juli, den 27 oktober och den 17 november samt den 15 och den 30 december 1944. I huvudsakliga delar är ärendet alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
79. den 10 juli, i anledning av riksdagens år 1943 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1942—30 juni 1943. (455.)
Ärendet är, såvitt detsamma berör socialdepartementet, beroende på Kungl. Maj:ts prövning i vad angår punkterna 3 och 4.

80. den 12 juli, i anledning av väckta motioner angående åtgärder i syfte att befordra en förläggning av industriell verksamhet och hantverk till andra platser i landet än storstäderna. (450.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 72.)
81. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till civilförsvaret för budgetåret 1944/45. (472.)
Anmäld den 15 juli och den 14 september 1944. Ärendet är därmed slutbehandlat, såvitt på socialdepartementets föredragning beror.
82. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till civilförsvarslag, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (474.)
Anmäld och slutbehandlad den 15 juli 1944, såvitt på socialdepartementets föredragning beror. Författningar utfärdade samma dag (sv. f. nr 536 och 537, 540—542 och 544).
83. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till avlöningsreglemente för personal i det allmänna civilförsvaret, m. m., jämte i ämnet väckt motion. (475.)
Anmäld och slutbehandlad den 15 juli 1944. Författningar utfärdade samma dag (sv. f. nr 546—548).
84. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till brandlag och brandstadga m. m. (476.)
Anmäld och slutbehandlad den 15 juli 1944, såvitt på socialdepartementets föredragning beror. Lag utfärdad samma dag (sv. f. nr 549).
85. den 25 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 26 juni 1931 (nr 280) om erkända sjukkassor, m. m. (486.)
Författningar i ämnet utfärdade den 1 december 1944 (sv. f. nr 764—767).
86. den 29 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde. (481.)
Anmäld och slutbehandlad den 8 december 1944.
87. samma dag, i anledning av *dels* Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45, femte huvudtiteln, punkten 1, *dels ock* Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om provisorisk förstärkning av tilläggs pensioner och invalidunderstöd. (488.)
Anmäld och slutbehandlad den 1 december 1944. Författningar i ämnet utfärdade samma dag (sv. f. nr 751 och 752).
88. den 2 december, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om bemyndigande att överskrida det å allmän förskottsstat I uppförda anslaget till Bidrag till flyktingars uppehälle, yrkesutbildning m. m. (493.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
89. den 6 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 20 § 1—3 mom. förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor, m. m. (489.)
Förordningar i ämnet utfärdade den 15 december 1944 (sv. f. nr 777—779).

5. Kommunikationsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 19 februari 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde. (35.)

Anmäld och slutbehandlad den 17 mars 1944.

2. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1944/45 till förskott av kostnader för uppgörande av byggnadsplaner. (36.)

Anmäld och slutbehandlad den 17 mars 1944.

3. den 26 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående stat för luftfartsfonden för budgetåret 1944/45 m. m. (42.)

Anmäld och slutbehandlad den 17 mars 1944.

4. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen å kapitalbudgeten under luftfartsfonden gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1944/45. (43.)

Anmäld och slutbehandlad den 17 mars 1944.

5. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen å kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder gjorda framställning om anslag till luftfartslånefonden. (44.)

Anmäld och slutbehandlad den 17 mars 1944.

6. den 11 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser om lokalporto m. m. (74.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 maj 1944, därvid en kungörelse utfärdades (sv. f. nr 198).

7. den 14 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde. (86.)

Anmäld och slutbehandlad den 24 mars 1944.

8. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till vissa vägbyggnadsarbeten. (87.)

Anmäld och slutbehandlad den 24 mars 1944.

9. den 18 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1944/45 under sjätte huvudtiteln, avseende anslagen inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (6.)

Anmäld den 26 maj och den 1 september 1944. Ärendet är därmed slutbehandlat.

10. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen å kapitalbudgeten under statens affärsverksfonder gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1944/45 i avseende å postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk. (85.)

Anmäld den 24 mars, den 2 och den 15 juni 1944. Ärendet är därmed slutbehandlat.

11. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande att försälja viss kronan tillhörig fast egendom. (98.)

Anmäld och slutbehandlad den 24 mars 1944.

12. den 28 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inlösen av vattenfallsstyrelsen ävilande skyldighet att leverera andelskraft till Motala ströms kraftaktiebolag. (122.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 april 1944.
13. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av ett statens järnvägar tillhörigt markområde i Örebro. (123.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 april 1944.
14. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa telegrafverket tillhöriga fastigheter. (124.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 april 1944.
15. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till nybyggnad för vägförvaltningen m. m. i Värmlands län. (125.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 april 1944.
16. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärv av Kristianstad—Hässleholms och Östra Skånes järnvägar. (126.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 april 1944.
17. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärv av Sölvesborg—Olofström—Älmhults järnväg. (127.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 april 1944.
18. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillbyggnad till landsstatshuset i Västerås. (128.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 april 1944.
19. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till fortsatt anläggning av dubbelspår. (129.)
Anmäld och slutbehandlad den 31 mars 1944.
20. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till luftskyddsanordningar i transformatorstationer. (130.)
Anmäld och slutbehandlad den 31 mars 1944.
21. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överskridande av viss anslagspost i avlöningsstaten för statens brandskola. (131.)
Anmäld och slutbehandlad den 31 mars 1944.
22. den 18 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1944/45 till försvarsberedskap vid statens järnvägar m. m. jämte i ämnet väckt motion. (186.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 april 1944.
23. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till reparation av bron över Svinesund jämte i ämnet väckta motioner. (187.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 april 1944.
24. den 22 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om vad i allmänhet skall med polismyndighet avses, m. m. (199.)
Anmäld och slutbehandlad, såvitt angår kommunikationsdepartementet, den 15 juni 1944, varvid en förordning (sv. f. nr 430) och en kungörelse (sv. f. nr 439) utfärdades.
25. den 25 april, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1944/45 till bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (191.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 maj 1944, därvid en kungörelse utfärdades (sv. f. nr 197).

26. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ökade medel för budgetåret 1943/44 till barmarksunderhållet på landet. (192.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 april 1944.

27. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde. (202.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 april 1944.

28. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förslag för väg- och vattenbyggnadsväsendets förrådsfond m. m. (203.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 maj 1944.

29. den 6 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inköp av vissa vattenfallsandelar i Indalsälven och Faxälven. (213.)
Anmäld och slutbehandlad den 12 maj 1944.

30. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inköp för telegrafverkets räkning av riksbankens fastighet i Vänersborg. (214.)
Anmäld och slutbehandlad den 12 maj 1944.

31. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inköp för postverkets räkning av tomt i Sala. (215.)
Anmäld och slutbehandlad den 12 maj 1944.

32. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1944/45 till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen m. m. (216.)
Anmäld och slutbehandlad den 2 juni 1944.

33. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disposition av vissa äldre reservationsanslag. (217.)
Anmäld och slutbehandlad den 2 juni 1944.

34. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till kristillägg för budgetåret 1944/45. (218.)
Anmäld och slutbehandlad, såvitt kommunikationsdepartementet angår, den 2 juni 1944.

35. den 9 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förändring i avseende å löneställning och antal beträffande vissa ordinarie befattningar vid kommunikationsverken m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (260.)
Anmäld och slutbehandlad den 26 maj 1944.

36. den 16 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärv av aktier i Stockholm—Västerås—Bergslagens nya järnvägsaktiebolag. (276.)
Anmäld och slutbehandlad den 2 juni 1944.

37. den 20 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa byggnadsfrågor berörande staden mellan broarna samt Riddarholmen i Stockholm m. m. (287.)
Anmäld och slutbehandlad den 2 juni 1944.

38. den 9 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om medgivande att godkänna avtal mellan vattenfallsstyrelsen och Krängede aktiebolag om överlåtelse av vattenrätt i Ångermanälven. (332.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 juni 1944.

39. samma dag, i anledning av väckta motioner angående anslag till fraktnedsättning å järnväg för träkol från Norrbotten till mellansvenska bruk. (360.)

Anmäld och slutbehandlad den 15 juni 1944.

40. den 13 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten för kommunikationsverken m. m. (349.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 juni 1944.

41. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde. (353.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 juni 1944.

42. den 17 juni, i anledning av väckt motion om viss ändring i bestämmelserna rörande arbets- och vilotid för automobilförare i yrkesmässig trafik. (395.)

Anmäld och slutbehandlad den 14 september 1944, varvid en författning utfärdades (sv. f. nr 606).

43. den 21 juni, i anledning av väckta motioner angående lagstiftning rörande tvångsinlösen av enskild järnväg. (413.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

44. den 27 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till vissa nya kraftstationer m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (369.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.

45. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående elektrifiering av järnvägslinjen Stockholm—Tillberga—Köping. (407.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.

46. den 28 juni, angående upptagande i riksstaten av anslag till brandförsvaret och civilförsvaret. (443.)

Anmäld och, såvitt kommunikationsdepartementet angår, slutbehandlad den 21 juli 1944.

47. den 30 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gäldande från anslaget till oförutsedda utgifter av kostnad för barackbyggnad vid landsstatshuset i Luleå. (448.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.

48. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckt motion. (454.)

Anmäld den 21 juli 1944 och hava då samt sedermera erforderliga åtgärder beslutits beträffande vissa i skrivelsen upptagna anslag. Dispositionen av övriga anslag är beroende på särskilt beslut av Kungl. Maj:t.

49. den 12 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till brandlag och brandstadga m. m. (476.)

Anmäld den 15 juli 1944, varvid två författningar utfärdades (sv. f. nr 521 och 522).

50. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till brandväsendet. (477.)

Anmäld den 21 juli, den 14 september, den 13 oktober och den 10 november 1944. Ärendet är därmed slutbehandlat.

51. samma dag, i anledning av väckt motion angående rätt till bidrag till underhåll av enskilda vägar. (479.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

52. den 28 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde. (482.)

Anmäld och slutbehandlad den 1 december 1944.

6. Finansdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 8 februari 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1944/45 under riksstatens första huvudtitel, avseende anlagen till hov- och slottsstaterna. (1.)

Anmäld den 11 februari och den 9 juni 1944. Ärendet är därmed slutbehandlat.

2. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor. (18.)

Anmäld och slutbehandlad den 24 mars 1944, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 129—130).

3. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt giltighet för förskottsstaten för försvarsväsendet ävensom allmänna förskottsstaten. (20.)

Anmäld och slutbehandlad den 18 februari 1944.

4. den 9 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser hov- och slottsstaterna. (21.)

Anmäld den 18 februari och den 21 april 1944. Ärendet är därmed slutbehandlat.

5. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att medgiva visst undantag från gällande villkor för åtnjutande av rätt till varvsindustrirestitution. (23.)

Anmäld och slutbehandlad den 18 februari 1944.

6. den 26 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om kapitalbudgetens omläggning m. m. (45.)

Anmäld den 3 mars och den 30 juni 1944. Ärendet är därmed slutbehandlat.

7. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1944/45 m. m. (46.)

Anmäld och slutbehandlad den 3 mars 1944.

8. den 4 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften. (62.)

Anmäld och slutbehandlad den 17 mars 1944, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 88).

9. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt uppskov med ikraftträdande av föreskriven skatt å motorsprit. (63.)

Anmäld och slutbehandlad den 17 mars 1944, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 89).

10. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 21 juni 1940 (nr 561) om tilläggs-skatt å bensin, m. m. (64.)

Anmäld och slutbehandlad den 17 mars 1944, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 90 och 91).

11. den 8 mars, angående regleringen för budgetåret 1944/45 av utgifterna under riksstatens tolfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensionsväsendet, utom i vad angår anslagen till allmänna indragningsstaten. (12.)

Anmäld och slutbehandlad den 12 maj 1944.

12. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt till dels pension åt f. d. generaldirektören och chefen för telegrafverket G. H. Ericson, dels och livränta åt f. d. överdirektören vid statens vattenfallsverk K.-G. Ljungdahl. (67.)

Anmäld och slutbehandlad den 24 mars 1944.

13. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsrätt för innehavare av professurerna i idé- och lärdomshistoria samt i biokemi vid universitetet i Uppsala. (68.)

Anmäld och slutbehandlad den 24 mars 1944.

14. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dels biträdande kamreraren hos Kristianstads läns hushållningssällskap K. G. Roos' pensionsrätt, dels förbättrad pension åt avlidne läraren vid textilinstitutet i Borås G. V. Berntsons efterlevande, dels och tjänstårsberäkning i pensionshänseende för vissa barnmorskor m. fl. (69.)

Anmäld och slutbehandlad den 24 mars 1944.

15. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående årligt understöd åt vissa genom misstag under tjänstutövning av distriktsbarnmorska skadade personer. (70.)

Anmäld och slutbehandlad den 24 mars 1944.

16. samma dag, i anledning av vissa framställningar av Kungl. Maj:t angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad avser finansdepartementets verksamhetsområde. (72.)

Anmäld den 17 mars 1944. Ärendet är delvis beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

17. den 18 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 22 december 1939 (nr 895) angående rätt för Konungen att meddela särskilda bestämmelser om riksbankens sedelutgivning och bankrörelse m. m. (90.)

Anmäld och slutbehandlad den 31 mars 1944, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 145).

18. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 7 juni 1940 (nr 437) angående utövande under vissa utomordentliga förhållanden av fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret tillkommande befogenheter, m. m. (91.)
Anmäld och slutbehandlad den 31 mars 1944, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 146).

19. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om fortsatt giltighet av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350). (92.)
Anmäld och slutbehandlad den 31 mars 1944, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 148).

20. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 15 december 1939 (nr 850) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv. (93.)
Anmäld och slutbehandlad den 31 mars 1944, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 147).

21. samma dag, i anledning av framställning från fullmäktige i riksgäldskontoret angående förlängning av bemyndigande för fullmäktige att till riksbanken överlämna skattkamarväxlar m. m. (94.)
Anmäld och slutbehandlad den 24 mars 1944.

22. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande att försälja viss kronan tillhörig fast egendom. (98.)
Anmäld och slutbehandlad den 24 mars 1944, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 131).

23. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker. (100.)
Anmäld och slutbehandlad den 24 mars 1944, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 116).

24. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse i vissa fall från skyldighet att ånyo erlägga till kommissionär i domsaga inbetalade, av kommissionären förskingrade stämpelavgifter. (101.)
Anmäld och slutbehandlad den 15 juni 1944.

25. den 24 mars, angående val av fullmäktige i riksbanken och suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda bank. (108.)
Anmäld och slutbehandlad den 31 mars 1944.

26. samma dag, angående val av fullmäktige i riksgäldskontoret samt suppleanter för fullmäktige i samma kontor. (109.)
Anmäld och slutbehandlad den 31 mars 1944.

27. den 28 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag i fråga om pensionsförbättring för viss personal tillhörande arméns och marinens övergångsstater. (134.)
Anmäld och slutbehandlad den 21 april 1944, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 203).

28. samma dag, i anledning av väckt motion om fyllnadspension åt vissa förutvarande befattningshavare vid f. d. Jönköping—Gripenbergs järnväg. (137.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 april 1944.

29. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående fortsatt disposition av ett till byggnader vid tullstationen i Svinesund för budgetåret 1940/41 anvisat reservationsanslag. (140.)

Anmäld och slutbehandlad den 14 april 1944.

30. den 29 mars, i anledning av väckt motion angående vidgad rätt till restitution av tull och skatt å bensin, som användes för segelflygändamål. (144.)

Anmäld och slutbehandlad den 14 april 1944, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 141 och 142).

31. samma dag, i anledning av väckt motion om avdrag vid taxering av inkomst för flyttningskostnader vid tillträddande av annan anställning. (145.)

Skrivelsen har överlämnats till 1944 års skattesakkunniga för att tagas i övervägande vid fullgörande av det åt de sakkunniga lämnade uppdraget.

32. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1942 (nr 459). (163.)

Anmäld och slutbehandlad den 31 mars 1944, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 149 och 150).

33. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 420) angående begränsning av dyrtidstillägg å lön och pension. (164.)

Anmäld och slutbehandlad den 31 mars 1944, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 151).

34. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 14 maj 1943 (nr 245) med särskilda bestämmelser angående gäldande av ersättning enligt allmänna förfogandelagen m. fl. lagar. (165.)

Anmäld och slutbehandlad den 31 mars 1944, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 152 och 153).

35. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa, allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter. (167.)

Anmäld och slutbehandlad den 14 april 1944.

36. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse till stiftelsen Kungl. gyttjebad- och brunnsanstalten Loka av äganderätten till kronolägenheten Loka nr 1^a i Grythytte socken. (168.)

Anmäld och slutbehandlad den 14 september 1944.

37. den 15 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1944/45 under sjunde huvudtiteln, avseende anslagen inom finansdepartementets verksamhetsområde. (7.)

Anmäld den 21 och 28 april, den 19 maj, den 2, 9, 15 och 22 juni samt den 30 september 1944. Ärendet är därmed slutbehandlat.

38. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillämpningen av dubbelbeskattningsavtalet av den 6 maj 1932 mellan Sverige och Danmark. (147.)

Anmäld och slutbehandlad den 26 maj 1944, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 259).

39. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt tullfrihet för viss sjukvårds-, beklädnads- och sjuktransportmateriel. (148.)
Anmäld och slutbehandlad den 21 april 1944.
40. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 30 april 1943 (nr 206) om utskyldsbetalning genom erkända skatteförmedlingskassor. (149.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 april 1944, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 171).
41. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade grunder för ersättning av statsmedel för taxeringsarbete i Stockholms stad m. m. (150.)
Anmäld och slutbehandlad den 9 juni 1944.
42. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde. (156.)
Anmäld och slutbehandlad den 21 april 1944.
43. den 18 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i vissa fall av allmänna arvsfondens rätt till arv. (183.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 april 1944.
44. den 19 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående grunder för kristillägg åt statliga befattningshavare m. fl. (188.)
Anmäld och slutbehandlad den 21 april 1944, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 159).
45. den 22 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om vad i allmänhet skall med polismyndighet avses, m. m. (199.)
Anmäld den 15 juni 1944, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 420, 423—426, 440 och 441). Ärendet är därmed slutbehandlat, såvitt på finansdepartementets föredragning ankommer.
46. den 29 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dyrtids-hjälp m. m. åt vissa pensionärer och understödstagare. (204.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 maj 1944, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 205).
47. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förhöjd familjepension åt t. f. föredraganden i regeringsrätten, förste amanuensen i kammarkollegiet C. G. Dahls efterlevande. (205.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 maj 1944.
48. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 27 § lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker. (206.)
Anmäld och slutbehandlad den 12 maj 1944, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 188).
49. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 8 förordningen den 17 maj 1935 (nr 177) angående grunderna för stadshypoteksföreningars bildande och verksamhet. (207.)
Anmäld och slutbehandlad den 12 maj 1944, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 189).

50. samma dag, i anledning av framställningar angående pensioner eller understöd åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl. (209.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 maj 1944.
51. samma dag, i anledning av framställningar angående understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer m. fl. (210.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 maj 1944.
52. samma dag, i anledning av väckt motion angående utredning om ändring i gällande bestämmelser om statliga befattningshavares familjepension för fränskild och efterlevande make m. m. (211.)
Statskontoret har den 1 september 1944 anbefallts verkställa utredning och avgiva förslag i ämnet.
53. samma dag, angående användande av riksbankens vinst för år 1943. (212.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 maj 1944.
54. samma dag, i anledning av väckt motion angående förenkling av i lagen om kommunal fondbildning meddelade bestämmelser om allmän fond m. m. (219.)
Anmäld den 20 oktober 1944, varvid chefen för finansdepartementet bemyndigades tillkalla tre sakkunniga för utredning rörande ändrade bestämmelser om kommunal fondbildning. Med stöd av nämnda bemyndigande hava sakkunniga tillkallats.
55. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 5 februari 1943 (nr 28) med särskilda bestämmelser om begränsning av vinstutdelning från aktiebolag. (226.)
Anmäld och slutbehandlad den 12 maj 1944, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 190).
56. samma dag, i anledning av väckta motioner om revision av familjebeskattningen, m. m. (236.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
57. samma dag, i anledning av väckt motion om viss ändring i förordningen angående försäljning av pilsnerdricka. (237.)
Inom finansdepartementet har upprättats en den 1 september 1944 dagtecknad promemoria beträffande frågan, huruvida nykterhetsnämnds yttrande bör inhämtas i ärenden rörande tillstånd till försäljning av pilsnerdricka. Sedan yttrande över promemorian inhämtats från vissa myndigheter och sammanslutningar, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
58. den 6 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till kristillägg för budgetåret 1944/45. (218.)
Anmäld och slutbehandlad den 19 maj 1944.
59. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till kristillägg för budgetåret 1944/45, såvitt angår anslag till kristillägg under tolfte huvudtiteln med undantag av kristillägg till personal å in- dragningsstat. (247.)
Anmäld och slutbehandlad den 12 maj 1944.
60. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående redovisning av statens utgifter för de kungliga slotten m. m. (248.)
Anmäld och slutbehandlad den 19 maj 1944.

61. samma dag, i anledning av väckt motion angående viss ändring i förordningen om skatt å vissa pälsvaror. (250.)
Anmäld och slutbehandlad den 19 maj 1944, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 207).
62. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 18 juni 1937 (nr 481) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper ävensom i anledning därav väckta motioner, dels ock väckta motioner angående utredning om grunderna för lagfartsstämpelns utgående. (251.)
Anmäld den 19 maj 1944, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 208). Ärendet är, såvitt angår frågan om grunderna för lagfartsstämpelns utgörande, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
63. den 9 maj, i anledning av väckta motioner om vissa ojämnheter vid löneklassplacering. (259.)
Allmänna lönenämnden har den 15 juni 1944 anbefallts avgiva utlåtande i ärendet.
64. den 13 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1944/45 till inventering av typskogar m. m. (267.)
Anmäld och slutbehandlad den 9 juni 1944.
65. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till kostnader för allmänna fastighetstaxeringen år 1945. (268.)
Anmäld och slutbehandlad den 9 juni 1944.
66. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1944/45 till statens organisationsnämnd m. m. (269.)
Anmäld den 2 och den 15 juni 1944. Ärendet är slutbehandlat.
67. den 16 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1944/45 till tullverket. (280.)
Anmäld och slutbehandlad den 2 juni 1944.
68. den 20 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tolfte huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1944/45 till allmänna indragningsstaten. (289.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 juni 1944.
69. den 25 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om krigskonjunkturskatt för år 1944, m. m. (293.)
Anmäld och slutbehandlad den 26 maj 1944, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 275 och 276).
70. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående årligt understöd åt vissa arbetare vid Salsåkers sågverk m. fl. (301.)
Anmäld den 9 juni och den 8 december 1944. Ärendet är i viss del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
71. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om värnsskatt för budgetåret 1944/45. (302.)
Anmäld och slutbehandlad den 26 maj 1944, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 250—252).
72. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m., jämte i ämnet väckta motioner. (303.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 juni 1944, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 280—282).

73. den 2 juni, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande nr 36 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 18 juni 1937 (nr 436) angående försäljning av rusdrycker, m. m., såvitt propositionen hänvisats till bevillningsutskottet. (286.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 september 1944.

74. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående indrivning av utskylder hos värnpliktiga m. fl., såvitt propositionen hänvisats till bevillningsutskottet. (323.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 juni 1944, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 283).

75. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 30 juni 1943 (nr 493) om begränsning i vissa fall av skatt till staten. (324.)

Anmäld och slutbehandlad den 15 juni 1944, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 242 och 243).

76. den 6 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning för vissa genom krigsförhållandena uppkommande förluster för stats-tjänstemän m. fl. (329.)

Anmäld och slutbehandlad den 15 juni 1944.

77. samma dag, i anledning av väckt motion om utvidgad granskningsrätt för riksdagens revisorer beträffande statskontrollerade aktiebolag. (331.) Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

78. den 7 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 6 § förordningen den 17 juni 1938 (nr 384) angående rätt för svenskt aktiebolag och svensk ekonomisk förening att vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för avsättning till konjunkturinvesteringsfond, m. m. (345.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 juni 1944, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 277—279).

79. den 9 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1944/45 till särskild ersättning för debitering av värn-skatt. (339.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 juni 1944.

80. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser om ersättning för flyttningskostnad åt befattningshavare i statens tjänst, jämte i ämnet väckt motion. (340.)

Anmäld och slutbehandlad den 15 juni 1944, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 377—382).

81. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vissa ändringar i civila avlöningsreglementet, militära avlöningsreglementet och manskapsavlöningsreglementet, m. m. (341.)

Överlämnad till försvarsdepartementet för handläggning, såvitt angår frågan om reglering av avlöning för beställning på reservstat, som sammanträffar med tjänstepension för beställning på aktiv stat eller med reservpension eller där-

emot svarande engångsbelopp. I övrigt anmäld och slutbehandlad den 15 juni 1944, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 377—379 samt 504—508).

82. den 10 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmänna grunder för pensionering av vissa före detta anställningshavare vid vägväsendet jämte i ämnet väckta motioner. (354.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 juni 1944, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 502).

83. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pension av statsmedel åt vissa f. d. befattningshavare hos vägdistrikt. (355.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 juni 1944.

84. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt befrielse för riksbanken från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld m. m.* (356.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 juni 1944, varvid kungörelse utfärdades (sv. f. nr 490).

85. den 13 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda förslag om anslag för budgetåret 1944/45 till oförutsedda utgifter. (350.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.

86. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till stat för riksgäldsfonden. (351.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 juni 1944.

87. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1944/45 till avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster. (352.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 juni 1944.

88. den 27 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 till teckning av preferensaktier i ett planerat aktiebolag för övertagande av de allmänna restaurangbolagens rörelse. (404.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 september 1944.

89. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1944/45. (411.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.

90. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1943/44 m. m., i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde. (427.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.

91. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1944/45 till kontrollstyrelsen. (428.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 511 och 516).

92. den 28 juni, angående beräkning av bevillningarna för budgetåret 1944/45, m. m. (444.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 472 och 473).

93. den 29 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften, m. m., utom i vad propositionen avser stämpelavgiften för expeditioner från civilförsvarsstyrelsen. (462.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 452—454).

94. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vissa ändringar i allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena, m. m. (466.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 468—469 samt 503).

95. den 30 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag för budgetåret 1944/45 till avskrivning av nya kapitalinvesteringar. (430.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.

96. samma dag, i anledning av vissa i Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45 jämte i ämnet väckta motioner behandlade allmänna principfrågor. (432.)

Anmäld den 15 juli 1944. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning i vad avser allmän beredskapsstat II och III.

97. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1943/44 m. m., i vad propositionen avser avskrivning av nya kapitalinvesteringar. (447.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.

98. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser anslagsposter till reparations- och underhållskostnader m. m. under statens fastighetsfonder. (460.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

99. samma dag, angående tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44. (463.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.

100. samma dag, angående statsregleringen för budgetåret 1944/45. (464.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.

101. samma dag, med överlämnande av riksstat för budgetåret 1944/45. (465.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.

102. samma dag, angående regleringen för budgetåret 1944/45 av utgifterna under huvudtiteln Riksdagen och dess verk. (467.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.

103. samma dag, i anledning av väckta motioner om förbättring av vissa äldre tjänstepensioner. (468.)

Anmäld och slutbehandlad den 10 november 1944, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 736 och 737).

104. samma dag, i anledning av fullmäktiges i riksgäldskontoret förslag till ändring i vissa delar av reglementet för riksgäldskontoret. (469.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.

105. den 10 juli, i anledning av riksdagens år 1943 församlade revisorerers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1942—30 juni 1943. (455.)

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 15 juli 1944 hava tryckta exemplar av skrivelsen för vidare behandling i angivna delar överlämnats till försvarsdepartementet

(punkterna 1 och 2, gåvomedel, ställda till försvarsstabens föfogande; krigskassaväsendet), socialdepartementet (punkten 4, avgifterna för specialitetskontrollen vid statens farmaceutiska laboratorium) och jordbruksdepartementet (punkten 9, forsknings- och försöksverksamheten på jordbrukets område m. m.). Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 8 december 1944 har tryckt exemplar av skrivelsen överlämnats till justitiedepartementet för vidare behandling av det under punkten 3 upptagna ärendet (sjukpenning och underhållsskyldighet).

Ärendena under punkterna 5 och 6 (kronouppbörderna i magistratsstäderna; rätten till ränta vid restitution av utskylder) hava under hand överlämnats till 1944 års uppbördsberedning. I fråga om ärendet under punkten 7 (tillämpningen av förordningen om nöjesskatt) har chefen för finansdepartementet den 20 oktober 1944 bemyndigats tillkalla tre sakkunniga för utredning rörande ändrade bestämmelser om nöjesskatten. Med stöd av nämnda bemyndigande hava sakkunniga tillkallats.

Ärendet under punkten 8 (angivares andel i böter m. m. enligt 1916 års förordning om straff för olovlig varuutförsel) har under hand överlämnats till justitiedepartementet.

Ärendet under punkten 10 (befattningshavare vid vissa av staten övertagna familjepensionskassor) är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

106. den 12 juli, i anledning av väckta motioner angående löne- och anställningsförhållandena för statsanställda sjuksköterskor m. fl. (451.)
Anmäld den 24 november 1944, varvid chefen för finansdepartementet bemyndigades tillkalla sakkunniga för att verkställa utredning angående sjuksköterskelönerna m. m. Med stöd av nämnda bemyndigande hava sakkunniga tillkallats.

107. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45, i vad avser finansdepartementets verksamhetsområde. (458.)
Anmäld den 15 juli 1944. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning i vad avser allmän beredskapsstat III.

108. samma dag, angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45. (470.)
Anmäld den 15 juli 1944. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning i vad avser allmän beredskapsstat III.

109. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften, m. m., i vad propositionen avser stämpelavgiften för expeditioner från civilförsvarsstyrelsen. (478.)
Anmäld och slutbehandlad den 15 juli 1944, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 554).

110. den 29 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde. (483.)
Anmäld och slutbehandlad den 15 december 1944.

111. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisorisk förbättring av löneställningen för vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl., jämte i ämnet väckta motioner. (487.)
Anmäld och slutbehandlad den 1 december 1944, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 754).

112. den 12 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående be-
myndigande för Kungl. Maj:t att överskrida det å allmän förskottsstat I
uppförda anslaget till Bidrag till internationellt återuppbyggnadsarbete.
(500.)
Anmäld och slutbehandlad den 15 december 1944.
113. den 13 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående an-
slag till reglering av en kredit åt Norge. (502.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 december 1944.
114. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avskriv-
ning av nya kapitalinvesteringar å tilläggsstat I till riksstaten för budget-
året 1944/45. (504.)
Anmäld och slutbehandlad den 15 december 1944.
115. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tilläggs-
stat I till riksstaten för budgetåret 1944/45. (505.)
Anmäld och slutbehandlad den 15 december 1944.

7. Ecklesiastikdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 15 februari 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående
utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad pro-
positionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (29.)
Anmäld den 25 februari samt den 17 och den 31 mars 1944. Skrivelsen är därmed
slutbehandlad.
2. den 7 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning
åt förra lärarinnan vid Uddevalla elementarläroverk för flickor Greta
Kristina Jonsson. (65.)
Anmäld och slutbehandlad den 24 mars 1944.
3. den 28 mars, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t gjorda framställningar
angående anslag för budgetåret 1944/45 å kapitalbudgeten, i vad avser
ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (133.)
Anmäld den 19 maj, den 15 och den 30 juni samt den 14 juli 1944. Punkten 9
av riksdagens skrivelse, inköp av nomadskolanläggningen i Änge, är i viss del
alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
4. den 29 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försälj-
ning av stadsägan nr 728 i Hälsingborg. (166.)
Anmäld och slutbehandlad den 21 april 1944.
5. den 13 april, i anledning av väckt motion om ändrade grunder för all-
männa kyrkomötets sammansättning. (179.)
Anmäld den 8 december 1944, därvid chefen för ecklesiastikdepartementet be-
myndigades tillkalla särskilda sakkunniga för utredning av den i riksdagens skri-
velse avsedda frågan jämte vad därmed sammanhänger.
6. den 15 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda
framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1944/45
under åttonde huvudtiteln, avseende anslagen inom ecklesiastikdeparte-
mentets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (8.)
Anmäld den 28 april, den 5 och den 26 maj, den 9, den 22 och den 30 juni, den
14 och den 15 juli, den 14 september, den 13 och den 20 oktober samt den 8 de-

cember 1944. Den 13 oktober 1944 bemyndigades därvid chefen för ecklesiastikdepartementet tillkalla särskilda sakkunniga för att verkställa den under punkten 225 i skrivelsen begärda utredningen rörande grunderna för understödjande av det fria och frivilliga bildningsarbetet. I sistnämnda del är skrivelsen alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

7. den 18 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till avlöning åt lärare vid fortsättningsskolor m. m. (182.)
Anmäld och slutbehandlad den 12 maj 1944, därvid två kungörelser utfärdades (sv. f. nr 224 och 225).

8. den 22 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om vad i allmänhet skall med polismyndighet avses, m. m. (199.)
Anmäld och slutbehandlad den 15 juni 1944, därvid en kungörelse utfärdades (sv. f. nr 431).

9. den 6 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till kristillägg för budgetåret 1944/45. (218.)
Anmäld och slutbehandlad den 9 juni 1944.

10. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till avlöande av lärare vid frälsningsarméns skolhem i Sundsgården i Hillehögs socken. (228.)
Anmäld och slutbehandlad den 26 maj 1944.

11. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till restaurering av Skara domkyrka. (229.)
Anmäld och slutbehandlad den 13 oktober 1944.

12. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (230.)
Anmäld och slutbehandlad den 2 juni 1944.

13. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1944/45 till tekniska skolan i Stockholm. (232.)
Anmäld och slutbehandlad den 9 juni 1944.

14. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående bidrag för budgetåret 1944/45 till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning. (233.)
Anmäld och slutbehandlad den 26 maj 1944.

15. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till naturastipendier åt studerande vid universiteten och vissa högskolor m. m. jämte i ämnet väckt motion. (234.)
Anmäld och slutbehandlad den 19 maj 1944.

16. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag för budgetåret 1944/45 till undervisning i meteorologi vid Stockholms högskola. (235.)
Anmäld och slutbehandlad den 9 juni 1944.

17. den 9 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1944/45 till Folkskolor m. m.: Underhålls- och materielbidrag jämte i ämnet väckt motion. (258.)
Anmäld den 9 maj 1944. Skolöverstyrelsen, som därvid erhöi i uppdrag att verkställa den av riksdagen begärda utredningen, har sedermera inkommit med

förslag i ämnet. Häröver hava yttranden avgivits av statskontoret, svenska stadsförbundet och svenska landskommunernas förbund. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

18. den 13 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1944/45 till landsfiskalerna m. fl. (266.)

Skrivelsen är, i vad den avser ecklesiastikdepartementet, anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944, därvid en kungörelse utfärdades (sv. f. nr 533).

19. den 25 maj, angående åtgärder för förbättrad simkunnighet. (297.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

20. samma dag, angående avgångsbetyg från folkskolan. (298.)

Anmäld den 8 december 1944, därvid skolöverstyrelsen anbefalldes verkställa utredning i av riksdagen angivet hänseende.

21. den 26 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag ur kyrkofonden för budgetåret 1944/45 för biträde vid handläggning av boställsärenden och vad därmed äger samband. (294.)

Anmäld och slutbehandlad den 15 juni 1944.

22. samma dag, i anledning av väckt motion om viss ändring i lagen den 25 juni 1909 (nr 56, s. 1) angående naturminnesmärkens fredande, m. m. (316.)

Skrivelsen har den 30 maj 1944 överlämnats till jordbruksdepartementet för handläggning.

23. den 2 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1944/45 till yrkesundervisningen jämte vissa i ämnet väckta motioner. (318.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.

24. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rationalisering och utbyggnad av skolhälsovården m. m. jämte vissa i ämnet väckta motioner. (319.)

Anmäld och slutbehandlad den 15 juli 1944, därvid åtta kungörelser utfärdades (sv. f. nr 584—591).

25. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag angående allmänna studielånefonden. (320.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 juni 1944.

26. den 13 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av tandläkarinstitutet m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (367.)

Anmäld den 30 juni och den 30 december 1944. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

27. samma dag, i anledning av väckt motion angående utredning om inrättande av en kyrklig högtidsdag i vårt land under höstens lopp. (374.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

28. den 14 juni, angående modernisering av almanackans namnlängd. (376.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

29. samma dag, angående kommunala studiebidrag. (377.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

30. den 17 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag ur kyrkofonden till avlöning av pastorer vid svenska församlingar i utlandet. (390.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.

31. den 20 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till utbyggande av karolinska sjukhuset jämte i ämnet väckta motioner. (365.)

Anmäld och slutbehandlad den 12 augusti 1944.

32. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till nybyggnad för karolinska medikokirurgiska institutet. (366.)

Anmäld och slutbehandlad den 12 augusti 1944.

33. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1944/45 till avlöningar vid de allmänna läroverken m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (368.)

Anmäld den 30 juni och den 12 augusti 1944. Sistnämnda dag bemyndigades chefen för ecklesiastikdepartementet tillkalla särskilda sakkunniga för den av riksdagen begärda utredningen i fråga om löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna m. m. I sistnämnda del och i fråga om det av riksdagen beviljade anslaget för anskaffande av lokaler för s. k. robertsforsskolor är skrivelsen alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

34. den 27 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1944/45 till åtgärder för civil folkberedskap. (396.)

Anmäld och slutbehandlad den 11 augusti 1944.

35. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag angående organisationen av dövstumskolväsendet m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (397.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.

36. den 28 juni, i anledning av väckta motioner angående åtgärder för främjande av matematisk-naturvetenskaplig forskning. (441.)

Anmäld den 12 augusti 1944, därvid chefen för ecklesiastikdepartementet bemyndigades tillkalla särskilda sakkunniga.

37. den 30 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (431.)

Punkten 4 i riksdagens skrivelse anmäldes i viss del den 15 juli 1944. Övriga punkter i skrivelsen äro alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

38. den 29 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (484.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

39. den 2 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tomt för statens normalskola. (490.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

8. Jordbruksdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 15 februari 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 maj 1941 (nr 243) om rätt för arrendator att bortföra stråfoder m. m. (32.)

Anmäld och slutbehandlad den 18 februari 1944, därvid en lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 46).

2. den 19 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, såvitt propositionen avser jordbruksärenden. (34.)

Anmäld och slutbehandlad den 25 februari 1944.

3. den 26 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 5 mars 1943 (nr 78) om jämkning av arrendeavtal i vissa fall, m. m., såvitt angår anslagsanvisning. (49.)

Anmäld och slutbehandlad den 10 mars 1944.

4. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nedsättning av kronans fordran å landsfiskalen A. Ryd på grund av eftersatt byggnadsskyldighet m. m. (50.)

Anmäld och slutbehandlad den 10 mars 1944.

5. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för C. Axelson från betalningsskyldighet till kronan på grund av fastighetsförvärv. (51.)

Anmäld och slutbehandlad den 10 mars 1944.

6. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fastställande av personalförteckning för domänverket m. m. (52.)

Anmäld och slutbehandlad den 17 mars och den 5 maj 1944.

7. den 1 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i förordningen den 22 juni 1934 (nr 320) angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom, m. m. (53.)

Anmäld och slutbehandlad den 10 mars 1944, därvid två författningar i ämnet utfärdades (sv. f. nr 69 och 70).

8. den 4 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 5 mars 1943 (nr 78) om jämkning av arrendeavtal i vissa fall, m. m., såvitt angår genom propositionen framlagt lagförslag. (40.)

Anmäld och slutbehandlad den 10 mars 1944, därvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 71).

9. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 453) med vissa bestämmelser om mätning av ved och annat virke, m. m., såvitt angår genom propositionen framlagt lagförslag. (59.)

Anmäld och slutbehandlad den 10 mars 1944, därvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 72).

10. den 7 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 453) med vissa bestämmelser om mätning av ved och annat virke m. m., såvitt angår anslagsanvisning. (71.)

Anmäld och slutbehandlad den 10 mars 1944.

11. den 8 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 11 § förordningen den 5 juni 1942 (nr 325) om jordbrukets kreditkassor. (66.)
Anmäld och slutbehandlad den 10 mars 1944, därvid en författning i ämnet utfärdades (sv. f. nr 73).
12. den 11 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 18 juli 1928 (nr 309) om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige, m. m. (73.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 mars 1944, därvid lagar i ämnet utfärdades (sv. f. nr 76 och 77).
13. den 18 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare statsunderstöd till ett företag, avseende reglering av vattenståndet i sjön Lången för torrläggning av vattenskadade marker inom Skee, Näsinge och Lommelands socknar av Göteborgs och Bohus län. (97.)
Anmäld och slutbehandlad den 24 mars 1944.
14. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1—3 §§ lagen den 26 maj 1933 (nr 231) om utrotande av berberis å viss mark. (99.)
Anmäld och slutbehandlad den 24 mars 1944, därvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 112).
15. den 24 mars, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar jämte i dessa ämnen väckta motioner. (9.)
Riksdagens beslut innebär bifall till vad jordbruksutskottet i sitt utlåtande nr 1 föreslagit. Beslut i fråga om punkt 61 har meddelats i skrivelsen nr 171 redovisad under punkt 18 här nedan, i fråga om punkt 62 i skrivelsen nr 402 redovisad under punkt 46 här nedan, i fråga om punkterna 105—107 i skrivelsen nr 399 redovisad under punkt 43 här nedan, i fråga om punkt 115 i skrivelsen nr 359 redovisad under punkt 41 här nedan, i fråga om punkt 154 i skrivelsen nr 49 redovisad under punkt 3 här ovan, i fråga om punkterna 191 och 192 i skrivelsen nr 400 redovisad under punkt 44 här nedan, i fråga om punkt 200 i skrivelsen nr 434 redovisad under punkt 50 här nedan, i fråga om punkterna 202 och 203 i skrivelsen nr 71 redovisad under punkt 10 här ovan, i fråga om punkterna 227—234 i skrivelsen nr 358 redovisad under punkt 40 här nedan samt i fråga om punkt 251 i skrivelsen nr 312 redovisad under punkt 35 här nedan. I utlåtandet härutöver behandlade punkter — utom punkterna 41 och 135 — hava anmälts och slutbehandlats den 31 mars, den 14 och 21 april, den 5, 12 och 31 maj samt den 30 juni 1944. I samband med beslut den 21 april 1944 utfärdades bland annat en författning (sv. f. nr 238). Punkten 41 har anmälts den 21 april 1944, därvid Kungl. Maj:t bland annat anbefallde lantbruksstyrelsen att verkställa av riksdagen begärd utredning rörande möjligheterna att genom ökade stipendier eller andra åtgärder göra lantbruksundervisningen lättare tillgänglig för de ekonomiskt sämre ställda skikten av landsbygdsungdomen. Sedan lantbruksstyrelsen inkommit med förslag i ämnet, är ärendet i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Punkten 135 har anmälts den 21 april 1944, därvid Kungl. Maj:t bland annat anbefallde egnahemsstyrelsen att verkställa av riksdagen begärd utredning rörande åtgärder för tillgodoseende av egnahemsnämndernas behov av arbetskraft för kontroll över den statsunderstödda bostadsbyggnadsverksamheten på landsbygden. Sedan egnahemsstyrelsen inkommit med förslag i ämnet, är ärendet jämväl i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

16. den 29 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disponerande av avkastningen av statens hästavelsfond. (169.)
Anmäld och slutbehandlad den 31 mars 1944.
17. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till jordbrukets yrkesskolor. (170.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.
18. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till inredning och utrustning vid veterinärhögskolan. (171.)
Anmäld och slutbehandlad den 31 mars 1944.
19. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av sockernäringen i riket m. m., såvitt angår anslagsanvisning. (172.)
Anmäld och slutbehandlad den 31 mars 1944.
20. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder till stödjande av odlingen av vissa kulturväxter. (173.)
Anmäld och slutbehandlad den 31 mars 1944.
21. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående byte av viss mark mellan kronan, å ena, samt Wikers aktiebolag och Stribergs grufveaktiebolag, å andra sidan. (174.)
Anmäld och slutbehandlad den 31 mars 1944.
22. den 15 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 195, angående reglering av sockernäringen i riket m. m., såvitt propositionen hänvisats till bevillningsutskottet. (146.)
Anmäld och slutbehandlad den 21 april 1944, därvid bland annat förordning i ämnet utfärdades (sv. f. nr 164).
23. den 6 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande under år 1944 av en allmän jordbruksräkning. (252.)
Anmäld och slutbehandlad den 15 juli 1944, därvid en författning i ämnet utfärdades (sv. f. nr 525).
24. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av mark från vissa kronoegendomar m. m. (253.)
Anmäld och slutbehandlad den 26 maj 1944.
25. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av vissa områden av kronoparken Kloten i Kopparbergs län. (254.)
Anmäld och slutbehandlad den 26 maj 1944.
26. samma dag, i anledning av väckta motioner om anordnande av utbildning för skötsel av jordbruksmaskiner. (255.)
Anmäld den 12 maj 1944, därvid uppdrogs åt lantbruksstyrelsen att verkställa utredning i ämnet. Utredningen avvaktas.
27. samma dag, i anledning av väckta motioner angående verkställande av en undersökning rörande avdikningens inverkan på frostländigheten. (256.)
Genom beslut den 12 maj 1944 har skrivelsen överlämnats till 1942 års torrläggningssakkunniga. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.
28. den 13 maj, i anledning av väckta motioner om ändrade grunder för fördelning av kostnad för byggande och underhåll av skogsvägar. (271.)
Anmäld den 2 juni 1944, därvid uppdrogs åt skogsstyrelsen att i samråd med lantmäteristyrelsen verkställa utredning i ämnet. Utredningen avvaktas.

29. samma dag, i anledning av väckta motioner angående rationell yrkesutbildning inom skogsbruket m. m. (272.)
Genom beslut den 26 maj 1944 har skrivelsen överlämnats till norrlandskommittén. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.
30. den 26 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning från kyrkofonden för övertalig personal vid domänverket. (295.)
Anmäld och slutbehandlad den 2 juni 1944.
31. samma dag, i anledning av väckt motion angående förbättrade bestämmelser om utmärkning av och skydd för fiskredskap mot översegling, m. m. (308.)
Genom beslut den 2 juni 1944 har skrivelsen överlämnats till fiskerättskommittén. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.
32. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en försöksgård i Norrbottens län, m. m. (309.)
Anmäld och slutbehandlad den 9 juni 1944.
33. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen beträffande jordbruksdepartementet gjorda framställningar om anslag till kapitalinvesteringar. (310.)
Riksdagens beslut innebär bifall till vad jordbruksutskottet i utlåtande nr 50 föreslagit. I utlåtandet behandlade punkter hava anmälts och slutbehandlats den 2 juni 1944, därvid bland annat fyra författningar utfärdats (sv. f. nr 323, 324, 326 och 392).
34. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten för statens reproduktionsanstalt för budgetåret 1944/45, m. m. (311.)
Anmäld och slutbehandlad den 9 juni 1944.
35. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till kristillägg för budgetåret 1944/45, såvitt angår nionde huvudtiteln. (312.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.
36. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, såvitt angår jordbruksärenden. (313.)
Anmäld och slutbehandlad den 2 juni 1944.
37. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bidrag till lin- eller hampberedningsanläggningar m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (314.)
Anmäld och slutbehandlad den 2 juni 1944.
38. samma dag, i anledning av väckt motion om viss ändring i lagen den 25 juni 1909 (nr 56, s. 1) angående naturminnesmärkens fredande, m. m. (316.)
Anmäld den 22 juni 1944, därvid uppdrogs åt vetenskapsakademien att genom sin naturskyddskommitté låta verkställa utredning i ämnet. Utredningen avvaktas.
39. den 9 juni, i anledning av väckta motioner om vissa åtgärder för åstadkommande av ekonomiskt bärkraftiga jordbruk. (357.)
Anmäld den 15 juni 1944, därvid uppdrogs åt 1942 års jordbrukskommitté att verkställa utredning i ämnet. Utredningen avvaktas.

40. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statens meteorologisk-hydrografiska anstalt m. m. (358.)

Anmäld och slutbehandlad den 15 juni 1944.

41. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till befrämjande av landsbygdens elektrifiering. (359.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 juni 1944.

42. den 20 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till hushållningssällskapens organisation och verksamhet jämte i ämnet väckta motioner. (398.)

Anmäld den 13 oktober 1944, därvid uppdrogs åt lantbruksstyrelsen att verkställa den utredning, som påkallas för ett genomförande från och med budgetåret 1946/47 av den i förevarande proposition och riksdagsskrivelse behandlade omorganisationen av hushållningssällskapen. Utredningen avvaktas.

43. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område m. m. (399.)

Anmäld den 30 juni och den 25 augusti 1944, varmed skrivelsen slutbehandlats. Beslutet den 30 juni innefattade bland annat utfärdande av två författningar (sv. f. nr 459 och 460).

44. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till skogsvårdens befrämjande m. m. (400.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.

45. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en statens högre skogsskola. (401.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.

46. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av veterinärinrättningen i Skara m. m. (402.)

Anmäld den 22 juni 1944, därvid skrivelsen slutbehandlats utom i vad avser frågan om dispositionen av viss del av de till hästexportberedningen inflytande hästförsäljningsmedlen. Ärendet är i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

47. den 21 juni, i anledning av väckta motioner om anläggande av ett större jordbruk å de s. k. Ragundabottnarna. (405.)

Genom beslut den 30 juni 1944 har skrivelsen överlämnats till norrlandskommittén. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

48. den 28 juni, i anledning av väckt motion angående revision av åborättslagen. (414.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

49. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1943/44 m. m., i vad angår jordbruksärenden. (433.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.

50. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till särskilda åtgärder för främjande av skogsbrandskyddet. (434.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.

51. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående grunder för utlämnande av statsunderstöd till vissa förbättringsarbeten på jordbrukets och skogsbrukets områden vid arbetslöshet. (435.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

52. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45, såvitt propositionen avser jordbruksärenden. (436.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

53. den 10 juli, i anledning av riksdagens år 1943 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1942—30 juni 1943. (455.)

Anmäld den 14 september 1944 i vad på jordbruksdepartementet ankommer (punkten 9, forsknings- och försöksverksamheten på jordbrukets område m. m.). Härvid anbefalldes styrelsen för lantbrukshögskolan att inkomma med förslag i ämnet. Sagda förslag avvaktas.

54. den 9 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående räntan å ogulden köpeskilling för viss kronoegendom. (494.)

Anmäld och slutbehandlad den 15 december 1944, därvid en författning i ämnet utfärdades (sv. f. nr 784).

55. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för G. Karlsson från viss betalningsskyldighet på grund av borgen. (495.)

Anmäld och slutbehandlad den 15 december 1944.

56. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avskrivning av visst i flottledsfonden ingående fordringsbelopp. (496.)

Anmäld och slutbehandlad den 15 december 1944.

57. den 13 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 12 § förordningen den 20 juni 1941 (nr 577) angående bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur. (499.)

Anmäld och slutbehandlad den 15 december 1944, därvid en författning i ämnet utfärdades (sv. f. nr 783).

58. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående undantag i vissa fall från bestämmelser i förordningen den 5 juni 1942 (nr 325) om jordbrukets kreditkassor. (506.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 december 1944.

9. Handelsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 9 februari 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 6 mars 1942 (nr 63) angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift. (22.)

Anmäld och slutbehandlad den 18 februari 1944, varvid förordning i ämnet utfärdades (sv. f. nr 47).

2. den 15 februari, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde. (28.)

Anmäld och slutbehandlad den 25 februari 1944.

3. den 7 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord. (55.)

Anmäld och slutbehandlad den 17 mars 1944.

4. den 8 mars, angående regleringen för budgetåret 1944/45 av utgifterna under riksstatens tolfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensionsväsendet, utom i vad angår anslagen till allmänna indragningsstaten. (12.)

Anmäld och slutbehandlad för handelsdepartementets vidkommande den 19 maj 1944.

5. den 11 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 13 § 3 mom. sjöarbetstidslagen den 30 september 1938 (nr 607). (75.)

Anmäld och slutbehandlad den 17 mars 1944, varvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 79).

6. den 22 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av två äldre reservationsanslag. (106.)

Anmäld och slutbehandlad den 31 mars 1944.

7. den 29 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m. (159.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 april 1944, varvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 156).

8. den 15 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1944/45 till säkerhetsanstalter för sjöfarten. (151.)

Anmäld och slutbehandlad den 21 april 1944.

9. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1944/45 å kapitalbudgeten, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde. (152.)

Anmäld den 21 och den 28 april 1944. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

10. den 25 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av visst äldre reservationsanslag. (198.)

Anmäld och slutbehandlad den 5 maj 1944.

11. den 29 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 16 förordningen den 6 juni 1929 (nr 129) angående Svenska skeppshypotekskassan. (208.)

Anmäld och slutbehandlad den 12 maj 1944, varvid författning i ämnet utfärdades (sv. f. nr 209).

12. den 6 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till kristillägg för budgetåret 1944/45. (218.)

Anmäld och slutbehandlad för handelsdepartementets vidkommande den 15 juni 1944.

13. den 25 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 2 mom. lagen den 21 juni 1940 (nr 540) om krigsskadeersättning. (299.)

Anmäld och slutbehandlad den 2 juni 1944, varvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 248).

14. den 30 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt statsgaranti för exportkredit. (306.)

Anmäld och slutbehandlad den 9 juni 1944, varvid kungörelse i ämnet utfärdades (sv. f. nr 303).

15. den 6 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till anordnande av en mät- och avmagnetiseringsstation i Karlshamn. (330.)
Anmäld och slutbehandlad den 15 juni 1944.
16. den 7 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1944/45 under tionde huvudtiteln, avseende anslagen inom handelsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (10.)
Anmäld den 15 juni 1944 och då slutbehandlad beträffande samtliga punkter utom punkterna 44, 51 och 59. Punkten 44 är, i vad densamma avser av riksdagen begärd utredning rörande möjligheterna för främjande av hantverkets och småindustriens utveckling, beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Då den av riksdagen under samma punkt begärda utredningen av hantverkets och småindustriens omställnings- och anpassningsproblem innefattas i det åt kommissionen för ekonomisk efterkrigsplanering anförtrodda uppdraget, hava tryckta exemplar av riksdagshandlingarna i denna del av ärendet den 1 juli 1944 överlämnats till kommissionen. Beslutet den 15 juni 1944 innefattade beträffande punkten 51 jämväl uppdrag åt lotsstyrelsen att verkställa av riksdagen begärd utredning av frågan om ändrad tjänstebenämning för lotskapten och lotslöjtnant. Vad angår punkten 59 bemyndigades chefen för handelsdepartementet genom beslut den 22 juni 1944 att tillkalla högst fyra utredningsmän för att verkställa av riksdagen begärd utredning rörande sjöhistoriska museets personalorganisation. Sedan lotsstyrelsen och utredningsmännen inkommit med förslag i respektive ämnen, är ärendet i dessa delar beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
17. den 17 juni, i anledning av väckta motioner om skärpning av straffansvaret för illegal vadhållning (s. k. bookmakeri). (388.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
18. den 27 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avskrivning av kapitalinvesteringar i Svenska skifferoljeaktiebolaget. (392.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.
19. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare anslag till Norrbottens järnverk jämte i ämnet väckta motioner. (406.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.
20. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till granskningsnämnden för vissa patentansökningar m. m. (412.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.
21. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1943/44 m. m. i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde. (420.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.
22. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anskaffande av ytterligare en statsisbrytare m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (429.)
Anmäld den 22 september och den 24 november 1944. I viss del är ärendet alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Beslutet den 22 september innefattade bland annat uppdrag åt norrlandskommittén att verkställa av riksdagen begärd utredning av frågan om sättet för isbrytningens ordnande utefter norrlandskusten. Utredningen avvaktas.
23. den 12 juli, i anledning av väckta motioner om överflyttning till yrkesinspektionen av frågor rörande arbetarskyddet ombord å fartyg. (452.)

Genom beslut den 14 september 1944 har Kungl. Maj:t uppdragit åt 1938 års arbetarskyddskommitté att verkställa utredning av frågan om arbetarskyddet ombord å fartyg. Utredningen avvaktas.

24. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde. (459.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

25. den 5 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde. (492.)
Anmäld och slutbehandlad den 15 december 1944.

26. den 13 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående aktie-teckning i Norrbottens Järnverk Aktiebolag jämte i ämnet väckt motion. (503.)
Anmäld och slutbehandlad den 15 december 1944.

10. Folkhushållningsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 15 februari 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser folkhushållningsdepartementets verksamhetsområde. (30.)
Anmäld och slutbehandlad den 25 februari 1944.

2. den 29 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 293). (161.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 april 1944, varvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 175).

3. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1942 (nr 493) om avverkningsskyldighet. (162.)
Anmäld och slutbehandlad den 22 juni 1944, varvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 354).

4. den 29 april, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 30 december 1939 (nr 951) angående vissa utfästelser rörande införsel och utförsel av varor m. m. (221.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 maj 1944, varvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 184).

5. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 12 december 1941 (nr 925) om reglering av förbrukningen av elektrisk kraft och gas. (222.)
Anmäld och slutbehandlad den 5 maj 1944, varvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 185).

6. den 6 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till kristillägg för budgetåret 1944/45. (218.)
Anmäld och slutbehandlad den 2 juni 1944 i vad på folkhushållningsdepartementets föredragning ankommer.

7. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1944/45 till förlagskapital för inköp av förnödenheter m. m. (227.)

Anmäld och slutbehandlad den 12 maj 1944.

8. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser folkhushållningsdepartementets verksamhetsområde. (231.)

Anmäld och slutbehandlad den 12 maj 1944.

9. den 9 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1944/45 under elfte huvudtiteln, avseende anslagen inom folkhushållningsdepartementets verksamhetsområde. (11.)

Anmäld och slutbehandlad den 19 maj 1944.

10. den 20 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till kristidsnämndernas verksamhet. (380.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 juni 1944.

11. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statliga åtgärder för tryggande av bränsleförsörjningen. (381.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 juni 1944.

12. den 21 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till civilförsvarslag, m. m. (403.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944, varvid tre lagar i ämnet utfärdades (sv. f. nr 409—411).

13. den 28 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1943/44 m. m., i vad propositionen avser folkhushållningsdepartementets verksamhetsområde. (440.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.

14. den 30 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till prisrabattering å vissa livsmedel m. m. (449.)

Anmäld den 30 juni 1944 samt slutbehandlad den 30 december 1944.

15. den 29 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser folkhushållningsdepartementets verksamhetsområde. (485.)

Anmäld och slutbehandlad den 8 december 1944.

16. den 13 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inköp av tackjärn. (501.)

Anmäld och slutbehandlad den 22 december 1944.

*Bilaga III.***Särskild förteckning**

över sådana i förteckningen under bilaga II här ovan upptagna ärenden, som vid utgången av år 1944 ännu voro i sin helhet eller till någon del på Kungl. Maj:ts prövning beroende.

(Det för varje ärende inom parentes utsatta sifbertalet utvisar riksdagsskrivelsens nummer enligt fjortonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll.)

1. Justitiedepartementet.

Riksdagens skrivelse

7. den 4 mars 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen jämte väckt motion angående utredning om underlättande av deltagande i val till riksdagens andra kammare och kommunala val. (61.)
15. den 18 mars, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i 18 och 25 kap. strafflagen, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (102.)
37. den 16 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av rättsmedicinalväsendet. (277.)
40. den 17 maj, i anledning av väckta motioner angående revision av 8 kap. strafflagen m. m. (284.)
44. den 20 maj, i anledning av väckta motioner om revision av tryckfrihetslagstiftningen m. m. (291.)
47. den 3 juni, i anledning av väckt motion angående utredning rörande lagstiftning om företagarpension. (325.)
55. den 6 juni, i anledning av väckta motioner angående utredning av frågan om rätt för sinnessjuka eller sinnesslöa att i särskilda fall efter verkställd sterilisering ingå äktenskap. (344.)
59. den 17 juni, i anledning av väckt motion om ändring av gällande bestämmelser rörande gäldandet av viss ersättning till ägodelningsnämndemän. (387.)
62. den 28 juni, i anledning av väckta motioner om beredande av ökade möjligheter för kommun att inlösa mark för bostadsbebyggelse eller industriändamål. (415.)
63. samma dag, i anledning av väckta motioner om viss ändring i lagen den 18 juni 1925 angående förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom. (419.)

66. den 30 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde. (456.)
67. den 10 juli, i anledning av riksdagens år 1943 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1942—30 juni 1943. (455.)

2. Utrikesdepartementet.

Riksdagens skrivelse

8. den 27 juni 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige. (425.)

3. Försvarsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

21. den 16 maj 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående penningbidrag och premier åt värnpliktiga m. m. (274.)
43. den 10 juli, i anledning av riksdagens år 1943 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1942—30 juni 1943. (455.)
44. den 12 juli, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde. (457.)
47. den 12 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde. (497.)
48. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av försvarets forskningsanstalt. (498.)

4. Socialdepartementet.

Riksdagens skrivelse

8. den 4 mars 1944, i anledning av väckta motioner om utredning rörande ersättning till personer, som på grund av bestämmelser i epidemilagen underkastats inskränkning i sitt näringsfång. (41.)
9. samma dag, i anledning av väckta motioner om förlängd lagstadgad semester för vissa gruvarbetare. (48.)
11. samma dag, i anledning av väckt motion angående viss ändring i lagen om barnbidrag. (57.)
13. den 11 mars, i anledning av väckt motion om införande i gällande lagstiftning av skyldighet att lämna suppleant meddelande om tid för sammanträde med kommunala nämnder och styrelser. (81.)
15. den 18 mars, i anledning av väckt motion angående utseende av suppleanter för stads-, kommunal-, municipal- och kyrkofullmäktige. (96.)

17. den 22 mars, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1944/45 under femte huvudtiteln, avseende anslagen inom socialdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (5.)
24. den 13 april, i anledning av väckta motioner om utredning angående ändring av kommunallagarnas bestämmelser om kvalificerad majoritet m. m. (181.)
31. den 29 april, i anledning av väckta motioner angående viss ändring i lagen om förskottering av underhållsbidrag till barn. (223.)
37. den 6 maj, i anledning av väckta motioner angående statsbidrag till verkställande av sterilisering enligt lagen den 23 maj 1941. (241.)
38. samma dag, i anledning av väckt motion angående utredning av frågan om avgiftsfri anstaltsvård för lungtuberkulösa. (242.)
39. den 9 maj, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om djurskydd m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (249.)
40. den 13 maj, angående bakteriologiska undersökningar av dricksvatten. (245.)
41. samma dag, angående alkoholistvårdsproblemen. (246.)
46. den 16 maj, i anledning av väckta motioner angående förbättrande av skogsarbetarnas bostadsförhållanden. (279.)
47. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1944/45 till förbättrande av bostadsförhållandena m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (281.)
51. den 26 maj, i anledning av väckt motion om viss ändring i lagen om arbetstidens begränsning. (317.)
54. den 13 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1944/45 till nykterhetsvården jämte i ämnet väckt motion. (362.)
56. den 14 juni, angående eventuellt förstatligande av apoteksväsendet m. m. (375.)
57. samma dag, angående gemensam nordisk arbetsmarknad. (378.)
58. den 17 juni, i anledning av väckt motion om undantagande från preskription av rätt till ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen. (385.)
60. samma dag, i anledning av väckt motion om dyrtidstillägg å ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete. (391.)
72. den 28 juni, angående landsbygdens avfolkning. (437.)
75. den 29 juni, angående begravningskostnadernas förbilligande. (438.)
76. samma dag, angående byggnadskostnadernas förbilligande. (439.)
77. samma dag, angående bad- och w. c.-attiraljs förbilligande m. m. (461.)
78. den 30 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde. (453.)

79. den 10 juli, i anledning av riksdagens år 1943 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1942—30 juni 1943. (455.)
80. den 12 juli, i anledning av väckta motioner angående åtgärder i syfte att befordra en förläggning av industriell verksamhet och hantverk till andra platser i landet än storstäderna. (450.)
88. den 2 december, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om bemyndigande att överskrida det å allmän förskottsstat I uppförda anslaget till Bidrag till flyktingars uppehälle, yrkesutbildning m. m. (493.)

5. Kommunikationsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

43. den 21 juni 1944, i anledning av väckta motioner angående lagstiftning rörande tvångsinlösen av enskild järnväg. (413.)
48. den 30 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckt motion. (454.)
51. den 12 juli, i anledning av väckt motion angående rätt till bidrag till underhåll av enskilda vägar. (479.)

6. Finansdepartementet.

Riksdagens skrivelse

16. den 8 mars 1944, i anledning av vissa framställningar av Kungl. Maj:t angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad avser finansdepartementets verksamhetsområde. (72.)
31. den 29 mars, i anledning av väckt motion om avdrag vid taxering av inkomst för flyttningskostnader vid tillträddande av annan anställning. (145.)
52. den 29 april, i anledning av väckt motion angående utredning om ändring i gällande bestämmelser om statliga befattningshavares familjepension för frånskild och efterlevande make m. m. (211.)
54. samma dag, i anledning av väckt motion angående förenkling av i lagen om kommunal fondbildning meddelade bestämmelser om allmän fond m. m. (219.)
56. samma dag, i anledning av väckta motioner om revision av familjebeskattningen, m. m. (236.)
57. samma dag, i anledning av väckt motion om viss ändring i förordningen angående försäljning av pilsnerdricka. (237.)
62. den 6 maj, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 18 juni 1937 (nr 481) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper ävensom i anledning därav väckta motioner, dels ock väckta motioner angående utredning om grunderna för lagfartsstämpelns utgående. (251.)

63. den 9 maj, i anledning av väckta motioner om vissa ojämnheter vid löneklassplacering. (259.)
70. den 25 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående årligt understöd åt vissa arbetare vid Salsåkers sågverk m. fl. (301.)
77. den 6 juni, i anledning av väckt motion om utvidgad granskningsrätt för riksdagens revisorer beträffande statskontrollerade aktiebolag. (331.)
96. den 30 juni, i anledning av vissa i Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45 jämte i ämnet väckta motioner behandlade allmänna principfrågor. (432.)
98. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser anslagsposter till reparations- och underhållskostnader m. m. under statens fastighetsfonder. (460.)
105. den 10 juli, i anledning av riksdagens år 1943 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1942 —30 juni 1943. (455.)
106. den 12 juli, i anledning av väckta motioner angående löne- och anställningsförhållandena för statsanställda sjuksköterskor m. fl. (451.)
107. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45, i vad avser finansdepartementets verksamhetsområde. (458.)
108. samma dag, angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45. (470.)

7. Ecklesiastikdepartementet.

Riksdagens skrivelse

3. den 28 mars 1944, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1944/45 å kapitalbudgeten, i vad avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (133.)
5. den 13 april, i anledning av väckt motion om ändrade grunder för allmänna kyrkomötets sammansättning. (179.)
6. den 15 april, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1944/45 under åttonde huvudtiteln, avseende anslagen inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (8.)
17. den 9 maj, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1944/45 till Folkskolor m. m.: Underhålls- och materielbidrag jämte i ämnet väckt motion. (258.)
19. den 25 maj, angående åtgärder för förbättrad simkunnighet. (297.)
20. samma dag, angående avgångsbetyg från folkskolan. (298.)
27. den 13 juni, i anledning av väckt motion angående utredning om inrättande av en kyrklig högtidsdag i vårt land under höstens lopp. (374.)
28. den 14 juni, angående modernisering av almanackans namnlängd. (376.)

29. samma dag, angående kommunala studiebidrag. (377.)
33. den 20 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1944/45 till avlöningar vid de allmänna läroverken m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (368.)
36. den 28 juni, i anledning av väckta motioner angående åtgärder för främjande av matematisk-naturvetenskaplig forskning. (441.)
37. den 30 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (431.)
38. den 29 november, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (484.)
39. den 2 december, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tomt för statens normalskola. (490.)

8. Jordbruksdepartementet.

Riksdagens skrivelse

15. den 24 mars 1944, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar jämte i dessa ämnen väckta motioner. (9.)
26. den 6 maj, i anledning av väckta motioner om anordnande av utbildning för skötsel av jordbruksmaskiner. (255.)
28. den 13 maj, i anledning av väckta motioner om ändrade grunder för fördelning av kostnad för byggande och underhåll av skogsvägar. (271.)
38. den 26 maj, i anledning av väckt motion om viss ändring i lagen den 25 juni 1909 (nr 56, s. 1) angående naturminnesmärkens fredande, m. m. (316.)
39. den 9 juni, i anledning av väckta motioner om vissa åtgärder för åstadkommande av ekonomiskt bärkraftiga jordbruk. (357.)
42. den 20 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till hushållningssällskapens organisation och verksamhet jämte i ämnet väckta motioner. (398.)
46. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av veterinärrättningen i Skara m. m. (402.)
48. den 28 juni, i anledning av väckt motion angående revision av åborättslagen. (414.)
51. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående grunder för utlämnande av statsunderstöd till vissa förbättringsarbeten på jordbrukets och skogsbrukets områden vid arbetslöshet. (435.)
52. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45, såvitt propositionen avser jordbruksärenden. (436.)

53. den 10 juli, i anledning av riksdagens år 1943 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1942—30 juni 1943. (455.)

9. Handelsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

16. den 7 juni 1944, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1944/45 under tionde huvudtiteln, avseende anslagen inom handelsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (10.)
17. den 17 juni, i anledning av väckta motioner om skärpning av straffansvaret för illegal vadhållning (s. k. bookmakeri). (388.)
22. den 27 juni, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anskaffande av ytterligare en statsisbrytare m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (429.)
23. den 12 juli, i anledning av väckta motioner om överflyttning till yrkesinspektionen av frågor rörande arbetarskyddet ombord å fartyg. (452.)
24. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1944/45, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde. (459.)
-

Förteckning

över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från riksdagen före år 1944 men vid samma års början varit i sin helhet eller till någon del oavgjorda, jämte uppgift om den behandling dessa ärenden undergått under år 1944.

(Det för varje ärende inom parentes utsatta siffertalet utvisar riksdagsskrivelsens nummer enligt fjortonde samlingen av bihanget till riksdagens protokoll.)

1. Justitiedepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 23 maj 1924, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om förslag till bestämmelser rörande fastighetsfideikommissens upphävande eller fideikommissjordens tillgodogörande för egnahemsbildningen. (201.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1937 sid. 274 och 1940 sid. 301. Ärendet är, efter beredning inom justitiedepartementet, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

2. den 19 april 1929, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om trafikförsäkring å motorfordon m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (94.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1937 sid. 275, 1938 sid 281, 1939 sid. 279 och 1940 sid. 302. I den mån ärendet icke slutbehandlats är det beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 14 här nedan.)

3. den 2 juni 1930, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kommunalstyrelse på landet m. m. ävensom i ämnet väckta motioner. (330.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1936 sid. 335 samt 1939 sid. 280 och 291. Såvitt angår frågan om ändring av bestämmelserna om skadeståndsansvar för kommunala förtroendemän har ärendet den 1 februari 1944 överlämnats till straffrättskommittén för att tagas i övervägande vid fullgörandet av kommitténs uppdrag.

4. den 11 mars 1931, i anledning av väckt motion om beredande åt omnibustrafiken av visst straffrättsligt skydd mot uppsåtlig skadegörelse m. m. (53.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1942 sid. 251. Straff-

rättskommitténs utredningsarbete för en revision av brottsbestämmelserna rörande skadegörelse m. m. pågår.

5. den 13 mars 1931, i anledning av väckt motion om lagbestämmelser mot uppsättande invid vägarna av trafiksäkerheten ovidkommande reklamannonser. (71.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1944 sid. 277. Sedan skrivelsen överlämnats till justitiedepartementet från kommunikationsdepartementet, är ärendet, i den mån det icke slutbehandlats, beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 48 här nedan.)

6. den 20 maj 1931, i anledning av väckt motion angående införande av ett dagordningsinstitut i vår författning. (246.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1938 sid. 281. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

7. den 8 mars 1932, i anledning av väckta motioner om avskaffande av krigsdomstolarna och strafflagen för krigsmakten. (68.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1937 sid. 276, 1939 sid. 280, 1940 sid. 302, 1941 sid. 226, 1942 sid. 251 och 1943 sid. 222. Utredningen angående revision av strafflagen för krigsmakten pågår.

8. den 12 maj 1932, i anledning av väckt motion angående upphävande av den s. k. lösöreköpsförordningen m. m. (209.)

Efter det åt en inom justitiedepartementet tillkallad sakkunnig uppdragits att undersöka frågan om en omarbetning av lösöreköpsförordningen, har den sakkunnige i april 1944 avlämnat en promemoria i ämnet. Ärendet är härefter föremål för fortsatt beredning inom justitiedepartementet.

9. den 11 juni 1932, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskilda bestämmelser om delning av jord å landet inom vissa delar av Kopparbergs län m. m. (348.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1939 sid. 281 och 1940 sid. 303. Fastighetsbildningssakkunnigas utredning för revision av fastighetsbildningsväsendet å landet m. m., omfattande bl. a. spörsmålet om möjlighet att tillåta sammanläggning av makar tillhöriga fastigheter, är ännu icke slutförd i sin helhet. (Jfr ärendet under punkten 38 här nedan.)

10. den 20 april 1934, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 22 kap. 5 och 21 §§ strafflagen. (195.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder beträffande den i skrivelsen väckta frågan om förnyad utredning rörande verkningarna av avbetalningshandeln, se ämbetsberättelserna 1935 sid. 370 och 1939 sid. 282. Ärendet är i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

11. den 8 maj 1934, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om sterilisering av vissa sinnessjuka, sinnesslöa eller andra som lida av rubbad själsverksamhet, dels ock en i ämnet väckt motion. (228.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1937 sid. 279, 1938 sid. 283, 1940 sid. 303, 1941 sid. 227, 1942 sid. 252 och 1944 sid. 252. I proposition till 1944 års riksdag (nr 14) har Kungl. Maj:t framlagt förslag till lag om kastrering samt till lag angående ändrad lydelse av 14 § lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar. Efter det riksdagen antagit de sålunda framlagda lagförslagen, har Kungl. Maj:t den 24 mars 1944 låtit utfärda lagar i ämnet (sv. f. nr 133 och 134).

(Jfr ärendena under punkterna 14 och 16 i bilaga II.) Ärendet är därmed slutbehandlat.

12. den 4 mars 1935, i anledning av väckta motioner angående djurplågeri. (61.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 sid. 284 och 1939 sid. 282. Kungl. Maj:t har i proposition till 1944 års riksdag (nr 43) framlagt förslag till lag om djurskydd och till lag om ändrad lydelse av 18 kap. 16 § strafflagen samt anhållit om riksdagens yttrande över ett vid propositionen fogat förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 och 35 §§ hälsovårdsstadgan. Sedan riksdagen antagit de sålunda framlagda lagförslagen med vissa ändringar i enlighet med första lagutskottets i dess utlåtande nr 28 gjorda hemställan i fråga om förslaget till lag om djurskydd samt icke funnit anledning till erinran mot förslaget till ändring i hälsovårdsstadgan, har Kungl. Maj:t den 19 maj 1944 låtit utfärda författningar i ämnet (sv. f. nr 219—221). Av riksdagen samtidigt gjord hemställan om förnyad prövning av frågan om en sådan omarbetning av förordningen den 30 december 1916 angående förbud mot förevisning av djur i s. k. menagerier, att de av första lagutskottet uttalade önskemålen om en bättre behandling av sådana vilda djur, som kringföras för förevisning av dressyr, vinna beaktande, har överlämnats till socialdepartementet för handläggning. (Jfr ärendet under punkten 32 i bilaga II.) Det med förevarande skrivelse avsedda ärendet är genom vad sålunda förekommit att anse såsom slutbehandlat.

13. den 5 april 1935, i anledning av väckta motioner angående beredande av skydd för pensionsfonder inom enskilda företag m. m. (141.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1937 sid. 279, 1938 sid. 284, 1939 sid. 282 och 1940 sid. 304. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

14. den 9 april 1935, i anledning av väckta motioner om vägfred m. m. (158.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 sid. 284, 1939 sid. 282 och 1940 sid. 304. I den mån ärendet icke slutbehandlats är det beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 2 här ovan.)

15. den 5 juni 1935, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 31 med förslag till lag om vissa ekonomiska stridsåtgärder. (287.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder i fråga om den i skrivelsen begärda utredningen angående möjligheterna att tillskapa en rättsordning, som bereder arbetare vid byggnadsföretag ökat skydd för lönefordringar, se ämbetsberättelserna 1938 sid. 285 och 1939 sid. 282. Ärendet är föremål för beredning inom justitiedepartementet. (Jfr ärendet under punkten 35 här nedan.)

16. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 33 med förslag till lag om ändrad lydelse av 11 kap. 8 § strafflagen. (289.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1937 sid. 280, 1941 sid. 228 och 1942 sid. 253. Straffrättskommitténs utredningsarbete pågår.

17. den 7 juni 1935, angående ordnande av kommissionärsverksamhet vid rikets överdomstolar och städernas rättsväsen. (308.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1938 sid. 285. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

18. den 18 februari 1936, i anledning av väckta motioner angående inskränkning i fråga om uppläsandet av världsliga kungörelser vid svenska kyrkans gudstjänster. (28.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1942 sid. 253 och 1943 sid. 223. Ärendet är, i avbidan på ändring i de författningar som innehålla föreskrifter om kungörande av världsliga meddelanden i kyrka, beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 49 här nedan.)

19. samma dag, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i gällande bestämmelser om utomäktenskapligt barns arvsrätt m. m. (29.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 sid. 285 och 1942 sid. 254. Det utredningsarbete för kodifiering av ärvdabalken, som jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 oktober 1941 givits i uppdrag åt särskilt tillkallade sakkunniga, pågår.

20. den 21 april 1936, i anledning av väckta motioner angående delning av mark, som förut använts till väg. (172.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 sid. 286 och 1939 sid 283. Ärendet är föremål för vidare utredning av fastighetsbildnings-sakkunniga.

21. den 9 maj 1936, i anledning av väckta motioner om beredande av möjlighet till uppdelning av avdikningslån vid jorddelning. (218.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 305. Fastighetsbildningssakkunnigas utredning för revision av fastighetsbildningsväsendet å landet är ännu icke slutförd i sin helhet. (Jfr ärendet under punkten 38 här nedan.)

22. den 27 juni 1936, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förenings- och förhandlingsrätt m. m., dels ock väckta motioner angående lag om vissa ekonomiska stridsåtgärder m. m. (418.)

Angående vidtagna åtgärder i vad angår den av riksdagen begärda utredningen om föreningsväsendets normering genom lagstiftning, se ämbetsberättelserna 1939 sid. 284 och 298 samt 1940 sid. 306. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr punkten 37 under socialdepartementet här nedan.)

23. den 13 mars 1937, i anledning av väckta motioner angående ändringar i lagen den 18 juni 1925 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område. (98.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 306. Fastighetsbildningssakkunnigas utredning för revision av fastighetsbildningsväsendet å landet m. m. är ännu icke slutförd i sin helhet. (Jfr ärendet under punkten 38 här nedan.)

24. den 6 april 1937, i anledning av väckt motion angående bestridandet av kostnaderna för hemtransport av avliden sjöman, som varit anställd å svenskt fartyg. (128.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1939 sid. 285, 1940 sid. 306 och 1943 sid. 224. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

25. den 24 april 1937, i anledning av väckt motion om åtgärder i syfte att parts ekonomiska oförmåga att inställa sig vid domstol må anses utgöra laga förfall m. m. (192.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1940 sid. 306, 1942 sid. 255, 1943 sid. 225 och 1944 sid. 254. Kungl. Maj:t har i proposition till 1944 års riksdag (nr 12) framlagt förslag till lag angående ändring i lagen den 19 juni 1919 (nr 367) om fri rättegång samt till lag om ändrad lydelse av 16 kap. 10 § rättegångsbalken i 1734 års lag. Sedan riksdagen antagit de sålunda framlagda lagförslagen med vissa ändringar i enlighet med första lagutskottets

i dess utlåtande nr 9 gjorda hemställan i fråga om det förstnämnda lagförslaget, har Kungl. Maj:t den 12 maj 1944 låtit utfärda lagar i ämnet ävensom kungörelse angående ändring i förordningen den 19 december 1919 om vad iakttagas skall vid tillämpning av lagen om fri rättegång (sv. f. nr 212—214). (Jfr ärendet under punkten 12 i bilaga II.) Ärendet är därmed slutbehandlat.

26. samma dag, i anledning av väckt motion angående upphävande eller revision av lagen om straff för ämbetsbrott av präst m. m. (196.)

Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1944 sid. 254. Straffrättskommitténs utredningsarbete pågår.

27. den 8 maj 1937, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av strafflagen m. m., dels ock väckta motioner angående effektivare lagstiftning mot ocker. (278.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 sid. 225, 1939 sid. 285, 1940 sid. 307, 1941 sid. 229, 1942 sid. 255, 1943 sid. 225 och 1944 sid. 254. Sedan Kungl. Maj:t i proposition till 1944 års riksdag (nr 13) framlagt förslag till lag om ändring i 18 och 25 kap. strafflagen m. fl. lagförslag, har riksdagen antagit de sålunda framlagda lagförslagen med vissa ändringar i enlighet med första lagutskottets i dess utlåtande nr 12 gjorda hemställan. Kungl. Maj:t har därefter den 14 april 1944 låtit utfärda lagar i ämnet (sv. f. nr 167—169). Av riksdagen samtidigt gjord hemställan om förnyad prövning av frågan om sådan ändring i lösdrivarlagen, att möjligheterna till ingripande enligt denna lag mot homosexuell prostitution ökas, har överlämnats till socialdepartementets handläggning. Inom justitiedepartementet utredes frågan om av riksdagen likaledes begärd omarbetning av 18 kap. 13 § strafflagen. Genom vad sålunda förekommit är det med förevarande skrivelse avsedda ärendet att anse såsom slutbehandlat. (Jfr ärendet under punkten 62 här nedan samt ärendet under punkten 15 i bilaga II.)

28. samma dag, i anledning av väckta motioner angående ändring i strafflagens bestämmelser om sabbatsbrott. (279.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1942 sid. 255. Straffrättskommitténs utredningsarbete pågår.

29. den 25 maj 1937, i anledning av väckta motioner om åtgärder för stärkande av justitiekanslerns samt justitieombudsmannens och militieombudsmannens ställning. (313.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 sid. 226, 1939 sid. 286, 1940 sid. 307, 1941 sid. 230 och 1942 sid. 255. Frågan om justitiekanslerns allmänna ämbetsställning är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

30. den 29 maj 1937, i anledning av väckt motion om revision av lagen angående utlämning av förbrytare m. m. (356.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

31. den 2 juni 1937, angående utredning om orsakerna till den ökade ungdomsbrottsligheten m. m. (387.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 sid. 227, 1940 sid. 307, 1941 sid. 230 och 1942 sid. 256. Ungdomsvårdskommittén har under året avlämnat dels den 30 mars 1944 utredning och förslag angående psykisk barna- och ungdomsvård och dels den 25 april 1944 utredning och förslag angående stöd åt ungdomens föreningsliv (st. off. utr. 1944:30 och 31). Efter remiss härav till olika myndigheter och sammanslutningar är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Kommitténs utredningsarbete fortsätter.

32. den 5 juni 1937, i anledning av väckta motioner angående utredning av frågan om ersättning av statsverket till den, som lidit skada till följd av felskrivning i fastighetsbok m. m. (425.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 308. Den ått tillkallad sakkunnig anförtrodda utredningen om det allmännas ansvar för skada, som uppkommit genom fel eller försummelse av tjänsteman, har ännu icke påbörjats, varför ärendet vilar tillsvidare.

33. den 8 juni 1937, i anledning av väckt motion om inrättande av ett centralt organ för planmässig organisation av de statliga och statsunderstödda anstalterna för asociala individer. (434.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1939 sid. 302 punkt 71 och 1940 sid. 308.

34. den 5 mars 1938, i anledning av väckta motioner om viss ändring i bestämmelserna om sättet för val av förstakammarledamöter i stad, som utgör egen valkrets. (83.)

Skrivelsen har den 4 maj 1944 överlämnats till socialdepartementet för handläggning.

35. den 12 mars 1938, i anledning av väckta motioner angående ändringar av 17 kap. 4 § handelsbalken m. m. (96.)

Ärendet är föremål för beredning inom justitiedepartementet. (Jfr ärendet under punkten 15 här ovan.)

36. den 18 mars 1938, med hemställan om utredning angående en departementalreform. (112.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1940 sid. 308, 1941 sid. 231 och 1942 sid. 256. Sakkunnigutredningen (st. off. utr. 1939: 44) angående statsdepartementens organisation och därmed sammanhängande frågor är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

37. den 5 april 1938, i anledning av väckt motion om ändring av 55 § lagen den 12 maj 1917 om expropriation. (167.)

Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1939 sid. 223. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

38. den 6 maj 1938, i anledning av väckt motion angående revision av lagstiftningen om delning av jord å landet. (234.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1940 sid. 309 och 1941 sid. 231. Fastighetsbildningssakkunniga hava den 1 september 1944 avlämnat betänkande med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet samt lag om sammanläggning av fastigheter å landet m. fl. lagförslag, innebärande huvudsakligen en revision av reglerna om avstyckning och sammanläggning (st. off. utr. 1944: 46). Efter remiss härav till vissa myndigheter och sammanslutningar äro förslagen föremål för beredning inom justitiedepartementet. (Jfr ärendena under punkterna 9, 21 och 23 här ovan.)

39. den 20 maj 1938, i anledning av väckt motion angående de inom statskyrkans ram existerande fria evangeliska samfundens rättsliga ställning m. m. (300.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1939 sid. 224 och 1944 sid. 256. Dissenterlagskommitténs utredningsarbete pågår.

40. den 25 maj 1938, angående beredande av möjlighet för svenska medborgare av judisk börd att utträda ur mosaisk församling utan att inträda i svenska kyrkan. (323.)

Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1944 sid. 256. Dissenterlagskommitténs utredningsarbete pågår.

41. den 1 juni 1938, i anledning av väckta motioner om förstärkt grundlagskydd för vissa fundamentala principer för det nuvarande samhället. (362.)
Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 309. Efter det tillkallade sakkunniga avgivit betänkande med förslag till ändrad lydelse av § 16 regeringsformen (st. off. utr. 1941: 20), är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

42. den 1 mars 1939, i anledning av väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande ersättning till rättegångsbiträde i fri rättegång. (67.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1942 sid. 257, 1943 sid. 227 och 1944 sid. 256. Kungl. Maj:t har i proposition till 1944 års riksdag (nr 12) framlagt förslag till lag angående ändring i lagen den 19 juni 1919 (nr 367) om fri rättegång samt till lag om ändrad lydelse av 16 kap. 10 § rättegångsbalken i 1734 års lag. Sedan riksdagen antagit de sålunda framlagda lagförslagen med vissa ändringar i enlighet med första lagutskottets i dess utlåtande nr 9 gjorda hemställan i fråga om det förstnämnda lagförslaget, har Kungl. Maj:t den 12 maj 1944 låtit utfärda lagar i ämnet ävensom kungörelse angående ändring i förordningen den 19 december 1919 om vad iakttagas skall vid tillämpning av lagen om fri rättegång (sv. f. nr 212—214). (Jfr ärendet under punkten 12 i bilaga II.) Ärendet är därmed slutbehandlat.

43. samma dag, i anledning av väckta motioner angående revision av lagstiftningen om kvinnas behörighet att innehava statstjänst och annat allmänt uppdrag. (68.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1940 sid. 233 och 1944 sid. 256. Sakkunniga för revision av lagstiftningen om kvinnas behörighet att innehava statstjänst och annat allmänt uppdrag hava den 14 juni 1944 avgivit betänkande med dels förslag till ny behörighetslag och dels förslag till ändrad lydelse av §§ 17, 21, 27 och 28 regeringsformen (st. off. utr. 1944: 24). Efter det infordrade utlåtanden över betänkandet inkommit, är ärendet föremål för fortsatt beredning inom justitiedepartementet.

44. den 29 april 1939, i anledning av riksdagens år 1938 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1937—30 juni 1938. (219.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1940 sid. 234 och 1944 sid. 256. Vad angår riksdagens i skrivelsen under punkten 2 gjorda hemställan angående undersökningar av för brott tilltalade personers sinnesbeskaffenhet har denna fråga behandlats i strafflagberedningens den 31 december 1942 avgivna betänkande angående strafflagens tillräknelighetsbestämmelser, sinnesundersökning m. m. (st. off. utr. 1942: 59). Efter det, på grund av remiss, infordrade utlåtanden över de i betänkandet framlagda förslagen inkommit, är ärendet i denna del föremål för fortsatt beredning inom justitiedepartementet.

45. den 13 maj 1939, i anledning av väckt motion angående införande av möjlighet att inskriva gruvrätt i protokoll, fört av inskrivningsdomare, och därefter in-teckna samma rätt. (262.)

Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 234.

46. samma dag, i anledning av väckta motioner angående beredande av effektivare skydd för svensk konstslöjd. (263.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

47. samma dag, i anledning av väckta motioner om åstadkommande av dels vissa ändringar i organisationen för behandling av utlänningsärenden, dels ock en ny invandringslag. (264.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1940 sid. 235, 1943 sid. 227 och 1944 sid. 257. I proposition till 1944 års riksdag (nr 257) har Kungl. Maj:t framlagt förslag till lag om ändrad lydelse av 54 och 56 §§ utlänningslagen den 11 juni 1937, innebärande den ändring i gällande lagstiftning som betingas av framlagt förslag om tillskapande av ett provisoriskt fristående organ för vissa utlänningsärendens handläggning. Sedan riksdagen antagit det i propositionen framlagda förslaget, har Kungl. Maj:t den 22 juni 1944 låtit utfärda lag i ämnet ävensom kungörelse om överflyttande å statens utlänningskommision av vissa uppgifter som enligt utlänningslagen tillkomma socialstyrelsen m. m. (sv. f. nr 372 och 373). (Jfr ärendet under punkten 61 i bilaga II.) 1943 års utlännings-sakkunniga fortsätta sin utredning angående en översyn av gällande utlänningslag i enlighet med de den 21 april 1943 angivna riktlinjerna.

48. den 23 maj 1939, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar av 36 § i 1934 års lag om allmänna vägar. (299.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1944 sid. 278. Sedan skrivelsen överlämnats till justitiedepartementet från kommunikationsdepartementet, är ärendet, i den mån det icke slutbehandlats, beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 5 här ovan.)

49. den 3 juni 1939, i anledning av väckt motion om uteslutande ur vissa kommunallagar m. fl. författningar av bestämmelserna om obligatorisk uppläsning av kungörelse om stämma och sammanträde m. m. (341.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1942 sid. 258. Ärendet är föremål för fortsatt utredning inom justitiedepartementet. (Jfr ärendet under punkten 18 här ovan.)

50. den 9 juni 1939, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om villkorlig dom m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (388.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 235. Såvitt angår riksdagens hemställan om en omläggning eller utvidgning efter vissa riktlinjer av rättsstatistiken rörande villkorligt dömda och andra grupper av brottslingar, är ärendet, efter det statistiska centralbyrån avgivit utlåtande i frågan, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

51. den 15 maj 1940, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 kap. samt 9 kap. 7 § och 10 kap. 14 § strafflagen m. m. (248.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1941 sid. 167 och 168 samt 1942 sid. 259. Utredningen angående revision av strafflagen för krigsmakten pågår.

52. den 24 maj 1940, i anledning av väckt motion om lagstiftning angående servitutsrättens förhållande till stadsplanlagstiftningen. (269.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1942 sid. 259 och 1943 sid. 228.

53. den 14 juni 1940, i anledning av riksdagens år 1939 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1938—30 juni 1939 m. m. (388.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1941 sid. 169, 1942 sid. 259 och 1943 sid. 229. Kungl. Maj:t har i proposition till 1944 års riksdag (nr 210) framlagt förslag till lag angående ändring i lagen den 14 juni 1917 (nr 380) om införsel i avlöning, pension eller livränta. Sedan riksdagen antagit det sålunda framlagda lagförslaget, har Kungl. Maj:t den 9 juni 1944 låtit utfärda lag i ämnet (sv. f. nr 304). (Jfr ärendet under punkten 53 i bilaga II.) Ärendet är därmed slutbehandlat.

54. den 30 maj 1941, i anledning av väckta motioner om sänkning av rösträttsåldern vid politiska och kommunala val. (261.)

Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1942 sid. 195.

55. den 16 maj 1942, i anledning av väckt motion om revision av lagstiftningen angående förfarandet hos förvaltningsdomstolar och hos övriga förvaltningsmyndigheter vid behandlingen av frågor, som röra enskild rätt. (236.)

Med anledning av riksdagens i skrivelsen gjorda hemställan har chefen för justitiedepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 juli 1944 tillkallat sakkunnig för att inom departementet biträda med utredning i ämnet. Utredningen pågår.

56. den 3 juni 1942, angående statens järnvägars stängselskyldighet. (302.)

Den av riksdagen i skrivelsen begärda utredningen har jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 oktober 1943 uppdragits åt särskilt tillkallad sakkunnig, som den 27 juli 1944 avlämnat betänkande med förslag till lag om skyldighet för innehavare av järnväg eller spårväg att hålla stängsel (st. off. utr. 1944: 35). Efter det yttranden inhämtats över betänkandet, är ärendet föremål för fortsatt beredning inom justitiedepartementet.

57. den 6 juni 1942, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i 4 kapitlet vattenlagen m. m. (312.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1944 sid. 258 och 259. Kungl. Maj:t har i proposition till 1944 års riksdag (nr 169) framlagt förslag till lag om ändrad lydelse av 4 kap. 14, 15 och 16 §§ vattenlagen samt lag om ändrad lydelse av 7 § lagen den 20 oktober 1939 (nr 732) med särskilda bestämmelser angående tillfällig vattenreglering, innebärande förslag till ändrade bestämmelser angående regleringsavgifter enligt vattenlagen. Sedan riksdagen antagit de i propositionen framlagda förslagen, har Kungl. Maj:t den 12 maj 1944 låtit utfärda lagar i ämnet (sv. f. nr 199 och 200). (Jfr ärendet under punkten 31 i bilaga II.) Den i riksdagens skrivelse väckta frågan om översyn av bestämmelserna om bygdekraft behandlas av sakkunniga, som inom handelsdepartementet tillkallats för att verkställa utredning rörande möjligheterna att genom statens medverkan mera planmässigt än hittills trygga landets och särskilt den svenska landsbygdens försörjning med elektrisk kraft. (Jfr punkten 8 här nedan under handelsdepartementet.)

58. den 8 juli 1942, i anledning av konstitutionsutskottets memorial med förslag till utredning av frågan om ändrad lydelse av §§ 35 och 36 regeeringsformen. (475.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

59. samma dag, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående offentliga insamlingar, dels ock i ämnet väckta motioner. (476.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

60. den 27 februari 1943, i anledning av väckta motioner angående viss ändring av lagen om adoption. (40.)

Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1944 sid. 195. Kungl. Maj:t har i proposition till 1944 års riksdag (nr 100) framlagt förslag till lag angående ändrad lydelse av 8, 21 och 22 §§ lagen den 14 juni 1917 (nr 378) om adoption. Sedan riksdagen antagit det av Kungl. Maj:t sålunda framlagda förslaget, har lag i ämnet utfärdats den 5 maj 1944 (sv. f. nr 180). (Jfr ärendet under punkten 27 i bilaga II.) Ärendet är därmed slutbehandlat.

61. den 10 april 1943, i anledning av väckt motion angående rätt att företa sjösänkning till förmån för gruva. (127.)

Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1944 sid. 197. Kungl. Maj:t har i proposition till 1944 års riksdag (nr 63) framlagt förslag till lag om ändring i 7, 11 och 14 kap. vattenlagen. Sedan riksdagen antagit det av Kungl. Maj:t sålunda framlagda förslaget, har lag i ämnet utfärdats den 10 mars 1944 (sv. f. nr 87). (Jfr ärendet under punkten 6 i bilaga II.) Ärendet är därmed slutbehandlat.

62. den 15 maj 1943, i anledning av väckt motion om lagstiftning angående åtgärder mot homosexualitetens samhällsfarliga yttringar m. m. (205.)

Sedan lagrådet avgivit utlåtande över utarbetat förslag till ändrad lagstiftning rörande homosexualitetens straffrättsliga behandling, framlade Kungl. Maj:t i proposition till 1944 års riksdag (nr 13) förslag till lag om ändring i 18 och 25 kap. strafflagen m. fl. lagförslag. Riksdagen antog de sålunda framlagda lagförslagen med vissa ändringar i enlighet med första lagutskottets i dess utlåtande nr 12 gjorda hemställan och anhöll därjämte om, bl. a., en omarbetning i skärpande riktning av 18 kap. 13 § strafflagen. Efter det Kungl. Maj:t den 14 april 1944 låtit utfärda lagar i ämnet i överensstämmelse med av 1944 års riksdag fattat beslut (sv. f. nr 167—169), är ärendet i vad angår den begärda omarbetningen av 18 kap. 13 § strafflagen beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 27 här ovan samt ärendet under punkten 15 i bilaga II.)

63. samma dag, i anledning av väckta motioner om en revision av varumärkes- och firmalagstiftningen. (206.)

Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1944 sid. 197. Den förberedande utredning rörande revision av varumärkes- och firmalagstiftningen och därmed sammanhängande spørsmål, som jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande uppdragits åt särskilt tillkallad sakkunnig, har ännu icke slutförts.

64. den 4 juni 1943, i anledning av väckta motioner om avskaffande av utskylds-, fattigvårds- och konkursstrecken såsom diskvalifikationsgrunder för rösträtt vid allmänna val. (274.)

Sedan skrivelsen den 4 maj 1944 överlämnats till socialdepartementet för handläggning i vad gäller erforderliga ändringar vid kommunala val, är ärendet i övriga delar, i avvaktan på det slutliga antagandet i grundlagsenlig ordning av ett av 1944 års riksdag såsom vilande antaget förslag till ändrad lydelse av § 16 riksdagsordningen, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

65. den 5 juni 1943, i anledning av väckt motion angående viss ändring av stadsplanelagen. (268.)
Angående vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1944 sid. 198.
66. den 9 juni 1943, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till hovrätterna, häradsrätterna och vattendomstolarna, dels ock i ämnet väckta motioner. (290.)
Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1944 sid. 198. Beträffande den av riksdagen gjorda anhållan om uppställande av vissa kompetenskrav för erhållande av rådmansjänst är ärendet i denna del avgjort genom kungörelsen den 8 januari 1944 angående behörighet till vissa befattningar vid rådhusrätt (sv. f. nr 3). Ärendet är därmed slutbehandlat.
67. den 15 juni 1943, i anledning av dels Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till Häradsrätterna: Reseersättningar till nämndemän m. m., dels ock en väckt motion. (291.)
Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1944 sid. 198. Sedan Kungl. Maj:t i särskild proposition till 1944 års riksdag (nr 27) föreslagit anvisande av ett förslagsanslag för budgetåret 1944/45 till ifrågavarande ändamål och riksdagen i huvudsak godtagit Kungl. Maj:ts förslag härutinnan samt anvisat det begärda anslaget, har Kungl. Maj:t den 15 juni 1944 utfärdat kungörelser dels angående resekostnads- och traktamentsersättning till nämndemän och dels om ändrad lydelse av kungörelsen den 4 juni 1937 angående resekostnads- och traktamentsersättning åt nämndemän m. fl. vid upptagande av sjöförklaring eller sjöförhör vid häradsrätt, att gälla fr. o. m. den 1 juli 1944 (sv. f. nr 374 och 375). (Jfr ärendet under punkten 33 i bilaga II.) Ärendet är därmed slutbehandlat.
68. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förberedande åtgärder för inrättande av en hovrätt för Nedre Norrland. (293.)
Den 30 september 1944 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att med drätselkammaren i Sundsvall föra de förhandlingar, som erfordras för överlåtelse å Kungl. Maj:t och kronan av ett av staden erbjudet område för uppförande av en hovrättsbyggnad. Ärendet är i övrigt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
69. den 16 juni 1943, i anledning av väckt motion angående revision av grundlagarnas bestämmelser om beskattning, statsreglering och därmed sammanhängande ämnen m. m. (322.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
70. den 22 juni 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillsyn över hundar. (348.)
Angående tidigare vidtagen åtgärd, se ämbetsberättelsen 1944 sid. 199. I fråga om riksdagens hemställan om utredning, huruvida och på vad sätt obligatorisk ansvarsförsäkring för hundägare må kunna införas, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
71. samma dag, i anledning av väckt motion om magistrats skiljande från rådstuvurätt. (351.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
72. den 28 juni 1943, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om villkorlig frigivning m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (352.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1944 sid. 200. Sedan 1944 års riksdag, med bifall till Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning, anvisat erforderligt anslag till tillsyn över villkorligt frigivna m. fl. samt Kungl. Maj:t ställt ifrågavarande anslag till fängvårdsstyrelsens förfogande, är ärendet slutbehandlat. (Jfr ärendet under punkten 5 i bilaga II.)

73. den 11 december 1943, i anledning av konstitutionsutskottets memorial med förslag till utredning angående riksdagens arbetsformer. (516.)
De jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 december 1943 tillkallade sakkunniga hava den 20 mars 1944 avlämnat betänkande med förslag till ändringar i §§ 34, 36, 54, 55, 58 och 59 riksdagsordningen m. m. (st. off. utr. 1944:8). Ärendet är därefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Av dessa ärenden äro alltså de under 11, 12, 25, 27, 34, 42, 53, 60, 61, 66, 67 och 72 omförmälda av Kungl. Maj:t inom justitiedepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

2. Försvarsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 30 maj 1929, i anledning av väckta motioner angående Stockholms flottstations förflyttning från huvudstaden m. m. (234.)
Kungl. Maj:t har den 24 mars 1938 uppdragit åt chefen för marinen att i samråd med chefen för försvarsstaben och chefen för marinförvaltningen verkställa viss utredning rörande plats i Stockholms skärgård för förläggning av Stockholms örlogsstation och örlogsvarv samt att avgiva förslag i ämnet. Chefen för marinen har den 24 januari 1939 avgivit utredning och förslag i ämnet. Ärendet vilar tillsvidare.

2. den 21 april 1939, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående anslag till nybyggnad för de militära högskolorna. (175.)
Anmäld den 5 maj 1939, därvid uppdrogs åt byggnadsstyrelsen att uppgöra och inkomma med definitiv byggnadsplan för den för de militära högskolorna avsedda nybyggnaden. Kungl. Maj:t, som den 30 juni 1939 godkänt av byggnadsstyrelsen ingivna ritningar till ifrågavarande nybyggnad, att i huvudsak läggas till grund för uppförande å angiven plats av berörda nybyggnad, föreskrev den 30 december 1939 i anslutning till vad som förordats i propositionen nr 79 till 1939 års urtima riksdag, att arbetet med iordningställande av huvudritningar och entreprenadritningar jämte tillhörande handlingar för nybyggnaden skulle fortgå samt att de egentliga byggnadsarbetena icke finge påbörjas, förrän Kungl. Maj:t därtill lämnat tillstånd. Sedan frågan upptagits på nytt i propositionen nr 270 till 1942 års riksdag, har riksdagen yttrat sig i ämnet i skrivelse den 19 juni 1942 (nr 376), som anmäldes och delvis slutbehandlades den 30 juni 1942. Samma dag anbefalldes 1940 års civila byggnadsutredning att uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med nytt förslag till nybyggnad för de militära högskolorna. Civila byggnadsutredningen har sedermera inkommit med anbefallt förslag. Ärendet är i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

3. den 19 juni 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 270 angående vissa kapitalinvesteringar i försvarsväsendets fastighetsfond jämte i ämnet väckta motioner. (376.)
Se ovan under punkten 2.

4. den 26 juni 1942, i anledning av dels Kungl. Maj:ts propositioner nr 210 angående den fortsatta utbyggnaden och organisationen av landets försvarskrafter samt nr 280 angående förläggningssort för nytt kårartilleriregemente, dels ock vissa i ämnet väckta motioner. (374.)

Anmäld den 30 juni 1942, därvid *dels* förordnades, att tryckt exemplar av riksdagens skrivelse nr 374 skulle för kännedom överlämnas till chefen för försvarsstaben, cheferna för armén, marinen och flygvapnet samt till flygförvaltningen, arméförvaltningen och marinförvaltningen, *dels ock* uppdrogs åt arméförvaltningens fortifikationsstyrelse ej mindre att vidtaga erforderliga åtgärder för förläggning av nytt kårartilleriregemente till Kristinehamn än även att utreda frågan om möjligheten av att förlägga hela eller delar av Skånska pansarregementet till annan ort än Hälsingborg ävensom att skyndsamt inkomma med den verkställda utredningen och det förslag, som därav kunde föranledas. Sedan arméns fortifikationsförvaltning överlämnat ett mellan förvaltningen och Hässleholms stad upprättat avtal angående pansarregementets förläggning till ett av staden erbjudet område, har Kungl. Maj:t genom beslut den 9 juni 1944 godkänt det ingivna avtalet. Ärendet är därmed slutbehandlat.

Av dessa ärenden är alltså det under 4 omförmälda av Kungl. Maj:t inom försvarsdepartementet slutligen behandlat samt de övriga på prövning beroende.

3. Socialdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 11 maj 1907, angående ordnandet av apoteksväsendet efter utgången av år 1920. (135.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 312 med hänvisning. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

2. den 15 juni 1921, i anledning av väckta motioner angående lagstiftning till förebyggande av samhällsfarliga arbetsinställelser m. m. (345.)

Den 22 juni 1928 hava utfärdats lagar om kollektivavtal och om arbetsdomstol. I vad angår anordningar ägnade att förekomma arbetsinställelser i tvister, däri staten eller kommun är part, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning (se vidare ämbetsberättelsen 1933 sid. 274). (Jfr ärendena under punkterna 5, 19 och 25.)

3. den 17 april 1923, i fråga om beredande av arbete åt tuberkulossjuka konvalescenter. (67.)

Medicinalstyrelsen har den 8 juni 1923 anbefallts inkomma med utredning och förslag i frågan. Sedan detta uppdrag fullgjorts, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 44.)

4. den 3 juni 1924, angående åtgärder för hävande av pantlånerörelsens sociala nackdelar. (242.)

Sedan socialstyrelsen efter inhämtande av yttranden från vederbörande myndigheter och korporationer år 1930 inkommit med anbefallt utredning i ämnet, har Kungl. Maj:t genom beslut den 29 oktober 1937 anbefallt styrelsen att, i den mån så kunde finnas erforderligt på grund av ändrade förhållanden, verkställa förnyad utredning i frågan och inkomma med de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning. I anledning härav har styrelsen den 8 mars 1943 överlämnat utredning med förslag till förordning angående idkande av pantlåne-

rörelse. Efter avslutad remissbehandling av detta förslag har ärendet överlämnats till handelsdepartementet för fortsatt handläggning. Ärendet är för socialdepartementets del slutbehandlat. (Jfr ärendet under punkten 35.)

5. den 30 april 1926, i anledning av väckta motioner om lagstiftning angående obligatorisk skiljedom i vissa arbetstvister m. m. (167.)

Ärendet, som avgjorts beträffande frågor om kollektivavtal och arbetsdomstol, är i övrigt beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 2, 19 och 25.)

6. den 8 juni 1927, i anledning av väckta motioner om åvägabringande av utredning och förslag rörande statsbidrag till bestridande av kostnaderna för den allmänna sjukvården i riket. (318.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 313 med hänvisning. Den 17 oktober 1941 har departementschefen, jämlikt Kungl. Maj:ts samma dag givna bemyndigande, tillkallat sakkunniga med uppdrag att inom departementet biträda med fortsatt utredning av frågan om reumatikervårdens utbyggande och vidtagande i övrigt av åtgärder för de reumatiska sjukdomarnas bekämpande (1941 års reumatikervårdssakkunniga). Av de sakkunniga i två särskilda betänkanden avgivna förslag äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning. De sakkunnigas arbete fortgår. (Jfr ärendet under punkten 79.) Även i viss annan del är ärendet alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

7. den 16 maj 1928, i anledning av väckta motioner om åvägabringande av utredning och förslag rörande utbyggande av den frivilliga försäkringen enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete. (205.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1936 sid. 333 med hänvisning. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

8. den 25 maj 1928, angående hotell- och restaurangpersonalens samt badhuspersonalens anställningsförhållanden m. m. (243.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 313. Kungl. Maj:t har för 1944 års riksdag framlagt proposition (nr 218) med förslag till arbetstidslag för hotell, restauranger och kaféer m. m., vilket förslag av riksdagen i huvudsak godkänts. Författningar i ämnet hava därefter utfärdats den 30 juni 1944 (sv. f. nr 462 och 463). Då badhuspersonalens motsvarande förhållanden tidigare reglerats genom arbetstidslagen för detaljhandeln den 28 juni 1939 (sv. f. nr 287), är ärendet slutbehandlat. (Jfr ärendena under punkterna 10 och 39.)

9. den 2 maj 1930, i anledning av riksdagens år 1929 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1928—30 juni 1929. (175.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 313—314. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 17.)

10. den 13 mars 1931, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande rörande vissa av den internationella arbetsorganisationens konferens år 1930 fattade beslut, dels ock i ämnet väckta motioner. (70.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1935 sid. 391. I fråga om arbetstidsförhållandena beträffande butikspersonalen och övriga denna personal närstående anställda har Kungl. Maj:t för 1939 års lagtima riksdag framlagt proposition med förslag till arbetstidslag för detaljhandeln m. m., vilket förslag i huvudsak av riksdagen godkänts. Författningar i ämnet hava därefter utfärdats

av Kungl. Maj:t den 22 juni 1939 (sv. f. nr 287—289). Då dessa författningsars giltighetstid utgick den 31 december 1942, hava de ersatts med författningar den 18 juli 1942 (sv. f. nr 652—654). Vad angår sjukhus- och sinnessjukhuspersonalens arbetstidsförhållanden, se ämbetsberättelsen 1939 sid. 291. Kungl. Maj:t har slutligen för 1944 års riksdag framlagt proposition (nr 218) med förslag till arbetstidslag för hotell, restauranger och kaféer m. m., vilket förslag av riksdagen i huvudsak godkänts. Författningar i ämnet hava därefter utfärdats den 30 juni 1944 (sv. f. nr 462 och 463). Ärendet är därmed slutbehandlat.

11. den 20 maj 1931, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 206) om arbetarskydd, dels ock i ämnet väckta motioner. (238.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 314 med hänvisning. Jämlikt Kungl. Maj:ts den 30 juni 1938 givna bemyndigande har departementschefen vidare tillkallat sakkunniga för att inom departementet verkställa en översyn av den svenska arbetarskyddslagstiftningen (1938 års arbetarskyddskommitté). Kommitténs arbete har viss tid varit vilande men därefter åter upptagits.

12. den 13 juni 1932, i anledning av väckta motioner angående skogsbygdens arbetslöshets- och försörjningsproblem. (375.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 315. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

13. den 9 februari 1933, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande rörande vissa av den internationella arbetsorganisationens konferens år 1932 fattade beslut. (19.)

Anmäld den 21 april 1933. I anslutning till det av arbetskonferensen antagna förslaget till konvention angående skydd mot olycksfall för arbetare, sysselsatta med lastning eller lossning av fartyg, hava författningar utfärdats den 8 oktober 1937 (sv. f. nr 813—816). Beträffande förslag till konvention angående minimiålder för barns användande till icke industriellt arbete jämte en rekommendation i ämnet har socialstyrelsen inkommit med anbefalld utredning rörande lämpligheten av ändringar i eller tillägg till 1897 års förordning angående barns användande vid offentliga föreläsningar och 1926 års lag angående meddelande av förbud för barn att idka viss försäljning. Genom beslut den 8 juli 1938 har föreskrivits, att handlingarna i sistnämnda del av ärendet skulle överlämnas till de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1938 utsedda sakkunniga för verkställande av en översyn av den svenska arbetarskyddslagstiftningen (1938 års arbetarskyddskommitté) för att tagas i övervägande vid fullgörandet av kommitténs uppdrag. Kommitténs arbete har viss tid varit vilande men därefter åter upptagits.

14. den 21 juni 1933, i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionerna nr 211, 212 och 216 gjorda framställningar angående anslag till arbeten till motverkande av arbetslösheten samt till bekämpande av arbetslösheten jämte i dessa ämnen väckta motioner. (356.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 315 med hänvisning. I skrivelsen ej slutbehandlade spörsmål äro föremål för socialvårds-kommitténs överväganden. (Jfr ärendet under punkten 15.)

15. den 4 maj 1934, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i lagen om fattigvården. (224.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 316. Den 17 december 1937 har Kungl. Maj:t bemyndigat chefen för socialdepartementet

att utse en kommitté med uppdrag att verkställa en översyn av den svenska socialvården och framlägga de förslag, vartill denna översyn föranleder. Kommitteéns arbete pågår. (Jfr ärendena under punkterna 14, 28, 51, 53, 65, 66, 67, 68, 70 och 91.)

16. den 1 juni 1934, i anledning av väckta motioner angående valbarhetsvillkor för beklädande av poster i kommunala nämnder och styrelser. (292.) Ärendet, som i vissa delar avgjorts, är i övrigt beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Den 26 september 1941 har departementschefen, jämlikt Kungl. Maj:ts samma dag givna bemyndigande, tillkallat sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning av frågan om mildring eller upphävande av de åren 1935 och 1936 beslutade skärpningarna av utskyldsstreetet som valbarhets- och behörighetsvillkor för vissa kommunala förtröendeuppdrag ävensom framlägga de förslag, till vilka denna utredning kunde föranleda. De sakkunniga hava den 30 december 1943 avgivit promemoria med utredning och förslag i ämnet (st. off. utr. 1944: 4). Ärendet är därefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 22, 27 och 83.)

17. den 5 juni 1934, i anledning av riksdagens år 1933 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1932—30 juni 1933. (307.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 316. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 9.)

18. den 11 juni 1934, i anledning av väckta motioner om utredning och förslag angående förhållandena inom byggnadsindustrien. (372.)
Sedan skrivelsen anmälts den 28 september 1934, har chefen för socialdepartementet jämlikt bemyndigande samma dag tillkallat sakkunniga — 1934 års byggnadsindustrisakkunniga — för att inom departementet biträda med utredning i frågan. Detta uppdrag har numera slutförts genom avgivande av betänkanden i ämnet. Efter hörande av vissa myndigheter och sammanslutningar hänsköts ärendet i vad avser fardagsfrågan till justitiedepartementet för beaktande vid avgivandet till 1939 års lagtima riksdag av förslag till lag angående ändring i vissa delar av nyttjanderättslagen m. m. Den 9 augusti 1940 förordnade Kungl. Maj:t, att förenämnda sakkunnigas betänkanden jämte däröver avgivna yttranden med flera handlingar skulle överlämnas till de den 1 augusti 1940 tillkallade sakkunniga för undersökning angående dåvarande byggnadskostnader m. m. för att beaktas vid fullgörande av sistnämnda sakkunnigas uppdrag. Detsamma har fullgjorts genom överlämnande den 29 januari 1941 av betänkande med utredning angående byggnadskostnaderna (st. off. utr. 1941: 4), varefter Kungl. Maj:t den 9 maj 1941 avlätit proposition, nr 251, angående åtgärder för främjande av ökad bostadsproduktion m. m., vilken proposition i huvudsak bifallits av riksdagen. Ärendet är i vissa delar alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 71.)

19. samma dag, i anledning av väckta motioner angående lagstiftning till arbetsfredens bevarande m. m. (373.)
Anmäld den 31 december 1934, därvid beslöts tillkallandet av särskilda sakkunniga för utredning av i skrivelsen omförmälda och vissa andra därmed sammanhängande spörsmål. De sakkunniga hava den 9 december 1935 avgivit betänkande om folkförsörjning och arbetsfred. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 2, 5 och 25.)

20. den 14 juni 1934, i anledning av väckta motioner angående åtgärder till förhindrande av fackliga eller andra yrkesorganisationers kollektiva anslutning till visst politiskt parti. (410.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
21. den 30 april 1935, i anledning av väckta motioner angående undersökning av vårt lands befolkningsfråga m. m. (181.)
Sedan skrivelsen anmälts den 17 maj 1935, har chefen för socialdepartementet, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande, den 22 i samma månad tillsatt en kommission för undersökning av vårt lands befolkningsfråga. Vissa avsnitt av kommissionens sedermera framlagda förslag hava lagts till grund för propositioner till riksdagen. (Se ämbetsberättelsen 1940 sid. 317.) Förslagen i övrigt äro föremål för granskning av de enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 september 1941 tillkallade sakkunniga (1941 års befolkningsutredning).
22. den 25 maj 1935, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om kommunalstyrelse i Stockholm ävensom i anledning av propositionen väckta motioner. (237.)
Anmäld den 15 juni 1935, därvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 337). Kungl. Maj:t har därefter den 9 januari 1936 till riksdagen avlåtit proposition (nr 12) med förslag till lag om ändring i vissa delar av kommunala vallagen, vilken proposition av riksdagen bifallits. Författningar i ämnet utfärdade (sv. f. nr 76 och 77). Frågan om fullgjord skattebetalning såsom villkor för valbarhet och behörighet till kommunala förtroendeuppdrag har delvis avgjorts genom utfärdande av lagar i ämnet (se under punkten 27). Den 26 september 1941 har departementschefen, jämlikt Kungl. Maj:ts samma dag givna bemyndigande, tillkallat sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning av frågan om mildring eller upphävande av de åren 1935 och 1936 beslutade skärpningarna av utskyldsstrecket som valbarhets- och behörighetsvillkor för vissa kommunala förtroendeuppdrag, ävensom framlägga de förslag, till vilka denna utredning kunde föranleda. Sedan de sakkunniga den 30 december 1943 avgivit promemoria med utredning och förslag i ämnet (st. off. utr. 1944: 4), är ärendet i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 16, 27 och 83.)
23. den 1 juni 1935, angående åtgärder för anläggning av badinrättningar på landsbygden. (268.)
Anmäld den 5 juli 1935, därvid medicinalstyrelsen anbefalldes att i samråd med pensionsstyrelsen och skolöverstyrelsen verkställa utredning och inkomma med förslag i ämnet. Sedan förslag inkommit den 30 oktober 1936, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
24. den 6 juni 1935, i anledning av riksdagens år 1934 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1933—30 juni 1934. (279.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 317. Ärendet är i viss del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
25. den 7 juni 1935, i anledning av väckta motioner angående lagstiftning till arbetsfredens främjande m. m. (300.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 2, 5 och 19.)
26. den 28 februari 1936, i anledning av väckta motioner om beredande av rätt för municipalsamhälle att upprätta högre folkskola. (62.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

27. den 20 mars 1936, i anledning av väckta motioner om skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag. (106.)

Anmäld den 30 juni 1936, därvid lagar utfärdades (sv. f. nr 428, 429 och 433). I vad angår av riksdagen begärd utredning beträffande frågan om införande i kommunallag av allmänna valbarhetsbestämmelser rörande kommunala uppdragshavare är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Den 26 september 1941 har departementschefen, jämlikt Kungl. Maj:ts samma dag givna bemyndigande, tillkallat sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning av frågan om mildring eller upphävande av de åren 1935 och 1936 beslutade skärpningarna av utskyldsstrecket som valbarhets- och behörighetsvillkor för vissa kommunala förtroendeuppdrag ävensom framlägga de förslag, till vilka denna utredning kunde föranleda. Sedan de sakkunniga den 30 december 1943 avgivit promemoria med utredning och förslag i ämnet (st. off. utr. 1944: 4), är ärendet i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 16, 22 och 83.)

28. den 25 april 1936, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i fattigvårdslagen m. m. (185.)

Ärendet är föremål för övervägande inom socialvårdskommittén. (Jfr ärendet under punkten 15.)

29. den 2 maj 1936, i anledning av väckt motion om utvidgning av rätten att erhålla lindring i de mindre bemedlades kostnader för vård av sinnessjuka, sinnesslöa och fallandesjuka. (202.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 318. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

30. den 5 maj 1936, i anledning av väckta motioner om ändrade grunder för statsbidrag till avlöning av vissa befattningshavare vid polisväsendet. (209.)

Anmäld den 10 juli 1936, därvid dels samtliga länsstyrelser anbefalldes, dels ock vissa organisationer bereddades tillfälle att avgiva yttranden över skrivelsen. Sådana yttranden hava därefter inkommit. Genom beslut den 25 november 1938 har Kungl. Maj:t bemyndigat departementschefen att utse en kommitté för utredning av frågan om polisväsendets förstatligande m. m. I samband därmed att denna kommitté den 8 december 1938 blivit utsedd har skrivelsen överlämnats till kommittén för att av densamma tagas i övervägande vid fullgörandet av dess uppdrag. Kommittén — 1939 års polisutredning — har avgivit ett den 14 november 1944 dagtecknat betänkande med förslag till förstatligande av polisväsendet i riket och åklagarväsendet i rikets städer (st. off. utr. 1944: 53—54). Betänkandet är därefter föremål för remissbehandling. (Jfr ärendena under punkterna 60 och 61.)

31. den 20 maj 1936, i anledning av väckta motioner angående en utvidgad livsmedelslagstiftning. (243.)

Angående vissa av livsmedelslagstiftningssakkunniga avgivna förslag samt i anledning därav vidtagna åtgärder i ämnet, se ämbetsberättelserna 1940 sid. 319 och 1941 sid. 241. De sakkunnigas arbete har slutförts genom framläggande den 4 juli 1941 av betänkande med förslag till livsmedelsstadga m. m. (st. off. utr. 1941: 22). De i betänkandet framlagda förslagen äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

32. den 23 maj 1936, angående åtgärder till åstadkommande av utsträckt användning av vatten- och sanitetsledningar på landsbygden. (244.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 319. Sedan handlingarna i ärendet överlämnats till den enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 mars 1943 tillkallade investeringsutredningen, är ärendet slutbehandlat i vad på socialdepartementets föredragning ankommer.

33. samma dag, angående underlättande och trygghet av möjligheten för den icke jordägande befolkningen att idka friluftsliv. (246.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 sid. 242. Fritidsutredningen har avgivit betänkanden dels den 28 november 1938 med förslag angående regleringen av strandbebyggelsen m. m., dels den 31 maj 1940 med utredning och förslag angående inrättande av fritidsreservat för städernas och de tätbebyggda samhällenas befolkning, dels ock den 26 februari 1942 med utredning och förslag angående semester för husmödrar. Sistnämnda båda betänkanden äro efter avslutad remissbehandling föremål för Kungl. Maj:ts övervägande. (Jfr ärendena under punkterna 40, 47 och 50.)

34. samma dag, angående åtgärder för utrotande av väggohyran i hela landet. (264.)

Anmäld den 10 juli 1936, därvid medicinalstyrelsen anbefalldes att i samråd med socialstyrelsen efter verkställande av erforderlig utredning inkomma med förslag i ämnet. Sedan medicinalstyrelsen den 18 maj 1937 inkommit med viss framställning, har Kungl. Maj:t den 15 september 1939 anbefallt statens institut för folkhälsan att verkställa fortsatt utredning rörande de olika medel, som kunna komma till användning vid bekämpande av väggohyra. Uppdraget har fullgjorts genom överlämnande den 13 januari 1941 av ett av medicinalstyrelsen och institutet gemensamt avgivet betänkande rörande bekämpande av väggohyra (st. off. utr. 1941: 15). Den 26 november 1943 har Kungl. Maj:t utfärdat *dels* kungörelse om begagnande av vissa gifter till förgörande av ohyra, *dels* kungörelse om uppgiftsskyldighet beträffande viss yrkesmässig verksamhet till förgörande av ohyra, *dels ock* kungörelse om ändrad lydelse av § 6 mom. 1, § 32 mom. 2 och § 39 mom. 2 allmänna läkarinstruktionen den 19 december 1930 (nr 442) (sv. f. nr 878—880). Övriga i betänkandet framlagda förslag äro fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

35. den 5 juni 1936, angående reformering av pantlånerörelsen. (275.) Ärendet, som för fortsatt handläggning överlämnats till handelsdepartementet, är för socialdepartementets del slutbehandlat. (Jfr ärendet under punkten 4.)

36. den 18 juni 1936, i anledning av väckta motioner angående offentliga nöjeställningar m. m. (353.)

Anmäld den 11 november 1938, därvid Kungl. Maj:t uppdrog åt landshövdingen Arvid Lidén att såsom sakkunnig inom socialdepartementet företaga en översyn av bestämmelserna i ordningsstadgan för rikets städer och därmed sammanhörande författningar samt verkställa därav föranledd utredning ävensom avgiva förslag till erforderliga författningsbestämmelser. Utredningsarbetet, som den 30 december 1939 förklarats skola vila tillsvidare, har jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1943 återupptagits, varvid utredningsuppdraget, vilket landssekreteraren Olof Åkesson förordnats att jämte Lidén under den senares ordförandeskap fullfölja, utvidgats att omfatta frågan, huruvida ordningsstadgan för rikets städer och därmed sammanhängande bestämmelser lämpligen borde utbytas mot en författning, vari ordningsföreskrifter meddelas för riket i dess helhet, ävensom, därest detta skulle befinnas vara fallet, utarbetande av förslag till sådan författning. De sakkunniga hava den 8 november 1944 avgivit betänkande med förslag till allmän ordningsstadga, m. m. (st. off. utr. 1944: 48). Ärendet är därefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkterna 62 och 75.)

37. den 27 juni 1936, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förenings- och förhandlingsrätt m. m., dels ock väckta motioner angående lag om vissa ekonomiska stridsåtgärder m. m. (418.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 320. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

38. samma dag, i anledning av väckta motioner angående lagstiftning om arbetsavtal m. m. (421.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 320. Vidkommande den fortsatta utredningen rörande frågan om lagstiftning om arbetsavtal är ärendet i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

39. den 6 mars 1937, i anledning av väckt motion om viss ändring i 1 § i lagen den 16 maj 1930 om arbetstidens begränsning. (54.)

Anmäld den 18 juni 1937, därvid socialstyrelsen anbefalldes att verkställa utredning samt inkomma med förslag i ämnet. I anledning härav har styrelsen den 10 september 1943 avgivit förslag till arbetstidslag för hotell, restauranger och kaféer. Ärendet är numera slutbehandlat i enlighet med den redogörelse, som lämnats under punkten 8 härovan.

40. den 9 mars 1937, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i lagen den 12 maj 1917 om expropriation. (65.)

Anmäld den 29 oktober 1937, därvid beslöts, att skrivelsen i vad anginge fråga om rätt att expropriera mark för kommunala friluftsbad skulle överlämnas till fritidsutredningen (jfr ärendet under punkten 33) för att tagas i övervägande vid fullgörandet av dess uppdrag. Frågan har behandlats i utredningens den 31 maj 1940 avgivna betänkande med utredning och förslag angående inrättande av fritidsreservat för städernas och de tätbebyggda samhällenas befolkning, vilket betänkande efter avslutad remissbehandling är föremål för Kungl. Maj:ts övervägande.

41. den 17 mars 1937, i anledning av vissa i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1937/38 under riksstatens femte huvudtitel, innefattande anslagen till socialdepartementet. (5.)

Anmäld den 23 april 1937. Beträffande i skrivelsen under punkterna 78 respektive 115 gjorda uttalanden angående utredning om ändrade grunder för statsbidrag dels till sinnesslö- och epileptikeranstalter, dels ock till lindring av mindre bemedlade patienters å landsbygden sjukvårdskostnader har medicinalstyrelsen — till åtlydnad av Kungl. Maj:ts den 23 april 1937 meddelade uppdrag — den 27 augusti respektive den 15 september 1937 inkommit med förslag därutinnan. Frågan om grunderna för statsbidrag till lindring i sjukvårdskostnaderna för mindre bemedlade patienter å landsbygden är slutbehandlad genom utfärdandet av 1939 års kungörelse i ämnet (sv. f. nr 257). Vidkommande spørsmålet om ändrade grunder för statsbidrag till sinnesslö- och epileptikeranstalter är ärendet alltså beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

42. den 16 april 1937, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 15, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 6, 7, 8, 13, 29 och 40 §§ lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering jämte i ämnet väckta motioner. (147.)

Anmäld den 23 april 1937, därvid lag i ämnet utfärdades (sv. f. nr 63). Därjämte anbefalldes pensionsstyrelsen att, i enlighet med riksdagens i skrivelsen gjorda anhängan, verkställa en allsidig och förutsättningslös utredning, huruvida till blindhetsersättning berättigade personer genom ändringar i lagen om folkpensionering eller på annat sätt kunde beredas en förbättrad ekonomisk ställning, samt inkomma med förslag i ämnet. Sedan denna utredning den 23 december 1938 avgivits, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

43. den 28 april 1937, angående sättet för erläggande av vårdavgifter vid statens sinnessjukhus. (229.)

Den 2 juli 1937 anbefalldes socialstyrelsen och medicinalstyrelsen att i anledning av skrivelsen verkställa erforderlig utredning samt däröver avgiva utlåtande. Sedan utlåtanden inkommit, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

44. samma dag, angående yrkesutbildning av tuberkuloskonvalescenter i vissa fall. (230.)

Anmäld den 11 februari 1944, därvid Kungl. Maj:t förordnade, att skrivelsen jämte däri åberopade motion och utskottsutlåtanden skulle överlämnas till den jämlikt Kungl. Maj:ts den 15 oktober 1943 givna bemyndigande tillkallade kommittén för partiellt arbetsföra för att tagas under övervägande vid fullgörande av kommitténs uppdrag. (Jfr ärendena under punkterna 3, 77 och 78.)

45. den 8 maj 1937, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i lagen om försäkring för olycksfall i arbete. (261.)

Anmäld den 11 juni 1937, därvid riksförsäkringsanstalten anbefalldes att verkställa den i skrivelsen begärda utredningen samt att inkomma med de förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Genom beslut av Kungl. Maj:t den 17 mars 1944 har riksförsäkringsanstalten befriats från uppdraget och socialvårdskommittén anbefallts att i riksförsäkringsanstaltens ställe verkställa den i skrivelsen begärda utredningen samt att inkomma med förslag i ämnet. (Jfr ärendena under punkterna 15 och 67.)

46. samma dag, i anledning av väckta motioner angående utredning av frågan om det kommunala revisionsväsendet. (266.)

Den 24 september 1937 hava vissa sammanslutningar lämnats tillfälle att avgiva yttrande över skrivelsen. Sedan yttranden inkommit, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

47. den 12 maj 1937, angående beredande av vila åt husmödrar på landsbygden. (270.)

Sedan skrivelsen den 28 maj 1937 anmäls i samband med tillkallandet av fritidsutredningen (jfr ärendet under punkten 33), överlämnades densamma den 9 september 1937 till nämnda utredning för att tagas i övervägande vid fullgörandet av det utredningen meddelade uppdraget. Fritidsutredningen avgav den 26 februari 1942 betänkande med utredning och förslag angående semester för husmödrar, vilket efter avslutad remissbehandling är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

48. den 26 maj 1937, angående de civila tjänsteläkarnas ställning i städer och stadslänkande samhällen. (339.)

Anmäld den 19 maj 1939, därvid chefen för socialdepartementet bemyndigades att utse sakkunniga för verkställande av ytterligare utredning rörande frågan om de civila tjänsteläkarnas ställning i städer med över 5,000 invånare. Utredningsarbetet vilar tillsvidare.

49. den 2 juni 1937, angående central bearbetning av de vid inskrivningsförrättningarna inhämtade hygieniska uppgifterna. (340.)

Anmäld den 18 juni 1937, därvid statistiska centralbyrån anbefalldes att verkställa utredning och avgiva förslag i ämnet. Detta uppdrag har ännu icke fullgjorts.

50. samma dag, i anledning av väckt motion om anslag till bidrag för ordnande av semestermöjligheter åt vissa folkgrupper m. m. (385.)

Anmäld den 18 juni 1937, därvid de med stöd av Kungl. Maj:ts den 28 maj 1937 givna bemyndigande tillkallade sakkunniga för verkställande av utredning rörande underlättande och tryggande av möjligheterna för den icke jordägande befolkningen att idka friluftsliv m. m. (fritidsutredningen) anbefalldes att vid fullgörande av sitt uppdrag beakta de i skrivelsen gjorda uttalandena. (Jfr ärendet under punkten 33.)

51. den 4 juni 1937, i anledning av väckta motioner angående översyn av bestämmelserna rörande samhällets hjälpverksamhet m. m. (403.)

I skrivelsen avhandlade spörsmål äro föremål för övervägande inom socialvårdskommittén. (Jfr ärendet under punkten 15.)

52. den 5 juni 1937, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående anslag till skyddsuppfostran m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (400.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 323. Ärendet är i viss del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

53. den 21 februari 1938, i anledning av väckta motioner angående fördelning mellan landsting och fattigvårdssamhälle av den till vissa fattiga sinnessjuka utgående folkpensionen. (44.)

Anmäld den 18 mars 1938, därvid beslöts, att skrivelsen skulle överlämnas till socialvårdskommittén, som hade att verkställa den av riksdagen i ämnet begärda utredningen samt till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill denna utredning kunde föranleda. Detta uppdrag har ännu icke slutförts. (Jfr ärendet under punkten 15.)

54. den 5 mars 1938, i anledning av väckta motioner om viss ändring i bestämmelserna om sättet för val av förstakammarledamöter i stad, som utgör egen valkrets. (83.)

Ärendet, som den 5 maj 1944 överlämnats från justitiedepartementet, är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

55. den 18 mars 1938, i anledning av väckt motion angående rätten till uttagande av övertidsarbete enligt lagen den 16 maj 1930 om arbetstidens begränsning. (108.)

Anmäld den 22 april 1938, därvid socialstyrelsen anbefalldes att verkställa den utredning, varom riksdagen i skrivelsen gjort framställning, samt att inkomma med de förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Sedan styrelsen den 27 mars 1942 överlämnat undersökning rörande övertidsarbete inom industrin m. m., är ärendet efter remiss föremål för övervägande av 1938 års arbetarskyddskommitté.

56. den 5 april 1938, i anledning av väckta motioner om beredande av representation åt de privatanställda i arbetsdomstolen m. m. (166.)

Anmäld den 8 juli 1938 och den 30 juni 1943. Sistnämnda dag bemyndigades departementschefen att tillkalla en sakkunnig för att inom departementet verkställa översyn av bestämmelserna rörande arbetsdomstolens, arbetsrådets och försäkringsrådets sammansättning samt till Kungl. Maj:t avgiva det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Sakkunnig tillkallades samma dag. Utredningsarbetet pågår.

57. den 18 maj 1938, angående yngre sjukhusläkares avlönings-, arbets- och bostadsförhållanden. (282.)

Anmäld den 31 augusti 1938, därvid chefen för socialdepartementet bemyndigades att tillkalla sakkunniga för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande ledningen av landstingens hälso- och sjukvårdsverksamhet ävensom rörande de yngre sjukhusläkarnas avlönings-, arbets- och bostadsförhållanden. Departements-

chefen har därefter den 20 september 1938 tillkallat ifrågavarande sakkunniga (1938 års hälso- och sjukvårdssakkunniga), vilkas arbete beträffande sistnämnda del av uppdraget avslutats genom avgivande av betänkande i ämnet den 10 februari 1942. Sedermera har Kungl. Maj:t genom beslut den 15 oktober 1943 uppdragit åt medicinalstyrelsen att efter samråd med styrelsen för svenska landstingsförbundet och styrelsen för svenska stadsförbundet verkställa utredning i syfte att få till stånd en reglering av den öppna vården vid av landsting eller kommun drivna sjukhus ävensom att inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Detta uppdrag har ännu icke fullgjorts.

58. den 25 maj 1938, angående vissa ändringar i gällande vapenkungörelse. (326.)

Kungl. Maj:t har den 27 oktober 1944 uppdragit åt landsfogden E. Sjöholm att såsom sakkunnig inom socialdepartementet verkställa översyn av 1934 års vapenkungörelse samt avgiva det förslag, som därav föranleddes. Arbetet pågår. (Jfr ärendet under punkten 101.)

59. samma dag, angående utredning om utlandssvenskarnas rättigheter och skyldigheter. (328.)

Anmäld den 8 juli 1938, därvid skrivelsen överlämnades till socialvårdskommittén. Sedan kommittén i skrivelse den 19 oktober 1938 anhållit att bli befriad från detta uppdrag, har Kungl. Maj:t den 18 november 1938 anbefallt socialstyrelsen att verkställa den i skrivelsen begärda utredningen samt att inkomma med de förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Sedan socialstyrelsen den 30 september 1941 överlämnat utredning och förslag i ärendet (st. off. utr. 1941: 36), har Kungl. Maj:t, på föredragning inom justitiedepartementet, för 1944 års riksdag framlagt proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 5 § lagen den 23 maj 1924 (nr 130) om förvärvande och förlust av svenskt medborgarskap. Lag i ämnet har utfärdats den 31 mars 1944 (sv. f. nr 127). I övriga delar är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

60. samma dag, i anledning av väckta motioner angående polisväsendets förstatligande m. m. (330.)

Genom beslut den 25 november 1938 har Kungl. Maj:t bemyndigat departementschefen att utse en kommitté för utredning av frågan om polisväsendets förstatligande m. m. I samband därmed att denna kommitté den 8 december 1938 blivit utsedd har skrivelsen överlämnats till kommittén för att av densamma tagas i övervägande vid fullgörandet av dess uppdrag. Kommittén — 1939 års polisutredning — har avgivit ett den 14 november 1944 dagtecknat betänkande med förslag till förstatligande av polisväsendet i riket och åklagarväsendet i rikets släder (st. off. utr. 1944: 53—54). Betänkandet är därefter föremål för remissbehandling. (Jfr ärendena under punkterna 30 och 61.)

61. den 27 maj 1938, i anledning av riksdagens år 1937 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning. (308.)

Beträffande den i skrivelsen under punkten 2 gjorda anhållan, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder i syfte att åstadkomma en i möjligaste mån enhetlig tillämpning av bestämmelserna rörande ersättning till statsverket vid anlitan av statspolis, uppdrogs den 15 juli 1938 åt statspolisintendenten att verkställa erforderlig utredning i ämnet samt inkomma med förslag till de bestämmelser, till vilka utredningen kunde föranleda. Sedan sådant förslag inkommit samt utlåtanden däröver infordrats från vissa myndigheter, har ärendet den 21 april 1939 överlämnats till 1939 års polisutredning för att tagas i övervägande vid fullgö-

randet av det uppdrag, som den 25 november 1938 meddelats utredningen. Utredningen har avgivit ett den 14 november 1944 dagtecknat betänkande med förslag till förstatligande av polisväsendet i riket och åklagarväsendet i rikets städer (st. off. utr. 1944: 53—54). Betänkandet är därefter föremål för remissbehandling. (Jfr ärendena under punkterna 30 och 60.)

62. den 1 juni 1938, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om tillägg till förordningen den 10 juni 1932 (nr 200) angående utsträckt tillämpning av vissa bestämmelser i § 13 av ordningsstadgan för rikets städer den 24 mars 1868 (nr 22) m. m. dels ock i ämnet väckt motion. (364.)

Anmäld den 17 juni 1938, därvid författning i ämnet utfärdades (sv. f. nr 286). Beträffande i skrivelsen i övrigt gjord anhållan, att Kungl. Maj:t ville låta systematiskt sammanföra och i erforderlig mån jämväl omarbета de i ordningsstadgan för rikets städer och därmed sammanhängande författningar ingående bestämmelserna rörande offentliga tillställningar etc., har Kungl. Maj:t den 11 november 1938 uppdragit åt landshövdingen Arvid Lidén att såsom sakkunnig inom socialdepartementet företaga en översyn av bestämmelserna i ordningsstadgan för rikets städer och därmed sammanhörande författningar samt verkställa därav föranledd utredning ävensom avgiva förslag till erforderliga författningsbestämmelser. Utredningsarbetet, som den 30 december 1939 förklarats skola tillsviđare vila, har jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1943 återupptagits, varvid utredningsuppdraget, vilket landssekreteraren Olof Åkesson förordnats att jämte Lidén under den senares ordförandeskap fullfölja, utvidgats att omfatta frågan, huruvida ordningsstadgan för rikets städer och därmed sammanhängande bestämmelser lämpligen borde utbytas mot en författning, vari ordningsföreskrifter meddelas för riket i dess helhet, ävensom, därest detta skulle befinnas vara fallet, utarbetande av förslag till sådan författning. De sakkunniga hava den 8 november 1944 avgivit betänkande med förslag till allmän ordningsstadga, m. m. (st. off. utr. 1944: 48). Ärendet är i förevarande del beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 36 och 75.)

63. den 3 juni 1938, angående utredning om en centraliserad upplysningsverksamhet för ungdomens yrkesvägledning. (428.)

Anmäld den 15 juli 1938, därvid åt socialstyrelsen uppdrogs att i samråd med skolöverstyrelsen verkställa den i skrivelsen begärda utredningen samt till socialdepartementet inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Socialstyrelsen har den 22 februari 1939 avgivit förslag i ämnet. Sedermera har åt statens arbetsmarknadskommission anförtratts att organisera den upplysningsverksamhet, varom i skrivelsen är fråga. Med hänsyn härtill är ärendet att anse såsom slutbehandlat.

64. samma dag, angående utredning och förslag i fråga om en friare omflyttning inom Norden. (430.)

Anmäld den 18 november 1938, därvid socialstyrelsen anbefalldes att verkställa den i skrivelsen begärda utredningen. Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 9 februari 1940 skall med fullgörande av utredningsuppdraget tillsviđare anstå.

65. den 25 februari 1939, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 65 § lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården m. m. (57.)

Lagar i ämnet utfärdades den 17 mars 1939 (sv. f. nr 65—67); och beslöts därvid tillika, att handlingarna i ärendet skulle överlämnas till socialvårdskommittén

för att tagas under övervägande vid fullgörandet av kommitténs uppdrag. (Jfr ärendena under punkterna 14 och 15.)

66. den 12 mars 1939, i anledning av väckta motioner om förnyad utredning angående utvidgad försäkring mot olycksfall i arbete. (95.)

Anmäld den 13 april 1939, därvid beslöts, att handlingarna i ärendet skulle överlämnas till socialvårdskommittén för att tagas under övervägande vid fullgörandet av kommitténs uppdrag. (Jfr ärendet under punkten 15.)

67. samma dag, i anledning av väckt motion angående införande av olycksfallsförsäkring för innehavare av offentliga förtroendeuppdrag. (96.)

Anmäld den 13 april 1939, därvid riksförsäkringsanstalten anbefalldes att verkställa utredning i ämnet. Genom beslut av Kungl. Maj:t den 17 mars 1944 har riksförsäkringsanstalten befriats från uppdraget och socialvårdskommittén anbefallts att i riksförsäkringsanstaltens ställe verkställa den i skrivelsen begärda utredningen samt att inkomma med förslag i ämnet. (Jfr ärendena under punkterna 15 och 45.)

68. den 15 mars 1939, angående utredning om vederlag till kommunerna för deras kostnader i anledning av barnavårdsnämndernas befattning med vissa ärenden. (116.)

Anmäld den 13 april 1939, därvid beslöts, att handlingarna i ärendet skulle överlämnas till socialvårdskommittén för att tagas under övervägande vid fullgörandet av kommitténs uppdrag. (Jfr ärendet under punkten 15.)

69. den 6 maj 1939, angående utredning rörande åtgärder i syfte att minska utbredningen av tandsjukdomar. (235.)

Anmäld den 30 juni 1939, därvid åt medicinalstyrelsen uppdrogs att i samråd med tandläkarinstitutets lärarråd verkställa allsidig utredning rörande de åtgärder, som böra vidtagas för att dels minska de vanligast förekommande tandsjukdomarnas utbredning i landet, dels ock åstadkomma erforderlig prövning och kontroll av tandvårdsmateriel. Vissa förslag till förberedande åtgärder hava under år 1944 avgivits av medicinalstyrelsen. Utredningsarbetet fortgår.

70. samma dag, angående utredning om pension eller statsbidrag åt vissa kvinnor med två eller flera minderåriga barn. (236.)

Anmäld den 19 maj 1939, därvid beslöts, att handlingarna i ärendet skulle överlämnas till socialvårdskommittén för att tagas under övervägande vid fullgörandet av kommitténs uppdrag. (Jfr ärendet under punkten 15.)

71. den 20 maj 1939, angående utredning rörande byggnadskostnaderna på landsbygden. (279.)

Anmäld den 9 augusti 1940, därvid Kungl. Maj:t förordnade, att 1934 års byggnadsindustrisakkunnigas betänkanden jämte däröver avgivna yttranden ävensom riksdagens förenämnda skrivelse med därtill hörande utlåtanden skulle överlämnas till de den 1 augusti 1940 tillkallade sakkunniga för undersökning angående dåvarande byggnadskostnader m. m. för att beaktas vid fullgörande av de sakkunnigas uppdrag. Sedan detsamma fullgjorts genom överlämnande den 29 januari 1941 av betänkande med utredning angående byggnadskostnaderna (st. off. utr. 1941:4), har Kungl. Maj:t den 9 maj 1941 avlåtit proposition, nr 251, angående åtgärder för främjande av ökad bostadsproduktion m. m., vilken proposition i huvudsak bifallits av riksdagen. Ärendet är i vissa delar alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 18.)

72. den 9 juni 1939, angående utredning rörande missförhållanden inom det offentliga nöjeslivet m. m. (382.)

I skrivelsen framförda spörsmål hava för övervägande hänskjutits till de sakkunniga för utredning rörande åtgärder för bekämpande av ungdomsbrottsligheten m. m., vilka jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juli 1939 tillkallats av chefen för justitiedepartementet. De sakkunnigas arbete pågår.

73. samma dag, i anledning av väckta motioner om ändrad kommunal indelning i syfte att åstadkomma större kommunala enheter m. m. (387.)

Anmäld den 30 juni 1943, därvid departementschefen bemyndigades att utse en kommitté med uppdrag att utreda frågan om åstadkommande av en mera rationell kommunal indelning och framlägga därav föranledda förslag. Sakkunniga tillkallades samma dag. Utredningsarbetet pågår. (Jfr ärendet under punkten 86.)

74. den 16 april 1940, i anledning av väckta motioner om ändrad ordning beträffande tillsynen över statens sinnesslövard. (153.)

Anmäld den 21 juni 1940, därvid åt medicinalstyrelsen uppdrogs att taga det i skrivelsen berörda spörsmålet under övervägande och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i ämnet. Sedan sådant förslag inkommit, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

75. den 8 juni 1940, angående åtgärder mot nedskräpande eller vandalisering och förstöring av mark eller vatten inom bebyggda områden eller i dessas närhet. (358.)

Ärendet har gjorts till föremål för övervägande av den jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade s. k. ordningsstadgeutredningen. Sedan utredningens uppdrag fullföljts genom avlämnande den 8 november 1944 av betänkande med förslag till allmän ordningsstadga, m. m. (st. off. utr. 1944: 48), är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 36 och 62.)

76. den 12 juni 1940, i anledning av väckta motioner om inbegripande av skriv- och telegrafistkramp under lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar. (360.)

Anmäld den 21 juni 1940, därvid åt riks försäkringsanstalten uppdrogs att, i samråd med medicinalstyrelsen och styrelsen för statens institut för folkhälsan, verkställa den genom skrivelsen begärda utredningen samt inkomma med förslag i ämnet. Ämbetsverken hava den 26 mars 1943 avgivit sådant förslag. Kungl. Maj:t har för 1944 års riksdag framlagt proposition (nr 50) med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 och 4 §§ lagen den 14 juni 1929 (nr 131) om försäkring för vissa yrkessjukdomar, m. m., vilken av riksdagen godkänts. Författningar i ämnet utfärdade den 19 maj 1944 (sv. f. nr 226 och 227). Ärendet är därmed slutbehandlat. (Jfr ärendet under punkten 87.)

77. samma dag, angående skyndsamma åtgärder i syfte att underlätta för vanföra personer att vinna arbetsanställning. (386.)

Anmäld den 15 oktober 1943, därvid departementschefen bemyndigades att utse en kommitté med uppdrag att verkställa utredning av de partiellt arbetsföras problem. Utredningsarbetet pågår. (Jfr ärendena under punkterna 44 och 78.)

78. samma dag, angående utredning om de praktiska åtgärder, som äro ägnade att tillgodoföra samhället och det produktiva livet de partiellt arbetsföras arbetskraft. (387.)

Anmäld den 15 oktober 1943, därvid departementschefen bemyndigades att utse en kommitté med uppdrag att verkställa utredning av de partiellt arbetsföras problem. Utredningsarbetet pågår. (Jfr ärendena under punkterna 44 och 77.)

79. den 29 april 1941, i anledning av väckta motioner om åtgärder för bekämpande av de reumatiska sjukdomarna i riket. (190.)

Anmäld den 17 oktober 1941, därvid departementschefen bemyndigades att tillkalla sakkunniga med uppdrag att inom departementet biträda med fortsatt utredning av frågan om reumatikervårdens utbyggande och vidtagande i övrigt av åtgärder för reumatiska sjukdomars bekämpande (1941 års reumatikervårdssakkunniga). Av de sakkunniga i två särskilda betänkanden avgivna förslag äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning. De sakkunnigas arbete fortgår. (Jfr ärendet under punkten 6.)

80. den 10 maj 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av ett till förra biskopsbostället 2 mantal Sundby nr 1 i Strängnäs socken hörande område. (222.)

Ärendet är efter avslutad remissbehandling beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

81. den 6 juni 1941, i anledning av väckt motion angående ordnandet av vården av svårskötta obildbara sinnesslöa. (277.)

Anmäld den 26 september 1941, därvid medicinalstyrelsen anbefalldes att verkställa den utredning angående anordnande av erforderligt antal ytterligare vårdplatser för svårskötta obildbara sinnesslöa, varom riksdagen i förevarande skrivelse hemställt, samt att till Kungl. Maj:t avgiva de förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Såsom ett första led i utredningsarbetet har styrelsen den 7 december 1943 framlagt förslag till uppförande av en ny paviljong för kvinnor vid Vipeholms sjukhus i Lund, för vilket ändamål 1944 års riksdag beviljat ett anslag å allmän beredskapsstat III för budgetåret 1944/45. Utredningsarbetet fortgår.

82. samma dag, i anledning av väckt motion angående vården av sinnesslöa med smittosam tuberkulos. (278.)

Anmäld den 26 september 1941, därvid medicinalstyrelsen anbefalldes att verkställa den ytterligare utredning av frågan om vården av sinnesslöa, lidande av tuberkulos i smittosamt skede, varom riksdagen i förevarande skrivelse hemställt, samt att till Kungl. Maj:t avgiva de förslag, vartill nämnda utredning kunde föranleda. Detta uppdrag har ännu icke fullgjorts.

83. den 14 juni 1941, i anledning av väckta motioner om upphävande av de vid 1936 års riksdag beslutade skärpningarna av utskyldsstrecket såsom valbarhets- och behörighetsvillkor till vissa kommunala förtroendeuppdrag. (336.)

Anmäld den 26 september 1941, därvid departementschefen, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande samma dag, tillkallade fem sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning av frågan om mildring eller upphävande av de åren 1935 och 1936 beslutade skärpningarna av utskyldsstrecket som valbarhets- och behörighetsvillkor för vissa kommunala förtroendeuppdrag ävensom framlägga de förslag, till vilka utredningen kunde föranleda. Sedan de sakkunniga den 30 december 1943 avgivit promemoria med utredning och förslag i ämnet (st. off. utr. 1944: 4), är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendena under punkterna 16, 22 och 27.)

84. den 26 juni 1941, i anledning av riksdagens år 1940 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1939—30 juni 1940 m. m. (405.)

Anmäld, såvitt på socialdepartementets föredragning beror, den 11 juli 1941 (punkterna 3 och 4) och den 17 oktober 1941 (punkten 1). I fråga om punkten 1 har åt socialvårdskommittén uppdragits att verkställa den under nämnda

punkt i skrivelsen begärda översynen av lagen om förskottering av underhållsbidrag till barn. Socialvårdskommittén har den 26 maj 1942 avgivit betänkande i ämnet (st. off. utr. 1942:29). Sedan proposition (nr 183) med förslag till lag om förskottering av underhållsbidrag till barn (bidragsförskotts lag) avlåtits till 1943 års riksdag, som bifallit densamma, har lag i ämnet utfärdats den 11 juni 1943 (sv. f. nr 382). Såvitt avser punkterna 3 och 4 har åt landssekreteraren Olof Åkesson uppdragits att verkställa dels den översyn av gällande föreskrifter angående länskungörelserna, varom riksdagen hemställt under punkten 3, dels ock den undersökning rörande kommissionärsväsendet hos statens förvaltningsmyndigheter, varom riksdagen hemställt under punkten 4. Dessa båda utredningsuppdrag äro ännu icke fullgjorda. — Det under punkten 2 behandlade spørsmålet om gemensam administration för vissa statliga laboratorier är föremål för övervägande av de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 januari 1942 tillkallade sakkunniga för utredning rörande organisationen av den centrala förvaltningen för medicinal- och veterinärväsendet (medicinalstyrelseutredningen).

85. den 1 juli 1941, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om kontroll av vattenledningsvatten, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (444.)

Anmäld den 19 juli 1941, därvid författningar i ämnet utfärdades (sv. f. nr 654 och 655) och åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen uppdrogs att verkställa utredning rörande möjligheterna att åstadkomma en teknisk kontroll av vattenverks konstruktion och skötsel jämte därmed sammanhängande spørsmål samt att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

86. den 15 april 1942, i anledning av väckta motioner om sammanslagning av primärkommunala enheter m. m. (121.)

Anmäld den 30 juni 1943, därvid departementschefen bemyndigades att utse en kommitté med uppdrag att utreda frågan om åstadkommande av en mera rationell kommunal indelning och framlägga därav föranledda förslag. Sakkunniga tillkallades samma dag. Utredningsarbetet pågår. (Jfr ärendet under punkten 73.)

87. den 25 april 1942, i anledning av väckt motion angående viss ändring i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar. (150.)

Anmäld den 12 juni 1942, därvid riksförsäkringsanstalten och medicinalstyrelsen anbefalldes att gemensamt verkställa den begärda utredningen. Ämbetsverken hava den 26 mars 1943 avgivit förslag i ämnet. Kungl. Maj:t har för 1944 års riksdag framlagt proposition (nr 50) med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 och 4 §§ lagen den 14 juni 1929 (nr 131) om försäkring för yrkessjukdomar, m. m., vilken av riksdagen godkänts. Författningar i ämnet utfärdade den 19 maj 1944 (sv. f. nr 226 och 227). Ärendet är därmed slutbehandlat. (Jfr ärendet under punkten 76.)

88. den 16 maj 1942, i anledning av väckta motioner om rätt för kommun att anslå medel till hemvärnets verksamhet. (233.)

Anmäld den 19 juni 1942, därvid 1941 års hemortsförsvarssakkunniga anbefalldes verkställa den begärda utredningen. De sakkunniga hava den 17 juni 1943 avgivit betänkande med förslag till lag om folkskyddsväsendet (folkskyddslag) m. m. (st. off. utr. 1943:27). Ärendet är därefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

89. den 20 maj 1942, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i lagen om semester. (245.)

Anmäld den 30 juni 1942, därvid departementschefen bemyndigades att tillkalla sakkunniga för att verkställa en allmän förutsättningslös översyn av lagen om semester och framlägga därav föranledda förslag. De sakkunniga, som tillkallades den 3 november 1942, hava den 30 november 1944 avlämnat betänkande med förslag till ändrad semesterlagstiftning (st. off. utr. 1944:59). Betänkandet är föremål för remissbehandling.

90. samma dag, i anledning av väckta motioner angående viss ändring i epidemilagen. (246.)

Anmäld den 10 juli 1942, därvid medicinalstyrelsen anbefalldes att verkställa den begärda utredningen. Detta uppdrag är ännu icke fullgjort.

91. den 30 juni 1942, i anledning av väckta motioner angående sociala hjälpåtgärder för de arbetslösa inom säsongyrkena. (464.)

Anmäld den 6 november 1942, därvid socialvårdskommittén anbefalldes verkställa den begärda utredningen. Detta uppdrag är ännu icke fullgjort. (Jfr ärendet under punkten 15.)

92. den 8 juli 1942, i anledning av riksdagens år 1941 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1940—30 juni 1941. (423.)

Ärendet är, såvitt på socialdepartementets föredragning beror (punkterna 2 och 9), beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

93. den 30 mars 1943, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i lagen om arbetarskydd m. m. (76.)

Lag i ämnet utfärdad den 17 mars 1944 (sv. f. nr 96). Viss förstärkning av arbetskrafterna på riks försäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå är vidare beslutad vid 1944 års riksdag (proposition nr 225, riksdagens skrivelse nr 342), i följd varav ärendet numera är i sin helhet slutbehandlat.

94. den 10 april 1943, i anledning av väckta motioner om rätt för tjänstemannaorganisationerna att i vissa mål representeras i arbetsdomstolen, arbetsrådet och försäkringsrådet. (126.)

Anmäld den 30 juni 1943, därvid departementschefen bemyndigades att tillkalla en sakkunnig för att inom departementet verkställa översyn av bestämmelserna rörande arbetsdomstolens, arbetsrådets och försäkringsrådets sammansättning samt till Kungl. Maj:t avgiva det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Sakkunnig tillkallades samma dag. Utredningsarbetet pågår.

95. den 8 maj 1943, i anledning av väckta motioner om viss ändring i tuberkulosförordningen. (190.)

Anmäld den 30 juni 1943, därvid åt medicinalstyrelsen uppdrogs att verkställa den begärda utredningen samt att till Kungl. Maj:t avgiva det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Ärendet är föremål för medicinalstyrelsens övervägande.

96. den 19 maj 1943, angående utredning om åtgärder för att förbättra förhållandena för de sockersjuka. (223.)

Anmäld den 30 juni 1943, därvid departementschefen bemyndigades att utse sakkunniga med uppdrag att inom departementet biträda med verkställandet av den begärda utredningen. De sakkunniga tillkallades den 7 juli 1943. Utredningsarbetet pågår.

97. den 29 maj 1943, i anledning av väckt motion om vidgad möjlighet för arbetsgivare att överflytta arbetsgivaransvaret till särskild arbetsföreståndare. (250.)

Anmäld den 30 juni 1943, därvid uppdrogs *dels* åt arbetsrådet att verkställa utredning rörande lämpligheten och behovet av sådana ändringar i arbetstidslagstiftningen närstående författningar, att möjlighet bereddes till överflyttning av ansvaret för författningarnas efterlevnad till särskild i arbetsgivarens ställe av arbetsrådet godtagen arbetsföreståndare, samt att till Kungl. Maj:t avgiva det förslag, vartill utredningen kunde föranleda, *dels ock* åt 1938 års arbetarskyddskommitté att i samband med fullgörande av kommitténs uppdrag taga under övervägande, huruvida och i vad mån möjlighet borde beredas till överflyttning av ansvaret för iakttagande av arbetarskyddslagstiftningen från arbetsgivare till särskild arbetsföreståndare. Efter verkställd utredning har Kungl. Maj:t den 24 november 1944 beslutat inhämta lagrådets yttrande över ett i ämnet utarbetat lagförslag.

98. den 4 juni 1943, i anledning av väckta motioner om avskaffande av utskylds-, fattigvårds- och konkursstrecken såsom diskvalifikationsgrunder för rösträtt vid allmänna val. (274.)

Överlämnad från justitiedepartementet den 4 maj 1944 för handläggning i vad gäller erforderliga ändringar vid kommunala val. Ärendet är därefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

99. den 5 juni 1943, i anledning av väckt motion angående rätt för fattig, å sanatorium vårdad lungsjuk att för personligt bruk uppbära del av sjukpension, m. m. (283.)

Anmäld den 17 juni 1943, därvid åt medicinalstyrelsen uppdrogs att verkställa den begärda utredningen och till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Detta uppdrag har ännu icke fullgjorts.

100. samma dag, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i förordningen om mödrahjälp. (284.)

Anmäld den 17 juni 1943, därvid åt socialstyrelsen uppdrogs att verkställa den begärda utredningen samt till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Socialstyrelsen har med anledning härav den 12 november 1943 avgivit förslag till vissa ändringar i förordningen om mödrahjälp. Kungl. Maj:t har därefter för 1944 års riksdag framlagt proposition (nr 28) med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1, 2 och 4 §§ förordningen den 11 juni 1937 (nr 339) om mödrahjälp, m. m., vilken av riksdagen godkänts. Författningar i ämnet utfärdade den 19 maj 1944 (sv. f. nr 228—231). Ärendet är slutbehandlat.

101. den 28 juni 1943, i anledning av riksdagens år 1942 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1941—30 juni 1942. (417.)

Anmäld och slutbehandlad beträffande punkten 2 den 31 mars 1944. Den under punkten 3 i skrivelsen upptagna frågan om kostnaderna för inlösen och förvaring av vapen är föremål för övervägande i samband med den landsfogden E. Sjöholm anförtrodda översynen av 1934 års vapenkungörelse. (Jfr ärendet under punkten 58.)

102. den 16 november 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde. (476.)

Anmäld den 19 och den 26 november samt den 10 december 1943 ävensom den 21 januari 1944. Ärendet är därmed slutbehandlat.

Av dessa ärenden äro alltså de under 4, 8, 10, 32, 35, 39, 63, 76, 87, 93, 100 och 102 omförmälda av Kungl. Maj:t inom socialdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

4. Kommunikationsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 13 juni 1932, i anledning av dels riksdagens revisorers uttalande angående åtgärder för reglering av konkurrensförhållandet mellan järnvägs- och automobiltrafiken, dels ock i ämnet väckta motioner m. m. (364.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1940 sid. 327. Sedan 1938 års järnvägstaxekommitté den 30 januari 1939 inkommit med förslag till taxa för beföring av gods m. m. å statens järnvägar, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

2. den 28 april 1936, i anledning av väckta motioner om bemyndigande för Kungl. Maj:t att försälja tomter å hamnområden, tillhöriga statens fiskehamnar. (191.)

Anmäld den 8 maj 1936, därvid väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anbefalldes att till Kungl. Maj:t inkomma med den i riksdagens skrivelse åsyftade utredningen samt med de förslag i ämnet, till vilka utredningen kunde föranleda. Utredning och förslag hava ännu icke inkommit.

3. den 30 april 1938, angående utredning av skärgårdarnas trafikproblem. (210.)

Anmäld den 21 juli 1938, därvid departementschefen bemyndigades att tillkalla sakkunniga för utredning rörande skärgårdarnas behov av förbättrade kommunikationer m. m. Med stöd av nämnda bemyndigande har departementschefen den 30 juli 1938 tillkallat sakkunniga (sakkunniga för utredning rörande skärgårdarnas kommunikationsbehov). Sedan de sakkunniga den 25 november 1939 och den 10 juli 1940 avgivit förslag rörande skärgårdarnas behov av förbättrade kommunikationer (del I och II, st. off. utr. 1939: 34 och 1940: 15) och utlåtanden häröver avgivits, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. den 18 april 1939, i anledning av väckt motion om övergång till högertrafik. (170.)

Anmäld den 20 juli 1939, därvid departementschefen bemyndigades tillkalla sakkunniga för utredning rörande lämpligheten av en övergång till högertrafik m. m. Med stöd av nämnda bemyndigande har departementschefen den 26 augusti 1939 tillkallat sakkunniga (1939 års högertrafikkommitté). Sedan kommittén den 6 december 1940 avgivit betänkande med förslag rörande övergång till högertrafik i Sverige (st. off. utr. 1940: 30) och utlåtanden däröver inhämtats, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

5. den 26 maj 1939, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av vattenfallsstyrelsen m. m. (313.)

Anmäld den 2 juni 1939, därvid erforderliga åtgärder beslötos. Därjämte uppdrogs åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att inkomma med förslag till åt-

gårdar för överförande av förvaltningen av Södertälje kanal till nämnda styrelse. Sedan sådant förslag inkommit och riksräkenskapsverket däröver avgivit utlåtande, hava, i anledning av remisser, yttranden avgivits den 2 oktober 1942, den 18 oktober 1943 samt den 26 juni 1944 av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, den 5 december 1942 och den 22 november 1943 av riksräkenskapsverket samt den 31 augusti 1944 av vattenfallsstyrelsen, varefter väg- och vattenbyggnadsstyrelsen den 6 november 1944 inkommit med en skrivelse i ärendet. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

6. den 5 mars 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde. (59.)

Anmäld den 14 mars 1941, och hava då samt sedermera erforderliga åtgärder beslutits beträffande vissa i skrivelsen upptagna anslag. Sedan enligt gällande regler Kungl. Maj:ts dispositionsrätt beträffande de i skrivelsen avsedda anslagen upphört, har Kungl. Maj:t den 30 december 1944 förordnat, att skrivelsen skulle, såsom icke föranledande någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd, läggas till handlingarna.

7. samma dag, angående regleringen för budgetåret 1941/42 av utgifterna för kapitalinvestering i avseende å postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk. (60.)

Anmäld den 14 mars 1941, och hava då samt sedermera erforderliga åtgärder beslutits utom beträffande ärendet under punkten 3 (om- och tillbyggnad av posthuset i Karlstad), vilket ärende den 22 mars 1941 remitterats till 1940 års civila byggnadsutredning. Sedan utredningen den 20 november 1944 avgivit utlåtande, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

8. den 26 mars 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 till vägbyggnader m. m. (110.)

Av de i skrivelsen upptagna anslagen, vilkas disposition beror på särskilt beslut av Kungl. Maj:t, har det under punkten 1 anvisade anslaget till bidrag till byggande och förbättring av vissa för riksförsvaret betydelsefulla vägar och broar delvis tagits i anspråk genom beslut den 19 september och den 21 november 1941. Sedan enligt gällande regler Kungl. Maj:ts dispositionsrätt beträffande de i skrivelsen avsedda anslagen upphört, har Kungl. Maj:t den 30 december 1944 förordnat, att skrivelsen skulle, såsom icke föranledande någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd, läggas till handlingarna.

9. den 18 maj 1943, i anledning av väckta motioner angående utredning rörande rundradiorörelsen. (209.)

Anmäld den 30 juni 1943, varvid chefen för kommunikationsdepartementet bemyndigades tillkalla sakkunniga att verkställa den av riksdagen begärda utredningen. Med stöd av nämnda bemyndigande hava tillkallats särskilda sakkunniga.

10. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till posthusbyggnad i Östersund. (211.)

Anmäld den 21 maj 1943, därvid byggnadsstyrelsen anbefalldes att i samråd med generalpoststyrelsen och med beaktande av vad departementschefen i ämnet anfört till statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 5 mars 1943 upprätta och till Kungl. Maj:t inkomma med omarbetade byggnadsrit-

ningar för posthusbyggnaden. Sedan styrelsen i skrivelse den 4 november 1943 inkommit med nytt ritningsförslag, har Kungl. Maj:t den 10 december 1943 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att i samråd med generalpoststyrelsen låta uppföra byggnaden. Ärendet är därmed slutbehandlat.

11. den 21 juni 1943, angående större planmässighet i den svenska hamnbyggnadspolitiken. (375.)
Anmäld den 17 mars 1944, varvid chefen för kommunikationsdepartementet bemyndigades tillkalla sakkunniga att verkställa av riksdagen begärd utredning. Med stöd av nämnda bemyndigande hava tillkallats särskilda sakkunniga.

12. den 1 juli 1943, angående järnvägs ansvar för skada å gods. (440.)
Anmäld den 3 december 1943, varvid chefen för kommunikationsdepartementet bemyndigades tillkalla en sakkunnig för att verkställa av riksdagen begärd översyn av reglerna i gällande järnvägstrafikstadga. Med stöd av nämnda bemyndigande har tillkallats särskild sakkunnig.

Av dessa ärenden äro alltså de under 6, 8 och 10 omförmälda av Kungl. Maj:t inom kommunikationsdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

5. Finansdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 27 april 1906, i anledning av riksdagens år 1905 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1904. (87.)
Ärendet är, i vad angår frågan om reglering av den till vissa stapelstäder utgående tolagsersättningen, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

2. den 3 maj 1913, angående kungl. Djurgårdens bevarande i största möjliga utsträckning såsom naturlig park. (69.)
Ö. Ä., som anbefallts att efter Stockholms stadsfullmäktiges hörande yttra sig i ärendet, har ännu ej inkommit med sådant yttrande.

3. den 17 maj 1913, angående utfärdande av enhetliga bestämmelser för kommunernas bokföring. (116.)
Frågan har ur finansstatistisk synpunkt behandlats i proposition nr 364 till 1943 års riksdag. Kungl. Maj:t har den 14 september 1944 fastställt nya formulär för sammandrag av räkenskaperna för landsting, städer, köpingar och municipalsamhällen. Ärendet är, såvitt angår landskommunernas bokföring, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. den 26 maj 1915, angående minskning av utgifterna för Sveriges officiella statistik i samband med omläggning av grunderna för densamma. (173.)
Ärendet har behandlats dels i statistiksakkunnigas den 1 juni 1922 avgivna betänkande med utredning och förslag till åtgärder för minskning av kostnaderna för den officiella statistiken samt åstadkommande av permanent kontroll över det statistiska arbetet m. m., dels ock i ett betänkande med förslag angående den statliga statistikens organisation m. m. (st. off. utr. 1943:28), avgivet av besparingsberedningens statistikkommitté. Kungl. Maj:t har den 17 december 1943 uppdragit åt överdirektören E. J. Höijer att såsom sakkunnig inom finansdepartementet biträda med fortsatt utredning angående rationalisering av den statliga statistiken.

5. den 15 juni 1917, angående en kraftigare reglerande verksamhet från statens sida på den inhemska penningmarknaden, eventuellt genom en särskild statsbank. (322.)

Jfr ärendet under punkten 72 här nedan.

6. den 12 juni 1918, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående tillsättande av en jordkommission med närmare angivet uppdrag. (368.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 sid. 254.

7. den 24 mars 1920, angående av postverket ifrågasatt övertagande av stämpeltrycket. (95.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

8. den 11 maj 1921, i fråga om åvägbringande av en rationell skatteuppbörd. (167.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1943 sid. 251—252. Sedan i propositionen nr 17 till 1943 års riksdag framlagts förslag till bl. a. förordning om erkända skatteförmedlingskassor samt förordning om utskyldsbe-
taling genom erkända skatteförmedlingskassor, vilka förslag i huvudsak antogs av riksdagen, hava författningar i ämnet utfärdats den 30 april 1943 (sv. f. nr 205—206). Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1943 har chefen för finansdepartementet den 29 juli 1943 tillkallat sakkunniga med uppdrag att inom departementet biträda med fortsatt utredning av frågan om en omläggning av uppbördsförfarandet. Dessa sakkunniga hava den 8 januari 1944 framlagt vissa huvudlinjer, enligt vilka frågan om rationellare skatteuppbörd skulle kunna lösas. Härefter har chefen för finansdepartementet med stöd av Kungl. Maj:ts den 28 januari 1944 lämnade bemyndigande tillkallat särskilda sakkunniga för ytterligare utredning av frågan om en omläggning av uppbördsförfarandet.

9. den 20 mars 1923, i anledning av väckt motion om förhindrande, att vissa av statsfinansiella skäl genomförda tullförhöjningar utnyttjas av inhemska tillverkare. (58.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

10. den 27 april 1923, angående vidtagande av anordningar till viss lättnad för skattskyldig i fall av dubbelbeskattning. (116.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1944 sid. 281. Ärendet har den 9 september 1944 överlämnats till 1944 års uppbördsberedning för att tagas i övervägande vid fullgörande av det åt beredningen lämnade uppdraget.

11. den 6 juni 1923, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 1 och 5 i förordningen den 2 juni 1911 angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande. (284.)

Sedan socialstyrelsen den 14 mars 1930 inkommit med anbefalld utredning, är ärendet, som sammanhänger med frågan om avlösningen av frälseräntor, beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

12. den 15 maj 1925, i anledning av väckt motion om utredning och förslag angående skyldighet för svenska medborgare, som mottaga utnämning till riddare och kommandörer av ordnar, att lösa utnämningens brev och erlagga härför stadgad stämpelavgift. (194.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

13. den 28 maj 1927, i anledning av riksdagens år 1926 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1925—30 juni 1926. (225.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 sid. 255. (Jfr ärendet under punkten 48 här nedan.)

14. den 27 mars 1928, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisorisk förlängning av förordningen den 26 juli 1926 (nr 382) angående utförelsebevis för råg och vete m. m. ävensom i ämnet väckta motioner. (93.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning i vad rör beräkningen av städernas tolagsersättning med avseende å de tullavgifter, som skolat utgå för importerad spannmål men från vilka avgifters erläggande vederbörande befriats på grund av avlämnade utförelsebevis.

15. den 15 maj 1928, i anledning av riksdagens år 1927 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1926 — 30 juni 1927. (190.)

Ärendet har slutbehandlats utom såvitt angår punkten 5 (inteckningar i kronans fastigheter). I denna del har ärendet överlämnats till f. d. generaldirektören L. Berglöf för att av honom tagas i övervägande vid fullgörandet av honom lämnat uppdrag att inom finansdepartementet biträda med utredning av frågan om den rättsliga värden och förvaltningen av kronans fasta egendom.

16. den 1 juni 1928, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kommunalskattelag m. m. jämte i ärendet väckta motioner. (344.)

Skrivelsen har för utredning överlämnats till kommunalskatteberedningen, såvitt angår dels punkten a) (frågan om en rationell utjämning av skattetrycket inom kommunerna), dels punkten b) (frågan i vad mån och på vad sätt tryggandet åt kommunerna av tillgång till fasta beskattningsunderlag må kunna komma att utöver fastighet vila å även andra beskattningsföremål såsom näringsföretag och penningkapital, samt hur vid en sådan beskattning hänsyn skall kunna tagas till de skattskyldigas olika skatteförmåga), dels ock punkten c) (frågan om förvärvskällornas omfattning vid beskattning av inkomst av jordbruksfastighet, vilken fråga berörts i propositionen nr 220 till 1932 års riksdag, sid. 127 och 128). Till kommunalskatteberedningen har därjämte den 27 november 1936 överlämnats ärendet under punkten e) (frågan i vad mån avdrag för gäldranta må äga rum vid statens taxering till kommunal inkomstskatt) för att tagas under övervägande vid fullgörande av beredningens uppdrag.

Kommunalskatteberedningen har den 18 juli 1942 avgivit betänkanden med förslag till omläggning av den kommunala beskattningen m. m., Del I (den kommunala beskattningen) och Del II (inkomstbeskattningen av skogsbruk). I betänkandet Del I har frågan under punkt b) behandlats, och i samma betänkande har förslag framlagts, som i vissa hänseenden berör frågan under punkt c). I beredningens den 19 augusti 1943 avgivna betänkande, Del III, har den under punkt a) upptagna frågan behandlats. Kommunalskatteberedningens förslag har under år 1944 varit föremål för remissbehandling. Förevarande ärende är i nu angivna delar beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Sedan försäkringsinspektionen den 18 november 1933 inkommit med infordrad utredning av frågan under punkten d) om ändring i lagstiftningen rörande försäkringsrörelse, i den mån denna avser bestämmande av räntefoten för beräk-

ning av premieåterbäringsreserv, har Ö. Å. den 20 januari 1934 avgivit infordrat utlåtande i frågan. Det under punkten d) upptagna ärendet har därefter den 9 september 1944 överlämnats till försäkringsutredningen för att tagas i övervägande vid fullgörande av det åt utredningen lämnade uppdraget.

17. den 16 maj 1929, i anledning av riksdagens år 1928 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1927 — 30 juni 1928. (175.)

I anledning av vad riksdagen under punkten 5 (utgifter för renhållning m. m. å vissa av kronan för den allmänna trafiken eller till Stockholms stad upplåtna områden) anfört uppdrog Kungl. Maj:t den 2 oktober 1931 åt kronans fastighetskommission av år 1925 att å kronans vägnar gentemot Stockholms stad framställa anspråk på att renhållningen av kronans till staden eller för den allmänna trafiken utan ersättning upplåtta områden icke vidare skulle bekostas av kronan. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 2 december 1932 åvilar detta uppdrag numera djurgårdskommissionen. I samband med 1940 års markavtal mellan staten och Stockholms stad har överenskommelse träffats utom såvitt rör slottsbacken och övrig kronan tillhörig mark omkring kungl. slottet.

Vad angår ärendet under punkten 6 (stämpelavgifter för vissa nya fondpapper) av förevarande skrivelse, har på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 16 maj 1930 utredning igångsatts rörande ändrade bestämmelser i fråga om stämpelavgifter, som avses i 8 § stämpelförordningen. Resultaten av vissa förberedande undersökningar hava överlämnats till finansdepartementet. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

18. den 5 juni 1929, i anledning av väckt motion om upphävande av stämpelplikten beträffande växlar och räntebesked från bankinrättningar. (314.) Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 sid. 256. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

19. den 29 mars 1930, i anledning av väckt motion om viss ändring i lagen om skogsaccis. (103.)

Ärendet har den 20 november 1936 överlämnats till kommunalskatteberedningen för att tagas under övervägande vid fullgörande av det beredningen lämnade uppdraget. I kommunalskatteberedningens den 18 juli 1942 avgivna betänkanden med förslag till omläggning av den kommunala beskattningen m. m. (se ovan under punkt 16) har denna fråga behandlats. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

20. den 3 juni 1930, i anledning av väckta motioner om sänkning av repartitionstalet för jordbruksfastighet. (340.)

Frågan om fördelning på olika kommuner av inkomst av rörelse, vilken fråga varit föremål för övervägande av 1930 års kommunalskatteberedning, har jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 28 oktober 1932 för fortsatt utredning överlämnats till numera regeringsrådet C. W. U. Kuylenstierna i egenskap av sakkunnig inom finansdepartementet. Beträffande övriga i skrivelsen berörda, ännu ej avgjorda frågor hänvisas till vad som under punkten 16 härövan anmärkts rörande punkterna a) och b) i riksdagens skrivelse den 1 juni 1928, nr 344.

21. den 11 juni 1930, angående åtgärder för införande av folkregister m. m. (381.)

Ärendet har varit föremål för utredning av 1936 års uppbördskommitté, som den 19 december 1938 avgivit betänkande med förslag till omorganisation av

uppbördsväsendet och folkbokföringen m. m. Den inom finansdepartementet tillsatta besparingsberedningen har den 26 september 1941 tillkallat sakkunniga för utredning i fråga om folkbokföringen. Dessa sakkunniga hava den 7 november 1944 avgivit betänkande med förslag till omorganisation av folkbokföringen. Ärendet är föremål för fortsatt utredning.

22. den 28 maj 1931, i anledning av väckt motion angående beskattningen av äkta makar och om hänsynstagande vid beskattningen till försörjning av hemmavarande barn. (291.)

Beträffande statsbeskattningen har ärendet behandlats i proposition nr 258 till 1938 års riksdag. — De i motionen väckta frågorna hava vidare, såvitt angår statsbeskattningen, behandlats av 1941 års familjebeskattningskommitté i de sakkunnigas den 30 januari 1943 avgivna betänkande med förslag till ändrade grunder för familjebeskattningen. I kommunalskatteberedningens den 18 juli 1942 avgivna betänkande, Del I (se ovan under punkt 16), har behandlats frågan om familjebeskattnings omfattning vid den kommunala beskattningen. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

23. den 10 maj 1932, i anledning av väckt motion angående ytterligare begränsning av rätten för skattskyldig att sammanföra inkomster från olika verksamhetsgrenar till en och samma förvärvskälla. (191.)

Anmäld den 16 september 1932 och överlämnad för utredning till numera regeringsrådet C. W. U. Kuylenstierna i egenskap av sakkunnig inom finansdepartementet.

24. den 11 maj 1932, angående överlåtande av uppbörd av kronoskatt i stad å bankinrättning, som erhållit Kungl. Maj:ts oktroj. (178.)

Se ovan under punkt 8.

25. den 11 juni 1932, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ecklesiastik boställsordning m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (361.)

Frågan om utredning, hur prästerna skola befrias från skyldighet att erlägga kommunal fastighetsskatt för prästgårdar som upplåtas åt dem, är under behandling hos 1944 års skattesakkunniga.

26. den 15 juni 1932, angående rätt för dubbeltaxerad person till anstånd med gäldande av det ena av de påförda skattebeloppen. (369.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1944 sid. 284. Ärendet har den 9 september 1944 överlämnats till 1944 års uppbördsberedning för att tagas i övervägande vid fullgörande av det åt beredningen lämnade uppdraget.

27. den 24 maj 1933, i anledning av väckt motion angående avlösning enligt bestämmelserna för frälseskatteränta av vissa avgifter till Lunds domkyrka samt s. k. hospitalsränta. (240.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 sid. 258. Ärendet är i vad angår s. k. erkänsla vid försäljning utom börd av skattesålda domkyrko hemman beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

28. den 22 mars 1934, i anledning av väckta motioner om ändring i gällande bestämmelser rörande tillverkning, beskattning och försäljning av malt-drycker. (121.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 sid. 258.

29. den 20 april 1934, i anledning av väckt motion angående åvägbringande av ett särskilt skattesystem för sjöfolk. (177.)

Ärendet har varit föremål för utredning av 1936 års uppborrdskommitté, som den 19 december 1938 avgivit betänkande med förslag till omorganisation av uppborrdsväsendet och folkbokföringen m. m., vilket är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Sedan chefen för finansdepartementet den 8 maj 1942 förordnat postsparbankschefen J. Enger att såsom särskild sakkunnig verkställa utredning av frågan om sjöfolkets utskyldsbetalning, har Enger den 31 augusti 1942 avgivit betänkande med förslag till åtgärder för främjande av sjöfolkets utskyldsbetalning (st. off. utr. 1942:37). Yttranden över betänkandet hava avgivits av ett antal myndigheter och sammanslutningar. — Frågan om en omläggning av uppborrdsförfarandet i sin helhet är under utredning av särskilda sakkunniga. Se ovan under punkt 8.

30. samma dag, i anledning av väckt motion angående ändringar i mantals-skrivningsförordningen. (178.)

Ärendet har varit föremål för utredning av 1936 års uppborrdskommitté, som den 19 december 1938 avgivit betänkande med förslag till omorganisation av uppborrdsväsendet och folkbokföringen m. m., vilket är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Se ovan under punkt 21.

31. den 2 juni 1934, angående förbättrande av landskommunernas räkenskapsväsen. (298.)

Frågan har ur finansstatistisk synpunkt behandlats i proposition nr 364 till 1943 års riksdag. (Jfr ärendet under punkt 3 här ovan.)

32. den 5 juni 1934, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till avtal med Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag och Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund jämte i ämnet väckta motioner. (301.)

Anmäld och slutbehandlad den 30 december 1944.

33. samma dag, i anledning av riksdagens år 1933 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1932—30 juni 1933. (307.)

Ärendet under punkten 2 (avkortningslängder för kronorestantier i Stockholm) har varit föremål för utredning av 1936 års uppborrdskommitté, som den 19 december 1938 avgivit betänkande med förslag till omorganisation av uppborrdsväsendet och folkbokföringen m. m., vilket är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Ärendet under punkten 3 (utanordnandet av statsmedel m. m.) är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

34. den 9 juni 1934, angående åtgärder för begränsning av bisyssleväsendet m. m. (358.)

Ärendet har varit föremål för utredning av kvinnoarbetskommittén, som den 23 november 1938 avgivit betänkande angående gift kvinnas förvärvsarbete m. m., vilket är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Jfr nedan punkt 88.

35. den 4 juni 1935, i anledning av väckt motion angående ändrade grunder för sättande av markegång. (270.)

Ärendet, som sammanhänger med frågan om avlösningen av frälseräntor, är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

36. den 6 juni 1935, i anledning av riksdagens år 1934 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill

hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1933 — 30 juni 1934. (279.)

Ärendet under punkten 5 (provision för stämpelförsäljning), vilket behandlats i propositionen nr 208 år 1939, är såvitt angår stämpelförsäljare med oreglerad avlöning beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr sv. f. 1939 nr 330 och 334.)

37. samma dag, i anledning av vissa motioner avseende ändringar i gällande kommunalskattelag m. m. (282.)

Ärendet, som överlämnats till kommunalskatteberedningen, har behandlats i beredningens den 18 juli 1942 avgivna betänkanden (se ovan under punkt 16). Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

38. samma dag, i anledning av väckta motioner om åtgärder för effektiv in-
drivning av skogsaccis och skogsvårdsavgifter. (284.)

Ärendet, som den 20 november 1936 överlämnats till kommunalskatteberedningen för att tagas i övervägande vid fullgörandet av det beredningen lämnade uppdraget, har behandlats i beredningens den 18 juli 1942 avgivna betänkanden (se ovan under punkt 16). Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

39. den 7 juni 1935, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om folkpensionering m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (298.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 sid. 260.

40. den 14 juni 1935, angående åtgärder för ökad malmutskeppning över Luleå. (309.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1941 sid. 260.

41. den 1 april 1936, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ned-sättning av avgiften för skatteinbetalning över postgiro vid skatteupp-börd i Stockholms stad. (127.)

Ärendet har överlämnats från kommunikationsdepartementet i vad avser frågan, huruvida skatteuppbörden — ej blott den statliga utan även den kommunala — i övriga delar av landet må kunna ordnas på enahanda sätt som för Stockholms stad. Sedan ärendet den 13 november 1936 i berörda del överlämnats till 1936 års uppbördskommitté för att tagas i övervägande vid fullgörandet av kommitténs uppdrag, har kommittén den 19 december 1938 avgivit betänkande med förslag till omorganisation av uppbördsväsendet och folkbokföringen m. m. Ärendet har därefter överlämnats till särskilda sakkunniga, som tillkallats med uppdrag att biträda med fortsatt utredning av frågan om en omläggning av uppbördsförfarandet. Se ovan under punkt 8.

42. den 19 juni 1936, i anledning av riksdagens år 1935 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1934 — 30 juni 1935. (339.)

Ärendena under punkterna 5 (kassarabatter m. m.), 6 (anmärkningsarvode till advokatfiskalerna vid hovrätterna) samt 10 (statsverkets provision å uppbörden av landstingsskatt i magistratsstäder) äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Av dessa har ärendet under punkten 6 berörts i 1939 års statsverksproposition (sjunde huvudtiteln, sid. 86).

43. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner nr 201 med förslag till allmänt familjepensionsreglemente m. m., nr 245 angående överenskommelser med civilstatens och telegrafverkets änke- och pupillkassor

om övertagande av kassornas rörelse m. m. samt nr 258 angående överenskommelse med statens järnvägars änke- och pupillkassa om övertagande av kassans rörelse m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (366.)

Frågan om utredning rörande utvidgning av familjepensionsrätten för barn till att, i den omfattning som finnes skälig, gälla även manlig befattningshavares eller arbetares barn utom äktenskap är beroende på Kungl. Maj:ts prövning, i avbidan på resultatet av en inom justitiedepartementet pågående utredning angående de utomäktenskapliga barnens rättsliga ställning i allmänhet.

44. den 22 juni 1936, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 28 september 1928 om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt m. m. (387.)

Anmäld och slutbehandlad utom i fråga om avdragsrätt och skatteplikt för periodiskt understöd, i vilken del ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

45. den 25 maj 1937, i anledning av riksdagens år 1936 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1935—30 juni 1936. (311.)

I ärendena under punkterna 5 (vissa avskrivningsfrågor) och 7 (indrivningen av kronans fordringar i balans- och därmed jämställda mål) har riksräkenskapsverket med skrivelse den 8 augusti 1942 ingivit anbefalld utredning. Sedan statskontoret och kammarrätten däröver avgivit utlåtanden, äro dessa ärenden beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

46. den 4 juni 1937, i anledning av väckt motion om viss ändring av gällande bestämmelser rörande restitution av arvsskatt. (408.)

Anmäld den 9 april 1941 och därvid slutbehandlad utom i vad rör frågan om ändring i taxeringsförordningen, i vilken del ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

47. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 och 8 §§ förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften, ävensom vissa motioner angående stämpelavgiften. (416.)

Anmäld den 18 juni 1937 och den 20 januari 1939 och därvid slutbehandlad utom i vad angår åtgärder mot uteblivet eller försenat erläggande av lagfartsstämpel, i vilken del ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

48. den 27 maj 1938, i anledning av riksdagens år 1937 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning. (308.)

Ärendet under punkten 6 (brandförsäkring av statsverket tillhörande byggnader m. m.) har varit föremål för utredning av de med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1941 av chefen för finansdepartementet tillkallade sakkunniga angående försäkring av statens egendom, vilka avgivit förslag i ämnet den 27 februari 1942. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Anmäld beträffande punkten 8 (vissa fondmedel m. m.) den 17 juni 1938, därvid Kungl. Maj:t anbefalld statskontoret *dels* att i vissa hänseenden verkställa utredning angående behandlingen av de statskontorets förvaltning underställda, räntebärande fonderna, *dels ock* att framlägga förslag till regler för statskontorets fondförvaltning. Utredningsuppdraget har genom Kungl. Maj:ts beslut den 8 november 1940 utvidgats till att omfatta jämväl frågan om förut-sättningarna för viss decentralisering av ifrågavarande fondförvaltning. Ifråga-

varande utredning har numera verkställt av statskontoret, som den 2 juni 1943 avgivit utlåtande i ämnet. Sedan yttranden inhämtats från ett antal myndigheter m. fl., är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Ärendena under punkterna 3 (vissa entreprenadförfaranden) och 5 (räntor å vissa restituerade utskylder) äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

49. samma dag, i anledning av väckta motioner om nedsättning av tullsattserna på industrimaskiner, som ej tillverkas inom landet. (331.)

Ärendet, som behandlats i ett av 1938 års tulltaxerevision den 8 mars 1939 avgivet betänkande, är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

50. den 29 april 1939, i anledning av riksdagens år 1938 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1937—30 juni 1938. (219.)

Vad angår ärendet under punkten 7 (centralupphandling för statsmyndigheters behov) har Kungl. Maj:t den 27 november 1942 uppdragit åt statens industrikommission att tillhandagå statsmyndigheterna med upplysningar i vissa upphandlingsfrågor m. m. (sv. f. nr 910).

51. den 13 maj 1939, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till ersättning till statens domäners fond för upplåten mark m. m. (246.)

Anmäld den 9 juni 1939, därvid Kungl. Maj:t anbefalld domänstyrelsen att avgiva förslag till föreskrifter rörande redovisningen av vissa fastigheter, samt den 28 juni 1940. Domänstyrelsen har med skrivelse den 17 mars 1943 överlämnat den anbefallda utredningen. Sedan riksräkenskapsverket och byggnadsstyrelsen däröver avgivit utlåtanden, har ärendet återremitterats till riksräkenskapsverket för ytterligare utredning.

52. den 23 maj 1939, i anledning av väckt motion om beredande av tjänste- och familjepensionsrätt åt extra lantmätare. (273.)

Anmäld och slutbehandlad den 17 mars 1944.

53. den 3 juni 1939, i anledning av väckta motioner angående formerna för riksdagens budgetbehandling. (343.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

54. den 9 juni 1939, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disposition av fonden för vissa stödåtgärder inom malmkommunerna. (364.)

Anmäld den 22 juni 1939. Skrivelsen har sedermera genom beslut den 10 september 1943 överlämnats till statens arbetsmarknadskommission för utarbetande av förslag till definitiva dispositionsbestämmelser för ifrågavarande fond. Förslag i ämnet har den 24 februari 1944 avgivits av kommissionen. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

55. samma dag, i anledning av väckta motioner om utsträckning av riksdagens revisorers granskningsrätt att omfatta vissa monopolföretag m. m. (376.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr även proposition nr 164 år 1943.)

56. den 28 november 1939, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om uppförande å riksstaten för budgetåret 1939/40 av en huvudtitel för folkhus-hållningsdepartementet m. m. (70.)

Anmäld på folkhushållningsdepartementets föredragning den 15 december 1939. Åter anmäld och slutbehandlad den 28 april 1944.

57. den 28 maj 1940, i anledning av väckta motioner angående slopande av markegångssättningen. (287.)
Ärendet, som sammanhänger med frågan om avlösningen av frälseräntor, är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

58. samma dag, i anledning av väckta motioner om utökning av arbetstiden för befattningshavare i statens tjänst. (293.)
Sedan skrivelsen enligt Kungl. Maj:ts beslut den 22 november 1940 överlämnats till besparingsberedningen för att tagas i övervägande vid fullgörande av beredningens uppdrag, har beredningen den 1 december 1942 avgivit en promemoria med yttrande och förslag angående arbetstiden för viss personal inom statsförvaltningen.

59. den 13 juni 1940, i anledning av väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande avdrag för förlust vid beräkning av skattepliktig inkomst av fastighet, rörelse och tillfällig förvärvsverksamhet. (403.)
Anmäld den 19 september 1941 och överlämnad för utredning till numera regeringsrådet C. W. U. Kuylenstierna i egenskap av sakkunnig inom finansdepartementet. Därefter har ärendet den 9 september 1944 överlämnats till 1944 års allmänna skattekommitté för att tagas i övervägande vid fullgörandet av det kommittén lämnade uppdraget.

60. samma dag, i anledning av väckta motioner om sådan ändring av skattebetalningssystemet att skatterna komma att betalas samma år som inkomsten intjänats m. m. (404.)
Anmäld den 20 september 1940 och överlämnad till t. f. underståthållaren K. G. A. Sandström såsom särskilt tillkallad utredningsman. Se ämbetsberättelsen 1943 sid. 251—252. — Ärendet har därefter överlämnats till särskilda sakkunniga med uppdrag att inom departementet biträda med fortsatt utredning av frågan om en omläggning av uppbördsförfarandet. Se ovan under punkt 8.

61. den 14 juni 1940, i anledning av riksdagens år 1939 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1938—30 juni 1939 m. m. (388.)
Ärendet under punkten 1 (vissa upphandlingsärenden, utom i vad angår upphandling vid statens arbetsmarknadskommission) är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

62. den 18 juni 1940, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa av krisläget föranledda lönespörsmål jämte i ämnet väckta motioner. (437.)
Anmäld i viss del den 21 juni 1940, varvid kungörelser utfärdades (sv. f. nr 611, 700—702 och 704). Åter anmäld den 28 mars 1941, den 6 mars 1942, den 5 mars 1943 och den 10 mars 1944, varvid kungörelser utfärdades (sv. f. nr 180/1941, 79/1942, 94/1943 och 66/1944). I vad rör frågan om det av riksdagen lämnade bemyndigandet för Kungl. Maj:t *dels* att, i fall då tjänsteman på grund av rådande läge ej kunnat uttaga hela sin semester inom i vederbörande avlösningsreglemente stadgad tid, medge utsträckning av tiden för uttagande av semestern samt *dels* att meddela särskilda bestämmelser rörande bestridande av avlöningskostnaderna i fall, då befattningshavare vid visst verk anbefalles tjänstgöra vid annat verk, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

63. den 11 december 1940, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om allmän omsättningsskatt. (79.)
Anmäld den 13 december 1940, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 1000—1002). I vad angår riksdagens begäran om utredning om accis å visst slag av papper, har inom finansdepartementet upprättats en promemoria med förslag till bestämmelser i ämnet, varöver, efter remiss, yttranden avgivits den 21 augusti 1941 av kommerskollegium och den 24 oktober 1941 av kontrollstyrelsen. Sedermera har docenten Carsten Welinder på uppdrag av chefen för finansdepartementet utarbetat en den 28 maj 1943 dagtecknad promemoria angående skatt å förströelsetidskrifter. Över promemorian hava yttranden avgivits av vissa myndigheter och sammanslutningar. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
64. den 18 december 1940, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition rörande bemyndigande för Kungl. Maj:t att i vissa fall medgiva eftergift beträffande krigskonjunkturskatt m. m. (103.)
Anmäld den 20 december 1940, varvid tillsattes en särskild nämnd för beredning av hithörande frågor. Med stöd av fullmakten har eftergift i ett flertal fall medgivits.
65. den 19 december 1940, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lärarens avlönings- och anställningsförhållanden under tid, då undervisningen inställes eller begränsas på grund av vid krig eller krigsfara vidtagna anordningar eller till följd av bränslebrist eller av annan dylik orsak, m. m. (92.)
Anmäld den 14 februari 1941, varvid kungörelse utfärdades (sv. f. nr 71). Skrivelsen, som även anmälts på ecklesiastikdepartementets föredragning, är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
66. den 15 februari 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde. (25.)
Anmäld den 28 februari 1941. Åter anmäld den 30 juni 1944. Ärendet är därmed slutbehandlat.
67. den 2 april 1941, i anledning av väckta motioner avseende förordningen om allmän omsättningsskatt. (147.)
Anmäld den 2 maj 1941, varvid kammarrätten och centrala omsättningsskatte-nämnden anbefalldes verkställa utredning rörande de i skrivelsen avsedda spörsmålen. Åter anmäld den 21 november 1941, varvid beslöts proposition till riksdagen (nr 342). I vad rör frågan om återförsäljarbegreppet i omsättningsskatteförordningen samt frågan om centrala omsättningsskattenämndens befogenheter och organisation m. m. är skrivelsen beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Dessa två frågor hava behandlats i en inom departementet upprättad promemoria den 1 november 1944, över vilken promemoria vissa remissyttranden infordrats.
68. den 19 april 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1941/42 under riksstatens åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet. (8.)
Anmäld, såvitt angår frågan om omprövning av gällande grunder beträffande ersättning för flyttningskostnader, den 20 mars 1942 och överlämnad till 1942 års flyttningsersättningssakkunniga. De sakkunniga hava den 28 januari 1943 avgivit betänkande med förslag till författningar angående ersättning för flytt-

ningskostnad (st. off. utr. 1943: 2). Detta ärende, som varit föremål för behandling vid 1944 års riksdag, har därefter anmälts och slutbehandlats den 15 juni 1944, varvid författning utfärdats (sv. f. nr 382).

69. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8) m. m. (286.)

Skrivelsen är, såvitt angår frågan om skyldighet för vid försvarsväsendet anställd civil personal att underkasta sig läkarundersökning m. m., beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

70. den 21 juni 1941, i anledning av väckta motioner om vissa åtgärder för vidmakthållande av industriens produktionsförmåga och för främjande av nyinvesteringar för industriella ändamål. (350.)

Anmäld den 19 september 1941 och överlämnad för utredning till numera regeringsrådet C. W. U. Kuylensstierna i egenskap av sakkunnig inom finansdepartementet. Ärendet har den 7 oktober 1944, med visst undantag, överlämnats till 1944 års allmänna skattekommitté för att tagas i övervägande vid fullgörande av det åt kommittén lämnade uppdraget.

71. den 26 juni 1941, i anledning av riksdagens år 1940 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1939—30 juni 1940 m. m. (405.)

Ärendet under punkten 5 (vissa arvodestjänster i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen) är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. I fråga om ärendet under punkten 7 (vissa iakttagelser angående statsverkets expensutgifter) har Kungl. Maj:t den 5 november 1943 anbefallt *dels* byggnadsstyrelsen att verkställa en översyn över vissa kostnader för elektrisk energi m. m., *dels* försvarets fabriksstyrelse att i samband med uppgörande av förslag till uppförande av central tvätt- och reparationsanstalt i Stockholm undersöka möjligheterna att nedbringa kostnaderna för tvätt åt de civila statsmyndigheterna i Stockholm genom att förlägga jämväl denna tvätt till nämnda anstalt, *dels ock* 1940 års arkivsakkunniga att inkomma med utlåtande angående möjligheterna att nedbringa statsmyndigheternas utgifter för bokbindning. Sedan sistnämnda sakkunniga avgivit utlåtande i ärendet, är detta beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

72. den 3 juli 1941, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om *dels* indragning av vissa riksbankens avdelningskontor, *dels* ock avskaffande av den revision av avdelningskontoren, som verkställes av särskilda av riksdagen utsedda revisorer, m. m. (452.)

Anmäld den 19 juli 1941, varvid kungörelse utfärdades (sv. f. nr 669). Åter anmäld den 30 juni 1942, varvid uppdrogs åt bank- och fondinspektionen att verkställa en statistisk utredning rörande de för marginalen mellan bankernas in- och utlåningsräntor bestämmande förhållandena. Sedan inspektionen den 15 maj 1943 inkommit med nämnda utredning, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

73. den 28 juni 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 till avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster. (457.)

Ärendet upptages till prövning i samband med beslut rörande den bokföringsmässiga redovisningen av lån till bostadsbyggnader för centrala torpedverkstadsens personal.

74. den 6 maj 1942, i anledning av väckta motioner angående ändring av förordningen om nöjesskatt. (188.)
 Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1944 sid. 292. Sedan chefen för finansdepartementet med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 oktober 1944 tillkallat särskilda sakkunniga för utredning rörande ändrade bestämmelser om nöjesskatten, har skrivelsen överlämnats till de sakkunniga.
75. den 16 maj 1942, i anledning av väckta motioner angående revision av gällande bestämmelser rörande beivran av upprepade förseelser mot alkohollagstiftningen. (237.)
 Inom finansdepartementet har upprättats en promemoria med förslag till bestämmelser i ämnet. Yttranden över promemorian hava avgivits av vissa myndigheter. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
76. den 19 maj 1942, i anledning av väckt motion om tillerkännande av viss förmån åt ordinarie tjänstemän i statens tjänst, vilka avgått från tjänsten utan rätt att komma i åtnjutande av pension. (228.)
 Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
77. den 17 juni 1942, i anledning av väckt motion om viss ändring av förordningen angående försäljning av vissa alkoholfria och därmed jämförbara drycker. (353.)
 Inom finansdepartementet har upprättats en promemoria i ämnet, över vilken promemoria yttranden avgivits av vissa myndigheter. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
78. samma dag, i anledning av väckta motioner om skärpning av straffet för överlåtelse av motbokssprit till ungdom under 21 år. (354.)
 Inom finansdepartementet har upprättats en promemoria med förslag till bestämmelser i ämnet, över vilken promemoria yttranden avgivits av vissa myndigheter. Sedan ärendet överlämnats till särskilda sakkunniga för utredning rörande orsakerna till försämringen i nykterhetstillståndet, hava de sakkunniga den 29 januari 1944 framlagt förslag till vissa åtgärder för höjande av folknkyrheten. Yttranden över förslaget hava avgivits av ett flertal myndigheter och sammanslutningar. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
79. den 20 juni 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande att försälja viss kronan tillhörig fast egendom, m. m. (388.)
 Anmäld den 30 juni 1942, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 612 och 615).
 Ärendet är i viss del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
80. den 27 juni 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8) m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (422.)
 Anmäld den 30 juni 1942, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 681, 683 samt 687—689). Ärendet är i viss del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
81. den 30 juni 1942, i anledning av väckta motioner angående ändrade bestämmelser i visst fall om vad som är skattepliktiga intäkter. (435.)
 Sedan chefen för finansdepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts den 9 oktober 1942 lämnade bemyndigande tillkallat särskilda sakkunniga för att inom departementet biträda med den av riksdagen begärda översynen av gällande bestämmelser angående beskattning av vissa militära löneförmåner m. m., hava de sakkunniga den 19 december 1942 avgivit betänkande med förslag i ämnet. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

82. den 8 juli 1942, i anledning av riksdagens år 1941 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1940—30 juni 1941. (423.)

Beträffande ärendet under punkten 6 (borttagande av öretalen från kronodebetsdelarna) har Kungl. Maj:ts den 24 september 1943 uppdragit åt riksräkenskapsverket att verkställa utredning i frågan. Beträffande ärendet under punkten 7 (avlöningsförmåner för icke-ordinarie personal) har chefen för finansdepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts den 17 mars 1944 lämnade bemyndigande tillkallat särskilda utredningsmän med uppdrag att verkställa utredning rörande anställningsförhållandena för viss icke-ordinarie personal i statens tjänst.

83. den 3 april 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt giltighet av gällande skattegruppering m. m. (119.)

Anmäld den 9 april 1943, varvid kungörelse utfärdades (sv. f. nr 168). Änyo anmäld den 24 mars 1944, varvid kungörelse utfärdades (sv. f. nr 128). Ärendet är därmed slutbehandlat.

84. den 14 april 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående grunder för kristillägg åt statliga befattningshavare m. fl. (182.)

Anmäld den 16 april, den 16 juli och den 22 oktober 1943, varvid kungörelser utfärdades (sv. f. nr 196, 636 och 752). Änyo anmäld den 21 januari 1944, varvid kungörelse utfärdades (sv. f. nr 18). Ärendet är därmed slutbehandlat.

85. samma dag, i anledning av väckta motioner om viss ändring i grunderna för taxering av inkomst av jordbruksfastighet, m. m. (185.)

Chefen för finansdepartementet har jämlikt Kungl. Maj:ts den 12 november 1943 lämnade bemyndigande tillkallat särskilda sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning av frågan om införande av uttryckliga bestämmelser om rätt för jordbrukare att taxeras enligt bokföringsmässiga grunder jämte vissa andra därmed sammanhängande frågor.

86. samma dag, i anledning av väckta motioner om viss skattefrihet för jordbrukskassor m. fl. (186.)

Chefen för finansdepartementet har jämlikt Kungl. Maj:ts den 31 december 1943 lämnade bemyndigande tillkallat särskilda sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning av frågan, huruvida jordbrukets kreditkassor borde medgivas rätt att vid beskattningen erhålla avdrag för viss avsättning till reservfond. De sakkunniga hava den 12 december 1944 avgivit betänkande i ämnet.

87. den 25 maj 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till avlösningsreglemente för de högre kommunala skolorna. (228.)

Anmäld den 30 juni 1943, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 509, 524, 525, 527—529, 613 och 619). Ärendet är i viss del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

88. den 9 juni 1943, angående åtgärder för införande av deltidstjänst. (297.)

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 26 maj 1944 hava sakkunniga tillkallats för utredning i ämnet.

89. den 19 juni 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatsens fjärde huvudtitel för budgetåret 1943/44 jämte i ämnet väckta motioner. (321.)

Skrivelsen, som överlämnats från försvarsdepartementet, har anmälts och slutbehandlats den 14 januari 1944.

90. den 22 juni 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner dels med förslag till kungörelser om ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8) m. m., dels ock angående lönetursregler vid tillsättandet av vissa befattningar vid statens järnvägar jämte i dessa ämnen väckta motioner. (331.)

Anmäld den 30 juni 1943, varvid författningar utfärdades (sv. f. nr 474—476, 522, 523, 580, 604—609, 630 och 631). Åter anmäld dels den 15 juni 1944, varvid författning utfärdades (sv. f. nr 509), dels ock den 24 november 1944. Ärendet är därmed slutbehandlat.

91. samma dag, i anledning av väckta motioner om åtgärder för åstadkommande av kontroll över självdeklarationsplikens riktiga fullgörande. (434.)
Viss utredning verkställd. Ärendets fortsatta behandling är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

92. den 28 juni 1943, i anledning av riksdagens år 1942 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1941—30 juni 1942. (417.)

I ärendet under punkten 4 (vissa iakttagelser beträffande besparingsåtgärder inom allmänna civilförvaltningen) har statskontoret inkommit med infortrat utlåtande angående utfärdade besparingsföreskrifter i vad avser vikariatsförordnanden och övertidersättning. Detta ärende samt ärendena under punkterna 5 och 6 (särskild lönedomstol; sjukledighet och sjukvårdskostnader inom civila statsförvaltningen) äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

I fråga om ärendet under punkten 7 (beskattningen av sjukvårdsförmåner) har inom finansdepartementet upprättats en den 1 november 1944 dagtecknad promemoria angående skattefrihet för sjukvårdsförmåner, m. m. Yttranden över promemorian hava infortrats från ett flertal myndigheter och sammanslutningar.

93. samma dag, i anledning av väckta motioner om utredning rörande orsakerna till det försämrade nykterhetstillståndet i riket m. m. (455.)

Kungl. Maj:t har den 17 november 1944 tillkallat sakkunniga för utredning angående nykterhetslagstiftningens framtida innehåll och utformning. Ärendet är därmed slutbehandlat.

94. den 1 juli 1943, angående efterkrigsproblemen m. m. (439.)

Kungl. Maj:t har den 11 februari 1944 tillsatt en kommission för ekonomisk efterkrigsplanering. Ärendet är därmed slutbehandlat.

95. den 8 december 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1943/44. (515.)

Anmäld den 10 december 1943, den 11 februari 1944 och den 10 mars 1944 (på folkhushållningsdepartementets föredragning). Ärendet är därmed slutbehandlat.

96. den 15 december 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m., jämte i ämnet väckta motioner. (525.)

Anmäld den 17 december 1943, därvid författningar utfärdades (sv. f. nr 855—858 samt 863). Ärendet är därmed slutbehandlat utom såvitt angår riksdagens anhållan, att Kungl. Maj:t ville snarast möjligt för riksdagen framlägga förslag om inrättande av en central nämnd med uppgift att verka för enhetlighet i taxeringen.

Av dessa ärenden äro alltså de under 32, 52, 56, 66, 68, 83, 84, 89, 90 och 93—95 av Kungl. Maj:t inom finansdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

6. Ecklesiastikdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 2 juni 1927, i anledning av väckt motion angående viss ändring i fastställda villkor för behörighet att söka och innehava befattning som lärare vid folkskola. (265.)

I nämnda motion avsågs, att möjlighet att taga anställning som folkskollärare skulle beredas den som förvärvat kompetens som adjunkt vid läroverk eller genomgått högre lärarinnesseminarium. Sedan skolöverstyrelsen efter hörande av rikets folkskolinspektörer och domkapitel m. fl. den 7 maj 1928 inkommit med yttrande, överlämnades ärendet den 22 september 1932 till 1932 års seminarieakkunniga, vilka den 9 augusti 1935 med sitt betänkande återställde handlingarna i ärendet. De sakkunnigas utredning i ämnet återfinnes i betänkandet sid. 180—186. Frågan ingick emellertid icke i de sakkunnigas slutliga hemställan och upptogs ej heller i den proposition, nr 100, till 1936 års riksdag, varigenom de sakkunnigas utredningsresultat i övrigt förelades riksdagen. Den 30 december 1944 anmäldes skrivelsen, därvid beslöts, att densamma icke skulle föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

2. den 11 juni 1932, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ecklesiastik boställsordning m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. (361.)

I vad på ecklesiastikdepartementet ankommer är skrivelsen slutbehandlad utom beträffande framställningen, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning, huru prästerna skola befrias från skyldighet att erlægga kommunal fastighets-skatt för prästgårdar, som upplåtas åt dem, samt för riksdagen framlägga det förslag, som utredningen kan föranleda. I denna del anmäldes ärendet den 18 april 1941, därvid kommunalskatteberedningen anbefalldes att till Kungl. Maj:t inkomma med utredning i angivna hänseende. Nämnda utredning har icke inkommit.

3. den 20 april 1934, i anledning av väckta motioner om uppställande av legala kompetensvillkor för rätten att idka hantverk m. m. (191.)
Ärendet, som den 5 november 1943 överlämnats från handelsdepartementet till ecklesiastikdepartementet, har den 10 november 1943 remitterats till överstyrelsen för yrkesutbildning. Svar har ännu ej inkommit.

4. den 15 maj 1935, angående obligatorisk undervisning i folk- och småskolor i hälsovård m. m. (220.)

Yttranden i ärendet hava inkommit den 6 september 1935 från skolöverstyrelsen och den 15 februari 1936 från medicinalstyrelsen. Skrivelsen har den 1 september 1941 överlämnats till 1940 års skolutredning för att tagas under övervägande vid fullgörandet av skolutredningens uppdrag.

5. den 1 juni 1935, angående införande av gemensamma måltidstimmar. (267.)

Yttrande i ärendet har den 28 oktober 1942 inkommit från skolöverstyrelsen. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

6. den 14 juni 1935, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statens arbetslöshetskommission, kontant understödsverksamhet, statliga och statskommunala reservarbeten m. m. jämte i dessa ämnen väckta motioner. (371.)

Med utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden den 8 maj 1936 överlämnades den 2 juni 1936 till ecklesiastikdepartementet förevarande skrivelse för handläggning i vad den avser undersökning rörande icke hemortsberättigade ur synpunkten av antal, förekomst m. m. Skrivelsen har i vad den avser ecklesiastikdepartementet den 12 november 1941 överlämnats till besparingsberedningen. Besparingsberedningens utredning rörande folkbokföringen har numera övertagits av folkbokföringskommittén.

7. den 26 mars 1936, i anledning av väckt motion om viss ändring av bestämmelserna rörande förening av folkskolläraryrke med organist- eller klockarsyssla. (114.)

Yttrande i ärendet har den 9 januari 1941 inkommit från folkskolans besparings-sakkunniga. Skrivelsen har den 4 december 1942 överlämnats till 1942 års kyrkomusikutredning för att tagas i övervägande vid fullgörandet av utredningsuppdraget.

8. den 29 maj 1936, angående upprättande av ett statens filmarkiv. (273.) Anmäld den 18 september 1936, därvid statens biografbyrå anbefalldes att till Kungl. Maj:t inkomma med utredning i ärendet. Utredningen har ännu icke inkommit.

9. den 4 maj 1938, angående skolkökslärarinnornas vid fortsättningsskolorna anställnings-, bostads-, löne- och pensionsförhållanden. (231.)

Anmäld den 31 december 1942, därvid skrivelsen överlämnades till 1941 års lärlönesakkunniga. Sedan de sakkunniga avgivit en promemoria i ämnet, anmäldes ärendet den 11 februari 1944, därvid beslöts att proposition (nr 90) skulle avlätas till riksdagen med bland annat förslag till provisorisk reglering av anställnings- och avlöningsförhållandena för i skrivelsen avsedda lärarinnor. Ärendet är i övrigt alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

10. den 26 april 1939, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående vissa ändringar i lagen den 9 december 1910 (nr 141, sid. 27) om reglering av prästerskapets avlöning. (216.)

Anmäld den 6 september 1939, därvid utfärdades en lag (sv. f. nr 630). Frågan om skyldighet för präst att i vissa fall underkasta sig läkarundersökning har under år 1944 varit föremål för remissbehandling, därvid samtliga domkapitel, kammarkollegiet och medicinalstyrelsen avgivit utlåtanden. I denna och viss annan del är ärendet alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

11. den 6 juni 1939, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet samt till avlöningar vid karolinska mediko-kirurgiska institutet jämte vissa i ämnet väckta motioner. (352.)

Anmäld den 22 juni och den 7 juli 1939. Förstnämnda dag utfärdades därvid ett reglemente (sv. f. nr 416). I vad avser utredning rörande evalvering av vissa läkare tillkommande ersättningar är ärendet alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

12. den 14 juni 1940, i anledning av riksdagens år 1939 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill

hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1938—30 juni 1939 m. m. (388.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr Kungl. Maj:ts proposition 1941 nr 176, sid. 98.)

13. den 25 februari 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (45.)

Anmäld och slutbehandlad den 12 maj 1944.

14. den 3 maj 1941, angående ändring av gällande regel för anteckning i församlingsbok av persons födelseort. (195.)

Anmäld den 10 mars 1944, varvid skrivelsen överlämnades till folkbokföringskommittén för att tagas i övervägande vid utredning angående folkbokföringen i riket.

15. den 10 juni 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 till nybyggnad för landsarkiv i Linköping. (301.)

Anmäld och slutbehandlad den 12 maj 1944.

16. den 18 juni 1941, angående inrättande av ett nordiskt institut med uppgift att fördjupa och stärka den nordiska samhörigheten. (348.)

Överlämnad den 18 mars 1943 till de sakkunniga för utredning av frågan om upprättande av ett svenskt-nordiskt institut för att tagas i beaktande vid fullgörandet av de sakkunnigas uppdrag. De sakkunniga hava den 27 december 1943 avgivit betänkande i ämnet. Betänkandet har varit föremål för remissbehandling, varvid av förslaget berörda myndigheter samt ett stort antal ideella, fackliga, politiska m. fl. sammanslutningar yttrat sig. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

17. den 9 april 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1942/43 under riksstatens åttonde huvudtitel, avseende anslagen inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner. (8.)

Anmäld den 19 mars 1943. Följande punkter i riksdagens skrivelse äro alltjämt icke slutbehandlade, nämligen punkterna 107 och 147.

18. den 6 maj 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i vissa fall från krav på återbäring av utanordnat tillskott ur kyrkofonden till gäldande av prästlönekostnader. (178.)

Ärendet är i avvaktan på framställning till nästkommande allmänna kyrkomöte beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

19. den 12 maj 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag och lån av statsmedel för anordnande av allmänna samlingslokaler jämte i ämnet väckta motioner. (206.)

Skrivelsen, som överlämnats till ecklesiastikdepartementet för handläggning i vad avser riksdagens anhållan att såsom villkor för statsbidrag till uppförande av skolbyggnader uppställas skyldighet för skoldistrikt att i viss utsträckning upplåta skolbyggnad för ortens frivilliga bildningsverksamhet o. dyl., har den 9 juni 1944 anmälts, varvid utfärdades en kungörelse (sv. f. nr 444). Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

20. den 13 maj 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa lektorsprebendefastigheter i Växjö. (218.)
Anmäld och slutbehandlad den 30 juni 1944.

21. den 30 maj 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1942/43 till folk- och småskoleseminarier m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (264.)
Ärendet är i vad avser riksdagens hemställan om utredning angående den framtida omfattningen av folkskoleseminarieorganisationen alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

22. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1942/43 till avlöningar vid de allmänna läroverken m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (265.)
Ärendet är i vad avser riksdagens hemställan om utredning dels av frågan om begränsning av tillströmningen till gymnasierna, dels ock angående viss omorganisation beträffande högre allmänna läroverket i Majorna alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

23. den 10 juni 1942, angående åstadkommande av en undervisnings- och upplysningsfilm, belysande regeringens och riksdagens arbetsförhållanden. (326.)
Anmäld den 18 september 1942, därvid statens informationsstyrelse anbefalldes att till Kungl. Maj:t inkomma med utredning och yttrande i ärendet. Sedan nämnda utredning den 4 maj 1943 inkommit och skolöverstyrelsen den 16 juni 1943 avgivit yttrande däröver, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

24. den 17 juni 1942, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1942/43 till läroanstalterna för blinda och dövstumma m. m. (336.)
Anmäld den 22 januari 1943. Ärendet är i vad avser dispositionen av viss del av det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisade reservationsanslaget till om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

25. den 8 juli 1942, i anledning av riksdagens år 1941 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1940—30 juni 1941. (423.)
Punkten 8 angående tryckeriernas leveranser till kungl. biblioteket samt universitetsbiblioteken. Sedan överbibliotekarierna vid universitetsbiblioteken i Uppsala A. W. Grape och i Lund N. W. G. Carlquist enligt under hand meddelat uppdrag utfört en preliminär undersökning i förevarande fråga, har Kungl. Maj:t den 17 december 1943 åt dem uppdragit att gemensamt verkställa den av riksdagen begärda utredningen. De hava därefter med skrivelse den 6 november 1944 framlagt utredning i ärendet, vilken för närvarande är föremål för remissbehandling.

26. den 23 mars 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1943/44, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. (67.)
Anmäld och slutbehandlad den 25 februari 1944.

27. den 8 maj 1943, i anledning av väckt motion angående utredning om ändrade grunder för kommunernas befogenhet att anslå medel till bestridande av skolbarns inackorderingskostnader. (192.)
Överlämnad den 31 december 1943 till 1940 års skolutredning för att tagas i övervägande vid fullgörandet av skolutredningens uppdrag.
28. den 18 maj 1943, angående förbättrad lägre handelsundervisning m. m. (200.)
Anmäld den 22 december 1943, därvid chefen för ecklesiastikdepartementet be- myndigades tillkalla särskilda sakkunniga.
29. samma dag, angående utredning om en förstärkning av akademisk forskning och undervisning rörande samtida svenska samhällsförhållanden. (201.)
Anmäld den 11 juni 1943, därvid beslöts, att skrivelsen skulle överlämnas till socialutbildningssakkunniga för att tagas i övervägande vid fullgörande av de sakkunnigas uppdrag.
30. den 25 maj 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till avlöningar vid de allmänna läroverken m. m. jämte vissa i ämnet väckta motioner. (229.)
Anmäld den 25 februari 1944, därvid beslöts proposition till riksdagen (nr 207). Skrivelsen är därmed slutbehandlad.
31. samma dag, i anledning av väckt motion om vissa dövtumprästers löne- förhållanden. (234.)
Skrivelsen har den 29 maj 1943 överlämnats till finansdepartementet för hand- läggning. (Jfr ämbetsberättelsen 1944 sid. 225.)
32. den 8 juni 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till utbyggande av karolinska sjukhuset m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (280.)
Anmäld och slutbehandlad den 17 mars 1944.
33. den 9 juni 1943, angående effektiviserad yrkesvägledning för ungdom. (295.)
Angående tidigare vidtagna åtgärder se ämbetsberättelsen 1944 sid. 233. Yttran- den i ärendet hava inkommit från ingenjörsvetenskapsakademien, Sveriges indu- striförbund och landsorganisationen i Sverige.
34. den 16 juni 1943, i anledning av väckta motioner angående åtgärder för främjande av medicinsk forskning m. m. (311.)
Anmäld den 26 november 1943, därvid chefen för ecklesiastikdepartementet be- myndigades tillkalla särskilda sakkunniga. De sakkunniga hava den 23 november 1944 avgivit betänkande rörande organisatoriska åtgärder för den medicinska forskningens främjande (st. off. utr. 1944:55). Betänkandet är för närvarande föremål för remissbehandling.
35. den 28 juni 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa byggnadsfrågor m. m. inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsom- råde. (442.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 januari 1944.
36. den 8 december 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till social hemhjälpverksamhet jämte i ämnet väckta mo- tioner. (512.)

Skrivelsen är, i vad densamma avser ecklesiastikdepartementet, anmäld den 11 februari och den 24 mars 1944. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

Av dessa ärenden äro alltså de under 1, 13, 15, 19, 20, 26, 30—32, 35 och 36 av Kungl. Maj:t inom ecklesiastikdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

7. Jordbruksdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 18 mars 1930, i anledning av väckt motion om förhållandet mellan Arjeplog- och Karesuandolapparna samt lappförfattningarnas anknytning till det levande livet. (75.)

Anmäld och slutbehandlad den 28 januari 1944 (prop. nr 53).

2. den 28 april 1933, i anledning av Kungl. Maj:ts under nionde huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till fraktlindring för kalk jämte i ämnet väckta motioner. (171.)

Lantbruksstyrelsen den 30 juni 1938 givet uppdrag att verkställa utredning beträffande frågan om fraktbidrag jämväl vid sjötransporter av kalk har ännu ej fullgjorts.

3. den 22 februari 1935, i anledning av väckta motioner om ändrade bestämmelser beträffande understöd till förbättringsarbeten inom jordbruket. (46.)

Sedan hushållningssällskapsutredningen, som anbefallts att verkställa den genom ifrågavarande skrivelse begärda utredningen, den 8 juli 1942 avgivit betänkande (st. off. utr. 1942: 32), har ärendet anmälts den 25 februari 1944, därvid beslöts proposition till riksdagen (nr 172). Skrivelsen är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. den 15 mars 1935, angående ett rationellt och vinstgivande tillgodogörande av svenska frukter och bär. (75.)

En i anledning av förevarande riksdagsskrivelse från lantbruksstyrelsen infordrad utredning i ämnet har den 25 februari 1938 överlämnats till livsmedelslagstiftningssakkunniga för att — i avseende å införande av lagstadgad märkning av vissa läskedrycker — tagas i övervägande vid fullgörande av de sakkunnigas uppdrag. Sedan livsmedelslagstiftningssakkunniga i ett den 4 juli 1941 avgivet betänkande med förslag till livsmedelsstadga m. m. (st. off. utr. 1941: 22) upptagit nämnda fråga till behandling, är ärendet i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

5. den 7 maj 1935, i anledning av väckta motioner angående åtgärder till bekämpande av smittsam kastning hos nötkreatur samt om lagstiftning rörande handeln med husdjur. (199.)

I den del skrivelsen icke slutbehandlats, nämligen beträffande lagstiftning rörande handeln med husdjur, föreligger ett av lantbruksstyrelsen och medicinalstyrelsen den 3 november 1936 avgivet betänkande.

6. den 6 juni 1935, i anledning av riksdagens år 1934 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1933—30 juni 1934. (279.)

I vad skrivelsen avsetts till handläggning på jordbruksdepartementets föredragning och ej slutbehandlats, nämligen beträffande punkten 9, utnyttjande av kronans fiskevatten, föreligger ett av fiskevattensutredningen den 1 september 1939 avgivet betänkande (st. off. utr. 1939:28) jämte yttranden däröver av åtskilliga myndigheter och sammanslutningar. Kungl. Maj:t har i brev den 21 mars 1941 till de myndigheter, vilka förvalta kronans fiskevatten, i anslutning till nämnda betänkande framlagt vissa synpunkter i avseende å nämnda förvaltning, som borde vinna beaktande i skrivelsens syfte. Den 8 oktober 1943 bemyndigades chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla åtta sakkunniga personer för att verkställa utredning och avgiva förslag till lagstiftning angående rätt till fiske m. m. De sakkunniga tillkallades samma dag. Utredningsarbetet fullföljes.

7. den 7 juni 1935, i anledning av väckta motioner om åtgärder till höjande av skogsbrukets ekonomiska bärkraft m. m. (274.)

1936 års skogsutredning har den 11 februari 1943 avgivit betänkande med förslag berörande skogsbrukets transportfrågor (vägar och järnvägar) (st. off. utr. 1943:4). I den del skrivelsen icke slutbehandlats, nämligen beträffande frågan om det oförädlade virkets avsättning m. m., upptages skrivelsen till behandling av skogsstyrelsen i samband med inom styrelsen pågående utredning rörande skogsvårdslagstiftningen.

8. samma dag, i anledning av väckta motioner angående beredande av medinflytande åt skogsägare vid handhavande av flottningsföreningarnas angelägenheter. (296.)

Förslag avvaktas från skogsstyrelsen. (Jfr ärendet under punkten 7.)

9. den 22 maj 1936, angående utredning av smörets och margarinets näringsfysiologiska betydelse m. m. (255.)

Ärendet är alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

10. den 29 maj 1936, i anledning av väckta motioner om åtgärder till främjande av det svenska fisket. (288.)

Anmäld den 8 oktober 1943, därvid chefen för jordbruksdepartementet bemyndigades att tillkalla åtta sakkunniga personer för att verkställa utredning och avgiva förslag till lagstiftning angående rätt till fiske m. m. De sakkunniga tillkallades samma dag. Utredningsarbetet fullföljes.

11. samma dag, i anledning av väckt motion angående den industriella rationaliseringens och koncentrationens inverkan på den jordbrukande befolkningens förvärvsmöjligheter. (290.)

Ett lantbruksstyrelsen den 7 maj 1937 givet uppdrag att verkställa visst undersöknings- och utredningsarbete rörande frågan om torrläggning av närmare angivna markkomplex inom Uppsala län har ännu ej slutförts.

12. den 10 april 1937, i anledning av väckta motioner angående anordnande av småbrukarkurser m. m. (133.)

Anmäld den 25 februari 1944, därvid beslöts proposition till riksdagen (nr 172). Skrivelsen är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

13. den 24 april 1937, i anledning av väckta motioner angående omorganisation av kontrollen över tillverkning av och handel med margarin m. m. (207.)

Sedan livsmedelslagstiftningssakkunniga i ett den 4 juli 1941 avgivet betänkande med förslag till livsmedelsstadga m. m. (st. off. utr. 1941:22) framlagt förslag i ämnet, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

14. den 27 maj 1937, i anledning av väckt motion om lagstiftning i visst avseende rörande saluhållande av gödsel- och fodermedel. (341.)
Sedan kommerskollegium och lantbruksstyrelsen den 26 februari 1944 gemensamt avgivit utredning angående åtgärder till skydd mot saluhållande av mindervärdiga gödselmedel, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
15. den 19 mars 1938, i anledning av väckt motion angående utredning rörande förekomsten av olika slag av svinsjukdomar inom landet m. m. (122.)
Sedan lantbruksstyrelsen och medicinalstyrelsen den 14 december 1943 gemensamt avgivit utredning i ämnet, har ärendet anmälts den 4 februari 1944. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.
16. den 26 april 1938, i anledning av väckt motion angående skyldighet för försäljare av hästskulptur att tillhandahålla intyg om deras ålder. (203.)
Skrivelsen är, sedan lantbruksstyrelsen avgivit utredning i ämnet, alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
17. den 17 maj 1938, i anledning av väckt motion angående utredning om sammanslagning av de båda svinraserna Yorkshire och Förädlad Lantras. (273.)
Sedan lantbruksstyrelsen den 21 juli 1943 avgivit utredning i ämnet, har ärendet den 27 oktober 1944 anmälts för Kungl. Maj:t, som fann utredningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.
18. samma dag, i anledning av väckt motion angående skäliga administrationsbidrag till hushållningssällskapen för deras verksamhet i samband med vissa stödåtgärder. (276.)
Ärendet, som behandlats i hushållningssällskapsutredningens den 8 juli 1942 avgivna betänkande (st. off. utr. 1942: 32), har anmälts den 25 februari 1944, därvid beslöts proposition till riksdagen (nr 172). Skrivelsen är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
19. den 1 juni 1938, i anledning av väckt motion angående utredning av lantbrukets lärlingsfråga. (371.)
Sedan lantbruksstyrelsen den 1 juli 1940 avgivit betänkande angående lantbrukets lärlingsfråga samt yttranden däröver avgivits av åtskilliga myndigheter och sammanslutningar, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
20. den 6 maj 1939, i anledning av väckta motioner om fortsatt tillämpning av lagen den 17 juni 1932 angående ytterligare utsträckning av lagen den 22 juni 1928 om ersättning till strandägare för mistad fiskerätt. (228.)
Anmäld den 30 juni 1939, därvid uppdrogs åt kammarkollegiet att i samverkan med vederbörande strandägare verkställa av riksdagen begärd utredning. Denna har ännu ej slutförts.
21. den 6 juni 1939, i anledning av väckta motioner om ökat tullskydd för matlök. (354.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.
22. den 24 maj 1940, i anledning av väckta motioner om tillsättande av en kommission för det norrländska näringslivets förkovran. (279.)
1940 års norrlandsutredning har den 15 oktober 1943 avgivit utredning angående Norrlands näringsliv, förberedande undersökning (st. off. utr. 1943: 39). Härefter har skrivelsen anmälts den 17 december 1943, därvid chefen för jordbruksdepartementet bemyndigades att tillkalla utredningsmän för att verkställa

utredning och avgiva förslag rörande åtgärder för det norrländska näringslivets förkovran. Utredningsmännen tillkallades den 3 och den 24 februari 1944. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

23. den 17 april 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen beträffande jordbruksdepartementet gjorda framställningar om anslag till kapitalinvesteringar. (159.)

Punkt 3, som avser anslag till byggnadsarbeten vid statens skogsförsöksanstalt, har anmälts den 28 januari 1944. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

24. samma dag, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse åt lappar av lägenheter å kronomark m. m. (246.)

Remissvar å ett av länsstyrelsen i Jämtlands län avgivet förslag rörande frågan om förvaltning av vissa till lappar upplåtna nybyggen i nämnda län avvaktas från egnahemsstyrelsen.

25. samma dag, i anledning av väckta motioner om utredning och förslag rörande ordnandet av kontrollen över handeln med utsäde. (265.)

Utredning i ämnet från lantbruksstyrelsen avvaktas.

26. den 11 juni 1941, angående åtgärder till bevarande och skydd av sådana områden i vårt land, som böra bibehållas för framtiden som ursprungliga landskapstyper. (317.)

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

27. den 21 juni 1941, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område m. m. jämte i ämnet väckta motioner. (411.)

Sedan lantbruksstyrelsen och egnahemsstyrelsen gemensamt den 5 maj 1944 avgivit utredning med förslag rörande nyodling och stenröjning med maskinella hjälpmedel, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

28. den 16 maj 1942, i anledning av väckta motioner angående expropriation och förköpsrätt av jord för komplettering av ofullständiga jordbruk. (232.)

Utredning avvaktas från egnahemsstyrelsen.

29. den 22 maj 1942, i anledning av väckt motion angående allmän revision av gällande fiskerilagstiftning. (260.)

Genom beslut den 24 mars 1944 har skrivelsen överlämnats till fiskerättskommittén. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

30. samma dag, i anledning av väckt motion om åtgärder till främjande av den svenska ullproduktionen. (261.)

Ärendet har behandlats i propositionen nr 253/1944. Skrivelsen är fortfarande beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

31. den 30 mars 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen beträffande jordbruksdepartementet gjorda framställningar om anslag till kapitalinvesteringar jämte i ämnet väckta motioner. (105.)

Punkt 3, som avser anslag till byggnadsarbeten vid statens skogsförsöksanstalt, har anmälts den 28 januari 1944. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

32. den 26 maj 1943, i anledning av väckt motion angående utredning om de norrländska ägostyckningsinnehavarnas levnadsförhållanden och försörjningsbetingelser. (247.)

Anmäld den 17 december 1943, därvid chefen för jordbruksdepartementet be- myndigades att tillkalla utredningsmän för att verkställa utredning och avgiva

förslag rörande åtgärder för det norrländska näringslivets förkovran. Utredningsmännen tillkallades den 3 och den 24 februari 1944. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

33. den 15 juni 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avtal rörande gruvskogarna i riket jämte i ämnet väckta motioner. (306.) Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

34. den 28 juni 1943, i anledning av riksdagens år 1942 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1941—30 juni 1942. (417.)

Sedan 1943 års mejeritredning den 30 november 1944 avgivit betänkande med förslag rörande ledningen och organisationen av forsknings- och försöksverksamheten på mejerihanteringsområde, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

35. den 13 november 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1943/44, i vad angår vissa jordbruksärenden. (474.)

Punkt 6 av bilaga 15 i propositionen har anmälts den 28 januari 1944. Skrivelsen är därmed slutbehandlad.

Av dessa ärenden äro alltså de under 1, 15, 17, 22, 23, 29, 31, 32 och 35 omförmälda av Kungl. Maj:t inom jordbruksdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

8. Handelsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 3 juni 1924, angående åtgärder för hävande av pantlånerörelsens sociala nackdelar. (242.)

Sedan socialstyrelsen efter inhämtande av yttranden från vederbörande myndigheter och korporationer år 1930 inkommit med anbefalld utredning i ämnet, har Kungl. Maj:t genom beslut den 29 oktober 1937 anbefallt styrelsen att, i den mån så kunde finnas erforderligt på grund av ändrade förhållanden, verkställa förnyad utredning i frågan och inkomma med de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning. I anledning härav har styrelsen den 8 mars 1943 överlämnat utredning med förslag till förordning angående idkande av pantlånerörelse. Efter avslutad remissbehandling av detta förslag är ärendet, sedan detsamma från socialdepartementet överlämnats till handelsdepartementet, beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Jfr ärendet under punkten 5 här nedan.)

2. den 18 maj 1934, angående den praktiska utbildningen av maskinistelever. (257.)

Sedan kommerskollegium den 12 och den 25 november 1941 inkommit med utredning och förslag i ärendet, har ärendet överlämnats till enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1943 tillkallade sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag rörande utbildningen av befäl för handelsflottan och vissa därmed sammanhängande frågor. De sakkunniga hava ännu ej slutfört sitt uppdrag.

3. den 6 juni 1935, i anledning av väckta motioner om åtgärder till ernående av ökad säkerhet till sjöss. (291.)

Sedan Kungl. Maj:t den 22 maj 1936 anbefallt kommerskollegium att verkställa och till Kungl. Maj:t inkomma med den av riksdagen begärda utredningen ävensom med de förslag, vartill utredningen kunde föranleda, har kommerskollegium i betänkande den 28 oktober 1937 inkommit med utlåtande och förslag i ämnet. Ärendet är därefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

4. den 5 maj 1936, i anledning av väckt motion angående befrielse för mindre bemedlade uppfinnare från erläggande av vissa patentavgifter. (208.)

Sedan 1938 års patentutredning den 30 december 1942 avgivit betänkande med förslag till lag om ändring i vissa delar av förordningen den 16 maj 1884 angående patent (st. off. utr. 1942: 58), i vilket betänkande bland annat nu förevarande fråga upptagits till behandling, har Kungl. Maj:t till 1944 års riksdag avlåtit proposition (nr 176) i ämnet, i vilken proposition föreslagits vissa åtgärder med det av riksdagen angivna syftet. Ärendet är i övrigt alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

5. den 5 juni 1936, angående reformering av pantlånerörelsen. (275.)

Se ärendet under punkten 1 här ovan.

6. den 27 juni 1936, i anledning av väckta motioner om befrämjande av exporten och avsättningen i övrigt av gatsten m. m. (384.)

Sedan de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 mars 1937 tillkallade sakkunniga för utredning rörande befrämjande av avsättningen av den svenska stenindustriens produkter (1937 års granitutredning) den 1 april 1939 avgivit betänkande i ämnet (st. off. utr. 1939: 11), är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

7. den 31 maj 1939, angående effektiviserande av den tekniska forskningen. (328.)

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1943 sid. 272 och 1944 sid. 303. De jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 augusti 1940 utsedda utredningsmännen rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande hava avgivit dels den 20 maj 1944 yttrande med förslag till åtgärder för ordnande av forskning rörande lagring av livsmedel, dels ock den 5 april 1944 gemensamt med 1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen betänkande med förslag till åtgärder för främjande av litteraturtjänsten inom de tekniska fackområdena. Ärendena äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Från utredningsmännen inföväntas ytterligare förslag.

8. den 12 maj 1942, i anledning av väckta motioner om landets tillgodo-seende med elektrisk energi m. m. (199.)

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 30 oktober 1942 och den 8 januari 1943 har chefen för justitiedepartementet tillkallat vissa sakkunniga för att inom nämnda departement verkställa utredning av frågan om lagstiftning rörande åtgärder i syfte att hindra spekulation i vattenkraft. Sedan de sakkunniga den 27 februari 1943 avgivit betänkande angående åtgärder mot spekulation i vattenkraft (st. off. utr. 1943: 14) samt yttranden däröver avgivits av åtskilliga myndigheter och sammanslutningar, är ärendet i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Vidare har chefen för handelsdepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 december 1942 tillkallat vissa sakkunniga för att verkställa utredning rörande möjligheterna att genom statens medverkan mera planmässigt än hittills trygga landets och särskilt den svenska landsbygdens försörjning med elektrisk kraft. Utredningsarbetet pågår.

9. den 2 juni 1942, i anledning av väckta motioner om inrättande av ett forskningsinstitut för bevaringsmetoder för olika slag av livsmedel. (296.)
Sedan Kungl. Maj:t den 12 juni 1942 uppdragit åt utredningen rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningen ordnande att verkställa den av riksdagen begärda utredningen samt att till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda, har, såsom framgår av punkt 7 här ovan, dylikt förslag numera inkommit, och är frågan beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

10. den 13 april 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1943/44 under riksstatens tionde huvudtitel, avseende anslagen inom handelsdepartementets verksamhetsområde. (10.)
Skrivelsen är slutbehandlad.

11. den 9 juni 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om avgifter för sjöfolks pensionering m. m. (288.)
Anmäld och slutbehandlad den 4 februari 1944, varvid vissa författningar i ämnet utfärdades (sv. f. nr 42 och 43).

12. den 22 juni 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till uppförande av byggnad för textilforskning m. m. (327.)
Anmäld och slutbehandlad den 8 januari 1944.

13. den 1 juli 1943, i anledning av väckta motioner om bemanningsbestäm-
melser för handelsfartyg. (462.)
Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

14. samma dag, i anledning av väckta motioner om viss ändring i sjöarbets-
tidslagen. (463.)
Anmäld och slutbehandlad den 28 januari 1944, varvid beslöts proposition
(nr 56) till riksdagen.

15. den 24 november 1943, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition an-
gående godkännande av utvidgad byggnadsplan för svenska träforsknings-
institutet. (501.)
Anmäld och slutbehandlad den 14 januari 1944.

Av dessa ärenden äro alltså de under 10—12, 14 och 15 omförmälda av Kungl. Maj:t inom handelsdepartementet slutligen behandlade samt de övriga på prövning beroende.

9. Folkhushållningsdepartementet.

Riksdagens skrivelse

1. den 28 november 1939, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om uppförande å riksstaten för budgetåret 1939/40 av en huvudtitel för folkhushållningsdepartementet m. m. (70.)

Delvis anmäld den 15 december 1939. I vad skrivelsen avser bemyndigande för Kungl. Maj:t att på visst sätt använda anslaget till Konjunkturinstitutet: Särskilda undersökningar, har densamma numera överlämnats till finansdepartementet.

Skrivelsen är därmed för folkhushållningsdepartementets vidkommande slutbehandlad.

Förteckning

över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från justitieombudsmannen före den 1 januari 1944 och vari under år 1944 åtgärd vidtagits eller vilka vid samma års slut ännu voro på Kungl. Maj:ts prövning beroende, jämte kortfattad uppgift om ärendenas behandling.

1. 1934 den 22 mars (nr 240), angående ändring i lagstiftningen om trafikförsäkring å motorfordon.

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1938 sid. 335, 1939 sid. 335 och 1940 sid. 355. Ärendet är, till den del det icke slutbehandlats, beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Justitiedepartementet.)

2. 1934 den 15 september (nr 573), angående åtgärder för åstadkommande av likformighet vid beräkning av strafftid, då avbrott i verkställighet äger rum till följd av ny rannsaking.

Sedan strafflagberedningen, till vilken skrivelsen överlämnats för att beaktas vid fullgörande av dess uppdrag, den 14 november 1944 avlämnat betänkande angående verkställigheten av frihetsstraff m. m. (st. off. utr. 1944: 50), i vilket betänkande förslag till reglering av den med skrivelsen avsedda frågan framlagts, är ärendet beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Justitiedepartementet.)

3. 1935 den 11 januari (nr 51), angående åklagares rätt att bedriva advokatverksamhet.

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1937 sid. 324, 1938 sid. 335, 1939 sid. 335, 1940 sid. 355, 1941 sid. 279 och 1942 sid. 302. (Justitiedepartementet.)

4. 1936 den 16 september (nr 566), angående skärpning av straffet för spridande av efterbildning av penningssedel m. m.

Se ämbetsberättelsen 1942 sid. 302. (Justitiedepartementet.)

5. 1937 den 28 december (nr 769), angående förtydligande bestämmelser om lösen- och stämpelavgifter för vissa bevis m. m.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Finansdepartementet.)

6. 1937 den 31 december (nr 778), angående rätt för svarandepart, som beviljats fri rättegång, att kostnadsfritt erhålla protokoll i målet, även om begäran därom framställes först efter det utslag meddelats.

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1939 sid. 336, 1942 sid. 302, 1943 sid. 274 och 275 samt 1944 sid. 305. Kungl. Maj:t har i proposition till 1944 års riksdag (nr 12) framlagt förslag till, bl. a., lag angående ändring i lagen den 19 juni 1919 om fri rättegång. Sedan riksdagen antagit det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget, med vissa av första lagutskottet i dess utlåtande nr 9 förordade ändringar, har Kungl. Maj:t den 12 maj 1944 utfärdat lag i ämnet ävensom kungörelse angående ändring i förordningen den 19 december 1919 om

vad iakttagas skall vid tillämpning av lagen om fri rättegång (sv. f. nr 212 och 214). Ärendet är därmed slutbehandlat. (Justitiedepartementet.)

7. 1938 den 10 november (nr 645), angående resestipendier åt åklagare. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Socialdepartementet.)

8. 1938 den 30 december (nr 740), angående skyldighet för utmätningsman att i dagboken i utsökningsmål införa specificerad uppgift rörande förrättningskostnad m. m.

Över framställningen hava utlåtanden avgivits av åtskilliga myndigheter och sammanslutningar. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Socialdepartementet.)

9. 1939 den 30 december (nr 744), angående skyldighet i vissa fall för konkursförvaltare att lämna överexekutor uppgift å borgenärer, som äga fordran med förmånsrätt enligt 17 kap. 4 § handelsbalken.

Ärendet är föremål för beredning inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)

10. 1940 den 27 december (nr 740), angående upprättande av ett centralt register över avhandlingar rörande lösöreköp.

Efter det åt en inom justitiedepartementet tillkallad sakkunnig uppdragits att undersöka frågan om en omarbetning av lösöreköpsförordningen, har den sakkunnige i april 1944 avlämnat en promemoria i ämnet. Ärendet är härefter föremål för fortsatt beredning inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)

11. 1940 den 31 december (nr 556/1939), angående utsträckt tillämpningsområde för stadgandet i 20 § lagen den 9 april 1937 om verkställighet av bötesstraff.

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1942 sid. 304 och 1944 sid. 306. Det av Kungl. Maj:t i proposition till 1944 års riksdag (nr 7) framlagda förslaget till lag angående ändrad lydelse av 20 § lagen den 9 april 1937 om verkställighet av bötesstraff har av riksdagen, i anslutning till vad första lagutskottet i dess utlåtande nr 39 anfört, förklarats komma att medföra vissa processuella olägenheter utan att vara av nämnvärd betydelse, sedan de syften, som man velat uppnå genom de föreslagna ändringarna i ifrågavarande lagrum, i allt väsentligt blivit tillgodosedda genom av riksdagen antagen lag om rätt att i mål och ärenden som tillhöra domstols handläggning insända handlingar med posten m. m. Kungl. Maj:ts proposition har till följd härav avslagits av riksdagen. Ärendet är därmed slutbehandlat från Kungl. Maj:ts sida. (Justitiedepartementet.)

12. 1941 den 29 november (nr 699), angående ändrade bestämmelser i fråga om skyldighet att förrätta bouppteckning i samband med hemskillnad eller äktenskapsskillnad.

Se ämbetsberättelsen 1944 sid. 306. Kungl. Maj:t har i proposition till 1944 års riksdag (nr 168) framlagt förslag till lag om ändring av 9, 11 och 15 kap. giftermålsbalken, berörande bland annat denna fråga. Sedan riksdagen antagit det av Kungl. Maj:t framlagda lagförslaget, har Kungl. Maj:t den 2 juni 1944 utfärdat lag i ämnet (sv. f. nr 267). Ärendet är därmed slutbehandlat. (Justitiedepartementet.)

13. 1941 den 30 december (nr 537), angående rätt för part, som till hovrätt ingivit underrättens protokoll, att kostnadsfritt erhålla nytt protokoll i händelse av muntligt förhör i hovrätten.

Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1944 sid. 306. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Justitiedepartementet.)

14. 1941 den 31 december (nr 738), angående viss inskränkning i fråga om kungörande av exekutiv auktion å fast egendom.
Angående tidigare vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelserna 1943 sid. 276 och 1944 sid. 306. Efter det 1944 års riksdag antagit det av Kungl. Maj:t i proposition (nr 6) framlagda förslaget till lag om ändring i vissa delar av utsökningslagen, har Kungl. Maj:t den 25 februari 1944 utfärdat lag i ämnet (sv. f. nr 68). Ärendet är därmed slutbehandlat. (Justitiedepartementet.)
15. 1942 den 23 november (nr 657/1941), angående anteckning i fastighets- eller in-teckningsbok om utfärdande av ny in-teckningshandling i stället för sådan, som förkommit och på grund därav dödats.
Angående vidtagna åtgärder, se ämbetsberättelsen 1944 sid. 307. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Justitiedepartementet.)
16. 1942 den 30 november (nr 688/1941), angående omfattningen och innebörden av den prioritetsrätt, som vid införsel tillkommer underhållsbidrag i förhållande till utskylder och avgifter.
Ärendet är föremål för övervägande inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)
17. 1942 den 30 december (nr 466/1941), angående åtgärder för åstadkommande av enhetlig rättstillämpning i fråga om avsåndrad lägenhets ansvar för i stamfastigheten meddelade in-teckningar.
Se ämbetsberättelsen 1944 sid. 307. (Justitiedepartementet.)
18. 1942 den 31 december (nr 229), angående ändring av 6 § lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta.
Ärendet är föremål för övervägande inom justitiedepartementet. (Justitiedepartementet.)
19. 1943 den 30 november (nr 782), angående rätt för kommunala ämbets- och tjänstemän att liksom statens avgiftsfritt erhålla expeditioner i allt vad till ämbetet eller tjänsten hör, så ock i mål som röra ansvar eller ersättningsskyldighet för fel eller försummelse i ämbetet eller tjänsten.
Över framställningen hava, efter remiss, statskontoret, Svenska stadsförbundet och Svenska landskommunernas förbund avgivit utlåtanden. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning. (Finansdepartementet.)
20. 1943 den 14 december (nr 383), angående skyldighet i vissa fall för vederbörande registrator i nedre justitierevisionen att utan särskild begäran därom avgiftsfritt lämna diariebevis angående nådeansökning.
Genom kungörelse den 12 maj 1944 (sv. f. nr 201) har Kungl. Maj:t förordnat, att när till nedre justitierevisionen inkommit nådeansökning, som enligt lagen den 10 mars 1922 om anstånd för visst fall med verkställighet av straff kan föranleda anstånd med straffverkställighet, underrättelse om ansökningen skall så snart ske kan översändas till den myndighet, å vilken det ankommer att befordra straffet till verkställighet. Ärendet är därmed slutbehandlat. (Justitiedepartementet.)
21. 1943 den 31 december (nr 464), angående vissa ändringar i stadgan den 23 december 1920 för statens tvångsarbetsanstalter och i samband med dem anordnade alkoholistanstalter.
Ärendet har den 8 januari 1944 remitterats för yttrande av socialstyrelsen efter hörande av styrelsen för statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes. (Socialdepartementet.)